

RÉGI
MAGYAR KÖLTŐK TÁRA

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

XVII. SZÁZADBELI MAGYAR KÖLTŐK MŰVEI

GYÖNGYÖSI ISTVÁN
ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI

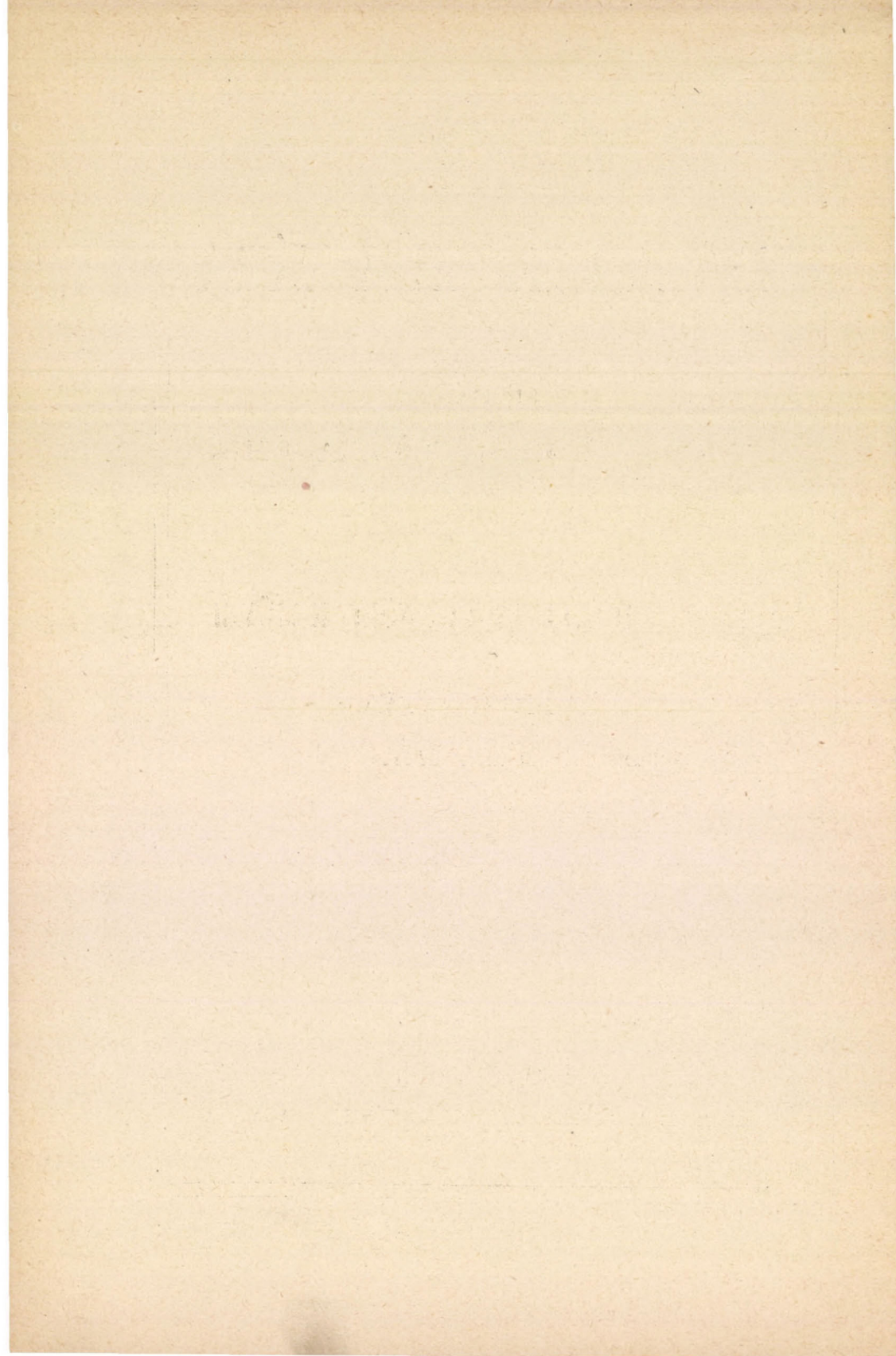
I.

Ára 12 korona.

BUDAPEST, 1914.

A M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA

AZ AKADÉMIA ÉPÜLETÉBEN

RÉGI
MAGYAR KÖLTŐK TÁRA

RÉGI
MAGYAR KÖLTŐK TÁRA

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

XVII. SZÁZADBELI MAGYAR KÖLTŐK MŰVEI

GYÖNGYÖSI ISTVÁN
ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI

I.

BUDAPEST, 1914.

A M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA

AZ AKADÉMIA ÉPÜLETÉBEN

GYÖNGYÖSI ISTVÁN
ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

MEGBIZÁSÁBÓL KÖZZÉTESZI

BADICS FERENCZ

AKADÉMIAI RENDES TAG

ELSŐ KÖTET

BUDAPEST, 1914.

A M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA

AZ AKADÉMIA ÉPÜLETÉBEN

BEVEZETÉS.

Az 1664-ik év kétszeresen nevezetes irodalmunkban: ez év őszén hűnyt el az első magyar classzikus eposz írója, Zrinyi Miklós, s ez év tavaszán jelent meg a nyilvánosság előtt régi irodalmunk legnépszerűbb elbeszélő költője, Gyöngyösi István. Azok a gyászénekek azonban, melyek Zrinyi váratlan halálán keseregtek, nem a nagy költőt, hanem a törökverő nagy hőst s a kitűnő hazafit siratták. Bár költeményei már tizenhárom évvel azelőtt kerültek ki sajtó alól, kortársai alig ismerték, hadi tetteit ellenben egész Nyugat-Európa magasztalta. Halála után is többet emlegették az előbb kéziratban, utóbb Forgách Simon kiadásában (1705.) elterjedt *Török áfium ellen való orvosságát*, mint költeményeit, melyeket sokáig figyelemre sem méltattak s később annyira elfeledtek, hogy a XVIII-ik század vége felé a művelt ízlésű Ráday Gedeonnak szinte úgy kellett fölfedezni. Gyöngyösit ellenben, attól kezdve hogy a *Murányi Vénust* (1664.) kiadta, egyre növekedő költői hírnév övezte teljes másfélszázadon keresztül.

Gyöngyösi ezt a hírnevet tisztán költeményeinek köszönhette. Magán-életéről és közéleti működéséről alig tudott többet az egész XVIII-ik század, mint a mit maga jegyzett föl költeményei címlapján: hogy előbb Wesselényi nádor «komornikja», utóbb «nemes Gömör vármegye viceispánja» volt. Pedig annak ellenére, hogy közrendű nemesi családból származott s más megyéből került Gömörbe, jogi tudományával és ügyességével igen tisztos szerephez s a köztéren nem keresve is — egyre nagyobbodó hatáskörhöz jutott. Előbb mint «seregbíró» néhány évig (1656—1663.) a füleki várórségben szolgált s egyidejűleg

ügyvédkedett is, majd (1663-tól 1671. végeig) Wesselényi Ferencz nádor és özvegye hűséges szolgálatában mint magán-titkár működött, utóbb (1672—80.) az akkor emelkedő Andrassy-család (Miklós s fia, Péter), később Koháry István, Zrinyi Ilona s más előkelőségek ügyeinek intézése közben mint procurator és ügyvéd, 1680-tól 1693-ig vármegyéje szolgálatában mint tábori biztos, két ízben (1681. és 1687.) mint országgyűlési követ, majd mint alispán működött — a legnehezebb időkben; s bár e sok munkába belefáradva legutóbbi tisztéről 1693-ban lemondott, a vármegye bizalma 1700-ban újra visszahívta alispáni székébe s haláláig (1704.) el sem bocsátotta többé.

E közel félszázadra terjedő szakadatlan és sokoldalú munkásság mellett — úgy látszik — mintha ideje s alkalmja sem lehetett volna költemények írására; e föltevést megerősíteni látszik az is, hogy a *Murányi Vénust* leszámítva, 1664-től 1690-ig egyetlen munkája sem jelent meg nyomtatásban. De tudnunk kell, hogy sokszoros elfoglaltsága mellett is többször volt rövidebb-hosszabb ideig tartó nyugalma,* és hogy — mint később Csokonai és Petőfi — Gyöngyösi is irogatott útközben, szekerhátán, esőcselékkal zajgó szállásokon, a hol épen megszállta az ihlet, kora ifjúságától egész késő öregségeig. De munkáit összeszededegetni s átjavíthatni csak élete utolsó tizedében, akkor ért rá, mikor pár évre megszabadult hivatalától, sajtó alá pedig csak azt adhatta, a mire pártfogó-kiadója akadt — előbb Wesselényiek, utóbb Koháry István, Apor István, Eszterházy Pál és Andrassy Péter személyében. Ekkori kiadványai tehát nagyobb részt régibb keletűek. Mint másutt bővebben kimutattam,** életének minden évtizedére esik egy-két nagyobb munkája, de ifjúkori munkáin kívül négy nagyobb költeménye: a *Daedalus temploma*, *Az igaz barátságnek és szíves szeretetnek tüköre*, a *Thököly*

* L. *Gyöngyösi István ismert és ismeretlen munkái* című akadémiai értekezésem (Értekezések a nyelv- és széptud. köréből XXII. 4. sz.) 5. lapján.

** U. o. 25—27. és 95—96. l.

és *Zrinyi Ilona házassága s a Csalárd Cupido* — kéziratban maradt. Munkái legtöbbször, alig készültek el, már kiadásuk előtt széthordták s olvasták és másolgatták. Mert míg Zrinyiről környezete is alig tudta, hogy az európai híré hős egyszersmind nagy költő is, s idegen látogatói is könyvtárán és szép gyűjteményein kívül legfeljebb nagy műveltségét és fenkölt lelkületét magasztalták: Gyöngyösi-ről a füleki őrség tisztikara ép úgy tudta, mint főrangú pártfogói s más ismerősei, hogy az ügyvédségen kívül költészettel is hivatottan foglalkozik. A ki jobban érdeklődött ez iránt, mint pl. Koháry István,* alig várták egy-egy nagyobb munkája elkészültét, mások mint Gosztonyi István pozsonyi kamarai tisztviselő**, a neki tett sziveségeért legalább egy-két régibb költeményt kértek tőle lemásolás végett. Ezek a kéziratok aztán harmad-negyed kézbe vándorolva többször el is kallódtak, s még jó, ha — mint a *Kemény János emlékezete* — sok kérésre elrongyolva is visszakerültek szerzőjükhöz. A kikenél e kéziratok megfordultak, tudták s hagyománykép terjesztették tovább, hogy azok Gyöngyösi munkái, bár elég ismertető jel volt az előadás, a stílus és verselés művészete is. Így írni akkor csak Gyöngyösi tudott.

E jelességek alapján kelt népszerűséggel vonult be a XVIII-ik századba, s vált annál népszerűbbé, mennél sivárabb, terméketlenebb volt e század magyar költői alkotásokban. Szinte egyedül elégítette ki a számban gyér, de annál hálásabb közönséget, mely nem tudott betelni a munkái olvasásában lelt gyönyörűséggel. Ezt a nagy érdeklődést szolgálták a kiadók, midőn a költőnek nemcsak életében megjelent munkáit adták ki újra meg újra, hanem

* Gyöngyösi Koháryhoz Krasznahorka-Várallyáról 1674 okt. 21. kelt levelében írja többek közt: «Bánom s szégyenlem is, hogy a versekrül tett régi ígéretemnek illy későre tehetek eleget» stb. (Thaly: *Adalékok a Thököly- és Rákóczi-kor irodalomtörténetéhez.* 1872. I. 313. l.)

** L. föntebb id. akadémiai értekezésem 28. s köv. l. és *Gyöngyösi ismeretlen levelei* cz. kiadványom (*Irodört. Közl.* XXIII. 1. sz.) bevezetését.

a neki tulajdonított költemények közül is többet. A *Murányi Vénus* 1702-től 1775-ig hétszer, a *Kemény János emlékezete* 1713-tól körülbelül 1789-ig szintén hétszer, a *Palinodia* 1743-tól 1789-ig ötször, a *Chariclia* 1733-tól 1763-ig háromszor, a *Rózsa-koszorú* 1772-től 1789-ig kétszer jelent meg új kiadásban, a kéziratban maradtak közül a *Csalárd Cupido* 1734-től 1772-ig háromszor, a *Daedalus temploma* 1724-től a 80-as évekig ötször, az *Igaz barátság* 1762-től 1785-ig négyszer került kiadásra*. A szélesebb körben nem ismert ifjúkori munkákon kívül csak a *Thököly és Zrinyi Ilona házassága* maradt még kéziratban, nyilván a száműzött fölkelő- és hőselektű feleségének magasztalása miatt.

A számbavett 36 kiadásból az első évtizedekre még csak egy-kettő, a 30-as és 40-es évekre már négy, a 60-as évekre már nyolcz, a 70-es és 80-as évekre hat és négy ismert kiadás esik.** Ezek igen beszédes számok: nemcsak Gyöngyösi egyre terjedő hírneve nyilvánul meg bennük, hanem a nemzeti irodalom iránt mindjobban élénkülő érdeklődés is. Ez annál feltűnőbb, mert minden újabb kiadás hibásabb, rosszabb volt a réginél, legrosszabb épen a legkedveltebb *Murányi Vénusé*, melynek kolozsvári kiadója (1702.) nem az első (1664.) kiadást nyomatta le, hanem valami hiányos kéziratot «vett munkába» oly módon, hogy az eredeti szövegnek majd minden versszakát átalakította s mintegy félszázra menő versszakot, melyek talán hiányoztak kéziratából, többször az összefüggő értelem

* Valamennyit egyenkint felsorolom a jelen kiadás jegyzeteiben.

** Valószínű, hogy az említetteken kívül még néhány kiadás volt, így Horányi általában említi (*Memoria Hungarorum* II. 63. l.), hogy «Pœmata ipsius (t. i. Gyöngyösi) sæpius expressæ sunt Leutoviæ, Tyrnaviæ, Bartfæ, Budæ»; Sopront és Pozsonyt nem említi, viszont *Bartfán* készült kiadást (ha csak a helynév jelzése nélkül megjelentek valamelyike nem ott készült) egyet sem ismerünk. Toldy pedig a *Murányi Vénusnak* 1729. és 1771. évi kiadásait említi, de ezeknek sincs semmi nyoma, sem könyvtárakban, sem könyvészeti munkákban. A század vége felé volt már néhány ponyvára került kiadás is.

rovására — egészen elhagyott. Ez az eredeti szépségeiből kiforgatott szöveg aztán minden újabb kiadásban egy pár sajtóhibával is bővülve, sokhelyt már alig volt olvasható.

Mennyi költői szépségnek kellett e költeményekben lenni, ha a XVIII. században mindemellett annyira tudták élvezni s oly nagyrabecsülték szerzőjüket. A *Murányi Vénus* kolozsvári kiadója gyenge magyar alexandrinusokban, a *Kemény János emlékezetének* kiadója ékes latin distichonokban magasztalják, s ők is, mások is Homéros és Vergilius mellé állítják Gyöngyösit. Elég legyen a magasztalásokból csak az utolsó három évtized egy-egy nevezetes nyilatkozatát közölnöm. *Bod Péter* a *Magyar Athenasban* (1766. 96. l.) így ír róla: Gyöngyösi István «nevezetesen született volt a' Magyar vers írásra, 's lehet méltán mondani Magyar Ovidiusnak vagy Márónak. Igen kedvesek a' versei, annyira el-is híresedtek, hogy sem előtte, sem utánna mássa nem tartatik Gyöngyösinek a' vers írásban.» — *Horányi Elek* a *Memoria Hungarorum*ban (Pars II. 1776. 62–63. l.) ekkép ír: «Quantum Tasso Italia, Voltairio Gallia, Opizio Germania, tantum profecto Gyöngyösio suo debet Hungaria. Nihil enim pulchrius ipsius versibus. Carmen eius nitidum et sponte fluens, cogitationes fœcundæ atque acutæ. Omitto elegantissimas descriptiones, adfectus amoris, odii, commiserationis, aliasque animi vicissitudines, nativis quasi coloribus depictas ac fere oculis subiectas, quas vix melius aut elegantius vel in priscorum poetarum monumentis reperiamus.» Sajnálkozva említi aztán, hogy munkáinak újabb kiadásai, főkép a Budán készültek, tele vannak hibákkal; azért örömmel jelenti, hogy a nagy tudományú Ráday Gedeon Gyöngyösinek valamennyi munkája kiadásán fáradozik s bevezetésül egy tudós értekezést ír a hazai költőkről. — Még nagyobb elragadtatással szól róla a Kovachich Márton György szerkesztette *Merkur von Ungarn*ban (1786. 1011–12. l.) *Karl Gruber* Milanóból beküldött cikkében: «Gyöngyösi dichtete in den dunkelsten Zeiten unsers Vaterlandes. Welch ein fruchtbares Genie! Erfindungskraft, leichte Versifikation, eigene Simplizität unterscheiden ihn von den meisten Dichtern verschiedener

Nationen und setzen ihn in den Rang der Ersteren. Man muss seine Schriften in Original lesen, muss Kopf und Herz haben, um ihn nachzuempfinden, um seine Schönheiten, seine Gewohnheit in Ausdrücken, seine niemal ermüdende und fast meist überströmende praktische (nyilván sajtóhiba: *poetische helyett*) Ader (zu) überdenken, oft still stehn und bewundern, oft umgerissen seyn und staunen, wie dieses Genie genährt mit griechischen Schönheiten, wie entfernt von allen Fluren der Grazien gerade für Grazien sang; für Aktivität und Einfalt dichtete und schrieb.» Még egy lapon át magasztalva Gyöngyösit s különösen *Murányi Vénusát* («ein Triumph der Dichtkunst»), azt mondja, hogy sokak hálájára számíthatna, a ki ezt lefordítaná németre, s így a Wielandokkal és Gleimokkal együtt csodálatná.

Ezek az évtizedes időközökben megjelent nyilatkozatok eléggé mutatják, hogy a XVIII-ik századi olvasók milyen hódolattal adóztak Gyöngyösi költői szellemének. De nemcsak az olvasók, hanem a versszerzők sem szabadulhattak a zengzetes versek megvesztegető hatása alól. Már életében nem méltatlan követője akadt *Kőszeghy Pál*ban, ki maga is afféle szolgálatban volt Bercsényi Miklós mellett, mint Gyöngyösi Wesselényi nádor udvarában, s ép úgy urának, ha nem is oly regényes, de érdekes házasságát írta meg, mint Gyöngyösi a *Murányi Vénusban*.* Kár, hogy csak töredéke s ez is csak kéziratban maradt fenn, így nem lehetett hatása XVIII-ik századi irodalmunkra.

Annál nagyobb volt azonban Gyöngyösié. Attól kezdve, hogy a század derekán, jóval Bessenyei fellépte előtt a nyugoteurópai irodalmaknak oly alapos ismerői, mint *Orczy Lőrincz* és *Ráday Gedeon* magyarul kezdenek iro-

* A Bercsényi második házasságáról szóló töredék (egész munkájának III. könyve), melyet Rómer Flóris fedezett föl Lengyelországban, s Thaly Kálmán közölte a *Történelmi-tár* 1894 évi kötetében, nemcsak tárgyválasztásával és beosztásával, hanem színes leírásaival s nyelve és verselése több sajátosságával elárulja a *Murányi Vénusnak* és a *Kemény János emlékezetének* utánzását, de költői tehetségre való eredetiségét is, főképp a leíró részekben.

gatni, hogy — ha másokban elhamvadt, legalább magukban és környezetükben ápolják a nemzeti érzést s a régi magyar hagyományokat: Gyöngyösi az írók közt is megkezdte hódítását.¹ Még a görög-római versformákban dolgozók is szívesen olvassák. *Rájniss József*, bár lenézőleg szól a metrummal nem élő magyar költőkről, «örömet vallja, szóval és írással hirdeti, hogy Gyöngyösi, Faludy... nagy poéták»;² *Baróti Szabó Dávid* egész csomó költői szólamot gyűjt munkáiból³ s a Kemény János bilincseit kovácsoló tatárok classikus jelenetéből néhány sort majdnem szószerint átvesz a *Komáromi földindulásba*; *Révai Miklós* pedig «a magyar költőkar dicső fejé»-nek nevezi.⁴

Az idegen irodalmakat utánzókkal szemben a század utolsó tizedeiben már egész költői irány keletkezik, mely egyenesen őt vallja mesteréül. Gróf *Fekete János* előbb francia verseiben magasztalja, később magyar verseiben utánozza s másokat is Gyöngyösi követésére buzdít; *Dugonics* a *Trója Veszedelemét* (1774.), *Pálóczi Horváth Ádám* a *Hunniást* (1787.), *Gvadányi* a *Peleskei Notáriust* (1790.) az ő versformáiban írják. Ennek az írói csoportnak mintegy közvéleményét fejezi ki *Gvadányi*, midőn a *Peleskei Notárius* előljáró beszédében azt mondja Gyöngyösi-ről, hogy «miólta a magyar haza áll, még olly magyar poétát e világra anya nem szült — és talán egyhamar illyet nem is fog szülni»; *Péczeli* magyar *Henriásáról* szólva pedig: hogy «igaz és szépen folyó magyarságáért, válogatott gondolataiért, tökéletes poézisi reguláknak megtartásáért Gyöngyösi István munkáji mellett első helyet érdemel,» de ha «négy soros versekkel tette volna, még mennyivel

¹ B. Orczy Lőrincz gr. Barkóczy Fer. primáshoz, a magyar nyelv és irodalom lelkes pártfogójához írja: «Gyöngyösi, ... kinél jobb Poétánk ugyan tsak nincsen». (Idézi Bacsányi *A magyar tudósokhoz* 1821. 56. l.) Ráday nyilatkozatait l. alább.

² Mégis, hogy a mértékes vers előnyeit megmutassa, a *Murányi Vénus* hat sorát igen ügyesen átírja hexameterekbe.

³ Baróti Sz. D. *A magyarság virági*. Komárom, 1803.

⁴ Rájniss és Révai szavait idézi Bacsányi *A magyar tudósokhoz* cz. könyve 56. l.

méltóságosabb munka lett volna», mert ő András Sámuellel azt tartja, hogy «a négy sorok a brilliántok a versekben». Ilyen meggyőződése ellenére *Rontó Pálját* (1793.) mégis kénytelen már két sorban rímelő alexandrinusokban írni, nemcsak a «dámáknak kedvéért», kik a francziás verselésben csak a divatra figyelmeztethették, hanem mivel egyre nyomósabb észrevételek hangzottak írói körökben s már nyilvánosan is a négyes rímek ellen. Péczeli után *Vályi Nagy Ferencz a Hunyadi László története* (1792.) előbeszédében kel a két-sorú rímek védelmére: «nem azért, mintha nem tudna négysorúakat írni vagy nem becsülné azokat, kivált ha olyanok mint a' Gyöngyösi, Horvát, és Poóts Urakéi», hanem azért, mert ő «a' Poézisnak természetét a' dolognak velős és eleven leírásában 's a' szívet érzékenyítő szóknak ki-keresésében állítja, nem pedig a szükségtelenek összehordásában»; ezért bár tudja (Gvadányira czélozva), hogy a négyes sorok védői ellene fognak szólni, ő inkább Péczelivel tart.

Gyöngyösinek már szigorúbb, de tárgyilagos bírálói voltak *Földi János, Ráday Gedeon* és *Verseghy Ferencz*, koruknak irodalmilag legképzettebb írói. Amazok Kazinczyhoz írt leveleikben fejezik ki véleményüket Gyöngyösiről és követőiről. «Azok — úgymond Földi* — a' kik sem a' Poesisnek természetét Aesthetica szerént nem tanulták, sem Nyelvek természetét nem esmerik, sem idegenektől nem akarnak tanulni, mint Horváth, Kovásznai, Gvadányi etc., nagyobb Poetát a' világon nem tartanak Gyöngyösinél és egyedül annak követői vagy más igen kevés Magyaroknak, mint Horváth Erdődi Lajosnak. Gyöngyösi a' Monasticus, Aesthetica nélkül való verseknek béhozója 's gyarapítója». Egyáltalán nem tartja helyesnek, hogy némelyek csak egy oldalról vizsgálják a Parnassust s Péczelinek egyedül a franczia, Rádaynak leginkább a német versek tetszenek stb. — Ráday azonban meg tudta becsülni a többit is; már 1740 körül irogat hexameterekben, és

* Levele Kazinczyhoz 1791 jún. 11. (*Váczy, Kazinczy Levelezése.* II. k. 212. l.)

bár ő irányítja baráti körének figyelmét Zrinyi *Szigeti veszedelmének* nagy költői becsére, sokaknál helyesebben értékeli Gyöngyösi munkáit is. Érdekes e tekintetben, a mit Poóts Andrással kapcsolatban ír Kazinczynek. Megvette ennek verseit, de «sub rosa» megvallja, hogy neki egyetlen egy sem tetszik, s nem győz csodálkozni, hogy lehetett ennek akkora híre. «Azt látom belőle, — így folytatja — hogy az mostani Auctorok, és a' mostani gustus egészben ösmeretlenek nála: egyedül az edgy Gyöngyösit láttatik követni, de aztis tsak hibáiba, az az szükségtelen ki-terjeszkedéseibe, elevenségeiben ellenben és nyájasságaiban, úgy Verseinek harmoniájában koránt sem».¹ Némileg egyezik ezzel Verseghy véleménye, ki a Rádaytól kapott *Murányi Vénus* egy versszakában hibáztatja az értelmességet kereső kifejezések csavargását s a festő képek értelemhomályosító rendtelenségét, de siet azzal mentegetni, hogy Gyöngyösi «az akkori magyar nyelvvel egyébképp' nem bánhatott, mert ez még akkor az izzel együtt pallérozatlan volt» es «mehagyja néki örömet azt a' dütsősséget, mellyel nemzeti Poétáink között díszeskedik».²

Gyöngyösi költeményeinek jelességei már régebben arra indították *Rádayt*, hogy — a miről Horányi már 1776. előtt tudott (nyilván magától Rádaytól értesülve) — a temérdek sajtóhibával és önkényes átdolgozásokkal megrontott költeményeket az első kiadások és a kezeinél levő kéziratok alapján hiteles szöveggel kiadja s így eredeti szépségökbe visszaállítsa. Még 1787-ben is foglalkozott a tervvel s megbízta Szerencsi Nagy Istvánt, hogy értekezék ez iránt Streibig győri nyomdászszal. Ez «kapott is rajta» s kérte Rádayt, hogy csak küldje el hozzá «a jó originalis editiókat és az ezek eleibe tejendő praefatiót.»³ Az ekkor már elaggott Ráday azonban, mint egyéb irodalmi terveivel, Gyöngyösi kiadásával is csak a készü-

¹ Ráday levele Kazinczyhoz 1791 decz 9. (Váczy, *Kazinczy Levelezése* II. 228. l.).

² Verseghy: *Mi a poézis és ki az igaz poéta?* Buda, 1793. 30. l.

³ Sz. Nagy Istvánnak Győrött 1787 aug. 20-án Rádayhoz intézett leveléből. (*Figyelő* 1876. 182. l.)

letig jutott el. De a készülétről — talán Horányi könyve útján — mások is tudtak, s mivel másfél évtizedig hiába vártak a terv megvalósulására, maguk fogtak hozzá. Így először is *Kovásznai Sándor* marosvásárhelyi tanár, ki a nemzeti felbuzdulás idején Cicero és Plautus fordításaival járult a magyar nyelv műveléséhez. «Nagy szeretettel viseltetvén a' Gyöngyösi verseihez és azokban eleget gyönyörködni nem gyözzén, régtől fogva sajnálotta, hogy drágalátos és böles munkáit a' budai nyomtató legények úgy elmocskolták». Elhatározta tehát (1789.), hogy ha Isten élteti: «minden eszét, erejét arra fordítja, hogy az egész Gyöngyösit» az igazi szöveggel kiadja, s hozzá nyelvi és történelmi magyarázatokat fűz. Tervét bejelentvén Rádaynak, segítségét kéri, mert a *Murányi Vénus*nak csak «1775-beli budai hibás editiója» van meg nála, néhány munkáját nem ismeri, a *Kemény János emlékezetében* pedig sok idegen szót nem ért. Ráday önzetlen örömmel vette a kiadás szándékát, s talán ez is hozzájárult, hogy maga végkép lemondott a tervről. Megküldött neki több első kiadást, s több levelet váltván Kovásznaival, figyelemztette Gyöngyösinek egy-két kiadatlan költeményére (*Thököly és Zrinyi Ilona*), a hagyomány által neki tulajdonított, de nyelvéből és előadásából is könnyen felismerhető *Igaz barátság tükörére* stb.* De Kovásznai terve is abban maradt: érezte ahhoz való tehetsége elégtelenségét s szemeinek gyengesége is akadály volt, ezért aztán *Szombathi János* sárospataki tanárhoz fordult, s «per omnia Musarum sacra» kérte, hogy adja ki Gyöngyösi összes munkáit, a *Daedalus templomát* sem hagyva el, mert «mind régi traditiókból mind egyéb argumentumokból bizonyos, hogy az is a Gyöngyösi munkája». Egyéb utasítások után pedig így végzi levelét: «Az bizonyos mindenekelőtt, hogy a Gyöngyösi verseinél szebb és kedvesebb munka még eddig magyar nyelven nem született».**

* Kovásznainak 1789—1790-ben kelt három levele közölve *Figyelő* 1876. 366—374. l. Ráday levelei nem maradtak fenn.

** Kovásznainak kelet nélküli (valószínűleg 1791.) levele: *Figyelő* 1884. 388. l.

De — úgy látszik — Szombathi sem mert vállalkozni a nagy munkára. Ráday és Kovásznai tervét pedig végkép meghiúsította 1792-ben bekövetkezett haláluk.

Gyöngyösi összes művei kritikai kiadásának tervét most Fűskúti Landerer Mihály fogta fel, s hogy «a munka annál tisztábban és minden tetemes hiba nélkül készülhessen el», Dugonics Andrásához fordult: «vállalja magára a munkára való ügyelést». Dugonics régi tisztelője lévén Gyöngyösinek, kit «az előbbeni században magyaraink között leggyönyörűebb, ugyanazért leginkább elhiresedett verselőnek» tartott, készséggel vállalkozott a munkára, s feladatának igyekezett lelkiismeretesen megfelelni. E végből megszerezte az összes löcsei kiadványokat, a *Charicliának*, *Csalárd Cupidónak* s a *Kemény János emlékezetének* kézirati másolatait is, sőt Gömörmegye levéltárából adatokat gyűjtött a költő életrajzához is. Ilyen előkészület után jelent meg Gyöngyösi munkáinak első gyűjteményes kiadása a következő cím alatt: *Gyöngyösi Istvánnak Költeményes Maradványai, mellyeket egybe-szedett és a leg-régibb nyomtatványok és Kéz-íráások szerint hibáiból ki-mentett Dugonics András királyi oktató. Posonyban és Pesten, Fűskúti Landerer Mihály' költségével és betűivel. 1796.* két kötetben. Az «első darab» (vagyis kötet) «Elő-intés»-ében nyolczvankét római számmal jelzett lapon elmondja a kiadás létrejöttét, megírja — inkább «az ész szerkeztető tudományával» mint történeti adatokból — Gyöngyösi rövid életrajzát, s aztán egyenkint szól a költő hét bizonyos s öt bizonytalan munkájáról. Ezek után következik az I. kötetben a *Chariclia*, a II. kötetben a *Murányi Vénus*, *Palinodia*, *Rózsa-koszorú*, *Kemény János emlékezete* és a *Csalárd Cupido* szövege, végül az «előre fizető uraknak nevei», kik közt az akkori irodalomkedvelő társadalom színe-javát megtaláljuk.

Dugonics valóban dicséretreméltó buzgósággal igyekezett mennél jobb Gyöngyösi-kiadást nyújtani az irodalomnak és közönségnek, melyek azt már régóta nagyon várták. Nem rajta mult, hogy munkája csak félig sikerült. A *Murányi Vénus* első (1664.) kiadását minden fárado-

zása mellett sem sikerült megszereznie s így annak szövegéhez a két legrosszabb kiadás, t. i. az 1767. és 1775-iek szövegét vette alapul. De mindkettő tele lévén sajtóhibákkal, legalább az ezek által okozott értelmetlen helyeket igyekezett kijavítani, a mi — úgymond — «talán nagyobb munkába került, mint Herkulesnek Augiás' Istállójának ki-tisztítása». Ha minden hibát sikerült volna is kijavítania, akkor is csak az 1702-iki kolozsvári kiadás elrontott szövegét állítja helyre, mert az összes XVIII. századi kiadások ennek lenyomatai.* *Kemény János emlékezetéhez* a nyitrai kéziratot használta, mely régibb és teljesebb mint az 1693-iki kiadások, s kisebb változtatásokon kívül néhány versszakkal, a III. könyv IV. részében pedig a XVII. századi magyarságot pironogató 31 versszakkal bővebb; ezeket Gyöngyösi — úgy látszik — szándékosan mellőzte a századvégi kiadásban, de Dugonics visszaiktatta a szövegbe. Szintígy a kezénél lévő kéziratok alapján önkényes változtatásokat tett a *Chariclia* és *Csalárd Cupido* szövegein is. Mivel az *Elő-íntés*ben maga rámutatott a nagy munkába került javításokra, s ezeket nem lehetett ellenőrizni, joggal hihette az irodalom, hogy mind olyan önkényes javítás, mint a minők a *Murányi Vénus* «meg-jobbitásai». Ehhez a bizalmatlansághoz járult az a csalódás, hogy Dugonics nem adott teljes Gyöngyösit, pedig joggal várták, hogy a kéziratban forgó vagy kiadott s a hagyomány és közvélemény által Gyöngyösinek tulajdonított költeményeket is fölveszi a gyűjteménybe.

Dugonics kiadása tehát nem felelt meg a várakozásnak, s bizonyos, hogy Ráday kiadása, ha elkészül, sokkal jobban kielégítette volna az irodalmi igényeket. Dugonics azzal, hogy tovább terjesztette, sőt szaporította a régi hibákat, mérhetetlen kárt okozott, mert jó ideig útját

* Mennyire eltér az 1702-iki kiadás szövege az eredeti 1664-iki kiadástól, sorról-sorra kimutattam a *Murányi Vénus* első kritikai kiadásának (Akadémia, 1909.) *Szövegeltérések és javítások* című jegyzeteiben.

vágta jobb kiadásnak¹ s így több mint hatvan éven keresztül szinte kizárólag az ő könnyen megszerezhető szövege szolgált a későbbi æsthetikai és nyelvi fejtegetések alapjául, Gyöngyösi némely munkájára nézve csaknem napjainkig.

De midőn e károkért őt kell felelőssé tennünk, azt viszont javára kell írunk, hogy — kiadásában Gyöngyösi munkáinak nagyobb része együtt lévén — az irodalom és közönség szemében még növelte annak költői hírét, s a már-már ébredező kritika ellenére még egy pár évtizedig fenntartotta a Gyöngyösi-cultust, s annál tiszteltebbé és tekintélyesebbé tette költészetét, mennél kevésbbé tudták követői és utánczóí — nem elérni, de csak megközelíteni is. A XVIII. század utolsó s a XIX. első tizedében a kritikátlan magasztalás együtt emlegeti Horváth Ádámmal, Poóts Andrással és Mátyásy Józseffel, mint a «véghangos verselés» jeleseivel,² de *Kis János* már megkülönbözteti őket s míg a «magyar költők híres atyját» könnyen folyó, elmés és szép harmoniába olvadó verseiért őszintén dicséri, utánczóit, bár álnevek alatt, meg-megcsipkedi erőtellenül ömlő, bőbeszédű előadásukért.³ *Pápay Sámuel* (1808.) már Zrinyivel méri össze, de míg ennek «derék versezetyét» csak épen megemlíti, Gyöngyösit a XVII. század «legjelesebb poétájá»-nak mondja, kinek «halhatatlan nevet szerzetek Poétai ditső Munkái».⁴ A *Nemzeti Plutarkus* (1816.) szerkesztői Magyarország és társországai «nevezetes férfiai» közt — Horányi és Dugonics adatai alapján — lelkes magasztalásokkal írják meg életrajzát;⁵ a keszt-

¹ «Dugonics nem használta, hanem írta, hogy kiadta Gyöngyösit, mert most már kiadni nehezebb lesz, pedig nagyon illene», — írja Kazinczy Döbrentekinek 1814. és újra 1815. (Váczy: *Kazinczy Levelezése*. XII. 154. és 383. l.)

² Így előbb gr. Fekete János költeményeiben és leveleiben, utóbb Látzai Szabó J. a *Hazai és Külf. Tudósításokban*. 1809. 51. sz.

³ *Gyöngyösi István árnyékához*, cz. költeményében. *Kis János Versei* II. k. élen, 5—8. l. Kiadta Kazinczy 1815., de a költemény már 1807-ben készen volt. (Váczy: *Kazinczy Lev.* V. 96. l.)

⁴ Pápay S. *A' magyar literatúra esmérete*. 1808. 391. l.

⁵ Szerk. Kölesy Vincze Károly és Melczér Jakab III. k. 61—68. l.

helyi Helikon első ünnepélyén (1817.) pedig Horváth Ádám indítványára¹ fát ültetnek emlékezetére.

Ezekkel a magasztalásokkal úgyszólván egyedül Kazinczy száll szembe, teljesen elfogadván irodalmi mesterének, Ráday Gedeonnak véleményét mind Zrinyire, mind Gyöngyösire nézve.² 1806-tól 1822-ig haragos következetességgel hirdeti minden alkalommal, hogy «Zrinyi minden bizonnal méltóbb a szent koszorúra, mint a' szerencsés erü (der leicht hinfiessende) Gyöngyösi»,³ hogy könnyűségével «Gyöngyösi rontotta el a' Magyarok ízlését. Azolta minden csak könnyen ír, 's nem igyekszik jót és szépet írni. Zrinyi nem folyt így, de jót írt»;⁴ hogy «Gyöngyösi szerencsés verselő volt, néhol szépen is festett, de... compositiója egy latnyi sincs» stb.⁵ A tübingai pályázatra írt munkájának bevezetését kiadván,⁶ már nyíltan is fölébe helyezi Zrinyit, s hogy ezt igazolja, hosszú készület után (bizonyára még Ráday régi biztatására) 1817-ben kiadja Zrinyi összes műveit.⁷ Ettől kezdve Zrinyi, a költő is, elfoglalja méltó helyét az irodalomtörténetben.

Kazinczy azonban, ha rámutatott is Gyöngyösi fogyatkozásaira s ezek káros hatására, a nyelvújító harcok

¹ Horváth Ádám Kazinczyhoz 1817. jan. 28. írt lev. szerint előbb emlékoszlopot akart. (Váczy: *Kazinczy Levelezése* XV. 56. l.)

² Kazinczy gr. Majláth Jánosnak 1818. júl. 22. (*Kazinczy Lev.* XVI. 119. l.) többek közt ezt írja: «Alle Grundsätze und Gesinnungen Rádays sind auch die meinigen, dass — Gyöngyösi manchen schönen Vers, manche schöne Strophe geliefert hat, aber ein unseliger Schwätzer ist, und die Vergleichung mit Zrinyi, der härter ist, ganz und gar nicht aushält.»

³ Kazinczy Rumynak 1807. (*Kazinczy Lev.* IV. 548. l.)

⁴ U. a. Szentgyörgyinek 1811. (*Kazinczy Lev.* VIII. 455. l.)

⁵ U. a. Kis Jánosnak (1817.) (*Kazinczy Lev.* XV. 175. l.)

⁶ E mindössze tíz lapnyi vázlat, mely *A magyar irodalom története* cím alatt az *Erdélyi Múzeum* 1814. első füzetében jelent meg, új szempontjai miatt egyébként is az újkori magyar irodalomtörténetírás megnyitójának tekinthető.

⁷ Megjelent 1817-ben, de Kishez és Döbrenteihez írt leveleiből kitünőleg (*Kazinczy Lev.* XII. 469. 383.) már 1815-ben készen állt a sajtó alá.

idején sokszor és szívesen hivatkozott reá nyelvi dolgokban mint tekintélyre, s készségesen elismerte, hogy «a' szép nyelv 's poétai dikceziók 's neologismusok miatt nem ok nélkül magasztalhatják»,¹ a nyelvújítás ellenzőinek pedig ismételten fejükre olvasta Gyöngyösi önvallomását s új szavait,² nyíltan hirdetve, hogy mint minden jó író, ő is sokat és tudatosan újított. Ebben egyetértettek vele legjelesebb tanítványai: Kölcsey és Szemere Pál is, ki tervezett *Lexicon*ában sok régi jeles író munkái közt Gyöngyösiét is fel akarta dolgozni.³ Kazinczy pedig, ha mindvégig fenntartotta is véleményét Gyöngyösi bőbeszédű előadásáról («kedves fecsegés»), annyiban némileg enyhítette, hogy azért jórészt mesterét («a' nyavalyás szklávlékű fityogó») Ovidiust tette felelőssé.⁴

Kazinczy mindezt nemcsak barátaihoz és tanítványaihoz írt leveleiben hirdetgette, hanem a hazai és külföldi folyóiratokban a nyilvánosság előtt is.⁵ Így legutóbb (1819.) azt írta róla: «Gyöngyösinek a' Múzsza kerek ajkat ada, nem teremtő lelket is, 's tudománya kevés volt.»⁶ — Kazinczy régi személyes ellenfele s a nyelvújításnak is elvi ellensége, *Bacsányi János* régóta bosszankodva szemléli, hogy

¹ Kis Jánoshoz (1806.), Rummyhoz (1811.) s az idézetet Látzai Szabó Józsefhez (1814.). (*Kazinczy Lev.* IV. 393., IX. 151., XI. 349. l.)

² Kazinczy Dessewffynek (1814.) «Gy. is azt vallja (*Kemény János* elé írt *Præfatiójában*), hogy ő új szókat csinált. Értsd ezt az időkhöz képest, mert neki nem volt semmi Philologiai 's Metaphysicai ismerete.» (*Kazinczy Lev.* XII. 201. U. o. 585. is idézi Gyöngyösi előszavát. L. még a *Sárközynek*, *Siposnak* és *Horváth Endrének* 1816. írt leveleit. U. o. XIV. 91., 96., 223. l.)

³ Kölcsey (1815.) és Szemere (1816.) leveleit l. *Kazinczy Lev.* XII. 518. és XIII. 392., 402., 453. l. (Gyöngyösinek már három munkáját feldolgozta.)

⁴ Rummyhoz: «Gy. leichter, süsser Schwätzer, nicht Virgil, sondern Ovid war sein Liebling.» — Dessewffyhez: «Ovid elrontá a' mi Epicusunkat Gyöngyösit, mint Seneca ugyane vétke által sok Predikálóinkat.» (*Kazinczy Lev.* XVI. 497. és XVIII. 146. l.)

⁵ Az *Erdélyi Muzcumban*, a *Tud. Gyűjteményben*, a bécsi *Annalesekben*.

⁶ *Tud. Gyűjt.* 1819. XI. 8. l.

«az a' felfújtt Kritikus» (nevét sohasem írja ki) — «Gyöngyösi Istvánt, gr. Haller Lászlót, Faludi Ferenczet, B. Szabó Dávidot, Kisfaludy Sándort, nemzeti nyelvünk' és litteratúránk' meg annyi fő diszeit, az egész Haza előtt olly vakmerően betsméri!».* Nyilván Kazinczy legutóbbi nyilatkozata indította arra, hogy *A' Magyar Tudósokhoz* intézve, könyvet írjon egyrészt «Faludi s más Magyar Költők Munkájának kiadásáról», másrészt «a' Nemzeti Nyelvről 's Poézisről és a' máj Nyelvrontók' törekedésiről». Az elfogult, igaztalan s hazafiatlan kritikával szemben tüzesen védi különösen Faludit és Gyöngyösit; tiltakozik az ellen, hogy az idétlen szófaragásokat és erőszakos újításokat a régi jó magyar írók nevével mentegessék és ajánlják, hogy hibáit folyton hánytorgassák, halhatatlan érdemeit pedig elhallgassák, mert — úgymond — «Gyöngyösi hibáit senki sem tagadhattya ugyan, de jó, szép 's ditséretes tulajdonságai halhatatlanok». «Mert — mondja másutt — ez a' ritka tehetségű s méltán nagy nevű, jeles költő, a' nemzeti jobb versszerzésnek első kezdője s valóságos atya volt, és magyarságára s' verseinek mind külső mind belső minémiségére nézve nem tsak minden más régi Verselőt könnyen meggyőzött 's egészben elfelejtetett, hanem magát a *Szirénának* valóban nagy elmével 's igaz poétai tüzzel-lélelkel biró, de versei gyarlósága miatt már ma nem igen gyönyörködtethető szerzőjét is messze meghaladta légyen: tudgyák Ország-szerte mindazok, a' kik ezt a' két nagy Embert közelebből 's a' magyar versszerzésnek mesterségét voltaképpen ismérik; tisztelik, betsülik 's szeretik ök mind a' kettőt és... hazafiúi szíves örömmel ditsérik mindenikben azt, a' mi ditséretre méltó, 's mindenkinek igaz sajáttya, különös tulajdona.» S alább: «Gyöngyösinek a' tisztább, tsinosabb, tökéletesebb magyarságban, a' szebb, illendőbb, elevenebb, virágzóbb és fellengzőbb poétai nyelvben, 's a' jobb, igazabb és törvényesebb versszerzésben, különösen pedig az

* *A' Magyar Tudósokhoz*. Irta *Batsányi János*. (Lintzben, Szent Mihály havának utolsó napjaiban, 1820.) Pest, 1821. 60. l.

ő nevéről igen-is méltán neveztetett négyes strófának sokszor mesterséggel tellyes, 's még-is majd mindég természetes, még-is többnyire szerencsés, könnyű, 's gyakran igen szép és kellemetes öszvealkotásában szerzett *elsősége* olly tagadhatatlan, olly bizonyos és olly igen szembetünő, hogy értelmes embereknél, azaz, mind a' két régi nagy Költő (t. i. Zrinyi és Gyöngyösi) munkájának egyenes-ítéletű, okos és figyelmetes Olvasójánál, az ugyan soha tsak kérdésbe sem jöhet többé.»¹

Bacsányi mindezt mint «az egész Nemzetnek köztételét» kétségkívül több tárgyilagossággal állapítja meg mint Kazinczy (ki ezentúl nem is szól többé Gyöngyösiről); ítélete azonban már nem az akkori, hanem a XVIII. századi közvéleménynek erélyes, de utolsó tolmácsolása — az irodalomtörténet számára. Gyöngyösi költészete a huszas években már ép úgy a múlté mint Zrinyi munkái, s Toldy 1828-ban — Gyöngyösi élete- és nagyhatású költői működésének ismertetése befejezéseül — a történetíró tárgyilagosságával állapíthatta meg: «Dennoch geräth Gyöngyösi seit zwei Decennien immer mehr in Vergessenheit.»² Nem Zrinyi munkáinak új kiadása s nem-is Kazinczy okozta ezt, hanem elfeledtette lassankint az új romantikus irányú költészet mind nagyobb térfoglalása, különösen a Kisfaludyak s Vörösmarty és társainak tárgyban érdekes, nyelvben és verselésben pedig sokkal művészbibb költői művei, szóval a megváltozott irodalmi ízlés. Gyöngyösi nagy szolgálatot tett irodalmunknak azzal, hogy több mint egy századon át fenntartotta a nemzeti költészet hagyományait s jelentékenyen hatott költői nyelvünk fejlődésére. «Zrinyi megelőzte korát, de nem hatott rá, Gyöngyösi megtalálta a magáét és előbbvitte», mondja Arany Gyöngyösi classikus írói-arczképében; «jó tulajdonait megette az idő, hanem gyarapodott is belőle, ez volt sorsa.»³

¹ *A' Magyar Tudósokhoz.* Irta Batsányi János. Pest, 1821. 32—33., 41—44. s köv. lapjain.

² Toldy Fer.: *Handbuch der ungar. Poesie.* Pesth u. Wien, 1828. I. 80. l.

³ *Koszorú* 1863. 22. és 23. számaiban.

Gyöngyösi közvetlen hatása tehát (bár még Arany költői szolamain is észrevehető) a huszas években megszüntnek mondható, de regényes tárgyai, különösen a murányi vár kalandos elfoglalása s a katonás lelkű Széchy Mária még sokáig, szinte máig foglalkoztatják költőinket.¹ Az ötvenes években, midőn nagy nemzeti küzdelmünk lezajlása után írók és közönség a multban kerestek erőt és vigasztalást, ismét előkeresték s kiadták a történelem és irodalom régi emlékeit. Toldy 1853/4-ben egyetemi előadásai során a 25-iket egészen Gyöngyösinek szenteli, részletesebben foglalkozva munkáival, mint eddig bárki, de életrajzi adatait nem gyarapítja újakkal, csak Dugonics föltevéseit és önkényes következtetéseit ismétli.² Egy év-tized mulva Arany János a *Koszorúban* irt róla kitünő élet- és jellemrajzot, s főműveiből megállapítván költészetének fontosabb sajátosságait, véglegesen megfogalmazta az irodalomtörténet számára Gyöngyösi maradandó költői érdemeit.

Arany értekezése újból ráterelte a figyelmet Gyöngyösi műveire, s mivel Dugonics kiadása már alig volt kapható, Toldy *A magyar nemzet classicus írói* című irodalmi vállalatban kiadta két kötetkében³ három munkáját: a *Murányi Vénust*, a *Palinodiát* és *Kemény Jánost*. Azt mondja, hogy ezeket «az eredeti kiadások alapján közli»; de tévedett, azt hitte ugyanis, hogy mivel a *Murányi Vénus* 1725-iki kiadása, melyet használt, néhány

¹ A régibb kísérleteket mellőzve, *Kisfaludy K.* (1820), *Jókai* (1860), *Szigeti J.* (1863), *Dóczi* (1885), színműveket, *Czuczor* két heroidát, *Petőfi*, *Tompa*, *Arany*, *Szász K.* (1847), *Jeszzenszky* (Temérdek, 1886) költői elbeszéléseket irtak a *Murányi Vénusból*, legújabbban pedig *Pekár Gyula Tatárrabság* cz. regényében (1908) jórészt a *Kemény János* tárgyát dolgozta fel.

² Toldy egyetemi előadásai előbb a *Pesti Napló* tárczáiban, utóbb összegyűjtve külön kötetben *A magyar költészet története* cz. alatt (1855 és 1867.) jelentek meg.

³ *Gyöngyösi István válogatott poétai munkái*. I—II. Pest, 1864. Bevezetésül: Gy. rövid életrajza (a *Magyar költők életéből*), Arany írói arcképe és *Gy. korának világában* cz. alatt Tétsi Z. silány versei.

sajtóhibát és önkényes változtatást leszámítva, egyező a Dugonics kiadásával, egyező az 1664-iki első kiadással is; de az 1725-iki (l. hátul a jegyzetekben) egyszerű lenyomata az 1702-iki hamisított kolozsvári kiadásnak. A szövegeltérésekből megállapítható, hogy a másik két költeményből is későbbi kiadásokat használt. Toldy kiadása tehát Dugonicsét nem hogy megjavította volna, inkább tovább terjesztette ennek hibáit. Irodalmilag ez annál nagyobb baj volt, mert a kiadást Toldy nagy irodalmi tekintélye védte, s ezentúl erre hivatkoztak mind az irodalomtörténétírók, mind a régi nyelv bűvárai.

A hetvenes évektől kezdve a nemzeti történelem és irodalom egész területén megindult kutató munkásság nyomán majd mindegyik szakfolyóirat járult valami adattal Gyöngyösi élete és működése megismeréséhez vagy munkái fejtegetésével ezek teljebb megértéséhez. De a munkák kiadásának ügye nem haladt előbbre, legfeljebb a Toldy által kiadott három munkából jelennek meg mutatványok, tovább terjesztve a régi hibákat. Befjezi ezek sorát a Wodianer-féle *Remekírók Képes Könyvtára* című vállalatban a *Murányi Vénus* kiadása (1904.), mely az összes romlott kiadások forrását, az 1702-iki kolozsvári kiadást újra lenyomatja.* Ezzel aztán lezárul a költemény hamis kiadásainak teljes két századon át annyi kárt okozott sorozata.

1905 február havában a Franklin-Társulat *Magyar Remekírók* című vállalatában megjelent *Gyöngyösi István munkáinak* kötete, melyben a *Murányi Vénust* az 1664-iki, *Kemény János emlékezetét* az 1693-iki első kiadások alapján adtam ki, s így valahára mindkettő eredeti

* Ez annál feltűnőbb volt, mert újabban Acsády *Széchy Mária* életrajzában (1885) észrevette, hogy Toldy kiadása sokban különbözik a *Murányi Vénus* nála lévő első kiadásától, de a szövegbeli eltéréseket «nem volt ideje» megvizsgálni. Az *Irodalomtört. Közl.* 1904. 120—1. l. pedig Sz. K. Versegly 1793. évi fölháborodásának közlésével hívja fel a figyelmet az első kiadásra, de ezt ő sem vizsgálta meg, sőt nem is látta.

szépségében került a közönség kezébe.¹ Kiadásomat 1905 május 22-én *Gyöngyösi István főműveinek új kiadása* cím alatt tartott felolvasásom² kapcsán bemutattam a M. Tud. Akadémiának is. A felolvasás irodalmi körökben érthető feltűnést s a helyreállított költői szöveg nagy irodalmi jelentőségénél fogva általános figyelmet keltett. Mivel azonban a kiadás a nagyközönség számára jórészt a mai helyesírás szerint átírva jelent meg, a M. Tud. Akadémia irodalomtörténeti bizottsága 1907 őszén megbízott, hogy a *Murányi Vénust* tudományos használatra, az első kiadáshoz külső alakra is lehetőleg híven s kritikailag megállapított szövegben tegyem közzé. Így jelent meg a költemény *akadémiai kiadása*³ 1909 november havában a marosvásárhelyi ref. collegium könyvtárának akkor egyetlenül ismert példányáról, a munka keletkezését és harmadfélszázados történetét fejtegető bevezetéssel, a szövegeltéréseket tárgyaló jegyzetekkel, név- és tárgymutatóval s «szók, szólások és közmondások betűrendes jegyzéke és magyarázata» cz. szótárral.

Gyöngyösi egykori nagy népszerűségét főképp páratlanul szép költői nyelvének és könnyen gördülő verseinek köszönhette; ennek zengzetessége, amannak gazdagsága azonban akkor tűnt ki legjobban, midőn a két századon át olvasott és idézett *Murányi Vénus* a föntebbi kiadásban eredeti tisztaságába visszaállítva jelent meg. Ez egyedül

¹ A Gyöngyösi életét és működését fejtegető 48 lapnyi bevezetés kelt 1905 jan. 29-én. A *Murányi Vénushoz*, mivel a Rádai-könyvtár eredeti példánya akkor már rég elveszett, a marosvásárhelyi Teleki-könyvtár akkor egyetlenül ismert s 1903 februárban kölcsönzött példányát használtam, a *Kemény János emlékezetének* 1693-iki kiadását pedig megtoldottam a kiadásnál régibb nyitriai kézirat hiányzó versszakaival.

² A felolvasás kivonatossan az *Akadémiai Értesítő* 1905 szeptemberi, teljesen pedig a *Budapesti Szemle* 1905 októberi füzetében jelent meg.

³ *Márssal Társalkodó Murányi Vénus*. Irta *Gyöngyösi István*. A M. Tud. Akadémia irodalomtörténeti bizottságának megbízásából az első, 1664-iki kiadás alapján sajtó alá rendezte stb. *Badius Ferencz*. Budapest, 1909. A M. Tud. Akadémia kiadása.

hiteles szöveg kiadása után természetesen több tekintetben meg kellett változniok azoknak az æsthetikai és nyelvtani ítéleteknek is, melyek másfélszázad óta mind az 1702-iki kiadás meghamisított szövegére támaszkodtak.

Az ekkép Gyöngyösi munkáira irányított érdeklődést növelte az az akadémiai fölolvasásom, melyet 1911 október 2-án *Gyöngyösi István ismert és ismeretlen költeményei* cím alatt tartottam.* Ebben Gyöngyösi egész költői munkásságára kiterjeszkedve, tisztáztam a kétségtelenül tőle eredő munkák keletkezésének idejét és egyéb vitás kérdéseit, a XVII. századi Gosztonyi-codexben fennmaradt két kisebb és egy nagyobb költeményről kimutattam, hogy azok Gyöngyösi alkotásai, s végül a XVIII. századi hagyomány által neki tulajdonított költemények közül bizonyítékaim alapján megállapítottam a tőle eredőket.

Ezek után tudományos és irodalmi körökben mind élénkebbé vált az óhaj, hogy Gyöngyösi valamennyi munkája kritikailag megállapított szövegben adassék ki. Valóban, a mi már a XVIII. század végén irodalmi szükséglet volt, még inkább az jelenleg, hogy valahára biztos alapja legyen a tudományos vizsgálatoknak, s megvalósulhasson, a mit Arany János mondott: «Valahányszor a magyar költészet és nyelv oda jut, hogy idegen befolyástól lesz szükség menekülnie: mindannyiszor nyereggel fordulhat vissza a néphez s irodalomban Gyöngyösihez.»**

Ennek a szükségletnek kívánt a M. Tud. Akadémia irodalomtörténeti bizottsága eleget tenni, midőn 1912 őszén megbizta alulírottat, hogy *Gyöngyösi összes költeményeit* a bemutatott tervezet szerint három kötetre osztva, kritikailag megállapított szöveggel, a *Régi Magyar Költők Tárában* rendezze sajtó alá. Így jött létre a jelen kiadás, melynek egyes kötetei a költeményeket iratásuk sorrendjében fogják adni, *Függelékül* pedig kiegészítik a

* Megjelent a M. Tud. Akadémia I. osztályának értekezései közt. XXII. k. 4. sz. Budapest, 1912.

** Gyöngyösi írói arcképe. *Koszorú*, 1863. id. h.

gyűjteményt Gyöngyösi eddig felkutatott levelei, melyek azonfelül hogy az író stílusára jellemzők, életrajzi és kortörténeti adataiknál fogva is becsesek.

A költemények szövegét az eddig kiadatlanoknál a fennmaradt kéziratok, a kiadottaknál az első kiadások alapján adom. Mivel azonban néhány költeménynek, pl. az *Igaz barátság tükörének* s a *Kemény János emlékezetének* vannak az első kiadásoknál régibb eredetű hiteles kéziratai, ezek szövegét vonal alatt az első kiadás szövegével párhuzamosan közlöm, még pedig az előbbit (az I—VI. Actusnak megfelelő I—VIII. Scenát és Intermediumot) mint töredéket a lényeges eltéréseknél fogva teljesen, az utóbbiban csak az 1693-iki kiadásból kihagyott versszakokat adom vonal alatt, a csekélyebb eltéréseket pedig a jegyzetekben.

Mind a kéziratokban, mind a nyomtatványokban meghagyom az eredeti helyesírást, mely ekként nem egyöntetű ugyan (akkor még az egész irodalom orthographiája egyenetlen), de jellemző; míg ha mai helyesírás szerint írom át, akkor a szöveget esetleg jelentős nyelvtörténeti tanulságoktól fosztom meg. Mindössze ott változtattam, a hol a kézirat csupa *ő, ű* vagy csupa *ö, ü* jelzése merőben ellenkezik a mindenkori kiejtéssel (pl. közöttök, gözölőgh, örömöm, erővel, köhalom), a nyomtatásban pedig kijavítottam a sajtóhibákat, de mind fölemeltem a jegyzetekben. Az *ő, ű* jelzéseket azonban teljesen el kellett hagynom, mert Gyöngyösinek sem eredeti kézírataiban (leveleiben), sem költeményeinek a XVII. századból fennmaradt, tehát egykorú másolataiban sehol sincs *ő, ű* jelzés; ezeket tehát csak a régi fölszerelésű nyomdák használják még a XVIII. század derekán is. (Az *eö, eörökké, feö* más természetű, ez a kéziratokban is megvan, s a nyomtatásban is meghagytam.)

Mivel a kézirati másolatokban a hibás olvasás, a nyomtatványokban pedig a sajtóhibák miatt sokszor egészen értelmetlenné válik a szöveg, a fordításokban az eredeti latin szöveg segítségével, a nyomtatványokban a rokon helyek alapján igyekeztem a szöveget véglegesen

megállapítani, minden legkisebb változtatásról pontosan számot adva a jegyzetekben. Itt egyébként is a bibliographiai és irodalmi utalásokon kívül rendszeresen csak olyan megjegyzésekre szoritkozom, melyek a szöveg helyességének megállapításához szükségesek, s csak a legritkább esetben, a nyelvtörténetileg vagy szövegjavítás tekintetében fontos szómagyarázatok közben adok tárgyi magyarázatot. A későbbi kiadások romlott szövegét akár sajtóhibák, akár önkényes változtatások, itt egyáltalán nem veszem számba. A *Murányi Vénus*nál, a hol azoknak irodalmi jelentőségük van, utaltam akadémiai kiadásomra.

A fordított s a hagyomány és egyéb bizonyítékok alapján Gyöngyösinek tulajdonított műveknél egyébire is kellett tekintenem. A fordításokat eddig még senki sem vette össze az eredeti latin költeményekkel, pedig ez a fáradságos munka nemcsak a szöveg helyes megállapítására, hanem Gyöngyösi szerzőségére is mindennél meggyőzőbb bizonyítékot nyújt, a mennyiben sokhelyt egész versszakok vannak betoldva (néhol egymásután több is), melyekről Ovidiusnál egy szó sincs; olyan helyek ezek (leírások, érzelmi kitérések), melyeknél Gyöngyösi mindig szívesen időzik. Itt a rokon helyekre való utalás nagyon tanulságos összehasonlításokra vezetett. Szintügy szükséges volt az itt először megjelenő, továbbá a Gyöngyösinek tulajdonított munkák szövegében a költő kedvelt szójárásainak s egyes különösebb kifejezéseinek, néhol egész versszakainak egyező helyeit összeállítani, mert ezek szintén bizonyító erejűek a szerzőségre. A későbbi kötetekben, melyek Gyöngyösinek saját kiadású vagy neve alatt fennmaradt költeményeit fogják tartalmazni, ilyen célú összevetésekre nem lesz szükség, csak ott, a hol egyes szók nyelvtörténeti jelentősége s első és későbbi előfordulása kívánják.

Azonban sok mindent nem lehet jegyzetbe foglalni, így nevezetesen a mi Gyöngyösi egyes műveinek összetartozását, mintegy családi jellegét bizonyítja, másfelől írói fejlődésének megítélésére nyújt anyagot, továbbá a mi a költői előadás egész menetére, stílusának finomságaira,

kifejező erejére, szintűgy a szóalakokban és összetételekben nyilatkozó merész újításaira, új meg új szóképeinek szemléltető és gyönyörködtető voltára, egy szóval a mi a költői dictio és verselés művészetére vonatkozik; mindezt egy-két utalásból nem, hanem csak a költő műveinek közvetlen olvasásából s tanulmányozásából lehet megismerni is, élvezni is. E régi költői alkotások olvasója mindenesetre igazolva látja Gyöngyösinek közel másfélszázados népszerűségét s igazat fog adni Aranynak is, hogy «a nyelvtanuló s a költő még most is — haszonnal járhat hozzá iskolába».

Budapest, 1914 február 12-én.

BADICS FERENCZ.

GYÖNGYÖSI ISTVÁN
KÖLTEMÉNYEI

MÚFORDÍTÁSOK
OVIDIUS MUNKÁIBÓL.

I. Páris Helenának.

Páris, Priamusnak Trójai Királynak Fia halván Görög Ilonának, Menelaus Felesige szépsiginek hirit, Trójából Lacedemonba avagy Spartába a' Tengeren által Hajóz, a' hol a' Menelaus ötet jó szível fogadgya és csak hamar szorgos dolgai miatt Házátúl messze el menvén, addig Párist, mint kedves vendégét Felesiginek Helenának, azt pedig Párisnak gondviselésében ajánlya, és Házánál gazdának teszi. Azomban Páris illy alkalmatosságot nyervén, szerelmét kijelenti, és ezen Levélben mindenféle Mesterséggel, dicsérettel, Hízkelvéssel, Igiretekkel, Kérkedéssel, 10 Menelaus kissebsigivel ostromollya Helenának Asszonyi gyarlóságát, és arra ösztönözi, hogy véle Trójába elszökjék, a' hol a' Trójai Hatalom mellett bátran meg maradhat, s-igy kezdi beszédét:

1. Ez köszöntést küldi Páris Helenának,
lévén egissiged ő kívánságának
Czéllya, mellyet csupán tőled vár magának,
mert nincs nálad nélkül épsige tagiának.
2. Kimondgyam? vagy nem kell tüznek Czégért tenni?
melly Lángra finyivel szokott ki jelenni.
szerlmem is talált nyilvánásra menni,
talán nagyobra, mint kívántam vólt lenni.
3. Bár eltitkolhassam, még üdő nem lészen,
melly örömben vegyes félelmet nem téssen,
de rosszúl tettetem, mert a' tűz egészszen
magát el árolni mindenkor van készen.
4. Név szerint a' dolgot hogy mongyam, ha várad,
égek és Szerlmem személyedtül árad,
Szivem reminsigtül maid hizik maid szárad,
im ebbül értheted, elmém miben fárad.

5. Meg bocsáss, kivallom hogy ezt bátorsággal,
ne légy verseimhez azért meg untsággal,
de olvasd tovább is kezdett buzgósággal,
s szinedhez illendő kegyes méltósággal.
6. Biztat az már: hogy bé vetted Leveletem,
e képen bé vészed, hiszem, személyemet,
folytassa a' Vénus ebben reminyemet,
Ki te személyeddel biztatott engemet.
7. Azért netalán véts, s-mást vély én helyettem,
tudd meg, hogy én erre nagy sűgárlást vettem;
sött ide Isteni Intésbűl küldettem,
kezdett dolgomban már Áldást is érzettem.
8. Tenéked is szűksig erre figyelmezni,
s Isteni végzéssel rettegj ellenkezni,
parancsolattyának sött siess kedvezni,
s igirete szerint velem meg edgyezni.
9. Nagy bért ugyan, de nem érdemetlent kérek,
és just hozzád méltán magamnak igirek,
mert Vénus fogatta, hogy olly üdöt érek,
mellyben hozzád, mint egy Hitvesemhez férek.
10. Ez vala vezérem nékem alattomban,
az Tengeren lévő kétséges Utamban,
Kinél is a' Tenger lévén hatalomban,
mindenkor jó szelet alkotott Hajómban.
11. De szándékomnak is ő légyen vezére,
s-mint értem Tengerre csendessiget mére,
fel zaidult szivemnek úgy segitsigire
jöijön s-juttassa azt révpartra végtére.
12. Onnan hazúl hoztam lángiát én szivemnek,
és nem itt nyertem azt, higgy bár beszédemnek,
még otthon nevetett tüze szerelmemnek,
ez is vólt az oka el jövetelemnek.

13. Nem az mord tél tarttya itt szorúlt Testemet.
Sem nem haitott ide tévelygés engemet,
de önként Hajóra rakván seregemet,
csak az föld okozta el jöveteletem.
14. Nem kereskedésben Hajóim fáradnak,
mert több kincsem vagyon nékem mint Uradnak,
sem okot látásra Városid nem adnak,
gazdagabb városim lévén, mint magadnak.
15. Csak te vagy az oka én Utazásomnak,
Téged Vénus igirt mert Hites Társomnak,
még nem vólt szinedben része látásomnak,
midőn Czéllya valál már kivánságomnak.
16. Előbb formáltam ki képedet eszemben,
mint sem Ábrázatod tűnt volna szememben,
első vala hire szinednek fülemben,
második de annak szerelme szivemben.
17. Ne is csudáld, hogy oly messzűnнен sértettem
gyullasztó nyiladtúl s-azonnal szerettem,
Isteni végzésnek ezt lenni értettem,
melly ellen mit vétnél, ércsd meg, mit követtem.
18. Tömlöczében lévén még Anyám Mhének,
szülésnek napiaj még el nem telének,
éijel egyszer reá olly Álmok jövének,
mint ha égő Fáklyát szült volna Férjének.
19. A' melly Fáklyát mihent ő ki pottyantotta,
legottan a' várost ez fel lobbantotta,
égett és az tüzet senki sem oltotta,
még a' várost épen porrá nem rontotta.
20. Fel ijedvén adgya Atyámnak tuttára,
jövendölök gyűlnek magyarázattyára,
kik így magyarázzák eztet utóllýára,
hogy pusztító tűz száll általam Trójára.

21. De jól is mondották, mert bé tellyesedett,
Trójára azon Tűz már le ereszkedett,
mihent az te hired hozzánk kerekedett,
mellytül tudni illik szivem hevesedett.
22. Ezt nem értvén akkor, Atyám el vettetett,
egy Pásztor meg lelvén de fel neveltetett,
akkor is a' Sors bár Parasztnak tetetett,
de szinem, erkölcsöm Nemesnek hirdetett.
23. Egy völgyes Barlang van Idának Hegyiben,
hol sok Árnyékos fák nőnek térsigiben,
de sem Juh, sem Kecske juthat tetejben,
nem koptattya fogát az ökör fűvében.
24. Innen néztem egyszer Bástyáit Trójának,
oldalához vetvén hátamat egy fának,
azomban láb zörgést Füleim hallának,
gondoltam azt lenni Föld indulásának.
25. Nehéz hinni, de én igazat beszéllek,
s-ha szabad vólt látni, hirdetni sem félek,
im áll Mercurius előmbe mint lélek,
kinek Arany Vesszőt kezibe szemlélek.
26. Három Isten Asszony ezt hamar követi,
Júnónak, Pallásnak kezeit hirdezi,
harmadik a' Vénus, ki magát tetezeti,
s-mosolygó szemeit elsőben rám veti.
27. Ott az nagy félelem meg hűtti Véremet,
rettegés fásztattya borzogó Testemet,
csuklás foitogattya dobogó szivemet,
biztat Mercurius, látván félelmemet.
28. Ne fély, Dardanusnak (úgymond) Unokája,
három Isten Asszony versengő Múnkája
azt kívánnya, hogy légy szépsigneк birája,
mond(d) meg, kinek légyen ékesebb orczája.

29. Nézd, ezek (mutattya Isten Asszonyokat)
immár magok között versengettek sokat,
hogy ki vett szépségben több ajándékokat,
jól meg nézd, itild meg te azért azokat.
30. Ez az Jupiternek ő parancsolattya,
bizonyosságul Arany-Vesszeit mutattya,
mely ellen ne vétsek, intve mondogattya,
azomban előlem magát el iktattya.
— — — — —
31. Atyám ősz hajait fogván mutogattya,
tekintsd azt, ó Fiam, gyakran mondogattya,
anyám is ölelve szemit szorongattya,
s-el menetelemet szóval tartóztattya.
32. Cassandra Húgom is, hogy ezek beszélnek,
már csomóit oldgyák a' Hajó kötélnek,
el érkezik, haját bocsátván a' szélnek,
s-oly szint mutat, mint kik valamitűl félnek.
33. Kezeit kapcsolván gyenge Homlokára,
hova siets(z), úgy mond, Házadnak kárára,
hidd el, bizony tüzet hozsz vissza Trójára,
ez viznek, mellyen mégy, égés lesz az arra.
34. Valóba igazán ő ezt jövendölte,
mert a' mondott tüzet szivem itt meg lelte,
kegyetlen hévsigit ki bennem nevelte,
és el olthatatlanságra vezérelte.
35. Meg indulok egyszer, az Habok halgatnak,
nékem a' Tengerek kedvezni látzatnak,
engedelmes szelek jó reményt mutatnak,
engem rév partyához csak hamar juttatnak.
36. Urad is bé fogad önnön Hajlékában,
ez is Isteneknek vala tanácsában,
meg mutogat mindent ő ugyan Házában,
s-a mi méltó vala látⁿi országában.

37. De kívánván látni a' dicsirt szépséget,
szemem nem lelt másban ott gyönyörüséget,
egyszer pedig látván a' többi közt téged,
el hültem és szívem uj gondokkal égett.
38. Hasonló volt hozzád Vénusnak orczája,
a' mint emlékezem, hasonló formája,
midőn szépséginek valik hív Birája,
s-nyertessen ment végben versengő múnkája,
39. Ha te jöttél volna azon pörösségben,
Vénus győzedelme lett volna kétségben,
de már ő légyen bár ékesebb az Égben,
te vagy bizony leg szebb az földi térségben.
40. Az hir te felőled tett nagy dicsiretet,
nincs olly föld, ki téged immár nem hirdetett,
még hasonló hozzád eddig nem született,
bár Phrygiát járd el, vagy a' Napkeletet.
41. Hidd el, nem hazudok, kegyes személyednek
hogy kisebb az hire te ékességednek,
mint sem valósága légyen szépségednek,
az hir csak Árnyéka nagy dicsőségednek.
42. Szép vagy, mint az Angyal, nincs homály képedben,
Gyöngy és Gyémánt finlik a' te két szemedben,
hó s-róz(s)a szín jádzik vig tekintetedben,
csupa méz lakozik édes beszédidben.
43. Páva modját tartya egyenes lépésed,
mint Czimbalom hangzik rendes nevetésed,
merő sziv táplálás szép beszélgetésed,
ráró méltóságát követi nézésed.
44. Theseus szive méltán éretted dagadott,
méltó volt, hogy illy Férj téged el ragadott,
rád midőn a' Bálban meztitlen akadott,
melly játék szokásból nálatok támadott.

45. Hogy el ragadott, az dicsiretes nálam,
de hogy vissza adott, még most is csudáлом,
előbb törtint volna ennékem halálom,
mi illy nagy Prædátúl meg válni nem álom;
46. Téged e' kezeim el eresztenének,
élő kebelembül a' vagy ki vennének,
ha erővel ugyan csak vissza kérnének,
Házasság jutalmi előbb meg lennének.
47. Add meg csak magadat, engegy kérésemnek,
álhatatosságát veszed Hüvsigemnek,
országoknál inkább tetczettél szivemnek,
kiket ígért Júnó jó itiletemnek.
48. És meg ölelhessem csak hogy személyedet,
Pallástúl igirt bér meg vetést szenvedett,
meg sem bántam soha, választva tégedet,
elmém e' Tanácsban már meg keminyedett.
49. Csak hogy te is vedd bé buzgó kérésemet,
ne hadd füstben menni erős reminyemet,
ó szép nympa, kinek méltán életemet,
méltán szántam terhes igyekezetemet.
50. Nemes Házasságát nem Nemtelen kéri,
mert én Nememet is nagy dicsőség éri,
a' mi mennyegzőnköt minden meg dicsiri,
s-be(c)stelennek lenni senki sem ösméri.
51. Istentül származni hogy ha böcsös nálad,
én Nemzetsigemet akkor nem útálad,
Pliast és Jupitert hogy ha fel számlálad,
az én össeimnek rendiben találod.
52. Atyám Ásiában bir sok országokat,
véghetetlen szélü nagy tartományokat,
látthaccz ott sok várost, Aranyos Házakat,
Templomoknak lenni gondolnád azokat.

53. Meg látod ott Tróját Ilium várával,
nagy magos Tornyokkal rakott Bástyájával,
kit Phoebus épített Isteni munkával,
úgy mint Hárfájának hatalmas hangjával.
54. Sok ott igen a' Nép, majd a' Föld sem birja,
gondolnád, hogy nincs ott az Halálnak sirja,
szép az níp, hogy szebben képiró sem írja,
oda szorúlt minden Boldogságnak z(s)irja.
55. Midőn már Hajóim Trója felé térnek,
meg ládd, mely sok Anyák elődbe ki érnek,
a' kik seregestül városba késérnek,
a' sok menyeczkék maíd Házunkba sem férnek.
56. Hányszor mondod: ó melly szeginy én országom,
kiváltkép Achájabéli Tartományom,
egy városba sincs ott annyi gazdagságom,
mint mennyit egy Házban lát itt Asszonyságom.
57. Spártát ugyan még is azzal meg nem vetem,
hogy Görög országát illy szókkal illetem,
mert ámbár ne légyen egyéb tekintetem,
csak hogy ő szült téged, boldognak hirdetem.
58. De Paraszt fősvénynek abban itiltetett,
hogy nem ád tenéked méltó becsülletet,
illy nagy kincsnek nem tud szerezni keletet,
s-formádhoz illendő köntöst s-készületet.
- Több Pompa illeti a' te személyedet,
bővvb tréfa s-nyájasság érzékenségedet,
mert a' jó sors néked olly formát engedett,
melly kívánnya gyakrabb gyönyörüsígedet.
60. Illy ékes orczának ékessen kell élni,
Ezüstben, Aranyban, Gyémántban szemlélni,
az verőfínytül is szüksig ennek félni,
szüntelen vigadni, s-az gondtúl kimilni.

61. Nézd csak szép ruháit ezen Férfiaknak,
kik velem az Gazdag Phrygiában laknak,
meg tudhadd, Asszonyi nálunk az Uraknak
mely ékességeket ő magokra raknak.
62. Ha te is egyszer léssz Ilium várában,
más ruhát vehez fel maid minden órában,
a' mit szem száj kíván, minden van Trójában,
nincs szünet a' Tánzban, nincs az muzikában.
63. Légy hát engedelmes kérlek te hivednek,
és hajúllyon hozzám Kegyelme Szivednek,
Therapnei Leány Czimere Földednek,
vedd a' Phrygiai Völegint Férjednek.
64. Phryx volt Ganymedes, lakossa Trójának,
sőt egy Gyümölese volt nemzetem ágának,
Jupiter fogadott kit Pohárnokjának,
hogy az ő keziből Istenek innának.
65. Phryx vólt Pithonus is, Vérembül támadott,
mert Atyámmal edgyütt össömtül szakadott,
kit piros Aurora titkon el ragadott,
Isten Asszony lévén Férjének fogadott.
66. De még Anchises is Phryx vólt s-ott született,
kit az gyors szerelem Anyja meg szeretett,
s-vele Házassági szövetsiget vetett,
örül raita s-tüle hogy Fiait nyerhetett.
67. Már Isten Asszonyok ha így kedvezének
most tégedet kérő Páris vérségének,
hogy abbul magoknak Férjeket szednének,
mért Párist Helena nem venné Férjének.
68. Mi több, ha üdömöt s-formámot szemléled,
és Uradhoz képest azt jól meg itiled,
nem hiszem, hogy helyes Törvényed kémélled,
s-Férjednél méltóbbnak személyemet véled.

69. Nem akacz én nálam olly Gyilkos Ipára,
a' mint Atreusra, Uradnak Attyára,
ki Gyermevét sütvé tette asztalára,
Thiestis öttsédnek rút vacsorájára.
70. Láttván a' finyes nap az melly gonosságot,
irtózáván nem bocsát rá világosságot,
és szokott Uttyából azonnal ki hágot,
s-vissza tért, ne látná hogy ez Undokságot.
71. Priamusnak Attya tellyes életiben
nem förtözött vala Ipának vérében,
sem Myrtoum tenger nem részes vétkeben,
mint Urad Nagy Attya, ki Pelops nevében.
72. Ősöm Attyát Pokol vize nem ásztattya,
a' hol van Uradnak össének az Attya,
ki sok almát lát, de azt nem szaggathattya,
s-torkig lévén vízben, még azt sem ihattya.
73. De mi haszna nyelvem ebben fáradozik,
ha Férjed az, a' ki ezektől származik;
Csudálom Jupiter hogy már nem változik,
és ez Háznak Ipa lenni nem irtózik.
74. Ó nagy Gonossága az vak szerencsének,
ez méltatlan téged tart ő Hitvesének,
egisz eijel te vagy dija örömeinek,
ölelgetésedben van része mellyének.
75. Én csak étel fölött láthatlak sokára,
még ez is szivemnek esik nagy kinnyára,
ellensigne tarcsad azt vacsorájára,
melly az én italom s-ételemnek ára.
76. Annyiszor meg bántam, hogy száltam Házadban,
valahányszor láttam te Paraszt Uradban,
hogy vastag karjait vetette nyakadban,
s-ő nyaka is függött te ékes karodban.

77. Irigylem, meg vallom és csak mérget eszem,
ha takargat téged, maid meg vesz az eszem,
s-csókolgatástokat midőn észben veszem,
az Poharat szemem eleibe teszem.
78. Midőn pedig Gyenge Tested szorongattya,
le ütöm szememet, az könyv ezt áztattya,
meg dagadt a' számban az étel falattya,
Nyelvem csak fel s alá kellettlen forgattya.
79. Sokszor insigemben nagyot sohaitottam,
de azt is szemlélttem, s-füllel is hallottam,
hogy neveltél raita, midőn így kinlódtam,
és te mosolygottál, ha én fohászokdtam.
80. Gondolám, ó jaj, melly iszonyú az véred,
Hydrák szörnyűsigit módoddal fel éred,
az én nyavalyámot ki magad ösméred,
mégis sebeimre eczetedet méred.
81. Tigris vólt az Anyád, attúl születettél,
méreg s-sárkány-tejet ömlő helyett ettél,
merő fene vadak között neveltettél,
az Emberi Vérben semmi részt nem vettél.
82. Vagy de inkább vettél sött nagy kegyessiget,
látzik, hogy Jupiter Atyád és vérsiged,
meg bocsáss, hogy így szólt kinnyában vendéged,
Szép Léda volt Anyád, ő szoptatott téged.
83. A szerelem merő maszlag az Embernek,
sok háborút indit, mint szél a' tengernek;
majd élled, maid lankad, majd indul a' Pörnek,
vesztesige semmit nem enged a' szernek.
84. Sokszor akartam már kedvezni fejemnek,
s-borral el oltani Lángiát én szívemnek,
de ezzel csak tüzet gyujtottam tüzemnek,
bortúl nevelkedett lángia égésemnek.

85. Hogy mindent ne látnék, sokszor el fordúltam,
és az Tányéromra arczal le borúltam,
de színed magához húzván meg másultam,
és te látásodra csak vissza szorultam.
86. Mit tegyek? nem tudom immár utólyára,
mindkettő szívemnek válik nagy kárára,
játéktokot ugyan nézni fájdalmára.
de téged nem látni még nagyobb kinnyára.
87. Titkolom, mint lehet, meg veszettségemet,
de már czégéresnek látom szerelmemet,
nem hazudok, érzed mert te is sebemet,
érzed, s-bár csak magad ösméred tüzetem.
88. Ó melly sokszor félre siettem érkezni,
a' midőn szemeim látczattak könyvezni,
hogy ne' talán Urad találna kérdezni,
mi az oka, hogy engem lát epedezni.
89. Ó hányszor sebemet példázva nyomoztam,
s-vakmerőségért az Italt okoztam.
másoknak szerelmit ugyan elől hoztam,
de én minden szómmal orczádra czéloztam.
90. Az költött név alatt magamot értettem,
mert tudd meg, én vagyok a' ki így szerettem,
s-hogy vásottabb szókkal bátrabban élhettem,
magamot részegnek nem egyszer tettettem.
91. Még oldott keszkenőd egyszer jut eszemben
s-mezitelen mellyed akkor tűnt szememben,
ennél ékesb még nem akatt nézésemben,
noha már sok szép szint láttam életemben.
92. Homálly ehez képest Hónak feirsige,
és kéreg az édes Tejnek gyengesége,
szerecseny, úgy tetczik, Jupiter szépsige,
midőn finlik az te mellyed ékessige.

93. Ezen álmélkodván majd félholtá löttem,
és a' mint Poharat egy kezemben vettem,
érzékenységemet én úgy el vesztettem,
hogy aztat kezembül épen kiettettem.
94. Leányod Hermioné tetczik orczájárúl,
mert ez is sok kincset természetiben árul,
ha csókot nyert tőled, függvén ő nyakárúl,
én mingyárt más csókkal le vet(t)em szájárúl.
95. Néha hanyat dőlven mondtam énekeket.
s dúdoltam másoknak régi szerelmeket,
vagy pedig nagy hamar el hagyván ezeket,
reád értvén attam sok titkos jeleket.
96. Te leg főbb Társaid nem lévén másokkal,
Clymene és Aetra, azért én jó okkal
sokáig a' minap beszélvén azokkal,
kezdem hódítani hízkelkedő szókkal.
97. Értelmét de atták ők illy feleletnek,
hogy ők keritőim nékem nem lehetnek,
mert ezen dologban nagy veszélyt lelhetnek,
azomban kérésim közt csak hátot vetnek.
98. Nem vólna soha jobb ennél az esetenél,
mint ha viadalnak bérivé tétetnél.
és nagy baivivással el nyerettednél,
s-az Diadalmasnak Hitesse lehetnél.
99. A' mint Hippomenes Munkáját nem szánta,
futásának bére lévén Atalanta,
s-mint Hippodaméért Pelops Fegyvert ránta,
mert Diadalmasnak eztet Attya szánta ;
100. S-valamint Hercules hatalmas karjának
csúffia lett ereje Achelous szarvának,
midőn Ágyat kérnek az Deianirának,
akarván Hitesül kiki ezt magának :

101. Én is így fizetnék vad ellensígemnek,
nővne bátorsága éretted szívemnek,
vagy vége szakadna unalmas éltemnek,
vagy jutalma lennél én vitézsígemnek.
102. De nincs más mód benne, meg kell azt ösmérni,
hanem alázatos könyörgéshez térni,
s-téged szép Asszonyom buzgósággal kérni,
s-csókkal Láбайдot (ha engeded) érni.
103. Ó Görög Asszonyok egy gyönyörüsige,
ó két Bátyáidnak Nemes dicsősige,
ó az Jupiternek méltó Felesége,
ha azt nem tiltaná Attyai vérsige.
104. Vagy én veled edgyütt haza vitettetem,
vagy számkivetésben itt el temettetem,
mert nem csak körmözve nyiladtúl sértetem,
hanem csontig ható sebtől gyöttrettetem.
105. Azért is még nyelvem méltán ezt mondhattya,
hogy jövendölés volt Húgomnak szózatya,
mondván, hogy az Égből egy nyil által hattya
mellyemet, a' mint ezt az eset mutattya.
106. Végy tehát szivedben jámborabb félelmet,
s-meg ne vesd az Égből adatott szerelmet,
agy már kérésemnek egyszer engedelmet,
s-ne hagy dolgaimnak illy nagy kisedelmet.
107. Sokakrul kell veled még beszédet tennem,
de ezeknek immár más üdőt kell vennem,
azért szemben veled hogy lehessen lennem,
az Háló szobádban engegy engem mennem.
108. Vagy szégyenled, a' vagy tartod gonoszságnak,
törvinyit meg s(z)egni igaz Házasságnak?
nagy Példája vagy te az balgatagságnak,
ne mongyam dolgodat merő parasztságnak.

109. Gondolod é vallyon, hogy e' végben mehet?
s-ez ékes ábrázat bűn nélkül el lehet?
illy igrést senki magának nem tehet,
a' mig lélekzetet ékes Teste vehet.
110. Azért vagy vess véget az vad kemynységnek
azok ellen, a' kik szerelmedtül égne,
vagy ne légy czimere illy nagy ékességnek,
pörlösse a' szépsig szemérmetségnek.
111. Gyönyörködik Vénus vendég Házasságban,
részes Jupiter is az illy tolvajságban,
mert ez tette őtet nálad Attyaságban,
az tett téged nála az Leányi ágbán.
112. Léda is az Anyád e' szokást folytatta,
Jupiternek költesön magát oda atta,
őtet vendég férjnek ágyában fogatta,
mit követhetz te is, azzal meg mutatta.
113. Azért hogyha épen el nem faizik a' vér,
mellyet szüléitől vesz a' Magzati ér,
sem Jupiter szokott uttyátul meg nem tér,
sem Léda Lyánához a' tisztaság nem fér.
114. De légy jámbor s-akkor finlik tisztaságod,
midőn velem Tróját láttya Asszonyosságod,
akkor csak magamon kapon kívánságod,
s-add, egyedül legyek a' te gonosságod.
115. Leg alább vétkezünk most olly gonossággal,
mellyet el moshatunk az uj Házassággal,
a' mint ezt igrte nékem valósággal
Vénus, hogy ha akkor nem élt hazugsággal.
116. Ezt urad is bár nem szóval parancsollya,
de cselekedettel mint egy javasollya,
mert elment s-késését hosszabrá pótollya,
vendégge lopását hogy igy ne gátollya.

117. Nem volt alkalmas üdő életiben,
a' mellyben ment volna Kréta szigetiben,
ó merő csalárdság vana a' sziviben,
tudta, mi törtinhet ő távúl létiben.
118. Meg indul, de hogy még uj rendeket tegyen,
hozzád fordul s-nyelve illy szózatra mégyen:
Trójai vendégre gondod — úgymond — légyen,
hogy Unalmat addig szivire ne végyen.
119. Te parancsolattyát Uradnak meg veted,
a' mire ő intet(t), azt el nem követed,
vendégedhez magad épen nem életed,
nincs rá gondod, őtet búval emiszteted.
120. Valóba elméje tompa az fejednek,
és érzékenysigi nagy hibát szenvednek,
láttya Méltóságát hiszed é szinednek?
a' vagy meg foghattya áráat szépsigednek?
121. Ne hidd, meg nem fogia, mert ha jól itilne,
és olly szépnek téged minémő vagy, vélne,
szép módgyával ennek okossabban élne,
s-idegen Férfira téged bizni félne.
122. Azért ne légy szómhöz bár hajlandósággal,
s-harczolly tüzem ellen álhatatossággal,
de kinszerítettünk élni bátorsággal,
Uradtól adatott alkalmatossággal.
123. Valóba, meg bomlik akkor az mi eszünk.
és még Férjednél is ostobábbak leszünk,
ha illy bátorságos üdőben rést teszünk,
s-abbul kívánt hasznot magunknak nem veszünk.
124. Hozzád mátkát mint egy tulaidon kezivel,
vezet és hitessét ő szeretőjével
egybe zárja, fel nem érvén azt eszével,
élly azért Férjednek edgyüségével.

125. Csak egyedül fekszel az özvegy szobában,
hosszas éjtszakának lévén unalmában,
magam fekszem én is özvegy nyoszolyában,
a' mellynek kő tetczik lenni párnájában.
126. De ha a' sors minket közös nyájasságban
öszve kerít mint egy alkalmazhatóságban,
nem lehet oly fény a' déli napvilágban,
mint azon eijeli sötétes vakságban.
127. Akkor én tenéked le tészem Hitemet,
esküvéssel hozzád kötöm életemet,
s-jelen lévén a' mint tartom reményemet,
meg szerzem, hogy kérjed össi értékeimet.
128. Ha pedig félsz szökve engemet követni,
hogy jó hired neved azért fog sértetni,
én fogom magamat vétkesnek tettetni,
s-téged minden büntül mentnek itiltetni.
129. Theseushoz ebben magamat illetem,
és te Bátyáidnak nyomdokát követem,
világosb ösztönét ennek nem lelhetem,
mintsem ha ezeket nálad emlegetem.
130. Theseus tégedett tudod, el ragadott,
tolvajssággal Phoebe Castorhoz szakadott,
ugy Illaira is Pollushoz akadott,
negyedik lészek én, ki illy Példát adott.
131. A' Trójai Hajók sereggel itt állnak,
Fegyverrel is néppel hőven is szolgálnak.
az evedzők s-szelek nagy hasznunkra válnak,
mert serény utazást mi nekünk csinálnak.
132. Mint Nagy Királynéja az hires Trójának,
el járod városit szép Dardaniának,
az nép pedig téged Mennyei Csudának
állit s-fog vélni uj Isten Asszonyának.

133. Valamerre téged menni szemlélhetnek,
merő fü szerszámot előtted égetnek,
sok marha-vérontást akkor el követnek,
mellyből áldozatot éretted tétetnek.
134. Szülőjöm nagy kincset hozván ő magokkal,
s-elődben ki jövőn Testvérim azokkal,
edgyütt a' Trójai számos lakosokkal,
tégedet tisztelnek sok ajándékokkal.
135. De melly szük nyelve van pappiros követnek,
csak árnyéka pennám az jövő esettnek,
mert nagyobb lesz vólta azon tiszteletnek,
mint néma betőim néked igrhetnek.
136. Ellemben te pedig semmit se fély attól,
hogy Háborúság lesz, ha el ragattatol,
sem hogy Görög ország minket harczal satol,
és még tülem ismég vissza hozattatol.
137. Ragadással haidon sok Lyán el vitetett,
de fegyverrel vissza egy sem kérettetett,
ebben az vak Lárma több félelmet vetett,
mint valóságában lenni ösmértetett.
138. Boreas Orythiát ámbár el lopatta,
azért Bistont mégis harc nem sanyargatta,
Jáson is Medeát titkon el ragatta,
Thessaliát Cholchus de mégsem vitatta.
139. Ugy Theseus, a' ki téged el ragadott,
Ariadnához is illy módon akadott,
mégis a' Crétai nép fel nem támadott,
sem a' Lyánnak Attya Harczot nem folytatott.
140. Illyetén dologban a' gyanós félelem
nagyobb szokott lenni, mint a' veszedelem,
a' mibül jöhetett némelly vélt szerelem,
szégyenli, hogy ha félt attúl az értelem.

141. De tettesd, hogy vége Harez lesz e' dolognak
bátor, de mérgitől nem félek azoknak,
bennem is ereje vagyok a' csontoknak,
és én Fegyverim is árthatnak másoknak.
142. Házadnak semmiben nincs nagyobb bővsige,
mint mellyel bir széles Asia térsige,
vitéz Férfiaknak nincs ott hossza, vége,
sok Paripát nevel annak mezősige.
143. Menelaus Urad sem mérészségével,
sem Hadat rendelő tudos elméjével,
sem tagiában lévő izmos erejével
sem Páris eleibe nem hág fegyverével.
144. Még csak Gyermekek lévén már bait vinni mertem,
sok Ellenségimet halálba kevertem,
az ellopott Csordát kezekből ki vettem,
s-mostani nevemet e dologból nyertem.
145. Alig ért életem Esztendőt két hetet,
midőn már sok Iffú tülem meg győzetett,
kik közt Dejphobusnak edgyik hirdettetett,
és Illionusnak másik neveztetett.
146. De nem csak midőn kell kardra s-kézre kellni,
akkor véd erőmöt félelmesnek lenni,
mert messzül is tanúlt nyilam sebet szelni,
s-a' hová czélozom, ott Halált mivelni.
147. Volt é a' Férjednek olly Iffúsága,
volt é már Gyermekek erköltse illy drága ;
olly Mestersigektül van é Méltósága,
mint a' melyre immár az én sorsom hága.
148. De bár tulajdonics néki hasonló vért,
s-mond : a' sors ő rá is illy erkölcsököt mért.
de adhacz-é néki, mint Hector, olly testvért,
ki mindenkor maga sok Katonákat ért.

149. Nem tudod még, mit ér ugyan Nemessige,
s-még titkos előtted Testem erőssige,
nem tudod, melly nagy az Páris vitézsige,
nem tudod, melly Férjnek lesz maid felesige.
150. Azért hartzal téged vagy vissza nem kérnek,
vagy én Fegyveremmel görögök nem érnek,
bár tettesd, Trójaig Táborral keresnek,
de onnan károssan, hidd el, vissza térnek.
151. Nem léssen nékem baj harczot indítani,
illy drága Hitesért, sem fegyvert rántani,
mert mindenek előtt azt meg kell vallani,
hogy illy nemes bérért méltó vért ontani.
152. Néked is neveddel az nem ellenkedik,
sött nagy dicsőséged ebbül kerekedik,
mert ha széles Világ érted veszekedik,
ezzel öröksigre hired neveddik.

II. Helena Párisnak.

Levelit el olvassván mint ha azzal meg bántatott volna,
elsöben ötet Szemtelensige miatt pirongattya; Tovább
annak javaslásit úgy czáfollya, hogy még is jelentett sze-
relmét nagyra becsülni látczának, Utólyára ki tetczik,
5 hogy meg hódúlt, a' mint (az Historia szerint) el is ment
Párisal Trojába, s-igy kezdi válaszát:

1. Vakmerő Leveled, hogy meg bántást hozott,
és nagy botránkozást Szememnek okozott,
meg hült az Vér bennem, Szinem el változott,
paikos értelmitül az elmém irtózott.
2. Gondolám azonnal azt a' tüzre tenni,
s-vásott értelmére semmit sem üzenni,
de tölem válaszát csupán csak nem venni,
csekély dicsössignek állítottam lenni.

3. Feddeni szükséges annak mérészségit,
ki egy aránt szórja vak szemtelensigit,
te is szállásodnak meg szegvén szentsigit,
Férjes Gazdasszonynak késirted hüvsigit.
4. Azért fogadott é ez Föld bé tégedet,
ki szállítván habos Tengerbül testedet,
azért é Palotám hiv szállást engedett,
ámbar nem ösmérte még Nemzetsigedet.
5. Tehát Embersigem nálad annyit ére,
hogy Törvinytelensig lenne annak bére,
mi vagy? ki Házamnak most lettél z(s)ellyére,
Vendég vagy Ellensig? nem tudom végtére.
6. Ezt halván, gondolom, imelyeg a' bélyed,
s-igaz Panaszomat Parasztnak itiled,
de ha jámborságom tisztaságtúl éled,
ámbar Parasztnak mongy, nem gondolok véled.
7. Hogy Vidám és Kegyes az én tekintetem,
's magamot Komornak lenni nem téttetem,
azért még is hidd el, jámbor az életem,
meg nem gyönyörködtet senkit az én esetem.
8. Azért is Lelkemben tész az Viadalmat,
és nagy Álmélkodás vész raitam hatalmat,
hogy mi adott néked olyan bizodalmat,
hogy ágyamban reménly magadnak jutalmat.
9. Talán hogy már egyszer illy sorsra jutottam,
és Theseus által én el ragattattam,
azért másodsor is méltónak látczattam,
s-az el ragadásra mint egy rést mutattam.
10. Bátor úgy vólt, de én abban sem vétettem,
mert édes beszéddel meg nem győzettetem,
hanem erőszakos ragadást szenvedtem,
akkor-is csak merő nem akarást tettem.

11. Ő sem vette kívánt hasznát munkájának,
s-el nem érte Czélyyát feslett szándékának,
én sem láttam egyéb kárát ártalmának,
hanem hogy félelmek reám áradának.
12. Küszködés közt még is meg kapván subámat,
néha némelly csókkal illetné orczámat,
két újai közé néha fogta számat,
s-igy az én Testembül nem vett egyéb vámot.
13. Jaj de melly Lator az te Csintalanságod,
ezzel bé nem telnék, tudom, kívánságod,
hanem többre vagyon menni vásotságod,
mint sem Theseushoz hasonlatosságod.
14. Theseus engem(et) épen Vigma adott,
Tisztaságom tüle ártatlan maradott,
mértékletességgel tett vétke apródott,
s-képtelen dolgáért bánatra fakadott.
15. Vétkit bánván Theseus, mint ha arra menne,
hogy Páris is tüle erre okot venne,
nevetlek, hogy még is kedved telnék benne,
s-leg alább, hogy neved egyczer s(z)emben lenne.
16. Nem haragszom meg is, ámbár úgy láteztatik,
mert a' szeretőre ki haragudhatik,
főképen ha elmém abban meg nyughatik,
hogy szerelmed szivbül, nem színbül mutatik.
17. De az még is bántya kétsiges Szivemet,
sokféle gondolat fárasztja Fejemet,
nem mint ha nem biznám tudván Szépsigemet,
a' vagy nem ösmérném tulaidon képemet.
18. Hanem az, hogy könnyen hinni minden Szóknak,
sokszor ártalmokra vólt az Asszonyoknak,
titeket is lenni mondnak hazugoknak,
kik illyek pedig, már ki hidgyen azoknak.

19. De vétkeznek mások, s-ritka a' Feir nép,
Szemérmetségül a' ki 'ére nem lép,
bátor de mi tiltya, ámbár termetem szép,
hogy az ritkák között legyek én is egy ép.
20. Hogy pedig Anyámnak szemérmének kára,
tenéked helyesnek látcz(h)at utólyára,
mellyel engemet is húznál példájára,
ezen fortélyodat vészem csak tréfára.
21. Tudod e', hogy Anyám meg csalást szenvedett,
s-tudatlan dolgában hiba keveredett,
a' buja magára Hattyú tollat szedett,
s-mint Madár csalárdúl mellé heveredett.
22. De már ha én vétek, mi menti vétkeket,
semmi tudatlanság nem csallya szememet,
mindent tudok, mire kinszerics engemet,
nincs Palást, melly fedgye cselekedetemet.
23. Anyám jól vétkeze, azzal fellyebb hága,
mert meg váltá vétkit Latra méltósága,
ha én vétek, hervad szemérmem virága,
melly Jupitertül lesz az én vétkem drága?
24. Pompás nemzeteddel, hogy pedig kérkedel,
hogy Isten össöknek vérébül eredel,
szép ez, én is vallom, méltán hizeikedel,
mert Háza diszével nagyra telepedel.
25. De ámbár Jupitert Fő össét Ipamnak,
el hallgassam Pelopst, Nagy-Attyát Uramnak,
s-ne számlállyam ezek di(s)zét jutalomnak,
mint ha nem használna e' semmit magamnak.
26. Anyám Léda ennek nagyobb díját vette,
a' saját Apámnak mert Jupitert tette,
midőn Hattyú képből öltözött érette,
s-mint Hattyút engedte feküdni mellette.

27. Meny most, kérkegy; ugyan tisztelet nemednek,
de a' kit te tartasz nagy dicsősígednek,
az vólt még ötödik össe szülésednek,
nékem pedig Atyám nem titok szivednek.
28. Tróját is ám bátor hatalmasnak vélem,
de nincs mért Földemet rosszabnak itillyem,
hogy hazád gazdagabb és népesbb, reménlem,
de hogy vad és paraszt, nem csak én beszéllem.
29. Igir a' Leveled sok ajándékokat,
kik meg győzhetnének Isten Asszonyokat,
de már ha én törni akarnék fazekat,
nem kívánnék nálad erre más okokat.
30. Mert vagy holtig tisztán meg marad életem,
vagy csupán csak az te személyed szeretem,
s-nem ajándékokat hódúlván követem,
mert kívüled minden kincsemet meg vetem.
31. De annak sincs nálam épen gyűlölete,
a' melly Levelednek az ő igirete,
mert az az ajándék kedvesb s-van kelete,
mellyet drágának tesz Ura tekintete.
32. Nagyobbra becsüllöm még is személyedet,
Nagyobban becsüllöm hiv szeretetedet,
hogy értem veszélyre fel tedd életedet,
s-hosszas Hajózásra attad szép testedet.
33. Most is az Asztalnál midön veled eszem,
ámbar tányéromat szemem elé teszem,
ámbar mind azokat el titkollya eszem,
csintalanságodat ha én eszben veszem.
34. Maid feslett szemiddel szemeimet csalod,
maid fohászokodással fülemet furdalod,
maid Pohárt mellölem kapván tapasztalod,
s-melly felöl én ittam, te is onnan nyalod.

35. Újaid melly igen sokat integettek,
s-néha mintegy bető formára szedettek,
szemöldökid pedig olly jeleket tettek,
épen csak hogy immár maidnem beszéllettek.
36. Szörnyü Félelemben sokszor szinte fásztam,
hogy Uram ne látna, reá-is vigyáztam,
noha el pirúlván susogva példáztam,
hogy nincs orczád, abban lám nem-is hibáztam.
37. Láttam azt is midön az Asztalt karczoltad,
a' mellyre nevemet ujoddal raiszoltad,
a' Bornak csöppeit ott összeve ránczoltad,
s-ezen szót *szeretlek* azzal ki mázoltad.
38. De hogy azt nem hiszem, szükség tüle félni,
Komor húnorgással attam meg itilni,
ládd, ki tudtam eddig csak szózáttal élni,
jaj nékem, tanúltam már így-is beszélni.
39. Valóba ha immár vétkezendő volnék,
illy hizelkedésid által meg hódólnék,
javallásod szerint talán mást gondolnék,
s-mézes kelepczédben önkön bé gázolnék.
40. Azon kívülis nagy a' te kegyessiged,
vidám tekinteted, ritka a' szépsiged,
édes a' beszéded, Nemes Embersiged,
akar melly nem méltán meg ölelhet téged.
41. Ezen szerencsében Delus részesüllyön,
mint sem hogy hüvsigem én bennem meg hüllyön,
mint sem gyalázatban jó nevem me:üllyön,
mint sem idegenre szerelmem kerüllyön.
42. Ne kívánný ó Páris ebben gyönyörködni,
szép Felesig nélkül tanúlly szükölködni,
a' szép Asszony miatt félni és törödni,
rólam Példát vehez mint kell itt hüsködni.

43. A' szép Asszony az ő Férjének gyötrelme,
kétképen kinlódik e' miatt az elme,
ha láttya, bádgyasztya szivit ő szerelme,
ha nem láttya, vagyon érette félelme.
44. Retteg, hogy ha mással beszéll Felesige,
a'ki Házához jön, minden ellensige,
csak egyedül az az ő kedves vendége,
ki hamar búcsúzik s-ritka jelensige.
45. Mértékletességgel e' fölött Csillogni,
s-a' tetczett dologtul magát el foglalni,
kivánság gátlásán nem fuini s-morogni,
virtusok számában szokott ez ragyogni.
46. E kivánság hidd el nem-csak raitad esik,
mert a'mit keress(z), azt mások is keresik,
e' prädát a' mint te, ők szinte úgy lesik,
bokros kivánságít csak hogy jobban nyesik.
47. De te többet láciz é, nálok szemesebb vagy?
nem láciz többet, sem te benned nem jobb az agy,
vakmerőség miatt hanem elméd el fagy,
s-te szived sem bátrabb, hanem csak a' száid nagy.
48. Akkor hozott volna bár a' sors tégedet,
midön ezer kéri Házamra terjedet,
ezer közül látván ezen szépsígedet,
vállasztottam volna a' te személyedet.
49. Maga sem csufollya Férjem beszédemet,
s-vélem helyben hadgya az itiletemet,
mert mint akkor maga lopta el szivemet,
úgy szabad vólt szebbhez kötni életemet.
50. De már késün jöttél, más hágott előmben,
más az Gazda, látott tüled várt örömben;
hogy tied legyen nincs szabadság erőmben,
az te jutott Prédád jutott más körömben.

51. Még is mint kívánnék néked párod lenni,
úgy Menelaustúl csak szánnék el menni;
szűny meg azért engem édes szóddal kenni,
akit szereczz, annak ne kívány kárt tenni.
52. Hagy engem sorsában eddig tölt kedvemnek,
s-annál meg maradgyon vágyása Szivemnek,
akit a' szerencse nékem tett Férjemnek,
ne kívánd Prædáját tiszta életemnek.
53. De Venus (úgy mondod) néked ezt igrte,
midön három Dea itiletéd kérte,
erővel egy, s-másik országgal kisirte,
harmadik a' Venus engem igrte érte.
54. Nehez ezt is hinni, hogy Mennyej testek,
nálad itiletet Szépsigért kerestek,
leg alább hogy reám ezen voxok estek,
hitelére épen gondolatim röstek.
55. Testem bizodalmi annyit nem igrnek,
Engem Isten Asszony hogy tegyen Fő bérnek,
elég ha engemet Emberek dicsirnek,
Venus dicsireti Gyomromhoz nem férnek.
56. De légyen úgy, immár magamot meg adom,
szép vagyok s-a' többit én fellyül haladom,
ez dicsireteket kedvessen fogadom,
mert mit szivem kíván, számmal mért tagadom.
57. Azt azért leg első örömömnek tettem,
hogy Venus Asszonynak annyira tetczettem,
de abbúl még nagyobb vigasztalást vettem,
magad tetczésitül hogy fő béred lettem.
58. Én vagyok hát néked erő és hatalom,
Én vagyok ládd néked ország s-birodalom,
vass legyek s-bár Aczél és keminy kő halom,
ha nem szeretem ez szivet, s-magosztalom.

59. Vass nem vagyok, hidd el, de félek szeretni
azt, a' kit magamévá nem vélem tehetni,
az oly remínsiget mi haszna követni,
kit sem hely sem üdö el nem hágy éi hetni.
60. Mit használ a' vizet tűz kőből csafarni,
Az laput kapálni, és Ekével marni,
Buzát Jégben vettni, tejet öszve varni,
a' Levegő Égben Halászni akarni.
61. E felett nem szoktam soha illy tréfára,
igen paraszt vagyok vennj lopására,
még Férjemnek nem vólt hüvsigemben kára,
soha sem fektettem Latrot az ágyára.
62. Most is olly Levelet hogy kezeid vettek,
mellyben beszédemnek titkaj tétettek,
soha ezek ennek előtte nem lettek,
még illy szolgálatot betöim nem tettek.
63. Boldogok, kik tudtak ezt szokásban venni,
én edgyügyü vagyok, nem tudok bünt tenni,
nehéz uttyát vélem a' véteknek lenni,
az mellyen még eddig nem tanúltam menni.
64. Az félelem is árt, maid csak nem bódúlok,
Levelemre nézvén, most is el pirúlok,
hol ki megyek, hol be felé meg indúlok,
mint ha minden látna, ugy félek s-búsúlok.
65. Nem is okk nélkül nincs én szivemnek nyugta,
mert felölem volt böcs az nép fére rúgta,
már gyalázatomot imitt amott zúgta,
a' mint Aethra minap ezt fülemben sűgta.
66. Ezt te csak titkold el, nem szüksig szagolnod,
akarmit beszélnek, nem kell reá szólnod,
hanem ha már el állsz s-kivánsz mást gondolnod;
de miért állnál el, lehet el titkolnod.

67. Jádzál de csak titkon, nem árt az okosság,
reitek helyet kíván az Tolvaj nyájasság;
hogy Férjem itthon nincs, nagy alkalmatosság
adatott, de még sem leg nagyobb szabadság.
68. Ő ugyan messze van, Tenger lévén közte,
mivel szorgos Uttyát nagy ok ösztönözte,
és noha kétsiged egy darabig főzte,
de végre a' szükségig ugyan csak meggyőzte.
69. Vagy el menetelit talán én szerzettem,
mert kételkedésit midőn észben vettem,
hogy bizvást indúllyon, önnöt integettem,
Mondván: menny el, vissza de siess érettem.
70. Örülvén az jelnek, meg csókol engemet,
megy, és mond: meg őrizd házi értékimet,
ajánlom a' Párist, kedves vendégemet,
jól tartsd és meg becsüld mint én személyemet.
71. Akkor a' nevetést csak alig tarthattam,
s-mokogva egyebet már nem is mondhattam,
hanem: meg lesz, azzal ott hátat mutattam;
mit gondoltál akkor, azt is jól tudhattam.
72. Ő ugyan messze ment Uttyain hajóknak,
de hogy minden szabad, ne véld ezt olly oknak,
távul-is vigyázni rám szemej szoknak,
tudod, hosszú kezek van az királyoknak.
73. Az hir is, melly nagyra viszi szépségemet,
akadályoztattya igyekezetemet,
mert mennél inkább ti dicsirtek engemet,
annál inkább Férjem félti személyemet.
74. Melly dicsőség fémet haszonnal illeti,
ugyan a' sorsomat károkkal bünteti,
bár meg csalatnának az hir igireti,
és ne volnék olly szép az mint az hirdeti.

75. Ne csudáld pedig, hogy el menvén azomban
véled magányosan itt hagyott Házamban,
tudni illik bizott én jámborságomban,
felöled akar mit tartott alattomban.
76. Félti az orczámot, bizik életemben,
két féle sors leli ötet egyetemben,
melly bátran meg nyugszik erkölcsös szivemben,
de szépsigem miatt vagyom félelemben.
77. Ösztönöz(sz) arra is serény hamarsággal,
ne tölcsök az üdöt haszontalansággal,
hanem éllyünk az jó alkalmatossággal,
mellyet hagyott Férjem merő tompasággal.
78. Tetezik is, félek is, függ még akaratom,
nagy kétsig közt fárad sebes gondolatom,
maid gerjed, maid hunyik mozgó indulatom,
és mitévő legyek, épen nem tudhatom.
79. Férjem itthon nincsen, messze mulatozik,
Páris is az ágyban csak maga nyujtózik,
te is szerecz, szivem töled sem irtózik,
képem neked s-tied ennékem adózik.
80. Éjczakák-is hosszak, vagynak meguntsággal,
s-beszéd szerint immár élünk társasággal,
te is (jaj ennékem) birsz nagy nyájassággal,
és egy házban lakunk eijel s-nap világgal.
81. Meg vallom, mind ezek engem integetnek,
a' kivánt vétekre bátran édesgetnek,
de midön Lábaim már maid maid égetnek,
nem tom, melly félelmek csak vissza kergetnek.
82. Ha már nem tudod ezt velem el hitetni,
hatalommal tudnád bár végben vitetni,
hizelkedést fére kellett vólna vetni,
s én keminsigemet örömmel sürgetni.

83. Némelly kor valakin erőszakot tenni,
annyit tesz, mint mézet ajakára kenni,
a' mit tagad szóval, máskép kész felvenni,
én-is kívánnék illy módon boldog lenni.
84. Tudod, az Asszony melly sok practicával él,
a' mit nem kér tőled, ha adod, csak el kél,
a' mit kér pedig, hogy ne báncsd, az nála czél,
és talán hogy ne báncsd, ő ugyan attúl fél.
85. De még szerelmünk új, vagyon z(s)engéjében,
talán jobb lessz botot vetni menésében,
sokszor még a' Láng is volt gerjedésében,
csak kevés viz gátlást eitett égésében.
86. Nincs vendégben igaz szerelem, lásd meg bár,
hanem mint ő, az is kóborl, fel s-alá jár;
midőn reminlenéd, holy olly erős mint vár,
akkor tapasztalod, hogy csak vólt és nincs már.
87. Ennek Hysipyle czégéres példája,
a' kit igen megcsalt Jázon hazug szája,
ugy Ariadne is, Theseus Mátkája,
tudgya, hamis Hittnek mi légyen tréfája.
88. Te is Oénonét sokáig szeretted,
de azt utólyára tüled el kergetted,
nem tagadod, én is tudván, hogy étetted;
sokat értekeztem, hidd el, már éretted.
89. De hadd, hogy állandó a' szerencsében lész,
nem lehet, mert Hajód már az menésre kész,
csak még szóly s-az kívánt éjre rendelést tész,
addig jó szél támad s-tőlem hamar el mész.
90. Közepin Uttyának örömed el fordúl,
Ujságának tellyes virágiában meg fúl,
az feledékenysig az után ebben dül,
a' mi szerelmünk is a' szelekkel el múl.

91. De lám kérsz, hogy veled én is utat vegyek,
mert hogy Tróját lássam javaslyák a' jegyek,
s-vén Laomedonnak vigasztalást tegyek,
és unokájának Felesige legyek.
92. Még annyira le nem tettem szemérmemet,
s-az hérrre sem vetek olly meg vető szemet,
hogy nem sértné, mint egy már elszánt kedvemet,
ha Trója hordozná be(c)stelen nevemet.
93. Mit mondana Sparta, mit egész Achája,
Mit Trója és téres Ásiának tája,
Mit Priamus s-annak hitessének szája,
Mit Bátyáid s-az ő Felesigek nyája ?
94. Magad is hogy veheczz olly nagy reménséget,
hogy te hozzád holtig mutatok hívsiget,
tulaidon Példádbúl nem vész-é insiget,
hogy más is maid üzi ezt a' mestersiget?
95. Akar melly Jövevény Trójába fog szállni,
főképen ha talál éjczakán ott hálni,
az néked fog mingyárt félelmedre válni,
tartván, hogy né talán engem jött vizsgálni.
96. Te is, ha haragra gerjed benned az nyál,
Asztalnál fejemhez hányszor röpül a' Tál,
az ocsmány kurva név hányszor nyakamba szál,
noha az én Bünöm az te vétkedbül áll.
97. Te magad léssz az én vétkemnek feddője,
a' ki magad voltál annak meg szerzője,
a' melly bűnnek vagy most puha meg kérője,
ugyan annak léssz maid kemény üldözője.
98. Inkább előbb az Föld fémet el boritcsa,
s-meg holt tetememet sirjába szállitcsa,
mint sem hogy éltemet a' sors így tsofitcsa,
s-én állapotomot illy kinra forditcsa.

99. Ez vólna-é amaz meg igirt vigasság,
ez-é a' Gazdagság s-királyi Házasság,
ez-é a' Muzika, Táncz, öröm s-nyájasság?
nem de halálnál is mordabb kés s-Gyilkosság?
100. De biztass, hogy ettül nem kell meg döbbsenni,
mert fogok ott merő Boldogságban lenni,
s-igirt Javaidnál sokkal többet venni,
a' mit akarok az Arannyal azt tenni.
101. Királyi ruhában mindgyárt öltöztetem,
mint Angyal szintén úgy tüled kedveltetem,
soha nem sértetik Bánattal életem,
sött, mint nagy Királyné szentül tiszteltetem.
102. Meg bocsáss, de annyit igireted nem ér,
mint az, mit én tölem te kivánságod kér;
melly Földön most lakom, nékem az elég bér,
kivánságom szerint rám minden jókat mér.
103. Ha már ki Trójába fenvén irigysiget,
raitam el követne Törvinytelensiget,
ki segít s-hol lelem Bátyáim ké(s)zsigét,
hol keresném édes Anyám segitsigét?
104. Medeának Jászon tett sok igiretet,
s-országából tüle meszsze el vitetett,
de végre az Házból is kiverettetett,
az idegen Földön bolygóvá tétetett.
105. Nem vólt ott Aeetes Attya kihez menne,
nem Idyia Annya, kinek panaszt tenne,
nem vólt Chalciope Nénnye, hogy ő benne
a' szegény Medea vigasztalást venne.
106. Ettül én ne féllék, mert Páris biztatott;
de Medea sem félt, még is meg csalatott,
sok jó reminsigre már koczka hányatott,
töbször vakot, ritkán vetett arra hatot.

107. Melly Hajókkal most az Tengert ellenkezni
látnád s-Habok miatt maid sorsát végezni,
csendességben kezdtek a' Par(t)túl evezni :
úgy a' Sors is szokott elsőben kedvezni.
108. Az Tüzes fáklyán is szükség meg rimülni,
mellyet édes Anyád látczott vala szülni,
az jövendölésnek sem lehet örülni,
mondván görög tűzben Trója fog merülni.
109. S-a' mit Venus kedvez, gondolatid vették,
Birój végzésid hogy nyertessé tették :
más ketten fejemet úgy gondban ejtették,
pörököt általad az kik el vesztették.
110. Nem is kétlem, nem lesz ha méltó félelmünk,
hanem hogy el szökjünk, el végzett értelmünk :
fene harc lesz ezért a' mi jövendelmünk,
jaj nékem, fegyveren által meg szerelmünk.
111. Lapidáknak honnan lett vérek ontása,
s-Centaurusok ellen való Harczolása ?
nem-é Hippodame Szüz el ragadása
okoza ezt ? mellyért sok kard éle vása.
112. Mit vélsz Férjem felől, ha te hágsz jussában,
gondolod-é, réss lesz igaz haragiában ?
nem de nem kardott kap Tindarus markában,
s-Bátyáimmal siet a' Tolvaj Trójában ?
113. Egisz Görög ország fegyverben öltözik,
s-ellenkező szívvvel Trójára költözik,
Mezein népeddel sokszor meg ütközik,
Kettönként melly sokan véreket öntözik.
114. Ölelgetés helyett fegyvert várhat nyakad,
mert lány nyájasságunk keminy Harczra fakad,
Szerelmünk kötele éles kardban akad,
jaj félek, az által talán el is szakad.

115. Kérkedel ugyan sok vitézi munkáddal,
de ez ellenkezik a' te szép orozáddal,
mi irigy követést tart szél vész a' náddal,
vagy a' csikorgó Márs csókolkodó száddal.
116. Inkább illik tested Vénusnak nyájában,
mint sem ama véres Mársnak táborában,
az harc izmosoknak légyen hatalmában,
te csak melegedgyél szeretőd ágyában.
117. Hector, kinek nálam dicsiretét teted,
vitéz seregével kellyen fel helyetted,
ő vija a' munkás harcokat éretted,
te más vitézségnek ajándékát vetted.
118. Ezt látván és értvén hamar jót gondolnék,
és bár csak mérésszebb egy kevéssé volnék,
sok fittatásidra épen meg hódulnék,
kezet fognék s-többé ellened nem szólnék.
119. Meg is cselekszi ezt, s-rá haitya a' jó szessz,
a' melly Asszony nálam bátrabb s-okosabb lessz,
az ajánlott sorsbúl jobb nyeresiget vesz,
és uttyában mint én, annyi gáncsot nem tesz.
120. Avagy talán én is még kapok vérszemet,
s-meg cselekszem fére tévén szemérmemet,
hódolás jelire kinyujtom kezemet,
és raboddá hagyom meg győzött szívemet.
121. A mit pedig értek általad sürgetni,
hogy akarnál vélem titkon beszélgetni,
tudom szándékodot könnyyen meg érthetni,
az beszéd név alatt mit akarsz kergetni.
122. Csak hogy siecz s-mohón bász mindgyárt kezdetben,
sorsod pedig még csak most van készületben,
egy kiss mulatást tégy az igyekezetben,
szándékodat viszi talán jobb keletben.

123. Rúgd ki már tintádot s-agy nyugtot Ujammak,
 én Pennám tudója egyedül titkomnak,
 s- e(s)zkoze szokatlan Tolvai irásomnak,
 rúgd ki már tintádot s-agy nyugtot Ujammak.
124. Az többirül pedig még mit kék itilni,
 Clymen, Aethra által fogunk maid beszélni,
 én Társaim ezek, nem kell tülök félni,
 a' mit a' jó sors ád, azzal fogunk élni.

III. Penelope Ulissesnek.

Páris Helenával, Menelaus Feleségével Trójába el szök-
 vén, az egisz Görög ország fejedelmi ellene támadnak, kik
 között vala Ulisses is, Tracziának királya, és Penelopé
 Asszonynak Férje, a' kik Tróját tiz Esztendőig viván, meg
 5 veszik, földig le rontyák, és Helenával vissza mennek Görög
 országba, de Ulisses Hajója a' szélvésztil messze Földre el
 ragattatván, még más tiz Esztendőig buidosott a' Tengere-
 ken, kinek késedelmit Penelopé Asszony nem tudván mire
 vélni, ezen Levéllel inti, hogy mennél hamarább vissza jöjjon.

1. Penelopé küldi néked ez Levelet,
 Ulisses én Férjem, kívánván jó Szelet,
 a' melly téged hozzám hozzon válasz helyett,
 mert már nálad nélkül töltök én húszt telet.
2. Görög Asszonyoknak hosszas özvegysige,
 hamuvá vált immár Trója erőssige,
 korom színre jutott haidani szépsige,
 csak vólnak mondatik régi dicsösige.
3. Priamus királlyal Trója annyit nem ért,
 mint mennyi bánatot ő mi szivünkre mért,
 hogy miatta messze Férjek öntöttek vért,
 a' mellynek panassza engem még most is sért.
4. Ó de a' Tenger is ebben vétkezhetett,
 a' Tolvaj Párisban mért hagyott életett,
 Spárta mellet(t) midőn Hajója csalt vetett,
 kedves Lopására még szert nem tehetett.

5. Immost nem látezatnám én fél elevennek,
s-nem tudnák tagjaim lenni kegyetlenek,
hogy magányos ágyban hidegtül rettennek,
Unalmas napiaim sem hogy kísün mennek.
6. De özvegy kezeim sem bádgyadoznának,
öszve szedésitül az Vászon ránczának,
tartóztatásával csak hogy illy munkának,
Unalmat kell győznöm hosszas éjtzcánakak.
7. Nyughatatlan gonddal tellyes a' szerelem,
szüntelen gyötri ezt az gyanós félelem,
azért a' szerelem csak merő sérelem,
mérgecs méz, édes kin és nyájas gyötrelem.
8. Félti a kit kedvel s-miatta aggódik,
maid szomorú, maid vig, nevet, fohászcodik,
maid piros színt mutat, maid halaványodik,
minden veszedelmin csak edgyért kinlódik.
9. Ez miatt elméje bágyad sok képzéstül,
Az Vizet is félti az tűz égetéstül,
az porban is félti az elmerüléstül,
az mezőn is félti az Hajó töréstül.
10. Én is te miattad kinzattattam ettől,
féltettem éltedet maid minden eséstül,
mindenkor tartottam nagyobb törtinettül,
mint sem valóban már vólt veszedelemtül.
11. Habos gondolatim sok veszélyt költöttek,
most a' Trójaiak (mondám) rád ütöttek;
innen Amazonok, innen Phrixek jöttek,
illy képzések engem naponkint gyötröttek.
12. Az Vitéz Hectortül éltedet féltettem,
kinek nevére is halavánná lettem,
Antilochust Hector le vágta, értettem,
ne talán te légy ez, szörnyen meg ítettem.

13. De hasonlóképen Pátroclus halála,
és hogy Tlepolemus el esni találta,
a' kiben Lycusnak Dárdája meg álla,
Kétsiges gondomra nékem mind ez vala.
14. Egy szóval köztetek ha ki megöletett,
halván azt, szívemre hideg ereszkedett,
mellyet máskép hevít az forró szeretett,
mert vélém, raitad is ez meg törtinhetett.
15. Benned is az Halál találhat olly izet.
mind melly Vitézekbül meg ölt már sok tizet,
kikért Hitessej szemek öntvén vizet,
gondolám maid a' sors nékem is így fizet.
16. Úgy midőn Férjeket özvegyi jaigatták,
mit várhatok én is azzal meg mutatták,
mert bár kik élteket egyszer meg tar(t)hatták,
de más Harczban ugyan azt csak oda hatták.
17. De hiv szeretetnek még is vólt jutalma,
mert hamuvá válván Trójának hatalma,
Férjemet meg tartá Istennek oltalma,
ámbar még szívemnek nincs vég nyugodalma.
18. Az Görög Vitézek megjöttek Trójából,
hálaló füst támad azok oltárjából,
Házi Isteneknek csupán csak magából,
sok áldozat esik idegen Prædából.
19. Az Házás Nymphák is vigadnak ekképen,
Férjekért áldoznak, hogy meg jöttek épen,
azok pedig viszont el beszéllék szépen,
mint akatt meg Trója az halálos lépen.
20. Nagy álmélkodásnak a' Vének indulnak,
mert még mit nem tudtak, ezekbül tanulnak,
az félénk Asszonyok rettegnek s fasúlnak,
Férjek beszédgyére szinte el bámúlnak.

21. Nem hait ételire, sem az itallyára,
hanem az Ujait tévén villájára,
húzza, vonnya eztet rendes Léniára,
még le nem karczollya Tróját tányirjára.
22. Mondván, Simoisnak erre ment folyása,
Sigæumnak partya Tengertül el vása,
az volt Priamusnak királyi lakása,
szép Palotájának így vala állása.
23. Amott az Achilles, Ulisses ez táján
üt az Ellensigre, Lovát tartván száján,
Hector is, sok vágás lévén az ruháján,
erre rohant vala vitéz paripáján.
24. Fiadnak ezt Nestor mind elbeszéllette,
ő pedig ennékem értésemre tette,
úgy, hogy Rhesust s-Dolont kardod el temette,
ezt álom, csalárdságod azt meg eitette.
25. Bizantinusoknak Rhesus fő vezére,
Melly nap Trója mellé segitsigül ére,
az eijel népével más Világra tére,
az te fegyveredtül öntettetvén vére.
26. Dolon pedig mint kim Trójából kihatott,
de még Trója felé akkor el fogatott,
ki éltéért minden titkot ki mutatott,
de a' felül feje tüled el vágatott.
27. Ó mennyit próbáltál minket el feleitven,
Ejzaki fortellyal a' Rhesust meg eitvén,
annyi sok Férfiat életbül ki feitvén
hogy csak egy Társod vólt, előttök el reitvén.
28. De Diomedessel ámbár magad voltál,
a' szép okkal, móddal még itt is gondoltál,
illy bátran s-vitézül azért is harczoltál,
emlékezetedhez hogy engem kapcsoltál.

29. Mert az EllensigneK szaporodásával,
gondolád, lész tülem több üdeig tával,
mert tovább kellene küszködni Trójával,
ha erősítetnek ellensig számával.
30. Holt eleven lettem, az Vérem nem jára,
figyelmeZvén öreg Nestornak szavára,
mint ütöttél vala Rhesus Táborára,
máskint Hazádbéli pártos Czimborára.
31. De mit használ nékem Trójának romlása,
s-általatok törtint hamuvá válása,
és lator Föl(d)gyének méltó fel dúllása,
mellyen erős fáknak vólt haidan állása.
32. Én mind eddig vagyok azon özvegysigben,
mellyben vóltam, midőn Trója vólt épsigben,
az melly okért kistél, az immár ment végben,
még sem vagy mind eddig nálam Jelensigben.
33. Úgy vagyon, másoknak Trója el rontatott,
de az én részemre épen meghagyatott,
mert valamint midőn Férjem ott mulatott,
Úgy most is személyed tőlem el záratott.
34. Nem viv ugyan Trója bajt az Görögökkel,
finyes Vára helye mert fel nőtt börokkal,
Diadalmas Z(s)ellyér nem haitván pörökkel,
es szántya Utczáit az fogoly ökrökkel.
35. Tarlóvá lett épen, s-rakva van kivivel,
Kasza bir Piarcza zöldült Térsigivel,
Görög szántó töri préda ekéjével,
meg trágyázott Földét Lakossa vérével.
36. Még most is szenvednek ellenkezéseket,
kik Tolvaj Trójában le tették élteket,
szántó vass szaggattya mert holt tetemetek,
s-maid el temeti, maid ki ássa ezeket.

37. Hol volt kinek Háza, senkinél nincs tudva,
mert már romladékit fel lepte a' dudva,
azért bizonyítván szóllana hazudva,
a' vagy a' kétsiggel leg alább alkudva.
38. Te még is oda vagy, Szemem könyvet hullat,
s-miattad bús szívem nagy bánatra gyullatt,
meg hűlt de te benned az régi indulat,
hogy azt sem tudhatom, vass szived hol mulat.
39. Valahány idegen Hajóra akadok,
felőled sok féle kérdésre fakadok,
és mind addig tölök el nem is szakadok,
még hozzád vivendő Levelet nem adok.
40. Nestornak is irtam Pylon várossában,
de semmi bizonyos nem volt válas(z)ában,
Levelet nem más kép küldöttem Spártában,
ott sem tudgyák, hogy légy melly ország tájában.
41. Bár még most is Trója állna régi nyomban,
Jai de mit kívánok szörnyü bánatomban,
vagy szégyen vagy vétek, ki mondom azomban,
bár még most is Trója állna régi nyomban.
42. Leg alább hogy ott vagy, arrúl vólna jelem,
lenne az is búmban enyhisztő kegyelem,
hogy mások is, kiket sértvén illy gyötrelem,
volnának hasonló panaszban én velem.
43. Most semmi bizonyos nincs, mitül féítselek,
azért is mindenben én félelmet lelek,
mennyi Veszélyt hoznak Tenger, Föld és Szelek,
mind ezektül téged egy aránt féítelek.
44. Jaj de más okot is lehet itt nevezni,
hát hogy ha találtál más Hitest szerezni,
s-én parasztságomról nála emlékezni,
a' ki tanúltam volt csak Vásznat himezni.

45. Könnyen meg lehet ez, mert nagy fesletsigtek,
ó görögök s-tudva van hitelensigtek,
sokszor obsitot nyér jámbor Felesigtek,
s-hüsigtelen másnak szerelmitül égtek.
46. Bár meg csalatkozzam ezen gyanóságban,
és te se légy részes illy rút gonosságban,
hanem hozzám kötött első szabadságban
siess haza jönni, mert vagyok agságban.
47. Utállya az Atyám én özvegysigemet
s-kivánnya más Férjhez kötni életemet,
szidgya késésedet, maid vár, maid éltemet
bizik el oltani, s-ezzel szerelmemet.
48. Szidgya bár, nem bánom, de mássá nem téssen,
sem Untatábúl olly jutalmat nem vészen,
tied vagyok s-voltam, most is várlak készen,
Penelópé végig Ulissesé léssen.
49. Tekintetes erkölcs mindenkor szenvedett,
az irigysig súllya reá ereszkedett,
de a' Terhe alatt fellyebb emelkedett,
és az üldözés közt inkább nevelkedett.
50. Gyökeres hüsignél drágább Erkölcs nincsen,
meg nem akad annak folyta a' bilincsen,
romlására bárki merő kincset hincsen,
de mint az Pozdorján, úgy nem kapia kincsen.
51. Lábamnak járását az láncz gátolhattya,
az fogság Testemet Tömlöczben zárhattya,
de szívemnek lángiát fogva nem tarhattya,
még az kösziklát is mert ez által hattya.
52. Valahol akarja, a' szerelem ott jár,
meg nem tartya eztet sem tenger sem Kő Vár,
olly előtte az nagy Lakat és erős zár,
mint az oszlandó Viz vagy az puha pép sár.

53. Atyám is tekintvén immár hüvsigemet,
nem untat annyira azolta engemet,
le tette haragját s vet reám jobb szemet,
reménnyel enyhíti keserüsígemet.
54. Dulichium, Samos, Zacynt szigetinek,
feslett Vő legini már sokat kérének,
nálunk Isznak, esznek, Iffiak mind vének,
Kik miatt van fotta Házad értékének.
55. Pisand, Medon, Polybus lator mind az három,
Eurymacht, Antinoust ezek mellé zárom,
Vérrel vett javadban kik miatt van károm,
mert már Bordély házok lett Királyi várom.
56. Itt a szegín Irust kapja minden óra,
de Melanthius is kecskéid Pásztora
Pazarlya marhátat, nem haitván a' szóra,
kit szükségig vólt húzni már régen karóra.
57. Hárman vagyunk, lévén elégtelenségben,
mert tett asszonyi sors engem gyengességben,
Laertes is jutott már álmos Vénségben,
Telemak pedig még most van Gyermekségben.
58. Ez is maíd el vezett tülem alattomban,
akaratom ellen midőn ment Pylonban,
De ad Isten, hogy ő Halálos Ágyamban,
fogja bé szememet, tédet-is azomban.
59. Egy szóval mindenek Ellenség(g)é válnak,
még a' Cselédink is nekünk pörben szállnak,
Gulyás, Kondás, Dajka módot practicálnak,
mint dullyák fel házzát Ulisses Királynak.
60. Laertes fegyverét immár nem birhattya,
azért Ellensigtül Házát nem tilthattya,
Telemáknak Gyermek még az állapottya.
Kinek segítségül kellene az Attya.

61. Ennékem sincs pedig olly nagy mérészségem,
melly által lehetne üldözéstül végem,
mert Asszony létemre sok az ellensigem,
azért jőj meg hamar én hiv reminsigem.
62. Jőj meg hamar Férjem, ne hadd Hitesedet,
illy sok üdő után foghassa kezedet,
Ki gyakor bánatot miattad szenvedett,
de meg vidámul, ha láttya személyedet.
63. Ó de talán immár kő termett mellyedben,
meghült a' melegség el pártúlt szivedben,
vagy ércz keveredett meg fagyott Véredben,
Penelópé nem jut hogy egyszer eszedben.
64. Vagy Diómedesnek élsz rút példájával,
vagy immár áldoztál Lethe Patakjából,
vagy Maszlagot ittál Circe Poharából,
s-épen kivetkeztél Emberi formából.
65. Csakhogy ezt el hinni nehéz te felőled,
mert a' Kegyetlenség messze van te tüled,
de még a' hűség sem szakatt el mellőled,
azért ismét kérlek, ne vess el mellőled.
66. Tekincsed vén Atyád Laertest végtére,
jőj haza leg alább ő temetésére,
mert immár utolsó napaira ére,
az Halál koczkája Vakot hány éltére.
67. De én is részt vettem a' Bántzaj vámban,
el menetekkor voltam ki menyeczke számban,
lásd meg bár, mennyi ráncz vagy az orczámban,
fogaimnak sorja réses már a' számban.
68. Vedd azért mostanság Végső Leveletem,
válasz helyett magad vidámics engemet,
mert hogy ha meg veted ezen kérésemet,
tulajdon kezemmel Végzem életemet.
-

CUMA VÁRASÁBAN ÉPITTETETT
DÉDALUS TEMPLOMA.

CUMA VÁRASÁBAN
ÉPITTETETT
D E D A L U S
T E M P L O M A.

Mellybe ment vólt *Æneás* Király *Trójából* való
ki bujdosásában: és abban mutat önéki az *Apolló*,
Sybillája külömbkülömb Képeket, 's azoknak *Históriá-*
jokat renddel meg-bezélli.

*Mellyet a' Históriáknak olvasásában gyönyörködők
nek kedvekeré Magyar Versekre fordított egy*

P O É T A.

Nyomtatott 1724 dik Éftendőben.

Az első kiadás czímlapja.

I. RÉSZ.

*Meltyben vagyon Aeneásnak a' Templomhoz való menetele 's a'
Sybillával való esmerkedése.*

1. Parnassus Hegyének két magas Halmai,
Kiken játszodoznak Poéták álmai,
Sokaknak itt vannak gyászos sirhalmi,
Poétáknak ezek kivántt óltalmi:
2. Mondjátok, mint jött-ki Aeneás Trójából,
Mint jutott Cumához sok bujdosásából,
Jöllehet mivelte Attya hagyásából,
'S a' tengeren való hanyattatásából.
3. Itt már az Aeneás Apolló házához
Siet Diánának nyugvó szállásához,
Dédalus kezének friss alkotmányához,
Márvány-kőből vágott Phoebus Udvarához.
4. Calcides hegyének tetején rakatott
Ez Templom, melly környül szépen tornyoztatott,
Aranyból vertt gombbal tornya gomboztatott,
Ezüsttel teteje frissen ormóztatott.
5. Márvány oszlopokkal mind környül-vé tetetett:
Az Apolló képe ebbe bé-té tetetett,
Melly drága kövekkel meg-ékesítettetett,
Kárbunkulusokkal Vára kerítettetett.
6. Fel-jövéen a' Király ide érkezett már:
Templom kerítésén szeme mindent el-jár,
Nyitva van, bé-mehet; de még másokat vár,
Nehezen jöhettek, mert sikos vólt a' sár.

7. Annak a' Templomnak rendeltt Sybillája.
Deiphobe, kit Király most hivat hozzája,
Meg-vénült 's élttének már lebeg sajkája,
'S el-hervadt kedvének zöldellő pálmája.
8. Ezt hívta Achates, már el-is érkezett,
Király dolgairól mindjárt értekezett:
Hogy osztán beszéddel melleje férkezett,
Kérdi, Ifjuságról miért felejtkezett?
9. Deiphobénak könyve mindjárást ki-gördül,
Mihelyt kérdezkedik Ifjusága körül,
Nézzd-meg (mond) orcámra mely setét felhő ül,
Mert Phoebus szerelme most-is keblemben fül.
10. Mond Aeneás: kérlek illy nagy sérelmedet
Adjad értésemre, szörnyü gyötrelmedet,
Talám enyhíthetem nehéz szerelmedet,
Mihelyt dolgod felől adod értelmedet.
11. Sok siralmok után a' Sybilla felel:
Orvosságot, kérlek, énnékem hol lelel?
Mert fejem örökké itt nyaral 's itt tevel,
Valamíg az Éjszak hideg szele szelel.
12. Én-is birom vala Ifjuság pálmáját,
Míg Szüzességemben futottam pályáját,
Nem tsapdosták habok éltemnek sajkáját,
Fejemen viseltem Nymphák Koronáját.
13. Phoebus pedig oka illyen vénségemnek,
Végetlen gondoktól meg-öszültt fejemnek,
Virágát mert kérte szép Szüzességemnek,
Hogy rósájit szedné Venussal kertemnek.
14. Ezt-is mondá: Kérjek, valamit kérhetek.
Nintsen olyan dolog, kit meg-nem nyerhetek,
Ég alatt elmémmel ha mit fel-lelhetek,
Mindenben magamnak mindjárt részt vehetek.

15. Én-is illy szavának azonban örülék,
Számptalan gondokban hirtelen merülék,
Simitó szavammal melléje kerülék,
Tenger partján valánk, 's a' földre görbülék :
16. Fövenyet meriték előtte kezemben,
Mert a' jutott vala hirtelen eszemben,
Hogyha gyönyörködnék hosszszú életemben,
Sok időket érjek ifju vig kedvemben.
17. Mennyi föveny nálam, annyi esztendőket
Adjon, én azt kéréim, olly hosszszú időket,
Embereket mellém engem becsülőket,
Én tölem mindenkor jó tanáts kérdőket.
18. Ezt Phoebus énnékem örömmel meg-adá,
Illy kívánságomat ám meg-sem tagadá;
De minden kedvemet akkor el-ragadá,
Mert hogy ifjuságot adjon, nem fogadá.
19. Hét-száz esztendőket immár által éltem,
Hogy így meg-vénüljek, akkor azt nem véltem,
Dolgom kedvem szerint hogy foly, azt itéltem,
Tisztán tündöklését Phoebusnak remélnem.
20. Ifjuságom nintsen illy hosszszú élttemben,
Mert nem részeltettem kívántt szerelmemben,
Nem botsátottam-bé Apollót kertemben.
Hogy virágát szedje, jutván már kedvemben.
21. De hadd maradjon ez: menjünk a' Barlangban,
Nézzd-meg, mit irtak-le Phoebus Templomában,
Templomnak arannyal rajzolt Tornáztában,
Láthatsz itt újságot Diána Házában.
22. Meg-indúlt Aeneás, lassú lépésiben
Tart a' Templom felé, 's beszéll menésében,
Villagnak szemei szélllyel nézésiben,
Szolgájit-is hívja kézzel intésiben.

23. Ómaga-is Phoebus ennél szebben nem jár,
Téli Liciából kit Délós vára vár,
Fel-nyitak a' kapuk, egyen sintsen vas zár,
Az Agatirsisok itt énekelnek már :
24. Vitézi fejében arany Koronája,
Kinn aranyból öntve Venusnak Pálmája,
Minden szegeletin Gyémántos Rósája,
Virág helyén Rubint minden Violája.
25. A templomhoz érnek 's ott már meg-állanak,
Mellynek héjjazatján pléhek villámlanak;
Ezeknek sугári ha merre omlanak,
Sok szemek nézéssel körül udvarlanak.
26. A' Fő Pap meg-nyitá Templomnak pitvarát,
Hogy lássák belől-is Phoebusnak Udvarát:
Icarus élttének itt irták határát,
'S repülvén szárnyának ki-terjett sugárát.
27. Itt széllyel nézelvén szemlél sok képeket,
Templomnak falára festett embereket,
Tenger folyási közt rajzolt szigeteket,
Szigetek feliben rakott Czimereket.
28. A' Király itt kérdi, ezek mik vólnának?
Minthogy képek itt van, magok hol laknának?
Ki meg-beszéllhetne, holott találának
Olly embert, önéki honnan állatnának?
29. Én (mond a' Sybilla) ezt meg-beszéllhetem,
Ebben te kedvedet mindjára tölthetem,
Mert tudni kívánod, a' mint már érthetem,
Ezeket illy renddel tenéked kezdhetem.

II. RÉSZ.

Kréta Szigete Királyának születését írja-le.

1. Jupiternek tudom, hogy hírét hallhattad,
Dolgait nem kétlem magad-is tudhattad,
Bikává mint lett vólt, azt-is olvashattad;
Hallgass rá, füledet ha már nékem adtad.
2. Egy Királyi Szüzre egykor fel-gerjedett,
Europé neve mint hire terjedett;
Oh Jupiter Király! mire vüd fejedet,
Hogy Bikává formáld Uri friss testedet?
3. A mezőn Leányok mikor játszanának,
Semmi tsalárdságtól nem-is tartanának,
Menttekben virágot földről szaggatnának,
Tengernek fövényes partján sétálnának :
4. A' több tsillagok közt Phosphorus mint fénlík,
Jöllehet mindnyájan sugárokat színlik,
Igy Europé is Leányok közt illik,
Előttök járttában nagy-sokan idvezlik.
5. A' tsorda sem meszsze zöld fűvét szaggatja,
Mercurius köztök 's őket hajtogatja,
Bikává lett Apját mint Pásztor nógatja,
A' Leányok felé lassan ballagtatja.
6. Szőke tulok képe Jupiter Apjának,
A' naptól félnenek szőrei gyapjának,
Szine szelidséget mutat orcájának,
De tüze hervasztja szerelem lángjának ;
7. A' tsordát el-hagyja, Szüzek felé fordúl,
Dolgában tsak kétes, gyakran vissza fordúl,
Néha meg-áll, hantot lábával hány, dül-fül,
Hogy Européhez jut, tsak nem a' földre hull.

8. Engedelmes vóltát elsőben mutatja,
Szűekkel szépségét igen tsudáltatja,
Melly nagy szelidséget mutat ábrázatja,
Simitó kezeknek magát gyengén tartja :
9. Európé mindjárt virágot szaggatja,
Kötött bokrétáját ottan néki nyújtja ;
Nem tudja mely tsalárd Bika tsalogatja,
Virágát és kezét a' ki nyalogatja.
10. E' Bika Jupiter 's igen fohászkodik,
Mint ragadhassa-el, azonn gondolkodik,
Szüz előtt végtére földre le-rakodik,
Europé fel-ül 's rejá takarodik.
11. Tsak gyengén Jüpiler magát meg-mozdítja,
Tenger felé mindjárt járását fordítja,
De lábát menttiben lassan rakogatja,
Partról a' tengerbe magát bocsátgatja.
12. Már a' vizben vagyon, ott meg-rugaszkodik,
Szarvában jobb kézzel Leány ragaszkodik,
Mit tégyen, nem tudja, tsak búsúl, hánkódik,
Az el-hagyott partra nézvén sivalkodik.
13. Egy Szigetben immár Leánnyal érkezett,
Illy rút Bika képet a'hol le-vetkezett,
Minden fárattságról mindjárt felejtkezett,
Biztatván a' Szüzet melléje férkezett.
14. Ez öszve-fekvésből Minois született,
A' kinek Udvara ide le-festetett,
Mert Kréta Szigetben Királya tétetett ;
Ládd, Sziget Tengerrel mint környül-vétetett.
15. Pasiphaë neve szép Feleségének,
Sokan tsudájára jönnek szépségének,
Kivánná tartani minden kedvesének,
De más szerető kell fel-gyúlat tüzének.

16. Ura a' Minois, kitől már fogadott
Méhében egy fiat, világra is adott ;
De a' szerentsében bal felől ragadott,
Mert minden jót tőle hamar el-tagadott.
17. Androgeus neve született Fijának,
Mindenek örülnek Király magzatjának,
Vig kedvet derít fel gyakran bús Attyának.
Ez vigasztalója minden bánatjának.
18. Athenás várasa akkor vala fényes,
Melly sok tudománytól vólt igen törvényes ;
De ifjaknak útjok igen tekervényes,
Idegenek előtt dolgok szövevényes.
19. Gyakran indítottak jeles játékokat,
Nézőknek kedvekért friss mulatságokat,
Néha paripákon hánytatták magokat,
Néha meg-futtatták sebes pályájokat.
20. Kopja törésekben sokszor izzadtanak,
Sok ifjak egymás közt erőssen vívtanak ;
Ha játék nézőket szépeket láttanak,
A' szép ditséretért sokan meg-hóltanak.
21. Magát a' Király-fi gyakran itt hánytatta,
Tántztzal lépő lovát sokszor meg-ugratta,
Aranyas forgóját széllal forgattatta,
Sippal fűtt nótáját dobbal szaggattatta.
22. Ha mikor pályára indúlt futásával,
Egyszersmind ment vólt ki jó futó társával,
De lova vágtatott elébb ugrásával,
Habzottak köntösi széllal vívásával.
23. A' szemek tsiklandnak, ha futását látják,
Mégyen mint nyil mikor tegezből bortsátják,
Repülvén a' szelek sebesen ingatják.
Kik nézik bámúlván szájokat rá tátják.

24. Nints már, futásában a' ki meg-győzhesse,
Vagy nyargalásával ezt meg-előzhesse,
Nints, ki ditséretit elől el-nyerhesse,
Ámbár futásával magát ugyan vesse.
25. Ezt sok szép Aszszonyok nézván meg-szerették,
Nappal futásában a' mint szemlélhették,
Haza mentekben-is tsak őt' emlegették,
Otthon hol nem vólt-is, ott-is tekintették.
26. Némelly ajtaját-is éjjel bé-záratta,
Feküvén ágyában magát takartatta,
Szerelem hűnytt szemét mindjárt fel-nyittatta,
Elibe képzése Király-fit állatta :
27. Itt szemléli képét tsalárd elméjének,
Tsudálja szépségét Ur-fi személyének,
Mintha jelen vólna, szoritja melyének,
Játékját így vészi észre elméjének.
28. Sokszor rá mosolyog, mintha őtet látná,
Szerelmét próbálja, hogyha meg-tsalhatná,
Küszködik magával, ha már el-hagyhatná,
Rá-tódúltt gondjait ha meg-oszlatná.
29. Ez Ifju szép ékes jeles termetében,
Sokaknak el-hidjed vala-is kedvében,
A' pávát követte lassú lépésében,
Nap-fénye villagott hunyorgó szemében :
30. De nem sokká fénlék tüze tsillagának,
Az irigység metszé tövét virágának,
Homályba borítá Napját világának,
Mert hitt vólt szerentse forgandóságának.
31. Athenás Ifjai kezdnek irigykedni,
A' ditséret felett gyakran veszekedni,
Mindnyájan tsak erre tudnak fenekedni,
Utánna fegyverrel kezdnek leselkedni.

32. Az Ur-fit tsalárdul mindjárt körül-vészik,
Meg-ejtik, mert ennek hamar szerit tészik,
Mérget adnak néki, mellyből mihelyt észik,
El-lankad ereje, majd már fejét vészik.
33. Hirtelen változik piros ábrázatja,
Fejérség barnává magát változtatja,
Szerentse Ifjait igyen játszodtatja,
Egy helyben fél lábát nem sokká nyugtatja.
34. Meg-hal ez-is immár, véget vét élttének,
A' halál vetette éjjét itt féltének :
Oráját ne várja senki fel-költtének,
Szánjuk inkább sorsát el-esett fejének.
35. Jutott Gismundának sűrű siralmára,
Siralom tavának ülvén sajkájára,
Nem jut immár soha ki-szálló partjára,
Kivántt életének fel-derültt napjára.

III. RÉSZ.

Mellyben meg-beszéli a' Sybilla az Athenás Várasbélieknek Minois Királytól Fija haláláért való büntetéseket: Dédalus mesterségével Minotaurus születését.

1. Attya hogy meg-hallja halálát Fijának,
Ragadja tetejét szép Koronájának,
Földre üti: nintsen vége siralmának,
Helyet keres mindjárt Fija sir-halmának.
2. A' Király mint jajgat, mellette ódalul
Egy patota vagyon, melly véggel ehez nyúl,
Itt van Pasiphaë 's újjonnan tüze gyúl,
Hir miatt ájúlván menten a' földre hull.
3. Itt gyül 's nevededik a' bánatnak árja,
Vigasztaltatását már egyik sem várja,
Szárnyas hir a' Várust mindjárast bé-járja,
Hir hintéstől nintsen száját ki bé-zárja.

4. Meg-bódult a' Váras, 'sibong minden fele,
Valakinek fülét hirnek szava telé,
A' siránkozó nép helyét alig lelé,
Hangos rikoltás van, 's harsog az ég belé.
5. A' hóltt testet immár majd haza vitetik,
Királynak Udvara gyászbán öltöztetik;
A' sirhoz sok néppel halott kísértetik,
Koporsó bársonnyal itt bé-terittetik.
6. Athénásban Király mindjárt követeket
Bocsát, de mind egyig jó fegyvereseket,
Kik onnan hozzanak hét szép gyermekeket,
'S mind a' Király-fiért meg-ölik ezeket.
7. Minden esztendőnként ezzel tartoztanak,
Mert Király-fi miatt gyilkosok vóltanak,
Mivel Minoisnak már meg-hódoltanak,
Érdemlett bünökért ezzel lakoltanak.
8. Az alatt Királynak nagy baja érkezik,
Mert egynéhány Király egyben szövetkezik,
Haddal országában hamar bé-férkezik,
Kiért a' föld népe egyben gyülekezik.
9. Készül már a' Király, 's hadát indíttatja,
Sok tár-szekereit éléssel rakatja,
Rendelt seregeit kapun botsátgatja,
Készülő nótáját maga-is fúvtatja.
10. Hirtelen fel-fordúl gyors paripájára,
Mellyet tartottak vólt tsak maga számára,
Ez menttében léptet dobnak nótájára,
Vígad 's ugrik, mikor mégyen a' tsátára.
11. A' Király népével már el-takarodott;
A' szép Pasiphaë tsak otthon maradott,
Égő tüze miatt szintén el-szaradott,
Rósa szín orezája mint fű el-hervadott.

12. Gyakran a' Királyné változik színében,
Még étele sem kell, egyéb van szivében;
De hogy meg-lehessen, nints reménségében,
Mert útját nem látja bódúltt elméjében.
13. Minoisnak vala egy jeles szolgálja,
Kinek tsudálatos minden practicája,
Mindeneknél híres sok jeles munkája,
Sok Urak-is vágytak ezért ő reája.
14. Dédalus a' neve e' jeles szolgának;
Meg-érti bánatját búsúltt Aszszonyának,
Látja sárgaságát szép ábrázatjának,
Kérdi, mi az oka illy nagy bánatjának?
15. Mond az Aszszony : ne kérdd, kérlek, gyötrelmemet,
Mitsoda bolondság hervasztja szivemet?
Inkább el-fogyatnám elébb életemet,
Hogy sem e' dologban tölteném kedvemet.
16. Mond a' szolga : kérlek, tölem ne titkoljad,
Jobb leszs, hogy ennékem mindjárást meg-valljad,
Mert te nem tudsz ahoz, hogy meg-orvosoljad;
Jobb, hogy orvosságát én nálam találjad.
17. El-hül a' Királyné, sárgúl ábrázatja,
Sohajt, kezét töri, ujját ropogtatja,
Lánggal égő tüze még jobban hervasztja;
Már meg-mondja, tovább nem-is halaszthatja:
18. (Oh gonosz természet telhetetlensége,
A' tsalárd ördögnek melly sok mestersége!
Nem állhat ellene erőtelensége;
Ez Aszszony-embernek illyen veszettsége:)
19. Jaj szerelmes szolgám, haldd-meg beszédemet!
Már tsak benned vetem én reménségemet,
Tsak te tarthatod-meg el-szántt életemet,
Tenéked meg-mondom titkon gyúltt tüzemet:

20. De hogy mondhassam-meg illy veszettségemet?
Ládd-é ama' Bikát, a' hervaszt engemet,
Tsak ez öregbiti minden sérelmemet,
Naponként neveli szörnyü gyötrelmemet.
21. Itt találja módját az ördög útjának:
Dédalus jó szót ad itt Királynéjának,
Fa Tehenet tsinál szöke Bikájának,
Melly rejteke lenne bé-zártt Aszszonyának.
22. Illyen mesterséggel tüzet meg-enyhíté,
Bikától Aszszonyát terehbe-is ejté;
Nints ugyan honn Ura, de el-nem rejtheté,
Sok bánatban magát e' dologgal ejté.
23. Majd meg-tér a' Király végezvén dolgait,
Az Ország örzeni hagyja sok szolgálit,
Alig várja, lássa honn hagyott javait,
Sok kintsekkel rakott teli tárházait.
24. Meg-hallá Királyné Urának jövését,
Mellyel bú neveli szörnyü kesergését,
Nints ki meg-gátolja sűrű könyvezését,
Gyalázatján való sok törekedését.
25. Szülésnek ideje immár el-érkezett,
Tzifra ruhájából Aszszony le-vetkezett,
Régi vigságáról most el-felejtkezett(t),
Sok kin 's gondok között vérrel veréjtezett.
26. Bé-juta Minois fényes Udvarában,
Nem tudja, el-mentte hogy van nagy kárában,
Más gazda szállott vólt Királyi várában,
Ottan hallja a' hirt, hogy lép pitvarában.
27. Fel-gerjed haragja illy nagy gyalázatján,
Tsudálkozik minden keserves bánatján;
Ugy tetszik, hogy most jár a' halálnak útján,
Acheron tavának hínárral nőtt partján.

28. Majdan világra jó gyümöltse méhének,
Melly szomorúsága lett szegény Férjének,
Búban borúltt gyászsza minden nemzetének,
Földben takarója hirének nevének.
29. Nézik már mindenek született tsudáját,
Átkozzák Dédalus álnok practicáját,
Mellyel így gyalázta Király Koronáját,
Ágyára hágtatván oktalan Bikáját.
30. Ennek fele Ember, fele Bika vala;
Mellyet mihelyt meg-lát, mindjárt tsak el-hala:
Illy rettentő tsudát ki látott valaha?
Kit majd őrizettel tart Minois fala.
31. Nem lehet emberrel ennek társasága,
Mert azt nem engedi rüt oktalansága:
Lészen Dédalusnak e' miatt fogsága,
Ezt hozta fejére gonosz álnoksága.
32. Minotaurus neve született tsudának,
Ki vólt gyalázója Minois ágyának;
Pasiphaë szülte szerelmes Urának,
Nagy kissebségére Király Udvarának.
33. Dédalussal Király ennek tsináltata
Egy kertet, kit kőbül egészszen rakata,
Sok kereszt útakat ezenn faragtata,
Falain ajtókat nagy-sűrűn hagyata.
34. Minden ajtó közit kő-fallal épité,
Tekervényes úttal mind körül-kerité;
Minotaurust ebben végre bé-térité,
De újjabb gondokban a' Királyt merité.
35. Athenásból hoznak ismét hét Ifjakat,
Nagy nemzetből való jeles Ur-fiakat,
A' Király Fijáért bünhődő rabokat,
Minotaurus öli egyenként azokat;

36. Mert ezeket Király hozzá rekeszteti,
Fiján lett keservét ezzel enyhítetteti,
Senki már kezéből itt meg-nem mentheti,
Fijáért boszszúját Fattyával tölteti.
37. Labyrinthus neve épített Kertének:
Vaygon ezer számok sok tekervényinek,
Járhatatlan útja nagy setétséginek,
Nem tudhatni rendit kereszt-ösvényinek.
38. Valakit Minois ide rekesztetett,
Soha többször innét az ki-nem jöhetett;
Mert ha Minotaurus reá bökkenhetett,
El-hiddjed, élttének mindjárt véget vetett.
39. A' ki pedig ettől meg-szabadúlhatott,
A' ki-jövő útra rá nem találhatott,
A' setét barlangban mind addig baktatott,
Míg halál horgára szegény akasztatott.

IV. RÉSZ.

*Mellyben meg-iratik Minotaurusnak Théseus által való meg-ölette-
tése: és a' Király Leányának Ariadnének kérése által [a' Dédalus
tanátsából Théseusnak a' Labyrinthusból való ki-menekedése.*

1. Athénásból immár nagy-sok Urfiakat
Küldötte nek vala szép gyenge Ifjakat,
Sorssal Hazájokból ki-vonattattakat,
Attyoktól Annyoktól meg-sirattattakat.
2. Már Városbéliek új sorsot vonának,
Mellyel hét Ifjakat Királynak adnának,
Ő gyilkosságokért ezzel lakolnának;
Elsőben felőle tanátsot tartának.
3. Egy szép Fija vala Város Királyának,
A' ki meg-hódolt vólt Minois Urának,
Théseus a' neve, szép ifjuságának
Most örül leg-inkább, 's gyenge virágának.

4. Mint lészen a' dolog? a' sors meg-vonatik,
Théseusra kotzka sorssal fordíttatik,
Nagy pompával mindjárt útra botsáttatik;
A' több Ifjuság-is melléje adatik.
5. Kiséri a' Város Théseust nagy sirással,
Az Attya mellette mégyen sohajtással,
Annya meg utánna nagy sopánkodással:
Szidják a' Minoist nagy átkozódással.
6. Mond az Attya: Fijam hogyhogy botsássalak,
Illy szörnyü halálra téged hogy adjalak,
Oh szerelmes Fijam, tölem hogy hagyjalak?
Nem hiszem, már többé hogy téged lássalak!
7. Théseus-is magát immár nem óhatja,
Hogy könyvét ne ejtse, többé nem állhatja,
Bútsúzó szavait mondja mint mondhatja,
Míg el-végzi, magát sokszor meg-sohajtja.
8. Felel az Attyának: Kérlek benneteket,
Én szerelmes Atyám ennyi szülötteket
Hogy adtok halálra ilyen gyermekeket?
Ne törjétek ezenn igen fejeteket.
9. Tudom, a' szerentse ott-is velem lészen,
A' baj-vijadalra karom lészen készen,
Ha Labyrinthusba Minois bé-tészen,
Akkor Fija tölem nagy sebeket véssen.
10. Szerentsére bizom minden dolgaimat,
Tölem el-sem hagyom vitéz szolgáljimat;
Hiszem, vissza-jövén jóakarójimat
Békével találom minden társaimat.
11. Menéseben minden itt szerentsélteti,
Jaj szóval jajgatván, jó lovát lépteti,
A' több Ifjuság-is mindjáraást követi:
Szívéből vén Attyát már ki-nem vetheti.

12. Kreta Szigetébe el-jut nagy pompával,
Paripája fényes bársony tzafragjával,
Homlokán tsillámló szép arany hóldjával,
Nyereg kápájában fénlő gyémántjával.
13. Maga a' Királyfi fényes köntösében,
Arany forgó villag nyusztos süvegében.
Mosolyog ortzája szép piros színében,
Fénylenek szemei széllyel nézésében.
14. Szél lengedezetteti fodor hajszálait,
Arany gyűrök fogták szép fejer ujjait,
Arannyal rajzolták atzél kar-vasait,
Selyemből szőtt foszlány takarta vállait.
15. Király kapujánál már magát hánytatja,
Aranyos szerszámmal fris lovát ugratja;
De szomoru fejét tsak bánatnak hajtja,
Keserves nótáját sipjával fútatja.
16. Fogadják mindjáraást ilyen vendégeket,
A' Király szolgálji tudják-is helyeket,
A' Fogházba viszik menten szegényeket,
Igy borítja homály fénlő napfényeket.
17. Két szép szüz Leányi Királynak valának,
Szebbeket nem tudom holott találának:
Juno, Pallás, Vénus ha itt állanának,
Ezeknél szebbeknek nem láttathatnának.
18. Nagyobbiknak neve Ariadné vala,
Kit osztán Théseus tsak hamar meg-tsala:
Phedra vólt az öttse, kinek hogy szóllala,
Ezek mivelték vólt, hogy ő meg-nem hala.
19. Gyakran folyosóján meg-unt Fogházának
A' Théseus sétál, és sok bánatjának
Számlálgatja rendit nyomoruságának,
Képzeli rútvóltát az ő halálának.

20. A' melly palotában a' Szüzek laktanak,
 Tsak szintén mellettek a' Foglyok vóltanak,
 De bánatjok miatt félg meg-hóltanak,
 Kemény rabság miatt mind el-bádjadtanak.
21. Ablakait Phedra gyakran fel-nyittatja,
 Kesergő Théseust Nénnyének mutatja:
 Ariadnének-is ezenn nő bánatja,
 Melly végre életét véle meg-untatja.
22. Szólítja Théseus énekes szolgáját,
 Vele dúdoltatja keserves nótáját,
 Siratja fogságát 's el-hagyott hazáját,
 Ekképen mondotta siralmas Stropháját:
23. Ifjuságom színét fonnyasztó *Fogságom!*
Fogság után valljon leszsz-é *Szabadságom?*
Szabadsággal vidül minden *Hervattságom,*
Hervattságom után derül *vígasságom:*
24. *Vígságomnak* valljon ha látom *Napjait,*
Napjaim fellegin siralmas *Órájit?*
Órájin folytatom bánatnak *Árjait,*
Árjával ujjitom gyakor *Sir-halmait.*
25. *Sir-halmom* gyászszával immár el-*Hervadtam,*
Hervadt orcájimat addig el-*Áztattam,*
Ázott tagjaimban épen el-*Lankadtam,*
Lankadással halált gyakran óhajtottam!
26. Illyen kesergését Ariadné hallja,
 Tüzzel lobbant szíve helyét nem találja,
 Attyának Udvarát mindjárt meg-utálja,
 Leg-dragább kintsének majd Théseust vallja.
27. Meg-szánja kedvesét illyen bánatjában,
 Gyakorta tekinti friss ruházatjában,
 De szeme meg-akad szép ábrázatjában,
 Ki lehetett (mond) ez ép állapotjában?

28. A' szerelem néha tsak egy nézéssel-is
Meg-esik, 's meg-sebhet egy tekintéssel-is,
Meg nem utáltathat ezer intéssel-is,
El-ejthet Cupido tsak egy lövéssel-is.
29. Heléna szép Párist tsak egy nézésében
Meg-ejtette vala egy tekintetiben,
Magához tsatlotta egy végezésében,
Levél által kötött szövetkezésében.
30. Szüz Héro Leándert, a' Jásont Médea,
Dido szeretett vólt téged-is Aenea,
Ékes Acontiust kedves Cidippea,
Gerjeszté Théseust szép Ariadnéja.
31. Árgirus is így járt Tündér Ilonával,
A' Tisbe pediglen szép Pirámussával,
Keserves Gismunda Iró Deákjával,
Hát még Lucretia Euriálussával.
32. Vigyáz itt Cypria minden dolgaira
Szép Ariadnének 's habzó gondjaira,
Sok gondolatnak fel-töltt tzeljaira,
Immár kezét veti sebes nyilaira:
33. Kedves unokáját Vénus meg-szólítja,
Pengő arany tegzét markába szorítja,
Azután fijára beszédét fordítja,
Tsak kedven bal szemét reá hunyorítja:
34. Menj-el (úgymond) fijam Kréta szigetében,
Minois Várának egy szegeletében,
Itt van Ariadné 's ég szeretetiben,
Théseusnak akadt szeme termetében:
35. Tudod, mi a' tisztod, mennj-el gyorsasággal,
Értessed mind kettőt szokott orvossággal,
Ne tsak egyik égjen ólthatatlan lánggal;
Hát? Forrjon mind kettő nyughatatlansággal.

36. Enged a' Cupido, fel-vészi nyilait,
 Uthoz egyengeti könnyü gyors lábait,
 Arany tegez vonja termetes vállait,
 Nyilakra vetette hó színü karjait.
37. Fel-vontt nyilainak meg-pendül idege,
 Théseus oldalán látszik nagy bélyege,
 Halál félelmének mert hűti hidege,
 De szerelmének-is hervasztja melege.
38. Más felöl a' Leány szivében sértetik,
 Menten a' földre húll, majd ágyba vitetik,
 Narcissus vizével arezül hintettetik,
 Nyilt ablakról fűtt szél 's lengedezettetik.
39. Oreczájának meg-szünt régi pirossága,
 Katzagással hangzó gyakor vígassága;
 Most fejér, majd piros, majd leszsz sárgasága.
 Testében színének nints állandósága.
40. Majd fel-eszméllődik hosszas mély álmából,
 Álommal elegyültt sűrű siralmából;
 De nem szabadúlt meg Vénus hatalmából,
 Sem pedig rá jövő gyászos sir-halmából.
41. Elsőben-is mindjárt Théseust forgatja,
 Minden eszét-kedvét azonn hántorgatja;
 Gyakorta követét hozzája jártatja,
 Egymás közt e' dolgot igen alkudtatja.
42. Elsőben levelét küldi postájától,
 Minden dolgaiban bizott szolgájától,
 Mondja, őrizkedjék rosz akarójától,
 Melly nem meszsze lakik friss palotájától.
43. Levelében írja minden kívánságát,
 De tsak rövid szóval, hogy nagy okosságát
 Tsudálná Théseus, titkos ravaszságát,
 Mellyben-is igéri nagy állandóságát.

Ariadnénak Théseushoz küldött levele :

44. Ariadné sok jót kíván Théseusnak!
Nem úgy, mint Helena szegény Deiphobusnak,
Vagy mint Andromache Urának Pyrhusnak;
Hanem mint Lucina Apollóniusnak.
45. Meg-vallom Théseu, szánom fogságodat,
Véletlen rád szállott nyomoruságodat,
Méltatlan fogságban ártatlanságodat,
Hazáért szenvedett sanyaruságodat.
46. Én Leánya vagyok Kréta Királyának,
Vettettem alája bánatok sullyának,
Vitéze Diána zászlója allyának,
Még-is rabja vagyok az Atyám foglyának.
47. Rövid szóval mostan adom értésedre,
Kérlek, hogy ne légyen e' nehézségedre,
Bús szívem fel-gerjedd ritka szépségedre,
Végý melléd, mert lézsek hiddjed mentségedre.
48. Fel-találom útját szabadulásodnak,
Tsak közöljed velem titkát tanátsodnak;
Kérlek, válaszsz engem örökös Társodnak,
Add-bé jobb kezedet, 's állj fogadásodnak.
49. Kevés szóval küldöm e' kis Levelemet;
Adott szavaimban vegyed hiteletem;
Várd titkon te hozzád majd meneteletem,
Akár látogass meg te magad engemet.
50. Kivánom ezekkel maradj egészégben,
Hánykódásid után kívánt tsendességben,
Szived én szívemmel légyen egységben,
Felleg után napod légyen fényességben.

51. Illy szavai vóltak Leány *Irásának*,
Irásában nem vólt vége *Sírásának*,
Sírás miatt indultt *Könyhúllatásának*,
Könyhúllással buzgó szeme forrásának.
52. Théseusnak Levél mihelyt jut kezében,
 Sokképen változik búskodó színében,
 Uj gondok rakodnak félelmes szívében,
 E' dolgot forgatja gondos elméjében:
53. Nem tudja, mit hiddjen Leány Levelének,
 Levelében meg-irtt kedves beszédének,
 Mi lehessen oka hamar szerelmének,
 Nem láthatja végét illy végezésének.
54. Forgatja levelét 's majd a 'sebbe veti;
 Ariadné szava de igen sebhethi,
 Együtt lételeknek módját nem lelheti,
 El-múlatja magát, a' mig türtetheti.
55. Meszszeröl jövését gyakorta gondolja,
 Leány szavait-is jobban meg-fontolja,
 Rabi állapotja sokban meg-gátolja,
 Gondoknak tengere szintén környül-folyja.
56. A' szegény Ulysses forgott illy gondokban,
 A' mikor lappangott setét barlangokban,
 Ha egyet láthatott nagy Óriásokban
 Vélte, hogy már esett éhezett torkokban;
57. Kivált mikor jutott setét barlangjában
 A' Polyphemusnak magános várában,
 Szép szókat forgatott gyakorta szájában,
 Kettőt még-is meg-ett vitéz szolgájában.
58. A' Leánynak szava szívét édesgeti,
 De szoros fogsága ismét retteggeti,
 Minois haragja szörnyen fenyegeti,
 Fél, hogy ennek tüze végre meg-égeti.

59. Mint a' ki nagy kintset könnyü helyen talál,
De ennek körüle még erős kőfal áll,
Közel mehet hozzá, 's mellette 'sákkal áll,
De ha rajta kapják, lészen fején halál :
60. Közel ő hozzá-is szép Ariadnéja,
Szólhatna-is véle, de még van sok héjja,
Karján van szegénynek kötöző rabszija,
Mellyel Labyrinthus ő magához hívja.
61. Nem mégyen Leánynak ez hivataljára,
Szörnyen vigyáz inkább Kréta Királyjára,
Terhes fogságának fonnyasztó sulyjára,
Az ötet őriző sok zászlók allyára.
62. Más útját találja esmérkedéseknek,
Levélben más órát szab végezéseknek,
Hogy el-kerülhessék kezeket leseknek,
'S tsalját ki-vethessék intselkedéseknek :
63. Tsak titkon Levelét hamar meg-iratja,
A' kitől el-küldi, azt-is meg-választja,
Tsak magát Dédalust magához hivatja,
Gondolván, hogy erre bizvást rá bizhatja.
64. Dédalus engede menten beszédének,
Vette már szavait minden értelmének,
Vigasztalást-is nyújt búsult elméjének,
Ujj napot derít-fel kívántt reményének.
65. Kész immár a' Levél, kezébe adatá,
Három helyt petsétét reája nyomatá,
Fövebbik szolgáját hogy elő-hivatá,
Sok pénzzel Dédalust ajándékoztatá.
66. El-indúlt a' követ hű követségével,
Vigadoz szivében nyert nyereségével
Gondolja magában, hogy segítségével
Használ Théseusnak, még mesterségével.

67. Ezeket forgatván, jút palotájában
Szép Ariadnének magános házában,
Bé-nyit, hát szint' akkor nyul-bé ládájában,
Mert az előtt varrott varró rámájában.
68. Szkófiom-aranyat vön-ki ládájából,
Mellyet akkor hoztak Görög Persiából,
Selyem szálakat-is Aethiopiából,
Füzni való gyöngyöt gazdag Indiából.
69. Bé-köszön Dédalus, 's Levelét mutatja,
Szint' akkor Inassát ablakhoz futtatja,
A' Leány azokat mind rendre nyitattja,
Ablakon Théseust itt kandikáltatja.
70. A' Levelét látja, nem tudja, kitől jött,
Három petsét tzimert magára honnan vött,
Illy titkot petséttel valljon de ki küldött!
Mond Dédalus: Választ Théseus néked tött.
71. Fel-ugrik a' Leány menten örömében,
A' Levelét ottan vészi jobb-kezében,
E' válasz-tételén örvendez szívében,
Katzagván tsak tészí akkor kebelében.
72. Dédalust ülteti székre hű szolgáját,
Théseusnak hozzá küldött kész postáját:
Kérdi, hogy mint hagyta szerelmes Mátkáját?
Régen óhajtotta illy kívántt óráját.
73. Megfelel a' szolga: 's mondja, miért búsúl,
Szörnyü gondjaitól bánatja most újúl,
Egy kevésbé ugyan kedvedért megvidúl,
De búsulásában néha majd földre hüll.
74. Szolgának illy szaván nagyot fohászkodik,
Théseus bánatján ő-is már bánkodik,
Szomoru hir miatt Leány sopánkodik,
Rá tsödült gondoktól elméje hánykodik.

75. Fel-bontja Levelét az ő kedvesének,
Tsókolja czímerét minden petsétének,
Ujabb-újabb gondot ád az elméjének,
Tüztől lángozó sebhett szívének.
76. Mind rendre olvassa Théseus irását,
Nem türheti némelly szavain sirását;
Ha néhol számlálja terhes bujdosását,
Ezeken buzdítja könyvének forrását.
77. Levélnek szavai ekképen folytanak,
Théseus kezei mellyeket irtanak,
De irván szemei fogságban sirtanak,
Vártt választ Leánynak ekképen adtanak :

Théseusnak Ariadnéhoz küldött Levele:

78. Sok jót kíván néked meg-kötözött rabod,
Ki mint nyomorogjon, azt te magad tudod,
Mert gyakran áll nyitva reám nyilt ablakod,
Miként keseregjek, szemeiddel látod.
79. Láttam hozzám küldött kedves Leveledet,
'S abban meg-jelentett hű szeretetedet;
Honnan érdemlettem hozzám jó kedvedet,
Hogy szegény rabodra fordítsad szemedet.
80. Nem tudod, mit kívánsz meg-irtt Leveleddel,
Nékem gyakran intő két fejr kezeddal,
Leveledben meg-irtt kedves beszédeddel,
Sok szivet bádgyasztó két égő szemeddel.
81. Nem látod-é Rósám, mennyin őrizzenek,
Melly sok irigy szemek mi reánk nézzenek?
Ezek arra valók, hogy távol üzzenek
Bennünket egymástól, 's egybe ne fűzzenek.

82. Töled vált' futottam, míg tölem lehetett,
Míg szemed szivemben fészket nem verhetett,
Gyakor intésekkel lám meg-nem ejthetett,
De már te Leveléd épen meg-sebhetett.
83. Nem vagyok én első a' szivnek hartzában,
Utólszor sem égek szerelem lángjában,
Ámbár légyek tijéd éltem virágjában,
Kertemnek örvendezz piros rósájában :
84. Tsak hogy az új dolog elmém rettetgeti,
Sokaknak példája mert erre kiszveti,
A' mire leveled fejemet hiteti ;
E' talám éltemnek lészen kísérteti.
85. Sokaknak meg-ártott, hogy hamar hittének,
Hogy jól minden dolgot észre nem vettének,
A' halálos törbe gyakran bé-estének,
Előtted sok példák ebben lehetének.
86. Spártából Helenát Páris el-ragadá,
Mikor Menélaus vendégül fogadá,
Szerelmes szép társát társúl néki adá ;
Mikor vissza-kérné, akkor meg-tagadá.
87. Ettől osztán Ura majd el-árúztaték,
Mikor tüzzel Trója egészen gyujtaték.
Hogy Deiphobus bortól 's álomtól nyomaték,
Orra, keze, lába mind el-vagdaltaték.
88. Agamemnonnak-is dolgát olvashattad,
Felesége mint bánt véle, azt hallhattad.
Mért nem hittem hamar, már által-láthattad,
Talám leveleddel elmém próbálgattad.
89. Mert Agamemnonnak vala Felesége
Görög Clytemnestra, nagy gyönyörüsége,
Ebben vala néki minden reménsége,
Másnak nála nem vólt illy nagy kedvessége ;

90. De távol létében máshoz adá magát,
Nem gondolá hozzá Urának jóságát,
Jóságával meg-mérett 's próbáltt igasságát,
Aegistussal közli majd paráznaságát.
91. Nints Agamemnonnak e' dolog hirével,
Hogy más fekszik együtt az ő kedvesével:
Urának majd halált étet életével
Mert részegit szablyát szép piros vérével.
92. Meg-érdemled ugyan ilyen jó kedvedet,
Hogy nagyra betsüljem te szeretetedet,
Tsak hogy mutasd, kérlek, igaz hűségedet,
Illy szoros ügyemben nyújtsd segítségedet.
93. Terhemre van a' Nap világosságával,
Már lelkem el-bádjadt terhes fogságával,
Vigasztalja magát ártatlanságával,
De itt nem használhat jó igasságával.
94. Sokféle félelmek elmém rettegettik,
Képzelésim néha elömbe ültetik
Siró szüléjimet, a' kik emlegetik
Búskodó lelkemet, melly itt gyötrettetik.
95. Levélben igéred jó segítségedet;
Mostan vesd-meg, kérlek, bár mesterségedet;
Ha szeretsz, most tartsd-meg a' te Kedvesedet,
Hadd szeressen ő-is mind hólttig tégedet.
96. Ha meg-szabadítasz, magamnak tartalak,
El-hidd, hogy tégedet soha el-nem hagylak,
Meg-szabadítómnak mindenkoron vallak,
Keblemben mindenütt kedvesen hordozlak.
97. Hogy szemben lehetnék, nékem-is tetszenék,
Ha kezdett dolgunkat félben nem metszenék,
Abban újulásom nékem-is látszanék;
De tudom Atyádnak visszászon tetszenék.

98. Talám Dédalusra bizhatnók dolgunkat,
 Meg-is mivelhetné szembe jutásunkat,
 Ne szánjuk egymásért kis fárattságunkat,
 Éjjeli félelmek között járásunkat.
99. Tudom, a' szerelmet adják fárattsággal,
 Nem lakik az együtt a' rest tunyasággal:
 Sokszor ég a' bús szív nyughatatlansággal,
 Járása gyakran van haszontalansággal.
100. Sok nehéz dologra Vénus az Ifjakat
 Gyakorta rá veszi a' fel-gyuladtakat:
 De még-is meg-tsalja meszsze fáradtakat,
 A' kik sok gondokkal mérték nagy útakat.
101. Jupiter sok színben magát változtatta,
 Bika-bőrrel magát egyszer takartatta,
 Másszor meg Sas képit állatja mutatta,
 Néha meg Fijával magát hajtattatta.
102. Priámus kis Fiját, midőn vadásznának,
 Sas képében lesé, midőn hajtának,
 Vadászó társai lesben állának,
 Testében körmei hamar ragadának.
103. Európéhez ment egy Bikának képében,
 Kit ám meg-is tsala illy mesterségében:
 Parhasishoz pedig Aszszony személyében,
 Tegzes Diánának fényes köntösében.
104. Uj módot keressünk hát mi-is dolgunknak,
 Mint lehessen útja titkon szólásunknak,
 Hadd vethessük végét kemény fogságunknak,
 Esmérjük mivóltát ártatlanságunknak.
- *
105. Küldötte Levelét ilyen beszédekkel,
 Théseus bé-kötve három petsétekkel;
 Ariadné tüze gyúlton gyúl ezekkel,
 Teli van bús szive (—) sebekkel.

106. Dédalus azonban választ itt várja,
A' rá bizott útat okossággal járja,
Ajtáját előtte a' Leány sem zárja;
Szerelmes szivén foly szerelemnek árja.
107. Ariadné mindjárt fel-nyitja ládáját,
Mellyben tartja vala sok drága marháját,
Arannyal ragyogó szép selyem ruháját,
Indiából hozott gyöngyös bokrétáját.
108. Tzitrom fából láda frissen tsináltatott,
Sűrűn gyöngyházakkal tarkáson rakatott,
Elefánt-tetemmel gyöngyház meg-osztatott,
Négy szegin aranyban smaragd foglaltatott.
109. Keskeny láda-fia egyik oldalában
Aranytól tündöklik minden szerszámában,
Pártázat szaggatja rendit táblájában,
Achates-kő fénlík minden szugolyában.
110. Varrott keszkenőjét Leány ebben tartja,
Várja, ha szerentse férjét meg-mutatja,
Kinek jegy-zálogúl majd bé-mutattatja,
Gyakor tsókolással addig apolgatja.
111. Mind körül szkófiom-arannyal bé-szegették,
Czifra szegeletit retzére metszették,
Néhol karmasinnal a' metszést töltötték,
Zöld selyemmel néhol meg-elegyítették.
112. Igen mesterséges tzifra varrásával,
Neptunust varrták rá hármass villájával,
Körüle a' tengert zuhogó habjával,
Állván szinte beszéll a' szép Minervával.
113. Neptunust egészen aranyból varrották,
Minervát melléje ezüsttel másolták,
Beszéllvén kezeket egymásba kaptolták,
Tsak hogy szinte nem szól, a' mint ábrázolták.

114. Tenger-szín selyemmel a' tengert futtatták;
 Uszólag a' Delphint arannyal rajzolták,
 A' Krókodilust-is utánna varrották,
 Harapásra száját Delphin után hagyták.
115. Sok egyéb Tsudák-is reá festettek,
 Az arany selyemmel meg-elegyültenek,
 Melly közzé Syrének varrva bé-gyültenek,
 A' tengerben félig 's félig kin-ültenek:
116. Kétfelől rajzolták a' viznek partjait,
 Part szélin hinárral elegy nád-száleit,
 Szálanként a' nád közt kákának botjait,
 Rá szálló 's tsevegő apró madarait.
117. Magát-is a' Leány erre varrattatta,
 Meztláb a' partra frissen állította,
 Selyem közt arannyal képét rajzoltatta,
 Jaj-szóra szép száját épen fel-nyittatta.
118. Egymásra keresztül fonta friss inait,
 Hátára vetette arany-szál hajait,
 Fejére kaptsolta két fejér karjait,
 Áll, sűrjen szájából szalasztja jajjait.
119. Nézvén a' Dédalus illy czifra munkáját,
 Tsudálja Leánynak illy drága marháját,
 Ezzel hajtja hozzá szerelmes Mátkáját,
 Szólítván már kéri beszéddel szolgálját,
120. Vidd-el (úgymond) kérlek, ezt én Kedvesemnek,
 Mondd-meg, e' munkája tulajdon kezemnek,
 Légyen zálogjául fel-gyúltt szerelmemnek;
 Ő leszsz derítője majd elhunyt kedvemnek.
121. Találd útját, kérlek, szabadulásának,
 Te vetheted végét minden fogságának,
 Hadd örülhesek én szép Ifjuságának,
 Légyek egyik társa ártatlanságának.

122. Felel a' Dédalus: ezt meg-mivelhetem,
Labyrinthus titkát néki fel-fedhetem,
Minotaurust-is véle meg-öletem,
Égő sziveteket öszve-szerezhetem.
123. El-indúl Dédalus, viszi ajándékát
Théseusnak, mondja Leánynak szándékát;
Ne vondd válaszdodnak tovább haladékát,
Mert én ronthatom el (úgymond) akadékát.
124. El-jött már az idő és a' holnap lészen,
A' Király tégedet barlangba bé-viszen,
Ő azt véli, Fija hogy téged meg-észen,
Ha Labyrinthusba haragjában téssen:
125. De te meg-győződ azt, ha szómat fogadod.
Elsőben-is nékem mindjárt hited adod,
És ezt senki előtt te meg-nem tagadod,
Hogy vissza-menttedben Leányt el-ragadod.
126. Mond Théseus: néked ezt fel-fogadhatom,
Minotaurustól hogyha meg-tartatom,
És Labyrinthusból vissza-hozattatom,
Ariadnét társúl magamnak tarthatom.
127. Tsak kérlek, mutasd-meg, mit kell tselekednem,
Hogy kell a' haláltól most meg-menekednem?
Mint kell illy sok gondból már ki-verekeednem,
A' halál útjáról életre erednem?
128. Mond Dédalus: pörölyt 's szeget vigy kezedben;
De kérlek, hogy szómat jól tartsad eszedben,
Ne félj, tsak bátor légy, és erős szivedben,
Egy gombolyag czérnát vigy-bé kebeledben.
129. Az ajtón mint bé-mégy, végét a' czérnának
Akaszszad végére az ajtó zárjának,
Ugy nyomjad ösvényét a' barlang útjának.
'S így visgáld útjait setét homályjának.

Igy vizsgálja útját setét homályinak.

130. El-veszi Théseus varrott keszkenőjét
Szép Ariadnének 's egy arany gyűrűjét;
Már ő-is sohajtja kedves szeretőjét,
Ily bajos ügyében haláltól mentőjét:
131. Viszsa-küldi menten ismét Aszszonyához
Dédalust, hogy hamar készítse útjához,
Nagy bajjal a' meddig ő-is lát dolgához,
Addig minden kintsét hordja gályájához.
132. Már a' Nap lovait szekérben fogatta,
Udvarán kapujit ám fel-is nyittatta,
Ragyogó sugárít fejében rakatta,
Készülő nótáját erőssen fútatta.
133. Hámiban zártt lovai lábokkal kapálnak,
Gyeplőn tartják őket, mert nehezen állnak,
Minden lovak mellett kotsisok strásálnak,
Tőlök mikor mennek, el tsak akkor válnak.
134. Meg-indúlt már a' Nap kerített várából,
Indítja lovait fényes udvarából,
Hajnalt küld előtte feje sugárából;
Minois-is látja háza pitvarából;
135. Tudja már, ez a' nap mire rendeltetett;
Mert Théseus hozzá régen hogy vitetett,
De Labyrinthusba még bé-nem tétetett,
Hogy ott fogyjon élte, még nem rekesztetett.
136. Az Udvar népeit mind egybe gyűjteti,
Théseust magának elibe viteti,
A' Labyrinthusba harcához készítetteti,
Hogy ma téteti-bé, széllyel hirdetteti.

137. Jelt fúnak, mindenütt trombiták zengenek,
Apró gyalog dobok nagy-sűrűn pergenek,
Majd a' nagy kürttel-is kürtölni kezdenek,
Omlanak a' várból nagy-sűrűn mindenek.
138. Vár előtt egy nagy kert mezőn kerítettett,
Czifra mesterséggel fala készítettett,
Fene Minotaurus ebben rekesztetett,
Mert Labyrinthusa ebben építettett.
139. Le-sétál a' Király fris palotájából,
Théseusra szitkot sűrűn szór szájából:
Kit midőn ki-hozat meg-úntt fogházából,
Sok nép jó látnia Királyi Várából,
140. Trombitát, dobot, kürtöt már harsogtatják,
Meg-ütközött hangját kő-falak szaggatják,
A' vissza-zengések innen elébb-adják,
Várnak bástyájiban egymást tsattogatják.
141. Nagy meg-hunyászkodva Théseust vezetik,
Számptalan férjfiak 's aszszonyok követik,
Hogy ötöt ne szánnák, sokan nem türhetik,
Nyakába rab-szíjját szegénynek már vetik.
142. Még jó meszsze jönnek, nyitják az ajtókat,
Két rendben állítják hosszan drabantjokat,
A' rabok nevelik ezzel bánatjokat,
Szüléjek ha látnák, szánnák magzatjokat.
143. Théseus barlangnak jut már ajtajához,
Itt nyúl Dédalusnak adott tanátsához,
Kebleiben titkon rejtett fonalához,
'S egyik végét köti az ajtó zárjához:
144. Mégyen a' falaknak setét ösvényiben,
Kalapátsát tartja a' jobbik kezében,
Reszketnek inai botló menésében,
Nagy vas szeget viszen fogván bal kezében.

145. Valamerre fordul sok ajtók látszanak,
Mellyek sok kőfal között nagy sűrjén nyiltanak,
Sok ijesztő tsudák setétben látszanak,
De bátor szívének semmit nem ártnak.
146. Számtalan ajtókat immár el-haladott,
De még a' végsőre ugyan nem akadott,
Menttében fonala mindenütt maradott,
Dédalus vezérül mellyet néki adott.
147. Egy kis ablakotskán a' Napnak sугárát
Látja, mellyre nézvén meg-üté a' szárát,
De semminek tartja lábabéli kárát,
Tsak hogy járhassa-meg Minotaurus várát.
148. A' mint a' két fal között a' Nap fénye fénlik,
Sugarában egymást a' por szemek szénlik,
Itt Minotaurus-is fektében fejezlik,
Fejérsége miatt szép szőre tündöklik.
149. Két magas szarvai fejét ékesgetik.
Théseust szemei igen rettegtetik:
Ember farral 's lábbal hátul végezttetik,
Majd álma halállal meg-elegyittetik.
150. Ragadja Théseus pörölyét kezében,
Vas szeget támasztja a' bal vak-szemében,
Pörölyel bé-üti agya-velejében,
A' földhöz ragadott által-menésében.
151. Rút ordításától a' falak rengenek,
Lábbal verésétől a' föld 's ég döngenek,
A' barlangon kívül a' sipok zengenek,
Mert még az emberek várba nem mentenek.
152. Innét már Théseus útját meg-fordítja,
Hogy Minotaurusnak életét el-öltja,
Meg-térvén fonalát markába szorítja,
Melly vezetvén lábát menésre indítja.

153. A' sok ajtók között mégyen, a' mint mehet,
Siet-is féltében, a' mint töle lehet:
Dédalus-is ott kin tészén, a' mit tehet,
Vitet a' Gályákhoz, valamit vitethet.
154. A' Leányokat-is titkon készítetteti,
Szép czifra ruhákba frissen öltözteti,
Alattomban partra tengerhez viteti,
Merre Théseus-is majd lovát lépteti.
155. Mert a' kik a' Várból ötet ki-kisérték,
Hogy vissza-térjenek, Királytól meg-kérték:
Hogy vissza-mehetnek, mihelyen meg-érték,
Ugy rohantak vissza, hogy majd egymást érték.
156. A' Király-is bé-ment, mert így elmékedett:
Fijával Théseus ha meg-verekeedett,
Hóltig a' barlangban már csak bé-rekedeett,
Mert még mindenü meg-ölt, kivel veszekedett.
157. Azért Labyrinthust mindnyájan ott hagyták,
Mihelyen a' Királyt onnét bé-tudhatták,
Míg Théseus ki-jött, azt ők nem várhatták,
Azt gondolták, hogy már a' halálnak adták.
158. Mihelyt az emberek onnan el-mentenek,
Meg-fáratt lábai mindjárt ki-jötteknek,
Mellyek a' Fog-házba többé nem mentenek,
Hanem a' tengerhez futva sietteknek.
159. Ariadné 's Phédra a' parton állanak,
A'kik a' Királynak Leányi vóltanak,
Mind ketten Attyoktól már el-pártoltanak,
Mihelyt látták, hogy jő, majd el-ájúltanak.
160. Tartván a' part felé Théseus érkezik:
Itt Ariadnéval egybe-ölelkezik,
Hajóba Phedra-is majd mellé férkezik,
Indítván a' Gályát a' vizen evezik.

V. RÉSZ.

*Mellyben meg-iratik, miképen vitte Théseus magával-el a' Király
Leányit, Ariadnét és Phedrát: minekutánna jutnak Nazos Szige-
tébe, ott hagyván Ariadnét, meg-hal. Dédalus szárnyat tsinálván,
fijával Ikarussal meg-indúl: ennek, mivel fejlebb repült az Attyá-
nál, szárnyának viasza le-olvad, 's a' tengerbe esik.*

5

1. Már Ariadnénak meg-szüntek gondjai,
Ölelik Théseust két feje karjai:
Ezt sem rettetetik barlangnak zárjai,
Repítik Hajóját tengernek árjai.
2. Ariadné nagyon leg-szebb ruhájában,
Fejérség 's pirosság lángol orcájában,
Hó színü fejérség szeme bugájában,
Mosolygás rósát nyit kláris ajakában.
3. Szemöldöke szemit fellyül kerítette,
Szemfényit tsillagzó sugárokkal fedte;
Égő szerelmében ha kire vetette,
Szeméből lőtt nyila azt szíven sebhette:
4. Szép haja sarkáig hátát borította,
De frissen fürtönként fel-fodorította;
Pártáját hajához arany szorította,
Hol fátyola alá bé-takarította.
5. Mennek a' tengeren sebes repüléssel,
A' gályát-is hajtják sűrű evezéssel,
Egymás közt már ezek kedves beszéléssel
Tsak az időt töltik, tréfa nevetéssel.
6. Nem győzi szemlélni Leánynak szépségét,
Sokszor számlálgatja hozzája hűségét,
Forgatja előtte illy nagy kedvességét,
Esküszik, nem hagyja holtig feleségét.

7. Naxos Szigetébe immáron jutának,
Itt estveledtenek, ám meg-is hálának,
Estvéli vatsorán jó vígan valának,
Legény a' Leánnyal egy ágyban nyugvának :
8. Környül e' Szigetet folyják nagy tengerek,
Nem laktanak benne soha-is emberek,
Ételt itt nem kapnak a' házi egerek,
Nem zörgenek benne úton a' szekerek :
9. Kietlen Ligetek Erdőkkel nőttenek,
Semmi gyümöltseket itt fák nem termenek,
Az égig vad bikfák fel-emelkedtenek,
Tetejekben baglyok fészkeket vertenek :
10. Nagy kősziklák tartják omlásos partjait,
Kiknek a' tengerek mossák kőszálait;
Úgy néznéd távolról, mint várnak falait;
Oroszlán és Tigris lakják barlangjait.
11. Itt már Théseusék mikor alunnának,
Jelenésit látja el-nyomó álmának,
Tekinteti látszik Bacchus rokonának,
Illy szót ad álmában képzett látásának :
12. Kelj fel hamar, menj-el 's Phedrát melléd vegyed,
De Ariadnétól elmédet le-tegyed,
Mert soha tenéked nem leszsz kívánt Egyed,
Ámbár nála légyen házassági jegyed.
13. Théseus hirtelen fel-serken álmából,
Talpára fel-ugrik puha párnájából,
Hogy ezt lássa, ki-fut fel-vontt sátorából,
Alig térhet észre rezzennt futásából :
14. Ki-ment, de kün sohol senkit nem láthatott,
Fel-költi szolgáját, kit hol találhatott,
Gályába egyet 's mást a' partról hányatott,
Lassan 's zörgés nélkül mindent bé-hágtatott.

15. Szegény Ariadné mostan hogy alhatol!
Hitetlen uradtól majd itt hagyattatol:
Oh Théseu, tőle el miként válhatol!
Ollyat, a' ki igaz hozzád, hogy tsalhatol?
16. A' hajókat immár partról óldozgatják,
Meg-akatt farait tengerre forgatják,
Tsendesen a' vizre bellyebb taszítgatják,
Majd a' vitorlákat a' szélre rángatják.
17. A' kietlen helyről már el-indúltanak;
Szegény Ariadné téged itt hagytanak!
Miért hogy tagaid úgy meg-lankadtanak?
Szerelem és álom jaj mint el-nyomtanak!
18. A' dolgot álmában, igaz, úgy érzette,
Tsak hogy szinte magát fel-nem eszmélhette;
Fejét szegény néha majd tsak fel-nem vette,
De halálos álma véle le-tétette:
19. Egykor mint fel-ébred, karját fel-emeli,
Hogy Társát ölelje, de azt ott nem leli,
Meg-retten, sok jaj-szó száját menten teli,
Mert kérdett válaszát senki nem feleli:
20. Théseu! óh hol vagy? sirva kettőzteti,
Szemével orczáján könyvét öntőzteti,
Futtában ingallyát a' szél öblőzteti,
Karjával szép melyét szörnyen öklőzteti!
21. Ijettség, félelem segítik lábait,
Szarvas könnyüése birja gyors inait,
Szélnek bocsátotta arany-szál hajait,
Mellyekkel fásasztja Eolus szolgájit:
22. Az éjj setétsége szörnyen rettegteti,
Ijettsége nyelvét már tsak rebegetteti,
Szive dobogása szegényt pihegteti,
Jaj, jaj, jaj, hangoson száján ereszteti!

23. Kedves Théseusom! (ismét kiált) hol vagy?
Adott szavaidban kételkedésem nagy,
Térj-meg, és egyedül e' Ligetben ne hadgy,
Vad oroslánoknak jaj prédára ne adgy!
24. Áruló ágyába néha vissza-fordúl,
Reszkető kezével hültt párnájához nyúl:
Nem hitted jó Leány, hogy még ez el-árúl!
Féltében most meg-hül, néha ismét fel-gyúl:
25. A' partról vissza-tér a' liget erdőre,
Itt 's ott a' fán látszik vadak dörgöltt szőre;
Végtére fel-mégyen egy fenyves erdőre,
Onnan kiáltoz-le a' völgyes lejtőre:
26. Keserves jaj szavát a' mint tsattogtatja,
A' hegybe ütközik, melly vissza-bocsátja:
Ismét minden szavát Echo mondattatja,
Szavára mit felel Leány-is hallgatja;
27. Szól: Dolgomnak (úgymond) hogy leszz reménsége,
A' mit Théseusnak ad hitetlensége?
Lám nem vóltam soha néki ellensége,
Nem-is hagyott itt szeginsége! (Echo) *Insége!*
28. Insége már nem vólt, mert az el-maradott,
Mikor a' Gályában engem el-ragadott,
Semmi szabadságot tölem nem tagadott,
Hamis hitet talám nem fogadott. (Echo) *Adott!*
29. Adott, úgy van, látom, s' tsak meg-tsalt egy vázzal,
Mellyel kente magát, mint valami mázzal,
Velem vólt ő vitéz, s' nem tábori százzal,
Itt már most küszködöm a' sok gazzal! (Echo) *Azzal!*
30. Azzal tsak jártomban még-is tüze fáraszt,
Féltemben kis zörgés hirtelen fel-lázzaszt,
Bánatomnak heve már szintén el-szárazt,
Ide-is tudom, küld tsak jajos választ! (Echo) *Azt!*

31. Azt küld, mert mint vagyok, azt maga sem tudja,
Sokszor szép beszédét hazugsággal töldja;
Már ennyi hívásom' talám meg-fogadja,
Bús élttem halálnak itt nem haddja! (Echo) *Adja!*
32. Hogy adhatja? hiszem mennyi jómat vette,
Illyen jóságomat maga-is hirdette,
Az én szépségemet lám szivből szeretete,
Elméjét még rólam le-nem tette! (Echo) *Tette!*
33. Ha le-tette, tovább nints immár mit tennem,
Ezt meg-érdemlettem, s' fel-is kell hát vennem,
Itt kell mind halálig fájdalommal szenvednem,
Nem-is lehet innen soha ki-mennem! (Echo) *Nem!*
34. Oda vagyok, látom, s' el-hagyattam immár,
Szép szüzességemnek itt el-veszni nagy kár,
Tsak hogy ne kinlódjam, haljak meg inkább bár,
Utánnam a' halál mind tsak itt jár! (Echo) *Itt vár!*
35. Ezenn már meg-ijedt, kétségbe-is esett,
Múltat ugyan még-is, de tsak egy keveset,
Meg-találta szegény, kit régen keresett,
A' gonosz szerentse kit szintén itt lesett:
36. Most erre néz 's várja a' nagy vad-kanokat,
Hogy majd el-szaggassák, vagy orozlánokat;
Néha meg-kerüli a' sűrű bokrokat,
Egy mással játszani mert lát párdutzokat.
37. Egy orozlán-is jó 's igen sivalkodik,
Egy nyúlatskát kerget, kire agyarkodik;
Ariadné szegény itt meg-rugaszkodik,
A' felleget égre nézvén fohászkodik.
38. Az ijedtség miatt színe-is változik,
Sohol meg-tartója már nem találkozik,
Ki érte próbáljon, olly nem vállalkozik;
Mint ölje-meg magát, ezenn tanátskozik.

39. Meg-fáratt, el-lankadt 's minden teste meg-hült,
Szép kláris ajaka immáron meg-kékült,
Bánatos fejére setétes felleg gyült,
Fekete gyász 's homály szép napjára terült.
40. El-fáratt karjait az ég felé tartja,
Fél-hólton-is szegény Théseust kiáltja,
Gyenge testét halál mérgével futtatja,
Keresztül faltt szavát tsak félben szakasztja.
41. Oh gonosz álnokság hogy tsal-meg sokakat!
Venus mint játszodtatsz sok ezer Ifjakat!
Vigan hogy nézheted értted meg-hólttakat,
Kedves beszédeddel meg-tsalattattakat?
42. Hitetlen Théseus így tsalá Mátkáját,
Ki által kerülé Minotaurus száját,
Tsak titkon lopá-el mellöle gályáját,
Így éré hamar-el halálos óráját!
43. A' Théseus immár jutott hazájában,
Attyának-is bé-ért fényes Udvarában,
Örvendez véle vitt Phedra Mátkájában,
Phedra-is vígadoz Théseus Urában.
44. Ujobban Királynál dolgok mint löttének,
Szegény Dédaluson a' mik történtenek,
'S Ikarus fíjával ide mint jöttének,
Meg-mondom, szárnyakat miként füzettének.
45. Meg-viszik Királynak a' dolgok folyását,
Legénynek barlangból ki-szabadulását,
'S véletlen véle lött Leányok futását;
Ezenn mindjárt kezdi kemény búsulását:
46. Ki lett ennek oka, azt tudakoztatja?
Mondják, hogy Dédalus, ezt menten fogtatja,
Ikarus fíjával kő falban rakatja,
Minden szaladásra útját bé-záratja.

47. Sokszor hozza-elő régi gonoszságát,
Feleségével tett undok álnokságát,
Bár ne hántorgassa most ártatlanságát,
Innét ne-is várja soha szabadságát.
48. A' fogoly Dédalus itt már búslakodik,
Mint szabadúljon-meg, azonn gondolkodik,
Sok mesterségeken elméje hánkodik,
Fija-is mellette igen forgolódik.
49. Fogja már kezében köszörültt fejszójét,
Mindenen jártatja meg-búsultt elméjét,
Magára fel-húzza gyakran szekertzéjét,
Fija tartóztatja ő meg-ölő kezét.
50. Biztatással fogják kétséges dolgokat,
'S a' falra függesztnek gyakran vas-horgokat,
Hogy azonn vonják-fel bástyára magokat,
Igy szabadítsák-meg kemény fogságokat.
51. Uj dolgot talál-fel szabadulására,
Hogy szoros fogsága ne lenne kárára,
Ne jutna szerentse gonosz vásárára,
Sok dolga ne lenne végre bántására:
52. Fenyőfát faraggat, meg-is gyalulgatja,
Mesterséges szárnyát ebből formálgatja,
Súgárit hat singre két felől nyúltatja,
Mellybe majd szép renddel tollait rakatja.
53. Itt van Ikarus-is, és tollat szedeget,
Mellyet vas-veszszőre szép renddel füzöget,
A' foglalás közzé viaszszat öntözget,
Kit az Attya lábán szárnynak majd rendelget.
54. Kétfelől karjain repíti szárnyait,
A' fából nagy-sűrűn faragta kaptsait,
Mellyekkel szárnyához kötözte karjait,
Ezekkel könnyíté lassú két lábait.

55. A' melly szárnyat tett vólt lassú lábaira,
Nem úgy füzte mint ezt sebes karjaira,
Annyi kaptstot nem hányt ennek sугárira,
Hogy mozgás ne menne minden szárnyaira.
56. Már az Ikarusét színt el-készítette,
Mellyben ifju Fiját menten öltöztette,
Karjain szép renddel frissen illegette,
Vigad az Ikarus, hogy reá vehette.
57. Ifju elméje már vigadoztatja,
Sebességgel repül, 's szárnyát tsattogtatja,
A' várból ki-repül, magát meg-futtatja,
Sebes repüléssel útát tsavargatja.
58. Mint a' fetske fiak, ha ki-repülhetnek,
Már meg-untt fészkekből szárnyokra kelhetnek,
Szárnyok alá szelet sebeset vehetnek,
Repülvén most alá, most fel-lövettetnek:
59. Igy az Ikarus-is sebes szárnyaival
Repül, kiket forgat ifju karjaival,
Jóllehet kettejit késő lábaival
Nem mozgat, de vívik éjszak árjaival.
60. Az apja Dédalus, jöjjön vissza, kéri,
Hadd készítse jobban, mert egy a' mást éri,
Utra ereszteni ezzel még nem méri,
Fél, hogy repüléssel még ma veszély éri.
61. Nem mégyen, söt attyát hijja-ki tsatára,
Keljen bátor ő-is most sebes szárnyára,
De ha szelet vehet szárnya sugárára,
Verset repül véle, 's ki-mégyen próbára.
62. Az atya meg-búsúl, magát nem tarthatja,
Ifju fia után már szárnyát lógatja,
Mégyen véle együtt, 's fiját igazgatja,
Merre kelljen menni, az útát mutatja.

63. Fija nem várja-bé, már el sem érheti,
Mert szárnyát olly sürjen, menvén nem verheti,
Mint vén sas, tsak ritkán, 's későn emelgeti,
Ugy mégyen, vénsége a' mint eresztethi.
64. Kiáltja fijának : igen fel ne tartson!
Hogy a' Nap sugára szárnyának ne ártson,
Sem pedig repülvén ne légyen alaton,
Hogy igy kevés szelet magának ne hajtson.
65. Nem fogadja szavát meg-vénültt attyának,
Futja kivánságát rozsasz gondolatjának,
Inkább kedvez maga oktalanságának,
Igen hitt jó 's könnyü szárnya sugárának.
66. Mint a' Ráró, repül, 's az égre vitetik,
Sebes szárnyaitól majd meg le-vettetik,
Mint nyil majd hosszára sebesen lövetik,
Most fel-ment, 's a' Naptól szárnya-is süttetik.
67. Nem türheti tovább Napnak melegségét,
Mert az el-olvasztja viasz gyengességét,
Már húllatja szárnya minden könnyüségét,
Majdan meg-siratja engedetlenségét.
68. Sebes szárnyaival szelet mint hajtana,
Gyakran igyekezik, ha úgy maradhatna,
De az felül romlik, hogy feljebb hághatna,
Olly mód immár nintsen, hogy el-szaladhatna.
69. Téltül már tollai mind széllyel húllanak,
Viaszszal készített szárnyai romlanak ;
El-esett karjai le-felé tartanak,
Kit hogy vízbe esett, halak el-kaptanak.
70. Vén Attya tsak lassan szárnyát lebegteti,
Sírván néha-néha feljebb emelgeti,
A' helyet-is körül széllyel szemlélgeti,
Magát imez Hegyre lassan eresztgeti.

71. Szárnyának sugárát immár itt le-tette,
Tenéked Apolló mind kettőt szentelte,
Ez jeles Templomot ezekből emelte,
Hogy ötöt, mint Fiját olly veszély nem lelte.
72. Ezeknek képeket osztán itt festette,
De Fiját bűvában itt fel-nem tehette :
Maga-is Dédalus végét itt vetette
Élthtének, Apolló kit el-temettete.
73. Illy renddel ezeket míg meg-beszéllette,
Aeneás Király-is mind ott ült mellette,
Sybilla beszédit illy formán rendelte ;
Tudom, Aeneás-is hogy ezt kedvellette.
74. De már el-fáradott sok hallgatásával,
Sybillának hoszsú Mese mondásával :
Már fekünni mentek szerelmes társával.
Én-is el-aluszom ennek írásával.

VÉGE.

MARS ÉS BACCHUS
EGYMÁSSAL VALÓ VIASKODÁSÁRUL.

1. Uy hir, Uy hir, kihez még h eddigh hasomlot
E földön jártában még h senki sem hallott,
Két Isten egyg mással bay vivásra szállott,
Bacchus vitéz Mársal harcznak szemben állott.
2. Noha eők mindenkor nagy frigyét tartánák,
Sót attyafiasok maguk közt valánák,
De im most olly igen föl háborodánák,
Egy mással halálos bajt viny kívánák.
3. Nem vala még h illy harcz, sem veszedelmessebb,
Holott ez kettőnél nincz semmi erősebb,
Akar mellik légyen másiknál nyertessebb,
Lészen è világis rozszabb, vagy rendessebb.
4. Mert ha szerencsére Márs el veszny talál,
Még h szűnik à sok had, harcz és ember halál,
Széles è világra csendesz békességh száll,
Mindenféle Nemzet dolga másképpen vál.
5. Az ki már veszny tért, marad az csak abban,
Érette mert senki nem mehet az hadban,
Nemis remélheti, hogy már boldoghjabban,
Fegyverrel mehessen elő dolgaiban.
6. Siratoi lesznek sok vitéz emberek,
Kik szép böcsületért viselték fegyverek,
Vitézségek után volt tisztek s-kenyerek,
Mars segítségebül Égigh hatott hírek.

7. Hol pedig à harczon Bacchus kezd el veszny,
Sok ember éltérül kétséghben fogh esny,
Kiket csak à jo Bor szokott volt éltetny,
Már nem lesz à jo Bort kinek teremteny.
8. Eztis azért sokán foghják saynállany,
Mint édes Attjokat szomorun gyászolny,
Várják à szerenche kihez fogh hajolny,
Mellik fogh közöttök élnye vagy halny.
9. Az maga seregét mindenik mustrállya,
Ki menny erővel mehet, azt számlállya,
Ki ki maga njáját harcchoz ugy próbállya,
Edgyk à másikon boszuját mint állya.
10. Bacchusnak à feje sok boritalábul
Gőzölögh, szemeit törli à chipábul,
Tisztittya az orrát, nátha és turhábul,
Kiáltya Inassát nagy rosdás torkábul.
11. Hiják à hegedüst edgyütt à Dudással,
Cytharas, Cimbalmos, Lantos, virginással,
Vonnyanak egy notát Tehén hus fogással,
Migh harcznak indulok à vérszopó Mársal.
12. Cselédim à notát tudom, ha megh hallyák,
Edgyenként magokat hamar elő hiják,
Az étket el foghták, azonnal azt tudgyák,
Külömben elő sem vehetnék, olly tunyák.
13. Musicaszót halván, de lásd melly hűséggel,
Ki előbb, ki utobb futnak serenséggel,
Mindenik forgodik korsokkal s-késekkel,
Vélek vagdalkoznak majd nagy pesenyékkal.
14. Jelen kész torokkal à sok Bor ivó Társ,
Torkosságh, részeghségh, Tékozlás, tobzodás,
Mondgya nekik Bacchus: Tudgyátok hirünk más:
Bayra köll készülnünk, ellenségünk à Márs.

15. Kit tehetségünkel ha mi megh győzhetünk,
Azt a kevély Mársot semmivé tehetünk,
Fejünkrül a Laurust csak földre vethetünk,
Arany koronánkat helében tehetünk.
16. Mert az egész világh, s-Valaki attol fél,
Annál inkább minket az Éghig fél, tisztel,
Mi lehet szebb dologh a jo békességnél?
Nincs semmi nagyobb kincs a jo békességnél?
17. Ezt minden Rendek közt Mars zurja zavarja,
Attyát, Fiát, Bátyját egy más közt habarja,
Házosok, szomszédok közt mind akarja,
Boszut, viszátkodást, mérgét ugy forrallya.
18. Tudgyátok magatok, menny sok károkat
Tészen a tüzes Mars, melly roppant várokat,
Hány Monarchiakat s-nagy Tartománjokat
Semmivé tett ez már s-egész Országokat.
19. Tudom, hallottátok régi köz mondásban:
Nincs semmi dicsőség a hadakozásban;
Mi vigasság lehet huzásban vonjásban,
Vagy mi gyönyörűség a sok vér ontásban.
20. Semmi szánokodás ehez soha nem fér,
Mind iffjat, mind szépet egyaránt földhöz vér,
Menny csonka bonka, benna mostis hever,
Menny ezer holt megh, kit rontott megh fegyver.
21. Ki harczon el nem vész, azokat sem szánnya,
Sanjaru tömlöczben hanjat homlok hánya,
Keserü kenyere, valaki kívánnya
Mársnak társaságát, ezerszer megh bánja.
22. Élete szerenchén mert forogh óránként,
Sok ereje szakad, fut, fárod naponként,
Sem éyel, sem nappal nincs nyughta, mindenként
Csak veszedelmet vár, valamerre teként.

23. Ki chatáz, ki strásáll, nehéz oscholája,
Bú, bánat, siralom, Jay szó à notája,
Úzés és kergetés bujdosás probája,
Erdő, mezző, hegy, völgy, Bokor az hazája.
24. Az ki Mársnak szolgál, fenn kopik az álla,
Hasával hat hétigh sincs békességh nála,
Nem ázik gyakorta jo bortul szakálla,
Az torkát szomjuságh, hévségh és por szállja.
25. Ehez mégh az Éghis veszedelmére kész,
Hidegh, hó, fagy, esső, fergetegh és szélvész,
Magát, lovát rontja, s-ennélis többet tesz,
Hogy nem tudgya holott, melly órában hal s-vész.
26. Méghis tartja magát Márs legh erősebbnek,
Azt véli, hogy nagyobb soksága népének,
De hiszem, magais enged én Erőmnek,
Száma is felessebb az én hiveimnek.
27. Azt tudgya, erőmet hogy fellyül halladgyák,
Az Tengeren járo nagy fegyveres Gallyák,
De hiszem mégh à szent könyvekis azt tartják,
Az Bornál erőssebb nincs, s-méltánn-is vallyák.
28. Az erős Bor pedigh én erőmbül terem,
Azértis énnékem legh jobbik fegyverem,
Kivel fene Mársot készen várny merem,
Ha megh hajtya fejét, könnyen földhez verem.
29. Tijis azért készen minnyájan legyetek,
Bátorsághra jo Bort hozzátok vegyetek,
Kövér soderokat idején egyetek,
Vas aczél fegyvertől semmit se féllyetek.
30. Mert én erőm ellen sem à vas, sem aczél,
Sem szablya, sem Puska, sem sisak, sem panczél,
Sem Király, sem Császár, sem senki, az ki él,
Sem vár, sem erősségh nem árthat, sem fortél.

31. Tudgyátok, az előtt migh Baráttya voltam,
Mársot s-Vitézitis én bátorétottam,
Most tölünk Vitézit tiltya, ugy hallottam,
Méltán azért énis ellene támogtam,
32. Szükséges esztetis jol eszünkben vennünk,
Márs miátt nem lehet gyakran vigan lennünk,
Mars nem hagy bennünket jo kedvünkre élnünk,
Mars miátt majd nem lesz mit innünk és ennünk.
33. Mert ez tűzzel vassal mindennemő élést,
Bort, Buzát, sütnének kibül sok jo bélest,
Borjut, Bárránt, eökröt tölünk mind el-emészt,
Valahová juthat mind el hordgya à kész.
34. Tudgyátok, sokszor midön ennénk, s-innánk.
Kényünkre, kedvünkre nagy frissen viganánk,
Sok Musica mellett legh jobban tanczólnánk,
Márs lármái miátt hánszor félben hagyánk.
35. Azon légyünk azért most tellyes erővel,
Az mint el törüllyük minden seregével,
Ackor mulathatunk mijs is vigh kedvel,
Az széles világhis lészen nagy békével.
36. Megh szünik mindenütt à sok országgh rontás,
Császárok Királyok közt à haragh tartás,
Nem lesz emberek közt anny sok vér ontás,
Iregységgh, gyülölség, méregh és frigy bontás.
37. Nem köll Algyu, Taraczk, sem Puska, sem szablya,
Sem pais, sem panczél, sem karvas, sem kopja,
Sem sisak, sem nylak, sem azoknak tokja,
Sem sánczok, sem bástyák, sem várok árokja.
38. Sőt minden állatban à mérgek megh hálnak,
Sárkányok, aspisok kigyok megh nem marnak,
Vad párducz tigrissel többé nem harczolnak,
Oroszlán szarvassal mind edgyütt mulatnak.

39. Ackor agaraktul à nyulak sem félnek,
Eőzek à kopókkal eggyüvé békélnek,
Farkas à Bárránnal őszve szelédülnek,
Egerek macskákkal egymást nem gyűlölnek.
40. Eőlyvők Galambokat többé nem kergetik,
Hattyukat, Darvakat Sasok sem mellesztik,
Tyukok és Ludakat Rokák nem emésztik,
Rárók, Kerecsenyek gémekeket nem vesztek.
41. Melly boldogh idő lesz és öröm mindenütt,
Sehol senki sem fél, sem másutt sem edgyütt,
Edgyik à másikon soha eggyet sem üt,
Még illy nagy boldogságh földre soha nem jütt.
42. El rendeltem azért, Márs fölöl mit tegyek,
Föl tött szándékomban már hátra sem mégyek,
Megh várom, hogy Borban fárottáigh igyék,
Négyenöten ágyban holt eleven vigyék.
43. Ott minden erőmet rayta egyben füzöm,
Heves részeghséggel fejét ugy megh gyözöm.
Szívét à Borgózzel éppen őszve füzöm,
Lelkét okádással belőle kiüzöm.

Vitéz Márs készületj.

44. Vitéz Mársis elő hívá Trombitássát,
Sipossit, Dobossit, s-minden Musicássát,
Siessék készülők s- föl ülők fuvássát,
Jelencék mindennek harcra indulását.
45. Eleiben hamar Vitézi érkeztek,
Az Generalissal edgyütt több Fő tiszték,
Sok vörös zászlokat szélnek eresztettek,
Mi légyen a' föl tett szándékja, kérdeztek.

46. Ti minnyájon (ugymond) legyetek jo rendben,
Fő Generalisom, haragh, te főképpen,
Boszu állás, méregh, tijs jo készségben,
Gyűlölség, Gyilkosság, Irégységhez egyben.
47. Mindenitek külömb sereget csinállyon,
Mint jo kapitányok tisztiben el járjon,
Ki ki az eő maga rendiben helt állyon,
A reája bizott fegyverrel próbállyon.
48. Im amaz Potrohos nagy dösölő Bacchus,
Kinek egy ételre keves egész Bak hus,
Bé sem tölti torkát tizen nyolcz Pintpor s-husz,
Ellenem támadván, maga vesztére huz.
49. Mindenütt rutittyá jo hirem nevetem,
Rontya s-kissebbéti vitézi erőmet,
Megh gátollya föl tett jo rendeletimet,
Képtelenül veszti szép szerencsém.
50. Eleint mutatta hozzám barátságát,
De látván éktelen feslett undokságát,
Vitézim közöttis sok ártalmasságát,
Megh vetem, s-tagadom minden rokonságát.
51. Sőt mindenkor tartom mint kész ellenséget,
Ne vessetek tijs (véle) szövetséget,
Kerüllyetek minden undok fesletséget,
Gyakrabban vehettek sok szép nyereséget.
52. Menny kárt vallottunk miáttá, tudgyátok,
Ki győzné számlálny, hagyom bár reátok,
Szállyon à fejére inkább minden átok,
Mint barátságának több kárát vallyátok.
53. Hánszor à Szerenche mi jo Vitézinknek,
Atta megh bőséget à jo nyereségnek,
Telhetetlensége de rut részegségnek,
Ártalmas szerzője lett à vitézségnek.

54. Melly heában veti vétkessé à fegyvert,
Bacchus bé gázolta mind földet s-mind tengert,
Rut veszedelémmel sok száz ezer Embert,
Kit vizben merétett, kit pedig földhöz vert.
55. Vallyon mi vagyunke oka vér ontásnak?
Anny Monarchiák, várok, városoknak,
Császárok, Királyok s-többek romlásának,
Hiszen mind à Bacchus az oka azoknak.
56. Holott à szép hirért Márs ha százat vesztett,
Száz ezeret Bacchus helette emésztett,
Kit telhetetlenségű veszélynek eresztett,
Hasnak és toroknak kevánsága vesztett.
57. Ugyanis, mi okbul származtak à harcok,
Országok rettentő hadak és táborok?
Miért készítették à Puskák és kardok,
Az erős fal ronto Algyuk és taraczkok?
58. Nem más, hanem Bacchus okozta ezeket,
Tobzodás kezdette az iregységeket,
Az iregységű hintett veszekedéseket,
Az telhetetlenségű szült veszedelmeket.
59. Az Emberi Nemzet szép állapottyából
Nagy veszelyben esett lám csak egy almából,
Sokszor egy embernek részeges álmából
Egész birodalom kidült hatalmából.
60. El akarja Bacchus hitetny Emberrel,
Nincs jobb békességűnél, s-kiáltya nagy hirrel;
Az jó Békességet de szerzik fegyverrel,
Tartanijs szokták csak hadi erővel.
61. Ezt pedig à Bacchus csak vagyoneért bontya,
Attyát, Fiát, Bátytát öszve ezért boytya,
Szomszédok köztis az egyességet foytya,
És minden rendek közt, csak torkáért rontya.

62. Ez öltöztet gyakran engemis fegyverben,
Nemzetet nemzettel ez keverj egyben,
Császárt, Királyokat mind ez hordgya egyben,
Az egész világot ez vonnya veszélyben.
63. Az mint már előbbis el buréta vizzel,
Véghtéreis nyilván ez veszi el tüzzel,
Méltó azért rayta légyünk erős kézzel,
Az mint megh győzhessük, s-véget vessünk ezzel.
64. Ez minden erejét chak à Borban tartya,
De hiszen az erőt Bor inkább el rontya,
Gyermekis az erős részeget le rántya,
Magátulis földet az orrával szántya.
65. Mintha csak à Bortul volna minden joságh,
Vitézi erkölchök, jo Sziv és bátorságh;
De menny Nemzet él, s-vitézi sokaságh,
Bor nélkül szerződött menny széles országh.
66. Azt vélj, hogy Borral nem bir vas, sem fegyver,
Sem föl tenny azzal Chászár, királ nem mer,
Holott bor nélkülis ki ki lehet Ember;
Több harcz lett bor nélkül, mint borral, ezerszer.
67. Vallyon ki indettya à sok huzást, vonyást,
Edgyiknek à másik jovain kapdozást,
Hadakban, Táborban, Bor buza praedállást?
Mind Bacchus csinállya, s-mégis eő okoz mást.
68. Ugyanis ezzel jár à telhetetlenség,
Akar menny légyen, néki mégh sem elégh,
Másét szomjuhozza, s-ha nincs à tehetség,
Hadat, fegyvert keván, hogy légyen segítség.
69. Vay mi veszi öszve vadakat egymással,
Vad Tigris, Párduczot, orozlánt szarvassal,
Nyulat agarakkal, Bárránt à Farkassal?
Mind à Bacchus haytya reá éhes hassal.

70. Maga fejére szoll, hogy népét szörnyéti,
Mert annyval többnek romlását többétj,
Megh teczik, hogy à Bor már fejét szédéti,
Holott melly sokat ront maga hiresséti.
71. Mint Eke hat Eökröt, hinto hat Lovat huz,
Mint nyul agarat üz, szarvas, Eöz vadászt nyuz,
Mint à Márvány kőből lehet jo tekert gus,
Ugy à szent könyveket magyarázza Bacchus.
72. Eő-is abbul venny akarja erejét,
Az kinek nem tudgya végét, sem elejét,
Mintha ugy megh hatná bor köves gégégét,
Mint mikor főtt csontnak szija ki velejét.
73. Vayhol lehet ennél ártalmasb Társaságh,
Mint Bacchus konyháján hizott rut célcsapságh?
Menny szök bők, görcsös bönczös nyomoruságh,
Kiket à részeghségh szerzett és torkosságh.
74. Ez megh fosztya Embert ékes elméjétül,
Legh erősb korában minden erejétül,
Sokakat ki pusztét tellyes értékétül,
Időnek előtte megh ment életétül.
75. Nem köll másért ennek ugy à jo Békességh,
Mint à nagy henjélés, dősölés és restségh,
Álom idő vesztés és minden fesletségh,
Kártya, koczka, konyha mellett ülne vesztégh.
76. Nézd el à sok kövér hustul hizott taghját,
Verétekes sirtul egyben fondort haját,
Ételre, italra mindenkor kész száját,
Az sok Bor italtul föll puffat pofáját.
77. Szemei ki dültek, rakva rut csipával,
Baujsza, szakálla elegyes nyálával,
Arczulattya posogh apró pusztulával,
Mellye sok flegmával, orra tölt náthával.

78. Minden dicsősége, ha jól eszik s-iszik,
A jó lakás után egész napis fekszik,
Lóra ha köll ülne, tizen föl nem teszik,
Gyaloglást sem szokta, orron esten esik.
79. Az feje szédölőgh, rakva dohán gőzzel,
Az torka rekedez, teli nagy bor búzzel,
Pohárt sem emelhet reszketeges kézzel,
Minden tetemében sem bir egy ép izzel.
80. Hogy mer hát én velem erővel föl tenny,
Holott a fegyverrel csak én tudok birny,
Erő pedigh szokott a fegyverben lenny,
Megh látom, miként fogh velem szemben jőny.
81. Tudom, megh nyargallya futo paripáját,
Amaz száz husz akos legh jobbik hordoját,
Kezében forgattya legh kedvesebb kardgyát,
Amaz makkon hizott erdei főtt czompját.
82. Egy pár kövér sodért föl köthet Karvasnak,
Egy kerekas Lepént mellyére paisnak,
Nagy kövér szalonna jó fegyver deréknak,
Oldalas pecsenje lesz Lodinghtarthonak.
83. Töltésnek Lodinghban május kolbászt téssen,
Pár pisztolnak egy pár Domaszlábot véssen.
Panczél sisak nélkül az feje sem léssen,
Száz rétő paczalbul ki telik a szépen.
84. Karabinnya léssen szarvasnak sült czompja,
Hoszszu husos kolbász ennek pantalérja,
Egy ökör Bokája léssen tollas bottya,
Borju Bárrán bélj föl tekert kanottya.
85. Kezében virágos pecsenje kopjának,
Fácán, kappan farka lesz Lobogójának,
Oldalán vörös György puska palaczkjának,
Egy darab velős koncz jó Puska kulcsának.

86. Enny szép fegyverrel készült föl ellenünk,
Bacchus seregével szükséghez szemben mennünk,
Kit vitéz moddal, ha lehet, megh győznünk,
Sok jó nyereséghből lesz mit sütnünk, főznünk.
87. De főképpen borral rajta van erőssen,
Az mint részegséggel bennünk el vessessen,
Vitézkedny azért ki akar nyertessen,
Részegségtől feje megh ne győzettesen.
88. Elsőbennis azért minden erősségét
A' jozan elmével ronczuk részegségét,
Dősölés, Tobzodás, Torkosság, restségét,
Öllyük feneketlen telhetetlenségét.
89. Régi vitézekis ecképpen harczoltak,
Midőn sok Tartománt országhhoz kapcsoltak,
Elsőben nyertessen harczrul megh fordultak,
Az után Vitézi vighsághra hajoltak.
90. Visza jár az idő, ez világh el fordult,
Az Égh mindenestül a föld alá szorult,
Tenger az Egeknek mind hegyiben borult,
Még ilyen nagy csuda nem hallatott sohult.
91. Csillagok a földön, vadak Egen járnak,
Halak az Erdőben fák alatt sétálnak,
Kősziklák vizeknek hegyette uszkálnak,
Az Levegő Éghben Gallyák hajozkálnak.
92. Így szintén a Magyar dolgait intézi,
A' régi jó rendet ki ki visza nézi,
Midőn hazájának véghe vesztét érzi,
Akkor a Bacchussal a vigh Lakást úzi.
93. Telhetetlenséghe nek hogy megh nem felelhet,
Kinek feneketlen sákja bé sem telhet,
Az másét kívánnya, hogy frissen nem élhet,
Bolondsághnak tartya, ki sokat bőytölhet.
94. Régenten a Török volt nagy ellensége,
Kivel emelkedett Éghig dicsősége,
Most azzal öszve szűrt, kedves szövetsége,
Maga Nemzetségét rontya Nemzetsége...
-

AZ JÓ VITÉZEKNEK TÜKÖRE.

1. Jo Vitéz Embernek mint kellessék élny,
Ez Tükörbül lehet mindennek szemlélny.
Elsőbennis azért köll az Istent félny,
És à mi Istené, illik megh tisztelny.
2. Szent heleket, oltárt, Templomokat ne roncs,
Ok nélkül ártatlan keresztén vért ne oncs,
Hittel kötött frigyét ellenséggel ne boncs,
Akár mi kis hirtül nagy tüzet ne lobboncs.
3. Királyodnak adott Hitedet őrizzed,
Előttes jároid szavát figyelmezzed,
Ellenséged uttyát titkon megh előzzed,
Eggý ki adott szodat másként ne intézzed.
4. Országodnak hiven őrizzed Határát,
Szükségkor el ne hadd föl fogadott várát,
Az magad hasznával ne szerezd más kárát,
Ellenségnek éjyel üsd megh à Táborát.
5. Az fő tiszték között soha konkolt ne hincz,
Magadtul ki gondolt hamis hirt ne indécz,
Pártossá ne tégyen akár melly drága kincz,
Harczban à mikor vagy, minden felé tekéncs.
6. Ellenség közt jo hir kémjeid legyenek,
Az kik mindenekrül igaz hirt tegyenek,
Vitézidre gondod legyen, mit egyenek,
Tábortul élésért meszsze ne mennyenek.

7. Az hadban végezett Törvént megh ne sércsed,
Az vitézlő népet kétségben ne eycsed,
Az hadi titkokat másnak ne jelensed,
Az mit illik tudny, tőlök el se reycsed.
8. Belső hadakozást hazádban ne gyullasz,
El se titkold, az mit ártalmára hallasz,
Magad njárod között egyelgést ne lázzasz,
El véghzett Tanácsot sokára se hallasz.
9. Bizontalan hirnek hitelt ne adgy könnyen,
Megh lásd, az Ellenség hógý környül ne végyen,
Titkos less helekre szemes gondod legyen,
Kevesebb erő-is hógý szégýent ne tegyen.
10. Az Ellenség földén harczolly Ellenséggel,
Vigyázz éjél nappal minden tehetséggel,
Megh ne gyózzetessél csalárd mesterséggel,
Igazán osztózzál hady njerességgel.
11. Föl tett szándékokat magadban hordozzad,
Sok féle köz néppel Tanácsod ne tarcsad,
Az hizelkedőknek füledet ne haycsad,
Az magad hazáját tüzzel ne pusztécsad.
12. Az mi hatalmában vagyon szerenchének,
Azt soha ne véllyed magad erejének,
Szerenche gyakorta szolgál erőtlennek,
Vakot fordét sokszor, mind erős, eszesnek.
13. El ne bizd magadat Eggy jó szerenchében,
Kétségben se essél véletlen veszélyben,
Mindennek igazat tégy igaz ügyében,
Senkinek se kedvezz fizetés fejében.
14. Erőd fölött valo dolgokat ne mozgass,
Náloznál erősbet haddal se háborgass,
Az elöl járóban Tudossat válogass,
Hátul járóbann-is hasonlot hagyogass.

15. Szerenche ha szolgált kívánt nyereséggel,
Tudgyad megh tartany aztot eszességgel,
Az kiket megh győztél egyszer vitézséggel,
Ne illesd azokat nagy kegyetlenséggel.
16. Jó tehetséggel szabj példát mindennek,
Jutalmát megh adgyad az érdemeseknek,
Tellyes szabadságot ne engedgy köz népnek,
Hitelt se adgy könnyen áruló Pribéknek.
17. Az szél ellenére hajoddal ne evezz,
Kinek kinek maga érdeméért kedvezz,
Hadbul fizetésért senkit el ne eresz,
Az ellenségh között vissza vonjást szerezz.
18. Meszsze segítséghez bár ne támozkodgyál,
Ki barátod harcban, ahoz bizakodgyál,
Az tágos utakon lassan nyomakodgyál,
Viszont à szoroson hamar iparkodgyál.
19. Az időnek árrát legh föllyebb böcsüllyed,
Alkalmatosságát harcznak ne kerüllyed,
Lassu ellenséget semminek ne véllyed,
De az Bátor szivet legh jobbnak itéllyed.
20. Hol nem kívántatol, bé ne ülly tanácsban,
Kordéra be se menny à föl adott várban,
Ne tarcsad az erőt csak à sokasághban,
Biztassad à népet à szorongatásban.
21. Ha szomszéd háza égh, oltany segítsed,
Hogy à magadétis à tűztül megh mencesed,
Te magad félelmét soha ne jelencsed,
Eggynek büntetését száz hasznára eycsed.
22. Ellenségh erejét nyugodny ne engedd,
Élését népednek el fogny se szenvedd,
Kit erővel nem birsz, elméddel föl érjed,
Az mint mesterséggel erejét megh verjed.

23. Magad nemzeteden ne mutasd erődöt,
Mellyel haragécsad reád Istenedet,
Jobb, hogy ellenséghre fordics fegyveredet,
Kivel nevelhessed vitézi hiredet.
24. Az Tábort ne tarcsad vesztégh henyélésben,
Ellenséghnél elsőbb légy az ütközetben,
Az gyalogh sereget ne vidd téres helyben,
Az Lovast se szorécd a sűrű berekben.
25. Jó moddal, s-idővel élly, és ne késlődgyél,
Időnek előtte se hirtelenkedgyél,
Mint győzd ellenséged, azon serénkedgyél,
Jó vitézségeddel magad ne kérkedgyél.
26. Az el fárott népet a harcznak ne hayesad,
Segető seregnék a legh jóvát tarcsad,
Lovasok köziben gyaloghját állécsad,
Az kikhez nem bizol, középben szorécsad.
27. Az szent békességhre ne függezd magadat,
Pusztá reménséghre ne oszlasd hadadat,
Meddigh harcra nem mégy, hizlallyad Lovadat,
Szározra vedd inkább, mint vizre utadat.
28. Idő mulatással a dolgot ne hallazd,
Midőn az ellenségh nem fél, akkor faggazd,
Jeleket, strásákat gyakorta változtasd,
Mind eszest, esztelent egyeránt meg halgasd.
29. Ne állécsd magadat olly eszes vitéznek,
Hogy néha törében ne essél veszélynek,
Vitézséghben társa mert válik mindennek,
Szerenche nem saját eörökre senkinek.
30. Szerencsét mindennél köznek lenny tudgyad,
Társodat ha látod veszélyben, ne hadgyad,
Fegyvert ellenséghnek vesztedre ne adgyad,
Hogy nem hittem volna: Ezt soha ne mondgyad.

31. Legh kevesebb hiba a hadi dologban
Gyakran nagy romlást hoz egy egész országhban,
Holott nem egyessek a Tisztek magokban,
Szép nyereségh vége szakad a markokban.
32. Midőn Békességről tráctálsz ellenséggel,
Légy te is ellenben nagy hadi készséggel,
Hogy ha szándékodban nincs mód tehetséggel,
Fegyvert kevésb kárral tégy le s-tisztességgel.
33. Kik harczon elestek, a sirban tétessed
Az ellenségetis temetny engedgyed,
Isméretlen kémnek szovát el ne hidgyed,
Titkos gyanoságot hadban ne szenvedgyed.
34. Egyenlő mértékkel a jó rendet kövesd,
Többi közt eszvesztőt a sereghből ki vesd,
Akármí boszubul ártatlant ne büntesd,
Egyszer s-mind erődöt harczra se helyheztesd.
35. Személly válogatást üzny ne kedvellyed,
Az kik érdemessek, azokat emellyed,
Régi vitézeknek példáit nevellyed,
Ki megh atta magát, bár azt megh ne öllyed.
36. Az futamodásban első soha ne légy,
Se szoval sereghben bontakozást ne tégy,
Hogy hadakozásban mindenkor nyertes légy,
Tárházodból gyakran újabb erszént ki végy.
37. Idegen nemzetben ne vesd reményedet,
Hidgy bár, de jól megh lásd, kire bizd fejedet.
Előbb te rettencsd megh az ellenségedet,
Hogy nem eő rémicsen jobban megh tégedet.
38. Az népet ne veszesd Táborban Inséggel,
Hidegh, hó, fagy, árviz, essővel, éhséggel,
Idején szállécsd bé s-idején mozdécsd el,
Az had viselés jár az idővel, hidd el.

39. Ne rettenche szived Ellenség h fegyvere,
Noha vitézségnek keserű kenyere,
De szükséges inkább, figyelmezz iol erre,
Hogy mindenkor fön lesz vitéz hire, s-neve.
40. Titkos zimborádat ördöggel ne vessed,
Hogy ne legyen véghre kénnal fizetésed,
Jó vitéz híredet evvel ne veszessed,
Ez föl tett tükörből ezeket kövessed.

VÉGE.

MÁRSSAL TÁRSOLKODÓ
MURÁNYI VÉNUS.

Márfal Tárfolkodó

MURANYI
V E N V S.

Avagy

A N N A K E M L E.
K E Z E T E.

Miképpen az Méltóságos Groff
Hadádi **W E S S E L E N I F E R E N C Z,**
Mágyar Ország Palatinussa akkor Füleki fő Ka-
pitány, az Tékénteres, és Nagyságos Groff Rima-
Szécsi, **S Z E C S I M A R I A** Alzfzonyal, jövendő-
beli házaságokrul való titkos vegezése által csu-
dálatos képen meg - vette az hires

M V R A N Y V A R A T

Iratot ugyan az ó Nágok. Komornikja

Gyöngösi István által.

Nyomtatták **K A S S A N,** 1664 Elztendőben,

Az első kiadás czímlapja.

AZ ÉN KEGYELMES VRAMNAK

Méltóságos Groff Hadadi WESSELENI FERENCZ Vrnak,
Murány Várának örökös Vrának, Magyar-Ország Palati-
nussának, Kunok Birájának, Arany giapias Vitéznek, Ne-
mes Gömör, és Pest, Pilis, Soldt Vármegyék Fő Ispánnya-
nak, az Felsőleges LEOPOLD Romai Császár, és Német,
Magyar- s' Cheh-Országok Királyának belső Titok Taná-
csának, s' Komornikjának és Magyar-Országban Helly
Tartojának.

ÉS KEGYELMES ASZSZONYOMNAK.

Tekéntetes és Nágos Groff Rima-Szécsi SZÉCSI ANNA
MÁRIA Aszszonnak, az ő Nagysága szerelmes Házas-
társának.

Eö Nagyságoknak

Egészséges hoszszu életett alázatossan kívánok.

Cicero az *Historiát testem temporum, praeteritorum memoriam*, üdők bizonyosságának, s-az el-múlt dolgok emlékezetének nevezi: nem-is méltatlanul; mert ha az el-múlt régi üdőköt, s-azokban viselt dicsiretes dolgokat az historiáknak bizonyosságából, s-azokra emlékeztetéséből nem tanulnánk, mind szemeink vakok, mind füleink süketek volnának azoknak tudásában: nem tudnánk sem Macedoniai Sándornak szerencsés hadakozását, sem Trojai Hectornak nevezetes vitességét, sem Romai Scipionak hazájáért való nagy cselekedetét, sem mások dicsiretessen viselt dolgait említeni. Az Historiák az érdemesen viselt dolgot, azoknak viselőinek halálokkal-is, nem engedik elenyészni, hanem azokból költ szép híreket, neveket, eltemetett Testeknek, bé-rekesztett Sirjoknak fogságából-is szabadulásra hozván, világ szerzte szerént dicsiretessen repültetik. Mellyre nézve az dücsőség ohaytó Görög és Romai haydaniság olly szorgalmatos volt az dicsiretessen viselt dolgok emlékezetének örökös meg-maradása gondgya viselésében, hogy nem volt semmi olly érdemesen cselekedet(t) apró dolgoeska, az mellyet halált nem ösmérő Kronikákban, örök emlékezetre dicsiretes bő irássokkal le-ábrázolván, azok viselőinek holtok után-is, az feledékenségnék gyilkosságá alá engedett volna vettetni; tudván azt, hogy életünk utolso határához vitetvén, minden egyebek el-maradandók tőlünk, az egy jól viselt dolgainknak emlékezete, az ki holtunk után-is követt benünkett.

Omnia dum pereunt, Comes est post funera virtus.

Kegyelmes Vram! s-Kegyelmes Aszszonyom! Az Mvrányi dolgokban való Nagyságtok nagy cselekedetihez hasonlott nem sokat esmértek az haydani esztendők-is, mellynek

jollehett még most dicsiretes emlékezete másképpen-is, eleven sokaknál: mind-azon-által, mivel hogy nincsen semmi oly nagy emlékezető cselekedet, az mellyet, halgatásban vévén, meg ne foycson üdövel az feledékenség; hogy azért azon Nagyságtok örök emlékezet érdemlő cselekedete-is az mostani azont viselő nyelveknek szava elállásával, meg-némulást vévén, jövendőben az feledékenségtül örökös halgatás alá ne vettessék, sőt inkább mint Phaenix porából Nagy(ságtok rothadandó teste koporsójából-is életre kellyen: igyekeztem azt lassu elmémnek érkezése szerént ezen együgyü Historiámnak Magyar versekbül füzöt(t) tollaival úgy szárnyaznom, hogy ha Didónak Aeneas szeretetiért, Párisnak Helenáért, Pyramusért Thisbének, másoknak másokért való dolgait, sirban szálások után, sok száz esztendőkkal éltetik az Kronikák: azon Nagyságtok egy más kedvéért való cselekedete is, az következő üdőnek meszsze levő határra repülvén, ottan is hiresüllyön, ösmértessék, teryedgyen, s éllyen örökké, annak emlékezete viselő Historiámnak elevenítése által. Mellynek magos voltát, jollehet alacson elmém ugy nem érhette, az mint annak érdeme kívánta volna, s-illendő ábrázolással pennám sem tutta le-képezni, mind-azon-által az mint engette az vékony értelem, s-ahoz elégtelen készültem s-alkalmatlan helyem, (mivel hogy nagyobb részrül uton, s-sok értetlen Csöcselék kiáltásával zaygo szállásokon irtam, Ovidius mondása szerént pedig:

Carmina scribentes secessum et otia quaerunt):

addig toldoztam sokszor félben szakasztott munkámott, hogy sokára még-is uyonna fel-vett pennámmal dolgom végeig ballagtam; s mivel hogy az régi versek csinálók irásából ugy tanúltam, holmi Poëtai költeményekkel-is szaporítottam irásimott: Vénusnak és Mársnak tulajdonítván az Mvrányi dolgoknak szerencsés végben menetelét, de nem ok-nélkül, mert az régiek az Vénust szerelem Isten Aszszonyának, s Mársot vitésség Istenének tartották, én-is az Vénuson szerelmet, s Márson vitésséget értek irásomban: valóságos dolognak tartván, hogy ezen Nagy-

ságtok cselekedete az Vénus és Márs, azaz szerelem és vitésség segedelme által mentek végben, az vitésséget az szerelem, az szerelmet az vités(s)ég bátoritváu, amaz vers szerént:

Mars animare solet Venerem, Venus inclyta Martem:

az honnét Mársal társolkodó Murányi Vénusnak neveztem munkámot-is; mely ha másképpen nem érdemes-is, mind-azon-által, mint hogy Nagyságtok örök emlékezett érdemlő hírét s-nevét viseli, nem ugy együgyü munkámott, mint magok dolgának szép emlékezetét tekéncse kegyes szemmel, és vegye jó neven érdemetlen szolgájátul.

Költ az Stubnyai hév vízben Boldog Aszszony havának 27. napján 1664. esztendőben.

Nagyságtoknak leg kissebbik szolgája

GYÖNGYÖSI ISTVÁN.

MÁRSAL TÁRSOLKODÓ MURÁNYI VÉNUSNAK

ELSŐ RÉSZE.

1. Rend szerént jegyezzék egyebek versekben
Óriások dolgát az régi üdőkben,
Az Istenek ellen esvén irigységben,
Minémü harczokat tartottak az égben.
2. Sok féle probáit irják meg Jásonnak,
Veszedelmes uttyát, s-csudáit Colchosnak,
Honnét, tanácsábul Medæa Aszszonnak,
El-nyerte az gyapját aranyas báránynak.
3. Az Ida hegyének hives erdejében,
Pallás, Juno, Vénus, Páris eleiben
Mint gyöttének, s-állot(t) ő itilletében:
Ki közöttök első ékes termetében.
4. Vénust egyebeknél szebnek mint itilte,
Az után Helenát magának mint nyerte,
Vitorlás gallyákon Trójában mint vitte,
Szép hazáját, s-magát ezért mint vesztette.
5. Hercules az poklott miképen fel-törte,
S' miként Proserpinát ottan-is kereste,
Az aytón ugató Cerberust meg-ölte,
S' egeket emelni Athlast segitette.
6. Egyéb nagy dolgokat ki mint cselekedett,
Dido Aeneással mint szerelmeskedett,
Menyi bal szerencsét Vlysses szenvedett,
Circe Énekével miként tündérkedett.

7. Mások mind ezekről, mint tettzik, irionak,
Elméjekkel, az mint akarják, játzonak;
Nem bánom, D(a)edalus szárnyain járjonak,
S böles találmánjokért zöld Laurust várionak.
8. Más én hivatalom, az mellyet forgatok,
Kikrül mások irtak, azokrúl halgatok.
Erős Murány felé elmémvel hágtatok,
S' annak dolgairúl verset koholgotok:
9. Miként Wesselénit Cupido sebhétvén,
Szécsi Máriával szerelemben esvén,
Titkos szerelmeket okossan követvén,
Meg-vették az Muránt, jó modgyát keresvén.
10. Musám, Parnassusbúl ki régen távoztál,
S' Pegasus forrástúl meszszére szakattál,
Ha még valamit tuttz, az mit ott tanultál,
Láss azért munkádhoz, mellyet fel-vállaltál.
11. Mellyre adgy, Apollo, kívánt segedelmet,
Énekellye Musám ugy ezt az szerelmet,
Hogy az kik ez által vettek győződelmet,
Talállyon azoknál jó kedvet s' kegyelmet.
12. Az mint az gyors üdők szárnyakon repülnek,
Néha békességes napokkal derülnek;
Néha Ország-rontó hadakkal zendülnek,
Hol egyre, s' hol másra változva kerülnek.
13. Ellenkező dolog háboru, s' békesség,
Nem külömben mint az hideg és melegség,
Békességgel épüll az termő mezőség,
Pusztul, praedáltatik, támadván ellenség.
14. Ez pedig születik edgyik az másikbúl,
Az háboru támad az csendes napokbúl,
Ered az békesség kóborló hadakbúl,
Mint napok az éjybül, s' az éjj meg azokbúl.

15. Így Magyar Koronánk Bécsiekre kelvén,
 Romai Felség-is azokra terjedvén,
 S' azt Ferdinánd néven harmadik viselvén,
 Rákóczit az Erdély Vralván, s' tisztelvén; —
 Harmadik Ferd. Romai Császár és Magyar Király.
16. Midőn az esztendő ezer számon menne,
 S' ahoz hat száz után negyven-hatot tenne,
 Biradalma alól az télnek ki-kélne,
 S' virágos Tavasztul meg-ujjulást venne :
17. Az békesség — mint hogy talám régen nyukszik — Rákóczi Györgytül terhben esik,
 Ime az Rákóczi Györgytül terhben esik,
 S' tőle nem reménlet(t) háború születik,
 Ferdinándra s-reánk hada készítettek.
 ellen háborúság indittatik.
18. Lát hamar dolgához, fegyvert köszörültet,
 Lobognak az Zászlók, sok hadakott gyüitet,
 Minden Vrat, s-Nemest, s-Szabadost fel-ültet,
 Számos hadaival Tisza felé léptet.
19. Az melly tágosság van az ég, s' az föld között,
 Lakó-helt magának az hir ottan szerzött,
 Füle előtt semmi ugy el nem reytözött,
 Az mellyet meg-tudni innét nem érkezött.
 Az hirnek lakóhelye.
20. Ki-nyilt ablak, s' aytó, háza épületi,
 Az kikkel világos minden rész szeglet.
 Éjjel s nappal nyitva, bé sem rekeszteti,
 Hol mi dolgok esnek, onnét fülelgeti.
21. Szabad gyövés, s-menés van itt mindeneknek,
 Sibongnak nyelvei sok féle népeknek,
 Mint mikor rayzása indul az méheknek,
 Vagy az könyü szellők erdőkön sietnek.
22. Külömb-külömb ujság, s' dolgok hirdettnek,
 Igaz hir hamissal egyben-kevertnek,
 Ehez többet adnak, attul el-vétetnek,
 Falun s-Városenként sok felé vitetnek.

23. Honnét el-mulandó öröm gyakran árad,
Néha haszontalan búban az szű fárad,
Mert nincs ugy az dolog, az mint az hir támad,
Az holott nedvest mond, ott gyakorta szárad.
24. Vjsággal nő az hir, s-azzal gyarapodik,
Valamellyre megyen, bővül, s-szaporodik,
Gyars szárnyon jár, s-siet, nem csak nyomakodik,
Kin sok örüll, s-vigad, sok meg szomorkodik.
25. Alkalmatosságot azért most-is lele,
Furcsasága szerént gyars szárnyat emele,
Erdélyi ujsággal lévén szája tele,
Az hir sietséggel Tiszán által-kele.
26. Kin fel-zendüll az föld, s-párt-ütések esnek,
Az Vjság falati édes mézül tecznek,
Királyához marad hűsége kevesnek,
Rákóczi György mellé szaporán sietnek.
27. Hire után hamar érkezik maga-is,
Várják az Vármegyék s-Kassa Várossa-is,
Végtére Országunk maratt kis rongya-is
Tékozzatik, s-lobban sok helyen láng-a-is.
28. Veszni tért kis hazánk, forgasz mely sok koczán,
Hány felé vetett már az szerencze sarkán!
Hol egy ellenségnek, hol másnak vagy markán,
Régi szép épséged melly miatt áll csonkán.
29. Oh az régiektül el-fajzott nemzetség,
Hiredben, s-nevedben korcsosult nemesség!
Miolta köztetek nincs az egyenlőség,
Illy rúttól azolta praedál az ellenség.
30. Az meddig egy sziv(v)el fogtál Magyar fegyvert,
Volt-é oly Nemzetség, melly tégedet meg-vert?
Kardod minden ellen diadalmasson nyert,
Sok praeda, s-nyereség lábad előtt hevert.

Az felföld
Rákóczihoz
hajoll.

Magyarok-
nak egye-
netlenségei.

31. Hol az (az) szép hir, s-név, sok adó, s-nyereség,
Kit előbben rakott sok hódult nemzetség,
Vagy harcokon adott az győzöt(t) ellenség?
Mind el-praedálta azt az egyenetlenség.
32. Tedd férre nemzetem ezt az délczogséget,
Mint régen, kövessed az egyenlőséget.
Ne fogyasd magadott, találasz ellenséget,
Ki majd ránt nyakadban siralmas inséget.
33. Hijában: meg-rögzött az vad erkölcs benned,
Az Vjságok nélkül nehéz már el-lenned,
Noha hasznosb volna ezt is férre tenned,
Mert végre-is ezért kell veszélyre menned.
34. Az egyenetlenség ártalmas mindenben,
Gyükeret szakasztott sok győzedelmekben,
Sokak, még edgyesek voltak idejekben,
Gazdag szerencséieik épült mindenekben.
35. De délczeg erkölcsök mihelt férre rugott,
Ez edgyel tartotta, amaz máshoz sugott;
Az egyenetlenség forralt olyan lugot,
Kitül végre soknak füle jajra zugot(t).
36. Régen Romát hitták világ aszszonyának,
Holdult-is sok nemzet nagy birodalmának,
Vad Scythiáig nyult széle hatalmának,
Ki tudhattya számát sok diadalmának?
37. Edgyes erkölcsében esvén végre vadság,
Mihelt sok felé vont az akaratosság,
Olly változásokat fayzott az sok ujság,
Hogy maid pad alá hult az régi méltóság.
38. Nem nevel semmi jót az ujság-követés,
Szü-maró s-félelmes, gonosz az párt-ütés,
Meég-is olly vágyott, s-moh ehez az ügetés,
Mint ha volna minden jó termő ültetés.

39. Az álhatatlanság nagy szívhez nem illik,
Gyenge épület az, melly hirtelen omlik,
Lásd az erős Töll fát, eléb ö(s)zve-romlik,
Ostromló szelekre hogy sem mint meg-hajlik.
40. Nem nemes elme az, melly mindgyárt változik,
Akar mi szélre-is nádként ingadozik,
Ot(t) tisztul az arany, hol az tűz lángozik,
Az rosa is Tövis között virágozik.
41. Az nagy szív, ki elöt az böcsület forog,
Inkáb halált kíván, s-belöle vér csorog,
Hogy sem tántorítsa valami olly dolog,
Ki becsületivel ellenkezik, s-morog.
42. Szűk most ez az jóság s-vagyon csak kevésben,
Ferre rugó erkölcs szorult furt fejekben,
Az egyenetlenség vert fészket szivekben,
Mint hold fotta, s-tölte, változik mindenben.
43. Nemes Királyunknak alig volt más hive,
Az egy Wesseléni tökéletes szive,
Az ki meg nem bomlot, mint cséppel az kive,
Hanem Vra mellet nagy terheket vive.
44. Füleki fő tisztet ez akkor visele,
Holott vitéssége szép szárnyat nevele,
Ki dicsiretes hirt felöle emele,
Jó hire s-nevével egész ország tele.
45. Vala felesége Bosnyák-nemzetségbül,
De élte fonala leg job idejébül.
Szakadván az irigy Parcáknak kezébül,
Más világra kele lelke az Testébül.
46. Eözvegy életben van, de otthon nem henyél,
Hanem mezőt kíván, s-szokott probákra kél,
Katona kenyérrel, mint régen, most-is él,
Mint éh Ráró praedát, ellenséget szemlél.

Wesseléni
Ferenz
álhata-
tossága s-
dicsireti.

47. Mint ha maga volna Bellona dajkája,
Vgy meg-tanitotta Mársnak oskolája.
Valamelyre fordul haragos szablyája,
Vgy forog kezében, mint menykő szikrája.
48. Nem szánnya életét, fárad hazájáért,
Második Curtius meg-maradásaért,
Egeket érdemel gyakor próbájáért,
Mint régen Hercules sok viselt dolgáért.
49. Madaraknak Sólyom gyars el-verésében,
Az mint Karoly-is fürjek ölésében,
Vidám az Keselyű napra nézésében,
Illy az ellenségnek Ferencz győzésében.
50. Az lova Pegasus, maga Hector rajta,
Mint Sas az Darvakot, sok pogánt ugy hajta,
Földhöz veré töre, kit el nem szalajta,
Sok kötött ellenség kezében ohajta.
51. Vállaiban Athlas, Hercules szivében,
Nyelvében Vlysses, Antenor eszében,
Szerelmében Páris, Titán személyében,
Házánál Pylades, Achilles mezőben.
52. Értéke kő Várak, Vri rend nemzete,
Ideje leg job kor, vitéség élete,
Erkölcse jó példa, deliség termete,
Dolgai gyorsaság, s-ráró tekintete.
53. Hűsége állandó s-igaz Királyához:
Van az egész fel-föld Rákóczi pártiához,
Nincs más, az ki látna Királlya dolgához,
Az egész terh szálla csak az ő vállához.
54. Mert minden erejét Rákóczi hadának,
Mint Athlas nagy terhét az egek sullyának,
Egyedül tartotta s-ugy szolgált Vrának,
Az még az több hadak Fülekhez jutának.

55. Esterházi Miklós, amaz hazánk fénye,
Sok el-esett szívnek ébre(s)ztő reménye,
Kinek hazájával sok jó téteménye
Égig ér, mint igaz áldozat temjénye, —
56. Vezette ezeket tanult értséggel,
Akarván jól tenni kis nemzetségével;
Követi Ferencz-is serény kességével,
S' Táborban száll véle szép vitéséggel.
57. Mint hogy ugy érdemli meg-probált Virtussa,
Mezei hadaknak lesz Generálissa,
Gyakran próbál, s-vérrel izzad az pallossa,
Az Vitézi névhez vagyon igaz jussa.
58. Végre hogy az hadak vissza-nyomulnának,
S' hegyes Liptó felé lassan hágtatnának,
Külömb-külömb féle rendeket szabának,
Illy ordinantiát Ferencznek adának:
59. Az mi szép s-jó, ahoz könnyen nem juthatni,
Méh dongása nélkül mézet nem szophatni,
Az rosát-is tövis által szakaszthatni,
Savanyu iz nélkül édest nem tuthatni.
60. Probált dolog nálad mint az Soo, mind az méz,
Viselt dolgaidra Világ négy része néz.
Tudgyák, mit vitt végben az Wesseléni-kéz,
Kiknél hired, s-neved finum arany, nem réz.
61. Az böcsüllett lévén tárdgya fegyverednek,
Nem futottad sullyát hidegnek s-melegnek.
Csak szárnyat nevelhess jó hired s-nevednek,
Tetczet(t) java, s-sava egyaránt kedvednek.
62. Az Felső Országok tudgyák vitéséged,
Miként futamtattad gyakran ellenséged.
Tudgya honnyodban-is, s-látta nemzetséged
Török ellenségtül vett sok nyereséged.

Wesseléni
Ferencz vi-
selt dolgai-
nak emléke-
zete s' Mu-
rán' megvé-
tele felől
való ordi-
nantíája
vétele.

63. Érzy Eger, Hatvan, Szolnok, Vác, és Heves,
Fegyered életül hány Török test eves,
Élet nélkül maradt miattad nem keves,
Kiknek nem kell többé az reggeli leves.
64. Ezek noha neved már-is fönt repítik,
S-jó emlékezettel mindenüt szépítik:
De az grádiczt mennél magosban építik,
Az egekhez annál inkább közelítik.
65. Tégy te-is még többet viselt dolgaidhoz,
S' szögez(z) sebesb sugárt eddig nőt szárnyadhoz,
Mint hogy véred-is von nagy állapotokhoz,
Kezdened kell megént uj fáradságokhoz.
66. Eddig tett dolgaid véld arany gyűrőnek,
Az következőket szép Adamás-kőnek,
Ki, tetején ülvén kis kerekiségének,
Kedvesb ragyagást ad gyűrő szépségének.
67. Téry vissza Fülekre azért Táborunktúl.
Az egész tartománt Kassáig Palánktúl
Reád bizzuk, vétdzed ellenség karjátúl,
Erre legyen gondod leg nagyob azontúl :
68. Miként Murány Várát meg-vegyed azoktúl,
Az kik el-pártolván Koronás Vroktúl,
Rákóczi György mellé állottak Várostúl,
Mellynek nagy jutalmát várjad Királyodtúl.
69. Ez lesz Koronája több lett dolgaidnak,
Mint nap-keleti kő zománczos aranyinak,
Ebbül olyan szárnyat épitesz magadnak,
Dicsiretes név(v)el kik égig ragadnak.
70. Engedelmességgel halgatá ezeket.
Az készség nem kíván sok ingerléseket;
Hányat nem sokára lovakra nyergeket,
S' el-készített minden uti eszközöket.

71. Meg-indulván, uttyát Breznóra rendelé,
S' onnét az hegyekett mikor által-kele,
Szabot(t) rendi szerént mégyen Fülel felé,
Murány miatt szivét nem kevés gond telé.
- Murány
erőssége.
72. Erős hely az Murány s-nagy hirü mindennél,
Nem csak ithon, hanem kin-is sok nemzetnél,
Azok-is, kik jártak nap-nyugat, s-keletnél,
Nem sokat szemlélték erősebbet ennél.
73. Ezen az természet többet erőssített,
Hogy sem az kőmives munkája készített,
Körülötte olyan kő-sziklát kerített,
Melynek nézése-is fejeket szédítet.
74. Nem fél, hogy ellenség uija, s-törettes(s)e,
S' az nagy kősziklákott golyóbis sérthesse;
Vagy alája ástot(t) por roncsa, s-vettesse.
Nincz, az ki erejét fegyverrel győzesse.
- Szécsi
György
Murány-
nak Vra.
75. Ezt régenten hol egy, hol pedig más birta.
Bástyáit, s falait ez, s-az-is rakatta,
Végtére Vrait addig változtatta,
Hogy Szécsi György maga kezébe juttatta.
76. Ennek születése vala Groffi ágybul,
Bővült-is értéke szerzett szép jószágbul.
Hire, s-neve terjet sok viselt dolgábul,
Második Hector vólt vitézi voltábul.
- Szécsi
György
négy Leány-
nyának való
férhez me-
n(e)telek.
77. Marad holta után ennek négy Leánnya,
Éva az leg kisseb, örögbik Mária,
Kata az harmadik, s-második Borbála,
Mellyeket mind Vri szerencse találá.
78. Groff Bethlehem István férje Máriának,
Illyesházi Gábor pedig az Évának,
Thurzó Ádám veszi Borbálát magának,
Listius János lén Vra az Katának.

79. Máriát Bethlehem emelé Erdélyben,
Évát Illyésházi Trencsén Vármegyében,
Viszi Borbáláját Thurzó S(z)epességben,
Listius az Katát Dunántul Köpezémben.
80. Idein el-vála Borbála éltétül,
Bethlehem lelke-is költözik testétül,
Metczetvén fonala Parcáknak kezétül,
S' marad az Mária özvegyen férjétül.
81. Annyok, ki eredett Homonnai-ágbúl,
S' Mária nevet vett kereszt-viz mosásbúl,
Vra holta után, özvegyi voltábúl,
Két tiz esztendeig parancsolt Muránbúl.
82. Azonban ollóját Lachesis fordittya,
Atropost, élete fonóját szállittya,
Végső szakadásra munkáját szorittya,
S' halál árnyékával világát borittya.
83. Eöltöznek Leányi Annyok után gyázban,
Köztök Mária-is van Magyar Országban,
S' Lész egyenlő osztály az sok gazdagságban,
Részesül mind három az erős Muránban.
84. Nem meg-vető dolga lévén Máriának,
Megént Erdély felé ver utat magának,
Vgy, hogy véget vetvén ot való dolgának,
Viszont vissza-győjön Várában Muránnak.
85. Az mondot háboru azon közben fel-kél,
Teli az utakat mindenütt sok veszél,
Gyön, s-megy az kóborló mint az csavargó szél.
Vtra ereszkedni Mária retteg s-fél.
86. De kényszeritetvén szorgos szükségektől,
Noha retteg szive úti félelmektül,
Salvus passust vévén az Fejedelmektül,
Készül mind-az-által, bucsuzik Erdélytül.

Máriának
Erdélyből
való vesze-
delmes
vissza-
gyövelete.

87. Az mint meg-is indul rakott szekerekkel,
Tellyesek az utak sűrő veszélyekkel,
Rémül gyakran szive uj-uj félelmekkel.
S-irtya akatt uttyát Patens-levelekkel:
88. Kik Rákóczi Györgynek költenek nevével,
S-hitelesek lettek rá-tett pecsétével,
Ha rá-találóknak retten félelmével,
Bátorittya magát ezek erejével.
89. Háboru az üdő, jár s-kéll az Katona,
Az ki, látván mó(d)gyát, örömet fo(s)ztana,
Esik szekérinél gyakor zenebona,
Maga verseng vélek, nincz más, ki szóllana.
90. Ki-veszi levelét s-adgya elejekben,
Mellyel szűrő szálkát ereszt az szemekben,
Nem mer kedvek telni várt nyereségekben,
Bántatlan el-hadni sajnállyák szivekben.
91. Továb menvén, akad gyakran hasonlókra,
Kiknek-is olly szándék for akaratokra:
Hogy reá-üssenek az rakott hintókra,
Lesz ott-is az levél szabadulásokra.
92. Az sok kóborlók közt csak Isten vezére,
Hogy mindene nem kéll azoknak kezére.
Ült volt sok veszéllyel zajdult szerencsére,
Mig verekedhetet Muránban végtére.
93. Hive volt még akkor Murány az Királynak,
S-mint hogy félelmétül hadaknak tartának,
Az Attyafiak-is mind ottan lakának,
Hires erejéhez mert ennek bizának.
94. Hanem Illyésházi elméje azonban
Császára hüvségén nem járván egy nyomban,
Az Fejedelemmel tractál alatomban:
Nem tudván az többi semmit e' dologban.

95. Mint hogy leg töb népe néki volt Muránban,
 Bizván azért azok nem kevés számában,
 Az töb rész sem lévén kellő vigyázásban,
 Muránt Rákóczinak adgya hatalmában.
96. Budaházi neve vár Kapitányának,
 Mellynek István nevet az Papok adának;
 Ki viseli tisztét porkolábságának,
 Et(th)re, s-vette ehez nevét Boldizárnak.
97. Illyésházi mellé ezek-is állának,
 S-Rákóczi pártýára Királytul hajlának,
 S-ahoz nagy hüvséget mind addig tartának,
 Okos Máriátul mig nem csalatának.
98. Hogy ezt viszá-vegye, bizzák Wesselénre,
 Kiért, az mint mondám, gond szállot szivére.
 Éjjel sem jön álom, busulván, szemére,
 Illyen gondolatok fornak elméjére.
99. Erős Murány várát? kit ez világ csudál,
 Melly meg-győzhetetlen meredekségen áll,
 Hova az Madár-is szárnya-fáradva száll,
 S-ez világon hozzá hasonló kevés váll.
100. Az ki olly maga-hit(t) magos erejében,
 Akar melly nagy tábort szálics ellenében,
 Kérkedik, hogy fegyvert sem vészen kezében,
 Meg-láttya, miképpen férkezel keblében.
101. Ezt szállyam-é én meg? s-ez ellen fordullyak?
 Ezt vegyem meg? s-ebben tegyek sákmánt s-dullyak?
 Ah gondatlan szándék! azért ha indullyak,
 Hogy hamar veszélyre hanyat-homlok hullyak?
102. Mit ártok, ha ennek falait lövetem?
 Az nagy kösziklákot meg nem törethetem,
 Mi lesz, ha más féle practikáját vetem.
 Vigyáznak mindenüt, meg nem kerülhetem.

103. Hogy sem gyalázatos kudarczát vallanom,
Jobb elmémvel mindgyárt innét el-szállanom,
Más olyan dolgokra hasznosan hajlanom,
Kikről örvendetes hírt lehet hallanom.
104. Mikor ezt forgattya gondos elméjében,
S-Murány dolga felől habzonia kétségben,
Ihol az Nemes vér fel-posdul testében,
Mint lobbantó olajt ha dőltenél tűzben.
105. El-eset kedvével egyben-háborodik,
Vállán lévő terhtül amaz iszonyodik,
Ez mivel mindenkor nagyra gondolkodik,
Végben-vitelére szorgalmatoskodik.
106. Mond: Nem tud az munka lehetetlenséget,
Nem nyu(j)that semmi út olyan rögösséget,
Akarat munkával vetvén szövetséget,
Az mellyen nem vehet győzedelmességet.
107. Kit az Nemes erkölcs szárnyain emelget,
Alacson dolgokat meg-vétt s-nem emleget,
Hanem magosra vágy, s-ollyakhoz közelget,
Kik, mint az láng, czélül függesztik az eget.
108. Mellyek hírét s-nevét embernek nevelik,
Mint repülő szárnyok magossan viselik,
Az koporsóbul-is életre emelik,
S' emlékezetivell sokak szája telik.
109. Nehéz ugyan, s-rögös az böcsüllet úttya,
Sok fáradság s-munka szélit s-hosszszát futtya.
De akkor ezeknek nincs neheze s-rúttya,
Ha pályája után tárdgyát jól kaphattya.
110. Illyekkel gerjedez az Nemes vér benne,
Minden terhes munkát örömet fel-venne.
Nagy Athlással akár eget-is emelne,
Murány meg-vetésében csak im módot lelne.

111. Mikor vadd Boreas szeleit mustrállya,
S' erejét, Eurussal küszködven, próbállya :
Az mint ezek között tengeren az gallya,
Haboktul csapatván, helyét nem talállya;
112. Vagy, mint jádzó-helyen labda fel-üttetvén,
Mig le-ereszkedik, mindenüt lesetvén,
Ha kézre kell, egyrül másakra veretvén,
Ide s-tova ugrik, nyugtát nem lelhetvén :
113. Igy busúlt elméje nagy háboruiban,
Hol egyre, hol másra tér gondolatiban.
Éjjel sincsen része kedves álmaiban,
Fárad s-töri magát Murány dolgaiban.
114. Feley(t)sd-el. Mi haszna, ha módgyát nem leled,
Hogy illy vetrengéssel magadat terheled,
Hasznosb, ha ezekből elméd ki-emeled,
S-más könn(y)eb dolgokra kedvedet neveled.
115. Nem lehet; sőt inkább mint koh előtt az szén,
Melly közzé az Kovács szikrázó fúvót tén,
Egy fuvallásra-is hirtelen lángot vén,
Végre vassal-is bir, olly gyuladása lén :
116. Vgy ezt elméjébül nem hogy ki-rekeszti,
Sőt gyarapodásra szikráját ereszti,
Nagyob-nagyob gongyát óránként gerjeszti,
S-minden gondolatit Muránra függeszti.
117. Az Márvány-kövekre az mely czimert meeznek,
Annak az béllegi hamaréb el-vesznek.
Igazán az szűnek az mellyek meg-tecznek,
Bé-vett elméjébül mint azok ki-esnek.
118. Végre, hogy igy fárad gondos elméjében,
Szives ohajtása fel-hat az nagy égben,
Hogy meg-segétenék igyekezetiben,
Az egekbéliek kelnek illy beszédben :

Vesseléni-
nek Murány
meg-véte-
lére segít-
ség adas-
sék felől
menniei
tanácsko-
dás.

119. Csillagos székébül az magos egeknek,
Szívét s-gondolatit láttyuk mindeneknek,
Mint hogy fáratságos uttya az mennyeknek,
Elméje függesztve van ide kevesnek.
120. Kiki gondolatit csak földszint futattya,
Sas-keselyű módon fönt kevés jártattya,
Alacsony dolgokra vagyon indulattya,
S-ollyan, mint Cáinnak meg-csünt áldozattya.
121. Annak hogy az szive alatt nem nyughatik,
Igaz nemes erkölcz az kiben adatik;
Hanem, miként az láng fennyen ragattatik,
Nagy állapotokra ez is ugy vonatik.
122. Kikre Wesselén-is szemét villogattya,
Amaz köz dolgokot láb alá hányattya.
Kikböll dücsőség gyön, azokott ohayttya.
S' ezekért munkáját rosás utnak tartya.
123. Nem nyugszik az eddig végben-vitt dolgokkall,
Szép hírét akarja fűzni több tollakkall,
Hogy annival fellyeb repüllön azokkall,
S' gerjeszti elméjét illy gondolatokkall :
124. Minemü eszközt, és modgyát lelhesse,
Az nagy kösziklákot miképen győzhesse,
Hogy amaz nagy-hirű Muránt meg-vehesse,
Ki Europabéli Váraknak erősse.
125. Nyughatatlankodik benne az Nemes vér,
De magos az dolog, hozzá könnyen nem fér.
Sok törődésében majd betegséget ér,
Mint az előtt, most-is ségedet tőlünk kér.
126. S' mint hogy az kik nekünk igazán szolgálnak,
El nem vész érdeme soha jutalmának,
Lássuk azért modgyát ohajtott dolgának,
S' nyissuk jó folyamját nemes szándékának.

127. Mellyben ki egy módot, ki pedig javall mást,
Némelly mondgya: küldgyük alá Mársot s'Pallást,
Tegyenek Ferenczel Murányon ostromlást,
Meg-holdul, magára nem vár végső romlást.
128. Némelly Vulcanusra, tüzek Istenére,
Voxol: hogy (ő) mennyen Murány vételére.
Ha nem holdulna-is Mársnak fegyverére,
Fejet hajt az fene tüzek erejére.
129. S' mikor ezen ilyen külömb szók mennének,
S' kitül-kitül tetezést rendre kérdenének;
Végre egy közülök, hogy reá érének,
Fel-állá, s-ayaki illy szókra kelének:
130. Igaz: Pallás, s-Márs-is végben sokat vittek,
Tűznek-is nagy erők, s-várasok engettek,
Mint hires Tróján-is végső romlást tettek,
S' Görögök praedái az ben-valók lettek.
131. De, az meddig ezek mentek kívánt végben,
Sok vér omlott, sok holt, sok akadótt kézben.
Ha másképen lehet, ne förtözzünk vérben,
Vagyon könnyeb mód-is ennek meg-létében.
132. Tudgyátok minnyáján Wesselény Sorsát,
Köz akaratunkbúl minap édes Társát,
Kinek sokak közöt kell keresni mássát,
El-vévén, közötttű(n)k rendeltük lakását.
133. Eöszvegy kenyérrel él s-árvaság élete,
Hideg ágyban ohajt, nincs tüze mellette,
Árva kis gyermeki vannak körülötte,
Oda van, ki ezeknek gondgyakot viselte.
134. Groff Szécsi Mária hasonlatosképen
Él Murány Várában, árva özvegyképen.
Az Várnak harmada ezé pedig épen,
Az mint hárman birják ezt egyenlőképen.

135. Innét kell találni alkalmatosságot.
 Győzött az szerelem sok várat, s-országot,
 Ezekben-is Vénus gyuythat olyan lángot,
 Melly tehet Murányon nem soká csufságot.
- Vénusnak
 hatalma. 136. Mellynek erőss tüze valakit körül-vett,
 Bár, mint Adamás-kő, szive olly kemény lett,
 De, hayló viaszként, abbul szelidett tett,
 Sok idegenségett ösmeretségre vett.
137. Csak egy látására Anchises fiának,
 Vgy győzé ez szivét Dido Királnénak,
 Hogy mindenben kedvet tett akarattyának,
 S' övé nagy ereje Carthago várának.
138. Demophóon szállást kért vala Phil(l)isnél,
 Noha Phil(l)is többször nem ösmerte ennél,
 Olly kellemetessé lén még-is kedvénél,
 Hogy föllyeb böcsülte őtet mindenénél.
139. Nem csak Várát, hanem magát mindenével,
 Eösi gyütömenes gazdag értékével,
 Szép biradalmának hosszával s-szélével,
 Vendégének adá igaz szerelmével.
140. Hogy nagyobát mondgyak: mikor Colchos felé
 Hadaival Jáson uttyát el-rendelé;
 Az arany gyapivért tengert által-kele,
 Az el-vitelének modgyát miként lelé?
141. Eztet rettenetes állatok őrizték,
 Minden szöglet részit olly bikák fekütték,
 Kik léleketeket láng(g)al ere(s)ztették,
 Az gyapju-keresőt rútol emésztették.
142. A' mellett iszonyu Sárkány leselkedett,
 Arany gyapju felé ha ki verekedett,
 Nagy uuöltésével reá-ereszkedett,
 Szikrázó szájátul kevés menekedett.

143. Gyütt vala Jásonnal sok vitéz Görögség;
De az őrzők miatt volt dolgok sietség,
El-is veszet volna tőlök az nyereség,
Ha nem lészen vala Vénus az segítség.
144. De gyulasztá szivét hamar Medæának,
Meg-szereté Jásont, s-kedvellé magának.
Ki által jó vége leve szándékának,
El-emelé gyapját az arany bárának.
145. Bizzuk Muránnak-is erre erőségét,
Nem töri álgyukkal fala keménységét,
Talállya ő ennek könnyeb mesterségét,
S'-meg-hágja rövid nap nagy meredeiségét.
146. Ad ő Cupidónak két nyilat kezében,
Bő-szerelmet ereszt az kiknek végében,
El-bocsáttya ötet illendő üdőben,
Az elsőt Ferencznek löveti szivében.
147. Kinek lángja benne mikor erőt vészen,
Fordul az Cupido, lévén nyila készen,
Mária szivén-is gyarsan sebet téssen,
Egyenlő szerelme mind kettőnek lészen.
148. Ohajtani fogja egyik az másikott,
Egymás nélkül élnek szomorú napokott,
Éjjel s-nappal főzik titkos szándékokott,
Együtt nyugtathassák miképen magokott.
149. S' mikor már ez az tűz ben-lészen Muránban,
Talál az szeretett módot egy órában:
Miként Wesselénit, segitvén dolgában,
Ben-lévő tüzéhez vezesse az Várban.
150. Ennek az elméje tettzik mindeneknek,
Ad Vitézlő Márs-is, s-Pallás-is, helt ennek.
Vgyan-is mestere az Vénus mindennek,
Ezer találmánnya van az szerelemnek.

151. De mivel más párt-is van Murány Várában,
Az ki Máriával nem lészen egy lángban,
S' lehet másképen-is fortély az dologban,
Róka most az világ, s-böles az practikában;
- Vénus Már- 152. Továb-is forgatván azért az dolgokott,
sal együt Így állították meg végre tanácsokott:
választatik Murán' Hogy a' Vénus mellé, ki visel lángokott,
meg-vételé- re Wesse- Márs-is köszörülljön villogó kardokat.
léni Fe- renez mellé.
153. Vgy hogy gyútoztatván Vénus az sziveket,
Az mikor ben hordoz ő titkos tüzeket,
Ideki visellyen Márs ackor leseket,
Vigyázzon s-el-űzze az veszedelmeket.
154. Ne-is állyonak-el mind addig egymástul,
Se szerelmes Vénus hadakozó Márstul,
Se hadakozó Márs szerelmes Vénustul,
Nyertessen mig vissza nem térnek dolgoktul,
155. Az mellyre magokott hittel kötölezik.
Nosza Murány v(á)ra! majd gondod érkezik,
Vénus Mársal együt reád igyekezik,
Nem volt még oly dolgod, mint most következik.
156. Bár megént illy magos hegyekre költözzél,
S' meg annyi kősziklák öblében férkezzél,
Az magos egek közt folyhőkben öltezzél,
Ezek előtt ott-is nincs hova röjtözzél.
157. Az szerelem előtt nincs, ki el-bujhasson,
S' ennek erejével s-tüzével birhasson,
Ellene bár erős bástyákat állasson,
Nincs olly erő, az kin ez bé ne hághasson.
158. Hatalmas mindenén, s-hóldul néki sok nép,
Azt ostromlya pedig inkább, ki erős s-szép,
Roppant városokat s-várákat öszve-tép,
Ennek hatalmátul volt-é valaki ép?

159. Szárnya, tüze, s-nyila van az szerelemnek,
Gyors, erős, s-haragos, nem enged senkinek,
Széles e' világon nagy hatalma ennek,
Nem áthat ellene senki erejének.
160. Ha szala(d)cz előtte, el-ér szárnyaival,
Ha ellene állasz, meg-győz nyilaival,
Mint az praedáló tűz, úgy jár lángaival,
Az egek sem birnak ennek hatalmival.
161. Jupitert az égből hánszor le nem vonta,
Földön járva, szivét mire nem hajtotta,
Itt Bikává, amott Sassá változtatta,
Holott Pásztor, holott Kos képben jártatta.
162. Phæbussal s-Plutóval bánt hasonlóképen,
Ezek személyét is formálta sok képen.
Ki számlálhatná meg azokatt mind épen,
Az szerelem kiket hordozott miképen.
163. Sok erősségeket, kiket egyben-rontott,
Sok szép Aszszonyokat, mellyeket meg-hajtott,
Iffiakot, s-szüzeket, kiket föl-lobbantott;
Előb le-megy az nap, mint irjam számokott.
164. Meg-győzi falait azért Muránnak-is,
Meg-holdította szivét az Máriának-is,
Bár Marpesus hegyi érczek volnának-is,
Enged keménségek ennek azoknak-is.
165. S' már-is készül Vénus rá-bizott dolgához,
Cyprusbul fel-kelvén, járul az fiához,
Nyilakott válogatt annak gyors ijához,
S' hasznos foganattal láttat munkájához.
166. Az mint Cupidónak lakása mondatik,
Annak házatája két rendre osztatik.
Az elsőben minden kívánt jó adatik,
S' külömb-külobb féle musika hallatik.

Cupidónak
házatája.

167. Hervadatlan szép fák ágakat terjesztik,
S' kedves zöldségeket árniékkal eresztik,
Kik közt az madarak sziveket gerjesztik,
S' gyenge ajakokatt zengésre eresztik.
168. Virággal tölt utak néhány felé válnak,
Az hives árnyékok, mint Sátorok, álnak,
Hol békesség, öröm, szabadság sétálnak,
Semmi háborító eszközt nem találnak.
169. Trágyált ágyak vannak egyvelült rosákkal,
Kiket kedves árnyék borít zöld ágokkal:
Itt az nyugadalom választott álmokkal,
Fáradtsága után nyugszik vig napokkal.
170. Minden felől vannak szép mulató-helyek,
Kiken gyönnec, s-mennek az Zephirus szelek,
S-gyengén ingadoznak az zöld fa-levelek,
Nem hervasztanak itten soha az mord telek.
171. Hol az vigasságnak kezén musika peng,
Kedves ének-szókkal jó kedv ajaka zeng,
Vidámság Tánczátull az gyenge pásit reng,
Meg-emésztő búval senki szive nem teng.
172. Hallatic mindenütt nyájas beszélgetés,
Mosolyog egymásra kedves tekéngetés,
Esie nyakoc körül gyenge ölelgetés,
Orczának s-ajaknak csók itt az fizetés.
173. Minden felől ez helt lakja gyönyörűség,
Az fák öltözete itt mindenkor zöldség.
Itt az nyugott szivet nem csigázza kétség,
Boldog az állapot, s-nincsen semmi inség.
174. Azoc szoktác pedig mulatni ezekben,
Kic, egy máshoz lévén igaz szeretetben,
Semmi szű-vajudást nem láttak éltekben,
Hanem kedvek szerént élnek mindenekben.

175. Az másic szomorú s-tövissel rakot kert,
Sok bojtörványos gazt hol az Tél öszve-vert.
Ezer féle gondot s-búkatt egybe-kevert,
S' minden zöldségeket az ágakról levert.
176. Ezt, minden szögletin, setét homály fogta,
Nyár kegyességétül az Tél meg-fosztotta,
Hideg fergetegre, s-záporra osztotta,
Szárak fa-ágakkal kerítését fonta.
177. Hol az fekete gyász czondorlot rondgyával,
Vállát érdegelvén öszve-fült hajával,
Kedvetlenül ballag bánatos orczával,
S' folyhőközt szaporit fohászzkodásával.
178. Kedvetlenség szemét mordúl öszve-szette,
Grádicsos ráncokban az homlokát vette,
Nem is akar szólni: az száját bé-tette,
S' gondolkodó fejét alá-csüggesztette.
179. Dőlt az szomoruság egy Tövis-bokorhoz,
Mint hogy állapattya hasonló-is ahoz,
Búban forott fejét eresztvén vállához,
Szíve zokog, s-szemét készíti siráshoz.
180. Az kétségben-esés gondolkodik, s-halgatt,
Magán jár az fák közt, s-köteleket forgatt,
Hol meg-áll, hol sétál, semmi jót nem faggat,
Fel-akasztván magát, majd pokolban jajgat.
181. Rágja az ajakát az harag mérgében,
Dúl, fül, s-kivont fegyvert forgatt az kezében,
Mellyét verve kiált, s-szitkot hány az égben,
Fogát csikorgattya, s-reszkett az testében.
182. Az nyukhatatlanság éjjel s-nappal lótt, s-fut,
Vjjab-ujjab gondot szívében maga gyút,
Edgyet ha el-felejt, eszében kettő jut,
Gyön s-megy, meg nem tartya semmi darabos út.

183. Ez hely minden felől gyűlölt iszszonyuság,
Könyveköt árasztó s-jajt kiáltó fogság,
Kétségben-eséssel rettentő pusztaság,
S-sziveket praedáló s-kénzó nyomoruság.
184. Itt azok sinlenek, az kik szerelmekben
Csalatván, forgonak sok veszedelemben,
Mint Ariadna-is eset(t) vólt kétségben,
Hogy az Theseusnak csalaték hitében.
185. Ezek egymás mellet mint két felé válnak,
Szép fel-serdült halmoc közepettek álnak,
Melly választott helye minden mulatságnak,
Cupidónak itt van lakása magának.
186. Gyenge láng-szin kárpit házát keritette,
Ragyagó falára tegzét függesztette,
Melleje ijastúl idegét-is tette,
Szokott fegyverével fel-ékesítette.
187. Két féle nyilakott tart pedig ezekben,
Külömb-külömb erő vagon mindenikben :
Szerelem-gerjesztést öntött az edgyikben,
Idegenséget hoz másik az szivekben.
188. Az első zománczos, arannyal fénesült,
S-hatható hegyétüll sok szive sebesült,
Ostobáb az másic s-óloommal terhesült,
Kinec az hegye-is tompa, s-nem élesült.
189. Az kiben szerelmet akar gerjeszteni,
Az aranyast szokta abban ereszteni,
Az kit akar pedig idegeníteni,
Az ónos nyilakkal szokta rémiteni.
190. Az aranyosokbul Vénus egyet ki-vén,
Gyenge rajszolással mellyre illy nevet tén :
Groff Szécsi Mária; ugyan ez a' nyil lén,
Cupidótul Ferencz az mellyel sebet vén.

Cupido
nyilának
ereje.

191. Fiát azért Vénus innét föl-készítvén,
S-szokott fegyverével szépen ékesítvén,
Röpülő szárnyait szeleknek eresztvén,
Fülekre érkezik Cupidó sietvén.
192. - Az nap szállot vala nagy Oceanumra,
Nyugosznac az ökröc holnapi járomra.
Vigyázása után szem hajlot álomra,
Az napali munka dőlt nyugodalomra.
193. Terhek alatt nem zúg barmok lehellésec,
Lassu kérődéssel vagyon lélekezésec,
Madaraknak sem zeng erdön éneklésec,
Vton-járóknak-is meg-szünt az menéssec.
194. Az egész föld táját nagy csendesség tartya,
Kiki fáratságát holnapra halasztja,
Az egy Wesseléni hogy magát fárasztja,
Éjjel sem nyughatik, csak Muránt forgattya.
195. Azonban hogy ezért buját így árasztja,
Ihol az Cupido szárnyát csattogattya.
Bé-csinált ablakit házának ált-hattya,
S-Nylát már is föl-vont idegében tartya.
196. Mint hogy ez magával égő tüzet hozott,
Az egész ház tája majd mint-egy lángozott,
Kin rettenvén Ferencz, színében változott,
Nem tudván, ez ujság honnét találkozott.
197. Fel-teként, s-szemeit té-tova forgattya,
El-ijed, Cupidott hogy fejénél láttya,
Amaz-is nem késic, idegét meg-ránttja,
S-az választott nylát szívében bocsáttya.
198. Mond: Ne fély, halálos ez sebed nem lészen,
Kévánt dolgaidban sött jó véget téssen,
Groff Szécsi Mária szerelmében véssen,
Általa lész minden dolgod kévánt részen.

Elő-álm-
kori üdő.

Cupidótul
Wesseléni
Ferenczre
szíve Szé-
csi Mária
szerelmére
sebessi-
tették.

Cupido
Wesseléni
Szécsi Má-
ria által
való leendő
Muránnak
meg-vétele
felől biz-
tattya.

199. Van az Isteneknek ez akarattyából,
S' bocsáttattam hozzád azok tanácsából:
Kedves öröm virad az mostani gyászból,
Mint az fel-derült nap előbbi homályból.

200. Háborodot Tenger az te bús életed,
Hányatott hajónak magadott vélheted,
Hab az sok gondolat, mellyel ezt vereted,
Szécsi Mária lesz az kormány melletted.

201. Partra vezettétel általa ezekbüll,
Fel-szabadul hajód az forgó-szelekbüll,
Kedves Tavaszra hoz mostani teledbüll,
Vigasság érkezik az gondos életbüll.

202. Azért véle közöld bizvást szándékodott,
Nyertessen végez(z)ed általa dolgozott,
S' reméllyed nem soká olly kedves napodott,
Az mellyen Muránban nyuktatod magadott.

203. El-tüne ezekkel. Hozott jó ujságott,
Mellyen az kétes szű véve vidámságott,
S' örüli az nem várt alkalmatosságott,
Kap azonban tüze nagyob-nagyob lángott.

Wesseléni-
nek Szécsi
Mária sze-
relme
miat való
nyughatat-
lansága.

204. Terjednek hatalmi az belé-lőtt nylnak,
Mint száraz kékéhez mikor tüzet fúnak,
Kis szikrával kezdi, végre nagyon gyulnak:
Az szerént ezek-is óránként nagyulnak.

205. Nylra metszett neve Szécsi Máriának,
Mellyet Vénus maga választott fiának,
Vgy meg-hatta szivét s-foglalta magának,
Hogy kivüle medgya nincs nyugadalmának.

206. Volt az elöt tüze, van most ezer anni,
Ké(s)z minden próbára ezért magát adni,
Nem tetezik nehéznek érte meg-is halni,
S' akár mi keserüt édes gyalánt falni.

207. Ferencz dolgainak így kezdettét úttya,
Mellyen az szerelem tovább mint futtattya,
Több rész Historiám azt is meg-mutattya,
Itt kevésbé Musám magát meg-nyugtattya.

MÁRSAL TÁRSOLKODÓ MURÁNYI VÉNUSNAK

MÁSODIK RÉSZE.

1. Az üdő éjjeli gyászsát le-vetette,
Piros hajnal-szinben magát öltöztette,
Szép arany hajait rosákkal hintette,
S' reggeli szellőnek folyni eresztette.
2. Nap-keletrüll magát emeli, vigadva,
Teként minden felé szeme mosolyodva,
Megyen az setétség előtte szaladva,
S' az Tengeréken túl vagyon már haladva.
3. Fel-derüle az ég, s-szép világosság lén,
Álom-üző szellőtt az nyugadalom vén,
Ásító pillantást az szem-is férre tén,
S' fel-serkent pásztornak nyájánál gerjed szén.
4. Járom alá hajtyák az ökrök nyakókot,
Kezdik szarándokoc el-hagyott uttyokot,
Vjittyák madarak fákon notájokot,
Az béres szolgák-is fogják munkájokot.
5. Kiki dolgához lát, s-nincsen henyelésben,
Erdei vadak-is indultak menésben,
Az fel-virat napnak szép tündöklésében,
Halak-is örülnek vizek mélységében.
6. Te-is azért Musám, serkeny-fel ezeckell,
Indully Parnassusban az szép nap-kelettel,
Pegasus kuttyából mosdgyál fris vizeckel,
S' láss kezdet(t) munkádhoz nem álmos szemeckel.

7. Csudálatos dolog szerelem mi-vólta,
Mellynek tüze miatt lett sokaknak hólta,
Az kit Ferenczben-is Cupido úgy ólta,
Hogy gyötrelmes neki minden óra folyta.
8. Az előtt elméje hányatott Murányért,
S' nagy erősségének győzése modgyáért;
Most lángoz az szive annak Aszszonyáért,
Tüzének nagyobbban ég nagyob okáért.
9. Nem látta soha-is, még-is ég érette,
Illy ösmeretlenül miként szerethette?
Hiszem az szerelmet az látás szerzette,
S' hogy szeressen az szű, az szem cselekette.
10. Az szű kalahuzza szokott az szem lenni,
Az indulatoknak ez után kell menni,
Ez szokta kedvessé az orczákat tenni,
Nehéz az látatlant szerelemben venni.
11. Szerelemnek ott van az gyarapodása,
Hol szemnek adatik szabad sétálása,
Sött annál-is nagyob kedve áradása,
Hol az nyelvnek-is van szabados járása.
12. Az alkalmazóság fő mestere ennek,
Iffiak az szüzekkel addig gyönnek, s-mennek,
Beszédrül csókokra, s-arrul másra kelnek,
S' olthatatlan lángot szivekben nevelnek.
13. Arra való az szem, hogy mindent vizsgállyon,
Szépeket az rúttul külömben számlállyon,
S-olly kedves erkölcsött magának talállyon,
Mellynek szereteti az szivében szálllyon.
14. Ha virágok közzé indulsz az kertekben,
Tudom, vakul nem kapsz sok féle szineken,
Hanem el-tekénted azokott elsőben,
Az melly tetczik, úgy szectz azoknak szépében.

Az szem az
szerelemre
való kala-
huz.

15. Igy, mikor visgálnád az tenger fővenyit,
Látatlan nem szednéd akar mi köveit,
Hanem meg-szemlélnéd szemenként gyöngyeit,
S-válogatva vennéd azoknak szépeit.
16. Miként ösmerteti fül az zengéseket,
Választani az száj tudgya az izekett,
S-orr különbözteti az szagos füvekett:
Igy szokta visgálni az szem az szineket.
- Az szerel-
met az Is-
tenek szok-
ták osztani.
17. De szerelem dolga Isteni végezés,
S-szüben az egekből fuvallott lélegzés;
Hová ez nem járul, olyan ott az szemzés,
Mint habok közt kormán nélkül az evezés.
18. Az világi dolgok az egekbül vannak,
Értéket, szépséget s-erőt innét adnak,
Addig foly éltünk-is, mig innét célét hagynak,
Az után világi napjaid el-fognak.
19. Az szép termet ugyan merő lobbantó tűz,
Mint mágnés magához sok szívet vonson s-fűz,
S-hajlik szerelmére sok szép iffiu, sok szüz,
Kikkel az Cupido sok féle harcztot üz.
20. Az pénz s-gazdagság-is végben sokat vihet,
Valameddig akar, szintén addig mehet,
Rút ábrázatot-is kellemessé tehet,
S-gyenge szerelmében szépeknek-is lehet.
21. De mind veszedelmes szerelme ezeknek,
Ha rendelésébül nincs az Isteneknek,
Kévánt örömekben nem részesülhetnek,
S-szerelmek tárgyához hejában sietnek.
22. Gjakran kit sok nemes, s-gazdag meg nem njerhet,
Arra akar mi gaz, s-köz ember szert tehet,
S-holmi csonka s-bénna olyan személt vehet,
Kit ép deliség-is kedvessen szemlélhet.

23. S-ha ez az végezés, kit Fátumnak hínak,
Nem czélozná rendit szerelem dolgának,
Hihető: minnyájan egyre gyuladnának,
Kedvét-is töltené kiki szándékának.
24. De miként az halász, az melly hány horgokott,
Meg nem csábithattya az egész halakott,
Vagy mikor madarász léppel rak ágakott,
Sipra nem csalhattya mind az madarakott;
25. Hanem az szerencse az mit hoz horgára,
Vagy lépének akaszt ragadoványára,
Azt veszi s-erdőn-is vadász hálójára,
Az mit az sors fordít, az lesz praedájára:
26. Hasonlatosképpen osztyák az Istenek
Végezések szerént dolgát szerelemnek;
Gyakran gyenge szép szüz amaz rothat vénnek,
Vén kofa jut pedig az iffiab személynek.
27. És, az mint támadván ellenkező üdők,
Ha tengerre kelnek az dús kereskedők;
Amaz zugó habok ellenek jövendők,
Kik hányatásátul majd el-is veszendők:
28. Kedvezése nélkül így az Isteneknek,
Veszedelmes dolgok az szerelmeseknek;
Gyakran hol tüzeknek meg-oltást keresnek,
Egy kis nyalánságért halállal fizetnek.
29. Hanem az Istennek bölcs végezéseként,
Az kit az szerencse job szemével teként,
Csendes szerelmében nem szenved az bút s-ként,
Vagyon békeséges öröme óránként.
30. Gyakran az kik egymást soha nem-is látták,
Avagy híreket-is alig ha hallották,
De az nagy Istenek mint hogy így akarták,
Sok száz mélföldrül-is egy ágyban jutatták.

31. Isteneknek lévén tetczésébül ez-is,
Ferencz Máriával ha ösmeretlen-is,
Érette olly tüzet visel szive még-is,
Melytül nyugodalma nincs pillantásig-is.
- Wesselé(n)-
nek Törő-
dése, mi
uttal jelent-
hesse meg
Szécsi Má-
riához való
nagy sze-
retetit.
32. Nyughatatlankodik, s-töri azon magát,
Miként találhassa alkalmatos modgyát,
Hogy meg-jelenthesse annak szive lángát,
Az ki minden jóra fordithattya dolgát.
33. S-mond: Ah! nyughatatlan szerelem fáklyája,
Két hetek napjait bús elmém számlállya,
Hogy forró szándékom bágyat szivem állya,
Ennek futamattyát im még sem talállya.
34. Igaz, hogy mutattál már Cupido utat,
De annak modgyához engemet ki juttat?
Ezer gondolatot elmém ezen futtat,
Jó modot találni ebben még sem tuthat.
35. Szemben lészek véle: magam meg-beszéllem,
Kivüle világom melly keserven élem.
Kedves Aszszonyságát ohajtva szemlélem,
Fohászzkodásimot meg-szánnya, reméllem.
36. Mit gondolok? miként legyek véle szemben?
Én szárnyon repülni nem tanultam égben,
Mint Vertumnus, tündér sem vagyok testemben,
Hogy Muránban titkon tűnnyem eleiben.
37. Másként bé nem bocsát ez a' nagy erősség,
S' bár szemben létemben volna-is lehetőség,
Meg-kajonolná ezt mingyárt az irigység,
Jó igyekezetem lenne nagy vesztesség.
- Az Irigy-
ségnek
gonosz
vólta.
38. Ez az szerelemnek eskütt ellensége,
S' Buzirisnál nagyobb Istentelensége,
Valahova akad szeme mérgessége,
Nincs az szerelmesnek ott sok nyeresége.

39. Ez vágja bé úttyát sok előmenetnek,
El-szóllya jutalmát méltó érdemeknek,
Gátollya folyamat sok jó szerencsének,
Leg-többet árt pedig az szerelmeseknek.
40. Ojja magát minden irygyek mérgétül,
Mint barom formáló Circe énekétül,
Kiknek hogy ne veszszek én-is az szemétül,
Nem távozom még most házam küszöbétül.
41. Üzenek hát néki. Azt kire bizhatom,
Van-é olly titkosom, kinek meg-mondhatom?
Bár légyen-is, oda miként bocsáthatom?
Az üzenettel-is magam meg-csalhatom.
42. Csalárd most a' világ, nincsen kinek hinni,
Eléb az erkölcsött jól meg kell ösmérni,
Miként az aranyat probára kell venni,
Mert nem mind arany az, ki szokott félneni.
43. Meg-hitt barátodnak szóly néha biztodbán,
Meg-jelented néki, mi van szándékodbán,
Valamiben kedvét ne találd azonban,
Ki-mondgya, s-többet-is kiált haragjában.
44. Sokak, kik az előtt barátságban éltek,
S' bizot meg-hitséget egymáshoz viseltek,
Végre kit felőlök mások sem reméltek,
Eöldöző haragra egymás ellen keltek.
45. Kevés meg-hittség van, ki mindenkor tarcsón,
Egy kis izetlenség mellyet el ne roncson.
Ki néha melleted vért-is öntött harcson,
Ellenséged végre, s-azon van, hogy árcson.
46. Az ki dolgaiban elől akar menni,
Titkos szándékának nem kell czégért tenni,
Annak kiváltképen okosnak kel lenni,
Ki Vénus kertébül akar rosát venni.

Nem jó
mindennek
titkos dol-
gokat meg-
jelenteni.

47. Az szerelem gyenge, s-hamar meg-bántodik,
Egy irigy szemtül-is, csuda, mint sértődik.
Hát, ha hamis nyelvek közzé szoritodik,
Annival-is inkább vesztére nyomodik.
48. Nem tanácsos dolog bizni ezt sok nyelvre,
Az sok te-monda közt kel hamar veszélyre.
Én-is kis kormányom nem bizom nagy szélre,
Várom szerencsémét csendeseb üdőre.
49. De későn lészen ez. Talám pennát fogok,
S' megírom, kivüle melly árván nyomorgok,
Menny tűz s-láng között éjjel-nappal forgok,
Engesztelik szívét talám ezen dolgok.
50. Igaz, hogy az irás szép dolog azoknál,
Van ösméretségek az kiknek egymásnál,
S' egymástól meszsére távozott társoknál
Mi lehet kedveseb az levél-írásnál?
51. Nagy föld lévén köztök, másként nem szólhatnak,
Az it ki-adott szók oda nem hallatnak,
Hanem levelekre az miket bizhatnak,
Távul lételekben azokkal mulatnak.
52. Az levél sok jóban ezköz s-gonoszbann-is,
Az mint egyben szolgál, ugy az másikbann-is.
Gyakran akadált tész jó szándékokbann-is,
Nem ugy jár ell mint kel(l), titkos dolgokbann-is.
53. Az ki bizza azért dolgát levelekre,
Szükség, okossan-is vigyáz(z)on ezekre,
Hogy ne akadgyonak igéző szemekre,
S' ne hozzák az irót nem várt (vesz)élyekre.
54. Valakinek az ki titkot akar irni,
Szükség annak szívét elősször ösmérni.
Alkalmatos üdőt, s-helt kell ahoz venni,
Bizonyos követnek kell azt még-is vinni.

55. Eösméretlen vagyok én pedig azzal-is,
Az ki jól tehetne velem, s-kénommal-is,
Miként talállyam-meg hát irásommal-is,
Félek, ne csalassam valahogy azzal-is.
56. Nem ösmér. Levelem talám el-sem fogja,
Vagy, ha el-fogja-is, azt csak abban hadgya,
Semmi közöm hozzá, s-itt nem kel(l), azt mondgya,
Igaz szándékomatt csuff képen fogadgya.
57. De félénknek valók az illy gondolatok,
Kár, hogy dolgaimmal eddig-is mulatok.
Ha szép Aszszonkámmal magam nem szólhatok,
Eö kegyeségének miért nem irhatok?
58. Ha ösméretlen-is, nem lészen kegyetlen,
Szive keménsége mi nem győzhetetlen,
Meg-értvén, érette tüzem melly szünetlen,
Talám meg-szán, s-nem lesz, mint kő, engedetlen.
59. Gyenge Biblis esvén Caunus szerelmében,
Főzte titkos tüzét sokáig szivében,
S' majd meg-eppett volna immár nagy tüzében,
Még-is mind titkolta szemérmességében.
60. Személyében, mint tűz, néha pirossodott,
Néha, mint félig holt, el-haloványodott,
Szemérem, szerelem, benne viaskodott,
Edgyik az másikkal bajt vít s-tusakodott.
61. Amaz szive tüzét véle titkoltatta,
Hogy azt ki-jelencse, ez szorgalmaztatta,
Edgyik az másikat sokáig forgatta,
Végre az szerelem győzte, s el-futatta.
62. Izzadot, pirult, félt, változot színében,
De nem volt mit tenni egyebet tüzében,
Pennát foga végre, reszketve kezében,
Meg-irá szándékátt titkos levelében.

63. Kít meg-jelenteni szégyenlet nyelvével,
S' közleni sem merte semmi követével,
Addig viaskodik szemérmességével,
Igy jelenté végre írott levelével.
- Wesseléni titkos tüzét
levél által
jelenti meg
Máriának.
64. Első gradicsára azért dolgaimnak
Segédével lépek én-is irásomnak,
Ez által keresek oly utat magamnak,
Hogy udvarolhassak én-is Aszszonkámnak.
65. Az mint fekszik vala, ezzel emeledék,
Vgy tetezik, tűzében mint-egy könnyebbedék,
Kevessé könyökre dőle s-gondolkodék,
Pennát foga osztán, írni ereszkedék.
66. Az menyt ir, annyt ohajt bús szivében,
Pennája hol meg-áll, hol megy az kezében.
El-törüli, az mit jedczett volt elsöben,
Mást ir, az sem tetezik, sokat szakaszt félben.
67. Habozó elméjét meg nem nyuktathattya,
Hol egyet, hol mást vett elől gondolattya,
Amazt nem szereti, ezt-is változtattya,
Mint az bús elmének az ő állapotattya.
68. Eöszve-szed végtére sok kedves ígékét,
Mellyek lágyítani tudgyák az sziveket,
S-talám győznének-is fene Tygriseket,
S-ilyen rendre fúzi pennája ezeket:
69. Eösméretlen szolgál alázatosságát,
Kész szolgálattyaival szive buzgóságát,
Igaz szerelmének álhatatosságát
Ajánlya, s-ezekkel, ha kedvelled, magát.
70. Az ösmeretlenség eddig mint rémitett,
Ha hozzá kez(d)tem-is, még-is meg-téritett,
Noha erre tüzem régen kénszerített,
De, hogy meg-jelencsem, arra nem vehetet.

71. Meg-bocsás(s), már tovább nem birom tüzetet,
 Meg-vallom előtted titkos szerelmemet,
 Ki érted annyira el-birta szívemet,
 Hogy ha nem szánsz, veszély követi fejemet.
72. De vad Lybiában, tudom, nem születél,
 S-fene természetet, mint Tygris, nem vettél,
 Szived helyet(t) kemény aczél sem neveltél,
 Hanem Vri ágybul szelidséggel lettél.
73. Nem-is gyönyörködöl, tudom, gyötrelmemben,
 S-mordul sem tekéntesz irott levelemben,
 Csak azon-is oh mint vidulok szívemben,
 Levelemet vészed ha édes kezedben.
74. Mellyből szívem olyan reménséget vészen,
 Hogy ki írásomnak becsületet tészzen,
 Annál személyem is meg-vetett nem léssen,
 S-jövendő dolgom-is lész nála jó részen.
75. Légyen ugy; és az mint Cupido tégedet
 Nékem ígért, hozzám mutasd ugy kedvedet;
 Hamaréb vettelek szívemben tégedet,
 Hogy sem szemlélhettem kegyes személyedet.
76. Hogy sem ösmérnélek, eléb égek érted,
 S' reám látatlanúll szerelmedett mérted.
 Azt idegenséggell talám most sem sérted,
 Igaz szándékomnak okát ha meg-érted.
77. Visel mind kettőnköt egyenlő szerencse,
 Eösvegyül élsz te-is, mint gyázló ge(r)licze,
 Ki-ki sorsomot-is hasonlónak ércse,
 Az két árva szivet az Isten segítse.
78. Vgy ércsd pedig dolgát én indulatomnak:
 Minap ereszkedvén kevésé álomnak,
 Hántam állapattyát özvegyi voltomnak,
 Nagy világossága történék házamnak.

79. Két felé tekintvén, Cupidót ott látom,
Fel-vont ija előtt magam férre rántom.
Mondván: ne fély, ezzel életed nem bántom,
Meg-löve s-az sebét im most-is jajgatom.
80. Az nyil az mint szálla sebessen mellyemben,
Azzall együtt mindgyárt te tünél szivemben,
Kénlódván az olta szübéli sebemben,
Éjjel s-nappal nem más, te forgasz elmémben.
81. Az mint hogy ez a' seb nem-is lett egyébért,
Hanem az Murányi özvegy gerliczéjért,
Kinek nem különben égek szerelméjért,
Mint Páris amaz szép Laeda leányáért.
82. Cupido szivemben maga helyeztetett,
Honnét egyebeket mind ki-rekesztetett,
S' az kitt eddig veled meg nem ösmértetett,
Kis irásom által im most jelentetett.
83. Irigylem: szerencsésb levelem magamnál,
Hol én nem lehetek, van ő Aszszonyomnál,
Érte távúl égek szübéli lángomnál,
Jaj! ki visel nagyobb tüzet én nálamnál?
84. Kinek meg-óltása egyedül rajtad áll,
Te vagy bús fejemnek mind élet, mint halál,
Élek, Aszszonkámnak ha jó kedve talál,
Veszek, kegyessége ha mellőlem el-áll.
85. Azért az Vénusnak futosó fiára,
S' annak győzhetetlen tüzére s-nylára.
Az nagy szeretetnek erős hatalmára,
Kénszeritlek Vénusra-is ő magára:
86. Keres(s) elsőben-is abban helyet s-módot,
— Kiért az Istenek adgyák minden jódot, —
Hogy beszélljek veled, s-ércsem én-is szódot,
Nyugodgyon meg elmém, ki addig hányódot.

87. Fejcsem meg elöt(t)ed szívemnek titkait,
S' ércsed hűségemnek igaz szándékait,
Meg-vallom elmémnek el-czélzott dolgait,
Mellyeknek egyedül te nythadd uttyait.
88. Valahol rendeled ennek modgyát, s-helyét,
Semmi akadálnak nem nézem veszélyét,
Ott jelen találad ez szolgáló személyét,
Tölcse jóval Isten szívemnek reményét.
89. Így végzi irását, s mondgya keservessen:
Oly szerencsés napom ah! mikor lehessen,
Kin bús szívem attul uyulást vehessen,
Az kinek ezt irám most illy kétségessen.
90. Azonban levelét tűri kis summában,
S' hogy azzal-is czégért ne tegyen titkában,
Rekeszti egy darab spanyol viaszszában.
Illy mester az Vénus az titkok dolgában.
91. Fekete az viasz, mellyben rekesztette,
Bizonyos ok nélkül azt sem cselekette,
Mint hogy nála nélkül keserves élete,
Az fekete szinnell gyászszát jelentette.
92. Mi modot talállyon az el-küldésében?
Törődik azon-is s-busúl elméjében.
Nem jó titkot bizni akar ki kezében,
Vész, ha irigyeknek ütközik szemében.
93. De Vénus annak-is fel-talállya modgyát,
Mint hogy ő vállalta fiával fel dolgát,
Az miként szívének gyútogattya lángát,
Kezdet(t) szerelmének úgy viseli gondgyát.
94. Ráho Murány s-Fülek között épitetett,
S' az mint ezek közü szélessen méretett,
Talám ugyan szintén középre tétetett,
Alkalmatos Kastély, s-kövel keritetett.

Busul, mi
modot ta-
lállyon le-
vele el-kül-
désében.

95. Itt Kürthi Ferenczné — nem paraszt özvegység,
Hanem fő-rend, s-Nemes lakosi nemzetség,
Kinek Kata nevet adott az keresztség —
Lakik vala, s-övé volt ez az örökség.
96. S' mint hogy az háboru s-félelem ugy hozta,
Ki szép javaitúl sokakat meg-fosztá,
Gazdag értékekett szegénségre osztá,
S' kemény rabsággal-is sok orczáat fonnyasztá :
97. Kincsét, s-más marháit azért fel-rakatá,
Az erős Muránnak Várában hordatá,
Maga is napjait gyakran ott mulatá,
Ráhón félelmesnek mikor gondolhatá.
- Nagy János Kürthi Ferenczné szolgája. 98. Ha mit szükséges volt le-hozni az Várbul,
Avagy pedig oda vitetni Ráhóbul,
Szokta Aszszonyának parancsolattyábul,
Nagy János végezni ezt hivatallyábul.
- Nagy Jánosnak Wesselény Ferenczhez való véletlenjövetele. 99. Melly, csak Isten tudgya, honnét inditatván,
Hihető, Vénustúl erre mozdittatván,
Levél el-küldésén elméjét fárasztván,
Ferencz eleiben toppan, nem váratván.
100. Mint Isten követét, láttya olly kedvessen,
Alig várja, miként véle beszélhessen,
S' mondgya : Isten hozot(t), társ, jó szerencsésen,
Te kellettél nékem szintén szükségessen.
- Nagy Jánosnak hetven tallért ígért, ha reá bizandó dolgát végben viszi. 101. Kivel ereszkedvén magányos beszédben,
Hetven ezüst tallért ki-vész az szó közben,
S' mond : Tied lehet ez, mehet erszényedben,
Csak akarjad s-hozzám légy igaz hűségben.
102. Ki-vett talléroknak ragyog szép rakása,
Egymáshoz üttetvén, cseng az olvasása,
Érkezik az szemnek honnét csiklandása,
S' az szűnek-is indul nem kevés vágyása.

103. Hetven ezüst tallér nem tréfa, s-bolondság:
 Az beteg erszéynek igen jó orvosság,
 Egy szegény legénynek szép alkalmatosság,
 Csak olvasása-is az szemnek mulatság.
104. Nagy királyné az pénz, s-nincs-is nagyob ennél,
 Hathatób ereje az pénznek mindennél,
 Kivel nagy hegyet-is mélyl völdgyekké tennél,
 Mélyl völgyeket viszont hegyekre emelnél.
105. Az mit az pénz akar, vihet mindent véghez,
 Tornyot magossithat közel az nagy éghez,
 Szabadon gyön s-mégyen az királyi székhez,
 Vagyon közü minden szive vágyot(t) széphez.
106. Az pénz nagy hatalma valamellyre fordul,
 Parancsolattyára az egész föld mozdul,
 Nagy erősségeket s-országokat fel-dúl,
 Hatalmasságának mélyl tenger-is holdúl.
107. Pénz, nincs olly alacson, kit nagyra nem vihett,
 Rút ábrázatot-is kellemessé tehett,
 Olly semmirekellő, s-meg-vetet(t) nem lehett,
 Hogy ez által Vri rendekre nem mehett.
108. Pénzért mint jót s-gonoszt szaporán mivelnek,
 Az szűz koszorúk-is szalma gusra kelnek,
 Bokrétás süvegek rút porban hevernek,
 Szép régi hirt-nevet mocsokban kevernek.
109. Pénz miat sok harag esik, sok boszszontás,
 Sok veszély, nyavalya, sok Isten meg-bántás,
 Sok erőszak tétel, sok praeda, pusztítás,
 Sok gyilkosság, s-halál, s-ártatlan vér ontás.
110. Az mint talléroknak látván szép seregét
 János-is szemlélé mindgyárt az fegyverét,
 S-kérdi: Ezért kinek kel ontani véré?
 Gondolván, hogy annak venné fel az béré.

111. Kész lesz vala, ládd-é, azt-is véghez vinni,
Ha valakit azért meg kel vala ölni,
Avagy akar mi mást gonoszt cselekedni.
Sok gonosznak szokott az pénz oka lenni.
112. De ezt gyilkosságért nem tették elődben,
Isten, ne adgy ill(y)et tűnni az elmében,
Ezt szentebb moddal-is tehed(d) az erényben,
Az mit r(e)ád biznak, csak azt vigyed végben.
- Nagy Jánost megesküt-
vén, reá bizza
Máriának viendő
levelét.
113. Eléb azért hogy sem dolgát meg-jelenté,
Nagy Jánost nagy erőss hitre meg-esketé,
Job kezét kardgyára azon-közben veté,
S-ilyen beszédekkel követét illeté:
114. Rád bizandó dolgom, ha jól végezed, társ,
Nagy jó akaratot, s-jutalmat tőlem várs(z);
De ha ki-jelentvén titkom, álnokul járs(z),
Kardom miat veszel, ugy segéllyen az Márs.
115. Készített levelét ezzel néki adgya:
Hogy Muránban vigye Máriának, hadgya.
Meg-ijed, s-hogy ebben találtassék modgya,
Lehetetlenségét esküvéssel mondgya.
- Nagy János rettegése az
levél fel-
vállalásban.
116. Mert nagy vigyázás van az erőss Muránban,
Igen meg-visgálnak mindent kapujában.
Gyakor kérdést tésznek akar mi dologban,
Titkos leveleket nehéz vinni abban.
117. Nehéz mivoltátul retteg az dolognak,
Tudván, melly veszélyek e' körül forognak.
Ha e(s)zekben veszik, mond, engem meg-fognak,
S-titkos leveleid más kézre akadnak.
118. Minden dolgod félben szakad, s-hejában vész,
Énnékem fogságot s-magadnak nagy kárt tész.
De mesterségével már Wesseléni kész,
S-bisztattya: ne félljen, mert az dolog jól lesz.

119. Egy iszák uborkát azért hamar szedet,
Tudván, hogy Muránban az még ujság lehet,
Mert késsőbbben virad ott az szép kikelet,
Az mosolygó nyár-is nem idején nevet.
120. Ezt lova farára ugyan ott köt(t)eti.
Szerelem az embert mire nem vezeti,
Az titkos dolgokat mint nem végezteti,
Kiknek egyéb-képpen nem lenne diszleti.
121. S-mondgya: Az Vborka Muránban most ujság,
Vagyon pedig most ott két féle Aszszonyság,
Ha egyhez, s-máshoz-is mégy, nem lészen gjanóság,
Azért az dologban légyen illy okosság.
122. Aszszonyod szavával az Vborkát vid(d)-fel,
Az két Aszszony közöt azt elsőben oszd-el,
S-okos fegyelemmel az modokat nézd-el,
Mikor mo(d)gyát látod, dolgom osztán kezd(d)-el.
123. Kéry audientiát tőle magánossan,
Köszöny-bé hozzája nagy alázatossan.
Mond(d) meg, hogy általad üzentek titkossan,
Nem mersz arrul szólni de bátorságossan.
124. Ha bátorit, hogy szóly: mutasd félelmedet,
Szomoru orczával függezd le fejedet,
S-mikor indítani látatnál nyelvedet,
Ohajtás szakaszsa félben beszédedet.
125. Olly biztatásodat mikor végre látod,
Hogy követségedet bizvást meg-mondhatod,
Alázva fejedet, s térdgyedet meg-hajtod,
Nyelvedet illy szókra csendesesen bocsátod:
126. Eösméretlen helyrül hoztam követséget,
Hol egy igaz szolgád visel özvegységet,
Szive szerént vetne veled szövetséget,
Fő válaszszaal tőled vár jó reménséget.

Wesseléni
biztatása
és mester-
séges
találmánya
az levél
fel-küldés-
ben.

NagyJánost
oktattya,
mint visel-
lye magát
szemben
lévén
Máriával.

127. Ezek közt levelem ad(d) édes kezében,
Mint fogja olvasni, vigyáz(z) az szemében :
Harag-é vagy jó kedv látezik személyében,
Meg-tettzik az szándék gyakran az nézésben.
128. Vagy élet, vagy halál, de válaszom légyen,
Az ki ott voltodrul bizonyrágot tégyen.
Menny-ell, oltalmában az Cupido végyen,
S-viszszá-térted hozzám szerencsésen légyen.
129. Meg-indul az követ, s-siet Murány felé,
Mellynek erőss uttyát mikor által-kele,
Magát Iszákostul az Várban emelé,
S-az szerént mivele, mint Ferencz rendelé.
130. Az Vborka körül szorgalmatoskodik,
Aszszonya nevével véle gazdálkodik,
Bátran jár s-felöle egy sem gyanakodik,
Noha János Vram másról gondolkodik.
131. Lész azonban szemben csak titkon magával,
Murány szépségével, Szécsi Máriával,
Végzi követségét illendő modgyával,
S' meg-adgya levelét térdgye haylásával.
132. Vyságnak tetczik ez Mária szívének,
Külömb-külömb hírek mint ha érkeznének,
Hídege, s-melege indula testének,
Hol egy s-hol más színek személyén levének.
133. Néha minden vérét vészi orczájában,
El-pirul s-láttatik lenni merő lángban ;
Néha ereszkedik gyengéb pirulásban,
Mint kertekben rosa, mikor nyilik nyárban.
134. Néha személyében mint ha nem volna vér,
Hol feiér, s-hol sárga halovánrágott ér,
Néha pirost, feirt s-halovánt egyben-vér.
Mint változó üdő, egyrül más színre tér.

Mária vál-
tozik Wes-
seléni szán-
déka meg-
értésében.

135. Az szemérmes orcza gyenge bőrrel fedett,
Hova az természet sok féle szint szedett,
Kire idegen szem alig ereszkedett,
Hogy szokott színében már-is sebessedett.
136. Hát az mikor érnek nagyobb tekéntetek,
S' annival-is inkább titkos üzenetek,
Miképen marathat egyenlő szinetek,
Szemérem rosáját az kik viselitek.
137. Nem tudgya, miképen ércse ez uyságot,
Vgy-é, miként valótt avagy mint csuffságot.
Esküszik az követ, hogy nagy valóságot
Hozott, s-nem valami tréfát, s-ravasz(s)ágot.
138. De kétes elméjét nem csendesítheti,
Az levelet tészí, vészi s-tekéngeti,
Olvassa s-el-hadgya, hajtya, s egyengeti,
Edgy(i)k gondolattyát másikkal ütteti.
139. Mint az úton járó, mely uttyát téveszti,
Jár, s-kel, magát erre s-amarra ereszti,
Hol im csapásra jut, azt megént el-veszti,
Ide s-tova bolyog, mig uttyát lelheti:
140. Akképen ujságán ez nem várt dolognak,
Mária szándéki sok képen forognak.
Hol egy gondolathoz, hol másikhoz fognak,
Mint habozó hajók, nyugodni nem tudnak.
141. Végre az követnek sok esküvésével,
Mint tengeri habok szelek szünésével,
Csenedesedni kezde gondos elméjével,
S' kezd lenni dolgának jó reménségével.
142. Ackor követétüill kevéssé el-vála,
Gondolkodási közt az ágyára hajla,
Álom-hozó szellő azonban fuvalla,
Kitül szemeire mélyly szunnyadás szálla.

143. Mint szép Semiramis, nyukszik az ágyában,
 Jádzadoz az szellő kin-függő hajában,
 Nap-keleti klárist látnál ajakában,
 S' rosák mosolygonak gyenge orcájában.
- Mária szívét Cupido
 Wesseléni
 Ferencz
 szerelmére
 gerjeszti.
144. Jelen van Cupido, s-nyilait rezzenté,
 Mária mellyében edgyikét ereszté,
 Az idegenséget onnét ki-rekeszté,
 Gyenge szerelemre csendessen gerjeszté.
145. Mellytüll egész teste uj tüzzell hévüle,
 Apró veritéke orcáján gördüle,
 Illy szép praedájának Cupido örüle,
 Csattogtatván szárnyát, egekben repülle.
146. Melyre fel-ébredvén izzadott testével,
 Meg-törli orcáját lágy keszkenőjével,
 Ide s-tova teként azután szemével,
 S' érzi szívét lenni s(z)okatlan tüzével.
147. Az Wesseléni név ugy hatott szivében,
 Hogy elsőben-is az fordul elmejében,
 Bátortalan ugyan még első tüzében,
 De már-is ohajtya titkos szerelmében.
148. Pennát fog, s-ereszti magát job kezére.
 S' gondolkodik: mit kell irni levelére.
 Egy gondolat, s-más-is fordul elmejére,
 S' ilyen formán kezdi irását végtére:
149. Eösméretlenséged nem remélt irását
 Igaz sziv(v)el vettem, s-irtam annak mását.
 Kévánom az Vrnak raytad bő áldását,
 S' minden dolgaidnak szerencsés folyását.
150. Igaz szándékodatt értem leveledben,
 S' jó akaratodott nem veszem kétségben,
 Magam-is örömet volnék veled szemben,
 De nem tudom, modott mint talállyak ebben.

151. Mások szeme nélkül ez nehezen lehet,
Ha meg-tudgyák, gondold, dolgom mire mehett;
Mind-az-által az mit elmém véghez vihett,
Jó akaratodért, meg-látom, mit tehet.
152. Magam szolgálom által bővebben üzenek,
Dolgaink kezdeti miképen legyenek,
Az Tekéltettek azonban éllyenek,
Az öszvegy szivek-is örömet érjenek.
153. Ezzel véget vetvén rövid levelében,
Bé-csinállya s-adgya az követ kezében.
Meg-indull s-sietve mégyen örömében,
Amaz hetven Tallér forog elmejében.
154. Nagy szive-szakadva várja Wesseléni,
Ohajtva kívánnya azt az órát érni,
Mellyen követivell lehessen beszélni,
Küldi minden felé szolgálait szemlélni.
155. Eö maga-is fülét igen résen tarttya,
Ha mi kopogást hall, inassát futtattya,
Ha nem követe-é, szaporán tudattya,
Külső utakat-is gyakran vigyáztattya.
156. Most lépet(t) dolgának első gradicsára,
S' bocsátotta magát kétséges koczára.
Most válik-ell, az sors veszi melly vállára,
Jobra emeli-é, vagy veti ballyára.
157. Mindenben nehezek az első kezdetek,
Az mint havasok-is az uj kikelettek,
Vgy pedig állandók az szép épületek,
Jó fundamentomra az mikor tétettek.
158. Az melly dolognak jó az első kezdeti,
Következőknek-is leszen szép keleti,
Az holot az viznek van bő eredeti,
Sebes folyásának nincs ottan szüneti.

159. Leg gyengéb mi-volta az első kezdetnek,
Lásd: mely hamar hervad csirája füveknek,
Akar mi kis hideg meg-árt az sengéknek,
Az új virágok-is hamar el-süttetnek.
160. Szerencse, s-az üdő az új kezdetekett.
Probállya leg inkább, s-ostromlya ezekett,
Tudgya, hogy könnyebben bírja az sengéket,
Mint erőben álló vastagúlt tőlkékett.
161. Ferencznek-is dolga félelem, s-reménség,
El-vetett kocskája, szerencséje kétség,
Ha első probája nem léssen veszteség.
Bizadalmasab lesz osztán az nyereség.
- Nagy János
viszsa jö-
vetele Mu-
ránbul Má-
ria levelé-
vel.
162. Érkezik azonban az követt jó kedvel,
Az Ferencz szive is, ki borúlt volt köddel,
El-úzi homályát, s-fel-virad örömmel,
Látván az követet, hogy gyön vidám szemmel.
163. Levelét meg-adgya kis sárga viaszban,
Kitt látván, meg-busúl szivében ujjobban;
Az sárga bolond szín, s-van olly gondolatban,
Talám üzenetét vették csak csuffságban.
164. Vgyan-is vizgálni szokták az szineket,
S ezzel magyarázzák titkossan sziveket,
Szereti maga-is az Vénus ezeket,
Az mint örömet-is lakja az kerteket.
165. Az sárga szín ugyan ollyannak az jele,
Az mellyet érdegel az bolondság szele;
Kinek dolga pedig reménségre kele,
Az maga titkához kedves zöld szint lele.
166. Az fekete szín gyászt, az arany-szín lángot,
Máj-szín szelitséget, s-az láng-szín haragot,
Kék titkos gyászt, s-test-szín meg-változóságot
Jegyez, s-sok külömb szín külömb féle dolgot.

167. De az sárga viaszt fel-feszítvén jobban,
Reménséges zöld színt talál Ferencz abban,
Mellyel busúlt szive meg-indul ujjobban,
S' kezdet(t) szerelmére annál inkább lobban.
168. Eörüll válaszsának, s-magát vigasztallya,
Az Istent dicsiri, áldgya, s magasztallya,
Édese küldötte levelét csókollya,
János-is az hetven Tallért fel-markollya.
169. Forgatnak az habok mint az melly hajókat,
Eösze-szedvén szelek azonban szárnyokat,
Mikor által-kelek az zugó habokat,
Part felé örömmel tarttyák kormányokat:
170. Így kétes gondgyait elméje ált-kele,
Tellyes reménséggel szívét fel-emelte,
Az régi kétséget távul rekesztette,
Kévánt dolgainak hogy illy uttyát lelte.
171. Azonban, hogy az nap setét tengerekre
Eöttször merült, s-öttször gyöt onnét keletre,
Mint hajnali harmat az bádgyat füvekre,
Más kedves hire-is repülte Fülekre.
172. Követe érkezett, mondgyák, kegyessének,
Fél mért föld az közü végezet(t) helyének,
Azért lovaira mindgyárt nyeret tének,
Fel-ülvén, csak hamar az követnél lének.
173. Készen várja Kádas kopasz homlokával,
S' köszönti, mint illet, Aszszonya szavával,
Reménség-nevelő hirt hozott magával,
S' mondgya követségét annak az modgyával.
174. Az köszöntés közben ketten férre mennek,
Titkos szándékokról magán beszéllének:
Dolgok folyásában mi moddall éllyenek,
Máriával szemben hol s-miként légyenek.

Kádas Márton
Máriától
Wesseléni-
hez követ-
ségben.

- Kádas reá felel Wesselélinek, hogy Máriával juttatja szemben, kiért száz aranyat ádnéki.
175. Fel-fogadgya Kádas: hogy juttattya szemben,
S' kezére esküszik, igaz lesz mindenben,
Kiért száz aranyat ada az kezében:
Fogjad, s-többet-is váry ennél jövendőben.
176. Ezzel el-váll tőle, vissza-megy Fülekre,
Pennát fog, s-választ ir az vet(t) üzenetre,
Egy ezüst órácskát kött ahoz, s-ezekre
Peczétett vet, s-bizza Pál Gergely követre.
- Pál Gergely latorsága.
177. Mellytül kezdet(t) dolga csak el nem rontaték,
Az jó Isten vala, melytül őrizteték,
Az óra, s-az levél, melly reá bizaték,
Hogy ellenség kézben tőle nem viteték.
178. Valami vett boszszu ül vala az szivén,
Kit ő-is tronfolni akart, modgya lévén,
De illy rosz szándékátt megént férre tévén,
Kádasnak kezéhez adgya utól érvén.
179. Rútul veszti vala dolga szép sengéjét,
Hanem őrzi vala Isten szerencsését,
Az titkos latroknak nem tudván elméjét,
Sok szű csalatik ott, hol veti reménnyét.
180. Kádas Márton vigan megyen aranyostul,
Viszi az levelet pecsételt órástul,
Szomorodék Ferencz, el-válván egymástul,
S' zokog gondos szive titkos ohajtástul.
- Wesseléni szive vágyodása Máriához való menetelére.
181. Murány felé mentét irigylí Kádasnak,
Ha modgyát találná az el-változásnak,
Ez az követséget nem engedné másnak,
Maga udvarlana Murányi Pallásnak.
182. S' mond: melly boldog dolga volt az tündéreknek,
Ha másképen nem volt modgya szerelmeknek,
Változtatni tutták mi-voltát testeknek,
Meg-csálták szemeit minden irigyeknek.

183. Mint hogy az szerelem veszedelmes Pállya,
S' olyan, kinek uttyát sok halál-is állya,
Még-is az ki magát sokképen formállya,
Dolgának titkon-is jó modgyát talállya.
184. Mint Protheus régen forgott sok veszélyben,
Hol egynek, hol másnak levén szerelmében,
De mint hogy változó vala személyében,
Senki nem árthatott tünhető testében.
185. Emberi személlyel hova nem mehetett,
Madárrá változot s-oda repülhetett;
Másként kedvesével ha nem beszélhetett,
Egy kis lángocskában hozzája tünhetett.
186. Ha véle mulatni akart s-az tiltatott,
Mint szép ki-terült fa, mindgyárt ugy láttatott,
Mellynek árnyékában kedvesse mulatott,
Az miként akarta, hozzá ugy nyulhatott.
187. Csorgó folyó-vizzé lett, mikor akarta.
Mellyben szerelmesi füröttek gyakorta,
Mint kedvének tetczett, magát változtatta,
Kedve töltésének ezer modgyát tulta.
188. Nem kívánnám én-is erejét testemnek,
Csak az engetetnék bár természetemnek,
Hogy apró személyét egy gyászoló fecskének
Vehetném, s-lenne ez modgya szerencsémnek.
189. Az magos Muránban mint hogy egyéb Madár,
Fülemüle, kis csiz s-tengelicz ritkán jár,
Hanem Fecskékell zeng az kikelet s-az nyár,
Az kiknek serege téli üdőt nem vár:
190. Az többivel együtt én-is ott repesnék,
Aszszonykám házánál végre helt keresnék,
Piros haynal elöt fel-kelni sietnék,
Valami modocskát örömömre lesnék.

191. Nem ohajtanám ott Hybla édes mézét,
Sem Ambrosiának kívánatos ézét,
Hanem várnám, hova öntik mosdó vizét,
Mellyben förösztötte szép orcáját s-kezét.
192. Erre sietséggel magam ereszteném,
Fárat szárnyacsckámott benne förö(s)zteném,
Apró lábaimra sárját függes(z)teném,
Aytajánál fé(s)zkem abbúl épiteném.
193. Háló-háza körül tovább-is lest hánnék,
Alkalmatosságot az üdőtől várnék;
Fecske volnék akkor, házában-is járnék,
Mig egynéhány szálat hajábull találnék.
194. Azzal pohitanám özvegy kis fészketem,
S' nyugosztanám rajta kedvesen testemet,
Viratát sem várnám, fel-vetném szememet,
Hajnallal kezdeném hangos énekemet.
195. Fárasztanám ezzel mind addig torkomot,
Valamig érezném el-bádgyadásomat,
Mikor nem vihetném már tovább nótámat,
Háza eleiében ejteném magamat.
196. Azon közben talám házából ki-menne,
Mint hogy kárt nem tészek, kegyetlen nem lenne,
Inkáb bádgyatságom meg-szánná, s-fel-venne,
Hives czellájában éledésre tenne.
197. Azonban követem, ha haza érkeznék,
Aszszonykám felőlem mikor értekeznék;
Ha igazán szeret, tudom, fohá(s)zkodnék,
S' hogy velem lehetne, arrúl gondolkodnék.
198. Bádgyat fecske akkor meg-ujjulást vennék,
Cserélt ábrázatot magamról le-tennék,
Minemü most vagyok, hamar olyan lennék,
Mint porából Phænix, uj életre kelnék.

199. Nem lehetséges ez: várnod kell üdöktül,
Már-is viseltetik hajód jó szellöktül,
Juttat szép térségre az éles röögöktül,
S' el-válnak napjaid az régi ködöktül.
200. Amaz magos tornyok üdővel épülnek,
Az kis Madarak-is üdön el-repülnek,
Idővel az fene-vadak szelédülnek,
Jármokra vad tulkok üdővel kerülnek.
201. Idővel az vizek árjaj áradnak,
Az magos kősziklák üdővell szakadnak,
Idővell az setétt homályok haladnak,
Az kedves napok-is üdővell viradnak.
202. Virágok üdővell nyilnak az kertekben,
Idővel olvadnak jegek az vizekben,
Nympháddal üdővel lehetez te-is szemben,
S' véle együtt élhez üdővell örömben.
203. Iholl siet Kádas már-is követséggel,
Aszszonkád levelét hozza sietséggel,
Bé-tölti szivedett uyjab reménséggel,
Eörülly, ne séresd többé szivedett kétséggel.
204. Hatszor mutatta fell az hajnal rosáit.
Annyszor vette fell éy-is gyász ruháit,
Hogy meg-nyergeltetvén azért paripáit,
El-gyön megént Kádas, nem szánván munkáit.
205. Aszszonnyátul hozott levelét meg-adgya,
Az üzenetett-is rend szerént el-mondgya.
Wesseléni Ferencz kedvesen fogadgya,
Hozott levelének ez lehetett módgya.
206. Az igaz sziveknek igaz indúllyattyát,
Mint kedves Ábelnek kedves áldozattyát,
Áldgya Isten, s-adgya kévánt futamattyát,
S' kedve-vágyott jókkal tölese gondolattyát.

Máriának
Wesseléni-
velszemben
létele mod-
gyáról valo
levele.

207. Szolgám által külted leveledet vettem,
Szóval mit üzentél, azt-is meg-értettem,
Az meg-felelésre rest én sem lehettem,
Azon szolgám által im választ küldöttem.
208. Mint habok közt hajó, fáradván elmémben:
Micsoda szín alatt legyek veled szemben,
Hol egy mód, hol pedig más fordul eszemben,
De félek, hogy az ág ne törjön kezemben.
209. Mind-az-által mennyen szerencsém koczkára,
Talám az jó Isten fordította hattyára,
Nem szaporit több bút gyászoló árvájára,
S' viraszt kedves napott kezdendő dolgára.
210. Mikor azért ezen fáradnék magamban,
Illy modott gondolék végre az dologban —
(De ne fogyatkozzam jó akaratodban,
Te meg nem csalatol én igaz voltomban):
211. Szombaton olly fogás színével le-megyek:
Hogy valami halas vizet férre vegyek,
Mulatság kedvéért halá(s)zatot tegyek.
Ha mit fogok, abbúl öcsémnek-is vigyek.
212. Így eselédemet-is könnyen el-hadgyhatom,
Magamott az hova szükség lesz, hozhatom,
Meg-edgyezvén veled, szódot meg-halhatom,
Jobb modgyát dolgunknak ennél nem láthatom.
213. Te-is ott nem meszsze váry engem azonban,
De, kérlek, dolgaink legyenek titokban.
Rosz embernek szeme ne kapjon azokban,
Kik szüz Diannát-is kevernek mocsokban.
214. Meg-egyezésünkre az melly helt rendeltem,
Szolgám által arrúl bő szóval üzentem,
Azonban, az mellyet meg nem érdemlöttem,
Az küldett óráczkát nagy kedvessen vettem.

215. Fel-tekert lánczának mint hogy nyukta nincsen,
Apró kerekein valahánnyat perczen,
Emlékezetedre elmém annyit serken,
El-czélzott dolgunkhoz az Isten segítsen.
216. Kedvesen olvassa illy rendű levelét,
Eörüll, hogy hajója vette kívánt szelét:
Teszi az jó kezdet az dolognak felét,
Meg-edgyezéseknek tudakozza helyét.
217. Az melly magoságon az Vár építettet,
Annak az allyában egy Falu tétetet,
Mely Murány-allyának Vártul neveztetet,
Hol az alá-járó vészen pihenetet. Szemben
lételeknek
váloztott
helye.
218. Az Falu végénél fordulván jobb kézre,
Jó futamason túl érni egy kis hegyre,
Mellyen által-menvén, s-le-szálván az völdgyre,
Találni bő rákos és pisztrángos vizre.
219. Az völgynek mentében, az mint ez alá-fút,
Tiszócz Falu felé tekeredik az út,
Kihez minden felől sok liget s-erdő jút,
S' az lesekedésre jó helyet, s-modott nyút.
220. Mint egy fél mérföldre Tiszócztól Vár felé,
Meg-edgyezéseket Kádas itt rendelé.
Wesseléni szívét nagy reménség telé,
Murány felé magát az Kádas emelé.
221. Vasárnap bocsátá vissza az követett,
Kin maga jelen lesz, szombat napot vetett,
Mellyre szava szerént el-készült s-sietett,
Illy ohajtott jóhoz rest nem-is lehetett.
222. Meg-indulván azért, mégyen Tiszócz felé,
Azonban az szép nap uttyát által-kelé,
Setétt éyjeli gyász az egeket telé,
S' magát rút háború hirtelen emelé. Wesseléni
uttya az
rendelt
helyé felé.

223. Déli s-Éczaki szél székekbüll rohannak,
Sebes zugásokkall tétova nyargalnak,
Egyben-keveredvén, egymással harcolnak,
Sok fel-fordított fát erdőkön hurezolnak.
224. Menyköveket forgat Jupiter az égben,
Az hegyek-is rengnek az nagy mendörgésben,
Sok villámás között majd esnél kétségben,
Az vizi halak-is vannak ijetségben.
225. Meg-ijednek és ezt gonosz jelnek velik,
Hogy vissza-térjenek, némellyek itillik,
Az szikrázó eget rettegve szemlélik,
Le-buknak, s-az szörnyü ég-ropogást félik.
226. Dől az egész meny s-föld, vélnéd, egy halomban,
Kin maga-is vagyon Wesseléni gondban,
Fegyver csördülés lén mellette azonban,
Az hadakozó Márs járt ott alatomban.
227. Két hirtelen villám akkor futamodék,
Edgyik az másikkall ölben ereszkedék,
Az mig szemlélhetnéd, addig viaskodék,
Mig el nem oszlának, az éy fényeskedék.
228. Két felé tekénte, Márs akad szemében,
Melly ujságon mint egy posdula testében,
Nem láttya más senki, csak ő az setétben,
Illyen suggallás lén azért az fülében.
229. Fáradva kell jutni az kedves dolgokhoz,
Miképen az bányász arany darabokhoz,
Ki az tengerekrüll drága-köveket hoz,
Annak hozzá szokni kell az nagy habokhoz.
230. Az Nemes indulat nem gondol ezekkel,
Orditeson bár Eurus sikoltó szelekkel,
El-kezdett dolgához lát vidám szemekkel,
Tudgya: az szép arany hol tisztúl tüzekkel.

Mársnak
meg-jele-
nésse Wes-
seléneinek
uttyában.

231. Ez a' dörgés, s-villám nem gonosz jelenség,
Háboruval tisztúl az égi fényesség,
Ki-ontya most mérgét az dörgő setétség,
Kedvesseb üdőrüll lész tovább remétség.
232. Azért bátran induly s-láss nagy szándékhoz,
Noha (az) szerencse több próbákat-is hoz,
De mivel Vénussal én látok dolgozhoz,
Jutcz fáratságodbul szép nyugodalmodhoz.
233. Az menydörgés között el-tünik ezek kell,
Továb az ég sem reng olly nagy dörgésekkel,
Megyen Wesseléni számos Vitézekkell,
Kikben szivet nevell sok szép beszédékell.
234. Hogy az hagyott heltüll nem meszsze jutának,
Csendesül az Sereg, megálapodának;
Kik tudgyák az dolgott, férre vonodának,
Mit kezgyenek tovább, tanácsot tartának:
235. Mint hogy Kádas követt Aszszonya szavával
Kévánta, hogy oda csak heted magával
Mennyen Ferencz, hol lesz szemben Máriával,
Tartván, ne sértessék sokak látásával.
236. Ezen nem kevésé üzék tanácsokat,
El-tekéllik végre fel-tett szándékokot:
Viseli az Isten, Vénus, s' Márs dolgokot,
Heten ki-választtyák ugyan ott magokot.
237. Bizonyos szin alatt az többit ott hadgyák,
Vigyázva legyenek, mig meg-térnek, mondgyák,
Magokat kegyetlen gonosz utra adgyák,
Az bé-vágot(t) erdőtt nagy munkával hágják.
238. Ezek voltak pedig, kik véle mentenek:
Vitéz Vadászi Pál neve az elsőnek,
Farkas Fábján, Farkas Ferencz ketteinek,
Kiki kardgyával-is meg-felel nevének.

239. Egy inas, s-Nagy János amaz első követtt,
Ki hetven Tallérért többször-is el-gyöhett,
Reméli pedig ő, hogy többet-is vehett,
Ha az kezdett dolog kívánt végben mehett.
240. Az Németek közüll volt egy fegyveres-is.
Mennek az erdőkön, botlonak s-esnek-is,
Sokaknak fejküll hulnak süvegek-is,
Van az ágak miat gondgya szemeknek-is.
241. Ezek közül végre ki-verekedének,
Az végezett helynél meg-telepedének,
Félelem s-reménség között tepregének,
De az Félelemnek helt nem engedének.
242. Férfiak minnyájan, özve-is esküttek,
Fegyver viselésre s-probára születtek,
Szerencse szárnyain az elöt(t)-is ültek,
Mint Vlysses, hol jót s-hol gonoszt viseltek.
243. Ha van bizonyos vad valamelly Ligetben,
S' az esik vadászó scitának fülében,
Fel-készüll s-nyilakot veszen az kezében,
Ki-mégyen, serényen fárad az lesésben ;
244. Minden felé vigyáz, kéz-yját forgattya,
Ha mi csördülést hall, lábát futamtattya,
Gyorsan arra fordull, az honnét várhattya,
Ide, s-oda szemét vigyázva jártattya :
245. Igy lesi Wesselén az ő édes Vadát,
Arra fordította minden eszét s-gondgyát:
Honnét mutatná fel kívánt fé(n)nyel magát,
S' csudállya nem remélt késedelme dolgát.
246. Az hagyott üdönél továb ment az óra,
Mellyet várt az szive nyugadalmas jóra,
S' sietet(t), mint szomju vad az forrás tóra,
Hogy kelhetne titkos szándékárúl szóra.

247. Nem látczik még-is más sohul, csak sok juhász,
Az ki nyája körül hegyc oldalán mász,
Ohajt Wesseléni mint az fáratt Vadász,
Mind-az-által várja, hogy jóra kell az gyász.
248. De mivel az jóknak van sok akadállya,
S' azoknak az uttyát sok rémités állya,
Az szerencse megént, lásd, miként próbállya,
Az ki tündérségét sok képen formállya.
249. Nagy szivek-szakadva hogy várakoznának,
Sok öszve-gyült Medvét felettek látánnak,
Hallatlan bönbölést mellyek inditának,
Mint ha az Árgilus ördögi vinának.
250. Az nagy kősziklákot hánnyák s-emelgetik,
Az kikkel birhatnak, völdgyre erezetik,
Oldalon az fákot ronttyák s-vesztegetik,
Vélnéd, Óriások más harcza kezdetik.
251. Leső társaival mint Wesseléni ál(l),
Sok le-eresztett kő sebessen arra vál,
Gyars zuhogásával nem-is sokat hibál,
Hogy társai között némelyt meg nem talál.
252. De mint az vidám Sas az ég-zengésekben,
Villámló háború, s-menykő-ütésekben
Meg nem ijed, s-bátran repüll az egekben:
Igy ők sem csükkentek ezekkel szivekben.
253. Volt régen-is dolga Medvékkel Ferencznek,
Az hydra Sarká(n)nyal mint ez Herculesnek,
Nagy Polyphemussal avagy Vlyssesnek,
De akkor-is ötett hallottuk nyertesnek.
254. Iffiabb üdejében üzván vadászatot,
Szagló kopóival ha erdőtt haytatott,
Akar mi ravasz vad ugy nem lappanghatott,
Csaholó szájoktól hogy meg-marathatott.

255. Az többi közt egykor találván Medvére,
 Az mint kiki állot elrendelt helyére,
 Az Medve egyenest gyöt Ferencz lésére:
 Fene ellenség ez maga személyére.
256. De az mint gyöt, férre előtte nem állott,
 Hanem Vitéz módra véle szemben szállott,
 Ki-rántot fegyvere kezében villámlott,
 S' haragos életüll az vad bőre hámlott.
257. Mint Tygris el-lopot(t) kölkein busulván,
 Nyargal az erdőkön, mérgében dül-fúlván,
 Medve dühössége sebektüll uyjulván,
 Nem külömben fortyant ellene indulván:
258. Kőrmös lábaival hozzá sűrön kabdos,
 Hol erre s-holl arra fordul, s-onnét mardos,
 De Wesselényi-is, mint vitéz s jó kardos,
 Holl farán, holl hátán mély sebeket csabdos.
259. Szédülni kezd a' Vad, s-tántorog végtére,
 S' el-esik, több (több) seb füzetvén testére,
 S' éltető párája kél szelek mentére.
 Illy Vitéz baynoknak talált volt kezére.
260. Most sem hagyott volna hátra semmit ebben,
 Menni az medvékkel ha kell vala szemben,
 De ő seregek-is hamar azon közben,
 Ki ide s-ki oda, el-oszla az hegyben.
261. Hanem megént ujjab rivadások lének,
 Trombita- s Dob-szókkal erdők zendülének,
 Mellyre föll-rezzenvén, szélyel-tekéntének,
 Sok had-viselőkött s-Zászlókott nézének.
262. Az kik Illyésházi Vitézi valának,
 Némellyek Putnoknál akkor próbálának,
 Nyeret(t) praedájokkal vissza-fordulának,
 Trombita-s-Dob-szó közt lovak ugrálának.

263. Némellyek Quártélybul győnek rikoltással,
Nyargalnak az mezőn, futtatván egymással,
Vagyon Rákóczihoz Vrok indulással,
Azért Murány alá gyűlnek szágódással.
264. Kiki az hét közzüll akkor mit vélhetett,
Akár melly böles elme tégyen itilletet,
Titkos csalárdságtul nem de nem felhetett?
Egy Aszszony szavára bizván életeket.
265. Itt csak hét kard vagyon, van amot négy száz-is,
Hogy ha nagy Atilla volna az atyád-is,
S' töle marat volna villogó szablyád-is,
Mint mozdulna itten, nem tudom, az szád-is.
266. Oh nagy bátorságát az Wesseléninek,
Véle edgyütt lévő kevés Vitézinek,
Ki halotta mássát cselekedetinek,
Nőjön hire, s-neve emlékezetinek.
267. Nemes szive nem hogy meg-csükkent ezekkel,
Sött olly bátran állott az hét Vitézekkel,
Mint az melly köszikla csapatik vizekkel,
De meg nem hajtatik azok erejekkel.
268. El-mennek amazok. Más lovast látának,
Kádasnak ösmérik, mellyen vidulának,
El-érkezik, s véle szóban indulának,
S' beszédéből ilyen biztatást hallának :
269. Hogy eddig Aszszonyom jelen nem lehetett,
Az hagyott órára el nem érkezhett,
Ne tégyen felőle senki itilletett,
Eörömet gyött volna, de el nem gyöhetett.
270. Illyesházi Gábor ennyire késlette,
Mert fölöstökömre magát rá-kötötte,
Kelletlen vendégét ki nem rekeszthette,
Vgy kellett lenni, mint üdő szerzette.

Kádas Má-
ria késedel-
me okát be-
széli, biz-
tatván Wes-
selénit.

271. Vigan tarttja ugyan kételenségébül,
S' örömét mutattja kedve színlésébül,
De meg-veti modgyát majd mesterségébül,
Hogy ki-fejthessék kelletlenségébül.
272. Nincs semmi practika s-fortély az dologban,
Hamisság nem szokot(t) lenni az igazban.
Jelen lesz nem soká, talám van-is útban,
Mulasd ezzel magad, üzente, azonban.
273. Egyszer s-mind egy arany órát nyút kezében,
Kit zöld zománcz borít kis kerékségében,
Jó reménség jele s-nincsen-is kéttségben,
Csak hogy nehéz várni, mig lehessen szemben.
274. Kereged az óra, zománczos zöldsége,
Nem, ösmérni végét, olly egyenlőssége:
Igy szakathatatlan szive nehézsége,
Az mig bé nem telik küldött reménsége.
275. Mária elméje sem nyukszik azonban,
Wesseléni felől van sok gondolatban;
Mig nem szólhat véle, nincs nyugodalomban,
Végre illyen módot talál az dologban.
- Mária halá-
szat színe
alat(t) le-
gyön Mu-
rány várá-
bul.
276. Az órát számlállya, s-mondgya: kilenczre jár,
Halá(s)zó helyemnek vizét le-vették már,
Szokott multságom az holott készen vár,
Ha valami pórok el-vesztegetik, kár.
277. El kell azért mennem. Az mint hogy mindgyárt-is
El-készüle, s-hozzák két paripáját-is.
Nem akar mulatni csak fertály órát-is,
Meg-indull, saynállya eddig mulattát-is.
278. Nézd az Isten(ek)nek böles suggallásokat,
S' jövődő dolgokrul titkos tanácsokat,
Meg sem gondolták volt mostani dolgokat,
Hogy már készítették azoknak uttyokot.

279. Mária az előtt immár sok napokkal
Mulatni szokott volt az halászatokkal,
S' majd minden nap legyött, s-tölt kedve azokkal,
Viszsa-tért gyakorta, szép fogott halakkal.
280. De most az melly tanyát hálója fell-vészen,
Nem volt még olly vonás, minemüt ott téssen;
Csak hamar érkeznek, hala várja készen,
Illy halász praedája szive szerént lészen.
281. Le-gyön azért most-is halászat színével,
Hogy az patakhoz ér, meg-áll cselédével,
Ott hadgya az többit színes beszédével,
Maga tovább mégyen két meg-hitt hivével.
282. Minémü Diána erdő Vadászatban,
Hasonlónak lássad ezt az halászatban,
S' mi választást tennél ez két ábrázatban,
Ha egyszer mind kettőt találnád utodban.
283. Csak azt, hogy Diána nyilat visel kézben,
Ez pedig hálólóval halásztat az vízben,
Semmi más külömbség nincs ez két szépségben,
Sött gyözi Mária majd az Deliségben.
284. Melly, mint mikor Titán fel-gyön nap-keletrül,
S' az homált el-üzi minden szögletekrül:
Vgy ereszkedik le az köves hegyekrül,
Vélnéd, hogy az szép nap gyött le az egekrül.
285. Ez adgya Muránnak minden ékességét,
Mint az tündöklő nap egek fényességét,
Ki-gyövén belőle, hatta setétségét,
Magával viseli ragyagó szépségét.
286. Örvendetes Délos az szüz Diánnával,
Cyprus az mosolygó Vénus orczájával,
Parnassus Apollo szép ábrázattyaival,
Az erős Murány-is ollyan Máriával.

287. Szomoru az Délos szüz Diána nélkül,
Cyprus-is Vénusnak szép orczája nélkül,
Parnassus Apollo ábrázattya nélkül.
Szomoru Murány-is az Mária nélkül.
288. Hova fordul az nap, ott van fényessége,
Az honnét el-megyén, lesz éj setétsége,
Le-gyött az Murányi napnak delisége,
Fényesül az erdő árnyékos zöldsége.
289. Meg-láttya Wesselén ennek szép világát,
El-feleyti minden uttyát, s-fáratságát,
Mint az parthoz jutó tenger habosságát.
Ki magyarazza meg szive vigasságát!
290. Érkezik azonban az végezett helyhez :
Futam Wesselény s-kapa az kengyelhez,
De hasonló lévén az könyű evethez,
Szorgalmatossab lén Aszszonykájá ehez.
291. Nem várt gyarsasággal lovárul le-szálla,
Kezet fognak, kiki jó napot ajánla,
Süvegét le-vevén, Wesselen szolgálá,
Szívéhez azonban nagy forróság álla.
292. Tetczik ábrázattyan tüze kinek-kinek,
Egymásra néztekben változik az színek,
Bár ne jelensék-is titkokot senkinek ;
Régi árulója az orca az szünek.
293. S mint hogy Wesseléni viselt sok dolgokat,
Felső hadakban-is forgatott kardokat.
S' tartott sok helyeken nyertessen harczoekot,
S' vett az ellenségen szép diadalmokat :
294. Maga kezeivel nyert volt egy palástot,
Mellyet esső ellen véle hordoztatot,
S' bocsátott volt az kód akkor kis harmatot,
Melly meg-nedvesité az gyenge pásitot ;

Máriának
Wesseléni-
hez való ér-
kezése.

295. Azért e' palástott az földre terité,
Édes Aszszonykáját arra le-ülteté,
Magát fél térdgyére melléje erezté,
Illyen beszédekre az nyelvét függeszté :
296. Mint az nyilas járván vadászó helyeket,
Az melly szarvason ejt halálos sebeket,
Lehel, s-el-bágyadván, ohajt kút-fejeket,
S' orvoslásra keres Dyctamnus füveket: Wesseléni
szava Má-
riához.
297. Vgy én, az mint irám első levelemben,
Cupidótúl érted sebhétvén szivemben,
Nyughatatlankottam, s-fárattam sebemben,
Mig Aszszonysággoddal nem lehettem szemben.
298. Boldog az az óra, mellyben láthattalak,
Sok ohajtásimra ide várhattalak,
Eösméretlen szolgád kézen foghattalak,
Eözvegy palástomon meg-szállithattalak.
299. Mint fű ki-süttetik déli verőfénytül,
Meghervad, s-el-esik szokott zöldségétül,
Viszont nedvesülvén harmatok gyöng(y)étül,
Meg-éled, s-helyre-áll le-függetségétül:
300. Vgy bádgyat szivem is hervadni indúla,
S' titkos ohajtással gyakorta jaydúla,
De, mihént látalak, csuda mint uyula,
Minden ekkori búm örömré fordúla.
301. Aszszonkám, ne utáld azért hüvségemet,
S' arra érdemesnek ha véltél engemet,
Hogy, ide fáradván, uyitnád szivemet,
Hald foganatossan illyen beszédemet.
302. Az erős Muránban az kik férkesztetek,
S' királyunk hüsége mellől el-lértetek,
Tudgyad, hogy ellene annak serkentetek,
Az ki érdemlene háladást tőletek.

303. Ha jól meg-gondolod az régi dolgokat,
S' öreg öseidnek tekénted sorsokot,
Nem de nem köz rendbül találod voltokot?
Vri méltóságra ki vitte azokot?
304. Austriai házbul való Fejedelmi
Nemes Országunknak s-királyi védelmi,
Kiknek sok országra mentek győzedelmi,
Voltak nemzetednek erre segedelmi.
305. Nemességre hozák para(s)zti voltokból,
Zászlós Vraságra nemes állapotból,
Groffságra végtére Zászlós Vraságból,
Gazdag kő-várokra az kis fa-házakból.
306. De nem azért, hogy ezt gonoszszal fizetnénk,
Jó tett Urunk ellen fegyverrel sietnénk,
Idegen kedvéért hűséget le-vetnénk,
S-hála-adás helyett pártolást követnénk.
307. Azért nemzetedben leg kegyesb Aszszonyság,
Ki szelidségéhez nem tér semmi vadság,
Ha szennesiti-is többit az pártoltság,
Ne rutitson téged az hálodatlanság.
308. Királyunk részére Murány Várát add fell,
Kivel hired, s-neved nap-keletrül gyön fell;
Addig vitettetik, hol az nap nyukszik ell,
Mig ég s-föld fen leszen, nem temettetik ell.
309. Fogadom hitemre szép Aszszonyságodnak,
Hogy valámie volt jó hirü atyádnak,
Te fogsz parancsolni egyedül mind annak.
Jó válaszsát várom jó oktatásomnak.
310. Ezzel véget vete Wesselén szavában,
Égvén azon közben szive nagy lángában,
Mond Mária: Ninesen az ő hatalmában,
Hogy fel-adgya, s-vig(y)en valakit Muránban.

Murány fel-
adássára
kéri Máriát.

311. Köteles ott minden Rákóczi pártára,
Nagy vigyázás vagy on erőss kapujára,
Eöcse visel, nem ő, gondott az kulcsára,
S-annak az kezében viszik éczakára.
312. S-mivel hogy az Vénus tréfát örömetst üz,
Mellyel táborában mulat sok gyenge szüz,
Wesselénibenn-is nem nyukhatik az tűz,
Az valóságoshoz illy tréfa-szókott füz:
313. De vagy kedves rabom, azért gyere velem,
Szép Aszszonyságodott mayd el-is emelem,
Groffi személyeddel szerencsém nevelem:
Füleken Aszszonkám gondodot viselem.
314. Ezen Máriának szive indulhatott,
Az édes szók alatt mérget gondolhatott,
Melly kissebségére nékie forhatott,
De nem mutatt ezzel semmi változatott.
315. Hanem mint Amazon, ki szokott fegyverhez,
Bátran felel, s-mondgya: Ha becsületedhez
Ilik, s-had-viselő jó hired s-nevedhez,
Hogy álnokság térjen sok esküvésedhez:
316. Azzal, hogy rabbá tész, mi ha(s)znod várhatod?
Bizony Murány várát így meg nem hághatod,
Hanem álhatatlan voltod mutathatod,
Kinek mint kell hinni, példájul athatod.
317. Wesseléni szavát hirtelen fordittá,
Bánnya, hogy ezekkel szivét szomoritá,
Tréfáló szavait valóra forditá,
Ohajtta, s-ezekkel ajakát mozditá:
318. El-bádgyatságomott újító harmatom,
Meg-bocsás, hogy szómot tréfákkal forgatom,
Hogy meg-tréfállyalak, nincsen akaratom,
Éretted tüzetem de ki nem mondhatom.

319. Ha nem másért, az én igaz hűségemért,
Szivemben lángozó nagy szerete(te)mért,
S' benned helyezettett erős reményemért:
Bocsás-bé Muránban s-szép könyörgé(se)mért.
320. Esküszöm szablyámra: tégedet el-vezlek,
Eözvegy nyoszolyámhoz igaz tűzül teszlek,
Holtig tekéletes hűséggel követlek,
Az mig meg nem áldasz, hát el nem eresztlek.
321. Hevül most Mária, s-meg-akad szavában,
Az szemérmesség posog orcájában;
Erre mit felellyen, forralya magában,
Csak ő maga tudós titkos szándékában.
322. Wesseléni magát ajánlván, biztattya:
Titkos indulattyát bizvást meg-mondhattya,
Ha neki-is léssen ehez akarattya,
Jövendő dolgokból ezeket várhattya.
323. Királynak, s-Országnak nagy jót cselekesznek,
Magoknak örök hirt s-szép nevet terjesztnek:
Nagy kedves életben koporsóig lésszenek,
Minden mostani bút szivekrül le-tésznek.
324. Eők pedig ezekett az mikor forgattyák,
Tündér személyeket noha nem mutattyák,
De Cupido, Vénus, s-Márs nem távoztattyák,
Hanem jelen vannak, s-dolgok nem mulattyák.
325. Márs az Vitézeknek sziveket biztattya,
Mint annyi Herculest, ezeket ugy tarttya,
Ha mi zendületnek lenne indulattya,
Hogy Márs tanitvánnya, ki-ki meg-mutattya.
326. Cupido Annyostúl nyughatatlankodik,
Az szerelmes szivek körül gyarsolkodik,
Mint ki két tűz mellet szorgalmatoskodik,
Ha egyet fel-lobbant, máshoz rugasztkodik.

327. Végre Máriához mind ketten gyülenek,
Minapi sebéhez több tüzet tévének,
Az melytül erei jobban hevülenek,
Nagyob indulati Ferenczhez levének.
328. Az mint üle azért, lassan emeledék,
S' mint az nyiló rosa, gyengén pirossodék,
Ajaka mozdula, s-szólni ereszkedék,
S' ilyen feleletre nyelve bátorodék :
329. Hadakozó Mársnak vitéz onokája,
Az házasság dolga Istenek munkája,
Eök rendelik, kinek ki legyen mátkája,
Azok nélkül vakot fordít az ko(c)zkája.
330. Ha ugy tetczik azért ez az jó Istennek,
Ebben-is szolgálók vitézi fejednek,
Nem-is kell kivüled más senki szivemnek,
Csak te vagy reménye árva életemnek.
331. Azon lészek : miként velem együtt Muránt,
Te kezedhez adgyam, s-tarcs sajátod gyalánt,
Igaz szeretetünk csak legyen egyaránt,
Meg-adgya az Isten, az mit szivünk kívánt.
332. Eörüll Wesseléni ez kedves válasznak,
Jobban mint az özsvegy madár az tavasznak,
Mellyet nöstényétül telek el-szakasztnak,
S' az puszta erdőkön bannattal aggosztnak.
333. Végteére egymás közt illyent végezének :
Hogy mind az két részrül ébredve lennének,
Mihelt Máriátul levelet vennének,
Az mint ő rendeli, mindgyárt gyöhetnének.
334. Ez Wesseléninek melly öröndetes hir!
Hasznosab sebének, mint az Balsamum ir,
Olyan kedves képet az Apelles sem ir,
Mellynek jövendőben szép személyével bir.

Mária fele-
lete Wes-
seléni kö-
nyörgésére
s- Murán-
nak fel-
adássában
maga aján-
lása.

335. Mert miként Phosphorus az haynal-emelő,
Az több Csillagoknál fényesebben kelő :
Vgy ez egyebeknél töb szépség viselő,
Minden állapottya szeretet-nevelő.
336. Gazdagsággal Júnót, Cypriát szépséggel,
Szívével Bellónát, Pallást eszeséggel,
Beszédével Svádát, Phoebét deliséggel,
Igaz Penelopét követi hűséggel.
337. Musák tudománya nyelvének szóllása,
Haynali hasadás ajaka nyilása,
Orczája pünkösdi rosáknak szállása,
S-Wesselén szívének tüze, s-lángozása.
338. Le sem veszi szemét szép ábrázattyárúl,
Mint az sas-keselő mikor naphoz járúl,
Eörmest rosákott szedne orczájárúl,
S-klárist szakasztana kedves ajakárúl.
- Wesseléni- 339. Kap-is azon közben kesken derekához,
nek Mária
csókolására
való ha-
(s)zontalan
gerjedése.
- Egy csókra hajtani akarja magához,
De hasonló lévén az gyars karikához,
El-fordul, s-nem enged modot illy dolgához.
340. Erre gerjett tüze hejában fárada,
El-készített csókja ajakán marada,
Az hová szánta volt, oda nem ragada,
Vgyan kár, az szép csók hogy csak így szárada.
341. Noha az csók előtt kezébül ki-mula,
De mint könnyű szellő megént meg-fordula,
Nem idegenkedik, mint hogy meg-holdula,
S-gyenge hajából vert pereczéhez nyula.
342. Fogd ezt. Az gyars üdő mint hogy senkit sem vár,
Hanem szokott rendi folyásában el-jár,
Edgyütt-lételünközt meg-kajonlotta már,
S-egymás személyétől benünközt mayd el-zár,

343. Az távul-lételnek pedig maradéka,
Az feledékenség, mellynek ha árnyéka
El-nyomván, szunnyadna szivednek szándéka,
Kölcsön fel ez attam perez ajándéka.
344. Árva személyemett juttassa eszedben,
Tudgyad, mit végesztél velem e' berekben,
Nincsen annyi hay-szál az attam perezben,
Menyit lésszesz nálam te emlékezetben.
345. Kedves ajándékát vészi nagy kedvesen,
De esik szivének igen sérelmesen,
Hogy szép személyétül válni el kellessen,
Az mint bucsuzik-is tőle keservessen.
346. Ell-válván egymástul, két felé térének,
Egy rész Máriával vár felé menének,
Az töb vitézekhez más rész sietének,
Kik Ferencz szivének nehezen esének.
347. Hánszor teként viszzá, mig ötet láthattya,
Vigyázó szemeit oh mint nem jártattya!
S-mikor továb menvén, ezt nem vigyázhattya,
Meg-kedvelt személyét, gondold, mint ohattya.
348. S-viszzá akar térni, nem birhat tüzével,
Az mint meg-is indul fel-lobbant szivével;
Kéri Vadászi Pál, s-inti beszédével:
Hogy ezt ne mivellye, s-mayd tartya kezével.
349. Tészen vala nagy kárt viszzá-menésével,
Máriának jutván szemben cselédével,
El-árulta volna magát személyével,
Mely lett volna dolga hamar veszélyével.
350. Azért szokták vakon irni az szerelmett,
Hogy nem tud ösmérni semmi veszedelmett,
Vadászi Pál ha ád vala engedelmett,
Ferencz-is vesztére talál vala vermett.

Egymástul
való el-vá-
lások.

351. Van Mária után szive nehésséggel,
De más felől megént tellyes remésséggel,
Márs, Vénus, s-az Isten lévén segítséggel,
Fel-virad várt napja megént fényességgel,
352. El-hagyott sereghez azonban jutának,
Az kik ez dologban semmit sem tudának,
Hogy tovább mentek volt, annak szint adának,
Mellyet az vitézek valónak tudának.
353. Onnét meg-indulván, haza verekednek,
Az fáratság után nyugodni erednek.
Kis pihenést Musám adgy te-is kedvednek,
Meddig az töb dolgok fel nem kerednek.
-

MÁRSAL TÁRSOLKODÓ MURÁNYI VÉNUSNAK

HARMADIK RÉSZE.

1. Az váró sziveknek nincsen nyugodalma,
Az kit el-borithat szerelem hatalma,
Fáradt s-elméjének van sok agadalma,
Reméllét dolgának míg nem lesz jutalma.
2. El-válása után az két árva főnek,
Egyre, másikra-is, nehéz gondok győnek,
Nyughatatlanságot kik szivekben lönek,
Mig modgyát eythetik az rendelt üdőnek.
3. Ha ők nem nyugodnak, kely fel Musám te-is,
Az második után meny harmad részre is,
Muránban Wesselén miképen ment be-is,
Beszöld ell s-dolgának mint szakat vége-is.
4. Két hasonló dolog: szerelem, s-vitésség,
Kiket egyaránt ér mind jó, s-mind veszteség,
Vénus és Márs között van régi s(z)övetség,
Az miként tanított errül az régiség.
5. Az vitézek dolga s-az szerelmeseké
Egyenlő, olly ezé, az mint az másiké;
Az melly üdő tézsi az vitézt erőssé,
Az szerelmezt azon teheti kedvessé.
6. Az vitézek dolga sok földekett jární,
Kétes reménséggel szerencsáját várni,
Az puha életet kedvétüll el-zární,
Essőt, havat, s-záport egyaránt próbální.

Az szerel-
mesnek és
az vitéz-
kedőnek
egyenlő
állapattya.

7. Kétes szerencséje az szerelmesnek-is,
Sokat fárad, s-visel meszsze utakat-is,
El szokta mulatni az lágy ágyakat-is,
Eösmér sok hideget, s-forró napokat-is.
8. Vigyáz leseire az vitéz, s-strását ál,
Álom szemeire éjjel-is ritkán szál,
Kévánt próbájára ha mi modott talál,
Siet, s-nem tartya meg semmi ves(z)ély s-halál.
9. Az szerelmesnek-is ébredve kell lenni,
S'szükség az éjbül-is gyakran napott tenni,
Alkalmatosságot vigyázva kell venni,
S' tekéltet helyéhez serényen kell menni.
10. Az vitézkedőnek nem kis mestersége,
Hogy az melly strásákat állat ellensége,
Azokat el-fogja s-győzze serénsége,
Lesz nyereségérül ugy job reménsége.
11. Az szerelmesnek-is nem utolsó gondgya,
Annak csalásában mint lehessen modgya,
Ki vigyázásával gátoltatik dolga,
Ha ezt győzi, magát szerencsésnek mondgya.
12. Éjjel ütt az vitéz gyakran ellenségre,
S' véletlen csapása fordul nyereségre;
Tart az szerelmes-is sokszor setétségre,
Hogy nyilván ne kelyen dolga veszteségre.
13. Az vitézi dolog forgandó s-kétséges,
Néha hasznos, néha káros s-veszteséges;
Szerelem dolga-is nem mind nyereséges,
Ha most gyönyörköttett, volt eléb inséges.
14. Az vitézkedőköt sok veszély rémiti,
Kezdett uttyokrúl-is gyakran meg-tériti,
S' néha nem reméltet veszélyben keríti,
Meg-szabadulásra csak Isten segíti.

15. Ki visell töb veszélt, mint az szerelmesek,
Kiknek minden dolgok, s-uttyok félelmesek,
Lévén az irigyek ellenek szemesek,
Jóra várt napok-is gyakran keservesek.
16. Ennek mind kettőnek csoportos az uttya,
S' nem olly mulatságos, mint Pegasus kúttya,
Sok munka, fáradság, várás, tőrés futtya,
Ha mi jót fordít-is, azt sem hamar nyújttya.
17. Nehéz ugyan várni az szerelmeseknek,
Az szerént az proba-leső vitézeknek,
De az üdő szabván modgyát mindeneknek,
Annak rendi ellen ezek sem mehetnek.
18. Állani az üdő ellen ha lehetne,
Akar mi-is végben könnyebben mehetne,
Tűzérüll szerelmes hamaréb tehetne,
Vitézi proba is eléb készülhetne.
19. Szerelem, s-vitésség illy hasonló társok,
Kiknek Ferenczben-is együt van lakások,
S' hogy az üdötül nem volna várások,
Murány felé régen volna indulások.
20. De az mint végezett szép Aszszonykájával,
Idötül kell várni annak az modgyával,
Ohajtván szivének titkos fájdalmával,
Hogy kévánt ideje győne gyars szárnyával.
21. Az várás mivel hogy gyülöl késedelmet,
Nem athat magának semmi engedelmet,
Mig fel-tett szándékán nem vész győzedelmet,
Az mellyre Istentül ohajt segedelmet.
22. Azonban az üdő el-jár folyásában,
Mária sem nyukszik kedvére Muránban,
Hanem vagyon gondos szorgalmaskodásban,
Mint érne jó véget fogadott dolgában.

Mária törődése s-busálása: mi-képen vigye végben fogadása szerént Muránnak fel-adását.

23. De erős fát ingat nehéz mozdítása,
Miolta alá volt Ferenczhez járása,
Annyira hatotta szivét fogadása,
Hogy mayd beteg ágyra történik szállása.
24. Fárasztja elméjét, s-nyughatatlankodik,
Hol le-üll, hol ballag, búsul s-gondolkodik,
Dől sokszor könyökre, halgat s-szomorkodik,
Mint essővel ár-viz, gondgya szaporodik.
25. Nem hoz csendes álmot az éy-is szemére,
Az hives haynal-is nincs könyebségére,
Ebéd, s-voesora-is nem lehet kedvére,
Mind kelet s-mind nyugatt bút ereszt szivére.
26. Orczái rosái mellyektől hervadnak,
Az gyenge Clárisok ajakán száradnak,
Vidám tekéntetü szemek szomorodnak,
Az serény lépésü inak-is lankadnak.
27. Az bú, s-az gond, csuda, az mint fogyasztanak,
Mint gyenge füveket az dér, hervasztanak,
Mint az nyári heves utak, bádgyasztanak,
Mint hajak-öszitő üdők, aggasztanak.
28. Az bú az elméket tészí csendetlenné,
Az szokott jó kedvet morda s-kedvetlenné,
Az test serénységét resté s-erőtlené,
Az jó falatot-is meg-únt s-izetlenné.
29. Látván változásit azért Máriának,
Kiket bús fejére az gondok hozának,
Lészen ez hírével öcsének Évának,
S-tudakozza okát ily nyavalyájának.
30. Az okosság talál mindgyárt fogásokat,
S-tudgya oly palástal földni az dolgokat,
Melly alól nem látni azok mi-voltokat,
Együgyü halak-is így nyelnek horgokat.

31. Az vér-has nyavalya akkor uralkodott,
Magos Murányban-is bé-ment s-gonoszkodott,
Mondgya azért ő-is, hogy abban akadott,
Melyből minden teste s-ereje lankadott.
32. Valónak hiszik ezt bádgyadotságáru,
Ki-is vélhetet mást akkor Máriáru?
Nem gondolkothatván titkos szándékáru,
Szorgalmatoskodnak meg-orvoslásáru.
33. Készüll az orvosság, s-sietnek érette,
El-hozzák, ezt maga Éva készítette,
Vgy vélvén az dolgott, az miként szinlette,
Vér-has veszélyétül az Néennyét féltette.
34. Mondgyák: élyen véle, amaz le-téteti,
Hogy tovább bé-veszi, vélek el-hiteti,
Azonban azokott más felé viteti,
El-kezdet gondgyára bús elméjét veti.
35. Nagy dolgokatt mozgat, irtózik terhétül,
Azokott kezdeni sok egy Menyeeskétül,
Hectornak-is elég volna az szivétül,
Avagy Vlyssesnek practikás fejtül.
36. Vgyan-is gondold meg figyelmes elmével,
Lehetett gondgyának minémü terhével,
Oly dolgott kezdeni kétes szerencsével,
Melly nagy veszélyeknek rakva félelmével.
37. Hogy eleget tégyen fogadása aránt,
Arrul való gondgya ád szivének csalánt,
Azon törvén magát, mint adgya fel Muránt,
Mellynek erősségétt tartják csuda gyalánt.
38. Nincs egyéb, csak Kádas ehez segítsége,
Ki tudván az dolgott, van igaz hűsége,
De sok az kettőhöz ennek nehézsége,
Nagyott nem bir az kis erő tehetsége.

39. Végben menetele másképpen nem lehatt,
Az csendes éczaka ebben ha mit tehett,
Mikor az setét éy halgatásra mehett,
Akar mi titok-is gyarsab utat vehett.
40. Veszedelmes ez-is, mert noha más nyukszik,
De az szokott strása az Várban nem alszik,
Ha szemre kéll, az mi szivek alatt fekszik,
Keserő pár luggal az fejek melekszik.
41. Vgyan-is palástolt titkok ha ki-nyilnék,
Illy practikájokot melly dolgok nem érnék!
Szomoru rabságra az Máriát vinnék,
Kádassal az hóhér-bástya hosszát mérnék.
42. Mind ezeknek retteg ugyan nagy voltátul,
S irtóznak vállal illy terhek sullyátul,
De el nem szakadhatt fell-tett szándékátul,
Az igaz czáfolni nem szokott szavátul.
43. Hogy azért eleget tégyen szavainak,
Noha nehéz terh az gyenge vállainak,
De nem kedvez ezért semmi munkáinak,
Csak modgyátt talállya czéltott dolgainak.
44. El-tekélli, ezen hogy csak által esik,
Nem nézvén, minémü rémitések lesik,
Azért szoros uttyát addig irtyák s-nyesik,
Alkalmatosságát végtére keresik.
45. Dedalus szorolván Créta szigetében,
S-tartatván Minostul rabságos inségben,
Szerelmes hazája jut gyakran eszében,
Mint szabadulhatna, hánya elméjében.
46. Fell-kél s-figyelmessen nézi az helyekett,
S-el-jár alatomban minden szögletekett,
Szabadulására hol lelne résekett,
Láttya környös-körüll az nagy tengerekett.

47. Törődik magában s-hánnya practikáját,
Meg-unván az fogság kedvetlen igáját,
Miképen győzhesse tenger Morotváját,
S-láthassa valaha ohaytot hazáját.
48. Mellynek mint hogy egyéb mo(d)gyát nem láthattya,
Vy mesterségekre elméjét fordittya,
S-mond: szabadulását ha az tenger tiltya,
Az tág levegő ég szabad uttyát nyittya.
49. Szerez azért titkon fiával tollakott,
S-azok füzéséhez készít viaszokott,
— Vy találmány — csinál azokbul szárnyokott,
Magára, s-fiára ragasztya azokott.
50. Az kik erejével magokot emelik,
Fel-kelvén Cretábul, tengert által-kelik,
Vágyott honnyok felé uttyokot rendelik,
Várt szabadulással akarattyok telik.
51. Igy Mária szive lévén bús fogságban,
Mint ki-vágyó madár meg-únt kalitkában,
Szorgalmatoskodik az szabadulásban,
Éjjet-is gondal tölt sok gondolkodásban.
52. Az vár kerületit szemessen vizgállya,
Alkalmatosságátt nézi, hol talállya,
Látván, hogy mindenütt nagy meredek álla,
Azt miként győzhesse, szivét nagy gond szállya.
53. Hogy adott szavának eleget tehetne,
Merre Wesseléni titkon fel-mehetne,
Mert dolga jó vége másként nem lehetne,
Az magos falok közt olyan helt keresne.
54. Meredek kősziklák az fel-hágást tilttyák,
Mint tenger Dedalus uttyát, el-szoritttyák.
De szükség s-akarat őt-is meg-tanitttyák,
S' kellő találmányra elméjét forditttyák.

Mária szorgalmatosága az létrák készítésében, mellyeken bé-bocsát-hassa Wes-selénit Muránban.

55. Azért mint Dedalus viaszos szárnyokott,
Készít Mária-is titkon lajtoriákott,
Mellyekkell győzhesse az nagy kősziklákott,
S' ilyen mesterséggell készíti azokott.
56. Az vár-fokon járván, czérna-szalat vészen,
Annak az végére köveskét kött s-tészen,
Le-ereszti s-az falt méri néhány részen,
Létra állásához csekélyeb holl lészen.
57. Az mint építetve van most az uj bástya,
Az melly szomszédságát az Csigáknak tarttya,
Akkor csak köz hely volt, azért azt választtya,
Alkalmatosb helyét nem-is találhattya.
58. Meg-mérvén mélységét köves czérnájával,
Tizenkét öltre nyúl az czérna hosszszával,
Mig fölitül edgyez az falok allyával,
Melly van elméjének nem kevés gondgyával.
59. Mert nehéz szert tenni olyan lajtorjára,
Melly tizenkét ölig nyuytozzon hosszszára,
S' ugy bocsótkozhasson az falok allyára,
Hogy az alatt-lévött hozza az bástyára.
60. De ad Isten orvost ez nyavalyájának,
S' mutatt futamatot meg-akatt dolgának,
Mert gyön megént Eöttze, kit hínak Évának,
Látogatására gondos Máriának.
61. Talál az gyars elme itt-is szinekett,
Vesz hamar nyelvére kemény beszédekett,
Formálván cseléde ellen nagy sémbekett,
Mutatt haraggal tölt kedvetlenségékett.
62. Kérdi Éva okát sémbeskedésének.
Amaz illy választ ad értekezésének:
Vigyázatlanságát unta cselédének,
Ez oka haragos kedvetlenségének.

63. Most-is nem kevés kárt, mond, szaporítottak :
Sok derekalt s-párnát öszve-rothasztottak,
Mondom, szellőztessék, de szót nem fogattak,
S' azt felelik, hogy ők létrát nem kaphattak.
64. Az mint hogy nincsen-is nekem olly Laytorjám,
Az mellyen azokat az padra hordatnám,
Nem örömet pedig más helt fitogatnám,
Azokért magamot hogy meg ne szólátnám.
65. Mert sok Erdélyi nép gyön s-megy most az várban,
Az idegen pedig gyars az meg-szóllásban,
S' szemes akarmi kis dolog vizsgálásban,
Mint magában vétket eléb talál másban.
66. Csenedesítő szóval mond Eötcese Nénnyének :
Illy kedvetlenségi azért ne lennének,
Másut Laytorjákat ha nem lelhetnének,
Van Listiusnénak, azokért mennének.
67. Listiusné akkor nem vala Muránban,
Vidula Mária Eötcese tanácsában,
Angyal szól belőle, gondollia magában,
Vgy tetezik, hogy immár eléb van dolgában.
68. Az mondott Laytarját azért el-hozattya,
S' el-hozatván, titkon az padra tolattya,
Serénkedik, kezdet dolgát nem mulattya,
Készítetteti, s-talám maga-is forgattya.
69. Sok mester-ember van mivel hogy Muránban,
Mint valami czéhes mezei városban,
S' lát kiki dolgához külömb hivatalban,
Kötél-csináló-is lakik vala abban.
70. Ezzell kötelekett gyarsan visszszálatott,
Mellyeket titkosan párnákban dugatott,
Hogy eszre ne vegyék, padra úgy hordatott,
Létra készítéshez ezekkel fogatott.

71. Rövid volna csak egy, mond: mást-is fogjonak;
Fogják, s-körülötte serényen forgonak,
Az mint az mérték ér, olly hosszszat toldonak,
Meg-kötik, s-fogai erőssen tartonak.
72. El-készítik, mennél job modgyával lehatt;
Bizik, hogy már dolga szaporábban mehett,
S-Isten áldásából kívánt véget vehett,
S-Létra segédével Wesselén föll-gyöhett.
73. Akkor Illyésházi nem vala Muránban,
Rákóczihoz ment volt Kassa várassában,
Ez-is segítette Máriát dolgában,
Mert mint máskor, nem volt annyi nép az várban.
74. Eléb pedig hogy sem az létra kész lenne,
Mihelt látá dolgát, hogy már jobban menne,
S-végben vitelérül reménséget venne,
Vitéz Wesselénnek illyeket üzene:
75. Sies(s) Kádas ahoz, az ki ohajtva vár,
Társott adó tavaszt mint az özvegy madár,
Vigasztald s-jelencsd meg, hogy készen várom már,
Meg-jádzom szerencsém, valamiképen jár.
76. Csötörtök éczaka hagyot üdönk légyen,
Ha én nem rettegek, ő-is szívett végyen,
Az mikor az üdő éjjél-korra mégyen,
Az fel-gyövetelben probát akkor tégyen.
77. Csak álhatatosság, nem kell egyéb ehez,
Modot keresek én az Várban mindenhez,
Kész uttyát talállya az fel-gyövetelhez,
Isten hozza, s-bizzon igaz hűségemhez.
78. Meg-indula Kádas szokott sietséggel,
S' Fülekre érkezik kedves követséggel,
Telik Wesseléni ujjab reménséggel,
S-kezdendő uttyához lát nagy serénséggel.

79. Kik tudgyák az dolgott, szólittya magához,
Azok tanácsából készül probájához,
Hiván segítségüll az Istent magához,
Jó reménségben van s-bizik-is dolgához.
80. Tanácsott tartának, ehez mint kezdgyenek,
Az nagy hegyek által melly uton mennyenek,
Tanult kalahúzókat vélek kik legyenek,
Hogy az nem járt uton ne téveledgyenek.
81. Egy régi szolgálja vala Máriának,
Melly elől-járója volt tiz gyalogának,
Ficzeknek nevezik nevérül attyának,
S-ahoz Jakab nevet az Papok adának.
82. Ez Rima-Szombatban egy Vásárkor lévén,
Fell-tekert puskáját maga mellé vevén,
Az Tolongó nép közt ő-is menvén, s-gyövén,
Akarattya ellen ki-sült, nem remélvén.
83. Mellynek golyóbissa gyars repülésében,
Egy szegény Aszszonnak akad az mellyében.
Nem szenvedt tovább lelkét az testében,
Harmad napra véget szakaszt életében.
84. Rohan az sokaság az mellyért Ficzekre,
Kötelet hánnak az puskás kezekre,
Érdemes fogságra vitetik Fülekre,
S-Hánn(y)ák kimilletlen kemény Temleczekre.
85. Az holl szegény Jakab soványon tartatik,
Az száraz kenyér-is jó izűn falatik;
De hogy Ferencz kezdett dolga forgattatik,
Onnét szabad uttya neki-is nyittatik.
86. Mint hogy régi szolga volt Murány Várában,
Tudós az ott való útoknak dolgában,
Azért őtt állattják az Kalahuzságban,
Temlecz fogságából hozván szabadságban.

Wesseléni
készülete.

87. El-rendelnek mindent tanácsos elmével,
Készül Wesseléni Vdvara népével,
Több Hadnagyoknak-is adatik hírével:
Kiki készen légyen maga seregével.
88. Szép számu gyalogját azért meg-indította,
Más nap Lovasit-is utánna mozdította,
Mint ött vagy hat százig népét szaporította,
Az sok jó Katona egymást bátorította.
89. Serény inu lovak alattok ugrálnak,
Sok jeles példakott mentekben számlálnak,
Viselt dolgaibul kik Ferencznek álnak,
Véle edgyüt most-is örömet próbálnak.
90. Sok vitéz emberrel mérész az serege,
Kiknek az merre csap fegyverek melege.
Világi éltében lesz soknak elege,
S-mereviti testét az halál hidege.
91. Amaz magyar Hector véle Vadászi Pál,
Kinek vitéz hire az nagy egekig szál,
S-vérrel izzatt töre valamely felé vál,
Vagy hal az ellenség vagy el-fut s-ferre ál.
92. Az vadásznak nevét igazán viseli,
Sok Pogány vaddal van Gyöngyös gyakran teli,
Mint vigyázó Vadász, azokat fel-leli,
Kit meg nem öl benne, Fülekre emeli.
93. Felső hadakban-is vadászatot gyakorta,
Az Svédek vadait ott-is gyakran fogta,
Hectori fegyverét merre fordította,
Az ellen-állókat mint menykő rontotta.
94. El nem maratt tőle Fekete László-is,
Eösétül vett neve mellynek ha halló-is,
De fejérb erkölcsü nem vala Cato-is,
S-ennél nem vigyázób az tanult ráró-is.

Vadász
Pál vité(z)-
sége.

Fekete
László
ditsirete.

95. Az kedves erkölcsöt az nagy emberséggel,
Szép maga-viselést szelid csendességgel,
Okos vitézkedést meg-ért eszességgel,
Ha ki le akarná irni mesterséggel:
96. Ez légyen példája s-más formát se végyen,
Igaz jedzéseket csak ez szerént tégyen,
Bár maga Apelles itilője légyen,
Hogy ha kép-irása nem rendesen mégyen.
97. Gombkötő János-is Füleki fő-hadnagy,
Ki emlékezete Prága körül-is nagy;
Te-is Farkas Fábián Bátyáddal jelen vagy,
Szép vitésségedbül hátra most-is ne hadgy.
98. Kazai János-is az Péter Deákkal
Követi ezekett, s-gyön az gyalogokkal,
Kik mivel hogy eléb valának utokkal,
Polomnál egyeznek meg az lovagokkal.
99. Töb sok vitéz ember, sok hires Katona,
Kiknek, ha Történnék harczy zenebona,
Mindenike fegyvert örömet rántana,
S-mint az busult vadkan, sebeket osztana.
100. Vigan megyen azért illy szép seregével,
S-bátorittya magát azok erejével,
Eöket-is biztattya sok szép beszédével,
Hogy meg-áldgya Isten várt nyereségével.
101. Jutnak rút havasok kegyetlenségére,
S-kösziklás utoknak meredekségére,
Viradván más haynal éy setétségére,
Alig álhatot bé végezett lesére:
102. Hogy két áldgyu-lövés lén Murány Várában,
Kin az egész sereg vala zaydulásban,
De gyars Wesseléni az bátorításban,
S-okossan illy fogást találá dolgában:

Az sereg
rémülése
Muránban
essett ágyu
lövések
miatt.

Wesseléni
biztatása.

103. Vitézek ezt áldgyu-lövésnek vélnétek,
S-hogy bé-vitték hirünk, ne talám félnétek,
Várt nyereségünkrül kétessek lennétek,
De vadászok lőttek, nem egyeb, hidgyétek.
104. Mint hogy völgyek öblén az szók meg-akadnak,
Egy zendülésnek-is kettős hangott adnak,
S-nyári menydörgésként fel s-alá csaponganak,
Az apró puskák-is mint áldgyúk ropognak.
105. Ezt pedig az Echo cselekeszi velem :
Mert őt-is viselte néha az szerelem,
S-mint hogy az ő dolga vala veszedelem,
Várná, hogy engem-is rémitne félelem.
106. Volt ez seregébül régen az Nympháknak,
Kik szüz Diánával erdőkön vadásznak,
Akkor-is mestere volt az Csácsogásnak,
S-eset(t) szerelmében végre Narcisusnak.
107. Melly igen maga-hit(t) lévén szépségében.
Meg-utállya Echót, s-nem veszi kedvében.
Kin meg-háborodik, s-bút nevel szívében,
Meg-emészti magát, végre keservében.
108. Teste nedvessége búval el-szárada,
Csontaibul pedig kőszikla forrada,
Nyughatatlan szava, az mint volt, marada,
S-nyelveskedésének vége nem szakada.
109. Völgyek között történt volt el-változása,
Ottan vagyon most-is szaporáb lakása.
Kinek végeződik békével szállása,
Hogy ettül ne volna vissza-csaptatása?
110. Mint hogy szerencsétlen volt ő szerelmében,
Irigy másiknak-is jó szerencsájében,
De ám üvölsön ő az hegyek völdgyében,
Csak én Aszszonykámnak maradgyak kedvében.

111. Ez lövések azért meg ne rémitsenek,
Echo zengésébül kik nagynak tetczenek,
Elék életemtül Párcák el-mettczenek,
Fel-tett szándékomtul hogy sem el-ejczenek.
112. Meg-csapja Phaéton azonban Lovait,
S-tengerben meriti aranyos hajait,
Hesperus hozza fel hives árnyékait,
S-emeli az üdő éjjeli gyászszait.
113. Nem késnek, dolgokkal ők-is serénkednek,
Rút havassok közül alá-ereszkednek,
Az Murány-allyai sikra verekednek,
Nyolezvan az javából kezekre esküdnek:
114. Hogy éltek fottaig egymást el nem hadgyák,
Az dolgott egy sziv(v)ell s-markoss kézzel fogják,
Magokott kapsinak, s-prædának nem adgyák,
Wesseléntül várnak, s-ő szavát fogadgyák.
115. Elöttök az óra, melyben próbálnok kell,
Sibongnak egymás közt támatt beszédekkell,
Látnál sok Katonát változó szinekkell,
Mint ki tengerre üll hab-hozó szelekkell.
116. Irtóznak Muránnak nagy erősségétül,
S annak meg-vétele lehetlenségétül,
Ki Nagy Sándornak-is próbált seregétül
Nem félne s-sem Xerses sok ezer népétül.
117. Egy az többi között végre nem türheté,
Régi vitéz vala, s-az dolgokot érté,
Solmosinak hitták, szemeit fel-veté,
S' Wesselénit ilyen kérdésvel illeté:
118. Voltál-é Muránban? felel: hogy volt volna;
Azt mászod-é hát meg? mondgya: végzet(t) volna.
Már Aszszonkájávall, s-dolga készen volna,
Csak az oda menés, más héja sem volna.

Vitézeknek
Murán erősségétül való
irtózása.

119. Solmosi fejének tetezik ez csudának,
 Hogy enn(y)ire hiszen egy Aszszony szavának,
 Kész akartva keres, mond, veszélyt magának,
 Mint az haias Sámson, hívén Dalilának.
120. Nem tanácsos dolog Aszszonyoknak hinni,
 Hízelkedésekhez mérget szoktak kenni,
 Mikor leg hivebnek látezik hozzád lenni,
 Mint Siréna akkor szokot(t) csalra venni.
121. Circe mennél kedvesb énekett inditott,
 Leg töb tündérséget akkor szaporitott,
 Sok kedves orczákott rút bőrrel boritott,
 S-emberi szép személt baromra forditott.
122. Itallyának oly iszt Pandora-is csinált,
 Száj kényességének mellyel kedvett talált,
 De mikor gyomort ért, fojtó méreggé vált,
 S-mézzell szinlet(t) ize nevelt soknak halált.
123. Félő, itt-is az méz mérgett ne nevellyen,
 Az kedven adot(t) szó mordul ne felellyen,
 Jóra remélllet(t) nap homált ne emellyen,
 S-enyi szép vitésség veszélyre ne kellyen.
124. Solymosi szavain Ferencz boszszonkodik,
 Dorgállya, hogy ilyen-képen gondolkodik,
 S-mások szivében-is akadályoskodik,
 Szégyen, az melly félénk szókkall pironkodik.
125. Felel amaz: Téged féltlek, nem magamott,
 Az holl kell, ki-vonom ott én-is kardomott,
 Kevésnek-is tartom az én halálomott,
 De tégedet szánlak el-veszni Vramott.
126. Az a' szép vitésség, kit veled szerzettünk,
 Hercules modgyára fáradva kerestünk,
 Viselvén sok sebet, s-abbúl folt vért testünk,
 Illy mód nélkül vesz-e? s-igy lesz-e el-estünk?

127. Amaz szerzett szép hir, ki ér az egekig,
Keletrüll fell-gyöven, terjed nap-nyugatig,
Nem mehet-é tovább, hanem csak holnapig?
Illy hamar veszted-e? s-viszed végezetig?
128. Hidgyed, végét éri Murány mind ezeknek,
Aszszony szavaibúl, meg-lád(d), mik követnek,
Tégedet Rákóczi György kezében ejtnek,
Az hóhér-bástiáról benünkett le-vetnek.
129. Ezen Wesseléni annál inkább indúl,
Neheztell s-testében vére-is fel-posdúl,
Mord tekintetekkel Solymosihoz fordúl,
S-ilyen dorgálásra az ajaka mozdúl:
130. Mint okos kormányost az támatt habokban,
Olynak tartottalak téged az hadakban,
Let volna is ha mi rémülés másokban,
Tőled reméllettem biztatást azokban.
131. De im rontasz inkább, hogy sem építenél,
Mást-is el-vesztegecz, nem hogy segítenél.
Azért vagy-é itten, hogy így rémitenél?
S-kész nyereségünkrül vissza-térítenél?
132. Régi vitéz hired nem edgyez ezekkel,
Szégyen pironkodnod ilyen beszédekkell.
Kitül félsz illy sereg vitéz emberekkell?
Kik mint Sándor hada, ollyak fegyverekell.
133. Ha fortélyát látnám el-kezdett utomnak,
Kész akartva veszélyt nem hoznék magamnak;
De ösmérem szívét igaz Aszszonyomnak,
S-el-hittem általa jó végét dolgomnak.
134. Midőn tetejére az Ida hegyének
Juno, Pallás, Vénus le-ereszkedének,
Hogy ott itilletett a' végre vennének,
Az szép arany alma jutna mellyekének, —

135. Ez vala fel-téve: az szebbiké légyen,
Köztök itiletet mellyrül Páris tégyen.
Meg-állanak azért az pásiton négyen,
Várván Páris voxát ki fejére mégyen.
136. Juno gazdagsággall Párist édesgeti,
Bölcs tudománt igér Pallás, s-hitegeti,
Szép Læda Leányát Vénus emlegeti,
Ha ő lesz az nyertes, mond, ezt ölelgeti.
137. Meg-veti az többit, ez tettzik kedvének,
Az almát itilli Vénus személyének,
Azonban erei hevülni kezdének,
S-gerjed benne lángja szerelem tüzének.
138. Nyughatatlankodik, s-kél az tengerekre,
Nem hayt gyars habokot forgató szelekre,
Bátran veti fejét minden veszélyekre,
Csak meg-kedvelt vadát vehesse lesekre.
139. Meg-igirte Vénus: van jó reménségben.
S-mint hogy az szerelem böles az mesterségben,
Modot talál végre az ösmeretségben,
S hozza véle dolgát titkos s(z)övetségben.
140. Király Menelaus az Görög Országban,
Læda Leánnya van ennél házasságban,
Ezt ohaytya Páris, s-ezért vagon lángban,
Gondolnád, hogy magát fárasztja hejában.
141. De mint hogy végezet(t) titkon Helenával,
Az mint mondám, az szép Læda Leányával,
S-az Görög kerteknek leg szeb virágával,
Még-is kedve telék fel-tett szándékával.
142. Mert az gyars gallyákra titkon fel-ülteté,
Rengő vitorlált szélnek ereszteté,
Magát véle együtt Trójában viteté.
S-mint Vénus igirte, kedven ölelgeté.

143. Te lehetetlennek mondtad volna ezt is,
Rémitvén mint engem szerelmes Párist-is,
Az mint hogy miatta ösmért sok veszélyt-is,
De szerette s-mézül vette az mérgét-is.
144. Meg-ijedvén kezdett dolga nagy voltátul,
Ha könnyen el-állott volna szándékátul,
Üressen let volna ágya Helenátul,
S-nem melegült volna ohaytot lángjátul.
145. Igaz, hogy Pandora s-Circe tündérkedett,
S-sokakon nem remélt fortélt cselekedett,
De igaz szerelmek kikhez nevelkedett,
Annak hogy sem ártott, inkább kedveskedett.
146. Szavaiban kétes nem lehetek annak,
Ki igasságáru sok jeleim vannak,
Az igaz szeretők mint Syrén nem csalnak,
Mérget méz szín alatt az bal szivek adnak.
147. Végezett dolgunkhoz tőle valami kell,
Tekéletességén, tudom, nem múlik ell,
Adott szavaimtull én-is nem állok ell,
Az szerencse dolga, miképen viszen fell.
148. Nem volt semmi helynek még olly erőssége,
Kin — az ben-lévővel lévén szövetsége —
Az külsőnek nem volt volna nyertessége,
Kiváltképen ha volt Vénus segítségé.
149. Vénus indítója az én dolgomnak-is,
Minapi szavai biztatnak Mársnak-is,
Vagyon ehez kedve szép Aszszonkámnak-is,
Az kikkell erejét győzőm Muránnak-is.
150. Efféle félén(k)ség azért távul légyen,
Szokott bátorságott az katona végyen,
Végezett óránkra már az üdő mégyen,
Reméll(et) hűséggett kiki velem tégyen.

Wesseléni
el-hagyván
seregét, elől
megyen egy
néhányd
magával.

151. El-hagyván seregét derekasb számávall,
Meg-indul azonban egy néhány magávall;
Ha az hely zendülne valami lármávall,
Le-csendesitené hogy azt szép szavávall.
152. Az mint hogy egy partra midőn ballagnának,
Az pórok barmára ottan találának,
Az őrzők hirtelen egyben-zaydulának,
S-meg-ijedvén tőlök, tolvayt kiáltának.
153. Ayánlyák szép szóval nékiek magokott,
Hogy nem cselekesznek ők semmi károkott,
Inkább másoktul-is védnék marhájokott,
S-igy csendesíték-le az zajos tótokott.
154. Az Murány-allyai faluban érének,
Ott-is az sok tótság rájok zendülének,
S-egy tartván puskáját Wesselén mellyének,
Kérdi, kik volnának? s-itt mit keresnének?
155. Hogy ők Illyésházi s(z)olgái volnának,
Füleki tolvajok után nyomodnának,
Kik az szegénségen sokat prédálnának,
Az parasztkok előtt illyeket mondának.
156. Kikkell az Pórok-is meg-csendesülének.
De az falun által alig mehetének,
Hogy megént sok barmott s-Tótokott érének,
Azok-is ellenek mind fel-rezzenének.
157. Itt-is mentegetik, mint amott, magokott,
De most olyan könnyen nem hiszik szavokott,
Jobban meg-visgállyák, mint eléb, uttyokott,
S-forgatnak azonban feyszét s-dorongokott.
158. Végre csoportonként egyben-zajdulának,
Meg-edgyezet(t) sziv(v)el rájok rohanának,
Mellyek előtt ők-is férre vonodának,
S-egy fen-álló kender köziben állának.

159. Az Tótok utánnok oda-is menének,
Wesseléni körül forgodni kezdének.
Puskát ragad ő-is, s-tarttya egyikének,
Hogy útat csinállyon testén az lelkének.
160. De félvén, hogy lármát az Várban ne tégyen,
Melly kezdett dolgában akadályul légyen,
Mint hogy az pattanás éjjel meszsze mégyen,
Le-teszi az puskát, hogy más fegyvert végyen.
161. Pallost ragad azért s-villámlik kezében,
S-midőn villámlását láttyák az setétben,
Mint mikor sebet vesz medve az üzésben,
Lén az egész Tótság nagyobb zendülésben.
162. Ha láttál valaha paraszt-zendületet,
Egyben-rohanások kit elől-vehetett,
Üzik s-rikoltások az égig mehetett,
Vélnél köztök lenni végső itilletett.
163. Az ki mit ragathatt, ugy támad ellene,
Nincs parasztnok közöt, az ki kiméllene,
Nem visgállyák ők azt, ki mit érdemlene,
Többet-is fizetnek, hogy sem mint kellene.
164. Hid(d)-ell, ellenek-is nem másként rohantak,
Gyenge oláh tánczott láboknak nem vontak,
Bí zabí illy kedves tót nótát mondottak,
Mint az kölyke-vestett Tygris, ordítottak.
165. Az sokaság ellen hárman mit tehettek?
Kiváltképen mint hogy harcolni nem mertek,
Azért egészéget magoknak kerestek,
S-az több seregekhez azonban siettek.
166. Mint az sebes menykő villámló üdőben,
Az merre csap, sok fát ront le az erdőben;
Avagy keveredvén rút zápor-essőben,
Az mint praédál Eurús néha az mezőben:

167. Vgy tehettek volna nagy csapást ezek-is,
Az mint hogy valának próbált vitézek-is,
Hullottanak volna sok paraszt fejek-is,
S' Charon költöztetné eddig lelkeket-is.
168. De jövőendő dolog ökött tartoztatta,
S' jóllehet pallosát Ferencz ki-rántotta,
De az lobbant tüzet hogy sem mint gyútotta,
El-álván előttök, azt inkább óltotta.
169. Mint hogy borította nagy setét az egett,
Gyászban van az hold-is s-visel rút fellegett,
Nem találhatták fell mindgyárt az seregett,
Fell s-alá bujdosván, busulnak elegett.
170. Holmi kertek s-vizek köziben akadnak,
Egy patakbul másban véletlen szakadnak,
Kik kerengésébül az mig ki-fakadnak,
Fél óránál többet bujdosásnak adnak.
171. Végre csörtölözést egy parton hallának,
Bátoritván egy mást, arra indulának.
Az mikor egy mástul nem meszsze valának,
Mind az két rész hamar egyben-szóllalának.
172. Meg-ösmérik egy mást, az jelt tudakozván,
Kazai János gyön, szép gyalogot hozván,
Kin kétséges szivek ujjula vigadván,
Meg-indulnak edgyütt faluban ballagván.
173. Az holott ben vala immár az lovasság,
Kik miatt mint hogy nincs semmi csintalanság,
Le-rakta az fegyvert s-csendesült az pórság,
De az vitézeket tarttya szomorúság.
174. Nem tudgyák az Vrat mely felé szakadott,
Féltik, hogy valami veszélyben akadott,
Azonban az sereg hogy így sopánkodott,
Az mondot gyalog-is oda nyomakodott.

Vizek s-
kertek kö-
zött való
bujdosások.

Kazai János
érkezik az
gyalogok-
kal.

175. Mikor azért ők-is bé-verekedének,
Alig hogy egymással kardra nem kelének,
Meg-ösmérvén egy mást, le-csendesedének
Hogy el-tévelt Vrok meg-tért, örölnének.
176. Továb cselekedni mit kell, tanácskodnak,
Külömb-külömb féle vélekedést mondnak,
Egynek ez, s-másiknak amaz tetczik jobbnak,
Az köz Katonák-is sokképen sibongnak.
177. Azt javallyák többen, hogy ott ne késsenek,
Hanem az melly úton effelé gyöttenek,
Vgyan azon megent vissza-siessenek,
Mi haszna, hejában hogy itt teprengenek.
178. Az mint Ferencznek-is, az tetczik némellynek,
Az szomszéd réteknél továb ne mennyenek,
Ott hálván, jó rendü strását rendellyenek,
S' fáratságok után pihenést vegyenek.
179. S-hogy titkos dolgokrul semmit se vélyenek,
Más napra viradván, idején kellyenek,
Az Murányi völgyön rabolást tegyenek,
Füleki házokhoz azután mennyenek.
180. De Isten s-az Vénus ezt jobban rendelte,
Az kegyes-is szavát el nem felejtette,
Egy követét titkon alá-eresztette,
Wesselénit mingyárt de fel nem lelhetette.
181. Hanem egymás közöt hogy igy sibongnának,
Valami fittyentést hallottak, mondának;
Vagy hárman Ferenczell oda futamának,
Az mondott követre reá találának.
182. De nem hisznek néki, kímnek mondgyák lenni
Nagy dolgokban nem-is jó mindennek hinni,
Titkos álnoksággal sok rá szokot(t) vinni,
Az igaz s-álnok közt gond választást tenni.

183. Eök-is az követet azért meg-visgálák.
Hogy igaz embernek s-nem kémnek találák,
Szavain el-eset sziveket táplálák,
Eörülnek, s-magokott Istennek ajánlák.
184. Semmit nem mulatván, lovakra ülének,
Az magos vár felé hágtatni kezdének,
Mint az hóhér-bástya van, arra térének,
Az lovak hátárull megént le-keleének.
- Gyalog hág-
ják az he-
gyeket. 185. Gyalog indulának az magos hegyeknek,
Hágják az oldalát az nagy meredeknek,
Mint az fáratt vadak, mellyeket kergetnek,
Az magos oldalon lehelve sietnek.
186. El-fárat maga-is, alig viszi testét,
Az szokatlan utnak meg-unta keresztét,
Az nagy meredeken rettegi ell-estét,
Nehéz pihenéssel veszi lélegzetét.
187. Meg-áll, s-mondgya: tovább hogyimmárnem mehet;
El-állott lábain töb lépést nem vehett;
De üzvén szerelem, egyebet nem tehet,
Pihenvén meg-indul, s-megyen, az mint lehet.
- Az Vár
alat való
kertekhez
jutnak. 188. Azonban vár alá jutnak az kertekhez,
Adnak ott kis üdött meg-pihenésekhez,
Vizet ohajtonak el-szárat inekhez,
Félelem s-reménség állot az szivekhez.
189. Remélhetik ugyan munkájok jó végét,
Hivén az kegyesnek tekkéletességét,
Vizsont meg-gondolván ennek nehésségét,
Fé(l)hetik el-kezdet dolgok vesztességét.
190. Az mint az játékos, ki vár szerencsétül,
Reménséget véssen az fen lévő pénztül,
De retteg az szive az koczka-vetéstül,
Hogy el ne fordittsa várt nyereségétül:

191. Az ki szerencsére szokta magát vetni,
Nem bizonyos, dolgát mi fogja követni,
Néha nyereséggel szokot az fizetni,
Töbször veszteséget kell nála keresni.
192. Szerencse lábai golyóbison álnak,
Hirtelen fordulván, jobrul balra szálnak,
Holl szép(p)é, holl rúttá, mint tündérek válnak,
Állandó nyugovást nehezen találnak.
193. Ha mi jött fizet-is, azt-is gondal nyúttya,
Vgyan-is az jóknak csoportos az uttya,
Mint Wesselénit-is sok rémités suyttya,
Mig várt örömevell bús szivét uyittya.
194. Szerencse, szerelem két egyenlő dolog,
Kiknek állapottya változással forog,
Hol jóra, hol balra szerencse csavarog,
Szerelem-is hol vig, hol búval nyomorog,
195. Mivel hogy az Vénus tengerbüll született,
Annyának el-fayzot lyán(y)a nem lehetett,
Hanem hasonlatos erkölcsött követett,
S-minémü szüléje, tart olly természetett.
196. Az tengerek pedig veszedelmes pályák,
Habozó hajóját valakik meg-szályák;
Sok féle félelem, s-rémités probályák,
Gyakran nem remélet veszélyek talályák.
197. Sok háboru üdők támadnak ellenek,
Vitorlás árbocz-fák hajóstul rengenek,
Mint rád omló hegyek, habok rémitenek,
Az el-czélzot part(t)ul meszsére eytenek.
198. Meg-csendesül néha, s-az habok meg-szűnnek,
Az kedves üdőnek hajósok örülnek,
Azonban az meg-szünt szelek ki-repülnek,
Vyab félelemmell az hajók rendülnek.

199. Valamig az hajós kívánt parthoz nem jut,
Mind addig félelmes tengereken az út,
Ellene holl sok hab, holl más ij(es)zés fút:
Vgy nyertes, az várt part ha nyugodalmat nyútt.
200. Igy az szerelemnek ki üll hajójára,
Sok ellenkező szél gyön vitorlájára,
S-nem kevés rémités veszi probájára,
Mig verekedhetik ohaytott partyára.
201. Az mint Vesseléni bő példája ennek,
Hány akadállya nincs, az miolta mennek,
S-menyi rémitések ellene nem kelnek!
Meg-tettzik, hogy Vénus láynya az tengernek.
202. Mondám, az kertekig hogy verekettenek,
S-kevés meg-pihenést magoknak vettenek,
De rezzenés nélkül ott sem lehettenek,
Csörtölőzést hal(l)nak s-talpra serkentenek.
203. Egy csoport gyalogot fejek felett látnak,
Meg-edgyezett sziv(v)vel gyarsan kardot rántnak,
Mint próbált fiai hadakozó Mársnak,
Alig egymás között hogy sebbel nem ártnak.
204. Soknak az puskája volt pattanó félben,
Nem tudván ki légyen egymást az setétben,
De az jó Isten volt olly gondviselésben,
Hogy nem löttek még-is az fel-zendülésben.
205. Az ő seregekbül ezek-is valának,
Mint egy tizen öten utánnok jutának,
Az előttök-járótt hitták Gábor Pálnak,
Meg-ösmérvén egymást, le-csillapodának.
206. S' ollyan végezése lévén Máriával,
Hogy el-gyöven, készen várja lajtoriával,
Ki az földig érjen az várbul hoszszával,
S' azon mennyenek fell az hagyot órával:

Az lajtorját
keresik.

207. Azért az laytoria-kereséshez kezdnek,
Csendeseb voltaért mezt-láb vetkeznek,
Az gyenge láboknak tetczik ez nehéznek,
De az reménségért mindent cselekesznek.
208. Reménség, s-szerelem olly ösztön s-ingerlés,
Mellyekért nincs semmi munkában kiméllés,
Mikor kedves jórul vagyon az reméllés,
Nehéznek sem tetczik az munka-viselés.
209. Az jó reménségért ezek-is Vrokkal,
Eörömet fáradnak minden munkájokkal,
Vannak ide, s-oda gyars vigyázásokkal,
Honnét telnék szemek várt Laytorijákkal.
210. Nem talállják sohul; kapuhoz jutának,
Meg-szóllal az vártás: *Wer da* kiáltának;
Biztatás s-reménség kétségre szállának,
Mondván: meg-czalattak, az miben bizának.
211. Boszszonkodik Ferencz, s-polyhakiát ki-rántya,
S-készül, ha az vártás többször meg-szóllittya,
Le-lövi, s-az lelkét Charonhoz bocsáttya,
De halgat, s-az száját több szóra nem táttya.
212. S-az mint gyars szemeit vigyázva jártattya,
Illyésházinak-is egy szolgáját láttya,
Közell az kapuhoz, melly testét nyuktattya,
Mit mivellyen véle, tanácsra bocsáttya.
213. El-üssék-é fejét? mondgyák: ne; jobb lenne,
Két vitéz Katona ha melléje menne,
Illy kemény sugallást az fülében tenne:
Vegyük mindgyárt fejét, ha fel-tekéntene.
214. Vgy-is cselekettek, nem bánták életét.
Halván Katonáknak illy igyekezetét,
Inkáb kösziklákban röytné egész testét,
Hogy sem mozditaná csak egy tekintetét.

215. Rosz végezés vagy az barátom felől,
El-hitttem, szepeg-is mind kívül s-mind belől,
Lovastul van, vidd-el bizvást szeme elől,
Ne fély, hogy fel-nézzen az kősziklák mellől.
216. Kedveseb jószágunk nincsen az életnél,
Halálnak sarczólo-pénzt ha fizethetnél,
Van-é oly kedves jód, mellyet kimilhetnél,
Az mig kedved tartya, csak addig élhetnél;
217. Sok nyavalya forog ugyan az életben,
Nehezb az halállal még-is lenni szemben,
Ki egyben nyomorog, ki más gyötrelemben,
Az szerelmes sincsen mindenkor örömben.
218. Inkáb nagyobb gondgya, s kényya kinek lehet,
Törében szerelem mint az kiket vehet?
Gondold meg, mennyi bút az gond rajta tehet,
Kedve töltéséhez mig fáradva mehet.
219. Menyit fárad s-busul, ládd, Wesseléni-is,
Alig birják immár lankat lábai-is,
S' noha el-érkezett az hagyott óra-is,
Még-is bajos dolga s-nincs az laytorja-is.
220. Az mellyen — mint mondám — kétséget vévének,
S' inditot dolgoktól szívek el-esének,
S' ilyen véletlenülll hogy itt ne vesznének,
Solymosi ajaki illy szókra kelének:
221. Vram! czáfoltattad eléb szavaimott,
S' dorgáló beszéddel illetél magamott,
Ide hozám még-is fáradot tagamott,
Az mint nem-is szánom veled halálomott.
222. De holl az laytorja, mellyet reméllettél?
Most látczik: melly igaz, az kinek igy hittél,
Egy Aszszony szavain sokat építettél,
De mint mégy már vissza innét, hova gyöttél?

Az létrát
sok kere-
sésekre-is
nem tá-
hattyák, ki-
ért kétel-
kednek dol-
gok végben
menetele
felől.

Solmosi
szava Wes-
selénihez,
hogy el-
hadgyván
Muránt,
vissza men-
nyenek.

223. Im mingyárt meg-virad, raytunk lesz sok tótság,
 Ki-ütt az várbul-is az német, s-magyarság,
 Harminezötten vagyunk, lesz dolgunk romlotság,
 Ben(n)ünk kit le-vágnak, kit nyomorit fogság.
224. Az mig az setétség le nem húl az égrül,
 Gyere, lovainkhoz vezetlek az hegyrül,
 Mennyünk-el ez éltünk-szomjuhozó helyrül,
 Mászszor kinek mint hidgy, tanulhattz most errül.
225. De az Wesseléni nem akar el-menni,
 Készeb itt vitézül életét le-tenni,
 Mint hegyek közt pórok praédájává lenni,
 S' gyalázatos halált mint az Tolvaj venni.
226. Mond: Inkáb esküdgyünk kezére egymásnak,
 S-holnap, nyilásakor haynali rosáknak,
 Kezdgyünk vitéz modra az kapu-vágásnak,
 Ha vesznünk kell, vesszünk mint fiai Mársnak.
227. Igy ha koncollyák-is halandó testünkött,
 De nem fogyathattyák vitézi hirünkött,
 Sirbul-is életre emelnek bennünkött,
 Kronikákban irván örökös nevünkött.
228. Lassan Wesseléni! távul még az halál,
 Jó reménségben légy, az mint eddig valál,
 Az várt jó szerencse ezennel rád talál,
 S' minden fáratságod kedves öröme vál.
229. Az mit Isten ígér, azt meg-adni szokta;
 Cupido szivedet mikor lobbantotta,
 Tudd-é, hogy Máriát tenéked vallotta?
 Nem-is lesz másképen, hanem mint mondotta.
230. Midőn az Istenek régen el-oszlottak,
 Külömb-külömb féle helyekre szállottak,
 Kik égben, kik földön, kik tengeren laktak,
 Az mint az régiek errül tanítottak.

Wesseléni
 el-tekéllet
 szá(n)déki.

231. Külömb-külömb czimert, s-jelt attak mindennek,
Az mint természeti hozta mely Istennek:
Zöldellő borostyánt Bacchusnak szentelnek,
Téged pedig Phæbus Laurussal tisztelnek.
232. Rosát visel Vénus, lakik-is közötté:
Mert virágos Cyprust lakásul szerzette,
S' virágokkall kedvét ot(t) gyönyörköttette,
De az rosát jelül ok nélkül nem vette.
233. Maga saját vére, méltán kedvelhette,
Mert egyszer sétálván, lábát meg-sértette,
S' abbul cseppent vérét veszni nem engette,
Rosát nevelt róla, s-czimerül azt vette.
234. Az rosa másként-is kedves mindeneknél,
Mikor gyengén nyilnak pünkösdi üdöknél,
Mint rosák, nincsen szob virág az kerteknél,
Az szü-is örvendez mosolygó színeknél.
235. De nehéz azt szedni, mert terem tövissen,
Mellynek az teteje fakadott hegyessen;
Ki akarja azért, hogy rosát szethessen,
Tövis-sértéseket, szükség, viselhessen.
236. Vénus-is vér által jutott az rosához,
Mást sem ereszt könnyen kedves virágjához,
Adván olly értelmelt ezeknek titkához,
Hogy nem könnyen jutni szerelem dolgához.
237. De az mihez mennél nehezen juthatni,
Azt annál kedveseb izzel kóstolhatni,
Étel kedvességét jobban úgy tuthatni,
Ha azt váraozott gyomorral kaphatni.
238. Hideg ösmérteti meleg kedvességét,
Mord tél ohaytattya az nyár kegyességét,
Rekkenés kelleti szellők frissességét,
Setétt éy várattya az nap fényességét.

239. Igy az szép rosa-is annyival kedvessebb,
Az le-szakasztása mennél sérelmesebb,
Szerelem-is annál gyönyörösebb,
Menyivel az uttya volt veszedelmesebb.
240. De elég már, az kit Wesselén szenvedtél,
Az sok tövis után rosát érdemlettél,
Készen van az létra, melyről kételkedtél,
Meg-adgya az Isten, az mit reméltél.
241. Mikor azért ilyenképpen fáradnának,
Az létrára hamar nem találhatnának,
S-azon nem csak kiseded búval aggodnának,
S-az kedves remények bús gondra jutnának :
242. Vadászi azonban járván az vár körül,
Imé Kádas Márton eleiben kerül,
Melly kedves uyságon az szive meg-örül,
Minden előbbeni kétségett el-törül.
243. Fittyentvén, jelt adnak az több vitézeknek,
Mellyre nem mulatva, Ferenczel sietnek,
Készen van az létra, mondgyák, fel-mehetnek,
Melly uyulása lén az kétes sziveknek.
244. Mint az lesben álló, ki vár ellenségett,
El-eped, viselvén nyári nagy hévségett,
De ha nyereségrüll lát jó reménségett,
Fel-ugrik, s-el-felejt minden nehézségett :
245. Igy ök-is, jöllehatt vannak lankadásban,
S-fárattak inai az nagy hegy-hágásban,
De meg-uyulának ez uyság-hallásban,
Mint nyári lankat fű, lágy harmat-hullásban.
246. De minek előtte ezek történtenek,
S-az hoszu laytorján fel-verekettenek,
Hald, ehez az Várban miként készületenek,
S-Mária dolgai ott-is mint lettenek.

Vadászi Pál
Kádasra ta-
lál, kitül jó
hirt hal-
nak az le-
eresztett
létra felől.

247. Ollyakott forgatván titkos elméjében,
 Mellyek ha tűnnének másoknak szemében,
 Nem mehetne előll igyekezetében,
 Izzad az homloka végben vitelében.
- Mária ké-
 születiWes-
 seléni fel-
 bhotsátásá-
 hoz.
248. De bizik Istenben, s-készüll probájához,
 S-mint hogy csendes álmod vet(t) minden magához,
 Nem emeli szemét most vigyázásához,
 Jó reménsséggel van, s-bizvást kezd dolgához.
249. Kevés szám szolgálait edgyüvé gyűlteti,
 Erős hittel őket mind meg-eskütteti,
 Látván, hűségekett hogy már meg-hiheti,
 Meg-ajándékozván, illy szókkal illeti :
- Szolgáihoz
 való be-
 széde.
250. Nagy dolgott forgatok, szolgálaim! elmémben,
 Csak bennetek bizom pedig s-az Istenben,
 Ha mellettem léstek fogadott hűségben,
 Reméllek jó véget igyekezetemben.
251. Tudgyátok méltatlan sok szenvedésemett,
 S' Atyámfiaitult vet(t) rövidségemett,
 Mellyek éles törként sebhetik szívemett,
 S' epezstik mint méreg keserves fejemett.
252. Borult volt miattok életem homályban,
 Eők voltak az napok, s-fénlettek Muránban,
 Én, mint homályos hold, üldögelttem gyászban,
 Töltvén óráimott sok titkos sirásban.
253. De meg-szánta Isten árva életemett,
 Igérte köd után kívánt nap-fényemett,
 S' el-hozza ezennel várt segedelmemett,
 Az ki megszabadit ezektül engemett.
254. Velem edgyütt azért jó sziv(v)el legyetek,
 Jót ad az jó Isten, semmit ne féllyetek,
 Az mint parancsolom, ugy cselekedgyetek,
 Szép jutalmat tőlem hogy érdemellyetek.

255. Ezekre az szolgák ajánlyák magokott,
Ha kell-is mellette rántani kardokott,
Vgy sem szánnyák érte vérek ontásokott,
Egy szív(v)el, s-lélekkell fogják az dolgokott.

256. Első dolga-is az várták el-fogása,
Nem-is lehet addig dolga jó folyása,
Mig azoknak czirkál szabados látása,
Mert röytött titkának lenne ki-nyilása.

Az várták
el-fogása.

257. Ezekhez lát azért s-meg-kerüli titkon,
S' az mint üvöltőnek rendre az vár-fokon,
Rá-fogja, hogy rosszszul vigyáznak, s-illy okon,
Csak hamar egyenként ragattattya nyakon.

258. Kezekett erőssen hátra kötözteti,
Leányok házában fogságra viteti,
Eskütt csatlósival ökött óriszteti,
Dolga jó végeig el sem ereszteti.

259. Az szerént az Német fő stráza-mestert-is,
Vgyan az Németek tiszt-viselőjét-is
Meg-fogattya, s-kötik hátra kezeket-is,
S' hányják az többihez gyarsan ezeket-is.

260. Egy Inassa sétál Illyésházinének,
Karolyt hordoz, s-álmott nem ád madarának,
Rázkodván az madár, reá találának,
Ugy mint amazokkal, ezzel-is bánának.

261. Tizen-egyre telik száma az Raboknak,
Kik fölött az őrzők kardokot forgatnak,
Ha mi rezzenése történnék azoknak,
Lenne szakadása feyektől nyakoknak.

262. Nem mernek mozdulni, félik halálokott,
Látván az nyakokra esendő kardokott,
Meg-fogatásokban nem tudván okokott,
Reszketéssel várják, mi éri dolgokott.

263. Az egész várban nincs több estrása egynél,
Az ki üvöldögél az kapu felinél,
Ez-is tovább lévén az választott helynél,
Miatta szabadon fell s-alá-is mennél.
264. Mikor már illy utatt nyitott probájához,
Vészen egy fel-tekert pár pistolt magához,
Hasonlit az szive vitéz Bellonához,
Mégyen szolgálival az Hóhér-bástyához.
265. Ott, mint Ariadne, ki Theseust várta,
Mikor éjjel s-nappall tenger partyát járta,
Honnét gyön szerelme, ohajtva vigyázta,
S' kevés óráit-is ezernek számlálta:
266. Hasonlatosképen ő-is serénkedik,
Gyakor fegyelemre füle ereszkedik,
Mint mikor vadd után vadász lesékedik,
Várja szerencsáját honnét emelkedik.
267. Melly nehéz az várás, főképen azoknak,
Szerelmes szivei kiknek edgyütt laknak,
Távul esik pedig válások magoknak,
De napot rendelték szemben jutásoknak.
268. Nincs ott nyugadalma elmének s-az szemnek,
Az sok értekezők sűrön győnek s-mennek,
Egy kopogásra-is serénnyen fel-kelnek,
Vgasson az kuvasz, arra-is serkennek.
269. Valami zendülés-szózatok essenek,
Ételt-is el-hadgyák, csak ki-mehessenek,
Álmok sincs, csendessen kit végeszhessenek,
Ott jár eszek, együtt miként lehessenek.
270. Sokszor nyil az ablak, nézik az utakott,
Az melly felől várják jó akarójokott,
Ha mások győnek-is, reméllik azokott,
Nyughatatlansággall mulattyák napokott.

Az váró
szíveknek
nyukhatat-
lansága.

271. Ha hamar nem telik kívánt reménségek,
El-kedvetlenülnek s-nő gondos kétségek,
Hogy meg-tudgyák okát, indul követségek,
Miért történt nem várt késedelmességek.
272. Melly nehezen várja, gondold, Mária-is,
Fülel minden felől maga, szolgája-is,
Ha csak egy reméllett zörgést hallana-is,
Futamadna mindgyárt, ha nem az volna-is.
273. De sok várásra-is semmit nem halhatnak,
Csudállják, illy soká mi okért mulatnak,
Késedelmek miatt majd kétségre juttnak,
Nem tudván, hogy már az kapunál futosnak.
274. Nem várhattya tovább, magát bátorittya,
Az készített létrát alá-bocsátattya,
Kádist az Vár-fokrúl mellyen le-szállattya,
Ha el-érkeztek-é, általa láttattya. Az létrának
le-eresztése.
275. Vi(s)szá-fordul Kádas, mondgya : nem talállya,
Kin Aszszonya szivét nem kevés bú szálllya ;
De le-küldi megént, hogy jobban visgállya,
Ha rá-talál, magát ezekkel ajánlya :
276. Készen vár Aszszonyom fel-tett játéka-hoz,
Vagy hat fordul vagy vak, fogot(t) az koczká-hoz,
Jáczik már, csak gyógy-el, ohayt-is magá-hoz,
Bizik, jót ad Isten kezdett munkájá-hoz.
277. Azonban viszszá-tér Mária házá-ban,
Nem alacson búval törödvén magá-ban,
Fárasztya elméjét nagy gondgya habjában,
Ha el nem gyön, tovább mit kezdgyen dolgában. Mária
busulása
Wesseléni
késedelmé
miat
278. Hozzá kezdett immár titkos munkájá-hoz,
Eresztette lábát pállya-futásá-hoz,
Ha most nem vitetik remélllet tárdgyá-hoz,
Nem lészen más modgya annak fogásá-hoz.

279. Mert le-hull fedele ez után titkának,
S' ki-teteznek körmei rötyött szándékának,
Ha kell szabadulni az fogott strásának,
Meg-kérdik az okát meg-fogatásának.
280. Adgyon bár szint ennek, szavának nem hisznek,
Titkos fortélyára hitekkal esküsznek,
Kiért az várt napok rút ködökben esnek,
S' remélt szabattságbul nagy fogságok lesznek.
281. De mivel hogy fel-tett, meg akar jádzani,
Akarod-é végzet(t) szándékát hallani?
Eörök Kronikákban méltó ajánlani,
Nem sok Aszszony tanult illyeket állani.
282. Ha az Wesseléni, az mellyet vár készen,
Végezett dolgában fogyatkozást téssen,
Fogadása szerint az létrán nem léssen,
Esküszik magának, hogy illy utat(t) véssen:
283. Hogy lévén minnyáján most mély aluvásban,
Az vár-örzökött-is hányatván fogságban,
Sógora részérüll kik vannak az Várban,
Hivassa edgyenként azokott házában.
284. Az melly el-érkezik, mindgyárt fejét vegyék,
Ha más, s-harmadik gyön, azzal-is azt tegyék,
Negyednek, s-ötödnek azont cselekedgyék,
Hasonló mustrára az többit-is vigyék.
285. Az ellenkező részt mikor igy fogyattya,
Az többit, az mellyre akarja, haythattya,
Császár hűségére az Várat tartattya,
El-kezdett pályáját igy-is végig futtya.
286. Nagy igyekezet ez egy Aszszony szivétül,
Ki hallott illy probát bár öreg esztétül?
Nem-is czáfolt volna igyekezetétül,
Meddig végben nem ment volna ez kezétül.

El-tekélett
szándéka
Máriának,
ha Wesse-
léni el nem
győne.

287. Mint ha magát látnád Pallást, az Máriát,
Hasonlóságának nem-is tudom héyját,
Meg-vonná ez-is ugy, mint amaz kéz-yját,
S-magához övezné harczoló kard-sziját.
288. Ha mind kettő edgyütt találna állani,
És viadalomra akarna szállani,
Ez-is kész mint amaz, ugy harczot állani;
Melly bátrab közöttök, nehéz választani.
289. Meg-eléglé Vénus azonban terhekett,
Viselt eddig szivek elég tövissekett,
Régen volt, miolta fárasztya ezekett,
Ideje, hogy együtt nyuktassa fejekett.
290. Mikor azért má(s)szor Kádas alá-szálla,
Vadászira, az mint irám, ugy találá.
Siett Aszszonyához, ki bús gondban álla,
Jó hirt hoz, mord kedve uyulásra vála.
291. Mondgya: Vadászi Pál az létránál van már,
Maga-is Wesselén oda csak közel jár.
Kit halván Aszszonya, serényben mint madár,
Futamék, s-az hagyott helnél vigyázva vár.
292. Azonban Vadászi létrán emelkedik,
Kazai Jánossall fel-is verekedik.
Ott álván az kegyes, tőlök kérdezkedik,
Vtánnok az Vr-is mégyen s-nyomakodik
293. Mászszak az kő-sziklát, sokan el-esnek-is,
Alkamatlansága nagy az setétnek-is,
Alig hogy nem juta ebben Ferencznek-is,
Mayd vége lett volna szép életének-is.
294. Mert ugy csuszamodék az völgyek mélyére,
Hogy történik vala élte veszélyére,
De meg-kapák még-is jó szerencséjére,
Csak az Isten viselt gondot életére.

Mária bá-
torsága.

Az létrán
fel-mene-
telek.

295. Érvén az laytorját, kezdnek az hágáshoz,
Az szerencsétlenség itt-is akadált hoz.
Vgyan sok tövissen jutcz, Ferencz, rosádhoz,
Igy jutt az arany-is az szép ragyagáshoz.
296. Az mint Németek-is valának mellette,
Egy az laytorjára fel-ment volt előtte;
Mikor az felső részt oda fel el-érte,
Ijettében az falt mint lovat ált-ülte.
297. Sem alá nem akar, sem fel onnét menni.
Mondgya Vadászi Pál: mit kel véle tenni?
Vessük le. Hogy ha ez így történne lenni,
Nem fogná kedvessen Wesseléni venni.
298. Mert utánna vagon, esnék az nyakában,
Le-ütné ötet-is, van-is ezen gondban;
De addig rángattyák, fel-vonnyák azonban,
S-mehetnek az létrán immár szabadabban.
299. Menvén egy Inassa kardgyával előtte,
Másikat utánna puskával rendelte,
Ezeknek fel-juta ő-is közepette,
Ennyi veszélly között Isten segitette.
300. Mikor ilyen gondal fell-verekedének,
Megálván az bástyán, két felé nézének,
Nem vélnéd, melly hamar harminczra telének,
Mind válogatottak, az kik ott levének.
301. Eörüll Wesseléni szép számu népének,
Ha mi zendülések ellenek lennének,
Ennyi vitéz ember nagy csapást tennének,
Bátorittya őket, semmit ne félnének.
302. S' mond: Az szegény Aszszony de mely felé lehatt?
Mellyrüll szánakodó kérdést alig tehett,
S' nem-is végeszheti jól az kezdet(t) nevet,
Eleiben fordul mint az könnyü evet.

303. S' felel: Én itt vagyok (ott-is várakozott),
Vége van már búmnek, melly eddig ágazott,
Az sok rettegés-is szivemrül távozott,
Nem félek pedig, hogy Isten ide hozott.
304. Ezen fáratt szive ujjula Ferencznek,
Mint izzadott testhez ha szellőt eresztnek,
Kezéhez békéllik az kedves kegyesnek,
S' kérdezi, még hátra mi dolgok lehetnek?
305. Kell-é valakivel menni harczolásra?
Mond Mária: Minden haylot most alvásra,
Csak kuvasz sem serkent ellenek morgásra,
Nincs leg kisseb ok-is az kardoskodásra.
306. Mellyen annyval-is inkább örülének,
Kin-lévő gyalogért, s-lovasért küldének,
Üzenik azok-is, hogy mindgyárt gyónének,
S' erős estrásákott azonban tevének.
307. Ezek közt Mária Ferencz kezét fogja,
S' mint hogy az idegen, az utat nem tudgya,
Hogy ötet kövessék, többinek-is hadgya,
Házához vezet, s-kedvessen fogadgya.
308. Mikor az kegyesnek szállására érnek,
Az el-epett gégek nedvesítést kérnek,
Ahitt szájjal kapják, ha mi vízhez férnek,
Bort-is hoznak, de vet Ferencz tiltást ennek.
309. Mondván: Az Katona itt jószanon légyen!
S' hogy üdő-mulatást hejában ne tégyen,
Hanem kezdett dolga kévánt véget végyen,
Maga Máriával az más házban mégyen.
310. Az Kapitányért küld Aszszonnya szavával.
Nem késik, öltözvén egyéb ruhájával,
Hanem veszi magát könyü papocczával,
S' jelen van mentéje csapatott ujjával.

Mária maga
házában
vészi kézen
fogva Wes-
seléni.

311. Az mint ajtó meget(t) Wesseléni álla,
 Meg-üttetik hátul az Kapitány válla,
 Hátra néz, szivére nagy félelem szálla,
 Ijettében haja-szála-is fell-állá.
312. Kérdi: ösméri-é? Retteg az szállásban,
 Nagy akadály az félsz az nyelv-fordulásban.
 Felel végre, lévén szive dobogásban:
 Eösméri; de mint gyött, nem tudgya, az várban.

Az Vár
 Kapitány-
 nyát és az
 több várbeli
 tisztet
 Ferdinánd
 Császár és
 magok, hiv-
 ségére es-
 kelik.

313. Arrúl tudakoznod, mond, néked nem szükség,
 Én kezemben vagyok már e' nagy erősség,
 S-hogy fejed ne érje ugyan itt vesztesség,
 Ne legyen egyébhez benned-is az hűség:
314. Hanem az harmadik Császár Ferdinándhoz,
 Hozzám, s-ez mellettem lévő Aszszonyodhoz,
 Esküdjél ugyan most hittel-is azokhoz,
 Másként mindgyárt rántom kardom haláloddhoz.

Nagy Fe-
 rencz Il-
 lyésházi
 hadnagyá-
 ra való
 Wesseléni
 haragja s-
 annak meg-
 ijedése.

315. Kész ezt cselekedni, mint meg-is esküvék,
 Hitit el-végezvé, Vitézekhez küldék.
 Porkolábot hiják, az-is el-érkezék,
 S-mint az Kapitánnak, dolga ugy történek.
316. Volt Illyésházinak Nagy Ferencz Hadnagya,
 Kire régen gerjett Wesselén haragja,
 Az több tiszték között hiják ezt-is, hadgya,
 Kardot fog s-ezeket haragosan mondgya:
317. Vagy halálnak fia, ted(d)-le életedett,
 Nem szenvedem tovább rosz emberségedett,
 Ezentül el-ejtem nyakadtúl fejedett,
 S-Plutóhoz bocsátom ebédre lelkedett.
318. Illyen gőzös szaván feje szédeledék,
 S-szokatlan voltátul gyomra imeledék,
 Purgatio sem kell, hasa folyamodék,
 Hozzonak füstölött, rút bűz ereszkedék.

319. Nehéz dolog az félsz, sokat cseleket(t)ett,
Nyalkaságott czifrát gyakran el-feleytett,
Tollas bokkrétákat s-forgókatt le-feytett,
Mint Hadnagy Vrammal rosz rezet-is eytett.
320. De nem bántá, szólván Mária mellet(t)e,
Hanem mint az többit, ezt-is meg-eskette,
S-mint hogy eytett bűzét továb nem tűrhetta,
Kapitány s-Porkoláb után eresztette.
321. Gyalogokott végre, s-az Tizedesekett,
Kik Illyésházihoz tarták hűségekett,
Hivatá, s-le-tévék ezek-is hitekett,
Az Katonák közzé küldvén mind ezekett.
322. Az Porkolábért küld ujonnan, s-hivattya:
Ad(d) elől az kulcsott; mond ő: nem adhattya;
Vélvén Wesseléni, talám csak jádzattya,
Fel-for haragjában s-kezét kardra csapja.
323. Végét éri vala talám életének,
De Mária bizonsága mentségének,
Mondván: szokták vinni kulcsokott Eöcsének,
Vgy tudgya, hogy most-is ő nála lennének.
324. Meny érte Porkoláb s-az kulcsokot kérd-ell,
De Aszszonykám öcsét, kérlek, ne ijeszd-ell.
Kéri, de nem adgyák; nem gyött ideje ell,
Bé-zárlott kapuját várnak hogy nyitnák fell.
325. Nem tehet egyebet, meg kell jelenteni,
Eörög Aszszonyátul azért meg-üzeni:
Hogy az Vár kulcsait kéri Wesseléni,
Adgyák ide, mert nincs egyebet mit tenni.
326. Mint mikor véletlen égések támadnak,
S-az hir-kiáltónak szavai rivadnak,
Azonban az szomszéd fedelek gyuladnak,
Az ben-lévők az mint ijednek s-szaladnak:

Illyésházi-
nának meg-
ijedése.

327. Nem különben Éva öreg Aszszonyával,
Meg-ijed ez dolog nem várt uységával,
Fel-ugrik s-van szive nagy dobogásával,
Borul orczája-is félsz haloványával.
328. El-nyomják az mellyét nehéz lélegzeti,
Miképen gyöttek fel, csak alig kértheti,
Porkoláb sem tudván, modgyát nem értheti,
Kapja az kulcsokat, s-eleiben veti:
329. Patvor vigye kulcsát, mond, ha oda az Vár.
Azért az Porkoláb Ferenczhez viszsza-jár,
Meg-viszi az kulcsot, s-oda-is atta már,
Jól vagyon, mayd meg-nyil az kapun-is az zár.
330. Mondám, hogy az miként tűz támadásában
Az meg-ijett népek vannak futosásban;
Vgy ezek-is az Vár-meg-vétel hallásban
Valának el-rémült s-bódult zaydulásban.
331. Vgy vagyon; sőt az mint mikor gyars tűz gerjed,
S fel-lobbant házadban az fejedre terjed,
Öltözödetet-is, nincs mód, hogy el-érjed,
Az mint vagy, csak ugy kell tűz előtt ki-térned:
332. Vgy hally itt szép dolgott s mosolyodgyál rajta,
Olly szép Comediát nem-is látcz gyakorta,
Nem kétlem, hogy maga Vénus-is kaczakta,
Más-is valaki ezt szemlélte, s-láthatta.
- Bolháknek természeti. 333. Bolhák Aszszonyoknak szokott ellenségek,
Kis fogacsájoknak van olly hegyességek,
Melly miatt testeknek fakad viszkségek,
Éczaka sem lehatt kévánt csendességek.
334. Az mint hogy leg inkább éyel-is sértenek,
Édes álombul-is gyakran fel-költenek.
Egy oldalrul másra sokszor térítnek,
Nyárban, mint hidegben, inkább kegyetlenek.

335. Szabad vizsgálói testen minden résznek,
Titkos helyeken-is szabad ugrást téznek,
Ha itt meg-rivasztyák, hamar másüt(t) léznek,
Valahol akarják, szabadon vért vésznek.
336. Kinek Muránban-is vala szaporája,
Eörög Aszszonnak-is meg-tölt volt ruhája,
S-hogy nyugodalmassabb lenne éczakája,
Meztelen nyomtatott gyakran nyoszolyája.
337. Aszszonyom talált volt akkor-is ugy lenni,
Porkolábnak kulcsért hogy történt volt menni,
S-az Vár meg-vételét hurré kelle tenni,
Nem tudá ruháját féltében fel-venni.
338. Mint az esze-veszet futos az setétben,
Az mint vagyon, talám nem-is jut eszében.
Gyertyát ragad végre, s-hordozza kezében,
Árollya mindenét nagy yjetségében.
339. Mások meg-szólítván, veszi magát eszre,
Mig egyebet kaphat az ruhátlan testre,
Terenyét forgattya az középső lesre,
Vgy futos az házban egyből más szegletre.
340. Az kezében akad végtére palástya,
Viszszájával hamar nyaka közzé rántya,
Bé-fedi az felét, az többit ki láttya,
Nem tudja, mit mivel, illy ijedség bántya.
341. Holl jobbra fordittya, s-holl az bal vállára,
Sokáig ugy bolyog s-megy-is az uczára,
Mehetett az üdő mayd fertály órára,
Hogy ez igy kerengett sokaknak láttára.
342. Illyen rémuléssel az mikor valának,
Egyebet mivelni mint hogy nem tudának,
Mint esze-veszettek végre indulának,
Nagy lélek-szakadva Ferenczhez jutának.

- Illésházinét
Wesseléni
biztatya.
343. Az ki kezett fogván ijedett Évávall,
Bátorittya ahoz tanult szép szavávall,
Nem kell lenni ilyen el-ijett voltávall,
Tegye le félelmét örög Aszszonyávall.
344. Nem másért gyött, hanem kedvéjért Nénnyének,
Akart udvarolni régen személyének.
Most volt az ideje el-jövetelének,
Isten dolga, ezek hogy így történének.
345. S-hogy az hátra-lévő Vitézi sokaság,
Kiktül óhatatlan az alkalmatlanság,
Mikor bé-érkezik Némett és Magyarság,
Ne essék Évának házán csintalanság:
- Az kinlévő
Vitézek az
várkapuján
bé-bocsá-
tatnak.
346. Rendell azért oda mind Magyart s-Németett,
Két tizedbül álló rendes őrizetett.
Meg-nyittyák az kaput végezvén ezekett,
Bé-bocsátták az kin-lévő vitézekett.
347. Éjjeli homályok hajnalra kelének,
Trombiták rivadnak, s-dobok üttetének,
Környüll-álló hegyek, s-völgyek zendülének,
Egyenlő lélekkel Istent dicsirének.
348. Az Várbéliekett végtére hivattya,
Császárhoz hű lenni ki akar, tudattya,
Mellyhez kiknek kedvek vagyon, ben-marasztya,
Az többit fegyverek nélkül bocsáttattya.
- Szöndi
Mátthé
Balogi
Kapitán.
349. S' mivel hogy Balog-is, mint szintén az Murán,
Mellyben Szöndi Mátthé vala az Kapitán,
Koronás Királlya hűségét el-hagyván,
Rákóczinak hajlott vala pártya után:
350. Balog-is pediglen az Szécsi Nemzeté,
Wesseléni azért ezt sem feleytheté,
Hanem Murán után, gondgyát arra veté,
S' Rákóczi pártyátúl azt-is el-rekeszté.

351. Mert nevével mindgyárt szép Aszszonkájának
 Levelet irata az Kapitánnyának,
 Hogy véle közlendő dolgai volnának,
 Siessen, s-ne légyen késése uttyának.
352. Nem tudván, az dolog miben van Murányban,
 Vévén az levelet, gyars az indulásban,
 S' csak közell vala már Murányhoz uttyában,
 Az mikor hirt halla ez nem vélt ujságban.
353. Czáfolna örömet, de nem tér modgyához,
 Mert leseket hántak mindenütt uttyához,
 Retteg, hogy ne adgyon okott halálához.
 Nincs egyebet tenni, fell-megy Aszszonyához.
354. Maga, s-az Mária, s-Királya részére,
 Eskütteti ezt-is nagy erős hitére,
 Ezer tallért ígér nekie végtére,
 Ha az több Vitézt-is hajtya hűségére.
355. Azokat, ugy érczed, kik laknak Balogban,
 Az mint hogy fárad-is Szöndi az dologban,
 Régi tanult ember, s-forgott-is hadakban,
 Nem könnyen, de ezt-is végezi azonban.
356. Az meg-ígért summa mellyért meg-adatik,
 Hó-péNZ az Vitézek közzé-is osztatik,
 Járt fizetésekhez az mely nem tudatik,
 Ajándékon adgyák, kedvessen fogatik.
357. Pénteken történék Murány meg-vétele,
 Mellyet az régiség Vénusnak szentele,
 Nem-is illet(t) máshoz ugy ennek létele,
 Mint ahoz, ki erre modokott rende.
358. Vénus volt fő eszköz, s-kalahuz ezekben,
 Eö talált fiával módot szerelmekben,
 Eö bátorította gyakor félelmekben,
 Vj reménségeket nevelvén szivekben.

359. Márs volt más segéde, szolgált-is elégben,
Jelen volt mindenkor az sok zendülésben,
De ugyan az Vénus vitte jobban végben,
Dolgok egyébképen lett volna vesztében.
360. Olly volt itt az Vénus, mint jó elől-járó,
Ki szerencsájátul egész dandár váró,
Mig ő utatt csinált, volt az Márs strázáló,
Lévén mind az kettő igazán szolgáló.
361. Gyönyörködik Vénus, hogy ezt végben vitték,
E' nagy erősséget általa meg-vették,
Az két árva szivet örömmre emelték,
S-emlékezetessé péntek napját tették.
362. Két kövel jedtették régen az napokott,
Az kik szerencsések, feirrel azokott,
Fekete kövecske irta az másokott,
Igy ösmértették az jókott s-gonoszokott.
363. Méltó, hogy ez feir kövel jegyeztessék,
Élő kronikában örökké tétessék,
S-az fell-kelő napnál nyelvekre vétessék,
Hol nyugodni szokott, addig hirdettessék.
364. Let(t) ez az Istenek bölcs rendelésekbül,
S-az magos egeknek kedveskedésekbül,
Mint-is ösmértetik bizonyos jelekbül,
S-arrul való nem várt jövendölésekbül.
365. Első Felesége Ferencznek még élvén,
Akkor-is Vitézi dolgokott viselvén,
Hadi uttyaibul egyszer haza térvén,
S-hol-mi beszédekre egymás között kelvén,
366. Mond az Aszszony: Vram! Muránban-is jártam,
Miolta te töled az minap el-váltam,
Mind az három Aszszont ott edgyütt találtam,
Vár erősségét-is el-kerültem, s-láttam.

Wesseléni-
nek Máriá-
val leendő
háza(s)sá-
gárul való
jövendölé-
sek.

367. Az Aszszonyok felől Vra értekezik,
Deliséggel köztök fellyeb mely érkezik?
Az Aszszony Mária felől emlékezik,
Ehez az szépségben hogy leg több férkezik.
368. Mondván: Tudom, nékem ha holtom történne,
Én utánam özvegy szivedben ez tűne,
Fáratságod érte addig meg sem szünne,
Mig hideg nyaszolyád attúl nem hevülne.
369. Melly égi lelkeknek volt suggalásábúl,
Emberi elmének nem köz tudásábúl,
Hasonlót tanullyunk egy pásztor szavábúl,
Jövendöllöt(t) az-is szokatlanságábúl.
370. Mária Ferencznek mikor napot teve,
S' Muránbúl le-gyövéen végezése leve,
Azon pásztor kétszer eleiben gyöve,
S' le-gyövő Márián ilyen kérdést veve:
371. Hová mégy Aszszonyom? mondgya: halásztatni.
Mosolyog az Pásztor s-kezd fejet mozgatni:
Nem oda mégy; kiért kezdi rivogatni:
Nem az te gondod az, hogy nem tutez halgatni.
372. Viszszá-tértében-is pásztor meg-szólította:
No! meg-halásztál-é? amaz meg-rivasztya,
De nem gondol véle, magát bátorította,
S-jövendölő nyelvét illy szókra fordította:
373. Addig jársz azért te halászni az völdgyre,
Hogy Wesseléninek juttz kezében végre.
Azonban Mária fell-ballag az hegyre,
Csudállya, mi vitte pásztort e' beszédre.
374. Az érzéken elme mivel hogy gyakorta
Az jövendő dolgott érzeni meg-szokta,
Rákóczy szivét-is titkon mind izgattya,
Hogy még Muránt fortély követné miatta.

375. Az mint irat reá sok leveleket-is,
Hivattya, s-vészen sok üzeneteket-is,
Ad ahoz némelykor fenyítékeket-is,
Hogy mennyen, s-ne tegyen ebben egyebet-is.
376. Egy parancsolattyát szintén akkor vette,
Hogy Wesseléninek szándékát értette,
Hogy mennyen, Sógora sokat ingerlette,
El-maradásának de modgyát eytette.
377. Mikor napott vetett le-gyüveteléhez,
Mell(y) bayjal jut ott-is igyekezetéhez,
Hány akadált nem hoz Illyésházi ehez,
Mayd erővel veszi az Fejedelemhez.
378. Alig-is tuthata tőle menekedni,
Sok festékkal kelle az dolgott színleni;
Mint Isten rendelte, de ugy kelle lenni.
Akarattya ellen nem vala mit tenni.
379. Hogy azért végtére öszve igy jutának,
Más féle dolgokban két napok mulának,
Az vig vasárnapra mikor viradának,
Hogy meg-esküdgyenek, Papot hivatának.
380. Az két nap folyása tettett sok heteknek,
Nehéz kén (az) várás az szerelmeseknek,
Ha mellette vannak gerjesztő tüzeknek,
Nagy vágyodása van az hevült sziveknek.
381. Nem lágy forró szállott Wesselénire is,
Ingerli Cupido szabadnál töbre-is,
Nehéz várakozni kevés időre-is,
De vigyáz Mária az böcsülletre-is.
382. Az orcza czégére az belső dolgoknak,
S-az árollya tüzeit titkos szándékoknak,
Ösmérvén szikráját innét az lángoknak,
Gyars okosságával vett ellent azoknak;

383. Alkalmatosságát hamar távoztattya,
 Hogy maga ne legyen, inassát hivattya,
 Hol egy gyön, hol másik, az mint szállittattya,
 Ha dolgok nincsen-is, dolgokott mutattya.
384. Mint uyult tavasszal foglalkozó madár,
 Mig rendihez szabott ideje el nem jár,
 Nem ál meg himének, az hizelkedgyen bár,
 Tér s-forog előtte, csókot-is alig vár:
385. Hasonlőtt cselekszik okos Mária-is,
 Ámbár kénszericse Cupido íja-is,
 De igaz ideje ha tovább volna-is,
 Nem lesz épségének keveseb héya-is.
386. Vasárnapi napra azonban kelének,
 El-érkeztén az Pap, meg-is esküvének,
 Kedves Lakadalmott gazdagon tevének,
 Trombita-, s-dob-szó közt vig kedvel levének.
387. Mint férhez mentekor régen Medæának,
 Kinek sok siralma volt házasságának,
 Tysiphon Furiák ide nem jutának,
 Üöltő baglyok-is büt nem kiáltának;
388. Hanem Hymen, Juno, Vénus jelen lének,
 Az uy házasoknak jókkall kedvezének,
 gaz szeretetet holtig igirének,
 S-nagy reménségeket szivekben szerzének.
389. Szárnyára kél az hir azonban, s-fel-repül,
 Csácsogó szájával sok földet bé-kerül,
 Murány meg-vétele hiresedik, s-terül,
 Kin az Fejedelem busul, s-Császár örül.
390. Dicsiri Ferencznek dolgait, s-hűségét,
 Mint ötvös az próbált aranynak szépségét,
 S-hálálva ösméri nagy érdemességét,
 Mert sajátul adgya Murány örökségét.

Meg-eskü-
 vések és
 lakadalom
 tartások.

Wesseléni
 hűségének
 dicsireti.

391. Ha akarsz érteni többet hűségérül,
S-annak édig menő szép dicsiretérül,
Halált nem ösmérő emlékezetérül
S-fullasztó sirban-is éllandóságérül:
392. Adomány-levelét tekéncsd meg Murányrul,
Ott láttz szép ajánlást annak mi voltárul,
Máro sem irt többet Achates dolgárul,
Aeneas mellet tött sok fáratságárul.
393. *Hűség tükörének* nevezi Császára,
Drága szó ez s-nincsen elegendő ára;
Romolhat üdővel erős Murány Vára,
De ennek nem léssen vesztő molya s-kára.
394. Az fént néző hegyek eléb le-omolnak,
S-alacson térségre mint mezők, hajolnak,
Eléb az le-csurgó vizek vissza-folynak,
S-azokbéli halak erdőkre oszolnak:
395. Mint emlékezete ennek el-enyszik,
Akkor-is ha testét setét sirban tészik,
Szép hírét az férgek ott sem rágják s-észik,
Halála után-is élő nyelvre vészik.
396. Tükör hűségének de hasonlósága,
Az Tükörnek pedig az tulajdonsága,
Hogy kitül nézetik fénlő tisztassága,
Meg-mutatya, hol van fogyatkozotsága.
397. Elötünk az Tükör Wesselén példája;
Az halandóságnak kit bánt nyavalyája,
Ezt nézze, s-ne legyen tántorgó munkája,
Mint ennek, honnyájért villogjon szablyája.
- Máriának
dicsireti. 398. De az mint Wesselént, ugy az Máriát-is,
S-annak álhatatos szive nagy voltát-is,
Melly mayd meg-haladgya Judit probáját-is.
Viseli sok száy s-nyelv, s-hirdeti dolgát-is.

399. Méltó dicsiretít nem tartya szoros sir,
Folly Bécsben 's-másut-is felőle kedves hir,
Maga az Császárné néki levelet ir,
Mellyen minden ige nagy ajánlással bir.
400. Eörökös bötükkal nevét jegyezteti,
Melynek fényét rosda nem szennyeseitheti,
Érdemes személyét sűrön köszönteti,
S-többi közt egy küldött lóval tisztelteti.
401. Vitézhez illendő volt cselekedete,
Azért az vitézi ajándék tisztelte,
Rayta nyerge, s-minden egyéb öltözete,
Mint Penthesilea, ha látnád, felette.
402. Diánnának az mely hires vadászsága.
Vagy Athalantának futó gyarsasága,
Olyan tekéntetes ennek lovassága,
S-minden természetnek deli modossága.
403. Az természet más sok jókkal-is kedvelte,
Az mint kívül testét szép rendel nevelte,
Jeles erkölcsökkel belől ugy tisztelte,
Mint gyűrőt az gyémánt kedvesben fénylette.
404. Pegásusnak menyit irnak rugásárúl,
S-abbul fakatt kútnak buzgó forrásárúl,
Az kilencz szüzeknek szokott szállásárúl,
S-azokkal Phæbusnak szép mulatásárúl:
405. Én-is ő felőle annyit beszélhetnék,
S-az minémü elmét azokban lelhetnék,
Benne-is hasonlót bizvást találhatnék,
Eő társaságokban méltán bé-vehetnék.
406. Mely kedves beszédü, hogy ha ezt visgálnám,
Ambrosia izzel szavait találnám,
Sváda kebelében neveltnek ajánlnám,
S-az Isten-Aszszonyok köziben számlálnám.

407. Ha szóllanék tanult szép okosságárúl,
Minden dolgaiban jól rendelt modgyárúl,
Alig irtak annyit elmés Minervárúl,
Menyit érdemelne mondatni magárúl.
408. Szép maga viselést ha rajta szemlélnék,
S-annak itillője Párisként én lennék,
Junót, Pallást, Vénust s-mást-is férre tennék,
Eö dicsiretíre érdemesben mennék.
409. Istenes éltérül szólnom ha kellene,
Az Vesta-szüzekrül más bár beszéllene,
Ehez az dicsiret méltábban illene,
S-ahétatossága többet érdemlene.
410. Tekéletességét s-hűségét férjéhez,
Ha Musám ajaka venné beszédéhez,
Az mennyi dicsiret fér Penelopéhez,
Annyi jót szólhatna ennek hűségéhez.
411. Vdvara népéhez s-más egyebekhez-is,
Kegyelmét, irgalmát az szegényekhez-is,
Ha számlálni kezdném s-venném versemhez-is,
Más nem sok hasonlót lelnék ezekhez-is.
412. De én mind ezeket nem vizsgálom mélyen,
Hanem dolgaihoz szóllok csak csekélyen,
Sok szép virtusirúl más-is had beszéllén,
Méltó dicsireti nevelkedgyen s-éllén.
413. Él-is mind az kettő s-vagyon becsületben,
Nő jó szerencsések szaporán mindenben,
Naponként Wesselén hág nagyob tisztékben,
Léven Császárinak érdemelt kedvekben.
414. Viszik az fel-földre hamar Generálnak,
Szép emlékezeti hol most-is fen-álnak,
Azomban az tiszték egyrül másra válnak,
Nagyob méltóságok vállaira szálnak.

415. Magyar-Országunknak lesz Nándor Ispánnya,
Hűségét az Spanyol Király-is kívánnya,
Nagy érdemü arany gyapjuval kénállya,
Az mint meg-is atta, s-nyakán füg báránnya.
416. Nincsen már több grádics Magyar méltóságra,
Érdemelt virtussa vitte felső ágra,
Honnét fegyelmesen vigyáz az Országgra,
Isten nyulcsa éltét kívánt hosszúságra.
417. Igy jutott Wesselén nagy Murány várához,
Emeltetvén onnét több méltóságához,
Érkezett Musám-is már fell-tett célához,
Fáratsága után lát nyugadalmához.

VÉGE.

IGAZ BARÁTSÁGNAK ÉS
SZIVES SZERETETNEK TÜKÖRE.

IGAZ BARÁTSÁGNAK

É S

SZIVES SZERETETNEK

T Ű K Ö R E,

M E L L Y B E N

M E G - I R A T T A T I K

PHILOSTÉNESNEK,

É S

FLORENTINÁNAK,

Egymáshoz való hűséges szerelmek
egymásért való nagy szerentse próbálások,
végre fok szenvedések után szerentsés Há-
zalságok , és Őszve-kelések :

Ismét

HERMIÁSNAK,

Ezen dologban való nagy szolgál-
lattya Philosténeshez való ritka Példájú
nagy Barátsága, mellette serény szorgalmatos-
sága, és érette baj-vivása, mellyet régi irások
fragmentumából Őszve szedegetett.

Z. Sz. 7.

Nyomtatott Pofonyban 1762. Észteendőben.

Az első kiadás ezímlapja.

ACTUS I.

Egy-mással beszélgető személyek úgy-mint Philosténes és Hermiás.

PHILOSTENES

1. Kétszer rakott fészket Gerlitzé, Gólya-is,
Kétszer szedett kalászt Céres sarlója-is,
Kétszer fatsarodott Bachus gohérja-is,
Annyszer fagyott-bé Isther patakja-is:
2. Saját országomból mi-ólta ki-költem,
Áltades Királynak Udvarában jöttem,
Kinek gyakor izben sok kegyelmét vöttem,
Komornyikjai közt nem utólsó löttem.
3. Sok vig nap nevelte kedvemet az ólta,
De azoknak végét a' bú kinnal toldta,
Keserüségre vált régi édes vólta,
Minden örömemnek lett véletlen hólta.

ACTUS PRIMUS. — SCENA PRIMA. (= ACTUS I.)

Personæ: *Philostenes, Hermiás.*

PHILOSTENES.

- 1-1.* Kétszer rakott fészket Gergely Golyájais,
Kétszer szedett kalászt Ceres sarlojais,
Kétszer tiportatott Bacchus Gulyájais,
Annyszer fagyott be Ister Patakjais:
- 2-2. Saját országombul miulta ki költem,
Áltades királynak udvarolni jüttem,
Kinek gyakor izben sok kegyelmét vettem,
Komornyiki közül nem utolsó lettem.
- 3-3. Sok vigh nap legelte kedvemet az uta,
De azoknak végét a' bu kinnal tolta,
Keserüséghre vált régi édes volta,
Minden örömömnek lön véletlen holta.

* Az első szám a fenti első kiadásbeli szöveg, a második a kézirati szöveg egyező vagy megfelelő versszakainak sorszámát jelenti; a hol lent csak egy szám van, ott nincs egyezés.

4. A' régi vendégség szült nyughatatlan jajt,
Mert mint anya-méhet sereglő sűrű rajt,
Bús szívemre a' gond hullatott annyi zajt,
Kik kiméletlenül űznek velem nagy bajt.
5. Kelvén tengerére kényes szerelemnek,
Pillantásig tartó nyugta nints szívemnek,
Ellenem hajjai seregenként nőnek,
Kik közt belső részim majd ugyan meg-főnek.
6. Mert a' bús tenger-is tsendesedni szokott,
Midőn Boreástól néhánykor ki-tsapott,
De ha Zeffirusnak kedves szele jutott,
Bátran foly a' hajó, melly eddig hányatott.
7. De én búm tengere nem szokott enyhődni,
Sótt óránként sűrűbb habbal tud sűrődni,
Mellyből igen nehéz a' partra verődni,
Igy kell-é szívemnek örökké sinlődni.

- 4-4. Az régi csendességh szült nyughatatlan iajt,
Mert mint Anya Méhet sereglő sűrű rajt,
Bus szívemre az gond tollatott annyi zajt,
Kik kéméletlenül űznek velem nagy bajt.
- 5-5. Kelvén Tengerére (ah) az szerelemnek,
Pillantásigh valo nyugta sincz szívemnek,
Ellenem hajjai seregenként kelnek,
Mint az tévet hajót, majd veszélyre vernek.
- 6-6. De az bus Tenger is csendesülni szokott,
Az rablo Boreas télben ha ki csapot,
Nyárban Zephirusok kedves szele iutot,
Bátran foly az hajo, melly eléb hányatot.
- 7-7. Az én bum Tengere nem szokot enyhődni,
Sótt óránként bővebb habbal tud szűrődni,
Mellyek közül nehéz az Partra verődni,
Igy kell-é szívemnek örökké sérődni?

8. Orvosold magadat szivem nyavalyában,
 Menyj bár Galenushoz az orvosló házban,
 Valamelly olly italt hadd ereszszen szádban,
 A' melly enyhithessen a' nagy forróságban.
9. De annak kinnyából nints egyéb segítő,
 Hanem az ott orvos, a' ki sebesítő,
 Meg-orvosolása mástól nem lehető,
 Tsak a' ki sértette, véle jól tehető.
10. Mert a' kit sebesit szerelem idege,
 Nem süti úgy semmi hólnapok hidege,
 Hogy enyhülést végyen forraló melege,
 Ohajtott dolgában mig nem lesz elege.
11. Az én dolgammak-is így van állapottya,
 A' bűnak tengere elmémet hántattya,
 Szomorú szivemnek jaj jaj e' bánattya,
 Hogy egy szép virágszál tömlötzében tartya.

- 8-8. Orvosold magadott Szivem nyavaládban,
 Járuly Galenushoz az orvoslo házban,
 Valami olly italt hadd eresszen szádban,
 Az mi könnyebicsen az forollo lángban.
- 10-9. Kitt az szerelemnek sebesét idege,
 Ugy semmi siropnak nem hüiti hidege,
 Hogy enyhülést vegyen forralo melege,
 Ohajtott dolgában mégh nem lesz elege.
- 9-10. Annak kinnyaiban nincs egyéb segéttő,
 Hanem az az orvos itt, az ki sebhettő,
 Megh orvosolása mástul nem lehető,
 Az a' ki vesztette, vele jól tehető.
- 12-11. Én szegén itt sinlem, az pedigh nem tudgya,
 Az ki sebesétett, hogy az az ő dolga,
 Avagy ha tugya is, ám járion, azt mondgya,
 Mitt gondolok vele, vigye Tenger habia.

12. Én szegény itt sinlem, az pedig nem tudgya,
A' ki sebesített, hogy az az ő dolga,
Avagy ha tudgya is, maradgyon, az(t) mondgya,
Semmi közöm véle, dolgom abban hadgya.
13. Abban hadgya, tudom ; de ha könyörülne,
Az én szép galambom én hozzám repülne,
Árva személyemre kedves irt törülne,
Istenem, én szívem melly igen örülne.

HERMIÁS.

14. Te vagy-é Philosten itt illy sérelmesen,
Törődvén magadban illy igen könyvesen?

PHILOSTENES.

Én vagyok, óhajtok igen keservesen,
Lévén gyenge szívem mellyemben sebessen,

12. Ah hasznosb is volna, ha Tengerre kelnék,
Az habos szeleknek praedaiává lennék,
Mert ugy kinaimtul eléb bucsut vennék,
Illy reméltelenül hogy sem tovább élnék.
13. De mitt sirok raita, el kel felejtennj,
S nem szükséggh magamot tovább epesztenni,
Ha nem lehetséges kézre kerétenni,
Haszontalan karolyt soká üvöltenni.
14. El hadnám, nem lehet, vagyok Venus Rabia,
Ugy kell iárnom, az mint engedelmet szabia,
Kölly vonnom haioiát, ha csapdoz is habia,
Talám kódöm után vigh napomot agya.
15. Nincs mitt remélnennem, magossan fűgh az Czél,
Az ki ahoz vigen, nem lengedez olly Szél,
Eő kivüle pedig minden kedvem mord s Táll,
Sőt mi-álta éltem ezennel veszni kél.

15. Mellynek forrójában minden tagom lankad,
 Mellyet tapasztalhatsz erről-is te magad,
 Hogy ortzám tűz miatt majd ugyan meg-gyúlad
 Ládd-é, az izzadság rólam miként szakad.

HERMIÁS.

16. Látom, de mi okból történt e' nyavalyád?
 Talám volt reggelre ma keserű gombád,
 Vagy igen bé-fült volt tegnap estvé szobád,
 A' meleg gőzítől vetted-é nyavalyád?

PHILOSTENES.

17. Úgy látom, te tsak úgy beszélsz mint jól őrlött,
 Én ugyan nem tudom, nyavalyám honnan lött,
 De a' bú szivemhez olly forróságot tött,
 Minden vigságot hogy abból majd ki-vött.

16. Szivemet praedáló kegyetlen Szerelem,
 Illy reméltelenül mitt kinzasz s bánsz velem,
 Lészen-é valaha Eörvendetesb jelen,
 Vagy forgat Eörökké illyen veszedelem.

HERMIÁS.

17. Jo napot Barátom.

PHILOSTENES.

Isten hozot Hermia, édes Társam.

HERMIÁS.

18. Keserves panaszszal hallám beszédedet,
 Mi ok kényszerített ezekre tégedet?

PHILOSTENES.

19. Holl egy hol más dolgok fordulnak elmémben,
 Némelly azok közül mordét beszédemben.

HERMIÁS.

18. Látom, már nem tréfa, meg-botsáss arról-is,
 Hogy eddig úgy szóltam, boszszontotalak-is,
 Tapasztalom bőven, hogy nyavalyád nem kis,
 Mellynek hogy eleit végyük, szükséges-is.
19. Azért ha gondolod nyavalyádnak okát,
 Jelentsd-ki itt nékem minden feje fokát,
 Meg-ne röviditse életed határát,
 Hogy nagy láng ne érje a' most támadt szikrát.
20. Hadd mennek-el, én-is róla tudakozzak,
 És ahoz illendő orvosságot hozzak,
 Mellyel könnyebbülést szivednek okozzak.
 Szólj, hogy tovább veled itt ne mulatozzak.

PHILOSTENES.

21. Ha szóllok, az-is baj, jobb hát veszteg lenni,
 Mint szívemhez több több forróságot tenni,

HERMIÁS.

20. Illy keserves Panaszt kevés ok nem mozdét,
 Az mint nagy kereket csekély víz nem indét.

PHILOSTENES.

21. Esik kis dolgon is gyakran nagy törődés.

HERMIÁS.

Nem nagy elmét illet az illen evődés.

PHILOSTENES.

22. Másként nyavaláját kj nem segíhetnj,
 Könyves panaszával azt könnyebbéthetni.

HERMIÁS.

23. Az sirásra semmi haszon nem adatik.

Nem lehet az ellen orvosságot venni,
Istenem adj nékem ezen által-menni.

HERMIÁS.

22. Most látom, hitelem előtted kétséges,
Nóha velem régen vagy ismérettséges,
Mert vagy imé látom halálos inséges,
Még-is nem jelented, mitsoda szükséges.
23. Titkolod előttem okát nyavalyádnak,
Mint ha nem ismernél régi barátodnak,
Vagy talám nem örülsz orvosolásodnak,
Akarván szerzeni veszélyt te magadnak.

PHILOSTENES.

24. Hűségeden semmit én nem kételkedem,
Bizonyos jeleit mert sok izben szedem;

PHILOSTENES.

Ha haszna nincsen is, használni láttatik.

HERMIÁS.

24. Az kj nyavaliát magában titkolla,
Eltagadásával nagyob kinnyát valla.

PHILOSTENES.

25. Haszontalan dologh arrul vallást tenni,
Az kiben nem lehet könnyebülést venni.

HERMIÁS.

26. Az Bűszött tagok is, kik majd el veszendők,
Jo orvos kezétől gyakran megh élendők.

PHILOSTENES.

27. Az külső sebeket könnyeb orvoslanni,
De az szív sérelmét nehéz gyógyétanni.

De hogy tartoztatva mondom ki beszédem;
Nem tsuda, mert szívem meg-szorúlva érzem.

25. Örömet mondanám, kívánnék tágulást,
El-álélt szívemnek öröme fordulást;
De nem remélhetek semmi szabadulást;
Mert mint jobban jobban érzek szív szorulást.

HERMIÁS.

26. Ha nem kételkedel 's tartol barátodnak,
Sok jelekből ismert hűséges társodnak,
Ne titkold 's ne szerezz nagyobb jajt magadnak,
Parantsolj énnékem leg-kissebb szolgáltnak.
27. Valamiben tudok, örömet szolgállok,
Ha mi orvosságot házamnál találok,
El hozom, tovább-is menni nem sajnálok,
Még az Udvarnál-is éretted instálok.
28. Mond-meg, talám ottan ahoz-is értenek,
A' titkolt nyavalyák mert jobban sértenek,
Sőt a' kikhez ilyen sérelmek fértének,
Sokaknak éltekben véget-is értenek.

HERMIÁS.

28. Vagyon az ellen is orvosságh gyakorta.

PHILOSTENES.

Nincs, mikor az méregh halálössan fogta.

HERMIÁS.

29. Hát olyan nehezken szoréttya szivedet?

PHILOSTENES.

Ollyan, hogy maid halál fogia be szememet.

HERMIÁS.

30. Sokakat megh térét halál kapuia is,
Talám gyógyulható még ez nyavala is.

PHILOSTENES.

29. Mi haszna mondom-meg szívem betegségét,
Mert nem látom semmi módját, tehetségét,
Hogy adhassa munkád ebben segítségét,
Bátor meg-vesse-is ezer mesterségét.

HERMIÁS.

30. A' mint vészem észre, vagy Vénus betege,
A' szerelemnek bánt ennyire melege,
Azért borított-el nyavalyák fellege,
Fel-tett szándéknak hogy még nints elege.

PHILOSTENES.

31. Nem tűrhetem immár szívem nyavalyáját,
Ethnánál gyorsabban gerjedező lángját,

PHILOSTENES.

31. Volna egy orvosságh, de tilos az tülem,
Egyedül az s nem más, ki jól tehet velem.

HERMIÁS.

32. Ha másképpen tilos, ostromollyuk pénzél,
Megh győzzük arannyal, ha nem biriuk rézzel.

PHILOSTENES.

33. Nem látom semiként modgyát, lehetőségét,
Hogy annak vehessem kívánt segítségét.

HERMIÁS.

- 30-34. Ugy veszem eszemben, vagy Venus betege,
S az szerelemnek bánt ennyire melege.

PHILOSTENES.

35. Ah lehető inkább verzedelmessebb kén,
Mint a' kinek szívét predállya égő szén.

- Meg-mondom előtted kinom inditóját,
Tsak hogy enyhithetnéd valamint forróját.
32. Jóllehet szégyenlem, a' mi esett rajtam,
Hogy illy tsekély okból ennyire jutottam,
Holott magam felől én úgy gondolkodtam,
Hogy időmhöz képest noha nem próbáltam.
33. Én meg mernék vini akármelly vitézzel,
Ámbár birna-is az Herkulesi kézzel,
De most mint süllyedtem egy gyenge eszközzel,
Tsak alig maradtam színemben, bár nézd-el.
34. Minap a' Királynál lévén történetkint,
Florentina egykor a' szememben tekint,
Hol a' két tekintett futosó villámkint
Egymáson ütköztvén okozá e' nagy kint.
35. Maga a' Cupidó ült talám szemében,
Rám húzván nyilait fel-vont idegében;
Mert úgy sebesített rám tekintésében,
Mint Maurus nyila sebes menésében.

HERMIÁS.

36. Tudom immár, hogy égsz, de ki lobbantott fell?
Tétovázás nélkül mond megh, ha orvos kell.

PHILOSTENES.

37. Az ki segíthetne, kevés gongya reám,
Ha tudgya is, csusként halgattya nyavalám.

HERMIÁS.

38. Nem tudok olly Aszszont itt, sem olyan leánt,
Az ki nem tartanná nagy szerencse gyanánt,
Ha Eösmérkedhetnék véled kedve aránt,
Illy deli kavalért vallon ki nem kívánt.
39. Ha csak nem Florentén, az király leánya.
Az szorgalmatosság, hidd el, fel talállya,
Mint orvosoltassék szüved nyavaláia,
Csak mond megh, holl vagy on orvoslo bányáia.

36. A' mellynek tüzétől tsak el-nem ájulék,
Nehezen álhatám, hogy földre nem düllek,
Titkolván sebemet onnét ki-fordulék,
Hová tovább nagyobb nagyobb lánggal gyüllek,
37. Az ólta szivemben ezer kin fűrészel,
Ha nem segítettem, életem majd vész-el,
Ez oka kinomnak, ha velem jól tészel,
Örök háláadást 's áldást tőlem vészszel.

HERMIÁS.

38. Panaszos beszédid mihelyen értettem,
A' mellet(t) halovány színed tekintettem,
Jóllehet, mint ha nem tudnám, úgy tettettem,
Mind az által tőled mindjárt észre vettem.
39. Segíteném bizony örömet sebedet,
De ha Florentina sebhette szivedet,
Meg-vallom, nehéznek látom úgy ügyedet,
Miképen olthassam, nem tudom, tüzedet.

PHILOSTENES.

40. Ah engem emésztő kegyetlen szerelem;
Ugyan is szivemnek az a nagy gyötrelem,
Hogy ollyat ohajtatt képtelenül velem,
Az ki lehetetlen, van illy veszet hevem.

HERMIÁS.

41. Florentin szerelme tűnt talám szivedben?

PHILOSTENES.

Nehéz megh mondannom, az kj az ok ebben.

HERMIÁS.

- 26-42. Kételkedel talám, nem tartasz hivednek,
Hogy annyira földöd titkait szivednek.
Tedd félre fedelét palástolt sebednek,
Mond meg valóságát, igaz okát ennek.

40. Mert a' Florentina igen szemérmes szüz,
Nem gyújtotta szívét még semmi olyan tűz,
Melly a' szerelemre édes méz gyanánt üz,
Az iffjak kedvekért még bokkrétát nem fűz.
41. Ott az ismérettség nehéz, a' melly nélkül
A' szerelmeseknek kedvek bomol 's szűkül,
A' szerelem ottan gyarapodik 's épül,
Hol az ismérettség van vezető fékül.
42. De bár adassék mód az isméretségben,
Mersz-é? véle kelni titkos szövetségben,
Tudod-é, ki Leánya? ha vérszi eszében,
Mint jársz, fog életed forogni veszélyben.

PHILOSTENES.

43. Ah! ne-is szeressen, a' ki veszélytől fél.
Mitsoda tenger az, kit nem háborgat szél,
A' nyárat sem tudnák, ha nem fagylalna tél,
Ha egy óra káros, a' más haszonra kél.

PHILOSTENES.

43. Nyitva volt mindenkor szívem te előtted,
Valami ott fekütt, szabadon szemlélted;
Olyan most is hozzád, mint akkor esmérted,
Nyavalámnak okát ezennel megh érted.

HERMIÁS.

44. Mennél iobban szánlak, annál nehezebben
Várom, hogy bizonyost ércsek töled ebben.

PHILOSTENES.

45. Minap magánosson Florentén ebédle,
Asztalához látni Attya Engem küldé,
Megh mosdatám, hajlik törülkedvén térde,
Le áll, eszik, végre én ki volnék, kérde.

44. A' melly veszélyekből hasznot reménlhetni.
 Annak uttyát lehet örömmel követni,
 Jobb-is az Embernek kétségét ki-vetni,
 Mint magános lánggal titkosan epedni.
45. Hogy sem a' nélkül-is búval meg-epednem,
 Jobb kedvem teléssel halált-is szenvednem,
 Koporsóban menvén bütül üresednem,
 Mint a' bük habjától hányattatva lennem.

HERMIÁS.

46. Ne félj, az Halálnak még nints helye itten,
 Legy jó reménségben, jól adja az Isten,
 Nem igazán szeret, ki mindgyárt meg-retten,
 Szep Florentinával meg-élhettek ketten.

PHILOSTENES.

47. Mit rettentesz tehát, ha jót reménlhetni,
 Egy nem szánod szivem új sebbel sebhetni,

46. Nevemet s nememet nekj megh beszéllém,
 Titkos pillogással azomban szemlélem,
 Csudálom szépségét, de még se reménlem,
 Hogy végre miáttá lenne illy veszélyem.
- 34-47. Azomban szememet rá vetném, ugy történt,
 Hogy ő is szememben szintén akkor tekint,
 Holl az két tekintett futoso villám ként
 Egy másban ütköztvén nyargalá az szemfént.
- 35-48. Maga az Cupido ült talám szemében,
 Reám huzván nyilat föl vont idegében,
 Mert ugy sebesette rám tekintésében,
 Mint Maurus nyilának kinek jut mérgében.
- 36-49. Az mellynek tűzétül csak nem el ájulék,
 Nehezen álhatám, hogy földre nem dőlék,
 Titkolván sebemet, onnéd kj fordulék,
 Hová tovább nagyobb, nagyob lángal gyulék.

Ha reménled, hogy azt jól véghez vihetni,
A' mit kétségesen most kezdtem követni.

HERMIÁS.

48. Ezzel tsak szivedet akartam próbálni,
Lehet-é kedvednek ebben hátra álni,
Meg-akarván ebben kedvedet vizsgálni,
Jobban tudok immár valamit tsinálni.
49. Kivántam meg-tudni itt barátságodat,
Ha mersz-é szeretni 's rá adni magadat,
Hogy bátrabban merjem folytatni dolgodat,
Most már valósággal értem szándékodat.

PHILOSTENES.

50. Jaj tudok, merek is, de bár ne tudhatnám
Annak állapottyát, mert ha el-hagyhatnám,
Mostani dolgomat vissza fordíthatnám,
Úgy tetszik, világra ujonnan adatnám.

- 37-50. Az olta szivemen ezer kin fűrészel,
Ha nem segéttetem, életem majd vész ell,
Ez oka kinomnak, kivel ha jot tészel,
Eörök hálá adást s áldást tülem vészszel.

HERMIÁS.

- 38-51. Panaszos beszéded mi helyyen érttettem,
S a mellet(t) halavány szined tekénttettem,
Ugy mint ha nem tudnám, jollehet tettettem,
Mind az által tüzed mingyárt eszre vettem.
- 39-52. Segéttenném bizony örömet sebedet,
De mint hogy Florentin sebhette szivedet,
Megh vallom, neheznek látom illy igyedet,
Miképpen olthassad, nem tudom, tüzedet.
- 40-53. Mert az Florentina ighen szemérmes Szúz,
Nem gyuitotta szivét mégh semmi olyan tűz,

51. Mert job' volna holtom, mint ilyen kint látnom,
De mit tegyek, jajt kell szüntelen kiáltnom,
Meg-halok, ha tőled nem orvosoltatom,
Fogd-fel hát ügyemet szerelmes barátom.

HERMIÁS.

52. Ilyen a' szerelem, nagy háborúval jár,
Ha kivánságban nem léssen jó határ,
Mert tsak ritkán esik, hogy ne követne kár,
De végre hajnalik belőle kedves nyár.

PHILOSTENES.

53. Tudom, mert jól érzem, de mi lesz belőle?
Nem tudom: ha tsak te hirt nem tész felőle,
Tekints nyavalyámat 's ne szaladgy mellőle,
Kegyess választ hozván bús szívemnek tőle.

Ki az szerelemre édes méz gyanánt íz,
S az ifiak kedvéjért ő bucrétát nem fűz.

- 41-54. Ott az Esméretség nehéz, a melly nélkül
Az szerelmeseknek kedvek tölte szükül,
Az szerelem ottan gyarapodik s épül,
Holl az esméretség van vezető fékül.

- 42-55. De bár adassék mód az Esmérethségben,
Mersz é vele kelni titkos szövetségben?
Tudodé, kj leánya? ha veszi eszében,
Mint jársz? fogh életed forganny veszélben.

PHILOSTENES.

- 43-56. Az ne is szeressen, az ki veszéltül féll;
Micsoda Tenger az, kit nem háborét szél;
Az nyarat sem tudnák, ha nem fagyálná Téll;
Ha egy ora káros, az más haszonra kéll.

HERMIÁS.

54. Más hirt nem tudhatok, hanem valamiben
Tőlem lehetséges, szolgálok mindenben,
Mert mint magam kinnyát, úgy érzem szivemben,
Hogy előttem fetréngsz e' nagy gyötrelemben.
55. Valamint valahogy de módgyát keresem,
Azon lézsek, miként elméjét vehessem,
Magát a' Király Lyánt én mind addig lesem,
Mig orvoslásodban várt tzelomhoz esem.
56. Máskint-is a' Király a' Florentinához
Engem küldöz nem mást, hivatván magához,
Maga-is gyakorta ültet asztalához,
Sokszor hol egy hol más dolgot-is elő-hoz.

HERMIÁS.

- 44-57. Az melly veszélekből hasznott remélnenj,
Az ollyat nem csuda, megh lehet követnj.
De mint az Tengerben tudva oda vesznj,
Az ilyen szándéktül hasznosb távul esni.

PHILOSTENES.

- 45-58. Hogy sem annélkül is buval megh epednem,
Jobb kedvem telléssel halált is szenvednem.

HERMIÁS.

- 46-59. Ne féll, az Halálnak nincs mégh hele itten,
Légy jo egésségben, jol agya az Isten,
Nem igazán szerett, az ki mingyárt retten,
Éltek mégh kedvessen Florenténal ketten.

PHILOSTENES.

- 47-60. Miért réméttesz hát, ha jot remélhetni?

HERMIÁS.

- 48-61. Probálni akartam, miként tudcz szeretnj.

57. Módom vagyon benne, hogy meg említelek,
 Ismérettségére jobban segítelek,
 Ha lehet, szívében annyira ejtselek,
 Hogy e' szíved sértő bűtül meg-mentsелеk.
58. Tudom, kedves választ nem vehetek könnyen,
 Vad szemérmessége fog repülni fönyyen,
 De nem szaladhat úgy, hogy annyira mennyen,
 Cupido nyelvére nád mézet ne kenyen.
59. Hogy szép szűz származott Királynak ágyából,
 Azzal ki-nem mehet Vénus hatalmából,
 Sőt mennél szebb 's nemesb' nagy állapottyából,
 Annál inkább sérül Vénus ostromából.
60. A' szép szó, ajándék, sokat viszen végben,
 Az Isteneket-is meg-győzi az égben,

PHILOSTENES.

- 51-61. Jobb volna nem tudnom, mint illy kinnyát látnom;
 De mitt tegyek, iajt kell kéntelen kiáltnom.

HERMIÁS.

- 52-62. Illyen az szerelem, sok háboruval jár,
 De végre teléből hainallik kedves nyár.

PHILOSTENES.

- 53-63. Igen érzem Telet, mi virrad belőle,
 Nem tudom, ha lehet, mondgy jo hirt felőle.

HERMIÁS.

- 54-64. Más hirt nem mondhatok, hanem valamiben
 Tőlem lehetséges, szolgálók mindenben,
 Mert mint magam tűzét, úgy érzem szívémben,
 Szinlető kinodat az nagy szerelemben.
- 56-65. Mivelly hogy az király engem Florenténhoz
 Gyakort küldöz, viszek követséget ahoz,
 Maga is gyakorta szolléttat magához,
 S olly kor holl egy, hol más dolgot is előhoz :

- Az ő szive sem lesz olly fagylaló jégben,
 Hogy alább ne hadna a' nagy keménységben.
 61. Jobb hajlandóság van a' Nemes rendekben,
 Mint az alá-való egyéb embereken,
 Ha Florentinával leszek azért szemben,
 Jó válaszszaal botsát, vagyok olly hiszemben.

PHILOSTENES.

62. Elébb meg-apadnak a' Tenger vizei,
 Hamaréb el-múlnak Ethnának tüzei,
 Tér földé változnak Párnásus hegyei,
 Dér helyett fagyalálnak a' Tűznek hévei:
-
- 57-66. Fel keresem módgyát, hogy megh emlécselek,
 Eösméretségére jobban segítselek,
 Ha lehet szivében annyira ejtcsелеk,
 Hogy e szivet kinzó butúl megh mencelelek.
- 58-67. Tudom, hogy jo választ nem vehetek könnyen,
 Vad szemérmessége fogh röpülni fönyen,
 De nem szaladhat ugy, hogy annyira mennyen,
 Hogy Venus törében végtére ne kell(y)en.
- 60-68. Az szép szo s ajándék sokat viszen végben,
 Az Isteneket is megh haitya az éghben,
 Az ő szive sem lesz olly aczélos érczen,
 Hogy ne agya magát engeztelő kézben.
- 59-69. Hogy ő szép, született királok ágyából,
 Azzal bizon nem ment Venus hatalmából,
 Söött mennél szebb s nemesb nagy állapottyából,
 Annál előb sérül Venus ostromából.
- 61-70. Több hajlandoságh van az nemessebb rendben,
 Az magossab fákis hamarb gyűlnek egyben,
 Ha Florentinával leszek azért szemben,
 Jo válaszszaal járok, vagyok olly hiszemben.

63. Hogy sem el-felejtsem jó akaratodat,
Tsak ne szánnyad tőlem kis fáradságodat,

HERMIÁS.

El-megyek, mivel hogy fel-fogtam pártodat,
Minden tehetséggel segitem dolgodat.

PHILOSTENES.

62-71. Ah előbb megh asznak az Tenger vizej,
Szántó földé léznek azoknak helej,
Térségre hajolnak Caucasus hegyej,
Dér helett az Tűznek fagylalnak hevei:

63-72. Hogy sem el feleitem ilyen jó tédetted,
Holtom árnyéka is áldni fogh tégedet.

HERMIÁS.

Mennyünk ell; mivelly hogy fel vettem peredet,
Minden tehetséggel segéttem igyedet.

ACTUS II.

Áltades és Florentina együtt beszélgetnek.

ÁLTADES.

1. Az Isten sok jókkal látott sok bajjal-is,
Kedvezési között sujtott ostorral-is,
Szomorított kárral, táplált haszonnal-is,
Miként a' nap fénylik, borúl homállal is,
  2. Változik az idő, hol ködre, hol fényre,
Néha kemény fagyra, néha tér lágy kényre,
Erre kedvet viraszt, bút ama' reményre,
Esső-is hull néha a' sima ösvényre.
  3. Ki téritheti-meg az el-haladt jókat,
Mint szelek szárnyára eresztett hajókat,
Az egy emlékezet tézzen róla szókat,
El-múlnak más képen, 's látnak koporsókat.
-

SCENA SECUNDA. (= ACTUS II.)

ALTADES.

- 1-1. Az Isten sok jókkal látott, sok ballal is,
Kedvezése között suitott ostorral is,
Szomorétott kárral s táplált haszonnal is,
Miként az nap finlik, borult homállal is.
- 2-2. Változik az üdö, kél ködre, kél fényre,
Néha keményen fogh, néha tart nagy kényre,
Erre kedvelt viraszt, but amaz reményre,
Kaczagást ifiakra, nyögést hoz à vénre.
- 3-3. Ki térétheti meg az el hallatt jokatt,
Mint szelek szárnyára eresztett hajókat,
Az egy emlékezett hogy tesz rola szókat,
Megh holtak másképpen lagnak koporsókat.

4. Iffjabb idő szárnyán a' midőn repültem,
Mint napot köszöntő patsirta örültem,
Füvön dongó Méhkint mind addig kerültem,
Kivánt dolgaimban mig nem részesültem.
5. El-múlt a' régi jók szép emlékezete,
Akkor volt testemnek boldog öltözete,
Mikor dérekamnak kard volt övedzete,
Rettent attól minden szomszédság Nemzete.
6. Mikor páltzám helyett kopiám ragadtam,
Gyors evet módgyára lóra fel-ugrottam,
Országok határán Hectorkint nyargaltam,
Ellenség erejét jádzodva próbáltam.
7. Mikor szellő módra könnyű lovam fordult,
Dob, trombita szóra bennem a' vér posdult,
Ha ellenség képen valaki rám mordult,
Annak piros vére kardomról le-tsordult.

- 4-4. Iffjabb üdők szárnyán az meddig repültem,
Mint napot köszöntő pacsirta örültem,
Füvet dongo méh ként mindaddig kerültem,
Kivánt dolgaimban mégh nem részesültem.
- 5-5. Ah el multt Esztendők szép emlékezete,
Akkor volt Testemnek boldogh öltözete,
Mikor derekamnak kard volt övedzete
S rettent attul minden szomszédságh Nemzete.
- 6-6. Mikor pálezám helett koplámat ragattam,
Gyors evet modgyára lovamra ugrottam,
Országom határát Hector ként nyargaltam,
Mint az Görögöktül Troiát oltalmaztam.
- 7-7. Mikor könnyű lovam szellő modra fordult,
Dob s Trombita szora bennem vérem posdult,
Kétt ellenkező rész egyben kapot s mordult,
Ellenségem vére karomon le csordult.

8. Szebb Isten áldása nints az egésségnél,
Ditsőségesb Virtus a' szép Vitézségnél,
Mellyre buzgó szivem bennem most-is égnél,
Ha vólna olly erő az avúlt Vénségnél.
9. Aggottságom tele ha fordithatna nyárt,
Országom kebelét nem dúlna annyi párt,
Külső ellenségtől széli sem valna kárt,
Szabnék kinek kinek ő tisztiben határt.
10. Tiszta öltözetét ártatlan éltemnek,
Érdemmel nyert betsit méltó személyemnek,
Nem szagatná nyelve hamis irigyemnek,
Bé-dugnám a' száját, fogadom, mindennek.

- 8-8. Szebb Isten áldása nincz az Egésségnél,
Dücsőségesb Virtus az szép Vitézségnél.
Kire buzgo szivem most is bennem ignél,
De nincs arra erő az árvult Vénségnél.
- 9-9. Agotságom tele ha fordéthatna nyárt,
Országom kebelét nem dulna annyi párt,
Külső ellenségtül széli sem valna kárt,
Szabnék kinek kinek kérdésében határt.
- 10-10 Tiszta öltözetét ártatlan éltemnek,
Érdemmel nyert böcsüt méltó személemnek
Nem szagatná éle az gyalázo nyelvnek,
Lennék torkolloia pirultára ennek.
- 11-11. De az el mult üdött csak távul emléttem,
Mikor eszembe jutt, szivem keseréttem,
Roskat Tagaimat nyögve emeléttem,
Mások gyámolával lábom is segíttem.
- 13-12. Az én szép leányom az Florentina szüz,
Egyedül vigságom, szivem hevétó tűz,
Unt koros voltomtól sok ball orát ell üz,
Mint egy ui életett vénhetségemre füz.

11. De az el-múlt időt tsak távól emlitem,
Mikor eszembe jut, szivem keseritem,
Roskatt tagaimat nyögve emelitem,
Mások gyámolával lábamat segitem.
12. Ennyi keservemet nints ki édesgesse,
Lankadt tagaimat szánván emelgesse,
Kedv indító szókkal bánatim kergesse,
Szomorúságomon magát kesergesse.
13. Honnan tsak Leányom a' Florentina Szüz,
Egyedül vigságom szivem hevítő tűz;
Mert koros voltomtól sok bal órát el-üz,
Mint egy új életet vénségemhez ő füz.

- 14-13. Hattyu tollát képző őszült szakáloznak,
S Phenix menesse szerént ballago lábamnak
Eő vidámétója, s- napia homályomnak,
Eő lesz örököse minden országomnak.
- 15-14. Édes Florentinám, én kedves leányom,
Nem láttalak még ma, távul léted bánom,
Futamadgyál érte, mond megh, hogy itt várom,
Kedves Egésségben láthassam, kívánom.
16. 17-15. Mint vagy, holl mulattál leányom Florentin?

FLORENTIN.

Királyi Fölséged kissebb szolgálóia jól vagyok.

- 18-16. Nagy hirrel hozának minap egy madarkát,
Kék veres tollakkal egyveledet tarkát,
Az melynek valami vesztegetvén torkát,
Mit mivellyen velle, oktattam leánkát,
azzal volt késésem.

ALTADES.

- 19-17. Mellyik madarka az?

14. Hattyú tollát képző meg-öszült hajamnak,
 Phoenix lépése kint ballagó lábamnak,
 Ő vidámitója 's napja homályomnak,
 Ő lesz öröksége egész Országomnak.
15. Hól vagy Florentinám kedves édes Lyányom,
 Még ma nem láttalak, távol léted bánom,
 Menyj érte valaki, mondgyad, hogy itt várom,
 Kedves egészségben hogy lássam, kívánom.

FLORENTINA.

16. Királyi Felséged kiseded szolgálója
 Örülök, hogy kivánt személyed látója
 Vagyok, ilyen kedves szavaid hallója,
 Tsendes állapotban fejed táplálója.

FLORENTIN.

Kinek arany drotbul font az Calitkáia,
 Telephus az Bátyám Gyepidák királya
 Külte, igen szépen dudolgat az száia.

ALTADES.

- 20-18. Nem léssen é immár semmi nyavalája?

FLORENTIN.

- 21-19. Nem, mert már is szépen kezdet hangicsálnj;
 Oly szépen énekel, hogy méltó csudálni.

ALTADES.

Kár volt volna attul mód nélkül megh válni,
 Veszek én többet is, olyat ha találni.

FLORENTIN.

- 22-20. Messze földről hozták, nincsen ez országban,
 Mihelt pirosodik az üdő hajnalban,
 El kezdvén énekét, nincsen szünet abban,
 Vélnék, hogy az Musák lantolnak házamban.

ÁLTADES.

17. Mint vagy? mint mulattál, még ma nem láttalak
Szerelmes gyermekem, tsak allig vártalak,
Mind hogy vénségemben téged óhajtalak,
Tsak ki-is előlem búval botsátalak.

FLORENTINA.

18. Nagy hirrel hoztanak minap egy madarkát,
Kék 's veres tollakkal elégyedett tarkát,
A' mellynek valami vesztegette torkát,
Mit miveljen véle, tanítám a' lyánkát.

ÁLTADES.

19. Mellyik madárkának vagyon nyavalyája?
-

ALTADES.

- 23-21. Mennyünk be, hadd halljam én is eneklését,
Felejcsem el azzal is testem törődését.

SCENA TERTIA.

PRAEDO.

1. Mint hogy közel vagyon itt az királyi Vár,
Tudom, hogy az uton sok menő s jövő jár,
Régen nem volt semmi nyereségem immár,
Talám az szerencze nyuit itt valamit már.
2. Azért mind megh vonyom magam è Bokorban,
Jobb köntöst köllene vetnem à nyakamban,
Költségem is kevés van à Tarsolomban,
Megh köllene itten töltnem azt is jobban.
3. Ihon győnek szintén, vond megh magad Palko,
Ezennel megh hizik ez à vajult sacscko.
Ály megh, mi van nálad!

FLORENTINA.

Kinek arany drótból font az kalitkája,
Tálephus a' bátyám, Gébiták Királya,
Küldötte, a' mellynek énekel a' szája.

ÁLTADES.

20. Semmi nyavalyája immár nem lészen-é?
Elébbi bajától pihenést véssen-é,
Azzal életében vagy véget téssen-é?
Avagy hogy ha el-vész, nem nagy kár lészen-é?
-

VILICA.

Nincs itt néked valo.

PRAEDO.

4. Ha pénz vagyon nálad, add elő szép szoval,
Másként megh döngetem hátad è Baltával.

VILICA.

5. Másut kereskedgyél, itt semmit sem találsz.

PRAEDO.

Nem igaz.

VILICA.

Haggy békét.

PRAEDO.

Vesd le ezt.

VILICA.

Miért vetném, ebb vesse.

PRAEDO.

6. Le veted kurvanő.

VILICA.

Czokj fertelmes Tolvaj kurfafi, arra bizony nem iszol.

FLORENTINA.

21. Bizony nagy kár lenne, de nem fog meg-halni,
Mert már-is ékesen kezde hangitsálni,
Olly szépen énekel, hogy méltó tsudálni,
Kár-is lenne attól mód nélkül meg-válni.
22. Meszsze földről hozták, nints olly ez Országban
Mihelyt pirosodik az idő hajnalban,
El-kezdi énekét, nintsen szünet abban,
Vélnék, hogy a' Musák zengenek az házban.
-

PRAEDO.

7. Nem iszom? megh ládd, hogy iszom,
Add ida, mert majd másképpen jársz.

VILLICA.

8. Csak ne bánés, oda adom immár,
Ihol vagyon, de ebben semmit sem találsz.

PRAEDO.

9. Hát ebben mi vagyon?

VILLICA.

Csak valami tejet viszek az Ur konyhájára,
Mert én Majorné vagyok.

PRAEDO.

10. Hadd kostollyam.

VILLICA.

Kostolyd, fülly meg tüle.

ÁLTADES.

23. Mennyünk-bé, hadd, hallyam én-is éneklését,
 Felejtsem azzal-is elmém törődését,
 Mivel hogy meg-úntam testem gyötrődését.
 Szivemnek a' búkkal szüntelen küzdését.

ACTUS III.

Hermiás, Florentina, és az Inas együtt beszélnek.

HERMIÁS.

1. Érzem rajtam sullyát nem kis gond terhének,
 Nehéz fel-válalni módgyát eszközének,
 Sok csoportya vagyon szoros ösvényének,
 Keresvén orvosát Philosten sebének.
2. Mert a' kitől kéne orvosságot kérni,
 Ahoz nem mindennek lehet könnyen férti,
 Igen röges az út, mellyet meg-kell mérni,
 Nem mindenkor lehet házához bé-térni.

PRAEDO.

11. Phi lilek kurva leánya, bezegh megh csala,
 Soha ilyen gyalázat nem esett rajtam,
 De ha el érem, megfizetek érette neki.

SCENA QUARTA. (= ACTUS III.)

Hermiás. Florentin.

HERMIÁS.

- 1-1. Érzem rajtam sullyát nem kis gond Terhének,
 Fel válolván gongyát Philostén sebének,
 Nehéz fel találni modgyát eszközünek,
 Sok csoportya vagyon szoros Eözvénnyének.
- 3-2. Patikája házat erős helen rakták,
 Annak szelencsójét mégh fel nem nyitották,
 S nem az mi sebünkért, hanem másért tartják,
 S ajtaiát előttünk erős lánczra csukták.

3. Patikája házát erős helyen rakták,
Annak szelentzójét még fel-se nyitották,
Nem a' mi sebünkért, hanem másért tartják,
Ajtáját előttünk erősen záratták.
  4. Más az, hogy kerítő nem-is illik lennem,
A' vén Aszszonyoknak tiszteket rám vennem,
A' kik ha meg-tudgyák, mérget adnak ennem,
Ha fel-válaltam-is, le kellene tennem.
  5. Avagy ha nem lehet attól már el-álni,
Nemde jobb volna-é? magamnak használni,
Mint Florentinánál másokért instálni,
Mert magam-is kedvet tudnék ott találni.
  6. Ugyan-is ha-hajol a' Philosténeshez,
Hogy ha szeretetit meg-nyerhetném ehez,
Örömostebb hajol a' nyilván én szívemhez,
Mert nem ismémentlen immár személyemhez.
-

- 4-3. Más az, hogy kerítettő nem is illik lennem,
Az vén Aszszonyoknak tisztit reám vennem.
Az kik, ha megh tudgyák, mérget annak ennem,
Ha fel váloltam is, le köllene tennem.
  - 5-4. Osztán hogy sem másnak ezekben szolgálni,
Magam szerelmének nem jobb é használni,
Florentinnél nekj ha kedvét találni,
El hidd, én hozzám is nem fogh farral álni.
  - 8-5. De nem illetve ez igaz barátságot,
Az tökéletes szív nem tud hamisságot,
Szereteti gyuitot bennem ollyan lángot,
Az melly akkor ösmér nem változotságot:
  6. Az Duna Vizej mikor megh fordulnak,
Az völl(g)yek mellyekrül hegyekre indulnak,
Azokbelj halak erdőkre szorulnak
-

7. Ezt talám maga-is meg-fogja nevetni,
 Hogy mások dolgait akarom követni,
 A' magamét pedig hátam megé vetni,
 Mivel magamnak-is kellene szeretni.
8. De nem illelne az igaz barátságot,
 A' tökéletes szív nem tud tsalárdságot,
 Szereteti bennem gyújtott olyan lángot,
 A' melly nem forralhat semmi álnokságot.
9. Tégy-le azért szívem minden gondolkozást,
 Légy hiv barátodhoz, ne láss meg-változást,
 Szánd a' Philostenest, ki lát nagy kinlodást,
 Bé kell tellyesíteni az igaz fogadást.
10. A' barátság szive kit igazán gyújtott,
 Semmi olyan motskot szivére nem hajtott,
 Öszve tsinált rendi kitől venne bontott,
 Igaz tüze minden akadályt el-rontott.

- 9-7. Tégy le szívem azért minden gondolkodást,
 Szánd az Philostenest, melly lát nagy vajulást,
 Be kell tellesétni az igaz fogadást,
 Az igaz mondo száj nem tanult hazudást.
- 10-8. Az barátsággh heve kit igazán gyuitot,
 Annak szive selymén nem enged olly bojtot,
 Eöszve simult rendj kitül lenne bántott,
 Igaz tüze minden akadált el bontot.
- 11-9. De nehéz nem nehéz, mert barátsággh vonnya,
 Az kemény utat is lágy öszvén ként nyomia,
 Járatlan földének nincs olly rögös dombia,
 Az melly ugy ne tessék mint megh szokot honnya.
- 13-10. Sokat az késlet is ártani mindenben,
 Várásnál nehezebb nincs az szerelemben,
 Nem kések, el járok fel válolt igyemben,
 Ideje, hogy legyek Florentinal szemben.

11. Azért ha nehéz-is, majdan fel-fogadom,
Sótt a' mint fogadtam, magam úgy rá adom,
Hogy darabos úttyát mind addig tapodom,
Régen várt szerelmet még el-nem ragadom.
12. Mert szegény Barátom ezt tsak alig várja,
Tudom, szivét mennyi kinok habja járja,
Mert el-borította szerelemnek árja,
Ha választ nem viszek, lesz halálos kárja.
13. Szokott a' késletés ártani mindenben,
Várásnál nehezebb nintsen szerelemben,
Nem kések azértan fel-válalt ügyemben,
A' Florentinával majdan lészek szemben.
14. Bár tsak egy Inassa jönne-ki előle,
El-hiszem, ki-vennék majd mindent belőle:
Most mennyek-é hozzá, vagy meg-térjek tőle?

15-11. Az Herczegh Aszszonynak kj vagyon házában?

INAS.

Nincs senkj, mingyárt jön ki a Palotában.

HERMIÁS.

Csak itt várom hát megh.

INAS.

Valamint tetezik.

FLORENTIN.

17-12. Régen nem láttalak Hermia, nó mint vagy?

HERMIÁS.

Fölséges Aszszonyom jól, csak hogy gondom nagy.

FLORENTIN.

Mi okból?

INAS.

Itt vagyok, mit akarsz hallani felőle?

HERMIÁS.

15. Az Hertzeg Aszszonynak ki vagyon házában?

INAS.

Nintsen senki? mindgyárt jó a' Palotában.

HERMIÁS.

Tsak itt várom hát-meg háza Tornáztában,
Mert régen nem vóltam már udvarlásában.

16. Itt jó Florentina deli termetiben,
Lángol tekinteti mosolygó szemében,
A'mellyel lött nyilat Philostén szivében,
Hermiáshoz így szóll kezdett beszédében.

HERMIÁS.

19-13. Betegh Philostenes, halálra vonyodik,
Nyavaláián szivem fölötte aggodik.

FLORENTIN.

20-14. Mi lölte? az Doctor volt e val(y)on nála?

HERMIÁS.

Volt ugyan, de ighen keveset használa.

FLORENTIN.

Mire panaszkodik, van é forrosághban?

HERMIÁS.

Nagyban, mintha égne egész teste lángban.

FLORENTIN.

21-15. Mégh szegén Anyámtul maratt Patikámban
Vagyon olly orvosság, melly az Forrosághban
Igen igen használ, küldök nekj abban.

FLORENTINA.

17. Mint vagy? jó Hermia! régen nem láttalak,
 Immár meg-is hólnak lenni gondoltalak,
 Minap-is házamhoz jó szív(v)el vártalak,
 Mivel követségben küldni akartalak.

HERMIÁS.

18. Én Aszszonyságodnak leg-kissebb szolgája,
 Mindenben szolgállok, valamit mond szája,
 De hogy illy üres vólt tőlem házad tája,
 Okozta ezt szegény társom nyavalyája.
19. Beteg Philosténes halálra vajlodik,
 Orvosolására te hozzád vágyodik,
 Hogy orvosold, — szolgád itt azért forgodik,
 Mert kinnyain szívem felettébb aggodik.

HERMIÁS.

- 22-16. Nem is gyógyulhat ő egyéb orvosságtul,
 Hanem Fölségednek az Patikaiából,
 Attul pedig, az kj maradott Annyátul,
 Másként ell kell veszni à nagy Forroságtul.

FLORENTIN.

- 23-17. Jo szív(v)el im küldök, magad viszed é el?

HERMIÁS.

- 24-18. De az szive forro, orvosságh arra kell.

FLORENTIN.

- 27-19. Ollyat is Tanálok.

HERMIÁS.

- 28-20. Joll tudom, hogy talál, nincsen is egyébnél,
 Ki neki használlyon, hanem Fölségednél.

FLORENTINA.

20. Mi lelte? a' Doctor vallyon vólt-é nála?

HERMIÁS.

Vólt ugyan, de igen keveset használta,
Mert szive tájára olly forróság szálla,
Hogy Lelke testétől épen majd el-vála.

FLORENTINA.

21. Még szegény Aszszonytól maradt Patikában,
Vagyon olly orvosság, melly a' forróságban
Igen nagyon használ, küldök néki abban,
Tudom hozzá vévén, érzi magát jobban.

HERMIÁS.

22. Nem-is gyógyúlhat ő más orvosságától,
Hanem Felségednek a' Patikájától,
Attól pedig, a' melly maradt az Annyától,
Máskint el-kell veszni nagy nyavalyjától.

FLORENTIN.

29-21. Valamiben tudom, örömet segétem.

HERMIÁS.

Segéllye, másképpen szegént el temetem.

FLORENTIN.

Maid el készítetttem.

HERMIÁS.

30-22. Készen van az Régen, csak had' vele élni.

FLORENTIN.

Nincs mégh, de el készül, kj fogia el vinni?

HERMIÁS.

Noha betegh, de ő kész ide is jönni,
Csak gyógyulásáruul légyen jot remélni.

FLORENTINA.

23. Jó szív(v)el im küldök, magad viszedé-el,
Hathatos orvosság, jól tett még mindennel,
Valaki ezzel élt, használt, nyilván hidd-el,
Talám meg-gyógyúlhat barátod-is ezzel.

HERMIÁS.

24. Úgy de a' szívének kell forróságára,
Nem-is bizik semmit más orvosságára,
Ha azért nem lészen nagy fáradságára
Felségednek, vigyáz nyomorúságára.
25. Mert ha így hagyatik szegény nagy sokára,
Még a' Királynak-is lesz benne nagy kára,
Vigyázz azért, kérlek, fájdalma okára,
Ne vedd szegény Társom dolgait tréfára.

FLORENTIN.

- 31-23. Az Orvosság hasznát viselj Reménség.

HERMIAS.

- 33-24. Csak orvosoltassék, a' mint kívántatik,
Én reá Felelek, megh gyógyul virattik.

FLORENTIN.

- 34-25. Ahoz nagy Mesterség nem kell, csak vegye bé,
Fekügyön le, magát melegen főgye bé.

HERMIAS.

- 35-26. Másszorra halladna bár az le feküvés,
Csak most lenne arrul reményes üzenés.

FLORENTIN.

- 36-27. Ha csak üzenettel megh gyógyul, üzenyünk:
Kellyen fel, légyen ma az királynál velünk.

HERMIAS.

- 37-28. Nem ugy, de illy modon tedd izenetedet:
Hallyod, Philostenes hogy megh betegedet,

FLORENTINA.

26. A' szívnek fájdalommal nehéz segíteni,
Annak forróságát baj hidegíteni,
Hát ha ujjabb lánggal kezd melegíteni,
De ebben-is foglak meg-elégíteni.
27. Reményilem, hogy majdan ollyat-is találok,
Ha a' Patikában mulatni sétálok,
Hogy ha készen nints-is, örömet tsinálok,
Ollyan orvosságot adni nem sajnálok.

HERMIÁS.

28. Jól tudom, hogy találasz, nintsen is egyébnél,
Mi néki használjon, hanem Felségednél,
Vagyon annak módja, kit ha tselekednél,
Áldásban maradnál szegény betegednél.

Szánod nyaváláját, melyben így epedet,
Jöjön hozzád, nyuitod kívánt segédedet.

FLORENTIN.

- 38-29. Hogy ide hívassam, magam bánnyam véle,
Nem illik, mert lenne annak nagy Czégére.

HERMIÁS

- 39-30. Nyaválás társommal ha jot akarsz tenni,
Végre is magadnak kell azt kennj s fenni.

FLORENTIN.

- 40-31. Illetlen kívánságh, abból semmi nem kell.

HERMIÁS.

Kel, a' szerelemnek ha nagy hatalma áll.

FLORENTIN.

Ahoz már nem értek.

HERMIÁS.

Megh tanulsz üdövel.

FLORENTINA.

29. A' miben tsak tudom, örömet segitem.

HERMIÁS.

Segéllyed nyavalyást, máskint el-temetem,
A' melly jó tetedet áldással fizetem.

FLORENTINA.

A' körül forgodom, mindgyárt el-készitem.

HERMIÁS.

30. Készen van a' régen, tsak hadd véle élni.

FLORENTINA.

Nints még, de el-készül, ki fogja el-vinni?

FLORENTIN.

32. Jobb, betegh társodhoz ha hozzá tekétesz,
Illy helyetlen szokkal hogy sem mint kísértesz.

HERMIÁS.

Követségem vagyon rola, szollanom kell.

FLORENTIN.

Illy követségedet máshoz vid(d), itt nem kell.

HERMIÁS.

33. Talám kell, nincs benned olly kemény feneség,
Hogy ne lagná szived könyörületesség,
Ha látnád, miáttad Philostenes mint égh,
Hanem szánnád, volnál higedeb mint az jég?

FLORENTIN.

34. Én miáttam betegh?

HERMIÁS.

Miáttad egyedül.

HERMIÁS.

Noha beteg, de ő kész még-is el-jönni,
Tsak gyógyulásáról lehessen remélni.

FLORENTINA.

31. Az orvosság hasznát viseli reménység,
Az által áll helyre gyakran az egészség,
Ha mikor érdekel valakit betegség,
Maga az orvosság akkor a' segítség.
32. Hidd el, hogy meg-gyógyúl a' te beteged-is,
De rá viselly gondot, intelek téged-is,
Nem tsalatkozik-meg te reménységed-is,
Mint éllyetek véle, meg-mondom néked-is.
-

FLORENTIN.

Mi okon?

HERMIÁS.

47. Történt csak egy Tekéntetből.

FLORENTIN.

- 45-35. Nem de megh ígésztem?

HERMIÁS.

Igen megh, az melyből
Ha megh nem gyógyéttod, mul ki ez világbul.

FLORENTIN.

Akár mit beszélész.

HERMIÁS.

- 51-36. Mondok valóságot:
Visel szive érted maid halálos lángot,
- 52-37. Az mellyet énnékem nagy titkon jelente,
Mint kénlodik szegén, néked is izente,
Könyörögh s könyörgök magam is mellette,
Lángos szereteti ne légyen megh vetve.

HERMIÁS.

33. Ha orvosoltatik, úgy mint kívántatik,
 Én reá felelek, épségre hozatik ;
 De ha orvosságod soká halasztatik,
 Nem sokára szegény éltétől fosztatik.

FLORENTINA.

34. Ahoz sok mesterség nem kell, tsak végye-bé,
 Feküdjék-le 's magát melegen fedgye-bé,
 Ajtaját, 's ablakát erősen zárja-bé.
 Hogy az ártalmas szél hozzá ne mennyen-bé.

- 53-38. Szánd megh nyavaláitát s fogadgyad kedvedben,
 Részesülyön szegén kívánt szerelmedben,
 Igaz hitved léssen, megh látod mindenben,
 Ezek nálam s nálad maradván röjtökben.

FLORENTIN.

- 54-39. Kár, hogy ilyen szokkal fárasztod magadot,
 Ell megyek, nem hallom trágár szavaidot.

HERMIÁS.

Meny ell most, nem hagyom olly könnyen dolgodot,
 Mind addigh ostromlom, megh győzőm falodat.

SCENA QUINTA.

ELECTRA.

1. Az Florentinának, Altades lányának,
 Vagyok én seregéből,
 Ott tartattam s nőttem, mint hogy már ki költem
 Üdöm Gyermekségébül.
 Vellem nagy jót tenne, ki engem ki venne
 Pártám Gyülölségébül.

HERMIÁS.

35. De másszorra múlna bár a' le-feküvés,
Tsak most lenne erről reménység üzenés,
Lenne tsak azzal-is benne könnyebbülés,
És nyavalyájából szépen fel-épülés.

FLORENTINA.

36. Ha üzenettel-is meg-lehet gyógyítani,
Nem kell hát a' munkát azzal szaporítani,
Mond-meg, hogy keljen-fel, mennyen-ki mulatni,
Mert fogja a' Király ebédre hivatni.

2. Az üdöm multon mul, az Iffiuságh avul
Esztenők follyásában.
Gyül orczámnak ráncza, restül az in tánczra,
Tagok avulásával.
Változik az szépség, mint az nyári zöldség
Télnek hervadásával.

3. Sok Tél szomorodott, sok nyár mosolyodott,
Én is mi ulta élek;
Ha üdöm tovább mul, gyengességem le hull,
Othon ne aggiam, félek.
Mellyről gondolkodván, busult szomorkodván
Bennem az gondos lélek.

4. Az melly régtül fogva nagy szivem szakadván
Várom az Férhez menést,
Sokat imátkoztam, gyontam és áldoztam,
S tettem sovány bőjtölést,
Unt pártám s(z)enyébül, mint bűnöm terhébül,
Adna Isten kikelést.

5. De szerenczém késet, nehéz sebet véset
Az kétség bus szivemre,
Majd megh hült reményem, hogy ohajtot fényem

HERMIÁS.

37. Nem úgy, de illy formán tedd izenetedet:
Hallottam, Philosten hogy meg-betegedett,
Szánod nyavalyáját, mellyben így epedett,
Jöjjen hozzád, lássad szegény betegedet.

FLORENTINA.

38. Hogy ide hívassam, magam bánnyak véle,
Nem illik, mert lenne annak nagy tüzégére;
Hanem az orvosság próbált erejére
Bizza magát, fordul jó egészségére.

Nem jön ködös Telemre,
Ha férhez nem vésznek, főköttöt nem tésznek
E' Farsangon Fejemre.

6. Ah mi oka annak, hogy némelynek vannak
Kérőj sok helyekről,
Fel sem nevelkedtek, már is értekeztek
Férhez menetelekről,
Engem el felejtnek s hozzám nem eresztnek
Jó hír mondot ezekről.
7. Eléggé meg nőltém, nézd, melly szépen töltem
Mellyem dombosságában;
Testem épsége is, orczám szépsége is
Nincsen fogyatkozásban;
Birok jó erővel egy Iffiu legénnyel
Megh küszködnöm egy ágyban.
8. De mi haszna ennek, ha üressen mennek
Napiaim az várt joktul;
Vagyok el felejtet, majd kétségben eset
Az leány kérő nászoktul,
Mellyen könyvem indull, elmém majd megh budul
Az sok Gondolatoktul.

HERMIÁS.

39. De szegény társommal ha jót akarsz tenni,
Magadnak kell reá a' Flastromot kenni,
Mert máskint eleit nem-is lehet venni,
Szörnyü kinnya miatt halálra fog menni.

FLORENTINA.

40. Illetlen kívánság, a' mit kívánsz tőlem,
Illyen dolog távol légyen én mellőlem,
Mert mások-is, gondold, mit szólnak felőlem?
Magad orvosoljad, meg-gyógyúl, reménlem.

HERMIÁS.

41. Hogy én meg-gyógyítsam, épen lehetetlen,
Mert a' kinok sullya rajta kiméletlen,
Ne légy azért, kérlek, szolgálhoz kegyetlen,
Mert miattad beteg, meg-is hal véletlen.

9. Megh vallyom, némellyek biztatnak, hogy tellyek
Jó hitü reménséggel;
Mongyák, hogy szeretnek, saiátul el vesznek
Eörök kötelességgel;
Oszttyák bőven az szótt, de adnak kevés jott
Álhatatos húséggel.
10. Ravasz az ő horgok, körülettem dolgok
Tökéletlen csél csapságh;
Tudom, nekj mi kell, de nem talállya fell
Nálam azt az nyalkaságh.
Maszlagként szédítne, gyomrot émelétne
Az tőlök vett nyalánkságh.
11. Ah távul légyen az, hogy illyen mocskos gaz
Sércze böcsületemet.
Noha nehéz várnyi, de jobb lánczra zárni
Még is természetemet,
Hogy megh mértékellye s keménnyen visellye
Ki vágyodo hevemet.

FLORENTINA.

42. Nem adtam én okot ő nyavalyájára,
Máskint-is szívemnek nints a' szokására,
Hogy ok nélkül veszélyt bajt okozzak arra,
Valaki szívemnek nem jár boszszújára.
43. Noha még senkinek tudva nem ártottam,
A' Philostenest-is soha nem bántottam,
Bánom, hogy általad ezzel boszszantattam,
Mivel mindenkoron tőled én jót vártam.
44. Mostan pedig szállasz szörnyü bolondságot,
A' melly szerez bennem nagy szomorúságot,
Hogy beszélsz előttem ilyen hitvánságot,
Bánatot okozó merő boszszúságot.
45. Mért beteg miattam? talám meg-igéztem,
Vagy nyavalyát néki másképen szerzettem,
Oly dologra magam nem adom 's eresztem,
Talám azt gondolod, hogy majd eszem vesztem.

12. Az Iffiü legények mint csaló Sirények
Olyak Természetekben,
Mást énekel nyelvek, mást gondol a szívek
Álnokok beszédekben;
Tisztel, mégh megh csalhat, csufol, ha befalhat
Csaláldul gyümölcsökben.
13. Oh sok szép szó nyuito, azzal földhöz suito
Álnok Iffiü legények.
Hát csak játéktok é s igy tréfáltatnak é
Az leányok szegények?
Hamiss é hitetek, s igy hal é ben(n)etek
Helyezettett remények?
14. Nem kell más azoknak, az dus Gazdagoknak,
Dongnak csak házok körül,
Hogy más eléb ásott, az köve megh vásott,
Kopot helen köszörül;
Nem gondol sok véle, mind be veszi béle,
Mert az pénzének örül.

HERMIÁS.

46. Kérlek Florentina, ne vedd tsufságossan,
 Hogy merek szóllani illy bátorságossan,
 Ne nézz személyemre olyan haragossan,
 Mert ég Philosténes éretted lángossan.
47. Nem ártottál néki egyéb fegyvereddel,
 Hanem sebesedett egy tekintetteddel,
 Ékes ábrázatod, Uri termeteddel,
 Ezzel betegült-meg, nem más bélyeggeddel.

FLORENTINA.

48. Eddig lett szavadat a' midőn értettem,
 Valóságos-képen mind azokat vettem,
 El-mehetsz, mert ollyat nem lelsz körülöttem.
- — — — —

15. Ah ezekben bodult, Mamonnának hodult
 Iffiak gondatlansága;
 Mint olyan aggh Testet, kit mogorván festet
 Az Esztendők soksága,
 Ha illy delit venne, nem de kedvesb lenne
 Az széppel házasságba.
16. Ad Isten nékem is, ha igy el késtem is
 Remélt tüzet ágyamban;
 Ha volt eddigh lassu, az Farsang most hoszu,
 Gyors lábot kap azomban,
 S az szerencse be lép, érkezik az nász nép
 Énnékem is házamban.
17. Lesz mennél későbbben, annál édesebben
 Fálnak az kivánt jokban;
 Jo kedvemet érzem, hány nap van, megh nézem
 Ez mostani holnapban.
 Elégh ideje mégh, nem lesz olly hamar vég
 Az Farsangi napokban.

49. Tsudálkozom rajtad, hogy okos ember vagy,
A' Király előtt-is van betsületed nagy,
Nem gondoltam soha, hogy illy szókra fakadgy,
Félek, hogy ezekért még búra ne akadgy.
50. Nem gondolod-é meg, hogy kerítő lenni,
Melly bestelenség vólt magadra fel-venni,
Hátha a' Királynak akarnék hirt tenni,
Nem tudom, mint fognád magadat menteni.

HERMIÁS.

51. Hallya-meg Felséged, mondok valóságot,
Visel szive érted halálos *rabságot*,
Rabságból származott kinos *forróságot*,
Forrósága miatt nagy nyomorúságot.
52. A' mellyet énnékem nagy titkon jelente,
Mint kinlodik szegény, néked-is üzente;

18. Ah mi dolgot látok s mi rettentő átok
Leszti reményemet.
Reméltem, két holnap, de immár csak két nap,
Ah veszet esetemet.
Iai el mul ezennel, az réghi unt szinnyel
Haggya pártás feiemet.
19. Ah ha lehetséges, ilyen sietséggel
Ne legyen el mulásod.
Várj, édes Farsangom, ne öllye világom
Hamar el bucsuzásod.
Várj az mégh jobb napott, hozz eskütő papot
Továbbra halladásod.
20. Ah nem tanult várnj, folyva szokot jární
Az üdő folyásában.
Hát ugyan el mégyen, el, nincs, à ki tégyen
Akadált járásában.
Jaj iai mitt mivellyek s jot honnét reméllyek
Szivem Pusztaságában.

- Könyörög, könyörgök magam-is érette,
Lángos szereteti ne légyen meg-vetve.
53. Szánd meg nyavalyáját, fogadd-bé kedvedben,
Szíves sohajtását végyed kebeledben,
Igaz szolgálódszen, meg-látod, mindenben,
Ezek nálad nálam maradnak rejtekben.

FLORENTINA.

54. Kár hogy ilyen szókkal fárasztod magadat,
El-mégyek, nem hallom tovább szavaidat.

HERMIÁS.

Menny-el, de nem hagyom olly könnyen dolgodat,
Mind addig ostromlom, meg-győzőm falodat.

-
21. Az üdő multon mul, gyengesége le hull
Lassan lassan orzámnak.
Annál inkább senki nem lesz olyan, az kj
Vallya magát mátkámnak.
Jaj iai mitt mivellyek s jot honnét reménlek
Hon felejtet Pártámnak.
22. Szány Istén, ne hadgy ell, engemet is ugy ell,
Szány, pártámbul szabadécs.
Szány sok kérésemre s esedezésemre,
Szány, kedves napot fordécs,
Szány egy jó legénnyel s kívántam személlyel,
Szány, engemet boldogécs.

ACTUS IV.

Hermiás és Florentina együtt beszélnek.

HERMIÁS.

1. A' Supplikátiom minap ki-szakada,
Igen tsekély választ Florentina ada,
Édesgető szómtól sőtt el-is szalada,
De nem marad abba, ismét mégyek oda.
2. Adjon Felségednek jó napot az Isten?

FLORENTINA.

Köszönöm, mit mivelsz illy idején itten,
Személyedtől szívem már ugyan meg-retten,
A' miket beszéltél, mikor valánk ketten.

HERMIÁS.

3. Felséged kegyelmét várom.

FLORENTINA.

Mi szükséges?

SCENA SEXTA. (= ACTUS IV.)

HERMIÁS.

- 1-1. Az Supplicatiom tegnap ki szakada,
Igen csekély választ Florentina ada;
De nem marad abban, megyek megént oda,
Megh látom, ha ma is olly fene é vada.
- 2-2. Im szintén ihon gyön.
Adgyon Felségednek kedves napot Isten.

FLORENTIN.

Köszönöm. Mitt mivelsz olly idején itten?

HERMIÁS.

- 3-3. Felséged kegyelmét várom!

HERMIÁS.

Orvosságot kíván a' nem egészséges,
Szánd-meg, az orvoslás légyen lehetséges,
Oda más orvoslás mert nem elégséges.

FLORENTINA.

4. Kezdesz-e mint tegnap ismét trágárságot?
Hiszem, ha barátod szenved forróságot,
Uzsza által egyszer a' jeges patakat,
Talál így az hévség ellen orvosságot.

HERMIÁS.

5. A' szerelem tüze víztől nem óltatik,
Sótt annál bővebben mind szaporittatik,
Valameddig attól meg-nem óltattatik,
Kinek szerelmétől 's tüzetől gyűjtatik.

FLORENTIN.

Mi szükséges?

HERMIÁS.

Orvoságot kíván az nem egészséges.

FLORENTIN.

- 4-4. Kezdesszé mint tegnap megint trágárságot?

HERMIÁS.

Nem trágárságh, oltsd meg az nagy forroságot.

FLORENTIN.

Ha az forroságh bánt, az jeges pataokban
Förögdgyél meg, találsz hevülést abban.

HERMIÁS.

- 5-5. Az szerelem tüze nem vízzel oltatik.

FLORENTINA.

6. Mondom én, hogy a' te szád tsak trágárkodik,
Itt hagylak, mert szived roszzsat munkálodik.

HERMIÁS.

Könyörgök szivessen, tsak egynéhány szókig
Álly-meg, szived talám majd meg-lágyítódik.

FLORENTINA.

7. Ha mi dolgod vagyon, tsak hamar beszéld-el,
Mert nagy idő vagyon, a' melly siettet-el,
Hogy itt ne mulassak hosszú beszédeddel,
Im a' Király hivat, sietnem oda kell.

HERMIÁS.

8. Az havas tél után háromszor újult nyár,
Atyád udvarában mi-olta lakom már,

FLORENTIN.

- 6-6. Mondom én, a' te szád hogy csak trágárkodik.
Itt hadlak.

HERMIÁS.

Könyörgök, csak egynéhány szora
Álly meg.

FLORENTIN.

Ha valami jora.

HERMIÁS.

Minden jot reménlek.

FLORENTIN.

- 7-7. Csak hamar beszéld ell,
Mert az király hivat, sietnem oda kell.

HERMIÁS.

- 8-8. Az havas tél után háromszor uiult nyár,
Atyád Udvarában mi olta lakom már.

Melly hiv szolgád voltam, magad itéld-meg bár,
Hogy illy háladatlan szived a' jókért, kár.

9. Hány kérésed vittem a' Királynál végben,
Egyéb dologban-is szolgáltam elégben,
Sok ditséretekkel majd emeltél éghben,
Akkor szived nem volt hozzám illyen jégben.
10. El-felejtetted most sok ajánlásodat,
Akkor ígértetett szép biztatásodat,
Mordsággal mutatod vig multságodat.
Nem reméltem volna illy parasztságodat.

FLORENTINA.

11. Kedvem most-is hozzád olly, mint az előtt volt,
Tsak beszéljen szájad igaz dolgot és jót,
Nem illy fajtalanok seregében valót,
Mert nem halgathatok illyen illetlen szót.

HERMIÁS.

12. Kérlek, szavaimnak adassék kedvezés,
Mert a' nem trágárság, hanem esedezés.

Melly hű szolgád voltam, magad itéled bár,
Hogy illy háladatlan szived az jóért, kár.

- 9-9. Hány kérésed vittem az királynál végben,
Egyéb dolgokban is szolgáltam elégben,
Akkor szüved nem volt hozzám illyen jégben,
Sok dicséretekkel majd emeltél éghben.
- 10-10. El felejtetted most sok aiánlásodat,
Akkor reméltetted egész jövaidat,
Mordsággal mutatod vigh ábrázatodat,
Nem reméltem volna illy fene voltodat.

FLORENTIN.

- 11-11. Kedvem most is hozzád olly mint az előtt volt,
De nem halgathatok akár mi trágár szott.

FLORENTINA.

Trágárság akármelly nyájas ingerkedés,
Távol legyen tőlem, az illy vélekedés.

HERMIÁS.

13. Ne légyen Aszszonyom, ne légy olly kedvetlen,
Én sem vagyok talám olly igen esztelen,
Hogy veszteném fejed illy könyörületlen.
Szánd meg azért ötet, ne veszzen véletlen.

FLORENTINA.

14. Talám a' tegnapi társod forróságát
Hozod most-is elől?

HERMIÁS.

Azt, de valóságát.
Meg-értem, viseled Tigrisek vadságát,
Nem-is könyörülöd annak romlottságát.

HERMIÁS.

- 12-12. Nem trágárságh, hanem szüves esedezés.

FLORENTIN.

Trágárságh, akár mi nyál(y)as ingerkedés.

HERMIÁS.

Hidd el, nem az.

FLORENTIN.

- 14-13. Tudom, Philostenes dolgát hozod megént elő.

HERMIÁS.

Azt, de valóságát.
Megh értvén, viselnéd Tigrisek vadságát,
Ha nem könyörülnéd annak romlottságát.

FLORENTINA.

15. Mond-meg hát, mi lelte?

HERMIÁS.

Igazán meg-mondtam.

Tegnap őtt' nyavalyást, félig halva hagytam,
Mivel pedig tőle régen el-szakadtam,
Nehezen vár, hogy már sokára maradtam.

FLORENTINA.

16. Értem betegségét, de mi okból vagyon?

HERMIÁS.

Mondom, hogy éretted lángol szive nagyon,
Minden reménsége tsak te benned vagyon,
Nálad nélkül olyan, mint kit vernek agyon.

FLORENTINA.

17. Mi jót tégyek véle, kérdem feleleted?

FLORENTIN.

15-14. Mond megh hát igazán, mi lölte?

HERMIÁS.

Megh montam tegnap, ah nyavalást féligh halva
hattam.

FLORENTIN.

16-15. Értem betegségét, de mi okból vagyon?

HERMIÁS.

Mondom, hogy éretted lángol szive nagyon.
16. Hanem tégy jott vele, enyhödgyék keserve,
A melly veszet szegény betegen heverve.

FLORENTIN.

17-17. Mi jott tegyek vele?

HERMIÁS.

Orvosold nyavalyást, ha sebesítetted,
Mert ötet valóban az ágyban ejtetted,
Piros rósa színét meg-fejéřítetted.

FLORENTINA.

18. Soha talám fegyver nem vólt a' kezemben,
Nem hogy én miattam eset(t) vólna sebben,
Soha nem állottam hartzot véle szemben,
Sem nem eset(t) titkon ásatott veremben.

HERMIÁS.

19. Vólt olly fel-vont ijja szép szömöldöködnek,
A' mellynek nyilától sért tagjai nőnek.
Azért ha meg-lótted, tartózol-is ennek,
Hogy légy orvoslója ez halálos sebnek.
20. Törvénnel fog hozzá, 's nem-is hadgya könnyen;
Mint sem pedig dolgod Törvény székre mennyen,

HERMIÁS.

Te sebesítetted,
Orvosold nyavalást, ha ágyra ejtetted.

FLORENTIN.

- 18-18. Soha talám fegyver sem forgot kezemben,
Nem hogy én miattam esset volna sebben.

HERMIÁS.

- 19-19. Volt olly fell vont ija szép szömöldöködnek,
Az melynek nyilátul sért tagiaj nyögnek,
Azért ha megh lótted, az igaz törvének
Rendi is azt hozta, tartozol sebének

- 20-20. Orvosloia lenni; nem is hadgya könnyen,
Ell hidd, hogy sem azért dolga pörre kelljen,

Prokátorok nyelve tzigére viselyen,
Jobb alkuvás képen inkább kedve teljen.

21. Ha nap-fényre térjed annak hiressége,
Hogy szemednek vagyon olyan mérészsége,
Vallyon kinek lészen annyi mérészsége,
Hogy reád tekintsen szeme fényessége.
22. Hogy Basiliscus vagy, azt kezdik itélni,
Minden fogja mérges szemedet kerülni,
Szépségednek senki nem kíván örülni,
A' méreggel tudva ki kívánna élni?
23. De ha meg-alkusztok ketten alattomban,
Marad ez köztetek örökké titokban,
Jobban esmérkedvén egymással azomban,
Lészen örömötök sok kedves napokban.

FLORENTINA.

24. Nem érzem vétkeket, nints alkudnom mirül,
A' kinek nints tette, abban nem részesül.

HERMIÁS.

Bünös az, a' ki mást sebhét kegyetlenül,
Ugy hogy nem meszsze van az halál révétül.

Prokátorok nyelve czigere visellyen,
Jobb alkovásképpen inkább kedve tellyen.

- 21-21. Ha nap fényre teried annak hirességhe,
Hogy vagyon szemednek ilyen mérgességhe,
Kinek lészen osztán annyi mérészsége,
Hogy reád tekéncsen szeme fényessége?
- 22-22. Hogy Basiliskus légy, azt kezdik itélni,
Foghia minden mérges szemedet kerülni,
Szépségednek senkj nem kívány örülni.
Tudva az méreggel ki akarna élni?
- 23-23. De ha megh alkusztok ketten alattomban,
Marad az köztetek eörökké titokban,

FLORENTINA.

25. Nem miveltem ollyat.

HERMIÁS.

Esküszöm Istenre,
Te hoztál halálos sebet Philostenre,
Azért viselj gondot alélt betegedre,
Máskint gyilkosságod fog kelni nap-féhyre.

FLORENTINA.

26. Mit beszélsz? Hermia! mondasz-é gyilkosnak?

Eddig tartottalak Tanátsos okosnak,
De ha halálodat nem látnám károsnak,
Adatnál tömlötznek, még pedig zárosnak.

27. Nem kívántam soha napját halálának,
Kézivem sem ártott szive táblájának,
Nem tudom, miképen mondasz gyilkosának.

HERMIÁS.

Majd meg-hal Philosten, méltán mondlak annak.

Jobban ismérkedvén egymással azomban,
Lészen örömötök sok kedves napokban.

FLORENTIN.

24-24. Nem érzem bűnemet, nincs alkudnom mirül.

HERMIÁS.

Bűnös az, a ki mást sebhét kegyetlenül.

FLORENTIN.

25-25. Nem miveltem ollyatt.

HERMIÁS.

Esküszöm feiedre,
Te hoztál halálos sebet Philosténre,

FLORENTINA.

28. Nem olly gyenge szálon függ talám élete.

HERMIÁS.

El-szakad, mert a' kin igen gyengitette.
Ha szivedet atzél nem keményítette,
Szánd-meg, illy véletlen ne légyen el-este.

FLORENTINA.

29. Mit miveljek véle ?

HERMIÁS.

Szeresd, nem egyebet.

FLORENTINA.

Most-is a' szerelem ejtett rajta sebet,
Attól egéssége igy meg-kissebbedett;
Ne kénszerits arra, kérlek én tégedet.

HERMIÁS.

30. De alázatossan kérem Felségedet,
Lágyítsad atzélhoz hasonló szivedet,

Azért gondot visely vesztetted szegényre,
Másként Gyilkosságod fogh kelni nap fényre.

FLORENTIN.

26-26. Mit beszélsz Hermia ? Mondasz é gyilkosnak ?

HERMIÁS.

27-27. Majd meg hal Philostén, méltán mondlak annak.

FLORENTIN.

28-28. Nem olly gyenge szálon függ talám élete.

HERMIÁS.

El szakad, mert az kín ighen gyöngéltette;
Az szivedet aczél nem keményétette,
Szánd megh, illy véletlen ne légyen eleste.

- Szánd-meg, ismét kérlek, szegény betegedet,
Vesd nyavalyájára orvosló kezedet.
31. Miért kell irtoznod deli személyétől,
Országokkal biró Hertzegi Nemétől,
Maga sem hátrálna ennek szépségétől
A' Görög Heléna mint Páris testétől.
32. A' melly főbb dolgokat vizsgál a szeretet,
Jó erköltsöt, erőt, jószágot, termetet,
Fel-találni bőven ebben mind ezeket,
Nints olly benne, miért lehetne meg-vetett.

FLORENTINA.

33. Nem vizsgálom dolgát, tudom, hogy nagy Nemzet,
De a' jámbor erkölts, melly jobban evezet,
Nem követ olly útat, a' melly roszra vezet,
El-szokta kerülni a' perselő tüzet.
34. Az Ifju Legényel való társalkodás,
A' tiszta élethez nem kis motsok adás,
A' rút hír szennyétől, régi igaz mondás,
Szóban vett személynek nehéz a' ki-mosdás.
35. Ah! ha a' Királynak menne e' fülében,
Hogy én valakinek estem szerelmében,

FLORENTIN.

29-29. Mitt mivell(y)ek velle?

HERMIÁS.

Szeresd, nem egyebet.

FLORENTIN.

Most is az szerelem eitet(t) raita sebet.

HERMIÁS.

- Az, s az melly szem által szegény sebesedet(t),
Attul s nem egyébtül lehet megh éledet(t).
- 30-30. Lágycsd azért, kérlek, aczélos szivedet,
Vesd nyavalaíára éllesztő szemedet.

Melly rút zavar lenne tsendes vénségében,
Talám szörnyü halál lenne életében.

36. De távol légyen az, meg-se gondoljátok,
A' mire tzéloztok, hogy fel-találjátok,
Eztet magatokban ne-is forraljátok,
El-mégyek, nem jövök többször én hozzátok.

HERMIÁS.

37. Ne siess el-menni, maradgy-meg egy szóra,
Nem jött még el talám az engedett óra,
Izeny kedves választ, melly mehessen jóra,
Ne ütösd szívünket illy habos hajóra.
38. Szegény Philosténes kért melly keservesen,
Válaszoddal lábam hogy hozzá siessen,
Nem-is véli szegény, hogy járjak üressen,
Szánnyad azért ötet, könyörög szivesen.
39. Kemény kő-szikla lesz sziv helyett mellyedben,
Irgalmatlan Tigris vad természetedben,
Ha engeded égni szegényt sebessebben,
Mert miattad esett ő nyavalyás sebben.

- 31-31. Miért kel irtoznod illy delj személytül,
Országokkal biro Herczegek nemétől,
Maga sem farolna annak szerelmétől
Az Görögh Heléna mint Paris testétül.

- 32-32. Legh inkább négy dolgot visgál az szeretet:
Jo erkölesött, erőtt, értéket, termetet;
Fell találni benne büven mind ezeket,
Nines olly benne, kiért lehetne megh vetet(t).

FLORENTIN.

- 33-33. Nem visgálom dolgát, légyen bár jo Nemzet,
De az iámbor erköles az kiben léleket,
Nem követ olly utat, melly gonoszra vezet,
Ell szokta kerülni az pörsölő tüzet.

40. Azon közben néked imé kedveskedik
Ez ajándékával, melly ha meg-vettetik,
Kár szégyen-is lészen, de nem reméltetik,
Tőled e' parasztság nem-is viseltetik.
41. Egy pár arany függő az ő ajándéka,
A' melly Arach(n)ának régi maradéka,
Igen tsudálatos munkás faradéka,
Sok féle színeket mert visel árnyéka.
42. A' mint karikája frissen kerekedett,
Egy kárbunkulus kő végében rekedett,
A' sok szín egy másban a' mint vetekedett,
Tsuda metzésekkel méltán ditsekedett.
43. Egy felől mutattya magát az Helénát,
Más felől iratta reá a' Diánnát,
Allyára metzetett pálma-fa formáját,
Lángos szerelemnek ki-abrázolóját.
44. Maga képét belől szépen rá metzette,
A' nevét pediglen feliben tétette,
Mond, Hermiás: fogd ezt, viseld-el érette,
Tiszta szeretetből mert néked küldötte.

- 34-34. Az Iffiu legénnyel valo társalkodás
Az tiszta hír névhez nem kis mocsok adás,
Az rut hír szennyétül (régi igaz mondás)
Szoban vett leánnak nehéz az ki mosdás.
- 35-35. Ah ha az királynak sugálnák fülekben,
Hogy én Valakinek estem szerelmében,
Jaj melly zavar lenne csendes Vénségében,
Talám szörnyü halált halna keservében.
- 36-36. Meszszire járjon az, megh se gondollyátok,
Az mire czéloztok, hogy fell találljátok;
El megyek, nem jövök olly hamar hozzátok.

HERMIÁS.

- 37-37. Mégh csak vagy két szora, im mit is mutatok.

FLORENTINA.

45. Tsudálkozom rajta, melly szép, de hol vette?
Egyik kő-váramat oda adnám érte.

HERMIÁS.

- Nem mástól szerzette, nem-is pénzen vette,
Hanem kintse közül szemem előtt szedte.
46. Bőséges illyekkel gazdag értékébül,
Arany ezüst gyémánt kintses rejtekébül,
Soha ki-nem szakad, részed lész ezekbül,
Fogd azért, és izeny néki jó kedvedbül.

FLORENTINA.

47. Ne fárazd magadat, kérlek, meg-mondottam.
Itten semmit nem nyersz, magamat ki-adtam,
Ajándékát ugyan tőled el-fogadtam,
Mert a' paraszt névtől ez iránt tartottam.

HERMIÁS.

48. Azon ajándékúl kit képiben adtam,
Maga személyét-is néked ajánlottam.

FLORENTIN.

38. Lássam, mire valo.

HERMIÁS.

Philostenes küldé, fogd, emlékezetre viseld megh.

FLORENTIN.

- 45-39. Holl vette?

HERMIÁS.

- 46-40. Bövös eő illyennel gazdagh értékébül,
Foghd, üzenj csak két szót nékj jo kedvedbül.

FLORENTIN.

- 47-41. Ne fárazd magadat, kérlek, megh mondottam,
Itten semmit sem nyersz.

FLORENTINA.

De hogy szerethessem, reá nem hajlottam,
Mellynek már előtted elég okát adtam.

HERMIÁS.

49. Hát nem szép erköltsel ez Ifjú tettetes?
Minden állapotya deli tekintetes,
Testének állása ékes szerelmetes,
Tsudáalom, hogy nálad még sem kellemetes.
50. Ennek az Attya-is hires nevezetes,
Széles e' Világon ki-terjett Nemzetes,
Egyedül te vagy olly Remete 's Szerzetes,
Hogy nem akarsz lenni véle esméretes.
51. Kedvetlen, azt hidgyed, 's maga únt mindenben,
Nem-is tudja, mi leg-kedvesb az életben.
Mint meddő Apátza, ki lakik rejtekben,
A' ki nem részesül szerelem mézében.
52. Hogy sem mást, ez inkább illet nagy rendeket,
Győzi egekben-is a' nagy Isteneket,
A' kik ha láthatnák ezekben szennyeket
Nem motskolnák véle égi szépségeket.

HERMIÁS.

42. Miért?

FLORENTIN.

Okátt attam elegendő képpen.

HERMIÁS.

- 49-43. Nem, az Nemes erkölcs mert úgy dicséretes,
Az szép Ifuságh is azzal tekéntetes,
Hogy ha barátságos, nyáias, szerelmetes,
Nem élete megh unt, mint az mord szerzetes.
- 51-44. Kedvetlen más képpen s maga unt mindenben,
Nem is tugya, mi jo, s kedves ez életben,
Mint meddő apácza az megh unt szerzetben,
Az ki nem részesül az szép szerelemben.

53. Jupiter szerelmét vallyon nem tudod-é?
 Junoét Phebusét vagy nem hallottad-é?
 Szentebbnek magadat ezeknél tartod-é?
 A' mit ők kedveltek, rosznak állitod-é?
54. Gondold-meg jól azt is, ha az idők múlnak,
 Szép ki-kelet helyet(t) mord telek fordulnak,
 A' zöld fák leveli meg-asznak, 's el-húlnak,
 A' gyenge rósák-is végre meg-avúlnak.
55. Ama' Czedrus forma derekak görbülnek,
 A' sima kezeken rút görtsök épülnek,
 A' vér folyos erek dagadnak 's kékülnek,
 A' szép ábrázatok hervadt rántzban gyülnek.
56. Ortzád szépsége-is, hol most rósák ülnek,
 A' szerint idővel hervadt rántzban gyülnek,
 Vidám mosolygásid mord nézésre dülnek,
 Ráro módra járó inaid gyengülnek.
57. Most szeretnek, akkor nem kellesz senkinek,
 Most vagon ideje, fogadj szót szivednek,
 Tedd-le pártos(s)ágát, engedj szerelemnek,
 Melly e' föld határán parantsol mindennek.

52-45. Hogy sem mást, az inkább illet nagy rendeket,
 Gyózi Egekben is az nagy Isteneket,
 Az kik hogy ha tudnák azon rút szennyeket,
 Nem mocskolnák véle Éghi szépségeket.

53-46. Jupiter szerelmét vallyon nem tudod é?
 Junoert Phebusét vagy nem hallottad é?
 Szentebnek azoknál magadott tartod é,
 S az mitt ők követtek, nem jonak mondod é?

54-47. Gondold megh azt is jól, hogy az üdők mulnak,
 Szép kikelet helet(t) rút Telek fordulnak,
 Az zöld fa levelek megh asznak, le hulnak,
 Az gyenge Rosák is kertekben avulnak.

58. Ne vesd-meg hatalmát, rád ne haragítsad,
El-tökéltséged jobb rendbe fordítsad,
Szegény társom sebét szánnyad, el-hárítsad,
Hogy magadat öt't-is örmre indítsad.
59. Szeretett Atyád-is, mig az idő hadta,
De jármábúl Vénus szegényt már ki-fogta,
Helyette igáját te nyakadban adta,
Még gyenge vóltoddal noha nem vonatta.
60. De ideje immár, hogy fogjon munkára,
Szép Ifjuságodnak lenne nem kis kára,
Ha illy hereképen tartanak sokára,
Dolgos embert illet a' Vénus óltára.
61. Titkon lesz dolgotok, nem kell szótól félni,
Az ígéző szem az(t) nem fogja szemlélni,
Melly kedves dolog az, nehéz ki-beszélni,
A' kinek párjával lehet vigan élni.
62. Úgy látom, lágyulni kezdett szive fagya,
Az én Florentinám jó válaszát adja,
Ide hívom azért, ha grátiád hadja,
Zárós tömlöztödnek szabadúljon rabja.

56-48. Orczád gyengeséghe, holl most rosák ülnek,
Az szerént üdővel hervat ránczban gyűlnek,
Vidám mosolygásid mord nézésre tűnnek,
Ráro modra járo inaid restülnek.

57-49. Szeretnél, de akkor nem köllesz senkinek,
Most vagyon ideje, fogagy szót szivednek,
Tedd le fagyát, s engedgy az nagy szerelemnek,
Ki mind földön s Mennyen parancsol mindennek.

58-50. Ne vesd megh hatalmát, rád ne haragétsad,
Hogy az kedves üdöt mulva ne sirassad,
Szegény társom sebét szánnyad s ápolgassad,
Hogy magadott s öt is örmre jutassad.

63. Ne pirúly előttem, ne szégyenld, szólj bizvást,
Ismérsz jól, ne rettegj semmi el-árulást,
Olly titokban tartom, mint a' Pap a' gyónást
Belső szándékodról tsak tégy igaz vallást.
64. Avagy gyémántokkal szépült termetedet,
Vénushoz hasonló ékes személyedet,
Nem szánod-é tsak úgy rontani kedvedet,
A' magánossággal fonnyasztván szivedet.
65. Vallyon illenek-é Udvariságodhoz,
Nyájos Nemes okos nagy elmés vóltodhoz,
Királyi nemedhez 's nagy állapotodhoz,
Hogy illő virágot ne szednél magadhoz.
66. E' két ráro szemnek kár tsak így aludni,
Mosolygó fényével mással nem jádzani,
Szép ajakidat-is kár így hervasztani,
Azokkal tsókokat, tsókon fel-váltani.

59-51. Szeretett Apád is, mégh az üdő hatta,
De Jármábul Venus szegént már ki foghta,
Helette igáiát te nyakadba adta,
Mégh gyenge voltoddal noha nem vonatta.

60-52. De ideje immár, hogy fogion munkára,
Szép Ifiuságnak lenne nem kis kára,
Hogy illy here képpen tartatnál sokára,
Dolgos Papot szeret az Venus oltára.

61-53. Titkon lesz dolgotok, nem kell szotul félni,
Az igéző szemnek nem szükséggh szemlélni;
Melly kedves dologh, azt nehéz ki beszélni,
Ki az szerelemnek mézével kezd élnj.

62-54. Úgy látom, lágyulni kezdet(t) szíve fadgya,
Az én Florentinám jo válaszom adgya,
Ide hívom azért, ha kedved akarja,
Kemény Tömlöczödnek szabadullyon rabia.

FLOTENTINA.

67. Imé Caucasusi vad Tigriseket-is,
Márpésus Hegybéli Kemény Ertzeket-is,
Ama' Scithiai fene Griffeket-is,
Győznél beszédeddel keményebbeket-is.

HERMIÁS.

68. Nem én, de ama' nagy hatalmú szerelem,
A' ki mindent meg-győz.

FLORENTINA.

Nintsen közö velem.

HERMIÁS.

Légyen, ha meg-veted, követt veszedelem,
El borít bánattól származott gyöttelelem.

- 63-55. Ne pirully, nem szégyen, szöll(y) előttem bizvást,
Eösmé(r)sz, ne retegj itt semmi árultatást,
Oly titokban tartom, miként az szent gyonást,
Belső szándékokról csak tégy igaz vallást.

- 66-56. Két Ráro szemnek kár csak úgy állannj,
Mosolygo fényével mással nem jádcsanzj,
E két ajakot is kár úgy fárasztanni,
Azokkal csokokon csokot nem váltanni.

FLORENTIN.

- 67-57. Ah lám Caucasusi vad Tigriseket is,
Morpezus Hegybéli kemény érczeket is,
Ama Scitiaj fene Grifeket is,
Győznél beszédeddel keményebbeket is.

HERMIÁS.

- 68-58. Nem én, de ama nagy hatalmu szerelem,
Az ki mindent megh győz.

FLORENTINA.

69. Meg-győztél Hermia, mit mivelsz már velem?
Fontos beszédidre meg-indúlt a' szívem,
Nem tudhatom tovább, mint léssen életem,
De még-is kerülöm, ha el-kerülhetem.

HERMIÁS.

70. Ne utáld Philostent, kérem Felségedet,
A' mint néked adja, add néki szivedet,
A' mint ő szereti kedves személyedet,
Másra ne-is fordítsd igyekezetedet.

FLORENTINA.

71. Tsudáлом, meg-botsáss, esztelenségedet,
Hitegetni akarsz te másnak engemet.
Magad nem kedvelled árva személyemet,
Mert ha szeretnem kell, szeretlek tégedet.

HERMIÁS.

72. Az igaz barátság meg-tsalást nem kíván,
Maradok én inkább nálad nélkül árván,
Mint ő így ki-múljon személyed óhajtván,
Véle tégy jól, engem más dologra hagyván.

FLORENTIN.

Nincsen közí velem.

HERMIÁS.

Légyen, ha megh veted, követ veszedelem.

FLORENTIN.

- 69-59. Megh győzél Hermia, mitty mivelsz már velem?

HERMIÁS.

- 70-60. Szeresd Philostenest.

FLORENTIN.

- 71-61. Csudáлом, megh bocsásd, esztelenségedet,
Hitegetni másnak akarsz te engemet,

FLORENTINA.

73. Ám légyen, úgy látom, ennek kötelébül
Nem szabadulhatok, mint madár a' törbül,
Mond szolgálatomat, köszöntöm szivembül,
Már ki-nem rekesztem szivem rejtekébül.

HERMIÁS.

74. Sok könyörgésemet hogy meg-nem vetted,
Szives szavaimot hogy szivedre vetted,
Szomorú szolgáltnak ezzel kedvét tetted,
Köszönöm, tovább is szolgállok éretted.
75. Vedd el ajándékát, kit küldött szivesen,
Tudom, hogy eleget óhajt keservesen,
Várja, hogy jó válasz(t) te tőled vehessen,
Hogy szép személyeddel kedvére élhessen.

FLORENTINA.

76. El-vésem kedvesen szives ajánlását,
Rövid nap tőlem is várja ennek mását,
Tartson úgy engemet, mint szerelmes társát,
Mond-meg, ne sajnálja hozzám sétálását.

Magad nem kedvelled talám személyemet?
Hogy ha szeretnem kell, szeretlek tégedet.

HERMIÁS.

- 72-62. Az igaz barátság hamissat nem kíván,
Maradok én inkább nálad nélkül árván,
Mint ő így kénlodot személyedet halván,
Véle tégy jot, engem más dolgokra hagyván.

FLORENTIN.

- 73-63. Ám légyen ugy.

HERMIÁS.

- 75-64. Ez kis ajándékot foghd foglaló jelöl.

FLORENTIN.

- 76-65. Mását várja tőlem,
Ha el jön, kedvessen látom.

ACTUS V.

Philostenes, Hermiás, és Hylax együtt beszélnek.

PHILOSTENES.

1. Nagy kin a' szerelem, nehéz a' várás is,
Sanyargat az engem úgy egy, mint a' más-is,
Tsuklat a' szerelem, várom Hermiást-is,
Félek, mert vesztetre hozhat bús választ-is.
  2. Más az, hogy farkasra nem jó bárányt bizni,
Mert annak vérével maga szokott hizni,
A' Florentinát-is Hermiás ha győzi,
Félő, annak kedvét, hogy magára főzi.
  3. Ismértségéről de nintsen kétségem,
Hogy ebben miatta lenne rövidtségem,
Kiert légyen holtig köteles hűségem,
Oh! tsak jönne hamar kívánt követségem.
-

SCENA SEPTIMA. (= ACTUS V.)

Hermiás, Philostenes, Hylax.

PHILOSTENES.

- 1-1. Nagy kin az szerelem, nehéz az várás is,
Kinoz az engemet úgy egy mint az más is,
Csuklat az szerelem, várom Hermiást is,
Félek, mert vesztetre hozhat bal Választ is.
- 2-2. Más az, hogy farkasra nem jó bárányt bizni,
Mert annak vérével maga szokot hizni,
Az Florentinát is ha Hermiás győzi,
Félő, annak kedvét hogy magára fűzj.
3. Hiveb szeretője kj kj ő magának,
Serényeb orvossa tulajdon tagának,
Ha modgyát ejtheti jó orvosságának,
Köti azt sebére maga fáidalmának.

4. Valaki kopoga; talám ő érkezik,
Ezt sok izben kezdi, szólla 's kérdezkedik,
Minden pillantásban arról értekezik,
Mert fél, hogy a' tzelra más egyéb érkezik.
5. Itt jó, Isten hozott, de vallyon mint jártál?
Használtál-é, kérlek, vagy pedig ártottál?
Mert mi-olta tőlem hozzája indúltál,
Szüntelen elmémen 's szivemen forgottál.

HERMIÁS.

6. Eleget fáradtam 's szentelenkedtem-is,
Hogy kerítő lettem, bánom, szégyenlem-is,
Hol keményen fogtam, hol tsendesitem-is,
Oly kurta válaszra, kár oda mentem-is.
7. Erkölsös állat az, nints benne szelidség.
Szive Tigris módra el-fajült keménység,
Tsak semminek állit, dolga nagy kevélység,
Hogy ott kedved tellyen, nints semmi reménység.

- 3-4. De ösmért hűséghe nálam, nincs kétségem,
Hogy ebben miatta lenne rövidségem,
Kiért holtigh lészen köteles hűségem,
Ah csak jönne hamar kivánt követségem.

- 4-5. Valakj kopoga, ihol szintén eő jön.
5-6. Isten hozot, kérlek, micsoda válasz lön?

HERMIÁS.

- 6-7. Eleget fáradtam, szentelenkedtem is,
Hol keményen foghtam, hol esedeztem is,
Hogy kerető lettem, bánom s szégyenlem is,
Oly kurta válaszra kár oda mentem is.
- 7-8. Erkölesös állat az, nincs benne szelédsegh,
Szive Tigris modon keményült fenesegh,
Csak semminek állét, dolga nagy kevélség,
Hogy ott kedved tellyen, nincs semmj reménsegh.

PHILOSTENES.

8. Ah! nyavalyás fejem! hijában reménlett,
Hogy ha követséged haszontalan(n)á lett,
Im a' bánat napja rajtam nem kiméllett,
Azólta sem innom, sem ennem nem kellett(t).

HERMIÁS.

9. Ne félj semmit, újúlj, ne hadd-el magadat,
Válts-fel vigasággal el-bádjadtságodat,
Mert imé meg-hoztam kedves válaszodat,
Meg-szeliditettem szép Florentinádat.

PHILOSTENES.

10. Ha van jó válaszom, hát mért keserítesz?
Ennyi sok bajomból mért fel-nem segítesz?
Halóványságomból mért fel-nem építesz?
Szólj jót, mert meg-halok, ha te nem segítesz.

PHILOSTENES.

- 8-9. Ah nyavalás feiem, foghj, majd el hanyatlom.

HERMIÁS.

- 9-10. Ne fély, Florentintul vagyon jo Válaszom.

PHILOSTENES.

- 10-11. Vagyon? bus feiemet hát miért keserétted?

HERMIÁS.

- 11-12. Megh gyógyulsz ezennel, ha válaszom érted.

PHILOSTENES.

- 12-13. Ah ha jo hirt hoznál, holtigh áldanálak.

HERMIÁS.

- Ha joval nem jönnék, nem ámétannálak.

HERMIÁS.

11. Ne lankadgy, meg-gyógyúlsz ezennel miattam,
Mert nem vólt hijában, hogy érted fáradtam,
Mert miólta magam szándékodra adtam,
Tőled hűségemben semmit nem tagadtam.

PHILOSTENES.

12. Oh! ha jó hirt hoztál, holtig áldanálak,
Aranyas betűkkel szivemre irnálak.

HERMIÁS.

Ha jó hirt nem hoznék, nem ámitanálak,
Mert örömet téged nem szomoritnálak.

PHILOSTENES.

13. Beszéld hát, mint jártál, hadd hallyak vigságot,
Mert úgy látlak téged mind kedves újságot.
-

PHILOSTENES.

- 13-14. Beszéld, megh holt kedvem hadd elevenegyen.

HERMIÁS.

Vigan lészen immár, min szived örvendgyen.

PHILOSTENES.

- 14-15. Ne epe(s)sz függővel, mond el, hadd éresek jot.

HERMIÁS.

Hallasz teled után tavaszi madár szot.

PHILOSTENES.

Enged(d) hát hallannom.

HERMIÁS.

Felejtsd-el minden bút, és szomorúságot,
Mert tiédde tettem ama' szép virágot.

PHILOSTENES.

14. Ne tarts hát tsak szóval, mond-meg, hadd értsek jót.

HERMIÁS.

Hallasz teled után tavaszi madár szót.

PHILOSTENES.

Mond-meg hát, hogy tovább a' búval tellyes tót
Ne uszszam, sőt hallyak dolgom felől valót.

HERMIÁS.

15. Vólt nagy bajom véle, akaratoskodott,
Sokszor beszédemre tsak jó szót sem adott,
Néha mint ölyv előtt galamb úgy szaladott,
De rá hánt hállomban ugyan meg-akadott.

HERMIÁS.

15-16. Volt nagy baiom véle, akaratoskodot(t),
Sok szép beszédemre csak jo szot sem adot(t),
Néha mint Eölv előtt Galamb, ugy szaladot(t),
De rá vont hálomban ugyan megh akadott.

16-17. Megh tért keménységhe szomat megh fogatta,
Néked minden joval magát ajánlotta.
Hogy velem oda jői mennél előbb, hatta,
Aiándéodat is kedves neven foghta.

PHILOSTENES.

17-18. Eörök hálaadást érdemlő barátság,
E szolgálatodért mi légyen az váltság?

HERMIÁS.

Igaz barátságot kívánok.

16. Meg tért keménysége szómat meg-fogadta,
Néked minden jóval magát ajánlotta,
Hogy velem oda jöjj, mennél elébb hagyta.
Mindent úgy végeztem, mint szived kívánta.

PHILOSTENES.

17. Örök hálá-adást érdemlő barátság!
E' szolgálatodért mi légyen a' váltság?

HERMIÁS.

- Igaz barátságot kíván az igazság.

PHILOSTENES.

- Lész nálam, mig nem ér halál miatt rabság.
18. Hát tsak oda mennyünk.

HERMIÁS.

Majd ha eszed jól jár,
Vajlódásod után ott gyógyúlhatsz-meg már,
Minden reménlett jód meg-lész, kedvesen vár,
De azonban titkon leselkedik-is már.

PHILOSTENES.

- Megh halok, barátságod mellet(t) eléb mint el állok.
18-19. Hát oda mennyünk?

HERMIÁS.

Maid csak csendessen járj,
Vaiudásod után ott megh nyughatez immár,
Minden ki gondolt jo készszen s kedvessen vár,
De azok inában lesekedik is kár.

- 19-20. Vigyázva kell járni szerelem öszvénnét,
Hogy bu ne kövesse szived szep reményét,
Kerüld az irigyek mérges szemek fényét,
Mint hajos Scillának veszéles öszvénnét.

19. Vigyázva kell hágni szerelem ösvényét,
Hogy kár ne kövesse szived szép reményét,
Kerüld az Irigyek mérges szeme fényét,
Mint az Hajós zajos Tengernek örvényét.
20. Ne izengess néki hol egytől hol mástól,
Meg-őrizz magadat nyelvek szájától,
Ne hidgy akár kinek, várj alkalmasságtól,
Hogy el-ne tiltsanak hirtelen egy-mástól.

PHILOSTENES.

21. Meg-fogadom szódat, követem mindenben,
Nem felejtelek-el tellyes életemben,
Mert te segítettél e' nagy szükségemben,
Azért szavaidat foglalom elmémben.
22. De mennyünk szaporán a' Florentinához,
Ha immár szivesen hivat ő magához,
Hadd tégyen orvoslást nyavalyásságához
Szivemnek, és lásson orvosolásához.

21. Üdötül várj mindent, ne hirtelenkedgyél,
Titkos légy dolgodban, ne szol(j) s nyelvedkedgyél,
Ha mitt észre vesznek, tagadgyad s esküdgyél,
A hol senkj nem lát, csokoly s ölekedgyél.

22. Aztalnál, egyebüt reá ne hunyorgas(s),
Hozzá közel lévén lábot ne nyomogass,
Ne sugj-bugj körülé, vond meg magad s halgas(s),
El árulod magad, ha sokat vigyorgasz.

20-23. Ne izenges neki holl egytül s hol mástul,
Ne hidgy akár kinek, várj alkalmassághatul,
Vigyáz(z) dolgaidra, féll(j) árultatástul,
Hogy el ne tiltsanak hirtelen egy mástul.

PHILOSTENES.

21-24. Megh fogadom szodat s követem mindenben,
22-25. Mennyünk oda.

HERMIÁS.

23. Egy keves(s)é várjunk alkalmatosságot,
Mert talám nem lelünk ahoz módosságot,
Munkával találni a' jó orvosságot,
A' könnyen kapott jó nem ad vigaságot.
24. De vajha személyét mostan meg-láthatnád,
Vagy annyival inkább ha kezét foghatnád,
El-hiszem, nyavalyád mindgyárt el-mulatnád,
Ha nemes személyét meg-udvarolhatnád.
25. Vénus képét visel vidám ábrázattya,
Két piros ortzája az homályt oszlattya,
Mosolygó nézését a' kire hántattya,
Annak szivét mindgyárt tőriben hajthattya.
26. Mint a' fel-keelő nap olyan személyében,
Nem tsuda, ha vette szived szerelmében,
Bóldognak mondhatlak, hogy juttál kedvében,
Mert minden szépséget fel-találhatsz ebben.

HERMIÁS.

Várj csak.

PHILOSTENES.

Eleget vártam már.

HERMIÁS.

24-26. Oh melly szép, ha látnád, most a' Florentina.

PHILOSTENES.

Jai hadd lássam.

HERMIÁS.

27-27. Jácznak szemeiben gyémánt ragyakovánok,
Aiakán inganak Claris szivárványok,
Viselik beszédit eszes tudományok,
Olyyak az kezej mint fehér márványok.

27. Jádznak szemeiben gyémánt ragyogványok,
Ajakin ingonak Kláris szivárványok,
Viselik beszédét ékes tudományok,
Ollyak a' kezei mint fejér márványok.
28. Ortzája rósás kert, Liliom homloka,
Mint a' sugár Czedrus, olly kartsú dereka,
Alabastrom Óltárt mutat fejér nyaka,
A' hol e' van, nints ott soha-is éjtszaka.
29. Ennek nyaka mellye sok drága kövekkel,
A' szerént keze-is arany peretzekkel,
Gyertyákat gyújtónak ragyogó fényekkel,
Miként a' tsillagok éjjeli tüzekkel.
30. Hány függök látszanak füle tzifrájában,
Annyi falú város van azok árában,
A' gyürüket, mellyek ragyognak ujjában,
Nehéz mértékleni betsek nagy vóltában.
31. Fodorúlt hajában szedtek rendes rántzot,
Rengő bokrétái mellyén járnak tántzot,
Visel a' dereka szép Gyémántos lántzot,
S azt különböztető sok féle zomántzot.

- 28-28. Szép terjet mezein fel nőtt homlokának,
Ki nyílt liliomok fehérséghei álnak,
Egyenlő Piaczán gyenge orczájának
Rosák Pirossághi mosolyogdogálnak.
- 35-29. Két almát rekesztet kincses kebelében,
Kiket Alceonus nem nevelt kertiben,
Hanem az természet szokot idejében
Ugyan ott fakasztot, van szép megh értségben.
- 37-30. Nyukhatatlan gyümölcs, noha láncz szoréttya,
Szokot vágódását mégh is nem tágéttya,
Lélekző mozgását szokásként uiettya,
Pöffet dombocskáiát gyakorta mozdéttya.

32. A' sok tzifra rajta majd ugyan lángozik,
Külömb külömb szine majd ugyan tsilágzik,
Mint a' melly szép rósa szagokkal virágzik,
Annál öltözete jobban illatozik.
33. Kedvesen láthattya ez(t) akár melly szem-is,
Nem nagy tsuda tehát, ha meg-szeretéd-is,
Szive rejtekében ha bé-rejtetted-is,
Bóldog vagy, mert nála kedvet leltél te-is.
34. Immár személyedet ohajtja szivesen,
Maga parantsolta, hogy lábad sies(s)en,
Hogy mennél hamarébb ölében fektessen,
Szomorúságodból vigságra vezessen.
35. A' melly arany almák vannak kebelében,
Kiket kebelének tsinált rejtekében,
Jól lehet még vagynak kis kerektségében,
De lésznek elegek kedved töltésében.
36. Sohajtva vár hozzá gyenge szivetskéje,
Majd meg-hal éretted szép személyetskéje,
Noha fog pirúlni piros szinetskéje,
A' midőn rád tekint elől szemetskéje.

31-31. Haja fodorétot mesterséges ránczal,
Szép öltöztetése nincsen semmi gáncsal,
Csillagzik mint az Égh, sok gyémántos lánczal,
El hittem, serényült gyors ina is tánczal.

28-32. Mint az karcu Cedrus fel serdült Dereka,
Alabastrom oltárt mutat fehér nyaka,
Gazdagon ruházta minden szépségh soka,
Boldogh, csokolhattya az kinek aiaka.

PHILOSTENES.

38-33. Oh szép Isten Aszszony! no hát ne mulassunk.

37. Nyughatatlan szive noha lántz szorittya,
Szokott vágyodásit még-is nem tágittya,
Lélegző mozgásit éretted újittya,
Mellye do(m)botskáját ugrásra indittya.

PHILOSTENES.

38. Oh! szép Isten Aszszony, no hát ne mulassunk.

HERMIÁS.

- Mindgyárt, vagyon-é itt valami Inasunk?
Jöszte Hylax hamar, hogy oda futbassunk,
Az hová magunk-is majd el-sétálgassunk.
39. Király Leányának menj a' pitvarában,
Nézd-meg, ha nintsen-é valaki házában,
Hamar járj, ne késsünk miattad útunkban,
Sótt mennél hamarébb járjunk-el dolgunkban.

PHILOSTENES.

40. Soká jár az Inas.
-

HERMIÁS.

Mindgyárt, vagyon é itt valami inasunk?

PHILOSTENES.

Hallod-é?

HYLAX.

Mitt Parancsolsz Uram?

HERMIÁS.

- 39-34. Az király lányának meny az Pitvarában,
Tudd megh, ha nincsen é valakj házában.

PHILOSTENES.

- 40-35. Soká jár az Inas.

HERMIÁS.

Oly hamar nem jöhet.

HERMIÁS.

Olly hamar nem vehet
A' pitvarban választ, ha házban nem mehet.

PHILOSTENES.

Imhol jön az Inas, üzenetet tehet,
Talám magánosan véle élni lehet.

HERMIÁS.

41. Mit tsinál a' Leány, mivel mulatozik?

HYLAX.

A' Frajczimmerekkel, mondgyák, hogy kártyázik,
Egy kis idő mulva dolga majd változik.

HERMIÁS.

Várákazzunk tehát, a' mig el-végezik.

PHILOSTERES.

Ihon jön.

HERMIÁS.

41-36. Van-e valaki ott?

HYLAX.

Nincs idegen senkj.

HERMIÁS.

Hát kicsoda?

HYLAX.

Az Frauczimerekkel, mongyák, hogy kártyázik.

HERMIÁS.

Várákozunk kell hátt, az meddig el végzik.

ACTUS VI.

Hermiás, Philosten, Florentina, és Hylax beszélnek.

HERMIÁS.

1. Futamodjál Hylax, jádznak-é, meg-lássad ;
Ha jádznak, én szómmal Cyprussist szóllitsad,
De szemeid fényét két felé fordítsad,
Hogy roszzsak látását rólad el-hárítsad.
2. Az igen jó Leány, meg-hitt szolgálója,
Meg-tartya a' titkot, nem fetseg a' szája,
Sokat hiszen néki, sokat biz reája,
Semmi hamissággal nem mételyes mája.
3. Ennek kedvét keresd, meg-nyiljon erszényed,
Valamint kívánnya, úgy foljon törvényed.
Mert nem lesz mindenkor oda kész ösvényed,
Ha ez nem vezeti, állitom reményed.

SCENA OCTAVA. (= ACTUS VI.)

Hermias, Philostenes, Florentina, Hylax, Ciprussis.

HERMIÁS.

- 1-1. Futamodgyál Hylax, Jácznak é mégh, lássad,
Ha Jácznak, én szommal Ciprussist szollécsad.
- 2-2. Az igen jo leány, megh hitt szolgálóia,
Megh tartya az titkot, nincs fecsegő száia,
Sokat hiszen nékj, sokat biz reája,
Semmi Csélesapsággal nem métely (—) mályia.
- 3-3. Ennek kedvét keresd, megh nyillon erszényed,
Hogy az szolgálatban ne legyen fősvényed,
Mert nem lesz mindenkor oda kész ösvényed,
Ha az nem vezeti áll uton reményed.
- 4-4. De mint hogy az is szép, okossan bán(j) véle,
Hogy az Florentina másra ne ítéllye.
Hamar émeledik az leányok béle,
Mást gondol, ha sokat enyelgesz körüle.

4. De mint hogy az-is szép, okosan bány véle,
 Hogy a' Florentina balra ne ítélje,
 Mert kételkedni fog a' Leány felőle,
 Mászt gondol, ha sokat enyelgesz környüle.

PHILOSTENES.

5. Úgy alkalmaztatom mindenben magamat,
 Hogy ne rontsam ilyen bajjal tört útam.
 Mennyünk-el.

HERMIÁS.

Várjuk-meg már az Inasomat.

PHILOSTENES.

Melly igen későre folytattya dolgomat.

PHILOSTENES.

- 5-5. Ugy alkalmaztatom mindenben magamat,
 Hogy ne ronsam ilyen bajjal tört utamat.
 Mennyünk ell.

HERMIÁS.

Váriuk megh már az Inasomat.

PHILOSTENES.

Melly igen el késett, vontattya dolgomot.

HERMIÁS.

- 6-6. Mégh ideje lesz, csak jó véggel járion.

HYLAX.

Majd el jön Ciprussis. Csak kevéssé várion
 Itten Nagysághtok.

PHILOSTENES.

De csak jönne hamar.

HERMIÁS.

6. Elég ideje lesz, tsak jó véggel járjon.

HYLAX.

Majd el-jő Cyprussis, tsak keveset várjon.

PHILOSTENES.

De tsak jőne hamar, mivel várom nagyon,
Mert várakozásban szívem nagyban vagyok.

HERMIÁS.

7. Osztán mikor mostan először hozzá mégy,
Magadat ajánlván szép szelidséggel légy,
Mértékeld magadat, mindent okosan tégy,
Szentelenségedért bajt, siralmat ne végy.

HERMIÁS.

7-7. Osztán most, elsőben az mikor hozzá mégy,
Magadat ajálván, nagy szelédsséggel légy,
Mértékeld tüzedet, hogy unalmat ne tégy,
Szentelenségedért megh utálást ne végy.

8-8. Jobban esmerkedvén, léssen mindenre mód,
Kedvét keresd, s attul magadot ighen ód,
Hogy ne szomorétesa semmi negédes szód,
Csak tuggy véle élni, megh lesz ott minden jód.

PHILOSTENES.

9-9. Itt vagyok Ciprussis.

HERMIÁS.

11-10. Megh bocsás(s) Ciprussis, hogy igy fárosztalak.

CIPRUSSIS.

13-11. Igen kis Fáratságh.

8. Jobban ismérkedvén léssen mindenben mód,
Kedvét keresd, attúl magadot igen ódd,
Hogy ne szomorítsa semmi negédes szód,
Tsak tudj véle élni, meg-lészen minden jód.

PHILOSTENES.

9. El-jött már Cyprussis, siet figyelemmel,
Úgy látom ortzáján, hogy vagyon örömmel,
Talám nem kell lennünk semmi félelemmel,
Tsak hozna jó választ, 's mennénk-el ezennel.

CYPRUSSIS.

10. El-jöttem, itt vagyok parantsolatodra,
Köteles-is vagyok hiv szolgálatodra,
Bizom tovább magam jó akaratodra,
A' miket rám bizol, nem léssen károdra.

HERMIÁS.

- 12-12. Sugd megh Aszszonyodnak, hogy itt várakozunk,
Nagy dolgaink vannak véle.

PHILOSTENES.

13. Kérlek, hamar térj vissza.

HERMIÁS.

Mégh várj csak.

- 14-14. Ha idegenségphet mutatna elsőben,
Fohászzkodgyál, ohaits, ugy néz(z) az szemében,
Látván keservedet, megh esik szívében.
Megh szán s megh vigasztal, fogad szerelmében.

PHILOSTENES.

15. Itt vagyon Ciprussis.

HERMIÁS.

No kedves Ciprussis, mit mond az Aszonyod?

HERMIÁS.

11. Meg-botsáss Cyprussis, hogy fárasztottalak
És hozzád biztomban ide hivattalak,
Örülök, hogy frissen tégedet láthatlak,
Egy kis fáradságra kérni akartalak.
12. Meny-el, Aszszonyodnak mond szolgálátunkat,
Ha kedvesen vészi látogatásunkat,
Mingyárt fogjuk tenni Udvarolásunkat,
És grátiájában ajánlyuk magunkat.

CYPRUSSIS.

13. Igen kis fáradság van szolgálótoknál,
Lész Audientiátok, tudom, az Aszszonynál,
A' szélső palotán magánosan sétál,
Udvarlástok, vélem, nála kedvet talál.

CIPRUSSIS.

A szomszéd házban jött, ott vár beneteket.

HERMIÁS.

16. Ott véle kj vagyon?

CIPRUSSIS.

Csak egyedül vagyon.

HERMIÁS.

Köszönöm szép leány az fáradságodat.

PHILOSTENES.

- 15-17. Mennyünk oda.

HERMIÁS.

Mingyárt.

Ugy viseld ott magad, hogy megh ne szoll(y)anak.

PHILOSTENES.

Ne fély, rolam semmi gonoszt nem mondanak.
Ne késsünk.

HERMIÁS.

14. Ha idegenséget mutatna elsőben,
Fohászkodva sohajts, úgy nézz a' szemében,
Látván keseredett, meg-esik szívében,
Meg-szán, meg-vigasztal, fogad szerelmében.

PHILOSTENES.

15. Mennyünk-el hát hamar.

HERMIÁS.

Várj, had tanítsalak.
Úgy viseld magadat, hogy meg ne szóljanak.

PHILOSTENES.

Ne félj, semmi rosszszat rólam nem mondanak.
Ne késsünk.

HERMIÁS.

Halgasd hát, ne vegyenek észre.

FLORENTIN.

- 16-18. Járj be, ki kolompo(l)sz?

HERMIÁS.

Én vagyok, im hoztam egy szegén beteget,
A ki sija s rija mind csak Felségedet.

FLORENTIN.

- 17-19. Philostén betegh vagy?

PHILOSTENES.

Csak alégh vetrengék.

FLORENTIN.

- 18-20. Mi lólt?

PHILOSTENES.

- 19-21. Tudgya jól Hermiás.

HERMIÁS.

Halgass hát, hogy meg-ne tudgyanak.

FLORENTINA.

16. Jer-bé, ki vagy? kinek hallom beszédedet,
Házam pitvarában tött zörgetésedet.

HERMIÁS.

Én vagyok, im hoztam egy szegény beteget,
A' ki sohajtozza mind tsak Felségedet.

FLORENTINA.

17. Philosten beteg vagy?

PHILOSTENES.

Jaj tsak allig vagyok,
Rám tódúlt kinaim 's nyavalyáim nagyok,

HERMIÁS.

Tudgya Florentin is.
Nékem más dolgom van, látnom ahoz is kell,
Itt hagyom ez szegént, orvosold, az mint kell.

FLORENTIN.

- 20-22. Beszéllye Hermias bőven nyavalyádat,
Hogy szenvedne szived nehéz forrosághot,
Akartam küldenni tölle orvosságot,
Az melly enyhétette volna az nagy lángot,

- 21-23. De el nem akarta vinnj.

PHILOSTENES.

Vagyok jelen,
Ha akarod, itten tehez több jott velem.

FLORENTIN.

- 22-24. Bánt é mégh az hévségh, ohajtasz é italt?

A' gyötrődésekben semmit el-nem hagyok,
Kikben hól hevülök, hól tsak meg-nem fagyok.

FLORENTINA.

18. Mi lelt? nyavalyádnak mi az indítója?
Mi okból származott testednek forrója?
Nem szánom munkámat, ha gyámolítója
Lehetnék szivednek, helyre állítója.

PHILOSTENES.

9. Jól tudgya Hermiás, bántattatom mivel.

HERMIÁS.

Tudgya Florentina, bánhat-is sebeddel,
Nékem más dolgom van, mégyek azokhoz-el,
Ezt pedig itt hagyom, orvosold, a' mint kell.

PHILOSTENES.

Az szívem szomjuzik.

FLORENTIN.

Mivel kell oltani?

PHILOSTENES.

Egy kedves csókodnak réghen vár(t) harmattya
Szomjuztato tüzét szívemnek olthattya.

FLORENTIN.

- 23-25. Olyan orvosságot nem szoktam osztanni.

PHILOSTENES.

Olly kell itt s nem lehet mással megh oltanni.

FLORENTIN.

- 24-26. Hogy cselekedhessem?

FLORENTINA.

20. Beszélle Hermiás minap nyavalyádot,
Hogy szenved a' szived nehéz forróságot,
Akartam küldeni tüle orvosságot,
A' melly enyhítette volna e' nagy lángot,
21. De el-nem akarta vinni.

PHILOSTENES.

Vagyok jelen.

Ha akarod, velem jobb jót tehetsz itten,
Kérlek, könyörgök-is, hogy orvosolj menten,
Ne félj, nem lát senki, mert vagyunk tsak ketten.

FLORENTINA.

22. Bánt-é még az hőség? mert a' mint tudhattya,
Szivemtől mint lehet szivedet gyógyította.
-

PHILOSTENES.

Ha akarod, könnyen.

FLORENTIN.

Nem tanultam modgyát.

PHILOSTENES.

Modgya annak ilyen.

FLORENTIN.

- 25-27. Ah mitt mivelsz?

PHILOSTENES.

- 26-28. Megh bocsás(s) édessem.

(Miképpen) a szomiu szarvas a' kut főre,
Ha ér az éh méh is az harmatos főre,
Ugy az koplalt Juh is az zöld legelőre,
Az kevés ménes is az hűves dellőre :

PHILOSTENES.

Egy kevés tsókodnak régen várt harmattya,
Sebes lángzó tüzét szívemnek ólthattya.

FLORENTINA.

23. Olyan orvosságot nem szoktam osztani,
A' szemérmességtől magam meg-fosztani,
Talám jobb lesz azért félben szakasztani.

PHILOSTENES.

Ne bánd beteg szívem tsókkal orvoslani.

FLORENTINA.

24. De hogy tselekedjem?

PHILOSTENES.

Ha akarod, könnyen.

- 27-29. Nem várja egyik is, hogy ottan kinállják,
Hanem mjhent érik, azt nagy mohon fallyák:
Hévült szívemet is nagy tüzek ostromlyák,
Hogy ezt cselekegyem, aiakid unszollyák.

FLORENTIN.

- 28-30. De az gyenge orca megh pirul ezekkel.

PHILOSTENES.

Sőt uijul mint rosa harmati gyöngyökkel,
Ha távul uiéttál kedves üzenettel,
Kérlek, itten lévén, ne ölly mord szemekkel.

FLORENTIN.

- 29-31. Nincs semmi mordságh az szemérmetségben.

PHILOSTENES.

De az szemérmesség árt az szerelemnek.
Fordécs szemeidet reám kegyessebben,
Álly idéb, add édes kezedet kezemben.

FLORENTINA.

Mert a' nem sz(o)káson vitetik az fennyen,
Ha ezt tselekedném, meg-itélnél szörnyen,
Módját sem tanúltam.

PHILOSTENES.

Módja ennek ilyen.

FLORENTINA.

25. Ah! mit mivelsz, kérlek, a' szemérmességet,
Talám meg-gyülöltél minden kegyességet,
Kegyesség virágját, a' szép szelidséget,
Hogy kezdted illy mélyen az ismértséget.

FLORENTIN.

30-32. Félek, hogy megh tudgyák.

PHILOSTENES.

Hogy ha nem lát senkj, miképpen tudnák megh?

FLORENTIN.

Magad jelented kj.

PHILOSTENES.

30-33. Magam jelentem kj, ah átkozott lennék,
Méltó, ki mingyarást menykő ütést vennék,
Vagy az föld el nyelvén, kárhozatra mennék,
Ha legh kisseb jelt is titkaimrol tennék.

FLORENTIN.

31-34. Az Iffiu legények kérkedők gyakorta,
Szük, ki titkos dolgát szivében tartotta,
Az együgyű leánt sok mihelt megh csalta,
Ám bár megh eskütt is, mégh is ki mondotta.

PHILOSTENES.

26. Meg-botsáss, a' szomjú szarvas a' kút-főre,
Ha ér kis Méhetske a' harmatos főre,
Vagy az éhezett Juh a' zöld legellőre,
Az hevült Medve-is a' hives déllőre :
27. Nem várja egyik-is, hogy ottan kínálják,
Hanem mihelyt érik, aztat mohon falják,
Hevült szivemet-is nagy tüzek ostromlják,
Hogy azt tselekedjem, ajakim unszolják.

FLORENTINA.

28. De a' gyenge ortza meg-pirúl ezekkel.

PHILOSTENES.

- 32-35. Az igaz szeretet, az melly szivet vezet,
A féle csélcapságh abban nem férkezet(t),
Tölcsenek testemre ám bár kénkő tüzet,
Kinek azt ki mongyam, nem lehet olly nemzet.
- 33-36. Mulas(s) velem bizvást, tedd le félelmedet,
Győzze az szerelem szemérmességédet,
Enged(d) apolgatni kívánt személyedet,
Ha csokodtul gyógyul, ne bánd betegedet.

FLORENTIN.

- 34-37. Hatalmadban vagyok, megh adttam magamat,
Szerelmed békója birja már lábomot.

PHILOSTENES.

- 35-38. Én vagyok, te rabod, te én Aszszonyom vagy.

FLORENTIN.

- Te vagy az Ur, nékem szolgálkoskodnom hagy.

PHILOSTENES.

Sótt újjúl mint rósa tavaszi szelekkel,
Ha távol újítál kedves üzenettel,
Veled lévén ne nézz most mordály szemekkel.

FLORENTINA.

29. Nincsen semmi mordság a' szemérmességben.

PHILOSTENES.

De a' szemérmesség árt a' szeretetben,
Fordítsd reám szemed, kérlek, kegyesebben,
Álly idébb, add fejér kezedet kezemben.

FLORENTINA.

30. Félek, hogy meg-tudgyák.

PHILOSTENES.

36-39. Oh engem éllesztő szép gyönyörűségem,
Örvendetes napom s kedves Reménségem,
Bumnak enyhétője, kívánt Fényességem,
Bágyatságh vidéttó ui elevenségem.

FLORENTIN.

37-40. Légyek én a' tied, te pennigh enyim légy.

PHILOSTENES.

Inkább mint én tied s mind te az enyim légy.
38-41. Ah boldog osztozás.

FLORENTIN.

Inkáb öszve kötés.

PHILOSTENES.

Bizony a világon nincs olly erőtetés,
Az ki el szakassza, sem olly szám ki vetés,
Eörökös lesz bennem az igaz szeretés.
39-42. Melly bizonságára vegyed az gyűrűmet.

PHILOSTENES.

Ha nem láttya senki,
Miképen tudnák-ki.

FLORENTINA.

Magad jelented-ki.

PHILOSTENES.

Bátor életemtől azonnal fodgyak-ki,
Ha hall számból ki-jött szót errül valaki.

FLORENTINA.

31. Az ifjú Legények kérkedők gyakorta,
Ritka, a' ki titkát szivében tartotta,
Az együgyü Leányt sok mihelyt meg-falta,
Ámbár meg-eskütt-is, még-is meg-másolta.

FLORENTIN.

40-43. Vedd te is.

PHILOSTENES.

Tarscs Tulaidonodnak.

FLORENTIN.

Tarscs te is engemet.
41-44. Kerestet az király talám azon közben,
Ell kel mennem mostan, légy jo Egészségben.
Ciprussis fogh menni hozzád követségben,
Az mikor hivatlak, gyors légy az jövésben.

PHILOSTENES.

42-45. Solyom szárnyon iárnék, annál is gyorsabban,
Az mikor szollétasz, ha mód volna abban.

PHILOSTENES.

32. Az igaz szeretet, a' melly szivet vezet,
A' féle tsél-tsapság abban nem férkezhet,
Tégyenek testemre bár kinzó tüzeket,
De kinek ki-mondjam, nem lehet olly Nemzet.
33. Mulass velem bátran, tedd-le félelmedet,
Győzze a' szerelem szemérmességedet,
Engedd apolgatni kedves személyedet,
Ha tsókodtól gyógyúl, ne bánd betegedet.

FLORENTINA.

34. Hatalmadban vagyok, meg-adtam magamat,
Szerelem békója birja már lábamat,
Le vette ortzámról szemérmes voltomat,
Meg-szeliditette minden vadságomat.

PHILOSTENES.

35. Én vagyok te rabod, te én Aszszonyom vagy.

INTER MEDIUM.

Antrax, Strobilus.

ANTRAX.

1. Én vagyok az Philostenesnek szolgája.
Nem tudom, mi volt az uramnak nyavalája,
De e napokban volt orczáiának rut halvánnya ;
Hálát adom az Istennek, most már van végh oráia.
2. Ugy látok, hogy már étket is kívánnya az száia,
Én vagyok az konyha mester, ő neki lesz gondom
Lészen Scruiája, kaprik, és struháia, [reája,
S mint hogy ő szeret azt s ugyan kívánnya,
3. Menyhalnak is megh léssen a' majiája.
Külte Szlimákot is tegnap az Angyaia,
El megyem azért, látom hozzája.

FLORENTINA.

Te vagy az én Uram, szolgálkodnom hagy,
Érted gyúlt tüzemnek heve mert olyan nagy,
Nem hidegitheti-meg semmi kemény fagy.

PHILOSTENES.

36. Oh! engem élesztő szép gyönyörűségem,
Örvendetes napom, kedves reménységem,
Búmnak enyhítője, kívánt fényességem,
Légyek én a' tiéd, te én örökségem.

FLORENTINA.

37. A' mint én a' tiéd, úgy te-is enyém légy,
A' mellyre én tőlem ezennel jelt-is végy,
Engem híven szeress, arra hitet-is tégy,
Hogy én szerelmemtől a' máséra nem mégy.

4. Ally, ally az im itten mitt látok,
Az illyen ielek ennékem ighen barátok,
Az korcsmát talám ki kiáltok,
Egy ducatom van, azt neki el váltok.
5. Egy vagy két sajdlik vinát fel herpentem,
Az után az kukhinyához tekéntem,
Slisis, keres már, vács el ez penézt ennékem,
Hozz azomban bort egy holbat, majd megh fizetem.
6. Dobre to vino, kár, hogy nincs Továrisom,
Az kivel itten lehetne mulatásom,
De el kel sietnem, ha el váltottam az ducatom.
Hozz ide az pénzt, a' bor árát im megh adom.

STROBILUS.

7. Uram vasa milost az Urnak vendégi lesznek a'
Most kereste téged, az Mladenez azt mondot, hogy
[Vacsorára,

PHILOSTENES.

38. Oh! böl dog osztozás.

FLORENTINA.

Inkább öszve-kötés.

Bizony a' világon nincs olly erőltetés,
A' melly el-szakaszszon, sem olly számkivetés,
Örökös lesz bennem az igaz szeretés.

39. Melly bizonyosságára végyed a' gyűrűmet,
Ezzel együtt pedig szerető szivemet,
Sőt szivemmel együtt egész személyemet,
Tarts te sajátodnak édesem engemet.

PHILOSTENES.

40. Végyed szép szerelmem te is jegy-gyűrűmet,
Mellyen midőn látod árva személyemet,

Hermias is ott fogia lenni, azért jo vacsorát
parancsolta, hogy meg készítsed.

ANTRAX.

8. Mellyik Jeremias, a' ki ott megh lészen, talám a'
[Propheta ?

STROBILUS.

Nem Jeremias, hanem Hermiás, a' kj az Urnak igen
[jó barát.

ANTRAX.

Gongyát viseltem én már az vecserára, megh van-
nak szép speciálok, a' kiket ők igen szeretik.

STROBILUS.

9. Ne panye az Csukák, kaperek és Psztruhák mind
Megh holtak, mert ne cista vodában tettenek
Volt azokat, az Szlimákok is mind ki bujtak,
Mert az Pocz mellé raktanak volt azokat

Jutassa eszedben fogadás-tétemet,
El-ne felejts édes violám engemet.

FLORENTINA.

41. Keresett a' Király talám azon közben,
El-kell mennem mostan, légy jó egészségben,
Cyprussis fog menni hozzád követségben,
A' mikor hivatlak, gyors légy a' jövésben.

PHILOSTENES.

42. Súlyom szárnyon járok, annál-is gyorsabban,
A' mikoron szállítz, ha mód léssen abban,
Ezen hüségedet köszönöm azomban,
Kivánom, lássalak vidám ábrázatban.

10. Az melegre, el veszet az menyhalnak is a' Majaia,
Az Haresának is az farkája. Ha mást nem főzettel,
abbol nem sokat megh eszen az Ur.

ANTRAX.

Hatalmas Isten, hiszen nagy Scoda ez, hát mit
[adom enni?]

STROBILUS.

11. Mennyünk csak na kukhina, mi(g) ők az hust is megh
[esznek,
Szintén most érkeztek az Jobágyok, hoztak elégh
Szlepiczákat, Huszokokot, Ptakokot, talám Szlimá-
kokot is, megh léssen telaczina, s másféle huss is.

ACTUS VII.

*Áltades, Nestor, Hermiás, Philostenes, Severus, Eurmides,
Achántes beszélnek.*

ÁLTADES.

1. Hetven Tavasz újult rosás ortzájával,
Meg-sárgúlt hetven Nyár metzett kalászával,
Hetven Ősz került-el ki-fatsart műstyával,
Forgódott hetven Tél borzas szakállával:
2. A' miolta Lelket formála testemben,
Teremtett az Isten e' gyarló életben.
Múltak sok régi jók, kik jutván eszemben,
Essőt árasztanak ködösült szememben.
3. Az Iffjabb időben tudjátok magatok,
A' kik körülöttem akkor forgottatok,
Könnyü Lovam hátán mely gyorsnak láttatok,
De most rest tsigakint allig ballaghatok.

NESTOR.

4. Akkor én-is magam jobb erővel birtam,
Amaz ugró tántzban gyorsabban forgottam,
A' jó kedvű Leányt ha kezemre fogtam,
Kezemen hordással Sas szárnyat mutattam.
5. Nem kértem azt mástól, kit magam szemléltem,
Katona kenyérrel mert magam-is éltem,
A' miket próbáltak, rá nézve-is féltém,
Száj tátva hallották, ha másnak beszéltem.
6. Külső Királyoknak hires Udvarokban,
A' mikor forgottál Gyermeki korodban,
Vólt-é? valjon olyan tsak egy-is azokban,
Ki veled érkezett a' szép Virtusokban.
7. Gyorsan Lovaidra ha mikor fel-ültél,
Mint szárnyas Pegásus majd ugyan repültél,
Hánytatván magadot valamerre tértél,
Tettes vóltodban sok szivekben tüntél.

8. Tudom, én-is sokat említek olly napot,
Midőn az ellenség az Országban tsapott,
Tollas Achilleskint gyorsan fegyvert kapott,
Fejet-is vett addig, mig más oda jutott.

PHILOSTENES.

9. Mint hogy talám akkor pólya alatt sirtam,
Avagy még azontúl, ki tudja, hól voltam,
Hires próbádat én magam nem láttam,
De az Atyáimtól bizonyal hallottam.
10. Mig villogtathattad kardodat kezedben,
Birtad lovad száját az ellenkezésben,
Mintha Hektort látták volna a' mezőben,
Repült az ellenség tekintvén szemedben.

ÁLTADES.

11. Édes Fiam régi dolgokat emlegetsz,
El-múltanak azok, melyeket feszengetsz,
Olyakat felőlem tovább nem reménlhetsz,
Sőt ellenkezőket testemben szemlélhetsz.

HERMIÁS.

12. Tudom én magam-is, olly ember mondotta,
Ki maga-is ott vólt, szemeivel látta,
Noha ellenségét olly erőssen vágta,
Hogy egy szerbe nyakát két kezét el-tsapta.

EURMIDES.

13. Fene medvékkel-is mert szemben szállani,
Azokkal egyedül nagy hartzot állani,
Másnak-is meg-kell ezt igazán vallani,
Valamihez tsapott, le-kellett romlani.
14. Egy szóval mindenben vala tekintetes,
Palotában tántzos, Lóháton tettetes.
Nyájas az asztalnál, ágyban kellemetes,
Házban barátságos, hartzban rettenetes.

ÁLTADES.

15. Nagyobb részét annak az idő el-vette,
Az el-múlt dolgoknak gödriben temette,
Hátra lévő részben ezeknek felette
Ha mi meg-maradt-is, bú egyelítette.

ACHANTES.

16. Nemes hírét nevét a' jól tett dolgoknak,
Nem öli-meg terhe semmi bús gondoknak,
A' kik szép hirt, nevet szereznek magoknak,
Élnek jó hireik örökké azoknak.
17. Noha az az idő mászszorra maradott,
Mellyben Hector módra viselted magadat,
De akkor nyert hired, neved meg-maradott,
Ha magad hervatsz-is, az el-nem száradott.

EURMIDES.

18. Ha a' sárga Halál postáit szólította,
Lelkünk házát nehéz szaggal szagosította,
Szemünket puffasztván szennyezi 's rutította,
Beszélő nyelvünket inyünkhöz szorította.
19. De a' jól tett dolgok szép emlékezetét,
Halál sem emészti mint Ember életét,
Viseli mint Leány örök öltözetét,
A' mennykő sem rontya kívánt nevezetét.

PHILOSTENES.

20. Azért Felséged-is noha nehezedett,
De sok szép dolgából kiket tselekedett,
Szerzett hire neve úgy fel-emelkedett,
Mint Phœnix, ki régi porából frissedett.

SEVERUS.

21. Jóllehet tsiga-kint lassan jár lábain,
De szép hire, neve repül gyors szárnyain,
Átal-emelkedvén Országok falain,
Meszsze földeknek-is repdes határain.

HERMIÁS.

22. Jó a' jó egészség, de a' jó név 's szép hir,
Az egészségnél-is nagyobb erővel bir,
Bomlik az egészség, meg-halunk, foglal sir,
Rendet a' jó hirnek még a' halál sem ir.

ACHANTES.

23. Tsak ideig való az egészség, erő,
Egy kis változással mint az üveg törő,
De a' jó hir és név változást el-verő,
Halálnak révén-is mint a' kö-fal merő.

NESTOR.

24. Ditséretesb itthon nyögni agg tagokkal.
Szerzett szép hireknek sokasodásokkal,
Mint kin vándorlani gyermeki napokkal,
A' jó hir szerzéstől üresült órákkal.

ÁLTADES.

25. A' vólt fel-tett tzelom nékem mindenekben,
Hogy elől hághassak hiremben nevemben,
Nagy Sándorkint tudom a' többit semmiben,
Mert más meg-ragadó nintsen az életben.

PHILOSTENES.

26. Ha azt ohajtottad, van nagy részed abban,
A' napot néző Sas sem jár magossabban,
Mint szép hired repült viselt dolgaidban,
Ha nehezen jársz-is avúlt tagjaidban.

SEVERUS.

27. Sok ellent mondó nyelv de rostállya azt-is,
Sok pöröly próbálja 's tűz az aranyat is,
De nem árt fénnének, nem vall kárt azzal-is,
A' viz el-ólthattya a' tűz támadást-is.

ÁLTADES.

28. Az Isten rendeli dolgát mindeneknek,
Légyen úgy, valamint tetszik az Istennek,
Tsak a' Florentina öröme szívemnek,
Éllyen, meg-könnyebbül terhe életemnek.

NESTOR.

29. Posta jött érkezett.

ÁLTADES.

Vallyon mi hirekkel?

NESTOR.

Nem tsak hirrel, hanem feles Levelekkel,
Hermiáshoz jöttek, mert a' Követekkel,
Beszélék már bőven magok személyekkel.

ÁLTADES.

30. Vagyon-é jó hired?

HERMIÁS.

Igen rosszszat irnak,
Mert Atyám tagjai magokkal nem birnak,
Talám már meg-is hólt, kin szemeim sirnak,
A' mig haza mégyek, rabja lész a' sirnak.

ÁLTADES.

31. Bánom.

HERMIÁS.

Senki nem úgy mint én, keseregni
Fogok ő halálán.

ÁLTADES.

Mit fogsz tselekedni?

HERMIÁS.

El-megyek, Felséged ha fogja engedni.

ÁLTADES.

Nem lehet ellene ennek törekedni.

32. Nem tartoztatlak meg látván szükségedet,
Noha bizony bánom el-meneteledet.

HERMIÁS.

Ha nem lehetek-is ettől menekedett,
Én ott-is szolgálni fogom Felségedet.

ÁLTADES.

33. Ha fogsz meg-indúlni?

HERMIÁS.

Im ezen órában.

ÁLTADES.

Hól mi irásom lesz, oda az Országban,
Kiket a' Királynak bé-adhatsz útabban,
A' míg el-készülnek, jöjj hozzám házamban.

ACTUS VIII.

Philostenes, Hermiás, és Florentina beszélgetnek.

PHILOSTENES.

1. Mint a' villámló ég ha tsattan mennykövel,
Az által a' fül 's szív nagyon ingó fővel,
Háborodik elmém olly bánatos szív(v)el,
E nem remélt hirnek gonosz dörgésével.
2. Oh! mert az Hermiás az én kedves társom,
Minden veszélyekben bátorító Mársom,
Bútsúzik, majd leszen tőle el-válásom.
Hát ugyan el-mégy-é édes Hérmiásom?

FLORENTINA.

3. El-mégyen Hermiás?

PHILOSTENES.

Elmégyen édesem,
Van el-menetelin nem kis törődésem,
Vólt velem létéről nagy jó reménységem,
Avagy tsak dolgomon a' mig által-esem

HERMIÁS.

4. A' ti szállástokon kereslek.

PHILOSTENES.

Itt vagyunk,
Hát el-mégy Hermia? mi kedves barátunk,
Ámbár igyekezel, de mi nem botsátunk,
Kedves hűségédért hóltig itt marasztunk.

HERMIÁS.

5. Édes Florentinám abban tartozkodás,
Nem lehet itt tovább való meg-maradás.

FLORENTINA.

Kedves Hermiásom! melly nagy fohászkodás
Van szivünkben, hogy lész tőled el-szakadás.

HERMIÁS.

6. Az idő nem enged itten soká lennem,
Kénszerit a' dolog hamar útat vennem,
Hanem ha ti-néktek mit esett vétenem,
Philosten meg-botsáss 's Florentina nékem.
7. Intlek pedig most-is, kérlek-is tikteket,
Olly kórmány viselje szerelmességteket,
Melly tudja kerülni a' félő helyeket,
Ne fordítson rátok nem várt veszélyeket.
8. Sok a' tzirkálója a' szerelmeseknek,
Ha nyelvére keltek ti-is irigyeknek,
Addig mardos foga éli rosz nyelveknek,
Hogy jajjal mondgyátok dolgát veszteteknek.

9. Veszély a' szerelem az okosság nélkül,
Nem üzheti senki bátran azt a' nélkül,
A' vigyázás légyen hát vezető fékül,
Máskint az irigy nyelv lesz meg-ölő étkül.
10. Addig kell el-nyomni az hirt, míg alatt jár,
Nyargaló szárnyára mert mikor a' költ már,
A' nagy Nilusban sints olly meszsze terjett ár,
Melly meg-tartóztassa, nints olly rekesztő zár.
11. Lappang már-is a' hir némely szögletekben,
Hogy vagytok egy mással ti nagy szerelemben,
Ha magasban repül 's ér nagyobb fülekben,
Félek, ne kövesse kissebség ezekben.
12. El-múlt életében a' nyár 's a' kikelet,
Ősz után a' Király nyög köhögő telet,
Ködről új időre nem lesz által-kelet,
Hogy venne még egyszer új élesztő szelet.
13. Légyen hát dolgotok tsak addig titokban,
Ne öljétek szegényt guta ütő gondban,
Ha meg-hal, az után élhettek bátrabban,
Telhetik dolgotok fel-tett tzelotokban,
14. Azomban maradjon az Isten veletek,
Kérlek, még-is intlek, okosan éllyetek,
En másutt lévén-is, lészek a' tietek,
Szegény szolgátokat el-ne felej(t)sétek.

FLORENTINA.

15. Mikor a' hév tüzek vizekké változnak,
Az egek tsillagi a' földre le-húlnak,
Ragyogó fényekkel ott világoskodnak,
'S a' mezei füvek az égben újulnak :
16. Akkor lészesz te-is el-felejtve nálunk.
Oh! melly nehéz dolog, hogy tőled el-válunk,
Hidd-el, elébb léssen Hermia halálunk,
Jó emlékezetben míg tőled el-állunk.

PHILOSTENES.

17. Azomban e' gyűrűt fogd emlékezetre,
Viseld-el Hermia, mellyre ki-van metzve
Mi emlékezetünk, mellyért életedre
Halál üljön, ha el-felejtesz érette.

HERMIÁS.

18. Az Úr Lelke légyen, Lelkem Lelketekkel.

FLORENTINA.

Hordozzon azon Úr szerelmem békével.

PHILOSTENES.

Meg-botsáss, ha vóltam valami vétséggel,
Az Isten Angyala te veled mennyen-el.

ACTUS IX.

*Két Paraszt Emberek, u. m. Ambrús Deák és Demeter,
és két paraszt Aszszonyok, u. m. Kata és Dorkó beszél-
getnek.*

DEMETER.

1. Egésséggel kedves Komám Ambrús Gyiák,
Igyál tsak jól egyszer, lábad majd jobban hág,
Nem verte ám ennek ki a' szemét az ág,
Ettől hevültek-meg minap-is a' Komák.

AMBRÚS.

2. Fogadgy Isten Koma, szép köszöntésedet,
De hol vetted, kérlek, ezt a' jó kedvedet?

DEMETER.

- Király Udvarából lábam most érkezett,
Egynéhány madarkát tőlem a' szakáts vett.
3. Meg-fizetett érte, még innom-is adott,
Igy hogy azt sem tudom, miképen vóltam ott,

Anyámtól sem szoptam talám én olyan jót,
Ugyan meg-könnyültem, melly könnyű vagyok, hop.

AMBRÚS.

4. Mitsoda hirt hoztál? mond-el tsak azomban.

DEMETER.

Nem mást, hanem a' mint állok a' suttomban,
Mind tsak azt beszéllek némellyek magokban,
Ha eszembe jutna valami azokban.

5. Úr Isten, hogy mondák, Pri, Phi, Philosténes.

AMBRÚS.

Tudom, tudom Koma, a' fejős tehenes.

DEMETER.

Nem fejős tehenes, hanem Philostenes.

AMBRÚS.

Az a' koma, az a' minapi tejfeles.

DEMETER.

6. Patvar vigye dolgod, hű be goromba vagy,
Hiszem én azt tudtam, hogy te Gyiákos vagy,
Kár, hogy őszült fejed és tök agyad olly nagy.

AMBRÚS.

A' pirongatásban jó Koma alább hagy.

7. Mert hiszem nem laktam én a' Gyiákoknál,
Nem tanúltam még én, mint te a' Papoknál,
Te pedig mint hallám Plébánus Uramnál,
Fellyebb vóltál már az Rőt ökör ikránál.
8. A' ló lyukában-is vóltál egy keveset,
Apád-is Varga vólt, eleget keresett,
A' Cinlogiumból hogy haza vitetett,
Már a' Faluban-is Fő Notárussá tett.

9. Hiszem én úgy értem, hogy Filep Istenes,
Avagy patvar vigye, talám Tinos Files,
Ha még sem a' pedig, talám Fonos Füles,
Vagy Mészáros fia a' Tinos Dienes.

DEMETER.

10. Nem a' nem goromba, hanem Philostenes.

AMBRÚS.

Hát mit tsinált Koma a' Füles tehenes?

DEMETER.

A' Király Lyányával igen szerelmetes,
Máskint-is a' Leány ékes és termetes.

AMBRÚS.

11. Valjon ki a' neve a' Király Lyányának?

DEMETER.

Úgy tetszik, nevezték az Florentinának.

AMBRÚS.

Tudom én, kit hívnak Faros Honának.

DEMETER.

Nem annak nem.

AMBRÚS.

Minek hát?

DEMETER.

Florentinának.

12. Nem-is hiszem én azt, hogy ő ne szeretné,
Mert akármelly szem-is kedvesen nézhetné,
Be jól járna Koma, ha azt el-nyerhetné,
A' gatyát a' Király Lyányához tehetné.

13. Mert édes mint a' sajt annak az ajaka,
 Fejér mint ama' szép meszelt fal a' nyaka,
 Mint a' mosott asztal sima a' homloka,
 Mint az hántott torsa az orra hoszszsatska.
14. Gömbölyü a' mellye mint a' Német retek,
 Az ortzája gyenge mint az alutt éték,
 Mint az én matskámnak a' szemei kékek,
 Fogai mint liszt láng fejérek és szépek.

AMBRÚS.

15. Szebb hát ő a' Mester Komám Leányánál,
 Noha bizony ez-is magos sugáron áll,
 Még ezzel sem minden beste kurafi hál,
 Meg-lásd Koma, ebből minő menyetske vál.
16. Mint a' barát monyú-fű az ő ortzája,
 Mint a' töltött malatz tellyes a' pofája,
 Mint az üveg kláris úgy fénylik a' szája,
 Mint őszi ptrütsöknek olly szép a' nótája.
17. Mint jó telet borjú Tavaszkor az ólbúl,
 Ha ki-botsáttatik, ugrik, meg-szabadúl,
 Ő-is olly jó kedvű, igen ritkán dül fül,
 Nem tudnám, mellyiket venném házas társúl.

DEMETER.

18. El-hiszem, nem láttad még te Florentinát.

AMBRÚS.

De bizony ismérem én faros Ilonát,
 A' minap-is tőle vettem a' szalonnát.

DEMETER.

- Nem az a' goromba, mert ha azt meg-látnád,
 19. Még a' szemei-is annak pilongosok,
 Miként a' tsillagok ollyan ragyogósok,
 Az énekes Misén a' gyertya mennyi sok,
 Annak újaiban annyi gyürü ragyog.

20. Én pedig esmérem, mert Madarász vagyok,
Azért-is ő nála igen kedves vagyok,
Mert mihelyt valami szép madarkát fogok,
Azzal mindgyárt nála betsületre kapok.
21. Most-is egy pintyökét vittem oda néki,
A' mellyet ötvenkét pénzeken váltott-ki,
És magától olyan véggel botsátott-ki,
Hogy mihelyt mást fogok, vigyem oda néki.
22. De mivel az Isten hozott Koma ide,
Igyuk-meg a' boron, azért-is mennyünk-be,
Te-is Feleségem Dora, mellém üly-le.

AMBRÚS.

Itt van az enyim-is.

DEMETER.

Hó Kató jöszti-be.

23. Jó bort árulnak itt, igyunk egyszer egyszer,
Jobb ez mint a' Komám Kristóftól főzött ser,
Eregy az kotsmára, hoz(z) jól benne egyszer,
Ha egyszer jól hozol, tám nem fáradsz többszer.
24. Egésséggel Koma.

AMBRÚS.

Fogadgy Isten Koma.

DEMETER.

Bezzeg jó, lám úgy tsúsz mint havon a' szánka,
Igyál, jól köszönd-el, melléd ott Katóra,
Kató pedig botsásd, had kerüljön sorra.

AMBRÚS.

25. Isten meg-áldjon Kató, köszönd te Dorára,
Mennyi hurkát töltnek Karátsony napjára,
Mennyi rántzot varta(k) a' Pap gatyájára,
Vagy a' Prédikálló inge gallérára :
26. Annyi jókkal áldgya-meg Isten Komámat,
Hogy borral öbliti szomjúzott torkomat.

KATÓ.

Fogadj Isten Koma, de a' fazekamat
El-ne nyeld, meg-ne mesd, kérlek, a' torkomat.

AMBRÚS.

27. Bezzeg jó, bár allig hogy mind el-nem nyelém.
Gyö(s)zte Dora te-is, ülj le-ide mellém,
Emeld-meg tsak te-is, mint én meg-emelém,
Probáld, fér-é beléd, annyi mint én belém.

KATÓ.

28. Éltessen az Isten téged-is jó Dora,
A' tejes fazekam a' mennyi légy dongja,
A' pendelem allyát mennyi bolha járja,
Annyi jót kívánok, érted-é jó Dora.

DORKÓ.

29. Fogadgy Isten Koma, add rám, tsak had igyam,
Mindgyárt rád köszönöm, tsókám édes Uram.
Hiszem melly igen jó, hogy ide jutottam,
Igyál tsak jó Koma, mert én meg-szomjuztam.
30. Adjon Isten, Uram annyi jót néked-is,
Mennyi szőr szál benned van alól felül-is,
Nékem pedig honom alatt meg másutt-is,
Ha többet kívánnál, mondanék többet is.
31. Hiszem jó a' Borka, bezzeg az illyentül
El-dudolhatnánk ám, nem úgy mint a' sertül,
Kárhozni való ser veszszén-el ezentül,
Ha ilyen jó italt szednénk minden kertrül.

KATÓ.

32. Hogy hijják tsak Koma.

DORKÓ.

Bor ennek a neve,
Még az Uraknál-is kedves az ő leve.

KATÓ.

Az én Lyánykámát-is Borkának nevezte
A' Plébánus Uram, hogy meg-keresztelte.

DORKÓ.

33. Jó Koma esmérem a' kiend Lyánykáját,
Minap fel-találta fogni a' szoknyáját,
Mind ki-láttam akkor a' lába ikráját,
Még a' mi nagyobb, a' pi piros csizmáját.
34. A' Fiadnak-is jut eszemben formája,
Úgy tetszik, hogy vagyon egy rongyos gatyája,
Abból-is mind kivan a' fa fa baltája,
El-fordulván tőle, nem nézhettem rája.
35. A' Varga Lyányát-is hogy az úton kapta,
Le-nyomta, jól meg ba baltá fokozta,
De jól járt a' rusnya, hogy ottan nem kapta,
Mert meg-verte volna az hátát a' kapta.

KATÓ.

36. Melly jó kedved indúlt Koma a' bortúl,
Ne vond-meg magadat, ha tetszik a' tántztúl,
Vagy pedig butszúzzunk-el a' Kotsmárostúl,
Mennyünk-el házunkhoz innét a' Kortsmárúl.

ACTUS X.

*Mellyben Severus, Achántes, Eurmides, Áltades és Nestor
együtt beszélgetnek.*

SEVERUS.

1. Hermiás el mentét a' Király sajnállya,
Mondván olly szolgáját nem hamar talállya,
Tsudálván hogy szemét olly vastag könyv állya,
Még sem tudja, Lyányát miatta mi állya.

ACHÁNTES.

2. Tökéletes szolga méltó ditséretre,
Ki olly igen vigyáz a' szép betsületre,
Az ártatlanságot viszi olly lesekre,
Hol rút motskot ragaszt a' tiszta életre.
3. A' szép Florentinát, Lyányát a' Királynak,
Másnak el-keritvén majd tette Kurvának.
Az igaz szolgálat 's hűség abban álnak,
A' pokol a' helye az illyen szolgának.
4. Ollyan az Udvarnak igen a' szokása,
Az érdemetlennek vagyon jó lakása,
Kinek pedig többet használ szolgálása,
Ser annak itala, az étele kása.

SEVERUS.

5. A' kit leg-hivebbnek tartanak gyakorta,
Leg-több kárát űzni az udvarnak szokta.
Nem olly tiszta szíve mint kívül mutattya,
Hanem titkolt mérgét méz gyanánt nyalattya.

ACHÁNTES.

6. Hogy már az ő Ura dolgait sürgeti,
Szorgalmaskodását nagy híven tetteti,
Azomban a' maga hasznait sürgeti,
Ebben-is a' maga edényit tölteti.

SEVERUS.

7. Nem igaz szolga az, a' ki hizelkedő,
Tsak ámitásképen gyors és serénykedő,
A' szokatlan pedig nem szemtelenkedő,
Igazabb néha az meg-vetést szenvedő.
8. Miért lát az Udvar annyi fogyatkozást,
Hogy a' kire bizzák a' kórmány hordozást,
Tsak maga hajója talállyon rakodást,
Nem bánnya, szenvedjen más hátra maradást.
9. Kedvesebb jószága mi volt a' Királynak,
Mint ékes személye a' Florentinának,

A' hiteles szolgák, nézd, mit tsinálának,
A' szép gyenge szüzet majd tevék Kurvának.

ACHÁNTES.

10. A' szegény vén Király nem tud semmit abban,
Hogy kedves Leányát hozták illy motsokban,
Mondjuk-meg, ha nintsen egyebnél titokban,
Had tudja-meg dolgát, vagyon mely jó karban.

SEVERUS.

11. Nem-is halgatom el, mert gyakorta nékem,
Vólt Hermiás miatt méreggel főt(t) étkem,
Bé-vádolt gyakorta, ha nem vólt-is vétkem,
Mellynek boszszujára for bennem a' vérem.

EURMIDES.

12. Severe barátom, tsudáalom dolgodat,
Mikor el-ment, akkor állod-é boszszudat,
Mig itt vólt, nem köpted addig a' markodat,
El-hiszem, mert adta vólna válaszodat.
13. Most mond-meg, mit ártasz, kérlek, immár néki,
Töbször országából ő ide nem jó ki,
Úr ő ott 's nagy pedig, nem bünteti senki,
Oda meny, ha mi kell, boszszudat ott töltsd-ki.

SEVERUS.

14. Ha néki nem ártok, ártok Philostennek,
Ki törvénye ellen szeret az Istennek,
Álnoksági miatt veséim rettegnek.

EURMIDES.

Tanátsosabb lészen, ha békét hadtz ennek.

SEVERUS.

15. Jobb lesz meg-mondani.

EURMIDES.

Jobb, ha el-halgattjuk.

Ha meg-mondjuk, annak de mi hasznát láttuk,
A' szegény vén Király szivét háborítottuk,
Florentinát pedig reánk haragítottuk.

16. Ha most nem, valaha bizony meg-boszszullya,
Bár haragudjék-is Attya, nem mostoha,
Bé-veszi kedvében, azt pedig ő soha
Nem felejt, hogy az mi mihelyünk koha.
17. Hogy a' Florentina Philostent szereti,
'S ő-is szép személyét kedv(v)el ölelgeti,
Mint jó iffju Legény a' szokást követi,
Bolond, a' jó módot valaki meg-veti.
18. Ki vólna az köztünk, ki azt ne követné,
Alkalmatosságát annál ha ejthetné,
Maga Jupiter-is az égben nevetné,
Az illy ingyen adott jót, ha ki meg-vetné.

SEVERUS.

19. A' mi betsületet sért, semmi nem jó az,
Az fajtalan élet rút, szerelem olly gaz,
Ez a' testet rontya, Lelkét sérti amaz,
El-kell hát kerülni, mind kettő igaz gaz.

EURMIDES.

20. Inkább betsületesb jobb dolog mi lehet,
A' Király ágyához mint ki közel mehet,
Nem gaz, valaki ott ollyan kedvet tehet,
Hogy Királyi magból jószágból részt vehet.

SEVERUS.

21. Az motskollya szintén Florentin szépségét,
Hogy földre tapodta szép szemérmességét,
Illetlen tsókokra vette mérészségét,
Azzal otsmányitván Attya szép vénségét.

ACHÁNTES.

22. Tsak egy köz Leányt-is nem illetve ilyen,
 Hogy illy bestelen hírt szó nélkül visellyen,
 Leány a' Legénnyel tsak szóra sem menyen,
 Nem hogy tsókra 's errül másokra-is kellyen.

EURMIDES.

23. A' mordság nem illik a' nemes erköltshöz,
 Nem lehet hasonló a' szaladó őzhöz,
 Szabad a' nyájasság, nem ver senkit földhöz,
 Tsak illendő módot szabjon az időhöz.

SEVERUS.

24. Tsak egy vigyorgás-is barátsággal lévő,
 Leány szép híréhez nem kis motskot tévő,
 Kis szikrán a' rosz hír nagy lángokat vévő,
 Mint ruhát rontó molly betsületet évő.
25. Én szabnék régulát bezzeg a' Lyányoknak,
 Kerüllyék strásáját a' nyilt ablakoknak,
 Ne kezdjenek vásárt azonnal magoknak,
 Ki-rakván czégerét ki-nyilt homlokoknak.
26. Az ajtót ne álják mint Muskatérosok,
 A' szemnek nem arra való golyobisok,
 Hogy azokkal löjjék, kik arra utasok,
 Szemérmét viselvén legyenek munkások.
27. Ne tekerje nyakát mint a' hig nyakú Ló,
 Vigyázzván ne légyen imitt amott álló,
 Le-eresztett szemmel légyen halkal járó,
 Beszédében tsendes szeméremmel szólló.
28. Mert a' sok suttogás semmi jót nem nevel,
 Más-is állyan ottan, ha szól véle szívvél,
 Titkos szóra 's helyre ne mennyen senkivel,
 Hogy ne motskoltassék gyanuság szennyével.
29. Nem arany a' Leány, hogy ne fogná rosda,
 Ha pedig már egyszer a' rosz hírben mosda,
 Ámbár mint Apáltzát szorítsa a' Chorda,
 De tsak otthon aggid mint a' kopott borda.

30. Hervad a' rósának hamar gyengesége,
Ha süti a' Napnak forró melegsége,
El-vész a' Lyánynak-is hamar tisztessége,
Ha fogja a' rozsz nyelv tsél tsap nyelvessége.
31. Kerüllye az arra adatott okokat,
Mellyből venne a' nyelv motskolódásokat,
Mert nem lel azokból ki motskolódásokat,
Fussa a' nem illöt, kövesse a' jókat.

EURMIDES.

32. A' miről álmodol, az Apátzát illet,
A' Leány-is olyan mint a' rab nem lehet,
Nem árt a' nyájasság, szabadon beszélhet,
Tsak máskint maradgyon rajta a' betsület,
33. Hiszem nem gyűlölség a' szép tekingetés,
Azzal egyveledett nyájás beszélgetés,
Azokkal egymásra ölelő kéz vetés
Nem nagy vétek, még az nem nem-fertéztetés.
34. Mert azok származnak egy más szerelmébül,
Ezt pedig javalják a' szent Levelekbül,
Söt én azt tanúltam egyszer a' Pap székbül,
Mennél többet szeret, élsz annál szentebbül.
35. Mert minden Virtusok, jószágok el-múlnak,
Mind az halál által egyszersmind el-múlnak,
De az Hit, szeretet, Halált felül múlnak,
Még sok vizekkel-is ők el-nem borúlnak.

SEVERUS.

36. A' melly szeretetet a' szent Irás javal,
Istenes az, nyerhetz idvességet azzal ;
De mint Philostenes van Florentinával,
Nem szabad, mert soknak van meg-bántásával.
37. Nem mégyen-el véle, meg-mondom e' dolgát,
Arra tartya az Ur a' hiteles szolgát,
Hogy ha mi gonosznak láttya rejtett horgát,
Meg-mondja 's meg-menti azzal önnön magát.

EURMIDES.

38. El-hidd, arra téged nem viszen a' hűség,
Hanem a' szivedet fonnyasztó mérgesség,
Szemedből-is ki-néz a' Kain irigység,
Lássad, mit tselekszel, mi lesz a' nyereség.
39. Magadnak nem használsz, ártasz a' Királynak,
Mert léssen szélvesze nagy háborujának,
Adtz olly mértékletlen tüzet haragjának,
Mellyből guta-ütést szerezheth magának.
40. A' Florentinának kedvét szomorítod,
Mint fellyebb-is mondám, reád haragitod,
Philosten szivét-is méregben boritod,
Valamiben lehet, ellened fordítod.
41. Nagy Nemzet Philosten, ahoz szépen termet(t),
Olly kegyelmességet a' Királytól nyerhet,
Hogy még Florentina házas-társa lehet,
Akkor vagy elébb-is rajtad boszszút tehet.
42. Tudja már-is talám a' Király titkokat,
Tsak hogy el-akarja titkolni azokat,
Hogy ne hiresítsék azokkal magokat,
Titkolnak sok helyen sok titkolt dolgokat.

SEVERUS.

43. Meg-mondom, ne essék tsorba hűségemben.

EURMIDES.

Ha tagadja, ki lesz bizonyságod ebben?
Kivel állasz elő fel-válalt ügyedben?

SEVERUS.

Veletek mindnyájan.

EURMIDES.

Ne bizony én velem.

SEVERUS.

44. Mindnyájatok eztet meg-fogja vallani,
Mert Cyprussis fogja biz ötet vádolni.

EURMIDES.

- Igen-is Aszszonya ellen fog szóllani,
 Ha tsak hallomás lesz, nem fog meg-állani.
 45. Mert ha tsak el-kezded 's nem léssen bizonyosság,
 Féltő, meg-ne ártson az helytelen vádság,
 Mérgében fogat-meg a' Királyi nagyság,
 Meg-szédíti fejed tömlötzi dohosság.

ACHÁNTES.

46. Lassan, a' Király jó.

SEVERUS.

Eleiben állok,
 Valósága szerint mindent meg-számlálok,
 Tudom, hűségemért nagy kedvet találok,
 Sőt azért ő tőle jutalmat-is várok.

ÁLTADES.

47. Mi szó szaporítás egyvelet(t) közéték,
 Mellyről illy sokáig itt értekeztetek?
 Beszéljétek elől, a' mit végeztetek,
 Majd én-is le-ülök keves(s)é veletek.

EURMIDES.

48. Hermiásról szóllunk, ötet emlegettyük.

ÁLTADES.

Mi-is ő hűségét nehezen felejtyük.

SEVERUS.

Igen jó szolga volt.

ÁLTADES.

Méltán emlegetjük,
 Valamiben tudjuk, örömet segittyük.

SEVERUS.

49. Ah! Felséges Király az az igaz szolgálta,
Kinek Felségeddel annyira ment dolga;
Vajha tudnád, ki vólt, miben forgott dolga,
Minő tsapást mivel itt tsábitó horga.

ÁLTADES.

50. Leg-kisseb vétket-is nem ismérek benne,
Hű szolgálattára nem illendő lenne,
Ha mi kissebséget mi tőlünk-is venne,
Rosz emlékezetet ha ki rula tenne.

SEVERUS.

51. Nem-is szóllok tehát, mert tulajdonsága
Az némelly szolgáltnak, hogy nagy gyarlósága,
Ott az hol kellene, nintsen bátorsága,
Halgat meg-köttetett nyelve furtsasága.
52. A' mint a' melly Aszszonyt szabad kantárára,
Botsátnak a' nyelvnek zablátlan szájára,
Nyargal egyik Falú másik határára,
A' mig az Urának adatik tudtára.
53. Valamelly Leányok a' váltóra kelnek,
Meg-unván magokat, a' mig othon ülnek,
Azoknak hirekkel egész utzák telnek,
Hir nélkül-is gyakran nagy terhet viselnek.
54. Igy Udvarodban-is tsörög régen az hir,
Hogy Philosten a' szép Florentinával bir,
Nem orvosollya azt semmi Patika ir,
Nehez gallyasítani, kit a' rosz hir le-nyir.
55. Te Felséged pedig nem tud semmit ebben,
Hogy ha meg-gondolom, merül szemem könyvben,
Mellyet ha meg-érezsz, esik szived sebben;
De halgatok inkább, hogy szólyak mélyebben.

ÁLTADES.

56. Mond-el édes Fiam, tartozol-is véle,
Én-is olly ha mi van, had értsek felőle,

A' mig nagyobb gonosz nem fakad belőle,
Vehessem eleit, őrizkedjem tőle.

SEVERUS.

57. Régen kellett volna arról választ tennem,
De hogy nem lehetet(t) jól végére mennem,
Helytelen hir mondó nem akartam lennem,
Bizonytalan szómért meg-pirulást vennem.
58. Irtózik a' szívem mind elő beszélni,
Ugy a' mint vólt, talám nem illik szemlélni,
Ha meg-tudod, a' mint kezdettenek élni,
Azt nem tudtad volna álmodban-is vélni.

ÁLTADES.

59. Mond-el mind szabadon, valamit ad Isten.

SEVERUS.

- Öszve tzimboráltak Philostennel ketten,
Kinek latorságán a' szívem meg-retten,
Azt merte mivelni az Hermiás itten.
60. Florentina körül addig sürge forga,
Szép beszéde alatt lévén mérges horga,
Hogy a' gyenge szűznek fesletség már dolga.
Illyen hűséges vólt az az igaz szolgálta.
61. Mert a' Philosten(n)ek őtt el-keritette,
Ah! ez latorságot mint tselekedhette,
Jól forgolódhatott bizony körülötte,
Mert tsak Isten tudja mint szégyenithette.

ÁLTADES.

62. Philosten motskollya az én Leányomat?
Ez nem remélt dolog, rutitya házamat,
Omoljon ki epém, gyujtsa haragomat,
Vérben kevert tajték folja ajakamat.
63. Bennem minden tsep vér méreg(g)é forduljon,
Mint vér szagot érző Elefánt busuljon,
Erdei feneség szívemben induljon,
Mint Tigris el-lopott kölykeért busuljon.

64. Fel-forrot(t) mérgeget szaporítsd Megéra,
Rántsd fegyvered kezem, magad légy Hohéra,
Én szép Leányomnak mint lévél Bordélya,
Ah! hamis Hermiás nem remélt fortélya.

NESTOR.

65. Mértékeljed Uram haragod dörgését,
Fel-lobbant tüzednek hamar gyúlt égését,
Tartóztasd boszszudnak hirtelenkedését,
Ne hid(d) akárkinek mindgyárt tsevegését.
66. Ha történt-is talám egy kis esmeretség,
Nem merült olly mélyen köztök a' szövetség,
Kis dolgot-is nagynak kiált az Irigység,
Mondhattya ezt el-is talám tsak illyenség.

ÁLTADES.

67. Ah! szép Vénségemet vesztegető Nadály,
Nem hittem, hogy nálam ilyen zavart tsinály,
Igazulásodra vagy mingyárt elő ály,
Vagy pedig ezennel szörnyü halált talály.
68. No te Vénségemnek gyászszal borítója,
Udvari fényemnek homályosítója,
Ki vólt te szivednek erre indítója,
Hogy igy légy éltemnek meg-háborítója.
69. Mert ki-nyilatkozott titkos álnokságod,
Tudtomra adatott minden latorságod,
Ne tagad(d) előttem tovább tsalárdságod,
Mert fog még ma lenni keserü vigságod.
70. Az én Leányomat motskosítod-é Te?
Adj fegyvert, had mingyárt áljak boszszút érte,
Nem-is lesz boszszumnak rólad másra ejte,
Mert mérged szivemben nagy sebeket ejte.

PHILOSTENES.

71. Nem érzem magamat vétkesnek semmiben,
Ha ki mit tud reám, beszélje szememben,
Gondolat sem ötlött még olly a' szivemben,
Nem hogy bé-tölt vólna véghez vitelemben.

SEVERUS.

72. Mint eléb, egyebet most sem beszélhetek,
Hogy vólt a' Leánnyal te tudod köztetek,
Tudom azt, hogy sokszor bé-rekeszkdetetek,
És ki tudja, ottan mit tselekedtetek.

PHILOSTENES.

73. Nem elég mondani, hanem még bizonyság
Kell arra, hol vette magát ez hazugság.
Hidd-el, meg-tromfolja még ezt az igazság,
Bizonyítsd fejemre mint vólt az undokság.

SEVERUS.

74. Ha kell az bizonyság, tészek bizonyságot,
Meg-bizonyítom, hogy szóllok valóságot,
Akár azt sem bánom, lássunk bátorságot,
Közöttünk a' fegyver tégyen igazságot.
75. De nem ontom véred tulajdon kezemmel,
Hanem a' tömlötzre vettetek ezennel,
Vagy ha így kell végét szakasztnom peremmel,
Azt-is meg-tselekszem, meg-állok mindennel.

PHILOSTENES.

76. Nem Bánom, a' Király adjon szabadságot,
Had tégyen e' Fegyver köztünk igazságot,
Nem hadgya-el Isten az ártatlanságot,
Le-mosom véreddel a' rám kent rutságot.

SEVERUS.

77. Bátor légyen erre egy nap neveztetet(t),
Tudom, tész Fegyverem igaz ítéletet,
Mint hogy másképen-is vesztet rendeltetett,
Betsesb lész, ha magam végzem életedet.

ÁLTADES.

78. Könnyebb lész, ha magam állok boszszúságot.

PHILOSTENES.

Nem illik bántanod az ártatlanságot.

ÁLTADES.

Ám légyen hát, a' harcز tégyen igazságot,
Ne sajnálj Severe egy kis fáradságot.

PHILOSTENES.

79. Nem félek, tekintvén az ártatlanságot,
Ád Isten kezemben diadalmasságot,
Nem vészen ám rajtam olly hatalmasságot,
Hogy meg-ne tromfóljam az hamis vádságot.

ACHÁNTES.

80. Mellyik léssen a' nap, a' mellyen ki-mennek,
Mellyik lesz a' helye viadal tételnek?

ÁLTADES.

A' napot meg-mondom, kit Mársnak szentelnek,
Az harmadik héten bajt azon tégyenek.
81. Noha vénségemet zavarta Philosten,
Azért boszszút álni kéne mingyárt itten.

NESTOR.

Enyhüllyön haragod, ha meg-vinak ketten,
Hidd-el, hogy a' bünöst meg-bünteti Isten.

ÁLTADES.

82. Meg-hidd te Florentin, ha igaz lesz e' bűz,
Magam keze léssen téged emésztő tűz.
Ah! ha buzgó szívem majd betegségre üz,
Illyen ám ez világ, egy gondolhoz ezret fűz.

ACTUS XI.

*Mellyben Philosten, Florentina, Nestor és Helione, a' Nestor
Felesége együtt beszélgetnek.*

PHILOSTENES.

1. A' hamis Severus szerentsém irigye,
Édes szerelmemnek mérgelő mirigye,
Fondorkodó nyelvnek im lett szám szerigye,
Igy romlott-el tőlem szívemnek szép frigye.
2. Nem szánom magamat, akár mi kövessen,
Bár vig napom után mord időket vessen,
Vérrel folyó sebek, halál rajtam essen,
Vagy a' föld gyomrában a' fatum temessen.
3. De téged szívemnek oh! egyetlen egye,
Féltlek, hogy napodat rút homály ne fedje,
Szép ortzád rósáit a' bú meg-ne szedje,
Boszszúját az Atyád rajtad el-ne kezdje.
4. Tsak te lehetnél ment, kész vagyok én halni,
Sziv szaggató mérget mint méz gyanánt falni,
Ezer gyötrelmeket és kinokat valni,
Ah! tündér szerentse hogy tudál meg-tsalni.
5. Ámbár Ixionnak kerekét hozassa,
Annak kinyaira testemet vonassa,
Ticius kinnyával testemet marassa,
Tantalus szaladó almáját falassa :
6. Mind játéknak tetszik noha kin más képen,
Tsak te szép virágom maradhatnál épen,
Kit az Isten keze alkotott vólt szépen,
Ne ölne-meg Atyád rút kegyetlen képen.

FLORENTINA.

7. Oh! melly keserves szók érdeklik fületem,
Jajgatni hallom ott szép Philostenemet,
Jaj melly homály fogta elébbi fényemet,
Hogy illy búban látom egyetlen egyemet.

PHILOSTENES.

8. Tégedet sajnállak, nem magam esetét,
 Az eltökélt szív nem szánja életét,
 Tudod Severusnak irigy tekintetét,
 Általa titkunknak nap fényre jövését.
9. Meg-beszélle elébb mindent a' Királynak,
 Kin minden izeim meg-háborodának,
 Alig hogy ugyan ott meg-nem ragadának,
 Kegyetlen mérgekben fel-nem kontzolásnak.
10. Mind kettőnkre fertsent fel-lobbant tűzében,
 Ám rongáljon engem Tigriskint mérgében,
 Akár magam adjak fegyvert a' kezében,
 Tsak téged ne bántson kegyetlenségében.

FLORENTINA.

11. Ély te, én halok-meg.

PHILOSTENES.

Az halál én részem.

Az élet a' tiéd.

FLORENTINA.

Én magamra vészem,

Mert testemet érted az halálra tészem,
 Halált hozó mérget manna gyanánt észem.

PHILOSTENES.

12. Nem úgy szép virágom, ély Te, meg-halok én.

FLORENTINA.

Te meg-halsz, én élnék, volna nehezebb kén.
 Ha meg-halsz, meg-halok, a' föld területén
 Én magam nem élek, hanem élhetz Te 's Én.

PHILOSTENES.

13. Kegyelmes lesz Atyád egyetlen egygyének,
 Ha meg-öl-is engem haragja mérgének.

FLORENTINA.

Ha téged meg-ölnek, engem-is öllyenek,
Mert magam vetek én véget életemnek.

PHILOSTENES.

14. Élni fogsz, engem-is biztat a' reménység,
Mert noha haragja fel-lobbant mérgesség,
Mind az által abban lesz mértékletesség,
Talám nem lesz dolgom még halálos inség.
15. A' szerentse fogja dolgunkat viselni,
Mert kettős hartzra kell Severussal menni,
A' mellyiknek a' sors jobban fog felelni,
Nyertes győzedelmet a' fog énekelni.
16. Ha erősebb léssen, meg-szédit fegyvere,
Ditsekedjék véle, hogy halálra vere,
Ha pedig kezemtől szakad-meg az ere,
Le-mosom vérével, a' miben kevere.
17. Be-fogad a' Király az után kedvében,
Ködösödött napunk kel régi fényében,
A' mellyek függőnek szerentse kezében,
Azok osztán kelnek reménség keblében.

FLORENTINA.

18. Kedves Philosténem, életem tsillaga,
Te gyenge kezedben nem sok kard villoga,
A' Severus pedig sok próbákon forga,
A' baj viselésre alkalmas dolga.
19. Félek, hogy ha véle bajban keveredel,
El-nyomatva tőle földre heveredel,
Dühött haragjától meg-nem menekedel,
Oh! ha lehetséges, a' bajt kerüljed-el.

PHILOSTENES.

20. Én kezem sem termet(t) kapa forgatásra,
Hogyha olly fennyen kap, talál itt-is társra,
Bizom szerentsémet, valamint jár, Mársra,
De meg-is kell lenni, nem bizzák azt másra.

FLORENTINA.

21. Meg-botsáss édesem, inkább ölelésre
Termett a' gyenge kéz, nem kard emelésre,
Ojjad hát magadat, ne meny baj kezdésre,
Hogy okot ne végyen halál el-nyerésre.

PHILOSTENES.

22. Nints abban egyéb mód, hanem meg kell lenni,
Király parantsolja, nem tudok mit tenni.

FLORENTINA.

- Van Hazád, oda kell inkább innét menni,
Nem fog ott Severus rajtad erőt venni.
23. Itt lészek én, engem emészszzen haragja,
Hadd legyenek én érted Atyám béklós rabja,
Nem bánom-is, ha vág sok részekre kardja,
Tsak néked az Isten szabadságod adja.

PHILOSTENES.

24. Fogattam e' dolgot, jár betsületemben,
Hogy sem mint azt mondják, futok ijettebben,
Azzal kisebüljek hiremben 's nevemben,
Jobb, ditséretesb vég légyen életemben.
25. Más az, én mennyek-el, Te szenvedj érettem,
Ah! ne gondolj ollyat felőlem édesem,
Tsak te ne bántassál, veszszzen-el életem.

FLORENTINA.

Veszszek én-is, veszszünk, ha veszünk, mind ketten.

NESTOR.

26. Florentin, Philosten, már régen fáradok,
Vélvén, hogy valahol reátok akadok.
Rosz karban forganak Királynál a' dolgok,
Mordan ne vegyétek, ha igazat szólok.
27. Tudjátok, tikteket sokat intettelek,
Titkos tüzetekben mihelyt esmértelek,

- Mert hogy így jártatok, mingyárt féltettek,
De fel-tett tzeltookról el-nem vehettek.
28. Nem jó olly közt vetni Urak gyermekével,
Gömbölyegre mászni forgó szerentsével,
Meg-fordúl hirtelen sima kerekével,
Lába alá tapod szédeledett fővel.
29. Sok szemek 's fülök-is van a' Királyoknak,
Hosszak a' kezeik, meszsziére nyúlhatnak,
A' titkok előttök úgy nem lappanghatnak,
Hogy végre tzigére ne légyen azoknak.
30. Nints drágább öltözet a' szép betsületnél,
Gyengébbet-is annál mitsodát lelhetnél,
Elébb a' rósán-is sértést nem tehetnél,
Mint sem ennek szivén nagy sebet ejthetnél.
31. A' rosz hir mirigye meg-tsaló ragadvány,
Hirtelen el-hervad mint hegyes bojtórvány,
Mellynek fekélyével lesz hamar halovány,
A' szép betsületnek teste igen sovány.
32. Ha egyszer az ember veszi betsületét,
Mint jégtől rontott fű gyenge zöldelletét,
Nehezen talál az mászszor épületét,
Kell annak tartani kemény öltözetét.
33. Ti-is addig, a' mig nem hunyorgattatok,
A' szegeletekben gyakran nem sugtatok,
Azomban ki-tudja, mit nem tsináltatok,
A' Király kedvében mind ketten vóltatok.
34. De meg-haragudott, tüzet vett szivében,
Hogy motkot ejtettek szép betsületében,
Olly zavarja indúlt tsendes Vénségében,
Hogy ki tudja, mint bán veletek mérgében.
35. Atyád korú ember, vagyok öregebb-is,
Van hetven esztendőm negyed féllal több-is,
Fel-veheted tőlem, semmi, ha nehéz-is.

FLORENTINA.

Mond-el édes Atyám! ha azon méreg-is.

NESTOR.

36. No mit mivel immár, el-jő a' baj napja,
Philostennek pedig erős a' bajnokja,
Ha szembe szál véle, félő, meg-ne kapja,
Halálra szoritván a' földre ne tsapja.

PHILOSTENES.

37. Ha őtt a' szerentse, a' visel engem-is,
Nem fa ágból gúslott az én fegyverem-is,
Ha nem olyan fontos kisdéd termetem-is,
De olly bátor mint ő, van az én szívem-is.

NESTOR.

38. Állyon bár szerentse, ki lészen a' nyertes,
Mert ha a' vivásnak módgyára tekintesz,
A' mennyit ő tanúlt, te annyit nem értesz,
Az első tsapásban hamarébb-is vesztesz.

PHILOSTENES.

39. A' ki mire bátor, meg-tanúlja mingyárt,
Azzal meg-nem ijeszt, hogy hadakban ő járt,
Ki-rántandó kardunk választ köztünk határt,
Szerentse életet hoz egynek, másnak kárt.

FLORENTINA.

40. Oh! el-tökélette vakmerőül magát,
De én bizony félttem igen az ő dolgát.
Könyörgök, ha lehet, találjuk más módját.
Illyen vak kotzkának kerüllye-el horgát.

NESTOR.

41. Ha úgy tetszik, hiszem meg-hitt szolgálótok,
Az én Feleségem hadd jöjjön hozzátok,
Tanátskozzunk, miben maradjon dolgotok,
Örömet tselekszem, a' mit szolgálhatok.

PHILOSTENES.

42. Nem bányuk, sőt vé(sz)szük hálá-adóképen.

FLORENTINA.

Ha jót tanátsoltok, meg-háláljuk épen.

NESTOR.

Mingyárt bé-szólítom, tanátskozzunk szépen,
Hogy ne akadjatok, mint Madár a' lépen.

PHILOSTENES.

43. Ez az öreg Ember bir nagy emberséggel.

FLORENTINA.

Nagyal ahoz igen okos Feleséggel,
A' kik ha mit tudnak, tellyes tehetséggel
El-követik, léznek kivánt segítséggel.

PHILOSTENES.

44. No hát édes Apám! tovább mit mivelünk?

NESTOR.

Majd meg-lássuk, a' mint legjobbnak itélünk,
Ugy gondollyuk, talám boldogúlhatsz velünk,
Tanáts-adásunkkal többé nem késlelünk.

PHILOSTENES.

45. Nints annak más módja, csak meg-kell hartzolni,
Szép Florentinámért nem kár meg-is halni.

HELIONE.

Nem de nem jobb lesz-é, még-is véle halni.

PHILOSTENES.

Jobb, de ha nem lehet, máskint el-kell válni.

HELIONE.

46. Hogy magad állj hartzot, azt tenni fel-sem kel(l),
A' jó Tanáts-adás annál hasznosbat lel;
Ám a' Te barátod Hermiás hiszem él.
Ki a' baj-vivásban olyan mint a' gyors szél.

PHILOSTENES.

47. Nem szabad azt másnak én kivülem tenni.

HELIONE.

Valami olly módot lehet építeni,
A' mellyel Severust el-lehet vesztetni,
'S a' Florentinához téged segíteni.

PHILOSTENES.

48. Igen jó vólna az, ha lehetne módja.

NESTOR.

Feleségem annak talám módját tudja.

FLORENTINA.

Ha valami jót tud, kérlek, hogy meg-mondja,
Lész mind a' kettőnknek ő reá nagy gondja.

HELIONE.

49. Im mondok én egyet, ha jóvá hagyátok.
Melly vitéz Hermiás, magatok tudjátok,
Nagy szeretet(t)el van pedig ő hozzátok,
Esmérettségben-is általa juttatok.
50. Ha érti, fejetek melly veszélyben forog,
A' kit el-nem követ, nem lesz olyan dolog,
Ha ő kezére kél, Severus nem morog,
Lélegzete helyett fuladással korog.
51. Ő pedig 's Philosten egymáshoz hasonlók,
Nem különbözhetnek mint egy tollú Hollók,
A' mint egynek másnak szemei úgy állók,
Lábok-is egyenlő lépésekkel hágók.

52. Ha mi kis különbség vagyon személyekben,
 Olly erőt ismérek én némelly vizekben,
 Hogy ha meg-mosódnak mindketten ezekben,
 Egy máshoz hasonlók léznek mindenekben.
53. A' mellyből nékie adok elégséggel,
 Keresse-fel azért ötet sietséggel,
 Beszéllye-meg dolgát, van melly veszetséggel,
 Nem kéméli magát, el-jő sietséggel.
54. Mint hogy hires vitéz, forgott sok dolgokban,
 Igen mesterséges, tanult a' hartzokban,
 Meg-segit örömet illy szorúltságodban,
 Severussal baját tudja kis gondokban.
55. Maradj ott Te, jöjjön ő ide helyetted,
 Vijjon bajnokoddal nyertes bajt éretted,
 Azt gondolta minden, hogy azt te mivelted,
 Meg-tér a' Királynál ismét betsületed.
56. Ezt tartván közöttünk igen nagy rejtekben,
 Mivel ő hasonló hozzád mindenekben,
 El-tseréléседet nem vészik eszekben,
 A' te hired neved fog nőni ezekben.
57. Lássad édes Fiam, ha kezded fogadni.

FLORENTINA.

Fogadja 's fog érte jutalmat-is adni.
 Elébb életünkhez fog halál ragadni,
 Mint illy jó tétedet fognánk meg-tagadni.

PHILOSTENES.

58. A' veszszen érettem, ki velem sok jót tett?

NESTOR.

Nem vesz, mivel sokszor erősebb bajt-is tett,
 Vitézi karjával mindenütt nyertes lett,
 Nem volt még olly, mellyen diadalmat nem vett.

PHILOSTENES.

59. Gyakran sok jó Vitéz vesz kis ellenségtül,
 Az erős természet-is romol gyenge kéztül,
 Ha eddig olly áldott vólt a' szerentsétül,
 Most szédülhet feje forgó kerekétül.
60. Ha ki egyszer nyertes vólt, nem lesz mindenkor,
 A' vadásznak sem tart vadat minden bokor,
 Sok szép nyeresége vólt jóllehet gyakor,
 A' mikor nem vélne, jó el-veszne akkor.

HELIONE.

61. Nem kell őt féltetni, tsak te maradhass-meg.

FLORENTINA.

Kérlek, lám jóra int, tanácsát fogad(d)-meg,
 Mert ha külömben lesz, éretted halok-meg,
 Mondhatom, éltemben hogy miattad lesz vég.

PHILOSTENES.

62. No hát édes szivem mást sem fogok tenni!

HELIONE.

Készülj-el hát Fiam, siess oda menni.

PHILOSTENES.

De mitsoda szinnel kell annak meg-lenni?
 Veszek, ha a' Király észre fogja venni.

NESTOR.

63. Költsd azt, hogy az Atyád igen betegedett,
 Sietséggel haza hivatnak tégedet,
 Mutasd neve alatt formált Leveledet,
 Hogy annál-is inkább hidjék beszédedet.
64. Kérj egynéhány napot arra a' Királytól,
 Hogy beteg Atyádhoz mehess Udvarától,
 A' baj-viadalnak ki-mondott napjától
 Még valami kevés haladjon azontól.

65. A' mellyre fogadjad, hogy meg-jössz bizonynyal,
 Betsületed mellet(t) meg-visz bajnokoddal,
 Noha bús a' Király vádoltatásoddal,
 De el-botsát, hidd-el, illy fogadásoddal.
66. Ha máskint nem lehet, magadat meg-sérted,
 De az hagyott napra lészen vissza térted.

FLORENTINA.

Nestor' jó Tanácsát édes szívem érted,
 Fogadj szót, ne ereszd vak koczkára élted.

PHILOSTENES.

67. Meg-tselekszem, arra tsak nyerj szabadságot,
 Tsendesítsd szívében a' fene vadságot,
 Mossa-le Hermiás rólam a' rútságot,
 Szivem-is tegye-le a' rút bádgyatságot.

ACTUS XII.

Mellyben Hermiás, és Philostenes együtt beszélnek.

HERMIÁS.

1. Isten hozott régen ohajtott Barátom,
 Örülök, hogy kedves személyedet látom,
 El-hidd, hogy miolta beszédedet hallom,
 Meg-könnyebbül szivem gondja, azt halhatom.
2. Mennyünk-bé az házban, ott szemléld léteemet.

PHILOSTENES.

Ne mennyünk, tsak itten hald-meg beszédemet,
 Ollyan hozott hozzád sietve engemet,
 A' melly nagy veszélyben forgattya éteemet.

HERMIÁS.

3. Régi jó barátom, öröme szivemnek,
 Tsak tudjam, mi kellőt tehetek szivednek,
 Örömet szolgállok méltó személyednek,
 Mert azt hozta rendi kötelességünknek.

PHILOSTENES.

4. Az igaz hűségnek a' szükség probája,
Van életemnek-is most olly nyavalyája,
A' mellynek ha lészesz segítő páltzája,
Egész világon fog félni példája.
5. Gyujtván Florentinnak jól lehet tüzével,
Segítséged által éltem személyével,
Azomban sajditván lest hányó szemével,
Utánnam járt ravasz roka keleptzével.
6. Minap a' Királynak eleiben állá,
A' mi nem úgy vólt is, mindent meg-számlála,
A' Király szivére mérges harag szállá,
Melly miatt allig hogy halál nem talála.
7. Mind az által ugyan mentettem magamat,
Esküvésekkel-is tagadtam dolgomat,
Dorgáltam rám dühödt nyelves hohéromat,
Tészem boszszújára, ha lehet, tromfomat.
8. Hartz kívánás kele végtére közöttünk,
Mellyre a' Királytól engedelmet vettünk,
Hogy meg-nem másoljuk, kezét-is ütöttünk,
A' viadal nap-is közel van előttünk.
9. Engemet a' Király büntet vala másként,
De mivel közöttünk az után ez történt,
Vélvén, hogy Severus a' viadal szerént
Meggyőzнем engedi, hogy lássak több nap fényt:
10. Nem bántott egyebbel, hanem tsak hartzot vár,
Ha Severus meg-győz, követ halálos kár,
Győzedelmesebben ha az én karom jár,
Veszélyes tél után nyil örvendetes nyár.
11. De tudosb, erősebb Severus nálamnál,
Azért ha helyettem te oda járúlnál,
Kevély bajnokommal viadalt állanál,
Meg-ölnéd 's érettem rajta boszszút állnál:
12. Velem semmi idő el-nem felejtetne,
Sótt örök betűkkel szivembe metztetne,
Szám 's nyelvem mindenütt áldva beszélgetne,
Koporsóm helyén-is azt meg-emlegetne.

HERMIÁS.

13. Tudom, hogy azt hozta a' vigyázatlanság,
Mert a' meleg vértől fel-forrott Ifjúság
Illetik nyelvétől, ha mi olly nyaláncság
Veszti eszét, léssen minden dolga vadság.
14. A' szerelmet nem úgy szokták gyarapítani,
Markosan kell annak gyeűjét kerülni,
A' titkodnak gyomrát nem kell ki-fordítani,
Ha fejeére veszélyt nem akar borítani.
15. De már meg-lett dolog, késő arról tenni,
Meg-vallom, dolgodat nehéz orvosolni;
Én ugyan kész volnék érted meg-hartzolni,
De házamtól mostan nem lehet oszolni.
16. Mert lakodalomnak szintén ma van napja,
Hazamnál a' tántzot már-is sok nép tartja,
Személyem közülök ha magát ki-lopja,
Kezdett vigságokat nem remélt gond fogja.
17. Mit gondol a' Mátkám, ha üres ágyra kél,
Meg-fázik egyedül, mivel vagyon most tél;
Ki tudja, felőlem azon közben mit vél,
Gondolja, hogy talám életlen az atzél.
18. Mind az által ötet mászszor-is meg-lelem,
Mennél jobban lehet, gondodat viselem;
Változó az idő, borulhat olly telem,
A' jóért még te-is jót adhatsz énnékem.
19. El-mégyek örömet, tselekszem éretted,
De meg-engedik-é, hogy vijjak éretted?

PHILOSTENES.

- Mint hogy nékem 's néked egyenlő termeted,
Vélik, hogy az enyim a' te ütközeted.
20. E' felett ha még-is miben különböznénk,
Ha ezzel a' vízzel magunk meg-öntöznénk,
Mellyet Helione szegény öreg Nénénk
Adott, én el-hiszem, mindjárt meg-egyoznénk.

HERMIÁS.

21. Tselekedjék hát azt, maragy te házamnál,
 Viseld személyemet, légy vigyáz asztalnál,
 Vélvén hogy én vagyok, mulatoz(z) mátkámnál,
 A' mig véghez viszem dolgod a' Királynál.

PHILOSTENES.

22. Mint szolgálhassam meg- ezt a' szeretetet,
 Te teremtesz bennem mostan új életet,
 A' mig mozgó szívem vehet lélegzetet,
 Énekel szám rólad méltó dicséretet.

HERMIÁS.

23. Ah búsultod miatt epém majd meg-hasad,
 Mérgem mint epém majd májamra fakad,
 Mindjárt meg-indúlok, ha kezemben akad,
 Irigy Severusnak tőlem nyaka szakad.

ACTUS XIII.

Mellyben Florentina, Cyprussis, Helione együtt beszélgetnek.

FLORENTINA.

- I. A' sok gonosz között,
 Melly reám ütközött,
 Nints választani mi jót,
 Mindenütt veszélyes
 Viz az, a' melly sebes,
 Hányva a' rá költ Hajót.
 Tévelygek elmémben
 Úgy tetszik, szívemben
 Érzek mérges Skorpiót.
- II. Innét Scylla tsattog,
 Amott Charibdis fog,
 Ha fordúl más felé,
 Veszély minden felől;
 Mind hátul mind elől,

Útamat veszély telé;
 Jaj tsendes elmémet,
 Meg-nyúgott szívemet,
 Zűr-zavar vet(1)e elé.

III. Álnok Severusnak,
 Irigy Tirannusnak,
 Nyelve szerze ilyen bajt,
 Kinek gyors forgása,
 És rám tódulása,
 Ki által ada sok bajt,
 A' sok gondolatok,
 Mint annyi bajnokok,
 Tartván szívemen nagy zajt.

IV. Mellyik jobb, nem tudom:
 Ez-é, hogy elhagyom
 A' Philostenest menni,
 Gonosz mind a' kettő,
 Veszélyre vezető,
 Istenem mit kell tenni?
 Nem jól tselekedtem,
 Hogy el-eresztettem,
 Mért kellett el-küldeni.

V. De ha már az igy lött!
 Szívemben bú ötlött,
 Bánattal kell áldozni,
 Árva életemnek,
 Keserves igyemnek,
 Látod, meg-kell változni.
 Jobb lett volna talám,
 Lám eleget mondám,
 Mind kettőnknek meg-halni.

VI. Mert ha egy más testén,
 Földet vérrel festvén,
 Ketten meg-hóltunk volna,
 Sem az én szívemre,
 Sem rád szerelmemre,

A' bú nem szállott volna.
 Severus vádjától,
 Atyám haragjától,
 Meg-menekedtünk volna.

VII. De távol van maga,
 Talám vadak foga
 Most valahol martzongja,
 Vagy egyéb veszélyre,
 Tolvajok kezére,
 A' gonosz fatum adja,
 Kit ha meg-gondolok,
 Tsak nem el-ájulok,
 Szívemet nagy kin fogja.

VIII. Ki lesz oka ennek,
 Ha mi olly veszélynek,
 El-rontya forgó szele?
 Mit kenem azt másra,
 E' veszély járásra,
 Akaratomból kele.
 El-vesztem nem egyéb,
 Vitt volna-el elébb
 Engem halál szekere.

IX. Jobb vólt volna hadni,
 Tsak ithon maradni,
 Várni Hartz Sorsától,
 Mint hogy ez kétséges,
 Talám nyereséges
 Lett volna forgásától,
 Maga hitt bajnoka,
 Fent néző homloka,
 Szédült volna kardjától.

X. Ha a' sors balsága,
 Severus vadsága,
 Földhez verte volna-is,
 Meg-értvén el-estét,
 Édesemnek testét,

Ha csak láttam volna-is,
 Lett volna könnyebség,
 Ámbár az ijedség,
 Mingyárt meg-öltt volna is.

- XI. Ugyan-is mit vélnek,
 A' midőn szemlélnék
 Halált édes személyén;
 Szívem meg-hasadna,
 Életem szakadna,
 Érdemetlen veszélyén.
 Mint tüle el-válnék,
 Véle inkább élnék
 Az halálnak-is révén.
- XII. Meg-ölvén hatalmat,
 Ez lenne jutalma
 Utolsó szerelmünknek;
 Ha most távól estünk,
 Együtt lenne testünk,
 Temetségünk kettőnknek;
 Hogy ezt a' s(z)em lássa,
 Illy felső írása
 Lenne temetségünknek:
- XIII. Két egy mást szerető,
 S egy halált követő,
 Árva test fekszik itten,
 Tiltattak éltekben,
 Mődjok szerelmekben,
 Most ölelkeznek ketten.
 Szünnyé-l-meg irigység,
 Ha meg-öltél, elég,
 Nyúgodjanak tsendesen.
- XIV. Oh! de az hol most jár,
 Ha ott veszélyes kár
 Hoz gonoszt életére,
 Nem halván hírét-is,
 Tsak könyves szemét-is,

Nem vethetek testére,
 Nem hogy borúlhatnék,
 Hozzád járúlhatnék,
 Mint itt temetésére.

XV. Ki léssen gyámola,
 Ah halál szolgálja
 Szegényt ha bé-keríti,
 Jajgatván el-estét,
 Gyenge hideg testét,
 Siratni ki segíti,
 Ha a' Vadnak gyomra,
 Örök siralomra,
 Eddig-is nem emészti.

XVI. Ah! vallyon élsz-é még,
 Vagy nem reménlett vég
 Követi személyedet;
 Ha élsz, add hallanom,
 Mikorra várhatom
 Haza jöveteledet?
 Ha meg-hóltál, én-is,
 Halván tsak hired-is,
 Fogyatom életemet.

CYPRUSSIS.

1. Hadd-el, már ne epeszd ennyire szinedet,
 Mostani ködödből reménld szép fényedet,
 Meg-tér, nem sokára meg-lád(d) kedvesedet,
 Florentina a' te Philostenesedet.

FLORENTINA.

2. Oh! tsak egyszer látnám még meg kedvesemet
 Nem bálnám bár, mingyárt fogná-bé szememet,
 Halál haloványa sárgitná szivemet,
 Hadd temetné ő-el hideg tetememet.

CYPRUSSIS.

3. Ád Isten minden jót, szíved köde el-múl.
 Hermiás kezétől a' Severus le-húl,
 El-vesztvén irigyed, szabad világod gyúl,
 Meg-jő Philostenes, örömed még ujúl,

FLORENTINA.

4. Imádom az Istent érte kegyességgel,
 Tsak hozza még hozzám kedves egésséggel.

CYPRUSSIS.

Nem fagylal a' szíved soha ilyen jéggel,
 Engesztel, el-hidgyed, kívánt melegséggel.

FLORENTINA.

5. Ugyan-is áll minden az Isten kezében.

CYPRUSSIS.

El-hidd őtt sem hadja illy szoros igyében,
 Meg-hozza s' bé-vészi a' Király kedvében,
 Vétvén mérges halált irigye szívében.

FLORENTINA.

6. Mind tsak reménség az, én pedig magamban
 Sirok, míg dolgomat Isten adja jobban;
 Szomorkodjál velem te-is bánatomban,
 Könnyebb, ha társom lesz könnyullatásomban.

CYPRUSSIS.

7. Gyászos bánatodat viselem egy-aránt,
 Tartom fájdalmidat én sérelem gyanánt,
 Az halál hállója ha mikor téged bánt,
 Én-is lészek akkor ő prédájára hánt.

FLORENTINA.

8. Keseregjünk tehát.

CYPRUSSIS.

A' mint parantsolod;
 Látom, szándékodat hogy meg-nem másolod,
 Siralmid ujultát sőt inkább javallod,
 Kezdjünk keseregni, a' mint parantsolod.

Florentina keserves Siralma.

- I. Búval tellyes,
 Gondal terhes,
 Bennem keseredett szű;
 Olyan vagyok,
 Tsak nyavalygok,
 Mint a' gyükere szakadt fű;
 A' sűrű gond bánat miatt
 Kedvem bomol, ortzám hervad,
 Szívem vigságra nem hű.
- II. Árva vagyok,
 Majd meg-halok,
 Nintsen ki jót tégyen velem;
 A' régi jó,
 Mint olvadt hó,
 Olly hirtelen elmúlt tőlem;
 Édesemtől el-szakadtam,
 Gyámolomtól el-maradtam,
 Szép nyaramból lett rút telem.
- III. Oh ha én-is
 Miként Biblis,
 Annyi árvizét sirhatnék,
 Könyveimben,
 Ezen helyben,
 Ugy mint ő elhervadhatnék:
 Hamarébb vége szakadna,
 Kinom tüze el-apadna,
 Ennyi jajt nem kiáltanék.

- IV. Jaj el-fogytam,
Meg-hervadtam
A' bánat erős szelétől.
Szívem száradt,
Hogy el-maradt,
Újító nedvességétől.
Hol vagy most édes harmatom,
A' kiért magam fogyasztom,
Fosztott vagyok örömentől.
- V. Mint a' madár,
Ki maga jár,
Az erdőknek vadságába,
Egyedül van,
Jaj ha vadkan,
Rá találván meg-szaggattya ;
Van sok más féle veszély-is,
Árthat néki kemény szél-is,
Gyenge testét rongálhattya.
- VI. Fene vadak,
Gonosz hadak,
Kik az utakat lesitek,
Mérges ködök,
Büszszött dögök,
Kik időt mérgesítetek,
Szelidüljön feneségtek,
Tisztuljon-meg dühösségtek,
Változzon kegyetlenségtek.
- VII. Az hol jár kél,
Semmi veszély
Ne kövesse bújdosását ;
Rósák keljék,
Gyöngyök teljék,
Minden útai járását ;
Ne sértse semmi kéménység,
Töltse minden gyönyörűség,
Ékes lábai járását.

VIII. Viszsa térvén,
 Hozzám érvén,
 Lássam kedves egészségben,
 Szép személyét,
 Szívem fényét,
 Szemléljem régi épségben.
 Adja azért azt az Isten,
 Vigadjunk rövid nap ketten,
 Régi várt gyönyörűségben.

9. Oh! adná az Isten rövid nap szemlélnem,
 Elébbi mód szerint szerelmével élnem!
 De nehéz ez után illy jókat remélnem.
 Jaj hol van most szegény, hall-é hirt felölem.

ACTUS XIV.

Mellyben Helione, Florentina, és Hermiás együtt beszélgetnek.

HELIONE.

1. Ennyi kesergéssel ne epeszd magadot,
 Türed békével, adja Isten jó napodot,
 Mennyen-bé Cyprussis, mert egy madaradot
 Láttam, hogy valamelly nyügben meg-akadott.

FLORENTINA.

2. Nints semmihez kedvem, veszszen-el mindenem,
 Ha nem élhet velem az én Philosténem.
 Istenem, Istenem, én édes Istenem,
 El-jő-é még hozzám az én Philosténem,

HELIONE.

3. El-jő nem sokára, arról jó hirt hoztam,
 Itt van már Hermiás, véle kezet fogtam,
 De mivel Cyprussist nálad lenni láttam,
 Előtte beszélni róla nem akartam,

4. Nem jó nagyban hinni olyan Leánykának,
Az ajándék kultsa nyelve lakatjának,
Adj néki valamit, nints titka gyomrának,
Ki-mondhattya minden rejtekét titkának.
5. A' ki jól akarja dolgát lakatolni,
Nem jó annak kultsát gyermeknek hurtzolni,
Bízd öreg emberre, az tud tanátsolni,
Jó kórmánnyal szokott a' jó hajó folyni.

FLORENTINA.

6. Hol vagyon Hermiás?

HELIONE.

Lészen mingyárt itten.

Imhol jó.

FLORENTINA.

Az Isten hozott egészségben.
Az én Philostenem vagyon-é életben?

HERMIÁS.

Nintsen semmi gondja, hagytam békességben.

HELIONE.

7. El-fogyattya magát a' sok könyvezésben,
Ládd-é, melly halovány már-is személyében.
Marpesusi értzet viselne szívében,
A' ki ezt nem szánná ennyi keservében.
8. Minden reménységét te benned vetette,
Gyenge Philostenest hozzád ő küldötte,
Hogy a' Severussal bajt vinál érette,
A' ki ez zavarját szívének szerzette.
9. Lábadoz borúlván kért nagy esedezve,
Illy nagy bátorságát ne hadd-el szenyvedve,
Ránts fegyvert, rohanj rá néki nem kedvezve,
Fuvalkodott testét a' földhöz szegezve.
10. Ma virradt-fel szintén a' viadal napja,
Tudom ennek már-is, hogy örömét tartja,
Vélvén hogy a' gyenge Philostent el-kapja,
Ki-rántandó törrel szegényt földhöz tsapja.

11. Kevélyen felőle már-is értekezik,
Készül halálára, bátran fegyverkedik,
A' viadal helyre ezenn el-érkezik,
Reménlvén fegyvere szívéhez férkezik.

HERMIÁS.

12. Azért jöttem ide, hogy fegyvert ragadjak,
Philosténes hirén motskokat ne hadjak,
Hanem Severusnak erre választ adjak,
Felejtethetlenül szívében maradjak.

HELIONE.

13. Az Isten viselje kardodat kezvedben,
Erősitse bátor szívedet melyedben,
Győzedelmes Laurust tégyen a' fejedben,
Erőt 's bátorságot Hectori szívedben.

FLORENTINA.

14. Az egek szánnyák-meg az én keservemet,
Rontsák-meg általad dühött irigyemet,
Szívemet hervasztó mérges mirigyemet,
El-vesztvén újítsák elébbi frigyemet.

HERMIÁS.

15. Mellyik a' baj helye?

HELIONE.

Im mingyárt itt léssen.

HERMIÁS.

Mennyetek-bé, lészek én-is mingyárt készen,
Isten velem lévén tölem halált véssen,
Severus több boszszút senkinek nem téssen.

ACTUS XV.

Mellyben Severus, Hermiás, Eurmides és Helione együtt beszélgetnek.

SEVERUS.

1. El-jött már az idő, hol van az a' nyalka,
A' Király házának undokító motska?
Majd meg-válik, kinek vet vakot a' kotzka,
Tudom, hogy meg-sérti a' fénlő lapotzka.

HERMIÁS.

2. Lassabban Severe, nem olly szidalommal,
Itt vagyok, majd boszszút állok-is karommal,
Ha léssen Istenem ereje kardommal,
Nem nyersz ma örömet el-vesztő kárommal.

SEVERUS.

3. Te állasz-é boszszút, mi boszszulás rajtam?
Hogy latorságodat verő-fényre hoztam,
Annak valóságát Királynál meg-mondtam,
Hűségem tisztiből én azzal tartóztam.

HERMIÁS.

4. Tartóztál-é véle? nem pörlök most veled,
De álnokságodnak majd terhét viseled,
Kardomnak az élit meg-lád(d), hogy emeled,
Ne szólj többet, mert majd boszszúmat neveled.

SEVERUS.

5. Hidd-el, én sem állok itten Prokátorúl.

HERMIÁS.

Ne fetsej hát velem, mert szívem háborúl,
Kardom miatt kevély fejed földre borúl,
Majd bizonyossá-is tészlek, ha kell, arrúl,

SEVERUS.

6. Ha én ne fetsegjek, te se szaporíts szót.

HERMIÁS.

Majd meg-válik, Isten kinek adja a' jót.
Én hittel-is mondom, hogy tested koporsót
Lát fegyverem miatt, lábolthatatlan tót.

SEVERUS.

7. Ah! véletlen fatum halálos órája.

HERMIÁS.

- Ah! jót adó Isten, vagy kezem prédája,
Légy a' vádosoknak világos példája,
Minden, a' ki mit lát, ne mondja-ki szája.
8. Így jár, ki vermet ás másnak személyére,
Maga akad belé, fordul a' fejére,
Ez-is szomjúhozik vala más vérére,
De fordita a' sors halált a' fejére,
9. A' fel-fuvalkodott Goliát hever már,
Ingerlő boszszúdra soha többé nem jár,
Hirt diadalmunkról a' Király allig vár,
Mint lett ki-menése, meg-mondhattyátok már.

EURMIDES.

10. Hirt többet mit várna, tudja-is már régen;
A' midőn hallotta, mint szép nap az égen,
Fel-derült jó kedve a' nagy vitézségen,
Maga-is örvendez a' te szerentséden.

HERMIÁS.

11. Ez Florentinnak-is hadd legyen hírével,
Hogy így bánt fegyverem gonosz irigyével,
Nem motskosúl többé annak fekélyével,
Meg-fizetett érte ki-omlott vérével.

EURMIDES.

12. Meg-jövendöltem azt, hogy így léssen dolga,
 Noha beszédimre ő csak mind mosolyga,
 Fuvalkodásában néha rám-is morga,
 A' miként kereste, úgy akadt a' horga.

HERMIÁS.

13. Ne heverjen itten a' teste, bé-vigyék,
 Vériben egy jó Vad 's madár-is ne igyék.
 Mind az által fejét itt lenni engedjék,
 Hadd lássák mások is, és holtát el-hidjék.

HELIONE.

14. Ah! szerelmes bajnok Istennek áldotta,
 Florentint Philostent a' ki meg-váltotta,
 Halálból ki-hozva új élteket adta,
 Árulólok vérét értek ki-ontotta.

HERMIÁS.

15. Az immár oda van, jól fordul dolgotok,
 De el-kell sietnem, itt nem mulathatok,
 Philosténesnek-is már jó hirt mondatok,
 Meg-is mondom, mihelyt hozzája juthatok.
 16. A' Florentinát-is vigasztald azomban,
 Ne bádgyaszsa magát többé e' dologban,
 Mert mihelyt el-érek haza Országomban,
 El-küldöm Philostent, mód adatik abban.

HELIONE.

17. Alázatossággal borúl a' lábadhoz,
 Hálá-adást téssen jó akaratodhoz,
 Jó szerentsét kíván kezdendő útheadhoz,
 Hogy békével juthass el-hagyott házadhoz.
 18. A' mig lélek lejénd eleven testében,
 El-nem temettetel soha elméjében,
 Forog ditséreted örökké nyelvében,
 Végső óráján-is te léssesz eszében.

19. Azomban a' mikor léssen szolgálattya,
Alkalmatosságát soha nem mulattya,
Minden tehetségét kedvéért ki-ontya,
Ezeket Florentin általam mondattya.

HERMIÁS.

20. Másszor is szolgálók örömet, tsak tudjak,
El-mégyek, hogy jó hirt Philostennek mondjak,
Azon igyekezem, soká ne maradjak,
Hanem hamar időn ő hozzá haladjak.

ACTUS XVI.

*Mellyben Nestor, Florentina, Philosten, Helione, és az
Inas együtt beszélgetnek.*

NESTOR.

1. Az egymás szeretés tökéletes hevé,
A' melly szívben igaz barátságot tevé,
Semmi tsél-tsapságnak nem forott a' levé,
Tiszta mint az arany, kit rosda nem évé.
2. Baráttya kedvéért magát hátra hadja,
Szükségét segélli, valamiben tudja,
Ha szenved érette, még másnak sem mondja,
Ha szükség úgy hozza, véré-is ki-ontya.
3. De szük most az illy jó 's igen el-felejtjük,
Nem gondolunk mással, magunkat szeretjük,
Egy másért fejünket veszélyre nem vetjük,
Hermiás példáját kevesen követjük.
4. Ő nem szánta éltét botsátni kotzkára,
Melly ha talált volna fordúltni vakjára,
Philosten éltéért ment volna halálra,
Nem sokat vinne most a' barátság arra.
5. Jó hir zenghet immár Philosten szívében,
Mert árulójának vég lett életében,
El-hiszem, nem késik a' vissza-jövésben,
Lehet Florentin-is nagy örvendezésben.

6. Farkast emlegetnek, imhol jó Philosten.
 Hozott jó Philosten a' kegyelmes Isten,
 Most-is szintén rólad emlékeznek itten,
 Mondván élhetsz immár Florentinnal ketten.

PHILOSTENES.

7. Meg-jöttem, pedig hogy? jó vagyon a' dolog.

NESTOR.

Hol vagyon Severus, többé rád nem morog.

PHILOSTENES.

Hát Florentin mint van?

NESTOR.

Immár nem háborog.

PHILOSTENES.

Nem lész-é galyibánk?

NESTOR.

Semmi oly nem forog.

8. Talám jót ad Isten, köd után nap-fényt hoz,
 Kivált ha a' titok nem érkezett máshoz.

PHILOSTENES.

Hát a' Király kedve a' Florentinához
 Mint van?

NESTOR.

Jól van, ma-is hívta asztalához.

PHILOSTENES.

9. Engem nem kérdezett?

NESTOR.

Talám három izben.

PHILOSTENES.

Hogy itthon nem vóltam, nem vette eszében?

NESTOR.

Nem, mért én azt mondtam, hogy meg-tsemellésben
Orvosságot vettél, vagy le-feküvésben.

PHILOSTENES.

10. Hát mit remélnsz rólam?

NESTOR.

Remélek minden jót,
Örülök, hogy tested nem látott koporsót,
Mert Severus teste nyit pokolra ajtót.
Híjják Helionét, vegyünk tőle-is szót.

PHILOSTENES.

11. Jöjjön Florentin-is, hizlalja reményét,
Újítsa szívemnek búban merült fényét,
Építse gondaim sikos eseményét.

NESTOR.

Mingyarást el-hivom, meg-láthat(d) személyét,

PHILOSTENES.

12. A' fegyvert azomban le-vetem magamról,
Ne lássanak tzégért el-titkolt útamról,
Barátomtól szerzett szép Diadalmamról,
Ellenségemen lett tellyes hatalmamról.

13. Imhol jó Florentin, jó az én édesem.
Mint vagy Florentinám, mint vagy én kedvesem?

FLORENTINA.

Elég búval, de hogy látlak szerelmesem,
Úgy tetszik, minden bú 's gondtól távol estem.

PHILOSTENES.

14. Hát te Helione édes tanáts-adóm,
Valjon leszesz-é még egyszer bé-fogadóm,
Ne félj, tanátsodnak mert jutalmát adom,
Ha Florentinától még el-nem szakadom.

HELIONE.

15. Ne szakadj, de ne félj, tsak rám bizd magadat,
Én a' Király előtt folytatom dolgodat,
Nem kívántam soha szomorúságodat,
Hanem inkább velünk meg-maradásodat.

PHILOSTENES.

16. Tél után Tavaszra immár haza jöttem,
Severus bajától, tudjátok, ment lettem,
Tovább mint maradjon békével életem,
Tanátsolj, a' szókat örömet bé-vésem.

NESTOR.

17. Talám egymás nélkül, jobb lesz, ha el-lesztek,
Mert úgy tudom, minden félelmet le-tésztek.

PHILOSTENES.

Mint én ne szeressek, inkább éltet vesztek.

FLORENTINA.

Nálað nélkül én-is rám halált eresztek.

HELIONE.

18. Jó kedv(v)el legyetek, nem tud Uram ahoz,
Gondolja, olly hideg minden Mátkájához,
Mint ő vólt, én váltig tsusztam oldalához,
De lágy atzélja vólt a' kemény kovához.
19. Én, noha ti abban semmit nem tudtatok,
Miólta el-esett hamis vádolótok,
Valóban forgattam valóba dolgotok,
Úgy hiszem, fel-derül köd után napotok.

20. A' Király magához kétszer-is hivatott,
Mint egy Húsvét napján sokat gyomontatott,
Nem remélt jó kedvet hozzátok mutatott,
Mind a' kettőtöket eleget forgatott.
21. Philosten tégedet sokat elő-hozott,
Kiváltképen téged kérdezt 's tudakozott,
Minapi mordsága szelid(d)é változott,
Meg-szünt már haragja, melly akkor lángozott.
22. Meg-bánta, hogy akkor úgy hirtelenkedett,
Tsak meg-nem emésztvén haragja tégedet,
Örül most, személyed hogy meg-menekedett,
A' vádoló pedig vérben keveredett.
23. Okosan a' dolgot jól által értette,
Tudván sziveteket melly nagy lántz kötötte,
Úgy látom, hogy immár magát arra vette,
Szerethed(d) Leányát, nem bántat érte.
24. Szánnya a' Leányát, mert egyetlen egye,
Hogy sem mint érte néked nyakad szedje,
Azon van inkább, hogy veled egy(gy)é tegye,
A' szent Házasságnak leplével bé-fedgye.
25. Ezek nem de nem jók?

PHILOSTENES.

Ah! kedves hir mondó,
Tőlem 's édesemtől örökké áldandó.

HELIONE.

- Szegény Úr semmit-is nem vólt ebben tudó,
Azért is haragja vólt reátok omló.
26. Nem gondol már semmit semmi akadákkal,
Hanem azon vagyon most minden szándékkal,
Dolgotok ne légyen így több haladékkal,
Talám áldgya Isten őtt-is maradékkal.

FLORENTINA.

27. Hasznosan tselekszi, most jobbat nem tehet.

PHILOSTENES.

Mit remélhetsz, a' kéz-fogás mikor lehet?
 Én kívánságommal sokára nem mehet.

FLORENTINA.

Bizz az enyimmel-is hamar véghez mehet.

HELIONE.

28. Sok tzerémoniát nem akar a' Király,
 Hanem Florentinnal majd hivat 's elő ály,
 Esküdjél-meg véle, hogy tőle el-ne vally.
 Mit kívánhatsz többet ennél, hogy véle háally.

INAS.

29. Nestor, Helione Királytól hivattok.

HELIONE.

Meddig vissza-jövök, addig meg-várjatok,
 Mert mi azt miveljük, hogy majd jól járjatok,
 Bánatot tőletek és bút el-zárjatok.

PHILOSTENES.

30. Mint a' kik az habos tengerre erednek,
 Sok veszedelmekben gyakran keverednek,
 Hol ide, hol oda hányatván rettegnek,
 Reménség félelem közt tsak allig tengnek;
 31. De jobb szelek kelvén hajtnak a' partokra,
 Hajnallik kedves fény ködösült napokra,
 Tsak távolról néznek a' kevély habokra.
 Nem félnek, mert veszély nem jó már nyakokra;
 32. El-felejtnek minden elébbi gondokat,
 Meg-pihenvén tőlök, nem érzik azokat,
 Sött ugyan örökké ujittyák magokat,
 Ha érnek köd után fel-derült napokat:
 33. Kelvén szerelmünknek mi-is tengerére,
 Hánt szele sok féle habok veszélyére,

- Allig hogy nem mentünk sokszor fenekére,
De fújván jobb szelünk, hoza széléjére;
34. Az honnét ezennel kívánt partra érünk,
Hánkodásunk után nyugodalmat lelünk,
Ohajtott tavaszra virrad régi telünk,
A' kívánt szerentse fog jobb kezet velünk.
35. Tartozunk nagy hálát adni az Istennek,
Ki tartóztatója volt veszedelmünknek,
Légyen meg-áldója tovább-is élünknek,
Erősitse lántzát igaz szerelmünknek.

HELIONE.

36. Hát mondjak é jó hirt?

PHILOSTENES.

Mondgy, meg-áld az Isten,
Nagy szívünk szakadva várunk mind a' ketten,
Személyedtől szívünk hol örül, hol retten,
Mért hívott a' Király, mond-meg nekünk menten.

HELIONE.

37. Nem egyébért, hanem hivatott volt azért,
Hogy küldene érted 's a' Florentináért,
A' szegény vén Király maga fut a' Papért.

PHILOSTENES.

- Áldassék az Isten e' mái szent napért.
38. Mit mivel a' Király?

HELIONE.

Mingyárt meg-láttjátok,
Légyetek azomban készek, úgy várjátok.

PHILOSTENES.

Tsak itt várjuk-é meg?

HELIONE.

Bé-ne fordúljatok,
Ha szállítani fog, majd elől áljatok.

ACTUS XVII.

*Mellyben Áltades, Nestor, Eurmidés, Philostenés,
Florentina együtt beszélnek.*

ÁLTADES.

1. Noha függ minden 's van az Isten kezétől,
Igazgatik Menny 's Föld az ő erejétől,
A' melly Tenger Vize tőle mind fejtől,
Tartatik hatalmas Gondviselésétől.
2. Akár a' vízben haly, vagy verjenek agyon,
Hogy ez ma meg-halyon 's ama' meg-maradgyon,
Minden az Istennek Tanátsából vagyon,
De három dolgokra terjed igen nagyon.
3. Az első ezekben a' Király választás,
A' második dolog a' Had verés sujtás.
Harmadik pediglen az Házasság osztás,
Isten bir ezekkel tsak ő maga nem más.
4. Ugyan-is az holott van idétlen Király,
Annak országából vagy az, hogy elébb ály,
Vagy pedig ez, okos Fejedelmet talály,
Mert szükség, hogy ezer meg ezer jajt számlály.
5. De a' kit igazgat okos Fejedelem,
Bóldog, azt követi gyakran győzedelem,
Meg-teli tárházát gazdag jövedelem,
Távol vagyon attól minden veszedelem.
6. Az a' Tábor sem tér tsak könnyen vesztére,
A' mellynek akadhat Tanátsos vezére,
De mikor bizatik tudatlan kezére,
Fordúl az nyereség ellenség kezére.
7. Igy az Házasság-is szent a' jó Aszszonnyal,
Telik minden szöglet érdemes haszonnal,
De ha roszra találsz, el-hidjed bizonnyal,
Második Pokolban serkensch-fel azonnal.
8. Az Urnak ezekben nagy áldását vettem,
Gazdag országoknak Királyává lettem,
Hadakat 's hartzokat nyertesén viseltem,
Nyereséget, prédát sokszor sokat tettem.

9. Más féle jókat-is velem bőven teve,
Életem órája elég számos leve,
Noha már a' Vénség ahhoz telet teve,
A' kiért áldassék örökké szent Neve.

NESTOR.

10. Az Úr noha sok jó napot rád virrasztott,
Gazdag Tartományok Urává választott,
Sok diadalmakot képedre marasztott,
Reád más jókat-is nagy bőven árasztott:
11. Még-is szebb áldása soha Felségednél,
Nem vala az Urnak jó Feleségednél,
Melly betsesebb vala akár melly kintsednél,
Meg-vallom, nem láttam soha jobbat ennél.
12. Mert a' miért lehet kedves a' Feleség,
Jó erkölts, szép termet, friss személy, nemzetség,
Okosság, Tudomány, ahhoz értelmesség,
Mellyekből származik az igaz kedvesség;
13. Ezek mind meg vóltak jó Feleségedben,
Meg-nyughattál rajta tsendesen szivedben,
Bé-telhetett 's bétölt kedved-is ezekben,
Nem szomorított-meg tellyes életedben.
14. A' mellett noha már el-is korosodott,
Még-is szolgálóként szorgalmatoskodott,
Parantsolatidra gyors vólt, futamodott,
Ha te vig nem vóltál, ő-is szomorodott.
15. Éjjel napot egy(gy)é tett gyakran melletted,
A' mikor betegnek magadat hitetted,
Maga sinlett vólna gyakorta helyetted,
Tsak avval lehetett vólna gyógyúlt tested.
16. Soha meg nem únta beteges voltodat,
Maga emelgette nehezült Tagodat,
Magad-is meg-untad gyakorta magadat,
Ő pedig őrzötte 's szerette ágyadot.
17. Kedvedet kereste, járt akaraton,
Terjeszté híredet egész országodon,
Kár távol-létedben nem vólt jószágodon,
Ennél szebb 's jobb áldás nem vólt világodon.

ÁLTADES.

18. Az egy Florentina vólt gyönyörűségem,
 Ennek örömétől vidámúlt vénségem,
 A' miólta meg-hólt kedves Feleségem,
 Ez egy Lyányomban vólt minden reménségem.
19. A' ki minap noha igen szomorita,
 A' midón Severus ellene indita,
 Allig hogy a' mérgem halált nem borita,
 De mértékletségem arról el-fordita.
20. Vólt nagy törődésem, meg-vallom, azólta,
 A' lelki isméret de azt tanátsolta,
 Hogy a' Philosténest mátkájának mondta,
 Néki adom inkább, mint veszszen miatta.

NESTOR.

21. A' két szívnek igaz meg-egyezésébül,
 Szokott a' házasság lenni, nem egyebül,
 Ha kedvellik egy mást igaz szeretetbül,
 Bün-is vólna őket meg-tiltani ettül.

EURMIDES.

22. Bizvást néki adhad(d), érdemes-is arra,
 Minap-is érette majd méne halálra,
 Termete, értéke, személye, kő-vára,
 Mind meg-van, méltó hát a' Florentinára.

NESTOR.

23. Az Házasság dolga Isteni végezés,
 Szívekben az égből sugárlott szív érzés,
 Hijában közöttök immár az ellenzés,
 Jöjjön Pap, légyen-meg inkább a' végezés.

ÁLTADES.

24. Valamint Istennek tetszik, akarja-is,
 Úgy légyen, segítse őket jobb Karja-is.

NESTOR.

Kell é Papot híni?

ÁLTADES.

Kell bizony igen-is,
Jöjjön-el Florentin szerelmes Párja-is.

NESTOR.

25. Meg-láttya Felséged, szent lesz az Házasság,
Hiv szeretetekből ered minden jószág,
A' kik egy mást értik, dolgok háboruság
Nem lesz, nem zavarja az(t) semmi gyanuság.
26. Nyájas Gerlitzekint fognak élni ketten,
Viszszázkodásoktól a' szívek meg-retten,
Meg-betsüllő jó Vöd lészen a' Philosten.

ÁLTADES.

- Ha jók lésznek, jókkal áldja-meg az Isten.
27. Láss hivatalodhoz Pap Uram, állj elől,
Esküsd-meg, tégy intést az házasság felől,
Tudom, ő szívek-is azt fogadgya belől,
Hogy el-nem állanak hóltig egymás mellől.
28. Az Isten áldása száljon fejetekre,
Virasszon minden jót bőven éltetekre,
Mint hogy agg Tagjaim restek már ezekre,
A' Királyságom-is bizom kezetekre.
29. Tsak egy mást szeretvén az Istent féljétek,
Hogy veletek légyen, szívesen kérjétek,
Meg-áld mindenekben békével, hidjétek,
Fussátok a' gonoszt, a' jót kövessétek.
30. Ezen magamra-is nem kis vigság szálla,
Úgy tetszik, mellőlem minden bú el-állá,
Hogy minek előtte el-jönne halála
Éltemnek, im székem jó Király(t) találá.
31. Azért édes Fiam, jó Philostenésem,
Tudom, nem sokára én a' sirban esem,
Nem igen meszsze van már én temetésem,
Kérlek, vedd füledben mostani intésem.

32. Már mint hogy tenéked adom az Országot,
Te viseled értem már a' Királyságot,
Azért hogy ha kívánsz látni boldogságot,
Kövess mindenekben szelid igazságot.
33. Ne felejtse el pedig jó téteményemet,
Tartsd illendő betsben kedves Gyermekeket,
Tudod, adtam néked egyetlen egyemet,
Kihez támasztottam öreg vénségemet.
34. Te-is Florentina szerelmes Gyermekeket,
Minden vigaságom csak te vagy énnéket,
Tied 's kedvesedé már Királyi széket,
Azért mindenekben tégy kedvet énnéket.
35. Philosténésedet igazán szeressed,
Mint a' vas a' Mágneset igazán kövessed.
A' szép kegyességet soha meg-ne vessed,
Hogy az Úr Istennek áldását vehessed.
36. Imé bé-tölt immár régen várt kedvetek,
Egyben tsatoltatott egy(gy)é lött szívetek,
El-jött vig nyáratok, el-múlt mord teletek,
Légyen az Úr Isten, kívánom, veletek.

PHILOSTENES.

37. Szolgádhoz mutatott kegyelmességedet,
Köszönöm elébbi szép szívességedet,
Áldja-meg az Isten érte Felségedet,
Én sem felejtsem el hozzám hűségedet.
38. Hanem a' mint lehet engedelmisséggel,
Kedvedet kereső Fiúi hűséggel,
Lészek mindenekben hű kötelelességgel,
Mind addig mig Isten éltet egésséggel.
39. Lészek Felségednek hűséges szolgája,
Noha már Fejemben ország koronája,
De öreg Atyámnak valamit mond szája,
Nagy örömmel hajlok mindenkor reája.

NESTOR.

40. Az illet és nem más tikteket, tudjátok,
 Atyátoknak szavát hogy meg-fogadjátok,
 Azért egymás kezét, ha tetszik, fogjátok,
 Mulassatok együtt, a' mint akarjátok.
41. Illyen kívánatos vég lévén ezekben,
 Örül a' Király-is vigad mindenekben,
 De örül a' szép pár el-ért örömkben,
 El-is sétálának múlató Helyekben.
42. Philostenes borúl kedvese nyakára,
 Szép tsókokat ragaszt piros ortzájára,
 Mosolygó szemekkel nézvén hű párjára,
 Illyen szókat vészen végre ajakára:

PHILOSTENES.

43. Meg-van bús szívemnek kívánt vigasága,
 El-hullott ortzámnak minden bádgyatsága,
 Duplázott örömmel meg-van kívánsága.
 Van-é valakinek ilyen bóldogsága.
44. Vége van a' búnak, melly eddig fársztott,
 Fel-tett tzélom mellől sokszor el-marasztott,
 De áldott az Isten, ki el-nem szakasztott
 Bennünket egymástól, sótt öszve akasztott.

FLORENTINA.

45. Meg-van nagy öröme már én szívemnek-is,
 Fel-derült homálya az én kedvemnek-is,
 Meg-jött várt Tavaszta hunt örömemnek-is,
 Bé-tölt már szándéka én reményemnek-is.
46. Mert már tiéd vagyok én Philosténesem,
 Sajátodnak tartasz, úgy van én kedvesem,
 Velel vigan élek holtig én kegyesem,
 Nem félek már többet, hogy tóled el-esem.
47. Ez vala régen várt öröme kedvünknek,
 Hogy légyen valaha vége félelmünknek,
 Jöjjön-el ideje kívánt örömünknek,
 A' mellyért áldassék neve Istenünknek.

48. Jóllehet sértettünk elég bánatokkal,
Vóltál te-is érttem sok fáradságokkal,
Én-is értted elég szomorúságokkal,
De petsételjük-bé azt vigaságokkal.
49. Te már az enyim vagy, én a' tiéd lészek,
Te nékem, én néked, hóltig kedvet tészek,
Te tőlem, én tőled nagy örömet vészek,
Mig koporsó nem lész mind kettőnknek fészek.

NESTOR.

50. Ez után vigságos lakásra kelének,
Gazdag Lakadalmak immár készülének,
Fáradságok után nyugalmat lelének,
Egy más személyétől újulást vevének.
51. A' mellyből szíveknek vólt gyönyörőségek,
Sok napokra terjedt éltek egyességek,
Nőttön nőtt egy máshoz szívek 's kedvességek,
Mind addig mig el-jött életeknek végek.

Vége.

JEGYZETEK.

MŰFORDÍTÁSOK OVIDIUS MUNKÁIBÓL.

A Magyar Nemzeti Muzeum kéziratárában 128/Fol. Hung. jelzéssel van egy, Széchenyi Ferencz könyvtárából eredő kötet, melynek a bekötéskor adott könyvtári czíme: *Collectio Fragmentorum Poeticorum diverso idiomate, tempore et occasione procurorum*. A kötetben XVII. és XVIII. századi költemények egykorú másolatai foglaltnak, különböző kézírással és több-fajta papiroson. Az első fogás *Adria Tengernek Syrenája* cím alatt *Zrinyi Szigeti Veszedelemét* tartalmazza, a második, kisebb ívrétű fogásra, a kötet 215—256. lapjain, cím nélkül három ovidiusi heroida magyar fordítása s a 256. lap közepén és a 257. lapon *Az Bal szerencse ellen való Panaszos Verse* cím alatt egy négysorú, 11 versszakos költemény van írva, egyazon kézzel. Ezek után ismét másfajta papiroson egy latin vers, aztán megint más papiroson s írással *A haza tért magyar koronának öröm ünepire* cím alatt egy *Ó dicső koronánk* kezdetű magyar vers s hátrább többféle vegyes írás van.

Az egész gyűjteményben legérdekesebb és legbecesebb az ovidiusi heroidák fordítása, melyekről először a korán elhunyt *Nagy Sándor* muzeumi könyvtárista adott hírt abban az értekezésében, melyet Gyulai Pál mutatott be az Akadémiának. Az értekezés az első heroida fordításával (már *Nagy Sándor* halála után) az *Egyet. Philol. Közl.* 1887. XI. köt. 31—43. és 335—350. lapjain jelent meg. *Nagy Sándor* nem használta ugyan fel teljesen a Gyöngyösi ismert munkáiból meríthető bizonyítékokat, mégis elég meggyőzően tudta kimutatni, hogy mind a három fordítás Gyöngyösi ifjúkori munkája. A ki ebben még kételkednék, azt végleg meg fogják győzni a fordításnak az eredeti latin szöveggel sorról sorra való összehasonlítása, a mi eddig még nem történt meg, s a fordítónak az alábbi jegyzetekben kimutatott olyan eredeti betoldásai, melyek szembeötölő rokonságot mutatnak Gyöngyösi kétségtelen munkáinak kedvelt hasonlataival és sajátos kifejezéseivel.

I. Páris Helenának.

A muzeumi kötetben cím nélkül a 215—232. lapokon. Nagy Sándor kiadta az *Egyet. Philol. Közl.* 1887. XI. köt. 335—350. lapjain, de nem az eredeti helyesfrással; több hiba csúszott be a szöveg olvasásába is, két egész versszak pedig, a kiadó hibás másolása miatt, egészen kimaradt. Itt a szöveget, bár a kézirat nem eredeti, de mégis egykorú másolat, általában betűszerinti hűséggel adom; a hol mégis a kézirat hiányát kétértelműség elkerülése végett egy-egy betűvel pótolnom kellett, azt a betűt zárójelek közé tettem, az esetleg értelmetlenül írt szónak az eredeti latin szöveg segítségével végzett javítását pedig itt, a jegyzetek közt, okoltam meg.

A költemény eredetije Ovidius XVI. századi legjobb kiadásában (*Abertinus* bő szöveg-magyarázataival Lugduni 1500. és *Aldus* szövegkiadásában, év nélkül), melyeknek későbbi le nyomatait használhatta Gyöngyösi, a többi heroida sorában foglal helyet; de az újabb kritikai szövegkiadások a költő nem egészen hiteles s *Poetae Ovidiani* felírással adott költeményei közé sorozzák. A költemény *Paris Helenae* cím alatt 378 distichonos verssorra terjed. (P. Ovidius Naso. Ex Rudolphi Merkelii recognitione edidit R. Ehwald. Tom. I. Lipsiae 1897. p. 130—141.) A fordításban ennek 152 négy soros versszakban 608 sor felel meg; ez is mutatja, hogy a fordítás körülfróbb s nem oly tömör, mint az eredeti.

A bevezető levélkivonatban (7-ik sor): *Házának* Nagy S. közlésében hibás; a kéziratban: *Házánál*.

U. o. (12-ik sor): *ösztonzi* hibás: a kéziratban *ösztonözi*.

7. vsz. *sugárlást* vettem — *Isteni intésbül* küldtettem. Ov. 17—18: *divino monitu* advehor. Az *Igaz baráts.* Act. XVII. 23. vsz. is: az *égből sugárlott* szív-érzés. A régi irodalom is némi következetességgel az isteni szózatot nevezi *sugárlásnak*, míg a fülbe sugást (mint Gyöngyösi is a *Mur. Vén.* II. 228. III. 213. és az *Igaz baráts.* (kézirat) Sc. VI. 35.) *sugallásnak*; valószínű, hogy amaz a *sugár* töből ered (a festők is sugarakkal jeleztek régente az isteni szózatot), emez pedig a *sug* töből, s csak a rokon hangzás miatt vált utóbb egygyé, bár még Gvadányinál előfordul: «Az isteni *sugárlást* megvetették.» (L. bővebben *Gyöngyösi-magyarázatok* cz. cikkemet a *Magy. Nyelv* 1913. 446—7. l.)

21. vsz. Az eredetiben (50-ik sor) csak ennyi:

Pectoris, ut nunc est, fax fuit illa mei! . . .

Az eredetiben itt némi hézag van, mert Ovidius (vagy utánzója) nem említi, hogy a jóslat miatt Priamos kitétette Párist, hanem azzal folytatja az előbbi sort (Forma, vigorque animi), a mi a 22. vsz. 3—4. sorainak felel meg. Gyöngyösi, ha nem önként pótolta a hiányt, lehet, hogy egy interpolált szövegű példányból fordított; az Abertinus-féle editio princepsből például a 39. sortól (Nec tamen) a 142-ig (Inter formosas) hiányzik a szöveg s ezt a részt a kritikai kiadások (pl. Ehwald) ma is megjegyzik mint kétes hitelűt. Az Aldus-féle kiadásban szintén megvannak a 39—142. sorok, de a 21. vsz. hézagai itt is hiányzanak.

26. vsz. Az egész versszaknak Ovidiusnál ez a két sor (65—66.) felel meg:

Tresque simul divae, Venus et cum Pallade Juno,
Graminibus teneros inposuere pedes.

26. vsz. 2. sor: *kezeit hirdetni* — a kéziratban és Nagy S.-nál is így; mivel a kéziratban a *z* többször *sz* értelmű, a szó *hirdesztinek* olvasandó, bár az előbbi vsz.-ban előfordul: *hirdeti*, amaz tehát olyan változat, mint alább *Penelope Uliss.* 42. vsz. *enyhisztő*, bár u. o. 53. *enyhíti*.

30. vsz. Ennek Ovidiusnál a következő két sor (71—72.) felel meg:

Neve recusarem, verbis Iovis imperat et se
Protinus aetheria tollit in astra via.

Innét kezdve Ovidius 73—118. sorainak fordítása hiányzik Gyöngyösinél vagy másolójánál. Mivel azonban a 118-ik sor is *Protinus*-sal kezdődik, nem lehetetlen, hogy Gyöngyösi nézte el a lapot s így maradt fordítatlan a két *Protinus* szó közé eső rész, s e hézag értelmetlenné teszi itt a fordítást. Ennek folytatása:

31. vsz. *Atyám ősz hajait* stb. megfelel Ovid. 119—120. sorainak:

At pater et genetrix inhihent mea vota rogando
Propositumque pia voce morantur iter.

33. vsz. 3. sor: *hossz* helyett a kéziratban *hoszcz* íráshiba.

38—3. *valik* (= valék) — a kéziratban hibás ékezzettel: *válik* értelmetlen.

39—3. *ékesebb* — így a kéziratban, s ezt kívánja a 4-ik sor értelme is; Nagy S. *éltesebb* olvasása tehát hibás.

42. és 43. vsz. Helena szépségének magasztalása a fordító eredeti alkotása, melyből a latin szövegben semmi sincs. V. ö. Ariadné szépségének leírását *Daed. templ.* V. r. 2—4. vsz. Szécsi Máriaét *Mur. Vén.* II. r. 143. vsz. Florentináét az *Igaz barátság* Actus V. 25—32. vsz. Lónyai Annáét *Kem. Ján.* I. k. I. r. 45—48. vsz.

42—4. *édes* — így a kéziratban is s ezt kívánja a sor értelme is; Nagy S. közlésében tehát hibás az *erős*.

44—1. *dagadott* — így a kéziratban is; Nagy S.-nál tehát hibás a: *dobogott*.

45—4. *álom* — a kéziratban és Nagy S.-nál is így, de a sor értelme ezzel a rím kedvéért választott szóval nem elég világos; az eredetiben (154. sor):

Tam bona constanter praeda tenenda fuit.

49. vsz. Nagy Sándornál az egész versszak hiányzik. Az eredetiben megfelel a 171—2. soroknak.

51—4. *össeimnek* — Nagy S.-nál is így, a kéziratban hibás másolat: *öcséimnek*; az eredetiben is (176. sor): *avos*.

54—3. *képiró* — így a kéziratban, Nagy S.-nál hibásan: *képirás*.

57—1. és 2. *vetem* — *illetem* — a kéziratban *tt*-vel más értelművé teszi a szót, melynek az eredetiben is (189—190.) a javítás értelme felel meg:

Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram:

In qua tu nata es, terra beata mihi est.

58—4. *formádhoz* — (így a kéziratban is) Nagy S.-nál hibásan: *formádra*.

65—1. *Pithonus* — a kéziratban *Tithonus* hibás másolat; az eredetiben egyébként sem a *Ganymedes* (69. vsz.), sem a *Pithonus* név nem fordul elő, csak körülírva szerepelnek: *qui cum dis potando nectare miscet aquas*, — és: *Aurorae coniunx*.

66—3. *véle* — (így a kéziratban is) Nagy Sándornál hibásan: *vége*.

69. vsz. Az eredeti csak (219. s.) czéloz arra, a mit a fordító más mondai forrásból részletezve említ:

Nec Priamo pater est soceri de caede cruentus.

3-ik sor: *Ki gyermekét sütve* stb. a kéziratban értelmetlenül: *gyermeket sütné.*

70—4. *Undokságot* — így a kéziratban is; Nagy S.-nál hibásan: *gonoszságot.*

71—4. *Pelops* nevét nem említi az eredeti, de a fordító tudja, hogy róla van szó.

72—3. *almát* — a kéziratban hibás ékezettel: *álmát*; az eredetiben is: *poma.*

74—1. *Ó* — a kéziratban értelmetlenül *Ö*; Nagy Sándornál: *Oh.*

78—2. *az könyv ezt* — így a kéziratban is; Nagy S.-nál tehát hibás: *a könyv azt.*

79—4. *mosolygottál* — a kéziratban így; Nagy S.-nál hibásan: *mosolyogtál.*

80—83. vsz. **Mind a négy versszak a fordító eredeti alkotása**, melyből az ovidiusi szövegben egy szó sincs. V. ö. *Igaz barátság*. Act. IV. 22. és 30. vsz.

A 81—1. és 3. sor kifejezéseire nézve v. ö. *Mur. Vén.* II. 72: fene természetet, mint tigris nem vettél. A kegyetlen szívűség kifejezésére az *Igaz barátság*-ban is gyakori; I. Act. IV. 14. 39. stb. — 2. sor: *ömlő* = emlő.

84—4. *nevelkedett* — a kéziratban így; Nagy S.-nál hibásan: *nevededett.*

88. vsz. 1—2. sora világosabb értelmű az ezeknek megfelelő ovidiusi versek 243-ik sorából:

A! quotiens lacrimis venientibus ora reflexi.

88—3. *hoggy ne'* — a kéziratban: *hoggy ne' ne'* (a 2-ik *ne'* fölösleges).

91—3. *ékesb* (Nagy S.-nál is), mert a kézirat *ékesebb* szava egy szótaggal megnyújtja s így elrontja a verssort.

96—2. *Clymene* — a kéziratban és Nagy S.-nál *Chimene* hibás másolat. V. ö. Ovid. 259. és a III. lev.

99—1. és 3. *Hippomenes* és *Hippodaméért* a kéziratban *Hippomanes* és *Hippoduméért* hibás másolatok. V. ö. Ovid. 265—266.

104—4. *gyöttretetem* — a kéziratban így; Nagy S.-nál hibásan: *gyötörtetem.*

105—2. *Hügomnak* — a kéziratban: *Hügyomnak* hibás másolat.

107—2. *üdöt kell vennem* — a kéziratban így; Nagy S.-nál hibásan: *időt tennem.*

109—4. *lélekzetet* — a kéziratban így; Nagy S.-nál hibásan: *leheletet*. A 3—4. sor nincs meg Ovidiusnál, ez tehát a fordító betoldása.

110—4. *pörlösse* (= pörlős, pörlés); világosabbá teszi a sort az eredetinek 290-ik sora:

Lis est cum forma magna pudicitiae.

111. vsz. 3-ik sora az eredetiben (292-ik sor):

Haec tibi nempe patrem furta dedere Jovem.

112—3. *férjnek* — így olvasandó a kézirat: *ferinek* szava.

117—3. *Ó merő* — a kéziratban *Ō merő* és Nagy S. olvasása: *Ō mert. a* (?) hibásak. V. ö. feljebb 81—3: *merő* fenevadak.

119—3. *életed* (= illeted?) — a kéziratban és Nagy S.-nál is így, de nem egészen világos a sor értelme; a vsz. 3—4. sorának az eredetiben Ovid. 306-ik sora felel meg:

Cura tibi non est hospitis ulla tui.

130. vsz. Nagy Sándor közlésében az egész versszak hiányzik. A vsz. megfelel Ovidius 329—330. sorainak, de a fordító részletezi az amott csak érintett történetet:

Te rapuit Theseus, geminas Leucippidas illi,
Quartus in exemplis adnumerabor ego.

A magyar szövegben Leucippus leányai: *Phoebe* és *Illaira* (Hilaira), kiket a monda szerint menyegzőjük napján Helena testvérei: *Castor* és *Pollux* ragadtak el.

136—3. *satol* — a kéziratban és Nagy S.-nál; értelme: sajtol, szorít, szorongat. Az egész versszaknak Ovidiusnál a 341—42. sorok felelnek meg:

Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur,
Concitet et vires Graecia magna suas.

138—1. *Boreas Orythiát ellopatta*, Ovidiusnál: Aquilonis Erechthida Thraces. — 2-ik sor: *Bistont* — a kéziratban és Ovidiusnál (Bistonis ora) is így, Nagy S.-nál *Bristont* hibás. *Bistonis* egy thrák város neve a hasonló nevű tó partján.

144—4. *mostani nevemet* — Ovidiusnál (360. sor): *causam nominis inde tuli*; Paris t. i. a nyáj visszaszerzése miatt az *Alexander* (=segítő férfiú) melléknevet kapta.

145—3. és 4. *Deiphobus* és *Ilionus* a kézirat szerint, Ovidiusnál (362. v.): *Ilioneus Deiphobusque*.

146—1. *midön* — *s-kézre* a kéziratban, Nagy S.-nál hibásan: *mikor* — és.

147—3. *olly* — a kéziratban, Nagy S.-nál hibásan: *illy*.

152. vsz. megfelel Ovidius 375—376. sorainak; de itt befejezésül minden kiadásban még két sor következik, melyek a fordításban hiányzanak, ezek:

Spe modo non timida dis hinc egressa secundis
Exige cum plena munera pacta fide!

II. Helena Párisnak.

A Nemzeti Múzeum kézirati kötetében cím nélkül a 233—246^{1/2} lapokon. Nyomtatásban itt jelenik meg először, a kézirat pontos másolatában.

A költemény eredetije az idézett kiadásban *Helene Paridi* cím alatt szintén a *Poetae Ovidiani* főcím alá van sorozva, s 268 distichonos versre terjed. A fordításban ennek 124 versszakban 496 sor felel meg, ép oly szabad fordításban mint az előbbi.

7. vsz. 2. sor: *téttetem* — a kéziratban *tettem* másolási hiba. — 4. sor: *esetem* = esésem, elbukásom; Ovidiusnál a 18. sor felel meg a fordítás sorának:

Et laudem de me nullus adulter habet.

12—1. *subámat* — a kéziratban előbb *lábamat*, de ezt törölte a másoló; Ovidiusnál a 27—28. sorok felelnek meg a versszaknak:

Oscula luctanti tantummodo pauca protervus
Abstulit: ulterius nil habet ille mei.

A versszak 3—4. sora tehát a fordító betoldása.

14. vsz. Az első sor a kéziratban egy szótaggal rövidebb, ezt pótolja a zárójel: *engem(et)*. — 3-ik sor: *appródott* = kisebb lett; Ovidiusnál a 31. sor *minuit* szava felel meg neki:

Reddidit intactam, minuitque modestia crimen.

15—3. *nevetlek* — a kéziratban *nevezlek* értelmetlen másolás. Valamelyik szó hibás másolása miatt a 4-ik sor értelme sem helyes; érthetőbbé teszi az egész versszakot Ovidius megfelelő két (33—34) sora:

Thesea poenituit, Paris ut succederet illi,
Ne quando nomen non sit in ore meum.

16—1. *Nem haragszom* — a kéziratban *horgászom* értelmetlen másolás; a 2-ik sor *haragudhatik* szava is a javítás mellett szól, az eredetiben is (Ov. 35. sor): *Nec tamen irascor.*

17—3. *biznám* — a kéziratban *bizván* hibás; a 4-ik sorban is: *ösménném.*

21—3. *buja* — a kéziratban *büja* értelmetlenné teszi a sort; *buja* t. i. szerető, Jupiter, ki hattyú képében ejtette meg Laedát. Ovidiusnál (46. v.): *pluma tectus adulter erat.* V. ö. a 26. vsz.-kal.

23—2. *meg váltá vétkit* *Latra méltósága* — a kéziratban *meg valla* értelmetlen; a javítás helyességét igazolja az eredeti szöveg 49. sora is:

Illa (t. i. Læda) bene erravit vitiumque auctore redemit

(az auctor a *lator Jupiter* lévén.)

28—3. *házád* — a kéziratban *házád*, de a vonatkozás miatt inkább *házád*, mint *házad* az odaillő szó; az eredetiben is *terrae.* (Ov. 61. sor.)

29—3. *de már ha én törni akarnék fazekat* — Ovidiusnál (67. sor): *Sed si iam vellem fines transire pudoris.*

30. vsz. A 3—4. sor értelme némileg eltér az eredetiétől (Ov. 71—72. s.):

*Utque ea non sperno, sic acceptissima semper
Munera sunt, auctor quae pretiosa facit.*

Ezek értelmét a fordító inkább a 31. vsz. 3—4. soraiban fejezi ki.

39—4. *önkön* — így a kéziratban, a. m. *önként.* A régi irodalomban csak *önken* alak fordul elő. Ovidiusnál (92. sor): *his (t. i. blanditiis) poterant pectora nostra capi.* V. ö. a 69. vsz.-ban: *önnöt.*

40. vsz. Az 1—3. sornak az eredetiben (93. sor) csak egy mondat felel meg: *Est quoque — facies tibi rara.* — A 4-ik sorban: *nem* = asszonyi *nem*, az eredetiben: *puella.*

41—1. *Delus* — az eredetiben (95. sor) csak: *Altera.*

42—4. *hüsködni* — a kéziratban így, értelme: *hüsködni* vagyis *hősiesnek* lenni a lemondásban. Az eredetiben az egész versszaknak ez a két sor (97—98.) felel meg:

Disce meo exemplo formosis posse carere :

Est virtus placitis abstinuisse bonis.

43—45. *sz.* **E három versszak a fordító eredeti alkotása,** Ovidiusnál egy szó sincs erről, de annál inkább rávall minden szava s gondolata Gyöngyösire.

50. vsz. A 4-ik sorban az első *jutott* szó alkalmasint a másoló hibája, az eredeti fordításban más szó lehetett a *Prédád* jelzője. Ovidiusnál (108. v.) különben csak ennyi van: quod petis, alter habet.

51. vsz. A 3-ik sorban *szűny meg* — a kéziratban *szány meg* hibás másolat, Ovidiusnál is (111. sor):

Desine molle, precor, verbis convellere pectus.

55. vsz. Az első sor Ovidiusnál is (123. sor):

Non est tanta mihi fiducia corporis . . .

A 4-ik sor kifejezése Ovidiusnál (126. s.) nemcsak finomabb, de némileg más értelmű is:

Laudatrix Venus est invidiosa mihi!

56—1. *immár magamot meg adom.* V. ö. *Igaz baráts.* Act. VI. 34. (és K. is):

Hatalmadban vagyok, meg-adtam magamat.

58. vsz. *Én vagyok hát néked* stb. V. ö. *Igaz baráts.* Act. VI. 35: *Én vagyok te rabod* stb.

59. vsz. A 3-ik sorban: *az oly* — a kéziratban *azzal* hibás másolat; Ovidiusnál (140. sor) is (a 3—4. sornak megfelelően):

(Quid) — Spemque sequi coner, quam locus ipse negat?

60. vsz. Az *egész versszaknak Ovidiusnál csak egy sor* (139.) *felel meg* :

Quid bibulum curvo proscindere litus aratro?

A többi képtelenség felhordása a fordító leleménye — az előadásbeli hatás növelésére. Ilyeneket Gyöngyösi egyéb munkáiban is kedvvel használ. V. ö. *Márs és Bacchus* 71. 90—91. *Mur. Vén.* III. 394., és *Igaz baráts.* I. Ny. 62. és K. 71. és Act. VIII. 15. stb.

65—2. *bőcs* — így a kéziratban, de nyilván hibás olvasása az eredeti fordításnak; a sor értelme: mert felőlem volt jó véleményét az nép fére rúgta. Az egész versszak különben körülírása Ovidius eme két sorának (149—150.):

Nec reor hoc falso: sensi mala murmura vulgi,
Et quasdam voces rettulit Aethra mihi.

A kifejezés végét v. ö. *Mur. Vén. I. 35. és 42:* férre rugó erkölcs.

67—1. és 2. — *nem árt az okosság, reitek helyet kíván az Tolvaj nyájasság* — a fordító eredeti aphorismái, melyekből egy szó sincs Ovidiusnál, de többféle változatban előfordul Gyöngyösi eredeti munkáiban. V. ö. különösen *Igaz barátság. Act. V. 19. és VIII. 7—10. vsz.*

68—2. *szorgos Uttyát* — V. ö. *Mur. Vén. I. 85: szorgos szükség, III. 44: szoros uttyát.*

69—3. *önnöt* — így a kéziratban; olyan értelmű, mint a 39. vsz.-ban: *önkön*. Ovidiusnál a vsz. megfelelő sorai 157—8. s.:

— ego, cum dubitaret, an iret,
Quam primum, dixi, fac rediturus eas!

72—4. *tudod, hosszú kezek van az királyoknak*. V. ö. *Igaz barátság. Act. XI. 29. vsz.*

Sok szemek 's fülök-is van a' Királyoknak,
Hosszak a' kezeik, meszsziére nyúlhatnak stb.

74—1. *fémet* — így a kéziratban (alább a 98. vsz. első sorában is) a. m. *főmet*, fejemet.

77—1. és 2. *Ösztönöz(sz)* és *tölcsük* — a kéziratban *Ösztönöz* és *tölcsék* íráshiba; Ovidiusnál is (175—6. s.) így:

Tempora ne pereant ultro data, praecipis, utque
Simplicis utamur commoditate viri.

83. vsz. A 2—3. sorbeli körülírás s a 84. vsz. egészen a fordító eredeti alkotása, melyből semmi sincs Ovidiusnál.

85—1. *zsengéjében* = kezdetén; v. ö. *Mur. Vén. II. 179: dolga szép sengéjét; II. 159—160. is.* — 2-ik sor: *menésében* — a kéziratban: *ménésében* valószínűleg íráshiba; lehetne ugyan a sort úgy magyarázni, hogy *botot vetni a ménésbe*, a marakodó lovak szétzavarására, de valószínűbb a szólásmód ilyen értelmezése: *botot vetni* (= akadályt, gátat vetni) *menésében* (a kezdett szerelem haladása elé) vagyis a kezdődő szerelem tovább-haladását meggátolni. Ilyen értelmű Ovidius sora (189.) is: *potius cœpto pugnemus amori!*

88—1. *Oénonét* — a kéziratban hibásan: *Oénnoét*, az

Oe-t a fordító nem kettős, hanem két hangzónak veszi. Ovidius különben nem mondja el Oenone történetét, a vsz. 2—3. sora tehát a fordító toldaléka; Ovidiusnál (196. s.):

(Tu quoque) Diceris Oenonen destituisse tuam.

91—3. *Laomedon* — Ovidiusnál: *Laumedon*.

92—2. *hërre* — a. m. *hírre*, Ovidiusnál (207. s.) is:

Non ita contemno volucris præconia famae.

93—3. *Mit Priamus s-annak* — a kéziratban hibás így: *Mit Priamust annak*. Ovidiusnál (211. s.) is:

Quid Priamus de me, Priami quid sentiet uxor?

94—3. *tulaidon Példádbul nem vész-é insiget* — a kéziratban hibásan: *tulaidon Példábul nem ves e' insiget*. Ovidiusnál (214. sor) is:

Et non exemplis anxius esse tuis?

96. vsz. Az 1—3. sorból Ovidiusnál (217. sor) csak ennyi van:

Ipsè mihi quotiens iratus ‚adultera‘ dices.

A tálnak fejéhez repülése tehát — a fordító toldaléka.

97. vsz. Az egész versszak Ovidius egyetlen (219.) sorának párhuzamos ismétlése; ez a sor:

Delicti fies idem reprehensor et auctor.

98. vsz. Ugyanolyan kiszélesítése Ovidius következő (220.) sorának:

Terra, precor, vultus obruat ante meos.

99—101. vsz. Bő körülírásai Ovidius 221—224. sorainak, 105. vsz. *Aetes*, *Idyia*, *Chalciope* — Ovidius megfelelő (231—2.) sorai szerint; a kéziratban hibás másolással: *Altades*, *Ipsia*, *Calciópé*. Az *Altades* név az *Igaz barátság tükörében* a király neve, mely másutt nem fordul elő. A másoló tehát innét ismerhette a nem classikus *Altades* szót, s jobban mint az *Aetes* nevet, azért járt rá a keze amannak írására.

106. vsz. 3—4 sora Ovidius következő (234.) sorának felel meg:

Fallitur augurio spes bona sæpe suo.

Gyöngyösi ezt a kockkáról vett s később majd minden munkájában használt hasonlattal fejezi ki. V. ö. *Mur. Vén.* II. 329.

az koczka vakot fordít; s még I. 28. II. 156. 209. III. 190. — U. o. II. 209: hattýára fordittya stb. Az *Igaz baráts.*-ban s egyebütt is gyakran.

109—2. *végzésid* — a kéziratban hibásan: *végzésit*.

110—4. *fegyveren által* — a kéziratban hibásan: *fegyverem*; Ovidiusnál is (246.) így:

Ibit per gladios, ei mihi! noster amor.

111—3. *Hippodame* — a kézirat szerint; Ovidiusnál (248. sor): *Hippodamia*.

112—2. *rész* (*rész v. vész*?) — a kéziratban a második s úgy javítva, hogy az eredeti z fölé van írva az s. A sor értelme így is homályos. Világosabb lenne a *vész* szóval, a hogyan a szó szintén olvasható, de ez a szó később, a *Murányi Vénusban* (1664.) sem fordul még elő, hanem e helyett a teljesebb: *veszedelem*, *veszél*, *veszély* szókat használja Gyöngyösi. De *szélvész* összetételben alább a 115. vsz.-ban előfordul a szó. Ovidiusnál ez a két sor (240—250.) felel meg a vsz.-nak:

Tu fore tam iusta lentum Menelaon in ira
Et geminos fratres Tyndareumque putas?

113—114. vsz. **A fordító eredeti betoldásai**, melyekről nincs szó Ovidiusnál.

115—6. vsz. V. ö. *Igaz baráts.* Act. XI. 21. és 45. vsz.

117. vsz. 4-ik sor: *te* — a kéziratban hibásan: *de*; Ovidiusnál is szembe van állítva Hector és Páris másféle vitézsége.

118—3. sok *fittatásidra* (*firtatásidra*?) — a kéziratban nehezen olvasható; értelme: sok sürgetésedre, nógatásodra. Az Ovidius megfelelő sorában (258.) egyik szó sem fedí, mert a 3—4. sorral s az egész következő (119.) versszakkal nagyon bőven körül van írva.

120—4. sorában: *győzött* — a kéziratban: *győző* íráshiba. Ovidiusnál (260. sor):

Et dabo cunctatas tempore victa manus.

123—4. Ismétlése az első sornak, valószínűleg olyan erősitéseül a mondottaknak mint^a a *Penelope Ulissesnek* czíműben a 41. vsz. 1. és 4. sorának ismétlése.

124—1. mint *kék* itélni = tájdivatosan ma is — *kellenék*, *kellene* értelemben. V. ö. a 81. vsz. *nem tom* = nem tudom.

III. Penelope Ulissesnek.

A Nemzeti Múzeum kézirati kötetében cím nélkül a 246^{1/2}—256^{1/4} lapokon. Nyomatásban először Csűrös Ferencz adta ki a debreczeni ref. főgymnasium 1901—2. évi Értesítőjében, majdnem teljesen betűszerinti hűséggel.

Latin eredetije *Penelope Ulixi* cím alatt Ovidius heroidái közt az első helyen szokott állni. (L. az id. kiadást.) Az eredeti 116 sorának a fordításban 68 versszakban 272 sor felel meg, mert Gyöngyösi itt is, mint az előbbi két levélben, egész versszakokat told közbe.

1—6. vsz. Ovidius 1—10 sorának bő körülírása.

7—10. vsz. A 7-ik vsz. első sora megfelel Ovidius 12-ik sorának:

Res est solliciti plena timoris amor

a többiben — a szerelem aggodalmainak szép rajza a fordító eredeti alkotása, s mind tartalmában, mind előadásában teljesen rávall Gyöngyösire. V. ö. *Mur. Vén.* II. 33. 134. s más helyeken is.

8. vsz. 3-ik sor: *halaványodik* — a kéziratban *halványodik* hibás, mert így a sor egy szótaggal rövidebb. V. ö. 12. vsz. *halavány*.

9. vsz. A képtelenségekre nézve 1. feljebb a II. levél 60. vsz.-hoz írt jegyzetet.

10—2. *Féltettem* — a kéziratban *feltettem* hibás, mert értelmetlenné teszi a sort.

13—3. *Lycusnak Dárdája* — a kéziratban: *licusnak D.* Ovidiusnál (19. sor): *Lyciam hastam*.

15—16. vsz. A fordító közbetoldása, melynek Ovidiusnál nincs megfelelő hely.

18—3. *Házi Isteneknek* — a kéziratban és Csűrösnél: *Harczi* hibás; Ovidiusnál is (26. s.): *ad patrios deos*.

19—3. *el beszéllek* — a kézirat szerint, Csűrösnél tehát hibás: *el beszéltek*.

20—3. *fasúlnak (jásúlnak?)* — a kézirat szerint, de nyilván másolási hiba, melyet az eredeti szöveg sem világít meg; a 3—4. sornak ugyanis Ovidiusnál ez a sor (29.) felel meg:

Mirantur iustique senes trepidaeque puellae.

22—2. *Sigaeumnak partya* — a kéziratban és Csűrösnél hibásan: *Sigestumnak*. Phrygia hegyfoka t. i. *Sigaeum* volt s erről nevezték a trójai síkságot *sigaeumi földnek*. Ovidiusnál (33. s.): *Sigeia tellus*.

24—3. *Rhesust* — a kéziratban és Csűrösnél hibásan: *Phesust*, de a 27. és 30. vsz. a kéziratban is helyesen; Ovidiusnál (39. s.): *Rhesumque*. — 4-ik sor: *csalárdságod* — a kéziratban: *csalárdságom* íráshiba; Ovidiusnál (40. sor):

Utque sit hic somno proditus, ille dolo.

25—26. vsz. A fordító közbetoldása; Ovidius mellőzhetette Rhesus és Dolon halála körülményeit, mert a rómaiak jól ismerték a történetet, de Gyöngyösi a magyar olvasóra nézve szükségesnek tarthatta a részletezést. — 25—2. és 3. *segítségül, eijel* — így a kéziratban; Csűrös közlése nem egészen pontos.

26—1. *kim* (= kém) — a kézirat szerint.

28—30. vsz. **Ismét a fordító betoldása**: azoknak az érzelmeknek bővebb rajza, melyek Penelope szívét elfogták Nestor elbeszélésének hallatára. Ovidiusnál (44. sor) az egészből csak ennyi van:

At bene cautus eras et memor ante mei.

29—2. *Gondolád, lész tülem több üdeig tával* — a kéziratban (és Csűrös közlésében) értelmetlenül másolva: *gondollyad lesz tülem több üdeig taval*.

31—2. *hamuvá válása* — a kéziratban (és Csűrös közlésében) értelmetlenül: *hamarán válása*; az egész versszak Ovidius következő (47—48.) két sorának körülírása:

Sed mihi quid prodest vestris disiecta lacertis
Ilios et, murus quod fuit, esse solum.

34—2. *bőrökkel* — a kézirat szerint, — a. m. *bürökkel*, Ovidiusnál (56. s.): *herba*; alább a 37. vsz. 2-ik sorában: *dudva*.

35—1. *kívivel* — a kézirat szerint, — a. m. *kévével*. V. ö. Mur. Vén. I. 43: mint cséppel az *kíve*. Kem. Ján. II—VII. 8: mint a' tsépettetett *kíve*.

34—37. vsz. Szemléltető körülírása annak, a mit Ovidius csak pár sorban (51—56.) mond el.

37—1. *Hol* — a kéziratban: *holt* értelmetlen.

38—1. *Könyvet* — a kézirat szerint, Csűrösnél pontatlanul: *könyvet*.

40—2. *válás(z)ában* — a kéziratban hibás ékezőssel: *válásában*.

42—1. *Leg alább* — a kéziratban íráshibával: *Legy alább*; Ovidiusnál (69. sor): *Scirem, ubi pugnares* stb.

43—1. *féitselek* (= fétsenek) — a kéziratban *feitselek*, de a 4-ik sorban itt is: *féitelek*. Ovidiusnál (71. s.): *Quid timeam, ignoro*.

45. vsz. **A fordító eredeti betoldása**, melyről Ovidiusnál egy szó sincs, de Gyöngyösi bővebben színezi a *rustica coniunx* iránt való hűtlenséget. — 3-ik sor: *obsitot nyér*. A régi irodalomból egyetlen adat. A Nyelv. Sz.-nak csak Gvadányiból van egy kései adata.

46—4. *agságban* — a kéziratban hibás ékezővel: *agságban*.

47. vsz. A 3-ik sor második fele s a 4-ik sor ismét a fordító betoldása.

49—52. vsz. **A fordító eredeti betoldása**. Gyöngyösi nem tudja megállni, hogy Penelope nyilatkozata után: *Penelope coniunx semper Ulixis ero* (Ov. 84. s.) — bővebben ne rajzolja a női hűség erkölcsi szépségét s e rajz annál közvetlenebb és bensőségesebb, mert folytatólag Penelope szájába adja a hűség-vallomást. E négy versszak tartalmilag és nyelviileg mindenesetre Gyöngyösi legszebb versei közé tartozik. — 49—3. *terhe alatt* feljebb emelkedett. (A pálmafáról volt régen közhit, hogy a teher alatt jobban nő.) V. ö. *Kem. Ján.* II—IV. 68:

(Mint) az pálmaág rárakott terhekből:

(Ugy) terjed hitem s nevem nékem is ezekből.

Az 52. vsz.-ra nézve v. ö. *Mur. Vén.* II. 184—5. vsz.

50—4. *Kincsen*, — a kéziratban és Csűrösnél: *kincsem*, de így nincs a sornak értelme; *kincsen-t* kíván a rímek egyezése is, s így a sor értelme az: hogy a hűségnek nincsen ára, sem olcsón (pozdorján), sem drágán (kincsen) nem kapható.

54—1. *Samos, Zacynt* — a kéziratban *Számos, Zaczint*; 2-ik sor: *Vő legini* — a kéziratban régiesen: *Vő leginyi* (y = i); Csűrösnél nem elég pontosan: *Vő leginyi*.

55—1. 2. *Pisand, Medon, Polybus, Eurymacht, Antinoust* — a kéziratban: *Pizant, Medán, Polibus, Eurimacht, Antinoust*, Ovidiusnál (91—92. s.):

Quid tibi Pisandrum Polybumque Medontaque dirum
Eurymachique avidas Antinoique manus etc.

56—1. *Itt a szegín (?) Irust* — a kéziratban és Csűrösnél: *Itasemis Irust* — de így nincs a sornak értelme. Az első szó nyilván íráshiba, melyet csak az Ovidiusnál (95. s.) megfelelő «Irus egens» és Homéros *Odysseiájának* XVIII. éneke alapján lehet valamennyire érthetővé tenni. Addig ugyanis, míg a koldusruhába öltözött Odysseus ki nem dobta, Irus is *mindennap* ott ült a küszöbön, várva a dőzsölők alamizsnáját.

57—4. *Gyermeksgiben* — a kézirat szerint (Csűrösnél pontatlanul) — mint az 1. és 2. sor végén is, de u. o. *Venségben*.

58. vsz. *Pylonban* — a kéziratban és Csűrösnél hibásan: *Pisonban*; Ovidiusnál (100. s.): *ire Pylon*. — A 4-ik sorban: *tédet-is* (= *tiédet is*) — a kézirat szerint.

59. vsz. **A fordító eredeti betoldása** a Homérosból ismert dolgok részletezésével. — 4-ik sor: *Házzát* — a kéziratban: *hazzád* íráshiba; — *dullyák* — a kéziratban hibásan: *dullyak*.

63—2. *el pártúlt* — a kézirat szerint (Csűrösnél pontatlanul: *elpártolt*.)

63—65. vsz. **A fordító eredeti alkotása** Penelope amaz aggodalmának színeztetése végett, hogy mi lehet Ulisses távollmaradásának oka. A kemény, érzéketlen szívnek érzéhez, aczélhoz hasonlítása Gyöngyösi minden munkájában gyakori.

66. vsz. A 4-ik sor — Gyöngyösi kedvelt hasonlata a koczka-vetésről (l. feljebb II. 106. vsz.) — csak a 3-ik (Ovidiusnál is meglevő) sornak más szavakkal ismétlése.

67. vsz. Az első sor egy XVII. századbéli közkeletű példaszó lehet; *a' Bántzaj vámban* — a kéziratban eredetileg *Bámca*, későbbi tintával javítva: *Bántzaj*-ra. Az egész versszak különben nagyon szabad fordítása Ovidius utolsó (115—116.) sorainak, melyekben csak annyit mond, hogy ő, ki Ulisses távozásakor — *fiatalságánál fogva* — *lányszámba ment* (*fueram puella*), férje hazaérkezésekor *öregasszonynak fog látszani* (*videbor anus*). — A 4-ik sorban: *réses* — a kéziratban (és Csűrösnél) hibásan: *részes*.

68. vsz. **Az egész versszak a fordító eredeti alkotása**, mely mindenesetre hatásosabban fejezi be a levelet, mint Ovidius előbbi sorai. — 2-ik sor: *Válassz helyett magad vidámics engemet* — a kéziratban (és Csűrös közlésében) értelemzavaró hibákkal: *válássz helyett magad s-vidámics engemet*.

IV. Függelék.

A jegyzetek bevezető soraiban ismertetett *Collectio Fragmentorum Poeticorum* című muzeumi kézirati kötetnek azon a fogásán, melyen a három ovidiusi heroida fordítása foglaltatik, közvetetlenül ezek után ugyanazon papiroson, a 256-ik lap közepétől a 257-ik lapnak mintegy háromnegyed részeig, mint már említettem, ugyanazzal a kézírással még egy, tizenegy versszakos eredeti költemény van. Mivel a 257-ik lap alja s az egész 258-ik lap üres, s így a költemény folytatására lett volna hely: nyilvánvaló, hogy annak nem volt folytatása, bár semmikép sincs jelezve, hogy «vége» van. Teljesen befejezettnek mutatja különben a tartalom is.

A mi a költemény szerzőjét illeti, sok valószínűség szól a mellett, hogy ez is Gyöngyösi alkotása. A külső körülmények némileg már magukban is bizonyítók: ugyanaz a másoló, ugyanarra papírra írja a heroidák után, melyekkel bizonyára együtt kapta valakitől, talán éppen magától a fordító-szerzőtől. A költemény tartalma nagyon megfelel Gyöngyösi viszonyainak. Ő ugyanis Wesselényi nádor halála után özvegye szolgálatában is megmaradt, de az «udvari tündérség» vádaskodására — az összeesküvés fölfedezése után sokat zaklatott s e miatt különben is ingerült — úrasszonya 1668 decz. 28-án akkép intézkedett Pozsonyból, hogy Gyöngyösi a murányi várból menjen azonnal a balogi várba kapitánynak. Ez a kinevezés — a nagyasszonynak özvegységében is fényes udvarából a félreeső kis várakába költözés — valósággal száműzetés volt az ott jóléthez szokott, vidám lelkű s a maga özvegysége után kissé csélcsap költőre. Egész lelkületét megvilágítja az a kedves humorú levél, melyet Gyöngyösi 1669 máj. 4-én írt asszonyához, bizonyítgatva a «temondák» alaptalanságát, s régi kegyelme visszanyeréseért könyörögve, a mit csakhamar meg is kapott. A levélírás előtt azonban, főképp az első hónapokban, bizonyára csak keserűségét érezte a murányi udvarból való eltávolításnak, s ekkor elmélkedhetett így a szerencse forgandóságáról. Ilyen hangulata ugyan előbb is lehetett, mert Wesselényiné, mikor még azon év (1669.) végén kegyelme jeléül azzal jutalmazza Gyöngyösi több évi hűséges szolgálatát, hogy Babaluska nevű faluját minden haszonélvezetével együtt 400 tallérért zálogba adja neki, — azt írja többek közt, hogy Gyöngyösi «az idő alatt, a míg szol-

gálatunkban volt, *holmi szerencsétlen casusi miatt nem kicsiny károkat is vallott*; a balszerencse sujtó kezét azonban aligha érezte valamikor jobban, mint száműzetése idején. Gyöngyösi szerzőségére vall a költeménynek sok olyan kifejezése is, melyek egyéb költeményében is többször előfordulnak, s az a könnyű verselés, mely akkoriban szinte páratlan költészetünkben. A másoló bizonyára akkor kérhetett tőle egy pár kisebb költeményt, a mikor Gyöngyösinek a *Murányi Vénus* kiadása (1664.) után már ismert költői neve volt, s ez akkor adta át a fordításokat s ezt a költeményt is, mikor egyéb kisebb műve talán nem volt kezénél, nagyobb pedig készen sem.

Bár mindezek elég valószínűvé teszik Gyöngyösi szerzőségét, s megerősíti ezt az is, hogy az előtte és utána e tárgyról elég sűrűn írt költemények (pl. Beniczky Péter, Liszti László, Koháry István, Faludi Ferencz versei) nagyon különböznek ettől, mégis kétségtelenebb bizonyítékok szerzéseig nem a többi között a szövegben, hanem csak itt adom ki, hogy a közzététellel alkalmat adjak a további irodalmi kutatásra.

A költemény betűszerinti hűséggel másolva itt következik:

Az Bal szerencse ellen való Panaszos Versek.¹

1. Csak vad a Szerencse, nem jó kedvezése,
fene² s-veszedelmes minden tekintése,
Basiliscus³ mérgit neveli nézése,
Siralomnak jele Csalárd nevetése.
2. A hol mézet várnál, mérget önt nyelvedre,⁴
véletlen gondokat áraszt bús fejedre,
bővebb vigasztalást várván vig szivedre,
mord keservet⁵ hárit akkor jó kedvedre.
3. Virágiát igrvén, vad tövissit nyuitya,
jó előmentedet tüviben még foitya,
Lámpását előtted Csalárdul meg gyuitya,
de azzal testedet maid a földhöz suitya.

¹ Egészben v. ö. *Kem. Ján.* II—III. 55—61. a szerencse változandóságáról.

² *Fene* «vad, kegyetlen, gonosz» értelemben Gyöngyösínél gyakran előfordul. V. ö. a *Mars és Bacch.* 28—3.-hoz írt jegyz.

³ *Basiliscus* — V. ö. *Igaz barátság.* Scena VI. Act. IV. 22. vsz.

⁴ A kifejezést v. ö. *Mur. Vén.* III. 123., 143., 146.

⁵ Mindkét szó gyakori Gyöngyösínél.

4. Kalaúzod lévén árkot ás elődben,
emelgetvén kevés ujlást erödben,
simogatásátúl méreg száll bőrödben,
a melly nem sokára kint okoz velödben.
5. Ne higy azért néki, mert Csalárd magában,
Két színü keszkenöt visel orczájában,¹
midön hirdet, akkor méz van á szájában,
de meg tréfál, egyszer zárván hállójában.
6. O te álhatatlan Szerencse kereke,
Lám nincs forgásodnak bizonyos teleke,
ollyan vagy, valamint Sirennnek éneke,
melly által hajót nyel a' viznek feneke.
7. Szedvén én is immár virágiát kedvinek,
Csak hamar sebeit érzem tövissinek,
raitam vagyon sullya mostoha kezinek,
most is érzi nyelvem izét ross(z) mérginek.
8. Azért már csak búnak attam én magamot,
Sötét ködd földte bé bús abrázatomot,
terhes fellyeg ülte meg az homlokomat,²
mert gyakor essövel³ ásztattya államot.
9. Akkor mosták immár orczámot könyveim,
Piros szint mutattak meg ázott semeim,
Ajakim kékülnek, le folynak kezeim,
Jaj szóra pendülnek szomorú Verseim.
10. Nincs már nyájasságnak semmi ára nálam,
csak az bánat tetczik, az tréfát útállom,
mind ettül valoba addig meg sem válom,
a' még nem törtinik várván Várt halálom.
11. Jöj el Halál, jöj el, foicsd meg életemet,
üdönek előtte temess el engemet,
mi haszna e' földön élteted Testemet,
hogy ha sirba teted immár én kedvemet.

¹ V. ö. *Mur. Vén.* II. 146 : Meg-törli orczáját lágy keszkenőjéve .

² A kifejezés sokféle változatban ismétlődik Gyöngyösi munkáiban.

³ V. ö. *Kem. Ján.* II—II. 59 : szeme essőzik ; II—IV. 26 : essőző szem.

CUMA VARASÁBAN ÉPITTETETT DÉDALUS TEPLOMA.

Kézirata sem eredetiben, sem egykorú vagy közel-egykorú másolatban nem maradt fenn. Kovásznai Sándor marosvásárhelyi professor id. Ráday Gedeonhoz 1789 júl. 8-án írt levelében (*Figyelő*, 1876.) azt írja, hogy a *Daedalus templomának* kezei közt levő példányán «le van *festve* a' titulus alá a' Sybilla képe, a' ki egy könyvet tart kezében, mellyben az 1697. esztendő szám van *írva*, a' mikor Gyöngyösi leginkább virágzott.» Kovásznai nem mondja, hogy ez a példány írott volt-e vagy nyomtatott. Ha a *festve* és *írva* szokat betű szerint vesszük, föltehetjük ugyan, hogy kézirat volt, mert akkoriban, nehezen lévén megszerezhető egy-egy nyomtatott könyv, még nagyobb terjedelműt is lemásoltak; de lehetett nyomtatvány is, bár sem 1697-ből, sem a XVIII. századi kiadások közt eddig nem ismerünk olyant, mely akár a Sybilla könyvében, akár a címclapon az 1697. évszámot viselné. Az eddig ismert kiadások közt legrégebb az 1724-ből való; címclapjának hasonmását a szöveg előtt adtam, olvasása ez:

CUMA VÁRASÁBAN | ÉPITTETETT | DEDALUS | TEM-
PLOMA. | Mellybe ment vólt *Aeneás* Király *Trójából* való | ki-
bujdosásában: és abban mutat önéki az *Apollo* | *Sybillája* kü-
lömbkülömb Képeket, 's azoknak *História* | jokat renddel meg-
beszéli. | Mellyet a' *Hiftóriáknak* olvasásában gyönyörködök-
nek kedveért Magyar Verfekre fordított egy | *Poéta*. (Czím-
kép.) Nyomtatott 1724-dik Esztendőben.

A nyomtatás helye nincs megjelölve. A címkép nyilván Sybilla (helyesebben: Sibylla) asszonyt ábrázolja; a jobbra néző asszony könyvet tart kezében, melyen *Ao. 1594. G. C.* jelzés van. A Sybillának ez a képe a *Fortuna, azaz szerencsének avagy szerencsétlenségnek kereke* című régi sorsvető könyvnek első kiadásán jelent meg «A. D. 1594.» évszámmal s a metsző «G. C.» kezdőbetűivel. (Ennek hasonmását közli Majláth Béla a *Magy. Könyvszemlében*, 1887.) E sorsvető könyv ajánlólevelét Kléz (Klósz) Jakab, a neves bártfai könyvnyomtató írta alá. Mivel a bártfai könyvnyomtató műhely felszerelését a XVIII. század elején a kassai jezsuiták vették meg, valószínű, hogy a *Daedalus templomának* 1724-iki kiadása vagy innen került ki, vagy a szintén Klósz által alapított lőcsei nyomdából.

A könyvecske nyomtatása külsőleg hasonlít a régi szép-históriákéhoz. A kis 8-ad rétű 1724-iki kiadás ugyanis, melynek egyetlen példánya Horvát István könyvtárából került a Nemzeti Múzeum könyvtárába (P. o. Hung. 787. a.), 16 levélkéből áll A 1—5 és B 1—5 ívjelzéssel, lapszámozás nélkül. A Részek egyfolytában vannak szedve, csak az I. Rész előtt van keskeny fejléc. A címlap hátlapján kezdődő szövegnek csak versszakai külön kikezdésűek, de a sorok, bár nagy kezdőbetűvel, egyformán vannak szedve. Mindez nyilvánvaló helykímélésből is történt. A legutolsó oldalon, a magyar verses szöveg után maradt üres negyedlapot is, a kor szokása szerint, az alább következő hat sornyi latin distichonnal töltötte be a kiadó (s bizonyára nem a költő), bár a sorok tartalmilag némi összefüggésben vannak a magyar verses szöveggel:

Illa relicta Ariadne feris: nunc improbe Theseu
 Vivis, et haec aequa mente tulisse velis!
 Infelix Ariadna tuis decepta labellis,
 Foemina perjuri fraude sepulta Viri;
 In quam jurarunt: somnus, ventusque, fidesque,
 Perdita sic cauis una Puella tribus.

Ennek két első sora Ovidius *Ariadna Theseo* című heroidájának a két első sora, a többi Ovidius más helyeiről való.

A költemény későbbi önálló kiadásai:

2. Nyomattatott 1744. Esztendőben, név és hely nélkül, de valószínűleg Budán és már négysoros versszakokban. A címlapról hiányzik a Sibylla-kép, de a végén az *Illa relicta* kezdetű záradék megvan itt is s a későbbi kiadásokban is.

3. Nyomattatott Budán, Landerer Ferencz Leopold által, 1764-dik Esztendőben. A címlapon egy balránzó Sibylla-képpel, mely abban is különbözik az 1724-iki kiadásétól, hogy a kezében tartott könyv lapjain 1616. A. D. évjelzés van.

4. Bosonban nyomattatott Langutti betűivel és Költségivel. A címlapon Sibylla helyett két kis amorette-tel.

5. 1828. név és hely nélkül, csupán évszám-jelzéssel, Sibylla nélkül.

6. 1840. Budán, Gyurián és Bagó betűivel.

Ez utóbbit Toldy Ferencz és Petrik O. is említi; de én nem láttam. — Ezekhez járul Dugonics adata (*Gyöngyösi Istvánnak Költeményes Maradványai* 1796. I. az Előintés LXXIII. l.), mely szerint az általa használt kiadás: «Pesten nyomattatott Patzko Ferentz' Betűivel» — év nélkül. «Ezen könyv — úgymond —

a' Magyaroknál régi, a' zsbivásárookban-is árultatik». A Patzkóféle is ilyen lehetett, ez tehát a 7-ik, ill. a sorrendben 5-ik. Kovásznai ismeretlen kiadása pedig, ha csakugyan nyomtatvány volt, a 8-ik lehetett.

A költeményről azt mondja a címlap, hogy «a' Históriaknak olvasásában gyönyörködőknek kedveért Magyar Versekre fordította egy Poéta.» Ez a formula Gyöngyösi más költeményeinek címlapján is előfordul: *Kemény János emlékezetét is* (1693.) «a' Magyar Versekből gyönyörködőknek kedveért» írta, a *Chariciát is* (1700.) «a verseket örömezt olvasó némelly jó Urai kívánságára és kedvéért — vitte végben.» A *fordítást* azonban még az ovidiusi heroidák szabad fordításánál is tágabb értelemben kell vennünk. Olyan latin munkát, mely ezt a történetet, ebben a szerkezetben s elejétől végig ilyen sorrendben adná elő, nem sikerült találnom, s valószínű, hogy nem is volt. De mivel a költeménynek nemcsak kerete, hanem részletei is a classikus mythológiából nagyon ismert történeteket mondanak el, melyeket Vergilius és Ovidius közkezen forgott munkáiban is megtalálhatott az olvasó, a *Poéta* nem merte *eredeti* munkának mondani a költeményt, mely pedig nemcsak összeállításában, hanem egyes, a classikus tárgyú elbeszéléseiből nagyon is kirívó, leíró részleteiben egészen eredeti *magyar* költemény, még pedig XVII. századi írónak, sőt egyenesen Gyöngyösinek alkotása.

A keretet nyilván Vergilius *Aeneis*ének VI-ik énekéből vette. Aeneas ugyanis bolyongásai során eljut Siciliába s innét tovább hajózva, Italia nyugati partjain az euboiai görögök által alapított *Cumae* város partjain köt ki, s míg az ifjak az áldozathoz fát s vizet keresnek, maga — atyja szellemének korábbi tanácsa szerint — Apollo templomába megy, melyet a krétai Labyrinthusból mesterséges szárnyakon menekült Daedalus épített és ékesített fel. Míg ennek szépségeit nézegeti kísérőivel, azalatt az előreküldött Achatessel megérkezik Apollo papnője, a jóstehetségű Sibylla, ki figyelmezteti Aeneast fogadalmára s aztán megjósolván a még reá és a trójaiakra váró bajokat, Aeneas kértére újabb áldozatok után levezeti őt az alvilágba, s ide-menet a különböző szörnyetegek és szellemek felől ad felvilágosítást a megrettent Aeneasnak.

Vergiliusnak ez a helye (*Aeneidos* Lib. VI. v. 1—ca 100.) szolgál a magyar költemény kiinduló pontjául és a tulajdonképi elbeszélés keretéül, annyiban, hogy miután az előhívott 700

esztendősy Sybilla (a magyar szövegben mindig így) elmondja a maga szerelme történetét, a következőkben az Apollo templomában levő képek magyarázataként a Theseus és Ariadne szerelmével kapcsolatos dolgokat beszél el Aeneasnak. Az elbeszélés tárgya ugyanis Minos krétai király, a Minotaurus születése, a Labyrinthus építése, Theseus, Ariadne és Phaedra, s végül a minden baj okozójának, Daedalusnak és fiának csodálatos szabadulása a maga-készítette szárnyakon, Icarusnak a tengerbe esése s Daedalusnak partraszállása. Ezek a mondák Apollodoros grammatikus (Kr. e. II. sz.) mythologiai munkája s az ókori görög és római költők művei nyomán nagyon el voltak terjedve. Gyöngyösi minden valószínűség szerint legfőképp Ovidiusra támaszkodott, ki a *Metamorphosis* VIII-ik és XIV-ik könyvében (amott 152—235., emitt 101—153. v.) és az *Ariadna Theseo* című heroidában szól azokról bővebben. (A részletesebb összevetést l. alább.)

A Gyöngyösi szerzőségére vonatkozó összes bizonyítékokat, melyek a hagyományból, a költemény tárgya- és feldogozásából, a leíró részletek magyar motívumaiból, költői előadása- s kedvelt szófordulataiból, más munkáival való egyező helyeiből, verselő művészetéből stb. meríthetők, — kifejtettem *Gyöngyösi István ismert és ismeretlen költeményei* című akadémiai értekezésemben. (Értekezések a nyelv- és széptud. köréből XXII. k. 4. sz. 1912. a 81—95. lapokon.)

I. Rész. 1. vsz. Az 1724-iki kiadásban, mint fentebb említettem, a versszakok 2—4. sorai külön kikezdés nélkül, egyfolytában vannak szedve; a 2-ik (1744.) kiadástól kezdve már külön vannak a sorok, s ezt a szokottabb formát tartottam meg itt is. Az első kiadásban a hosszú hangzók ritkán vannak megkülönböztetve, hanem az *ó, ő, ű, is o, ö, ü*; az 1744-iki kiadásban az *ő* és *ü, ö* és *ű* egykép *ó, ű*. — Az 1—2. vsz.-beli bevezetést v. ö. a *Mur. Vén.* és *Kem. Ján.* bevezetésével.

2. vsz. *Cuma* — mindenütt így; helyesen *Cumae* a neve annak az ősgörög gyarmatnak, mely egykor a mai Nápolytól északra feküdt.

4. vsz. 1. sor: *Calcidés hegyének tetején rakatott* — Vergiliusnál (Aen. VI. 17.): *Daedalus* —

Chalcidicaque levis tandem super adstitit arce.

7—8. vsz. *Deiphobe—Achates*. V. ö. Verg. Aen. VI. 34—36.

— ni iam praemissus Achates

Adforet atque una Phoebi Triviaeque Sacerdos,

Deiphobé Glauci etc.

Deiphobe a jóstehetségű Sibylla, kiről feljebb (VI. 11—12.) azt mondja Vergilius:

— cui mentem animumque

Delius inspirat vates aperitque futura.

12—20. vsz. Deiphobének és Apollónak a szövegben előadott szerelméről szól: Ovid. *Metam.* XIV. 101—153. v.

II. Rész. 1. vsz. 2. sor: *nem kétlem*. *Mur. Vén.* III. 332. és *Kem. Ján.* I. k. II. r. 7. II. k. III. r. 3. vsz. s másutt is így.

2—3. *vüd.* = *vivéd.* V. ö. *Mur. Vén.* I. 115. I. 190. és II. 3: *vén.* II. 172: *tének, lének.*

2—14. vsz. Jupiter és Európé szerelme. V. ö. *Kem. Ján.* I—V. 23—24. vsz.

19—3. *Néha paripákon hánytatták magokat.* V. ö. *Igaz baráts.* Act. V. 25. és VII. 7. vsz.

21—22. vsz. A versenyre induló Androgeus rajza egészen megfelel a XVII. századi szokásoknak.

24—3. Nints ki ditséretit *elől el-nyerhesse* — alkalmasint másolás-hiba: *előle nyerhesse helyett.*

26—4. *képzése* = *képzelete* értelemben. U. itt IV. r. 19: *képzeli*; IV. 94: *képzelésim.*

30—3. *Homályba borítá Nappját világának* — Gyöngyösi kedvelt kifejezése, mely később sokféle változatban minden munkájában többször előfordul. V. ö. *Mur. Vén.* I. 199. II. 351. *Igaz. bar.* Ny. XI. act. 2. 3. 7. vsz. s a XIII. XVI. XVII. actusokban. *Kem. Ján.* I. k. I. r. 51. I—III. 37. II—I. 73. vsz. stb.

32—3. *észik* — a kiadásban *eszik*, de az eredeti kéziratban valószínűleg *észik* volt, így hangzik össze a többi három sor rímével; így fordul elő *Mur. Vén.* III. 395: *rágják s* — *észik* (a rímek itt is: *tészik, vészik* stb.) és az *Igaz baráts.* Act. XI. 11. vsz.: *észem* (a rímek: *részem, vészem, tészem*).

35—1. *Gismunda* középkori meséjét Gyöngyösi bizonyosan a Boccaccio novelláiból Enyedi György által készített XVI. századi széphistóriából ismerte. (*Igen szép Historia az Tancredus király leányáról Gismundáról és a királynak tiltkos Tanácsáról Gisquardusról, kik között felbonthatatlan szeretet lévén,*

egymásért halálra adták magokat. 1577.) A Gismunda hasonló szomorú sorsára való hivatkozás azonban, minő alább több is előfordul, ókori, sőt mythologiai történetek elbeszélésének keretében természetesen nagy anachronismus, de az ilyesmin az akkori olvasók nem ütköztek meg. L. alább a IV. r. 29—31. vsz. is. — 3. sor: *Nem jut — Kívántt életének fel-derültt napjára.* Gyöngyösinek ez is kedvelt kifejezése, mely későbbi munkáiban és leveleiben is gyakran előfordul. L. alább IV. 50. és 64.

III. Rész. 3. vsz. 3. sor: *Szárnyas hír — V. ö. Mur. Vén. I. 24:* (A hír) gyors szárnyon jár. U. o. III. 389: Szárnyára kél az hír. *Kem. Ján. I—II. 3:* Mint az nyargaló szél, kél (a hír) szárnyára.

4—2. *Valakinek fülét hírnek szava telé.* V. ö. *Mur. Vén. I. 71:* szívét nem kevés gond telé, I. 85: teli az utakat sok veszély. III. 222: az egeket gyász telé. *Kem. Ján. III—III. 106:* táborát számosabb nép telé; III—VI. 30: setétség (az ég) allyát teli. — 4. sor: *Hangos rikoltás van.* V. ö. *Mur. Vén. II. 263:* gyónek rikoltással. III. 162: rikoltások az édig mehetett.

8—2. *egyben-szövetkezik.* V. ö. *Mur. Vén. egyben-háborodik, e-kever, e-rohanás, e-szóllal, e-vér, e-zajdul.* — 3. sor *Haddal — bé-férkezik* V. ö. *Mur. Vén. I. 156:* kősziklák öblében férkezzél, II. 302: férkeztetek az erős Muránban, stb.

9—4. *nótáját — fúttatja,* alább IV. 132: nótáját fúttatta. V. ö. alább: V. r. 46. fogtatja és 52: nyúltatja. A *Mur. Vén. I. 8. és 58:* hágtatok. I. 62. és II. 244: futamtat. II. 61: el-futatta.

12—4. *bódultt eltméjében.* V. ö. *Mur. Vén. III. 330:* Valának bódult zaydulásban. *Kem. Ján. III—II. 42:* az eszek meg-bóldul.

15—3. *el-fogyatnám — életemet.* V. ö. *Mur. Vén. I. 32. III. 227. 285. Igaz baráts. Act. XIII. (XVI. vsz.) és XIV. 7. Kem. Ján. III—I. 22. s másutt is.*

17—3. *Láanggal égő tüze.* L. alább IV. 83. V. ö. *Mur. Vén. I. 203:* lángot kap tüze. III. 137: Gerjed benne lángja szerelem tüzének.

10—30. vsz. *Pasiphaë* a régibb görög mythológiában a hold istennője, kit hófehér tehén képében tiszteltek, mint a napistent fehér bika alakjában. Később úgy szerepel, mint a Nap és Perseis leánya s Minos felesége. Természetellenes szerelmét a bika iránt s a Minotaurus születését elbeszéli Apollodorus (id. h. III. 1., 4.). Erre ezélez Vergilius (Aen. VI. 24—

26.) és Ovidius (Metam. VIII. 131—137.), de Gyöngyösi másutt is megtalálhatta a történet elbeszélését.

33—39. vsz. A Daedalus által épített Labyrinthusról s az ott elvesztett athéni ifjakról: Ovidius Metam. VIII. 152—170. szól.

IV. Rész. 12—15. vsz. Théseust öltözete, lovának szerzettszámjai, lovaglásának módja egészen XVII. századi magyar vi-téznek mutatják.

16—4. *Igy borítja homály fénlő napfényeket*; I. feljebb a II. 30. vsz.-hoz írt jegyz. s alább az V. r. 39. vsz. 4. s.

22. vsz. *Théseus énekes szolgája* szintén a XVI—XVII. századi magyar viszonyokból van véve.

23—25. vsz. E három versszakos dal szójátékos formája ép oly bizonyosága Gyöngyösi verselő művészetének, mint az echós versek. L. alább IV. 51. vsz. is és *Igaz baráts.* III. 51. Az echós verseket pedig alább V. 27—34.

28—2. *meg-sebhet* (alább is 54. 75. 82. és V. 3. vsz.) V. ö. *Mur. Vén.* I. 9. II. 297. III. 251. *Kem. Ján.* I. k. III. r. 54. s másutt.

29—31. vsz. A hasonló helyzetekből vagy történetekből vett példák felsorolása Gyöngyösinek sokszor ismétlődő költői eljárása. V. ö. alább is IV. r. 86—91. és 101—103.

31. vsz. *Árgirus és Tündér Ilona, Gismunda és író-deákja, Lucretia és Eurialus* középkori történeteinek az ókori és mythologiai dolgok közé keverése ép oly anachronismus, mint a magyar viszonyok leírása. Gyöngyösi a *Historia egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szüzleányról* című kedvelt mesét s az *Eurialusnak és Lucretiának szép historiaia, mellyben meg irattatik egymáshoz való nagy szerelmec, mely szerelemből végre követkőzök szörnyű halála* (1577.) című XVI. századi széphistóriát (Gismundát I. a II. 35. sz. jegyz.) mind jól ismerhette s tartalmukért bizonyára ép úgy kedvelte, mint a mythologiai szerelmi kalandokat. V. ö. *Mur. Vén.* II. 249: Árgilus ördögi.

32—2. és 3. *habzó gond — fel-tött tzel* — Gyöngyösi munkáiban sokszor ismétlődő kifejezés. V. ö. *Mur. Vén.* I. 67: habzó elme. I. 104: habzona kétségben. III. 417: fel-t. czél. *Kem. Ján.* I—II. 21: (gondja) mint habok közt hajó, nyughatatlan-kodik; I—III. 49: habzó gondolat.

33—4. *kedven szemét reá hunyorítja*. V. ö. *Mur. Vén.* III. 123: kedven adott szó; III. 142: kedven ölelgeté. *Kem. Ján.* II—III. 57: kedvén sétál; III—I. 6: A' múlt fáratságrúl

kedven emlékeznek. U. o. II—IX. 76. és III—I. 6. is, mindenütt *kedvesen, szívesen, kedvére, értelmű.*

36—2. *Uthoz egyengeti — lábait.* L. alább IV. 152. V. ö. *Kem. Ján.* II—VI. 48: indulást ada gyors lábának.

36—37. vsz. Cupido szerelmi nyilait Ariadnéra lövi. V. ö. *Mur. Vén.* I. 195—197. (Wesselényi megnyilazása) és II. 144—147. (Szécsi Mária megnyilazása.)

39—41. vsz. A szerelmes Ariadne és Szécsi Mária arczszínének gyors változására nézve v. ö. *Mur. Vén.* II. 132—134. és *Kem. Ján.* I—V. 39.

44—50. vsz. *Ariadné levele.* Gyöngyösi más munkáiban is gyakori a szerelmesek levélváltása. V. ö. *Mur. Vén.* II. 69—88. (Wesselényi levele) és II. 149—152 és 207—215. (Szécsi Mária levelei).

47—48. vsz. *Válaszsz engem örökös Társodnak.* Hogy Thésesus Ariadne segítségével szabadult ki a fogságból s a Labyrinthusban reá váró haláltól, az a mondából ismeretes ugyan, de szerelmök kezdetén az a motívum, hogy a királyleány magát házastársul ajánlja s a fogoly ifjú kiszabadítását igéri, nagyon emlékeztet a *Szilágyi és Hajmásiban* szereplő török császár-leány szerelmi ajánlatára. Ez a balladás menetű XVI. századi rövid költői elbeszélés csak a XIX. század elején (1828) vált ismeretessé az irodalomban, de Gyöngyösi ismerhette kéziratból.

50—4. *Felleg után napod légyen fényességben.* Gyöngyösi-nek sokszor ismételt kedvelt kifejezése. L. feljebb a II. r. 30. és IV. r. 16. vsz.-hoz írt jegyz.

51. vsz. A szójátékos versre nézve v. ö. IV. r. 23—25. vsz.

60—4. *ő magához* — valószínűleg sajtóhiba: *öt* helyett.

62—3. és 4. Hogy el-kerülhessék kezeket *leseknek* 's *tsalját* intselkedéseknek. V. ö. *Mur. Vén.* I. 153: Visellyen *leseket*, s még II. 193. és 255. III. 8., 101., 138., 339. és 353. U. o. III. 120: csalra venni. *Kem. Ján.* III—VI. 7: csalt vet.

64—4. *Ujj napot derit-fel kívántt reményének.* L. II. 35.

65—3. *fövebbik szolgáját* = feljebbvaló, főbb; olyan alak mint *bő—bövebb* (tkp. *bövebb*.)

66. vsz. Dædalus mint Thésesus levélvivő póstája nagyon hasonlít Nagy János és Kádas szerepéhez a *Murányi Vénus* II. r.-ben.

70—72. vsz. A levél vételének körülményei s hatása Ariad-

néra szintén nagyon emlékeztet arra, midőn Szécsi Mária Wesselényi első levelét megkapja. V. ö. *Mur. Vén.* II. 132—144.

74—4. *Rá tsődült gondok* = a tömegesen ránehezedő gondok. A régi irodalomban igen ritka szó; a *csődül* szó sem magában, sem összetételeiben, sem Molnár Alb. szótárában, sem a Nyelvt. Szótárban nincs meg.

80—4. *szivet bádgyasztó szem.* V. ö. *Mur. Vén.* II. 33. és 300: bágyat szívem.

83—2. *égek szerelem lángjában.* L. feljebb. III. 17. V. ö. *Mur. Vén.* II. 83: Érte távúl égek szűbéli lángomnál. II. 310: égvén szive nagy lángában. Az *Igaz baráts.*-ban is gyakori.

91—3. *halált étet életével* — az *élet* «eledel» értelemben gyakori ugyan mind a régi irodalomban, mind a népnyelvben, itt azonban mégis valószínűleg másolási hiba *ételével* helyett. — 4-ik sor: *részegit szablyát szép piros vérével.* V. ö. *Mur. Vén.* I. 57. vérrel izzad az pallosa; III. 91: vérrel izzatt tőre. *Kem. Ján.* III—VI. 99: Izzad vala vérrel K. szablyája.

99—100. vsz. A szerelmesek *fáradtsága* s *nyughatatlan-sága* másutt is előfordul Gyöngyösinél. V. ö. különösen *Mur. Vén.* III. r. s az *Igaz baráts.* több helyével.

105—3. *Gyűlton gyűl.* V. ö. *Mars és Bacchus* 78: esten esik. *Igaz baráts.* Sc. V. 21. multon mul. Act. XVII. 51: nőttön nőtt. — A 4-ik sorban egy három-szótagú szó hiányzik.

106—4. A kiadásban: *Szerelmes szivén joly szerelmesnek árja*, a hol a *szerelmesnek* szó nyilvánvaló másoláshiba *szerelme-nek* helyett.

108—118. vsz. Ariadné ládájának s csodálatos hímzésének leírására nézve v. ö. *Kem. Ján.* I—V. 18—27. vsz. Lónyai Anna hímzett jegykendőjének leírásával.

114—2. *Úszólag a' Delphint arannyal rajzolták.* Itt az *úszólag* a szövegből világosan érthetőleg annyit tesz: úszva, úszó formán, úszó állapotban. Ez a példa világosságot vet Gyöngyösi két rokonalakú szavára is. A *Kem. Ján.* I—II. 36. vsz.-ban ugyanis: (a vadász-ebekről szólva): igen szép mindkettő, *úszóvan* is festet(t); III—III. 6. vsz. Fejérkék a' lova, *úszóván* festették. Ez utóbbiak értelme: úszó formán, hullámosan, habosan. (L. bővebben *Gyöngyösi-magyarázatok* cz. cikkemet a *Magy. Nyelv* 1913. 448—9. l.)

118—4. *sürjen* = *sűrűen* rövidítése; l. alább IV. 145. vsz. és V. 63. is. A *Mur. Vén.* és *Kem. Ján.*-ban sűrűn, sűrőn.

127—3. *Sok gondból ki-verekeudnem.* V. ö. *Mur. Vén.*

I. 92: Mig verekedhetet(t) Muránban végtére. I. 142: Arany gyapju felé ha ki verekedett. II. 241: a fák közül ki-vere-
kedének.

132—134. vsz. A hajnal leírására nézve v. ö. *Mur. Vén.*

II. 1—5. vsz.

132—4. *nótáját fütatta*; I. feljebb II. 21. és III. 9. vsz.

148—2. *szénlik* = színlik. L. ezt feljebb II. r. 4. vsz.

V. ö. *Kem. Ján.* III—III. 50: arannyal színlette, 71: zomántz színlette.

152—4. *lábát menésre indítja*. L. feljebb IV. 36.

V. Rész. A tartalom 2-ik sorában és a 7. vsz. 1. sorá-
ban: *Naxos* az első kiadásban íráshiba *Naxos* helyett.

2—4. *Mosolygás rósát nyit kláris ajakában*. (Alább a 39.
vsz. 2-ik sorában is: *Szép kláris ajaka*.) V. ö. *Mur. Vén.*

II. 143: nap-keleti klárist látnál ajakában; II. 328. és III.
26. is. *Kem. Ján.* II—IV. 15: *clarisos ajaka*.

2—4. vsz. *Ariadne szépségének leírása* Gyöngyösi eredeti
rajza. V. ö. az I. heroida 42—43. vsz.-hoz írt jegyzetekkel.

4—1. *sarkáig* az első kiadásban *sakáig* sajtóhiba; amúgy
van az 1744-iki kiadásban is.

A 7—42. vsz. egészen Ovidiusnak *Ariadne Theseo* című
heroidája alapján készült, több helyt szószerint követve Ovidiust.

8—9. vsz. megfelel Ovid. eme sorainak (59—61. sor):

— — vacat insula cultu

Non hominum video, non ego facta boum.

Omne latus terræ cingit mare; — —

10—4. sorának Ovid.-nál megfelel (85—86. sor):

Forsitan et fulvos tellus alat ista leones;

Quis scit, an et sævas tigridas insula habet?

11—4. *álmában képzett látás* = álomkép. *Kem. Ján.* II—
VI. 18:

Szemei eleiben ilyen látás kerül.

12—3. *Egyed* = egyed vagyis egyedüli hitvesed. V. ö.
Igaz baráts. Act. XI. 3. 7. és XVI. 21. 24: egyetlen egye,
XVII. 33: egyemet.

13—4. *rezzentt.* V. ö. *Mur. Vén.* I. 144: Cupido rezzenté
nyilait. *Kem. Ján.* II—IX. 42: rezzenés.

17—3. *tagaid* (tagjaid helyett) Gyöngyösinél más mun-
kákban is így, pl. *Mur. Vén.* II. 32: lángát, 310: lángában,

III. 108: csontaibul; *Igaz baráts.* Act. II. 12: tagaim. Sc. VII. K. 3—2: tulajdon tagának és u. o. Act. XVI. 11: gondaim.

18—19. vsz. Ovidiusnál (*Ariadne Theseo* 9—14.).

Incertum vigilans a somno languida movi
Thesea prensuras semisupina manus . . .
— Excussere metus somnum; conterrita surgo,
Membraque sunt viduo præcipitata toro . . .

19—3. sok *jaj-szó* *száját menten telő*; l. feljebb a III. 4. vsz.-hoz írt jegyzet.

20. vsz. 4-ik sora Ovidiusnál (id. h. 15. sor):

Protinus adductis sonuerunt pectora palmis.

21—3. *Szélnek bocsátotta arany-szál hajait.* Ovidiusnál (id. h. 47. s.) — ego diffusis erravi sola capillis. V. ö. *Mur. Vén.* II. 1: Szép arany hajait; I. 191.: szeleknek eresztvén szárnyait; III. 142: szélnek eresztvén vitorláit. III. 112: tengerben meríti aranyos hajait.

23. vsz. Ovidiusnál (id. h. 35—36):

Quo fugis? exclamo, scelerate revertere Theseu,
Flete ratem!

Egyébként az egész versszak csaknem szószerint megvan Gyöngyösi *Kemény János emlékezetének* II—VI. 29. vsz.-ban is:

Mond: Múlt az egy hólnap, Demophoon hól vagy?
Adott szavaidban kételkedésem nagy,
Győj-meg hited szerént, álnokúl el-ne hagy,
Győj-meg, szánd éltemet, az halálra ne adj.

27—34. vsz. *Ariadne kesergése és az Echo felelete.* Gyöngyösinek alkalmasint ez az első kísérlete az echós-versjátékban, a mire nyilván Ovidius példája (*Metam.* III. 359—99. Narcissus és Echo) és az *Ariadne Theseo* cz. heroidjának ez a helye (21—23. sor) ösztönözte:

Interea toto clamavi in litore: Theseu!
Reddebant nomen concava saxa tuum,
Ex quotiens ego te, totiens locus ipse vocabat.

De Gyöngyösi ismerhette a XVI. és XVII. századi humanista költők verseit is, a kik a szerelmi és idylli költészetben szerették s egyenesen divatossá tették az echós versek szójátékait, s ismerte bizonyára Balassi Bálint echós szerelmi költeményét (*Oh magas kősziklák* stb.) is. Gyöngyösi ügyes utánzójuk volt s annyiban eredetibb is, hogy cselekvénybe olvasztja s így beszélteti hősét az

Echóval. Rég ismert echós verse *Kemény János emlékezetében* (II—VI. r. 3—16. vsz.) Kemény és az Echo beszélgetése, de míg a főtebbiben az Echo úgy felel, hogy Ariadnének bánatát még növeli az ellentétes értelmű feleletekkel, Keményt az Echo megvigasztalja és reményt ébreszt benne kiszabadulására. Mindkettő ékes bizonyítéka Gyöngyösi verselő művészetének.

40—4. *Keresztül faltt szavát.* V. ö. *Mur. Vén.* I. 206: keserűt falni. *Kem. Ján.* I—III. 26: Vala hallgatása félben falt szavának.

44—72. vsz. *Daedalus és Icarus története.* V. ö. *Ovid. Metam.* VIII. 185—220. és *Mur. Vén.* III. 45—50. vsz.

46—2. ezt *fogatja* (alább: 52—3. *nyúltatja*). L. feljebb I. 9. vsz.

48—3. *elméje hánkodik.* (feljebb IV. 74. is.) V. ö. *Mur. Vén.* II. 86: elmém hányódot(t). II. 78: hántam (t. i. elmém-ben) állapattyát özvegyi voltomnak.

61—4. *verset repül vele* = *verseny*t rövidítése; a régi irodalomban (a Ny. Sz. szerint) ismeretlen.

70—71. vsz. *Imez Hegyre — Apollo temploma* stb. V. ö. *Vergilius Aen.* VI. 14—22. soraival:

Dædalus, ut fama est, fugiens Minoa regna,
— — — — levis tandem super adstitit arce.
Redditus his primum terris tibi, Phœbe, sacravit
Remigium alarum posuitque immania templa etc.

73—74. vsz. Sibylla elbeszélése a 72. vsz-ban véget érven, a költő visszatér az I. Részben mondottakhoz és az elbeszélés keretét siet befejezni a mesemondóknak azzal a naiv fogásával, hogy Aeneas elfáradt már a hosszú mese hallgatásában, ő pedig — elálmosodott annak leírása közben.

MARS ÉS BACCHUS EGYMÁSSAL VALÓ VIASKODÁSÁRUL.

A költemény kézírata egy XVII. századi kézirati kötetben maradt fenn, melyet nagyjából Gosztonyi István pozsonyi kamarai harminczados tiszti irogaott össze. Címe: *Gosztonyi István Élet Leírásának | Gyermekének, és egyéb Tudományos | ki fejtegetéseknek és Gyöngyösi versei | nek Jegyzékei*. A könyvet a verskedvelő Gosztonyi István eredetileg verses-könyvnek szánhatta, mert csak az üresen maradt lapokra írta — különböző helyeken — családi följegyzéseit és verses önéletrajzát az 1653—1707. évekről (minden évről egy-egy versszakot). Az egykorú bőrkötésbe foglalt ívrétű kötet közel kétszáz esztendeig a Gosztonyi-család kegyelettel őrzött tulajdona volt; rokonság révén később a Majthényi-családhoz s ettől Madách Károlyhoz (a költő testvéröcséséhez) került, ki azt 1885. júl. 22-én Nagy Iván történetírónak adta. Ennek hagyatékából a Nógrádmegyei Múzeum birtokába került s jelenleg a balassagyarmati állami főgymnasium őrzete alatt van.

A Gosztonyi-codexnek nevezhető kézirati kötetről bőven írtam: *Gyöngyösi István ismert és ismeretlen költeményei* című akadémiai értekezésem (Értekezések a nyelv- és széptud. köréből, XXII. köt. 4. sz. Budapest, 1912.) 29—38. lapjain, kifejtvén Nagy Iván állításával szemben, hogy a kötetben foglalt költemények egyike sem Gyöngyösi kezeírása s a *Nay modi* című satirikus vers nem az ő munkája, hanem b. Palocsay Györgyé. (Bővebben bizonyítottam ezt a *Nay modi* kiadásával kapcsolatban az *Irodalomtört. Közlem.* XXII. 1912 1. füz. 1—10. lapjain.) Gosztonyi és Gyöngyösi életviszonyainak összehasonlásából következtettem, hogy mivel Gyöngyösi 1671. februártól több mint negyedévig Széchy Mária mellett Pozsonyban, mint Gömörmegye követe 1681 április végétől december végéig a soproni, 1687 október 18-tól 1688 január 25-ig a pozsonyi országgyűlésen tartózkodott, Gosztonyi István pedig 1675-től kezdve (a pestises 1679-ik évet leszámítva) állandóan Pozsonyban lakott: volt alkalmuk személyesen megismerkedni, s a költészet-kedvelő Gosztonyi bizonyosan fel is használta ezeket az alkalmakat, hogy Gyön-

győsítől lemásolás végett megszerezze ki nem adott költeményei kéziratait. Azóta is folytatott kutatásaim még jobban megerősítik föltevéseimet. Gyöngyösi ugyanis 1672-től kezdve Andrássy Miklós szolgálatában állván, e főúr fontos birtokügyei érdekében az 1673—75. években (s bizonyára később is) huzamosabb ideig tartózkodott Pozsonyban és környékén, ismételve megfordult Bécsben s a pozsonyi kamaránál, ura dolgait szorgalmazván, a tisztviselőket ajándékokkal is igyekezett kedvező véleményadásra hangolni. (L. *Gyöngyösi István ismeretlen levelei* cz. közleményemben az 1673—75-ből kelt tíz levelet s az eléjük írt tanulmányt: *Irodalomtört. Közlem. XXIII. 1913. 1. füz.*) Gyöngyösinek tehát még több alkalma volt Gosztonyival megismerkedni, s bár ez a 70-es években még alsóbrangú tisztviselő volt (1677-ben cancellariai jegyző — ma fogalmazó, de 1685-ben már harminczados ellenőr): Gyöngyösi bizonyára nem mulasztotta el őt kiadatlan költeményeinek átadásával megörvendeztetni, sőt lekötelezni. Ez az ismeretség még szorosabbra fűződhetett aztán pár év múlva a soproni s még inkább az 1687/8-iki pozsonyi országgyűlésen. (Gosztonyi 1721-ben bekövetkezett haláláig Pozsonyban lakott.)

A kézirati kötetben foglalt versek közt legrégibb bejegyzésű a *Mars és Bacchus egymással való viaskodásáról* című, mely Gyöngyösi munkái között is a legrégibbek közül való. Idézett akadémiai értekezésemben (39—42. l.) rámutattam, hogy Gyöngyösi a *Rózsakoszorú* című, 1690-ben kiadott munkája első részében, ifjúkori munkáiról szólva említi, hogy valamikor *Bacchusról* is írt egy *víg éneket* — «üdö-vesztegető» mulatságul, továbbá, hogy a költemény keletkezése mind tárgyánál, mind feldolgozása módjánál fogva legtöbb valószínűséggel arra az időre tehető, midőn Gyöngyösi mint a füleki kapitányság «seregbirája» éveken át (1656—1663) katonák közt élt s végül több példát idéztem arra is, hogy a költemény nyelve és helyesírása feltűnően hasonlít a hozzá íratási ideje szerint legközelebb eső *Murányi Vénuséhoz*.

A költemény a kéziratban nincs befejezve; a kötet 17—31. lapjaira írt szöveg ugyanis úgy szakad meg, hogy nincs jelezve a «vége», a 31-ik lapon még két versszaknak való üres hely van s üres a 32-ik oldal is, a 33-ikon pedig már *Az Jó Vitézeknek Tüköre* kezdődik. A tartalom is azt mutatja, hogy még kellett néhány versszaknak következni, melyekben a tulajdonképeni «viaskodás» vagyis Márs tervezett leitatása vagy a terv

meghiúsulta és Bacchus kudarcza lehetett megírva, de ez a befejező rész nyilván elveszett, s Gosztonyi a hiányt később sem tudta pótolni. A kézirat Gosztonyi István írása, melynek jellege a könyvben levő egyéb sajátkezű bejegyzéseivel összehasonlítva, 1675—1680 tájára mutat; egyik sajátága, hogy a hosszú *ó* felett ritkán van ékezet (többször elmarad az *á* és *é* fölött is), az *ö, ő, ü, ú* betűk pedig mind egyformán vesszőkkel, tehát hosszan vannak írva: *ö, ü*, ott is, a hol ez ellenkezik a mindenkori hangoztatással; ilyen esetekben tehát (pl. *földön, közöttök, gőzölőgh*) mint nyilvánvaló íráshibákat ki kellett javítanom. Egyebekben mindenütt meghagytam a kézirat sajátságait.

A költemény nyomtatásban itt jelenik meg először.

1. vsz. *eddigh* — *mégh* s alább is a *g* végű szóknál: *kétséggh, boldogh, pedigh* stb. Gyöngyösinek még az 1672—5. leveleiben s az *Igaz baráts.* kéziratában is rendesen így. — *Mársal* — szemben állott (alább a 11. vsz. is). V. ö. *Mársal* Tár-solkodó Murányi Vénus — a címlapon és minden ének elején.

3. vsz. *nincz* s alább (a 73. vsz.) is: *czélcapságh*, 88. *ronczuk*; — a *Mur. Vén.*-ban is még elég gyakran *cz = cs*: *nincz, erkölcz, feczke, grádicz* stb.

4—3. *Széles è világra* (alább a 35. vsz. *Az széles világh is*) a *Mur. Vén.*-ban: *Széles è világon* (I. 159.) *Igaz baráts.* Act. IV. 50: *Széles e' Világon.* — Dolga másképen *vál* — Hozzá hasonló kevés *vál* (U. o. 251. és III. 228.)

5—1. *Az ki már veszny tért* V. ö. *Mur. Vén.* I. 28.: *veszni tért kis hazánk.*

6—4. *éghig hatott hírek* V. ö. *Mur. Vén.* I. 118: *fel-hat az nagy égben; égig ér sok jó téteménye.* (U. o. I. 55. III. 391.) *Kem. Ján.* II—III. 38: *híred érje az egeket.*

7—1. 2. *veszny* — *esny* stb. alább is majd mindig: *y = i*; a *Mur. Vénusban* is gyakran.

8—3. *szerenche*, alább 22., 53. vsz. is; 10: *chipa* (de 77: *csipa*), 20: *chatáz*, 64: *chak*, 65: *erkölchök*, 66: *Chászár* (rendesen: *Császár*). A *ch = cs* a XVII század derekán még általános, de Gyöngyösi nyomtatott munkáiban már ritkán fordul elő.

9—2 4. *menny* — *edgyk* (alább is s a *Mur. Vén.*-ban is többször).

11—2. *virginás* — hegedős-féle zenész.

20—3. *csonka-bonka-bénna* (alább 73. vsz. *szók-bók, görös-bönczös*). V. ö. *Mur. Vén.* II. 22: *Holmi csonka s-bénna.*

22—2. *Sok ereje* = soknak ereje. V. ö. *Mur. Vén.* III. 360. és *Kem. Ján.* II—III. 16: Ki' szerentséje.

22—25. vsz. A katona-élet fáradalmaira nézve. V. ö. *Mur. Vén.* III. 6., 8., 10., 12., 14., 16.

28—3. *fene* Márs («vad, kegyetlen, gonosz» értelemben.) V. ö. *Mur. Vén.* I. 128: *fene* tüzek; II. 18: *fene* tigrisek; II. 72: *fene* természet; II. 255: *fene* ellenség.

33—3. *Bárránt* a kéziratban (itt és 84. vsz.) a két *á*-ról elmaradt az ékezet, de alább a 39-ben ott is helyesen: *Bárránnyal* — és 69-ben: *bárránt*.

35. vsz. *Ackor* (39. vsz. is) 89: *ecképen*, de 92: *akkor*. — A *Mur. Vén.*-ban is igen gyakori a *ck* = *kk* írás. — *mijs is* — így a kéziratban, tisztán írva; ha a második *is*-t elhagyjuk, akkor meg kevés a sor szótagszáma.

42—2. *Föl tött szándékomban* (45. vsz. is). V. ö. *Mur. Vén.* II. 236., III. 21., 42., 111., 141.

49—3. *föl tett jó rendelet* V. ö. *Mur. Vén.* III. 276: fel-tett játék; III. 417: fel-tett czél.

50—1. *hozzám* — a kéziratban *hozzád* íráshiba, mint a sorok összefüggő értelme mutatja.

51. vsz. 2-ik sora a kéziratban két szótaggal kevesebb, mint kellene; ezt a másolási hiányt pótoltam a *véle* közbeszúrásával zárójelek közt. — 4. s. *sok szép nyereség*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 30: *Sok praeda s-nyereség*. I. 62., 90., 143. II. 161. *Kem. Ján.* II—I. 9. stb.

56—3. *veszélynek* eresztett — alább az 59. vszban: Nagy *veszeljben esett* — rendesebben: *veszedelem* (54., 58. stb.) 62: *veszelyben*. A *Mur. Vén.*-ban és *Kem. Ján.*-ban mindkettő nagyon gyakori.

71. vsz. képtelenségek, alább: 90—91. vsz. is. V. ö. *Helena Párisnak* 60. vsz. és *Igaz baráts.* I. Ny. 62. és K. 71. vsz. stb. s a hozzájuk írt jegyz.

73—3. *szök bök, görcsös bönczös* — *ikerszókra* v. ö. fentebb 20. vsz.

76—2. *Verétekes sirtul* (= zsirtul) *egyben fondort haját*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 177. Az fekete gyász czondorlot(t) rondgyával, Vállát érdegelvén öszve-fült hajával.

77—3. *Arczulattya posogh* (= pezseg, tele van) *apró pusztulával* (= kelésekkel, persenésekkel). V. ö. *Mur. Vén.* II. 228. *posdula* testében; II. 321: *posog* orczájában.

83—2. *Domaszláb* = disznóláb; a régi irodalomban *domasz* és *domosz* alakban is.

85—3. Oldalán *vörös György* puska palaczkjának. — Egy 1666-ból való — tehát közel-egykorú — adat (*Magy. Nyelv* 1906. 378. l.) azt mondja róla «*lignea lagena, hungarice veörreös Geörgy appellari solita*», tehát *fa-kulacs, csutora*, melyet régen is s néha ma is művészi faragványokkal szoktak díszíteni (azért becsüli az ellopott tárgyat a régi följelentés egy aranyra: «*valet pretio minimo unum aureum*»); egy kuruczkori leltárban (1710.) előfordul: két *ezüst vöres györgy*, az egyik tokban, másik tok nélkül. Ez utóbbi már nagyon díszes s alkalmasint előkelő hölgyek úti ivóedényeül szolgált. Későbbi adatok szerint *vörös Gyurkó* néven is előfordul, (ez talán kisebb volt) mindig azzal a magyarázattal, hogy *fából* való ivóedény, kulacs, csutora, (a minthogy maig is rendszeren fából készül); a szövegbeli adat is ezt bizonyítja, különben, ha «*fazék, csupor*» lett volna, (mint a M. Ny. 1905. 461. l. egy magyarázat véli), Bacchus nem akaszthatta volna *oldalára* puskaportartó palaczk gyanánt, mely régente rendszeren szarúból készült.

AZ JÓ VITÉZEKNEK TÜKÖRE.

A főntebb ismertetett Gosztonyi-codexben a *Mars és Bacchus viaskodását* követő üres lap után, a 33—40-ik oldalon foglaltatik a címül írt költemény, mely elejétől végig Gosztonyi István írása, s az előbbivel teljesen egyező jellegű lévén, a másolat ugyanazon időből (1675—80. tájáról) való.

Akkoriban nagyon divatos volt az efféle cím; elég gyér számmal fennmaradt XVII. századi könyveink közül csupán 1659—1676-ig tíznek a címében találjuk meg a «*tükröt*», nagyobbrészt vallásos munkákban. (L. Szabó K. *Régi Magy. Könyvtár*. I. 1879. a megjelölt évek alatt.) Ezek közül egy jobban is magára vonja figyelmünket, ez *Tholnai Mihály* táborig prédikátornak *Szent Had az az, Lelki s' Testi szabadságokért fegyvert vont Vitézek Tüköre*. De mint idézett akadémiai értekezésemben (*Gyöngyösi J. ismert és ismeretlen költeményei* stb. 43. l.) kimutattam, a fölkelt bujdosók vezérének, Wesselényi

Pálnak ajánlott s a jámbor protestáns hadakozók számára írt füzetke, mely szentírási idézetekkel fűszerezve s aprólékos rendszerességgel fejtegeti a hadakozás igaz okait és módjait, s az előjárók, vitézi rend és tábori lelkészek dolgait, — nem lehet forrása a *Jó vitézek tükörének*. A mi hasonlóság van az utasításokban (pl. hogy a vakmerőségtől, részegségtől óvják magukat, hogy a tolvajokat, gyilkosokat, istenteleneket ne tűrjék meg maguk között, hogy jó kémekről és strásákról gondoskodjanak stb.) — mindaz oly közhely, a mi benne lehetett minden akkori hadi regulában. Ilyen regulái a füleki várórségnek is voltak, s Gyöngyösinek mint seregbírónak nemcsak alkalmá volt azokat megismerni, hanem jól kellett tudnia is, hogy a katonaság felett szükség szerint igaz ítéletet mondhasson. Nagyon valószínű tehát, hogy Gyöngyösi efféle prózai hadi regulákat foglalt versekbe, hogy a vitézlő-rend könnyebben megtarthassa emlékezetében. Gyöngyösi életviszonyai között egészen természetesnek kell találunk, hogy efféle «versus memoriales»-t is írt, nem költői becsvágyból, hanem ez egyszer gyakorlati célból. A költemény előadása és nyelve itt nem lehetett annyira egyéni mint elbeszélő költeményeiben, de tartalmilag, mint hadtörténeti emlék, így is becses, s nyelvében és helyesírásában is van annyi egyezés egyéb munkáival, főkép a *Murányi Vénussal*, hogy ezekből mind Gyöngyösi szerzőségét mind a költemény keletkezése idejét megállapíthatjuk. Gyöngyösi e költeményt mindenesetre Füleken s kevéssel a *Murányi Vénus* előtt írhatta.

Még két vonatkozást kell kiemelnünk, a mi szintén Gyöngyösi szerzősége mellett szól. Fülel előbb Wesselényi Ferencz, utóbb a két Koháry (apa és költő-fia) kapitánysága alatt mindig törhetetlen hűségű királyi vár volt. Gyöngyösi mint e vár hadi tisztviselője, a vitézlő-rend hadi reguláit versekbe szedvén, természetesen a király iránti hűség ápolásáról sem feledkezhetett meg; a 3. és 8-ik vsz. első s az 5-ik vsz. 3-ik sora míg egyrészt a királyhoz való hűségre inti, másrészt óvja őket a pártoskodástól. Ugyanezt a hűséget dicséri Gyöngyösi s egyszersmind elítéli az erdélyiek pártos fölkelését a *Murányi Vénusban*, a mi bizonyára nem véletlen találkozás abban az időben. Továbbá Wesselényi vitézei is («nyolczvan az javábul»), mikor Murány alatt «kezekre esküdnek»: szintén azt fogadják, a mit a jó vitézeknek tanácsol, hogy egyetértők s szófogadók lesznek és nem lesznek kapzsik és prédalesők. (*Mur. Vén.* III. 114. vsz.)

A költemény utolsó sora tartalmilag, a kézirat utolsó verszaka alatt álló *Vége* szó pedig külsőleg is jelzik, hogy az befejezett egész. A költemény helyesírása feltűnően hasonlít mind a *Márs és Bacchus viaskodásához*, mind a *Murányi Vénuséhoz*. A *Jó vitézek tükörében* 3. vsz. roncs, oncs, boncs, lob-boncs, az 5. vsz. hincz, indécz, kincz, tekéncs, 7. és 11. vsz. sércsed, jelencsed, — tarcsad, pusztécsad, de a 21. vszban: ségtsed s a 39-ben rettenche, 24. vsz. szoréczd, de a 26. vsz. szorécsad stb. a 12., 13., 15., 29. vsz. szerenche, de a 30. vsz. szerencse — ugyanazt az ingadozást mutatják mint a *Mur. Vén.* I. 28: szerencze, I. 74: nincz, I. 121. és II. 13: erkölcz, II. 161: kocskája, II. 188: feczkének, bár rendszeren így: szerencse, nincs, erkölcs, koczka, fecske, stb.; szintígy: barátság, kétség, bádgyatás (etymologikus írással), de tölcese, tarcs, fejcesem, ejcsenek, ordícsen is sűrűen. A *j*-nek lágyító (njájod, njeresség), az *y*-nak *i* értéke (tudny, fogny, eycsed) a *Mur. Vén.*-ban is még általános; a szóvégi *g*-nek *h*-val toldására nézve (megh, ellenség) v. ö. *Márs és Bacchus* stb. 1. vsz.-hoz írt jegyz.

A költemény itt jelenik meg először nyomtatásban.

8—3. *egyelgést ne lázszasz* (visszavonást, egyenetlenséget). V. ö. *Mur. Vén.* I. 29. és 34. vsz.

11—1. *föl tett szándékodat*. V. ö. *Mars és Bacchus* 42. vsz. és a hozzáírt jegyz.

12—4. *Vakot fordét* (a szerencse) — Gyöngyösi kedvelt hasonlata a koczka-vetésről. V. ö. *Mur. Vén.* II. 329: vakot fordít az ko(c)zkája, III. 276: Vagy hat fordul vagy vak, fogott az koczkához. — *Igaz baráts.* Act. XV. 1. XVI. 4. *Kem. Ján.* II—II. 9. 22. és másutt is.

13—2. *veszély* — l. alább 29. és 30. vsz. is. V. ö. *Mars és Bacchus* 56. és 72. vsz. *Mur. Vén.* (veszél és veszély alakban) sűrűen, pl. I. 85. II. 71., 109. III. 8., 14. stb.

17—4. *vissza vonjást* — *Kem. Ján.* II—II. 27: nem von viszsát; III—II. 10:

A' sok félre húzó visszálkodásokat,
Külön-külön részre 's pártra vonásokat,
A' gonosz hasonlást, melly vont országokat,
Tétesse-le...

18—3. *nyomakodgyál*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 24. III. 174., 292. *Kem. Ján.* III—II. 1: nyomodik hadával; III—III. 39: utánok nyomódott.

20—2. *Kordéra be se menny a' föl adott várban* = vaktában, meggondolatlanul, készület nélkül, esztelenül. A régi irodalomban (XVI—XVIII. sz.) elég gyakori. Gyöngyösinél még *kardély* alakban is előfordul (*Chariclia* 1700. V. r. 167. 1.):

... légyen tsendesen dolgában,
Ne vegyen illy *kordélyt* ő gondolattyában.

23—4. *Kivel nevelhessed vitézi híredet*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 61: Csak szárnyat nevelhess jó híred s-nevednek. II. 313: Groffi személyekkel szerencsém nevelem. stb.

31—3. *nem egyesek — magokban* (egyetértők). V. ö. *Mur. Vén.* I. 34: Sokak, még edgyesek voltak. I. 37: Edgyes erkölcsében.

33—1. *a' sirban téessed* — a kéziratban más tollal utána írva: *te el temettessed*.

38. vsz. V. ö. *Mur. Vén.* III. 6: Az vitézek dolga — Essőt, havat s-záport egyaránt próbálni.

39—2. *Noha vitézségnek keserű kenyere*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 46: katona-kenyér. III. 6—16. a vitézi élet sanyarúságairól.

39—4. *fön lesz vitéz híre, s-neve*. V. ö. *Mur. Vén.* II. 108. 323. stb. *Kem. Ján.* II—IX. 24. s másutt is sokszor.

40—3. *Jó vitéz híredet evel ne veszessed*. V. ö. *Mur. Vén.* III. 227: De nem fogyathatták vitézi hirünköt.

MÁRSAL TÁRSOLKODÓ MURÁNYI VÉNUS.

Eredeti vagy egykorú kézírata nem maradt fenn. Első kiadása 1664-ben jelent meg; ennek címlapja hasonlóan a szöveg előtt, olvasása ez:

MársalTársolkodó | MURANYI | VENVS. | Avagy | ANNAK
EMLE | KEZETE. | Miképpen az Méltóságos Groff | Hadádi
WESSELENI FERENCZ, | Mágyar Ország Palatinusfa akkor
Füleki fő Ka- | pitány, az Tékéntetes, és Nagyságos Groff
Rima- | Szécsi, SZECSEI MARIA Aszszonyal, jövendő- | beli há-
zasságokrul való titkos vegezése által csu- | daltatos képen meg-
vette az hires | MVRANY VARAT | Iratot ugyan az ő Nágok.
Komornikja | Gyöngössi István által. | — Nyomatatták KAS-
SÁN, 1664. Esztendőben.

A könyv kisebb 4-ed rét alakban jelent meg. A 3-ik oldalon keskeny fejlécz alatt a költő a kegyelmes ura- és asszonyához intézett ajánlást közli, ennek hátlapján (a 4-ik oldalon) szintén fejlécz alatt következik az initialével kezdődő s négy oldalra terjedő ajánló-levél, mely «az Stubnyai hév vízben Boldog Asszszony havának 27. napján 1664. esztendőben» kelt, aláírása, a címlaptól eltérő helyesírással: *Gyöngyösi István*. A 7-ik oldalon végződő ajánló-levél hátlapján, vagyis mindjárt a 8-ik lapon, kezdődik a verses szöveg, a mi arra mutat, hogy a költemény szövegét az ajánló-levéllel egyszerre szedték ki. S mivel Boldogasszony hava a régi naptári jelzés szerint *január* hava, a kiadás minden bizonnyal a tavaszi hónapokban jelent meg. A könyv oldalai nincsenek számozva, hanem (az első ívet kivéve) a négy-leveles ívek első oldalán van az ívjelzés: a 9-ik lapon B₁, a 11-iken B₂, a 13-ikon B₃; a 3-ik ív 17., 19. és 21. lapjain C₁ C₂ C₃ jelzés van s így tovább a betűsor szerint egész Y₃-ig, mely a verses szöveg utolsóelőtti lapjának jelzése. A jó merített papirosra nyomott könyv nagyobbfajta ciceróbetűi könnyen volnának olvashatók, ha nem volna telides-tele sajtóhibával, melyeket alább mind felsoroltam.

A kiadás címlapján a könyvtató neve nincs jelezve, de mivel Kassán egy latin munka 1664-ben *Cajsoviae Typis Sussannae Severini*, 1665-ben pedig más négy *Sumptibus* vagy *Typis Johan. David Türsch* jelzéssel van ellátva, alig lehet kétségünk, hogy ebben az 1664—5-ben egyesült nyomdában készült a *Murányi Vénus*. A sajtóhibák azonban azt mutatják, hogy a műhely magyar szövegre hiányosan volt berendezve, szedői is idegen-ajkú emberek lehettek, a költőnek pedig nem volt módjában a hibákat kijavítani. A műhely nagy ABC-jében nincs ékezetes betű, hosszú ó betűje is kevés van (az egész könyvben alig százszor fordul elő), az ö, ő, ü, ú pedig (a címlap Füleki és fő szavait kivéve) mindig o és u-vel van szedve; á és é betűjök van, de — mint a címlap is mutatja s ilyen hiba tömördek van a szövegben — nem ott használják, a hol kellene, úgy hogy igen sokszor kétértelművé vagy értelmetlenné válik a szó, pl. *iratot* (iratott helyett), *tóré* (tóre h.), *maris* (már is h.), *talallyák* (találják h.), *mell bajjal* (melly bajjal h.), *tűzell* (tűzzel h.), *szokott* (szókot = szókat h.), *farát* (fáradt h.), *hatra* (hátra h.), *rendel* (renddel h.), *Étél* (Étel h.), stb. Növeli az olvasás nehézségeit a helyesírás következetlensége, több régisége s néhány régi betű is, pl. a *cz* még több-

szőr cs értékű, az *y* nemcsak az *l*, *n*, *g*, *t* lágyítására szolgál, hanem *i* és *j* értékű is (uyság, kézyját — viszont: gjanóság, giapiu stb.); régi jelek az *f*, *β*, *c*, *ϕ* és *è* az *s*, *sz*, *k* és *é* hangok-jelölésére (pl. fok, fzáz, nyakoc, fzóckall, kezében, — de: erőfegget stb.), de mindez nagyon következtelen. A képzett és ragozott szók írását nézve, a könyv (s nyilván a költő) orthographiája általában phonetikus, de százával találjuk a legpontosabb etymologikus írást ugyanazon szókban is — pl. készség és késség, nehézség és nehésség, nemzetség, barátság, de: szetz (szedsz) jutcz, tuttz (tudz), tarcs, ejcsenek stb. Még legkövetkezetesebb a felszólító mód és birtokjelző *j* hasonítása: adgya, uttya, élyenek stb. Az egykorú olvasók hozzá voltak szokva a nyomdák tökéletlen írásaihoz, s ha valahol feltűnőbb értelemzavaró hibát találtak, a maguk példányában kijavították. (Igy tett a *Murányi Vénus* egyik XVII. századi tulajdonosa is, l. alább a jegyzetekben.) Itt a szövegben a helyesírásnak minden következtelenségét meghagytam s csak a nyilvánvaló sajtó- és íráshibákat javítottam ki, ezt azonban a jegyzetekben mind fölemlíttem.

A *Murányi Vénus* első kiadása a kor szokása szerint kétségkívül az irodalomkedvelő Wesselényi Ferencz és Széchy Mária költségén jelent meg, nem sok, de mindenesetre néhány száz példányban; azonban a kiadást követő félszázad alatt, a török háborúk és nemzeti fölkelések zivataros idején sok elkallódott belőlük, a többi pedig — a könyv másfél századon át a legkedveltebb olvasmányok egyike lévén — a kézzől-kézre adásban elrongyollódott, úgy hogy már a XVIII-ik században is ritka volt, s azok közül, a kik írnak róla, alig hárman láthatták az eredeti kiadást: az idősb Ráday Gedeon és Kovásznai Sándor marosvásárhelyi professor, a kik Gyöngyösi összes költeményei kiadásának tervével foglalkoztak, és Verseghy Ferencz. Ma már csak két példányról tudunk: egyik a marosvásárhelyi ref. collegium könyvtaráé; az F_2 jelzésű laptól a H_2 jelzésűig a lapok alján be van jegyezve régi tulajdonosainak neve: RSzom | bathi | Ist | ván | mpr. | és Fia | RSzom | bathi | Mik | lósé |. Valószínű, hogy ez a példány került később Kovásznaihoz. Erről a példányról készítettem, mint akkor egyetlen ismert példányról, a *Murányi Vénus* nagy kritikai kiadását. (Bevezetéssel, szövegjavító jegyzetekkel, név- és tárgymutatóval s teljes szójegyzékkel ellátva megjelent a Magy. Tud. Akadémia kiadásában, Budapest, 1909.) — Azóta előkerült a Berzeviczyek

szepes-nagylomniczi könyvtárában volt (Századok, 1897. 553. 1.) második példány, mely jelenleg báró Prónay Szilveszter nógrád-acsai könyvtárában van. — A harmadik példány, mely id. Ráday Gedeon egész könyvtárával a pesti ref. collegium könyvtárába került, s melyet Acsády Ignác *Széchy Mária életrajza* kiadásakor (1885.) még használt, 1892. óta már nem található ott. Szabó Károly *Régi Magyar Könyvtára* (1879.) csak az 1. és 3-ik példányt említi; nem lehetetlen azonban, hogy mint a 2-ik helyen említett, valamelyik régi családi könyvtárban még lappanghat egy-egy példány.

A *Murányi Vénus* első (1664. évi) kiadása már a XVII. század végén nagyon ritka lehetett és sok olvasó már legfeljebb kézirati másolatból ismerte a költeményt. Ez indíthatta Gyöngyösi egyik tisztelőjét a hirhedtté vált 1702-iki kolozsvári kiadás közrebocsátására, ilyen czímmel:

Marsal Tarsalkodo Muranyi Venus. Avagy Annak Emekete: Miképpen a' Méltosagos Groff Hadadi Veselenyi Ferencz Magyar Ország Palatinuffa, akkor Füleki Fő Kapitány, a' Tekéntetes és Nags Groff Rimai Szetsi Maria Affzonnyal, jóvendőbéli házafságokról való titkos végezése által tsudalatosképpen megvőtte a' Hires Muranyi Varat. Mellyet irt vólt ugyan ő Nagyságok Komornikja *Gyöngyösi Istvan* Magyar Verseken szerevén. *Mostan pedig újjabb meg-jobbításával a' Verseknek kibotsattatott Kolosvaratt.* Nyomtattatott MDCCII. Esztendőben.

Mivel Gyöngyösi ekkor még élt (+ 1704. júl. 24.), azt lehetne hinni, hogy «a verseknek újabb megjobbításával» készült kiadás tőle ered, annál inkább, mert élete utolsó tizedében igen tevékeny költői munkásságot fejtett ki, 1690—1700-ig adván ki munkái java részét. De mint egyik akadémiai felolvasásomban (*Gyöngyösi István főműveinek új kiadása.* Budapesti Szemle 1905. okt. füz.) és a *Murányi Vénus* akadémiai kiadásának bevezetésében (1909. XXVII—XXXV. 1.) bőven kimutattam, Gyöngyösi akkor már annyira elöregedett, hogy a vármegye 1701-től kezdve a hivatalos iratok leírására is fiát rendelte melléje segítségül; az 1690—1702. évekbeli elégtelenség miatt nem is lett volna időszerű a költemény új kiadása, ha pedig már ki akarta adni, semmi oka sem volt a kedvelt könyvet annyira kifogatni eredeti szépségeiből, sem arra, hogy a távoli Kolozsvárott adja ki, holott a *Murányi Vénust* kivéve, összes munkáit a közeli Lőcsén, a jóhírű Brewer-czégnél nyomatta.

A *Murányi Vénus* akadémiai kiadásában a *Szöveg-eltérések*

és javítások című jegyzetekben (173—254. l.) sorról sorra összeállítottam azokat a «jobbítások»-at, melyekkel a kolozsvári kiadó az eredeti szöveget annyira megváltoztatta, hogy annak sok szép jelzője, költői kifejezése, érdekes régi szava ment veszendőbe, a szórend megváltoztatása miatt felbomlottak a legerősebb inversiók s a sorok hangzatos rhythmusa, a szók fölcserélése s a központozás miatt zavarossá vagy teljesen érthetlenné váltak egész sorok és versszakok, továbbá hiányzik az 1702-iki kiadásból 46 olyan versszak, mely az 1664-iki kiadásban megvan, viszont közbetold a kiadó olyan (a III. rész egy helyén nagyon ízléstelen) versszakokat, melyek az első kiadásban nem voltak. Gyöngyösi semmi esetre sem rútíthatta így el kedvelt költeményét; de azt is nehéz föltennünk ép érzékű emberről, hogy szándékosan vigyen bele annyi értelmetlenséget a sajtóhibái és különleges helyesírása mellett is eléggé olvasható, értelmes szövegbe, és ok nélkül egész lapokat kihagyjon az eredeti szövegből s így e hézagokkal növelje a szöveg érthetlenségeit. Azt kell tehát hinnünk, hogy a kolozsvári kiadó nem is látta az eredeti kiadást, hanem valami régi, elrongyolott vagy a sok másolással megrontott s részben már átdolgozott kéziratot használt, melynek hézagait azután pótolta a maga és kora ízlésének megfelelő változtatásokkal. Ez a kiadó, mint a címlapot követő s Gyöngyösit magasztaló versek címének kezdőbetűiből már Kovásznai észrevette (Rádayhoz írt levele 1790. jan. 12. *Figyelő*, 1876.): *Tétsi Zachariás* volt, kit a *Murányi Vénus* kiadásában végzett munkájáért «igen sületlen elméjű ember»-nek mond. Verseghy Ferencz is megbotránkozva írja (*Mi a poézis?* stb. 1793. 31. l.): «Valahány szó, melly a' kolozsvári kiadónak agyvelejéből származik, annyi szentségtörés, annyi méreg-forrasztó kábaság.»

Sajnos, ezt kívülök nagyon kevesen tudták s így történt, hogy teljes két századon át (1702—1904.) a kolozsvári kiadás elrontott s teljesen hamis szövege forgott újabb meg újabb le nyomatokban az olvasók kezében, s az szolgálta alapjául a *Murányi Vénus*ról írt sok nyelvészeti, æsthetikai és irodalomtörténeti fejtegetéseknek is — irodalmunknak nem csekély kárára. Az 1702-iki kolozsvári kiadás, melyből Szabó Károly már csak két példányt ismert (*Régi Magy. Kvtár* 1652. sz. alatt), hamar elfogyhatott, mert a XVIII. század folyamán majd minden évtizedben újra meg újra kiadják a kolozsvári romlott szöveget.

Igy jelent meg a 2-ik hamisított kiadás 1725-ben Budán

«Landerer János Sebestyén által», annyira híven az előbbi után, hogy még az is a címlapon maradt: «Kibocsáttatott Kolosváratt.» Rajta van ez még a 3. és 4-ik romlott kiadásokon is.

A 3-ik «Nyomtatott Budán, Nottenstein János György által 1730. Esztendőbn.» Egyetlen példánya a Ráday-könyvtárban. Az ajánlólevél kelte Gyöngyösinél «1664. Boldogasszony hava 27.» 1702. és 1725-ben már csak az évszám maradt meg, 1730-tól kezdve minden kiadásban egész Dugonicséig, már 1674-re változott. Ennek a kiadásnak végén laptöltelékül egy tíz versszakos latin vers van: *Cantio de aeternitate*, melyet aztán a későbbi kiadások szintén lenyomatnak.

A 4-ik hamisított kiadás 1739-ben Budán «Nottenstein(n)é özvegnél nyomtatott»; alakra (kis 8-adrét) teljesen egyező az előbbiekkal, de a szöveg sajtóhibái egyre növekednek. Itt szedték a költő ajánló-levelének «sok értetlen *csócselék*» szavát először «*csócsómék*»-nek, mely aztán egész Dugonics kiadásáig megmaradt.

Az egyre rosszabbodó szövegű kiadásból az 5-ik 1751-ben jelent meg, a címlapon már elmaradván a «Kolosváratt», ekkép: «kibocsáttatott és nyomtatott Budán Nottenstein Veronika özvegnél».

A 6-ik szintén Budán «Landerer Leopold Ferencz által 1767. Esztendőben», — a 7-ik a nyomtatás helyének és a könyvnyomató nevének megjelölése nélkül 1775-ben jelent meg.

Nem lehetetlen, hogy a század végeig még mindig nagyon kedvelt és olvasott könyvből hely és év nélkül a vidéki sajtók valamelyikéből is került ki még egy-két eddig ismeretlen kiadás, de a Toldy Ferencztől (Gyöngyösi életrajzában) s utána másoktól is említett 1729. és 1771-ik évi kiadásoknak sem a könyvtárakban sem a könyvészeti munkákban semmi nyoma.

A XVIII-ik század végén előbb id. Ráday Gedeon, majd Kovásznai Sándor tervezték Gyöngyösi összes költeményeinek kritikai kiadását, de mielőtt tervüket megvalósíthatták volna, 1792-ben mindketten elhaltak. Ekkor Fűskúti Landerer Mihály fogta fel a tervet s Dugonics Andrást kérte fel, hogy «a munkára való ügyelést vállalja magára». Ez igyekezett is lelkiismeretesen megfelelni a feladatnak, s így jelent meg 1796-ban: *Gyöngyösi Istvánnak Költeményes Maradványai* stb. cím alatt «Posonyban és Pesten, Fűskúti Landerer Mihály költséggel és bötüivel» az a két vaskos kötet, mely a költő itt megjelent hat munkájára nézve

több tekintetben mindmáig forrásul szolgál. A *Murányi Vénus* kiadása azonban (a II-ik kötetben) az eddigiéknél is rosszabb, mert mint maga elmondja a bevezetésben, az első kiadást minden fáradozása mellett sem tudta megszerezni, sőt a későbbiekből is csak az 1767. és 1775-iekéket. Panaszkodik is, hogy ezek «temérdek hibákkal vannak tele»; ezek számát aztán még szaporította azzal, hogy önkényesen «megjobbította» az értelmetlen helyeket, s így az 6. kiadása tulajdonkép a 7-ik romlott kiadás. (Főbb javításait felsoroltam a *Murányi Vénus* akadémiai kiadása «Szövegeltérések» cz. jegyzeteiben.)

A XIX. század elejétől kezdve a változott irodalmi ízlés mind jobban háttérbe szorította s az újabb költők sikerei csaknem egészen elfeledtették Gyöngyösi költészetét. (L. bővebben e kötet bevezetésében.) Toldy Ferencz egyetemi előadásai (1853/4.), majd Arany János írói arcképe (1863.) újra ráirányozták az irodalom figyelmét, s mivel Dugonics kiadása már alig volt kapható, Toldy *A magyar nemzet classicus írói* című vállalatban *Gyöngyösi István válogatott poétai munkái* cím alatt (1864.) két kisebb kötetben kiadta legalább három eredeti munkáját, de a *Murányi Vénus* ismét a régi hibákkal, a mennyiben — bár a címlap szerint «az eredeti kiadások alapján» dolgozott — az 1702-iki kolozsvári kiadás után készült 1725-iki budai kiadást nyomatta le. Ez tehát Dugonicsé után a 9-dik romlott szövegű kiadás. Nem számítva a szemelvényes kiadásokat, bár 1888-ban Acsády Ignác (*Egyet. Phil. Közl.*), 1904-ben Sz. K. (*Irodört. Közl.*) Versegly F. nyomán felhívják a figyelmet, hogy az első kiadás nagyon különbözhetik a későbbiektől (közelebről egyikök sem vizsgálta meg): mindemellett 1904-ben 10-edszer is megjelenik a hibás szövegű *Murányi Vénus*, a mennyiben a Wodianer-féle *Remekírók Képes Könyvtára* című vállalatban újra lenyomatták az összes romlott szövegű kiadások forrását, az 1702-iki kolozsvári kiadást.

Ez a 10-ik hibás kiadás azonban már az utolsó volt, mert 1905-ben a Franklin-Társulat *Magyar Remekírók* cz. vállalata III-ik kötetéül 1905. elején kiadásomban megjelent *Gyöngyösi István Munkái* cím alatt a költő két főműve: a *Murányi Vénus* és a *Kemény János emlékezete* az első kiadások alapján, Gyöngyösi életét és egész irodalmi működését méltató bevezetéssel. Az igazi *Murányi Vénus*nak tehát ez tulajdonkép csak 2-ik kiadása. Mivel azonban a vállalat kötetei egyenkint nem voltak kaphatók, hozzáférhetőbbé vált a 3-ik hiteles szövegű kiadás, melyet az *Olcso Könyvtárban* (1430—4. sz.) adtam ki 1906-ban,

bevezetéssel és magyarázó jegyzetekkel. Amaz a nagyközönség, emez főképp az iskolák céljaira készülvén, a szöveg jórészt a mai helyesírás szerint átírva jelent meg, egyébként megőrizve az eredetinek minden nyelvi sajátosságát. A M. Tud. Akadémia irodalomtörténeti bizottsága tehát 1907 őszén megbízta e sorok íróját a *Murányi Vénus* kritikai kiadásával. Így jelent meg ennek 4-ik hiteles szövegű kiadása az 1664-iki kiadáshoz a lehetőségig híven, szövegkritikai jegyzetekkel, teljes szótárral s a költői mű harmadfél százados történetét összefoglaló bevezetéssel. (I—LV. lapnyi bevezetés után a címnap fac-similében s a szöveg 1—172. lp., jegyzetek és szótár 173—456. l. A M. Tud. Akadémia kiadása, 1909.)

Mint e kiadásom bevezetésében — a korábbi hibás adatokkal és számításokkal szemben — megállapítottam, Gyöngyösi csak [1657-től kezdve jutott Wesselényi és Széchy Mária közelebbi ismeretségébe, a midőn (valószínűleg az ő pártfogásukkal) elnyerte a jogi képzettségénél fogva neki való füleki seregbiróságot, de e mellett folytatta ügyvédi gyakorlatát is, s többször eljárta a gyűléseiket Füleken tartó Pest, Nógrád és Heves vármegyék megbízásaiban is. A várórségben és tisztikarban akkor még több szemtanúja élt Wesselényi Ferencz, az egykori füleki kapitány 1644-iki híres murányi kalandjának, melynek révén nagy vagyonhoz jutott és magas méltóságokra, ép akkoriban (1655.) már a legmagasabbra, a nádori székre emelkedett. Egykori fegyvertársai bizonyára sokszor megemlékeztek a régi jó időkről (az ajánló-lev. szerint: «dicsiretes emlékezete még eleven sokaknál»), s apróra elbeszélték a murányi vár fortélyos elfoglalását. Gyöngyösi tehát közvetlen forrásból ismerhette meg nemcsak a történetet, hanem ennek szereplőit is, s ha előbb nem, 1657-ben, midőn Hevesmegye küldöttségével először ment a nádori udvarba, annak főhőseit is alkalma volt megismerni. Az őrség tisztjei bizonyosan tudták, hogy a «seregbiró» hivatalos dolgaitól szabad idejében nemcsak olvasgatni szereti a költői munkákat, hanem maga is írogat verseket; az ő mulattatásukra írhatta a *Mars és Bacchus viaskodását*, az ő hasznukra a *Jó vitézek tükörét* s más kéziratban maradt és elveszett munkáját, s az ő biztatásukra foghatott a *Murányi Vénus* írásához is. De mivel ajánló-levele szerint a «históriát költői tollakkal is kívánta szárnyazni» s «alkalmatlan helye és elégtelen készülete» is akadályozta a munkában, Füleken az 1657—60. években kezdett és «sokszor félbenszakasz-

tott» költeményét csak évek múlva fejezhette be, akkor, midőn már a nádor szolgálatába jutott, a miben része lehetett a készülő költeménynek is. Ez — mint az idézett bevezetésben kimutattam (IX. s köv. l.) — az 1663-ik év derekán vagy őszén történt s pár hónap múlva, télvíz idején, elkísérte a már akkor sokat betegeskedő nádort a «stubnyai hévvíz»-re. Itt aztán volt ideje és alkalmá magától a főszereplőtől megtudni néhány addig nem ismert részletet, elkészítenie a költemény befejezését s így e «toldozásokkal — dolga végeig ballagnia». Megírván az ajánlást is, még Stubnyáról küldhette el a könyvet Kassára a könyvnyomtatóhoz.

Hogy Gyöngyösi szemtanuktól és szereplőktől, sőt magától a nádortól hallhatta a történetnek minden fontosabb részletét, arra nézve más bizonyíték is van. A murányi vár regényes elfoglalását kevéssel annak megtörténte után, egész terjedelmében elbeszéli *Jean de Laboureur*, ki a francia követséggel Varsóból hazatérőben, 1646 tavaszán Pozsonyban megismerkedett Wesselényivel s ez maga beszélte el neki a történeteket. *Laboureur* a másoktól is megerősített elbeszélést aztán *Histoire des Amours du Conte et de la Comtesse Vesseleny* cím alatt mintegy húsz lapon részletesen elmondta s lengyelországi útjáról szóló jelentésében ki is adta 1647-ben. Mivel Gyöngyösi és *Laboureur* előadása nemcsak egymással, hanem mindenben megegyezik a hivatalos kútfőkkel (l. Acsády I. *Széchy Mária életrajzát* 1885. 93. s köv. l.): Gyöngyösi jó okkal nevezte költeményét «historiá»-nak, mert valóban a történeti valóság hű előadására törekedett, a minthogy annyi élő tanúja lévén az eseménynek, nemcsak a fő-, hanem a mellékes dolgok előadásában sem igen térhetett el a történettől, s nem is ennek szabad alakítása, hanem mythologiai sallangokkal való feldíszítése és a szebbnél szebb leíró és lyrai részletek közbeszövése által igyekezett költői zománccot rakni a történetre. (Az Ovidiusból kölösznözött helyeket részletesebben l. Rupp K. *Ovidius és Gyöngyösi cz. értekezésében*. Egyet. Phil. Közl. 1891. Bartal A. *Találkozások a classikus és modern költészetben*. U. o. 1894. Maurer M. *Gyöngyösi Istvánnak Ovidiusból vett hasonlatai*. U. o. 1895.)

Az alábbi jegyzetekben csak az 1664-iki kiadáshoz viszonyítom a szöveget, az 1702—1904-iki romlott kiadások főbb hibáira nézve utalok a *Murányi Vénus* akadémiái kiadására, a hol a *Szövegeltérések és javítások* című jegyzetekben ez utóbbiak is fel vannak sorolva.

ELSŐ RÉSZ.

2—2. Colchosnak — így hangzik össze a rímekkel s így fordul elő: I. 140—1. is. *Páris Helenának* 138: Colchus.

4—3. *Trójában* — az első kiadásban (1664.): *Torjában* — sajtóhiba.

9—2. *Szécsi* — 1664: SZECI — sajtóhiba.

14—4. *éjjül* — *meg* — 1664: éjjül még — sajtóhiba.

15—4. *Rákóczit* — 1664: Rakoczit, de a 17—1. és a széljegyzetben Rákoczi; u. o. *Csaszar* — *Kiraly*, *zaszlok* stb.

16—2. Az 1646. évszám tárgyi tévedése a költőnek, mert I. Rákóczi György fölkelése s Murány várának bevétele 1644 nyarán történt.

19—25. vsz. *Az hirnek lakóhelye*. A hét vsz. szabad fordítása Ovid. *Metam.* XII. 35—58. sorainak.

21—2. *Sibongnak* s alább: sákmán, posdul, visgál, sengék stb. szókbán az s mindig zs értékű.

26—1. *párt-ütések* — 1664: párt-vetések sajtóhiba, melyet már az egykorú javító is kiigazított; alább (38—2.) 1664-ben is: *párt-ütés*.

26—3. *kevesnek* — 1664: kevelnek sajtóhiba.

31—1. 1664-ben egy szótag (az) hiányzik, melyet már az egykorú javító így pótol.

31—3. *harcsokon* — 1664-ben így, egyebütt mindig *cz*-vel.

33—1. 1664: *Hijában: rögzött meg* hibás, a mjt már az egykorú javító: *Hijában: meg-rögzött*-re igazított, mert így függ össze a szöveg értelmével.

34. vsz. A visszavonás káros voltára nézve v. ö. *Kem. Ján.* III—II. 10. vsz.-val, idézve feljebb a *Jó vitézek* 17—4-hez írt jegyzetben.

35—2. *sugott* — 1664: 7ugott-ban az első betű sajtóhiba, az egykorú javítás: *fogott* pedig önkényes javítás; jobban odaillenek *huzott*, de ez is önkényes javítás volna, azért legegyszerűbb javítás az értelmileg rokon *összesug*-ból: *sugott*, mely a rímekkel is legjobban egybehangzó.

37—3. *favzott* — 1664: favzott sajtóhiba.

38—3. *Moh* = mohó, a régi irodalomban egyedül álló rövidítés.

39—3, *töll-fa* = tölgyfa. *Kem. Ján.* II—III. 34: tölgy szál (kéziratban: töll száll), II—IV. 78: erős tölgy (kéziratban:

völgy íráshiba), II—IX. 30: tölgy szállát; de Zrinyinél *Id.* 4. 14. és *Obs. Szig.* I. 83. V. 66. *tölfa* és *tölyfa*, mely alakok a dunántúli népnyelvben ma is általánosak.

46—4. *éh Ráró* = éhes; a régi irodalomban elég gyakori. *Kem. Ján.* II—V. is: éh ráró.

50—3. *töre* — 1664: *töré*, a mi *töré*-nek volna olvasható, de a szöveg értelme szerint sajtóhiba, mely helyesen csak *töre* lehet.

51—53. vsz. Wesselényi jellemzését v. ö. *Kem. Ján.* III—II. 24—34. vsz.-ban Kemény János jellemzésével. Mindkettőben egy XVII. századi lovag ideálját rajzolja meg a költő.

60—2. *Világ négy része* — 1664: nagy sajtóhiba, melyet már az egykorú javító kiigazított.

60—3. *Wesseléni* — 1664: WESSELNI sajtóhiba.

72—3. *nyugat, s-keletnél* — 1664: *nuygat, s-kelletnél* sajtóhibák.

76—4. *vitézi* — 1664: *vetézi* sajtóhiba.

78—1. *Groff Bethlehem* (79—1. és 80—2. is). *Kem. Ján.* III—II. 12. 14. 29. III—V. 118. szintén így. A *Bethlen* névnek ez a teljesebb s akkoriban elterjedt alakja a fejedelem egyik egykorú arczképén kétszer is megvan, a köriraton így: *Bet'lehem Gabor Elect. Rex Hungariae etc.* s az aláírásban: *Gabriel Bethlehem.* (L. Szilágyi S. *A magyar nemzet története.* VI. 281. l.)

82—1. *Lachesis.* A görög mythológiában az emberi végzetet jellemző Moirák közül *Clotho* szövi guzsalyán az élet fonalát, *Lachesis* ezt tovább bocsátja, *Atropos* pedig ollajával a fonalat elmetszi. Gyöngyösi fölcseréli őket: nála *A.* az élet fonója és *L. fordította ollóját.* Ugyanígy *Kem. Ján.* II—V. 55: *L.* késik ollójával. III—V. 18: *L.* készíti ollóját *K. F.* élte fonalához.

83—4. 1664: *Részesüle* sajtóhiba; az utolsó *e-t*, mely a sort egy szótaggal kelleténél hosszabbá teszi, már az egykorú javító törölte.

84—2. 1664: *verő* szintén sajtóhiba, az *ő* itt is fölösleges.

85—2. *Teli* az utakat sok veszély (alább 87. vsz. *Tellyesek* az utak.) *V. ö.* a *Daed. Templ.* III. 4. vsz.-hoz írt jegyz.

85—3. *s-megy* — 1664: *s-még* sajtóhiba.

87—4. *S-irtya akatt uttyát* — 1664: *okatt* sajtóhiba; értelme: elakadt, megakasztott. *V. ö.* III. 44.: *irtyák s-nyesik* szoros *uttyát.*

96—4. *Et(th)re* — 1664: *Etre*, de a *t* feje kopott s így *f*, *r* vagy *t*-nek egyaránt olvasható; mivel a szövegben itt a porkoláb családi nevééről van szó, legvalószínűbb az *Etre*-javítás, mert akkor élt az *Etthre*-család s Gyöngyösi később (1697) Rozália nevű lányát is ennek egyik tagjához: Kálnói *Etthre* Lászlóhoz adta nőül.

98—1. Wesselénre — 1664: WESSFLENRE sajtóhibával.

101—1. *Ezt szállyam-é én meg* — 1664: *szállya mé* sajtóhiba.

103—1. *kudarczát* — 1664: *kuvarczát* sajtóhiba.

110—4. *lelne* — 1664: *lenne* sajtóhiba.

114—2. *vetrengéssel magadat terheled* — (az előbbi vsz.-ban rajzolt éjjeli-nappali nyugtalanságra vonatkoztatva). A *vetrengés* ritka szó, mely eddig egyedül az 1664-iki kiadásban fordult elő és sajtóhibának látszott; de mivel a Gosztonyi-codex *Az igaz barátság tüköre* című kéziratában (l. alább *Scena VIII. 19—2.*) szintén előfordul, tisztán olvasható s ugyanolyan értelmű, többé nem tekinthető sajtóhibának az 1664-iki nyomtatás szava. Jelentése mind a két helyen annyi, mint lelki hánykolódás, gyöt-rődés, kínlódás. A Nyelvt. Szót. s az egykorú és régibb szótárak nem ismerik. Régente, úgy látszik, gyakoribb alakja volt a szónak: *verteng*, *vertengés*, melyek egészen hasonló jelentésben fordulnak elő Balassi Bálintnál (Szilády Á. kiadása, 1879.):

Szerелеmben ő utána *vertengjek* egyedül. (XXXIX. én. 6. vsz.)

— nagy kínomban, kiben szép Julia engem *vertengeni* hágy.

(LIV. én. 2. vsz.)

A *verteng* és *vertengés* előfordul a Winkler-, Nádor- és Gömörycodexekben is (az utóbbi kettőt a Ny. Sz. is idézi). — Ezekkel a szóalakokkal mindenesetre rokon nemcsak hangzásban, hanem jelentésben is: a *fetreng*, *fetrengés* (Moln. Alb.-nél: involutio, volutatio), de ez a két szó sem a *Mur. Vén.*-ban, sem az *Igaz baráts.* kéziratában nem fordul elő; előfordul azonban az a utóbbinak már első kiadásában (Act. I. 54. vsz.) *fetréngsz* és *Kem. Jún.* 1693-iki kiadásában s az ennél régibb Gosztonyicodexbeli kéziratban; így I—II. 23:

Sem alszik, sem vigyáz, csak *fetreng* ágyában.

U. o. II—II. 52: *fetrengni* vérében; II—IV. 31: Ott *fetreng* halálos bánatban. Alakváltozata ennek is van, Molnár Alb. (Diction. Ung.-lat): *fertengec* volvor, *förtöngöc* voluto me in coeno, *förtöngés* volutatio.

114—4. *kedvedet* — 1664: *kedveded* sajtóhiba.

115—3. *lángot vén* — 1664: *lángon vén* sajtóhiba.

117—1. *Az Márvány-kövekre* — 1664: *Az Murány kövekre*, nyilvánvaló sajtóhiba; a szöveget talán nem is értő szedőnek már rájárt szeme-keze a sokszor előfordult *Murány* szóra, melyet már az egykorú javító a szövegbeli értelemnek megfelelőleg igazított ki.

120—4. *Cainnak meg-csünt áldozattya* = lelohadt, hamvadó tűzű. (A későbbi kiadásokban a *meg-szünt* javítás helytelen.) A *Nyt. Sz.* csak egyetlen példát idéz, azt sem a régi irodalomból, hanem B. Szabó D. *Magyarság Virágiból*, mely pontosabban így van (182. I. 27. sz.): «A sok gond miatt fonnyad, tsünik a' szíve.» De ismeri a szót Moln. Alb. *Dictionariuma*, melynek magyar részében *csünni* = languescere, tabescere stb. A *Kem. Ján.* II—II. 53-ban: Mikor már a Mársnak *megszünt* áldozattya (a Gosztonyi-codex kéziratában is *megh-szünt*) más jelentésű, t. i. *véget ért* a mészárlás.

122—1. *Wesselén-is* — 1664: *WESSELN-is* sajtóhiba.

128—2. *hoggy (ő) mennyen* — 1664: *hoggy mennyen*, de így a szótagszám kevés; e hiányt már az egykorú javító «eő» közbeszúrásával pótolta.

132—4. *közöttü(n)k* — 1664-ben (n) nélkül, de a szöveg értelme amúgy kívánja.

137—4. *ové* — *Carthago* — 1664: *ové* — *Chártago* sajtóhibák.

138—139. vsz. *Demophon és Phyllis*. V. ö. Ovid. *Phyllis Demophoonti* cz. heroidájával.

138—2. *Noha* — 1664: *Hoha* s. h.

140—144. vsz. *Jason és Medea*. V. ö. Ovid. *Metam.* VII. 395.

142—1. *leselkedett* — 1664: *leseskedett* s. h.

147—1. *kinék* — 1664: *kinak* s. h.

149—1. *tüz ben-lészen* (egykorú jav. is így) — 1664: *tűzben lészen* s. h.

152. *szélj. meg-vételére* — 1664: *meg-vitelére* s. h.

153—4. *Vigyázzon* — 1664: *Vigyaszon* s. h.

155—2. *v(á)ra* — 1664: *v. ra*; a hiányzó *á-t* már az egykorú javító pótolta.

159—1. *Szárnya, tüze s-nyila van* az szerelemnek — 1664: *Szárnya, tüze nyilván*; a sajtóhibát már az egykorú javító észrevette s *nyla van* javítással a hiányzó szótagszámot

is pótolta; ezt az egyedül helyes értelmet megerősíti a 160. vsz. is, mely részletezi a szerelem *szárnyait*, *nyilait* és *tüzét*.

159—3. *Széles* — 1664: szélesz s. h.

164—3. *Marpesus hegyi érczek* — l. bővebben az *Igaz baráts.* Scena VI. 57. vsz.-hoz írt jegyzeteket.

167—3. *madarak* — 1664: madárnak-ban az *n-t* már az egykorú javító törölte.

176—1. *szögletin* (egykorú jav. is így) — 1664: szögletm s. h.

177—1. az fekete gyász *czondorlot* rondgyával. V. ö. *Kem. Ján.* II—V. 28: köz tzondorában rondjosen.

182—1. Az *nyukhatatlanság éjjel s-nappal löt, s-fut* — 1664: s-nappal *let s-füt* sajtóhiba, mely az egykorú javító figyelmét is elkerülte. A szövegben a megszemélyesített *Nyughatatlanságról* lévén szó, a sor csak ekkép nyer helyes értelmet. V. ö. *Kem. Ján.* II—VII. 19. vsz. az 1693-iki kiadásban szintén sajtóhibával: Simon és Ferencz is — *Lát 's fut*; a Gosztonyi-codex régibb (nem Gyöngyösitől eredő) kéziratában pedig: *Lett s futt*, melyhez hasonló íráshiba sok van a másolatban. *Csalárd Cupido* III. 39: *löt-s fut*.

185—2. szép *felserdült* halmoc (tárgyra vonatkoztatva a régi irodalomban is ritka).

186—2. *Ragyagó* — 1664: *Ráygago* s. h.

187—189. vsz. *Cupido nyilánac ereje*. V. ö. Ovid. *Metam.* I. 468—472.

196—3. *rettenvén* — 1664: rettetven s. h.

199—3. 4. *öröm—gyászból, fel-derült nap—homályból* Gyöngyösi kedvelt szólásai, melyek minden munkájában sokféle változatban előkerülnek. V. ö. *Daed. templ.* II. 30. IV. 16. s az *Igaz baráts.* sok hasonló kifejezéséhez írt jegyzetekkel.

201—3. *Tavasza—teledbüll* u. olyan kedvelt szólása Gyöngyösinek.

207—3. *Töb rész Historiám* — 1664: Töb rész az H. sajtóhiba, melyben a fölösleges *az* szót már az egykorú javító törölte.

MÁSODIK RÉSZ.

6—1. *ezeckell* — 1664: *eze ekell* sajtóhiba.

22—3. *csonka s-bénna* — 1664: csonkás bénna s. h. V. ö. *Márs és Bacchus.* 20. vsz. és jegyz.

35—1. *Szemben* — 1664: *S-zzemben*, de az előbbi lap alján: *Szemben*, tehát helytelen az egykorú javítás: *S-szemben*.

37—3. *Meg-kajonolná* ezt — az irigység, — (alább II. 342: az üdő meg-kajonlotta edgyütt lételünköt). A Nyelvt. Sz. egyetlen példája Póсахázinál 1666. Moln. Alb.-nél csak *kaján* et *kajon* — invidus ut Cain. V. ö. *Igaz baráts.* Act. X. 38: *Kain irigység.* *Kem. Ján.* I—III. 15: *kajon irigylés*.

43—2. *Meg-jelented* — 1664: *Meg-jelentem* s. h.; a sor és a vsz. értelme szerint második személy a helyes.

47—2. és 3. *sértődik—közzé* — 1664: *sértodik*, *kozzé* az ékezetek elhagyása s. h.

48—2. *Az sok te-monda közt.* V. ö. Gyöngyösi levelében Széchy Máriához 1669 máj. 4. «úgre bizony merő gyermeki *te-mondákból* származott gyanós gondolkodásokra — proscibáltattam». (Eredetije az Orsz. Lev.-tárban.) — *kel* — 1664: *kell* értelemzavaró s. h.

50—3. *S'egymástól* — 1664: *S-egy mással* s. h.

53—4. *(Vesz)élyekre* — 1664: *-élyekre*, de így a sor egy szótaggal kevesebb és értelmetlen is; az összefüggés szerint történt javítás megadja a helyes értelmet.

59—62. vsz. *Byblis és Caunus* szerelme. V. ö. Ovid. *Metam.* IX. 455—462.

66. vsz. Majd minden szava Ovid. *Metam.* IX. 522—7.-ből van fordítva:

Incipit et dubitat; scribit damnatque tabellas
Et notat et delet; mutat culpatque probatque
Inque vicem sumptas ponit positasque resumit;
Quid velit, ignorat, quicquid factura videtur,
Displicet: in vultu est audacia mixta pudori.

71—80. *Wesselényi levele Szécsi Máriához.* V. ö. Gyöngyösi fordításával Ovid. *Páris Helenának* cz. heroidájában.

95—2. *s-Nemes lakosi nemzetség* — 1664: *s-Nemes Iákosi nemzetség*; a középső szó sajtóhiba, mert *Iákos* nevű helység nincs; *Lákos* sincs, de *Lakos* ma is több van s ezek közt régente lehetett egy *Nemes-Lakos* is (a minő előneve ma is sok régi közbirtokossági helynek van) s azok egyikéből származhatott *Kürthiné*.

100—3. *Isten hozot(t), társ, jó szerencsésen* — 1664: *Isten hozot tars jó szerencsésen* — ékezeti és központosási sajtóhibák miatt nem elég világos. Alább 114—1. is: *társ*.

109—3. *erőszak* — 1664: *eroszak* s. h.

112—4. *r(e)ád* — 1664: *rád*, de így a sor egy szótaggal kevesebb, azért már az egykorú javító közbeszúrta az *e-t*.

113—4. *S-illyen* — 1664: *I-illyen* s. h.

114—4. *veszel* — 1664: *vesz el* — hibás, mert Wesselényi mind a négy sorban második személyben szól Nagy Jánoshoz, ezért *veszel* vagy *vész el-re* javítandó.

119—1. *szedet* — 1664: *szedett* hibás helyesírás miatt más értelművé válik.

120—4. *diszleti* — 1664: *diszteti* — értelmetlen. A Ny. Sz.-nek egyetlen példája Moln. Alb. *Calv. Tanításából*: *Hogyha az profeciának folyása és diszleti* (= *valor*) *vagyon kőzöttünc.*

132. *szélj. értésében* — 1664: *értéselen* sajtóhiba.

133—3. *pirulásban* — 1664: *pirulásben* s. h.

139—2. *kel* — 1664: *kell* értelemzavaró s. h.

158—4. *Sebes* — 1664: *Szébes* s. h.

161—2. *kocskája* — 1664-ben így, egyebütt mindig *koczka*.

165—4. *szint lele* — 1664: *szin lele* s. h.

166—2. *szelitséget* — 1664: *szolitséget* s. h.

173—2. *köszönti* — 1664: *könszönti* s. h.

176—4. *Peczétett vet* — 1664: *Peczetett, vet*. *Pecsetet* (180—2. is *cs*) *vet*; a kéziratban *vet* talán *uet* vagy *út*-nek volt írva (mert a *„pecsetet üt”* szólás a szokottabb) s csak a szedő hibás olvasása a *vet*, de mivel tiszta nyomás s így is van értelme, meg kellett hagyni.

180—4. *zokog* — 1664: *zogok* s. h.

185—4. *lángocskában* — 1664: *lángokkában*; mivel Pro-teus a monda szerint tűzzé is át tudott változni, a sajtóhibás szó a javítással (*k=cs*) értelmes szóvá lesz.

198—3. *vagyok* — 1664: *uagyob* s. h.

202—3. *Nympháddal* — 1664: *Nympháddal* s. h.

216—3. *Teszi az jó kezdet* — 1664: *Teszi, az jo kezdett* s. h., mert kétértelművé teszi a sort.

226—3. *csördülés len* — 1664: *csördülés len* s. h.

232—2. *Noha (az) szerencse* — 1664: *Noha szerencse*; a hiányzó szótagszámot (*az*) már az egykorú javító pótolta.

233—1. *el-tunik* — 1664: *el-tunik* s. h.

246—1. *üdünél* — 1664: *üdünél* s. h.

251—3. *nem is sokat hibál* = *nem sok híja, hibáz*; V. ö. *Kem. Ján.* III—VI. 112: *hibál a' kettője*; u. o. 117. (és II—VII. 40.): *hibál reménysége*.

252—4. *csökkentek* (l. alább 267—1 : meg-csökkent) — Moln. Alb.-nél: labescit, supprimitur; a Nyelvt. Sz.-ban csak *csökkenre* vannak példák.

257—1. *Mint Tygris el-lopot(t) kölkein busulván* (alább III. 64. is.) V. ö. a hasonló helyekkel *Igaz baráts. Act. X. 63—4.*-hez írt jegyzetekben.

259—2. *több (több) seb* — 1664: több seb s. h.; a hiányzó szótagot (több) már az egykorú javító pótolta.

260—2. *Menni* — 1664: mennyi s. h.

261—1. *ujjab rivadások lének*. V. ö. *Kem. Ján. III—III. 53*: trombita rivada.

263—4. *szágodással* (= szágoldással, száguldással) — 1664: az ékezetek elhagyásával így: *szagodással*. V. ö. *Kem. Ján. III—VI. 9. vsz. Szágodik a' lova* (a Gosztunyi-codexben: *Szagodik.*)

265—2. *atyád* — 1664: attyád s. h.

271—4. *ki-fejtözhssek*. V. ö. *Kem. Ján. II—V. 57*: Nehéz ki-fejtözsnem.

272—1. *fortély* — 1664: förtély s. h.

275—2. *gondolatban* — 1664: gondolatátban sajtóhiba, mely miatt a sor egy szótaggal hosszabb is kelletténél.

278—1. *Isten(ek)nek* — 1664: Istennek, de így a sor egy szótaggal kevesebb, azért helyesebb az egykorú javító közbetoldásával.

283—1. *Csak azt, hogy* — 1664: Csak azt. Hogy s. h.

285—3. *setétségét* — 1664: setézségét s. h.

287—2. *Vénusnak* — 1664: VENNSNAK s. h.

291—3. *Süvegét le-vevén* — 1664: Süvege le-venē sajtóhiba, melyet már az egykorú javító helyesen igazított ki.

293—2. *Kardokot* — 1664: kardokokot s. h.

293—3. *nyertessen* — 1664: nyeretessen s. h., így a sor hosszabb is volna kelletténél.

295—1. *palástott* — 1664: palásztott s. h.

299—3. *gyöng(y)étül* — 1664: gyöngétül s. h.

305—1. *para(s)zti* — 1664: parázti s. h.

307—4. *rutitcon az hálodatlanság* — 1664: rutticson az halodratlansutág sajtóhibák.

309—1. *hitemre* — 1664: hitenre s. h.

309—2. *atyádnak* — 1664: attyádnak s. h.

309—4. *Jó válaszsát várom* — 1664: Io válaszsát váron s. h.

- 310—4. *vig(y)en* — 1664: vigen s. h.
 314—4. *semmi* — 1664: *sammi* s. h.
 319—1. *hűségemért* — 1664: hűségimért s. h.
 319—2. *szerete(te)mért* — 1664: szeretemért s. h.
 319—4. *könyörgé(se)mért* — 1664: könyörgémért s. h.
 323—2. *nevet* — 1664: *nevek* s. h.
 336—3. *Phoebét* — 1664: Phábét s. h.
 351—4. *Fel-virad várt napja* stb. Gyöngyösi kedvelt kifejezése, melynek változatait l. *Daed. templ.* IV. 64—4. *Igaz baráts.* Act. I. 52—4. XVI. 8. 19. XVIII. 45. vsz.

HARMADIK RÉSZ.

- 4—19. vsz. *Az szerelmesnek és az vitézkedőnek egyenlő állapotja.* Az egész szakasz szabad fordítása Ovid. *Militat omnis amans* kezdetű híres elegiájának. *Lib. I. Amorum IX.*
 4—4. *régiség* = régi történetek, mythologia.
 10—3. *győzze* — 1664: *gőyzze* sajtóhiba.
 12—4. *nyilván* — 1664: *nyilyán* s. h.
 40—4. *pár tuggal* az fejek melekszik. (V. ö. I. 35: lug).
 Moln. Alb.-nél mindkettő: *lixivium*.
 45—50. *Daedalus* és *Icarus*. V. ö. Ovid. *Metam.* VIII. 185—220. és *Daedalus templ.* V. 44—72. vsz.
 54—4. *találmányra* — 1664: *talalmánnyra* s. h.
 61—4. *mutatt* — 1664: *muttat* s. h., mely az első kiadás rendes helyesírása szerint (60—2. is): *mutatt*.
 76—2. *szivett* — 1664: *szivvett* s. h.
 81—3. *Ficzek* — 1664: *Ficzék* s. h. — mint a 84—1.-ben, hol a rákövetkező három rím is ezt mutatja helyesnek.
 91—3. *izzatt* — 1664: *izzattt* s. h. V. ö. *Kem. Ján.* III—VI. 99. vsz. *Izzad vala vérrel* K. szablyája.
 94—2. *halló* = holló.
 97—3. *Fábián* — 1664: *Eabián* s. h.
 106—110. vsz. *Echo* és *Narcissus szerelme*. V. ö. Ovid. *Metam.* III. 370—399.
 108—3. *volt* — 1664: *molt* s. h.
 113—4. *kezekre esküdnek* — 1664: *ezekre*, melyet már az egykorú javító is így igazított helyre, a hogy különben III. 226. is előfordul.

- 115—2. *egymás közt* — 1664: egy mást közt s. h.
 121—1. *kedvesb* — 1664: kedvest s. h.
 129—3. *tekéntetekkel* — 1664: tekintetetekkel s. h.
 133—3. *Aszszonyomnak* — 1664: Aszszonymnak s. h.
 134—147. vsz. *Páris és Helena szerelme*. V. ö. Gyöngyösi ford. Ovid. *Páris Helenának* cz. heroidájában.
 136—2. *tudománt* — 1664: tudomány s. h.
 149—4. *győzőm* — 1664: győzőn s. h.
 156—3. *érének* — 1664: ér-nek s. h., a második é helyén álló betűt az egykorú javító írása olvashatatlaná tette.
 164—3. *bi zabi* (tót kifejezés) értelme: üsd, üsd agyon. A 4-ik sort v. ö. II. 257.
 168—3. *gyütotta* — 1664: gyutotatta s. h., melynek fölösleges szótagját már az egykorú javító törölte.
 170. szélj. *bujdosások* — 1664: bujdosalok s. h.
 171—1. *csörtölözést hallának* (l. alább III. 202. is) = csörtetést, zajt. Moln. Alb.-nél nincs meg, a Nyt. Sz.-ban megvan mint czímszó, de nincs rá példa.
 174—3. *sopánkodott* — 1664: szopánkodott s. h.
 185. szélj. *hágják* — 1664: *hagyak* (bár az y=j értelmű másutt is pl. váry, téry) az ékezetek elhagyása miatt is kétértelmű.
 189—4. *vesztességét* — 1664: vesztegségét s. h., a javítás szerint pedig másutt is (pl. 313—3.) előfordul.
 200—4. *ohaylott* — 1664: ohytott s. h.
 219. szélj. *nem táhattják* (= találhattják) tájdivatos; de lehet, hogy csak sajtóhiba; különben a Dunántúl ma is: *nem talom* = nem találom. (V. ö. 229—3: *tudd-é* = tudod-é?)
 221. szélj. *Solmosi* — 1664: Szolmosi s. h., egyebütt helyesebben: *Solymosi*.
 224—2. *lovainkhoz* — 1664: lovanikhoz s. h.
 232—2. *lakásul* — 1664: lakájul sajtóhiba, a kéziratban bizonyosan *lakáful* volt, az első és harmadik sor értelméből is nyilvánvaló, hogy *lakásul* a helyes.
 232—237. vsz. *Vénus és a rózsza*. V. ö. Ovid. *Metam.* X. 530—560. 730—735. stb.
 239—2. *sérelmeseb* — 1664: sérerlmeseb s. h.
 249—1. *Kevés szám szolgáit* (de feljebb 88: szép számú gyalogiát.) V. ö. *Kem. Ján.* III—I. 23: kevés szám hadával; III—IV. 16: kevés szám hada; de III—IV. 24: *kis szám* hadait.
 265—1. *Theseust várta* — 1664: Theseus várta s. h. —

A vsz. v. ö. Ovid. *Ariadne Theseo* cz. heroidájával és a *Daed. templ.* V. r.

286—1. *igyekezet* — 1664: *igyekezett* s. h., mert más értelművé teszi a szót.

296—4. *Ijettében* — 1664: *Jiettében* s. h.

335—3. *másüt(t)* — 1664: *másút* nem éppen s. h., bár

399—2. *másut*.

344—1. *kedvéjért* — 1664: *kedveért* s. h.

349—2. *Szöndi Matthé* — 1664: *szöndi Matthe*, u. o. a széljegyzetben is: *Szöndi Matthé*, ezért — bár 355—2. *Szondi* — s így a név ismertebb is, amazt kellett meghagynom.

355—1. *érczed* (1664-ben is) = *ércsed* helyett.

358—4. *szivekben* — 1664: *szivekbn* s. h.

367—1. *Aszszonyok* — 1664: *Aszszonyonyok* s. h.

369—3. *Hasonlót* — 1664: *hansolot* s. h.

372—1. *meg* — 1664: *mdg* s. h.

380—2. *Nehéz kén (az) várás* — 1664: (az) nélkül; a hiányzó szótagot már az egykorú javító így pótolta.

381—4. *De* — 1664: *Di* s. h.

382—3. *lángoknak* — 1664: *lángognak* s. h.

385—2. *ija* — 1664: *ya* s. h.

385—3. *volna is* — 1664: *voln is* s. h.

387—3. *Tysiphon* — 1664: *Tysipon* s. h. (az y = i).

390—4. *örökségét* — 1664: *örökségét* s. h.

390. *szélj. hűségének* — 1664: *hűségének* s. h.

391—4. *éllendőségéről* — egyedül álló alak mind a régi, mind az újkori irodalomban; jelentése a. m. *örökké élő*. V. ö. az aj. lev. 123. l.

394. vsz. *Annak körülírása*, hogy *soha*, a mit a költő egy csomó lehetetlen dolog felsorolásával tesz szemlélhetővé. Gyönyösinél (mint a népköltészetben is) kedvelt módja a kifejezésnek az elvont beszéd helyett. V. ö. *Helena Párisnak* 60. vsz.-hoz írt jegyz.

412—2. *dolgaihoz* — 1664: *dolhaihoz* s. h.

415—3. *arany* — *kénállya* — 1664: *anrany* — kónállya sajtóhibák.

417—2. *onnét* — 1664: *oonét* s. h.

IGAZ BARÁTSÁGNAK . . . TÜKÖRE.

Nyomatásban először 1762-ben jelent meg; e kiadás cím-lapjának hasonmását a szöveg előtt adtam, olvasása ez:

IGAZ BARÁTSÁGNAK, | ÉS | SZIVES SZERETETNEK |
TÜKÖRE, | MELLYBEN | MEG-IRATTATIK | **PHILOSTE-**
NÉSNEK | ÉS | FLORENTINÁNAK, | Egymáshoz való hűséges
szerelmek | egymásért való nagy szerentse próbálások, | végre
fok fzenvedések után fzerentsés Há- | zafságok, és őfzve-
kelések: | Ismét | **HERMIÁSNAK,** | Ezen dologban való nagy
szolgá- | lattya, Philosténéshez való ritka Példájú | nagy Ba-
rátsága, mellette ferény fzigalmatof- | sága, és érette baj-
vivása, mellyet régi irások | fragmentumából őfzve fzedezetett.
| Z. Sz. J. | Nyomtatott Pofonyban 1762. Elftendőben.

A kis 8-adrétű könyvecske a címlaptól kezdve végig lap-
számozva 128 oldalra terjed, de az ívek első fele is meg van
jelölve A_{1—5}, B_{1—5} stb. egész H_{1—5} ig. A címlap hátán hat
rövid idézet van magyarul és latinul (Cicero, Seneca és ó-szö-
vetség), mind a barátságra és szeretetre vonatkozik. A 3. és
4-ik oldalt a kiadó következő ajánlata foglalja el:

Nemes Nemzetes és Vitézlő

Ambrus Gábor Uramnak.

Tekintetes Nemes Nógrád és Gómór Vármegyéknek Juratus
Afsefsorának, ő kegyelmének, egészségét és minden jókat
kivánok.

Nemzetes jó Uram! azt olvasom egy Böltsnek fzaivaiból:
Aut nunquam in eas, aut nunquam interrumpas amicitiam, ami-
citia semel resecta semper suspecta: Igaz-is az hogy, vagy
soha ne lépj barátságban, vagy ha lépsz, azt soha fel-ne bontsd,
mert az egyszer fel-bontott barátság mindenkor gyanús, tud-
ván pedig az(t), hogy jó Uram az igaz barátságot az rozsz Attyafi-
ságnál mindenkor fellyebb böltsülötte, 's böltsüli, én-is ezen igaz
barátságnak és szives szeretetnek Magyar Versekben le-ábrázolt
világos Tükörét, mint igaz barátságot tisztelő, 's egyszer 's
mind Magyar Versekben gyönyörködő Haza Finak, kívántam
alázatofsan dedicálnom, reménlem, hogy N. jó Uram-is ezen
Párnáfus Hegyen nőtt kevés Rosát jó kedvel vészi.

Éljen Nemzetes jó Uram kegyelmed sok bódog időkre szerentsés virágzó jó egészségben kegyesen, mind addig miglen nagy örömmel az Isten színének ditsőségére érkezik. Irtam Rima-Szombatban, Szent György Havának 20. napján 1750. Esztendőben.

Nemzetes Uramnak Kegyelmednek

Alázatos szolgálója

Z. Sz. J.

Ezt követi az 5. és 6-ik oldalon a tulajdonképeni drámai költemény bevezetéseül a következő :

Előljáró Beszéd.

1. Az Áltades Király fényes Udvarában,
Sok néppel ékesült Királyi Várában,
Szép jeles Úrfiak gyűltenek Házában,
Köteles vóltak hit szolgálattyan.
2. A' kik a' Királynak kedvében vóltanak,
Külömb külömb karban, s' tisztekben áltanak,
Némellyek asztalnál, néki szolgáltanak,
Némellyek pediglen másra tartattanak.
3. Sok jeles dolgokat 's hartzokat keztenek,
Néha egymás között, bajt vini mentenek,
Azok közül a' kik nyertesek lóttének,
Szép ajándékokat Királytól vóttének.
4. Hermiás-is ezek seregében álla,
A' ki nagy dolgokat gyakorta próbála,
Igen nagy hűséggel Királynak szolgálá,
Mellyért a' Királynál nagy kedvet találá.
5. Úgy hogy tette ötet fő Tanátsosának,
Gond-viselését-is rá bizta Házának,
Sőt ő szabott rendet egész Udvarának,
Tartotta a' Király őtt leg-főbb szolgának.
6. Vala a' Királynál nem kis betsülete,
Mindeniknél ötet leg-inkább szerette,
Akár melly helyekre bizvást el-küldötte,
Mert próbált hűségét sokszor észre vette.
7. A' Philosténes-is egykor országában,
Meg-únta lakását Herczegi házában,

Áltadesnek mégyen azért udvarában,
Állott-is a' többi Úrfiak számában.

8. Ezt a' Király leg-főbb Komornyiknak tette,
Alkalmatos vóltát, mert által-értette,
Hertzei személyét hogy meg-tekintette,
Maga viselését mingyárt meg-szerette.
9. A' Hermiás ezzel hogy meg-esmérkedett,
Titkos szóban véle gyakran ereszkedett,
Hol egyről, hol másról, tőle kérdezkedett,
Végre barátságos frigyét véle szerzett.
10. A' mint szokott lenni a' test a' Lélekkal,
Vóltanak egymáshoz olly szeretetekkel,
Mást is tanithattak illy szép életekkel,
Mint meg-bizonyítják majd elég jelekkel.
11. E' Király kertében egy szép virág növe,
Mellyben a' Királynak vala minden kedve,
E' szép virág szálnak Florentina neve,
A' melly sok szíveknek sértő nyila leve.
12. E' vólt a' Királynak egy gyönyörűsége,
Ebben gyönyörködött egyedül Vénsége,
A' miólta meg-hólt kedves Felesége,
Tsak ebben újult-meg gyászos özvegysége.
13. Az idő azomban a' mint folydogála,
Két esztendőbéli napokat számlála,
Philosténes hogy a' Királynál szolgálá,
Egykor egy nem remélt nyavalya rá szálla.
14. Melynek meg-nyomatván szokatlan ágyától,
Nem távozhat meszsze kellelten ágyától,
Nyóg, mivel bántatik szörnű nyavalyától,
Úgy vélem, vótte ezt a' Florentinától.
15. Mi lelte? nem tudja, maga-is tsudállya,
Jött nyavalyájának okait vizsgállya,
Sok gondjai között midőn fel-talállya,
Keserves panaszát illy renddel számlállya.

A 7-ik lapon a tulajdonképeni szöveg előtt fejléc áll s
innét a 127-ik lapig egyfolytában következik az I—XVII. actus.

A szöveg alatt *VÉGE* szó jelzi a költemény befejezését, de a 128-ik lapon következik még «toldalék»-ul hat versszak:

Toldalék.

1. Hermiás vala ez, ki illy barátsággal,
Végezé hűséget szorgalmatossággal,
Maga Baráttýához álhatatossággal,
Mint meg-is mutatá elég valósággal.
2. Hűséget viselő ditséret példája,
Szíves baráttýáknak tündöklő fáklyája,
Változhatatlanság emelő pálmája,
A' meg-szorulásban bátorság bárkája.
3. Lévén Baráttýának keserves insége,
Halál szigetiben rekodett szűksége,
Érdemet haladó igaz szívesége,
Meg-adta jó végét meg-probált hűsége.
4. Igaz Baráttýához állandó hűségét,
Véghez vitte, 's reá bizott követségét,
Baráttýágot bántó semmi irigységét,
Nem látta semmiben soha rövidségét.
5. Igaz Baráttýának drága jövedelme,
Kinek van illy Társa nints attól félelme,
Lesz minden dolgában segide 's védelme,
Szűksége idején erős győzedelme.
6. Hermiást, Hűségnek igaz arany lántzát,
Ritka baráttýáknak ragyogó zomantzát,
Tsudáld mint hűségnek győzhetetlen sántzát,
Meg-adta valóság elegendő sartzát.

Csekély eltéréssel ugyanilyen alakban és szöveggel jelentek meg a következő kiadások is, mint az elsőnek lenyomatai:

2. Budán, nyomtattatott Landerer Ferentz Leopold által, 1765-dik Esztendőben.
3. Budán, nyomtattatott 1777-dik Esztendőben.
4. Budán, Landerer Katalin betűivel, 1785.
5. Budán, nyomt. Gyurián János és Bagó Márton betűivel. 1835.
6. Budán, 1848. Gyurián és Bagó betűivel.
Ez a sok kiadás, melyeknek számát még néhány év és

hely nélkül készült ismeretlen lenyomat is bizonyára szaporítaná, kétségtelen bizonyítéka a könyv kedveltségének és széleskörű elterjedésének, a mire költői becsénél fogva rá is szolgált. Első kiadója Z. Sz. J., Rimaszombatban a református leányiskola tanítója volt s teljes nevén *Zólyomi Szabó Jánosnak* hítták (*Egyet. Phil. Közl.*, 1899. 862—3. l.). A városi levéltár adatai szerint egy ízben conventiója fölemeléseért folyamodott s ezt a dedicatiót követő évben (1751.) — bizonyára a tekintélyes Ambrus Gábor pártfogása mellett — meg is kapta.

A címclap tanúsága szerint Zólyomi Szabó János a költeményt «régi írások fragmentumából szedegette össze». Ilyen esetben más egykorú kiadók nem is szokták kitenni nevüket; ha ő mégis kiírta legalább a kezdőbetűket, alkalmasint a verses *Elöl-járó beszéd* és *Toldalék* szerzősége miatt tette. Ezek minden bizonnyal tőle erednek, s ha valami nagyobb költői szellemről nem, annyi verselő ügyességről mindenesetre tanúskodnak, hogy ő a hozzá hiányosan került kéziratnak hézagait pótolni tudta. Eddig ugyanis még föl lehetett tenni, hogy a kiadó — kora bátorságával és ízlése szerint — néhol egyéb változtatásokat is tett a költeményen; de most, hogy a Gosztonyi-codexben (ismertetését l. feljebb a *Márs és Bacchus* stb. jegyzeteiben) előkerült a költemény első felvonásának majd egy századdal régibb kézírata, a két szöveg összehasonlításából meg lehet állapítani, hogy a kiadó munkája nem igen terjedt túl a stiláris pótlásokon. A kézirat és nyomtatvány szerkezeti és előadásbeli eltérései t. i. oly természetűek, hogy nagyon sokat tartanánk a kisvárosi tanító drámai tapasztalatairól és költői tehetségéről, ha föltételeznők, hogy az eredeti kézirat cselekvényét ő rövidítette meg a kevésbé szükséges jelenetek elhagyásával, mert ő hajlandóbb volt a közbeszúrásokra s a párbeszédék megnyújtására, mint a rövidítésekre. Gyöngyösi élete derekán (1671—87.) többször és huzamosabb ideig tartózkodván nagy városokban (Pozsony, Sopron, Bécs), lehetett alkalma színielőadásokat látni; itt és ez időtájt ébredhetett kedve arra, hogy egy régi szép szerelmi históriát drámai formába öntsön, s itt szerezhett tapasztalatot a cselekvény színszerű elrendezését illetőleg is. Régi kéziratát, melynek első fogalmazását őrizte meg a Gosztonyi-codex, valószínűleg élete utolsó tizedében dolgozta át, mikor egyéb munkáit is revideálta, s ez az átdolgozott kézirat kerülhetett a közeli Csetnekről (hol élete utolsó szakában Gyöngyösi s a zálogos birtok vissza-

váltásáig gyermekei is laktak) Zólyomi Szabó Jánoshoz, a sok olvasás és hányódás miatt olyan állapotban, hogy a hézagokat itt-ott pótolnia kellett.

A költemény kézírata a Gosztonyi-codex 43—69. lapjain foglaltatik, a legrégebben beírt két költemény: a *Mars és Bacchus viaskodása*, meg *Az jó Vitézek tüköre* után. Az a két lap (41—42.), mely a 40-ik oldalon végződő előbbi költemény és e között üresen maradt, valószínűleg a díszesebben irandó címlap és a szereplő személyek számára volt kihagyva. Mert a kéziratnak nincs címe. Nem lehetetlen, hogy az *Igaz barátság tüköre* stb. akkor divatos címet (l. *Az jó Vitézekhez* írt bevezető jegyzetet) ekkor vagy az átdolgozáskor maga a költő adta neki; a *Murányi Vénus* végén (III. r. 393. vsz.), mely részlet 1663—4. telén készült, Wesselényit is Gyöngyösi szavaival «*Hűség tükörének* nevezi császára»; de az is lehetséges, hogy a címet a kiadó Zólyomi adta a költeménynek. Ezt látszik megerősíteni, hogy Ráday Gedeon és Kovásznai Sándor levelezésében (*Figyelő*, 1876.) az egyik főszemély után mindig csak *Florentina* néven szólnak róla. A Rádaynál levő kéziratnak tehát vagy nem volt, vagy *Florentina* lehetett a címe. (A *Thököly és Zrinyi Ilona házasságáról* szóló éneknek is utólag adták ezt a címet a kiadók.)

A kézirat első versszakait (a 3-ik közepéig) Gosztonyi István írta; ez az írás teljesen azonos s így egykorú a *Mars és Bacchus* meg *Az jó Vitézek tükörének* írásával. A folytatást végig más kéz írta, ugyanaz, melytől a könyv végén a *Kemény János emlékezetének* másolata ered. Nagy Iván, a codex utolsó magántulajdonosa, tévesen hitte, hogy mindkettő Gyöngyösi kezeírása; többször idézett akadémiai értekezésemben (34—37. l.) kimutattam, hogy nem az: más az írás jellege s a külső körülmények is ellentmondanak e föltevésnek. A költemény azonban mindenesetre Gyöngyösié, kitől a verskedvelő Gosztonyi lemásolás végett kaphatta a kötetben foglalt többi Gyöngyösi-munkákkal együtt. A 69-ik lapon úgy szakad vége a kéziratnak, hogy semmikép sincs jelezve még a felvonás vége sem; a 70—110. lapokat (a *Kemény János eml.* a 111-ik lapon kezdődik), nyilván a folytatásnak szánhatta a másoló, mert a 75—77. lapokra írt családi jegyzetek s a 81—91. lapokra írt önéletrajzi versek s a 103—108. lapokra írt *Nay modi* jóval későbbi bejegyzések. Nem lehetetlen, hogy a *Florentina* kéziratának folytatása akkor veszett el, midőn 1679-ben

a pozsonyi kamara (melynél Gosztonyi s valószínűleg a másoló is szolgáltak), az ott dúló pestis-járvány elől Modorra, majd Kis-Martonba menekült. (A verses önéletrajz 1679. évi adatai.)

E körülményeket összevetve Gyöngyösi életadataival s a költemény nyelvét a *Murányi Vénus* és a *Kemény János emlékezete* nyelvével, megállapíthatjuk, hogy Gyöngyösi e drámai formájú költeményt valószínűleg első pozsonyi és bécsi tartózkodása után — hangulatából és fejlettebb nyelvéből következően — a *Murányi Vénus* után, de a *Kemény János emlékezete* előtt, — tehát 1672—74. évekbeli pihenő ideje alatt s második házassága táján írhatta.

Tárgya abból az indiai eredetű mesegyűjteményből van véve, mely a középkorban sokféle nyelvre lefordítva s többféle változatban egész Európában elterjedt. Latin fordítása bizonyára hozzánk is eljutott, s ebből már a XVI. században készült egy magyar fordítás: *Poncianvs Historiáia az az Hét Bölcs Mesterek* stb. cím alatt (Bécs, 1573. Új kiadása Heinrich Gusztávtól a *Régi Magyar Könyvtárban*, 1897.). Ennek a *Két jó barát*ról szóló része szolgáltat tárgyat az *Igaz barátság tükörének*. Ahhoz való viszonyát a két cselekvény részletes egybevetésével bőven fejtegettem *Gyöngyösi ismert és ismeretlen költeményei* című akadémiai értekezésem 45—64. lapjain. Itt egyebek közt rámutattam arra, hogy a drámában feldolgozott cselekvény: Philostenes és Florentina szerelme s Hermiasnak ezt elősegítő baráti szolgálata és önfeláldozó hűsége a *Két jó barát* történetének csak első fele. A szerelmes pár halála és nagy vízszontszolgálata a második részben van; ez megvan a *Poncianvs Historiájában* is, de ezt a kiadó — úgy látszik — nem ismerte, mert ha ismeri, akkor a *Toldalékban* erről kellett volna tájékoztatnia az olvasót, holott Zólyomi Szabó János annak hat versszakában csak Hermias igaz baráti hűségének szép példájáról elmélkedik. Ez is a mellett szól, hogy az *Igaz barátságnak és szives szeretetnek tüköre* stb. hosszú címet a kiadó adta a költeménynek, mely csak félig felel meg a történetnek.

A költemény szerzője előtt, ki akár latin, akár magyar fordításban bizonyosan ismerte *Poncianvs Historiáját*, nem a baráti hűség és önfeláldozás volt a fő, hanem csupán a *regényes szerelmi történet*, melynek jobban megfelelt a *Florentina* cím. Ez a név is a *Poncianvs Historiájára* mutat mint forrásra, melyet különben a szerző nyomról-nyomra, helyenkint

szószerint követ. Hogy ez a szerző Gyöngyösi volt, azt a XVIII. századi hagyományon kívül nyomósan bizonyítja Ráday Geleon, korának nagy olvasottságú és finom ízlésű műkedvelőírója, ki a teljes meggyőződés erejével vitatta Kovásznaihoz írt leveleiben (*Figyelő* 1876.) Gyöngyösi szerzőségét, s ha megvalósulhat az a terve, hogy Gyöngyösi összes költeményeit kiadja, bizonyára ezt is fölveszi a gyűjteménybe. A Terentius-fordító marosvásárhelyi professor, Kovásznai Sándor, kiről Kazinczy azt írja, hogy «tudós ember volt, de ízlése nem volt» (*Levelezése*, II., 555. l.), Ráday érvei ellen csak azt a két kifogást tudja felhozni, hogy «Gyöngyösi a Régieket kívánta és tudta követni, ebben a *Florentina*-comœdiában pedig a Régiségnek semmi íze-bűze nintsen tellyességgel», s hogy a római költők példája szerint a comœdia csak öt actusból állhat, a *Florentinában* pedig tizenhét actus van. Fentebb idézett értekezésemben (48—49. lap), kimutattam, hogy görög-római mythologiai célzás és hasonlat (mert Kovásznai nyilván ezeket érti «régiség» alatt, mint Gyöngyösi is a *Mur. Vén.* III. 4.) körülbelül 30—40 helyen fordul elő a drámában; mythologiai történetkéik közbeszövésére pedig a drámában nem lehetett úgy alkalma, mint elbeszélő költeményeiben. A dráma részeinek beosztását illetőleg elég arra rámutatni, hogy a kéziratban maga a meglevő I. actus nyolcz *scenára* van osztva s ezt egy *Inter medium* követi, a melylyel az I. actus be is lehetett fejezve. Ha tehát a régiek szokását nem ismerve, valaki a scénákat egyfolytában számította s *actusoknak* nevezte, az nem Gyöngyösinek, hanem valószínűleg a kiadó Zólyomi Szabó Jánosnak rovására irandó.

A tárgyválasztáson kívül kétségtelenül Gyöngyösi szerzősége mellett szól a cselekvény feldolgozása és előadásának módja, a nyelv és verselés rokonsága, sőt egyezése Gyöngyösi egyéb munkáival. A középkori történetet nemesebb erkölcsi felfogásával s hőseinek jellemzésével közelebb hozta saját százada életviszonyaihoz és felfogásához. Az ifjú pár érzelmeinek rajza egymagában is elég bizonyíték Gyöngyösi szerzősége mellett. A szerelmes szívek aggodalmait, vágyait, kétségbeesését és boldogságát annyi közvetlenséggel és igazsággal s a költői nyelvnek annyi készségével és bájjával szólaltatja meg, a hogy két századon át csak Gyöngyösi tudta. A lyrai részekhez sorolhatók azok az érzelmes elmélkedések, melyek az egyes személyek (Altades, Hermias, Nestor) ajkairól elhangzanak. És a mihez minden

munkájában nagyon ért, a párbeszédekben folyó történet előadásában is alkalmat tud venni a színes, szemléltető leírásra, így midőn Hermias elragadtatással rajzolja le barátja előtt Florentina szépségét. (L. ezeket bővebben id. akadémiai értekezésem 62—74. lapjain.)

Hogy a kézirati (K.) és nyomtatott (Ny.) szövegek egyezése és különbözősége könnyebben legyen tanulmányozható, a kiadás teljes szövegét felül, a kézirat megfelelő szövegét vonal alatt együtt adtam. A szöveg-kritikai észrevételeket, valamint a szövegnek Gyöngyösi más munkáival egyező vagy rokon helyeit az alábbi jegyzetekben adom, ez utóbbiakban főképp Gyöngyösi két munkájára, a *Murányi Vénusra* és a *Kemény János emlékezetére* ügyelve, mint a melyek közé esik — nyelvük rokonsága miatt is — az *Igaz barátság tüköre*.

Actus I. = Scena I.

Ny. 1. vsz. 1. és 3. sorában: *Gerlätze, Gólya-is — Bachus góhérja is.* K. u. o. *Gergely Golyájais — Bacchus Gulyájais* nyilván a másoló hibája, mert a *Gergely* még jelenthetné a koratavaszt, de B. *Gulyája* értelmetlen.

Ny. 3—1. Sok vig nap *nevelte kedvemet.* — V. ö. *Mur. Vén.* I. 114. könn(y)eb dolgokra kedvedet neveled. K. u. o. *legelte kedvemet.* *Kem. Ján.* III—I. 14. vsz. első sorával:

Nyúgalmas szíveknek *kedvlegelő* kényét.

Gyöngyösinél mindkét kifejezés elég gyakori.

Ny. 4—1. *Vendégség* — helyett K. *csendességh* odaillőbb szó. — A 3-ik sorban Ny. a' gond *hullatott* annyi zajt — helyett is eredetibb a K. *tollatott* szava megfelelőbb. A K. 3. vsz.-ban is: a' *bu kinnal* toltta. V. ö. *Kem. Ján.* III—VI. 108. vsz. a magyarság meg-tolatott. (a Gosztonyi-codexben: *megh-tollatott*.)

Ny. 5—4. A sor prózai kifejezése helyett eredetibb és odaillőbb, mert a fölvet hasonlat képeinél marad a K. 4-ik sora, mely a kiadó rongyolt kéziratában talán olvashatatlan volt. — A Ny. 3-ik sor *nőnek* szava helyett is jobb a K. *kelnek* szava, mely sűrűen előfordul a *Murányi Vénusban* is.

Ny. 6—2. *néhánykor* alkalmasint sajtóhiba: *néhányszor* helyett, de ennél is jobb a K. *télben* szava.

Ny. 7—2. *sűrödni* helyesebb, mint a K. *szűrödni-je*; vi-

szont a Ny. *sinlődni* szava helyett eredetibb a K. *sérődni*, melynek alakjai Gyöngyösinél sokszor előfordulnak.

Ny. és K. 5—7. vsz. a tengerről vett hasonlatot Gyöngyösi egyéb munkáiban is kedveli.

Ny. 10. vsz. 2-ik sora helyett sokkal jobb és eredetibb a K. 9. vsz. 2-ik sora; itt *sirop*=szirup, *hüiti*=hüiti s ezt olvashatta a kiadó *süti*-nek, a mi képtelen állítás a *hidegről*. V. ö. *Páris Helenának* 27: *meg hüiti* véremet.

Ny. 12—4. *Semmi közöm véle, dolgom abban hadgya*. V. ö. *Mur. Vén.* II. 56: azt csak abban hadgya, semmi közöm hozzá.

K. 12—1. *Tengerre kelnék — habos szelek*. V. ö. *Mur. Vén.* II. 27.: tengerre kelnek; II. 289.: tenger habossága; III. 115.: hab-hozó szelek.

K. 13—4. *Karolyt — üvöltenni*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 49.: az *Karoly*-is gyars; III. 260.: *Karolyt* hordoz. — U. o. III. 110., 257. üvöltének az várták, az *Echo*; III. 387.: a' baglyok.

K. 14—4. *Ködöm után vigh napomot agya* — Gyöngyösi kedvelt kifejezése, mely alább itt is, főntebb a *Daed. templ.*-ban és a *Mur. V.*-ban és *Kem. Ján.*-ban is sokféle változatban előfordul.

K. 15—1. *Minden kedvem mord s Téli*. K. 19. vsz. *mordét*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 170.: *mord tél*; III. 290.: *mord kedve*; III. 28.: (Az bú) az jó kedvet *mord(d)á* (tészi) s-kedvetlenné. *Kem. Ján.* I—I. 50. 46—4-ik sor: *mi-álta* = *miattta*. (L. alább K. 46—4: *miáttta*) és *Sc.* IV. 33. 34. is.

K. 16—1. *Szivemet praedáló kegyetlen Szerelem*; alább a K. 40. vsz. *Ah engem emésztő kegyetlen Szerelem*.

Ny. 17—1. *mint jól örlött* — az eredetiben *örlött* — nem egészen világos; a K.-ban nincs megfelelő sora.

Ny. 21—2. *több több*. V. ö. *Mur. V.* II. 259.

K. 26—1. *Büszött tagok* = *büszhödt, üszkösdő*. L. *Act.* XIII. VI. vsz. 5. is.

Ny. 34—3. 4. *Két tekintett-egymáson ütközzvén*. V. ö. *Kem. Ján.* I—V. 32: *Két titkos tekintet ütközik egymásban*. — *futosó villamkint*. K. 47. vsz. is. — V. ö. *Mur. Vén.* III. 273., 338., 339.: *futos*; II. 85.: *Vénusnak futosó fiára*. *Kem. Ján.* II—5. 11. III—III 85.

Ny. 35—2. *Cupido nyilazása: Rám húzván nyilait felvont idegében*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 195.: *C. nylát már-is felvont idegében tartya*.

K. 37—2. *csusként halgattya* — *alkalmasint írshiba*.

K. 38—4. *Illy* — a kéziratban *Igy* másolási hiba.

K. 42—1. *hivednek* — a kéziratban előbb tollhibával *szivednek*, de ezt maga a másoló törülte.

Ny. 41. K. 54—3. és 4. sor: (*szerelem—ismérettség*). V. ö. *Mur. Vén. II. 9.* s köv.

Ny. 43. K. 56—1. és 2. (*szerelem—veszély*). V. ö. *Mur. Vén. II. 183.*: az *szerelem* *veszedelmes* pálya; II. 350. és III. 239. is. — U. o. *fagylalna*. L. alább is Ny. 62. K. 71. és Act. XIII. 4. *Kem. Ján. I—III. 35. III—IV. 46.*

K. 46—2. *Titkos pillogás*. V. ö. *Kem. Ján. I—V. 32.*

K. 48—3. *rám* — a kéziratban: *reám* tollhiba.

K. 52—4. *olthassad* — a kéziratban: *oldhassad* tollhiba; a Ny. 39. vsz. 4. s. is *t*-vel.

K. 53—1. *Florentina* *ighen szemérmes Szűz* — a kéziratban: *szelermes* másolási hiba; a vsz. értelme szerint *szemérmes* a helyes szó, mint a Ny. 40—1. is. Erről van szó a K. 67. vsz. 2. s.-ban is.

K. 54—4. a kéziratban: *s vezetik fékül* másolási hiba, mely értelmetlenné teszi a sort; a Ny. 41. vsz. 4. sorában helyesen: *van vezető fékül*. L. alább VIII. actus 9—3. is.

Ny. 52. vsz. *hajnalik belőle kedves nyár* — K. 62.: *teléből hainallik kedves nyár* — Gyöngyösi kedvelt kifejezése.

Ny. 59. (K. 69.) vsz. A *szerelem* hatalmára nézve v. ö. *Mur. Vén. I. 157—63.*

K. 69—4. *ostromából* — a kéziratban hibás másolással: *ostromához*; az értelem és rímek összhangzása is amúgy kívánják; így (*-ből*) van Ny. 59. is.

Ny. 62. és K. 71. a lehetetlenségnek körülírása, majdnem teljesen ugyanazon szavakkal. Gyöngyösi más munkáiban is szereti ezt a népköltészetünkben sem szokatlan kifejezőmódot. V. ö. *Helena Párisnak* 60., *Mars és Bacchus*. 71. és 90—1. *Mur. Vén. III. 394.* vsz. s jegyz. A kézirati szöveggel csaknem szószerint egyezik a *Csalárd Cupido IV. r. 106.* vszaka:

*Előbb kiszáradnak a tenger vizei,
Szántófélddéz lesznek azoknak helyei,
Térhelyekké magas Carpathus hegyei,
Dér helyett a tűznek megfagy nakhevei.*

Ny. 62—3. *tér föld* — K. 71—3. és *Mur. Vén. III. 394:* *térség* — ma = síkföld, síkság. — K. 71—4. *hevei* — előbb: *helej* (mint a 2-ik sorban), de ezt már a másoló maga kijavította.

Actus II. = Scena II.

Ny. és K. 1—12. vsz. Altades király panaszos elmélkedése az idő és az emberi élet változásáról, az ifjuságnak öregségre fordultáról. V. ö. *Kem. Ján.* II—V. 45—57. vsz.

Ny. 1. K. 1. vsz. 4-ik sora és Ny. 2. K. 2. vsz. mind a négy sora — a fény és homály — köd után fény s egyéb ellentétes kifejezések Gyöngyösi kedvelt szólásmódjai, melyek a *Mur. Vén.* s még inkább a *Kem. Ján.*-ban gyakoriak. V. ö. Gyöngyösi 1669 május 4-én kelt levelében is: «ha fényes napot nemis, nekemis viraszt (Isten) valami homályos haynalt». (Eredeti kézírata az Orsz. Levéltárban).

Ny. és K. 3—2. *szelek szárnyára eresztett hajók* — V. ö. *Mur. Vén.* I. 191. II. 169. III. 142.

Ny. és K. 4—2. *napot köszöntő pacsirta*. Szó szerint u. e kifejezés *Kem. Ján.* II—V. 32—2.

Ny. és K. 6—2. *Gyors evet módgyára lóra felugrottam*. A *Mur. Vén.* II. 290. (Széchy Mária is)

— hasonló lévén az könnyű evethez,
Nem várt gyorsasággal lovárul le-szálla.

U. o. III. 302: Eleiben fordul mint az könnyű evet.

Ny. és K. 7—2. *Dob s Trombita szóra*. V. ö. *Muv. Vén.* II. 261. 262. és III. 386. — *vérem posdult*. V. ö. *Mur. Vén.* II. 228.: *posdula* testében.

Ny. 8—4. *avült Vénség*; K. u. o. *árvult*; ez utóbbi lehet az eredeti, mert magára-hagyott özvegysége miatt alább is többször panaszkodik az öreg király.

K. 11—3. *Roskat* — a kéziratban *Rozhat* nyilván másolási hiba; a Ny. 11. vsz.-ban is a javítás szerint.

Ny. 12—3. *Kedv indító szókkal*. V. ö. *Csal. Cupido* IV. 40: *Kedv indító szava*.

Ny. 13—1. *Honnan* — alkalmasint sajtóhiba *Hol van* helyett.

Ny. 14—4.: *Ő lesz öröksége* — a K. u. o. *örököse* helyesebb kifejezés.

Ny. 18. K. 16—3. valami *vesztegette* (= megrontotta) tor-kát (l. alább Act. X. 67.) V. ö. *Mur. Vén.* II. 250: (a medvék) az fákot rontyák s-vesztegetik. *Kem. Ján.* II—III. 48: Ily kép-telen terhhel vesztegetik.

Ny. 19—3.: *Talephus — Gébiták* — K. 17. vsz. 3. sor: *Telephus — Gyepidák* — helyesebb, amazok valószínűleg sajtóhibák.

Ny. 21. és K. 19—2.: *hangicsálni. Kem. Ján. III—V. 41. is.*

Scena tertia.

Ez a jelenet csak a kéziratban van meg.

3—2.: *vajutt sacsko* = a pénztelenség miatt sorvadt zacskó K. IV. 7. is: *vajulás. Act. III. 19: vajlodik. V. ö. Kem. Ján. II—VII. 21: vajutt kedve. III—I. 5: vajudó.*

7—2. add *ida* — tájdivatosan ma is.

Actus III. = Scena IV.

Ny. 1—3. sor és K. 1—4. sor: *Sok csoportya vagy szoros ösvényének* — V. ö. *Mur. Vén. III. 16. és 193: csoportos az uttya; III. 44: szoros uttyát.*

Ny. 2—2. *minden* = mindenki. L. alább Ny. Act. IV. 22. is.

Ny. 8—2. s. és K. 5—2. s. *Az tökéletes szív* — V. ö. *Mur. Vén. I. 43: Az egy W. tökéletes szive; II. 152. és 320. is. Kem. Ján. II—IX. 5: tekéletes Kemény.*

K. 7—2. sor: *Phil. lát nagy vajulást* = Ny. 9—3. sor: *ki lát nagy kinlodást. V. ö. Scena III. 3. vsz.*

K. 6. vsz.-ban a lehetetlenségek felsorolása — körülírása annak, hogy: soha; a 3-ik sor helyesen egyező a *Mur. Vén. III. 394. sz. 4-ik sorával:*

S-azokbéli halak erdőkre oszlnak.

A vsz. 4-ik sora a kéziratban hiányzik. V. ö. K. I. 71. és Ny. I. 62. vsz. és *Márs és Bacchus* 71. 91—2. vsz. Ez utóbbinak 2-ik sorában is:

Halak az erdőben fák alatt sétálnak.

Ny. 13—2. K. 10—2. *Váránál nehezebb nincs az szerelemben.* V. ö. *Mur. Vén. III. 267. és 380.*

Ny. 16. vsz. Epikai részlet, minő több helyt is van (l. alább Act. XVII. 41—2. és 50—51. vsz.); az 1—3. sort még mondhatná Hermiás mint monológot, a 4-ik sort már semmi-kép. A K.-ban nincs megfelelő hely.

Ny. 21—3. sor: *küldök néki abban.* K. 15—3. és 17—1.

is így s a vsz. értelme is így kívánja; a Ny. küldék-je tehát sajtóhiba.

K. 15—1. *Anyámtul maratt* a kéziratban hibás másolattal: *Atyámtul*; az értelem amúgy kívánja, így van a 16—3. sorban is.

Ny. 17—3. sor (alább 23—1. is) és K. 13—1. sor *szivel* = szivvel, — a *Mur. Vén.* -ban is mindig egy *v*-vel.

Ny. 19—1. *vajlodik*. V. ö. feljebb K. Sc. III. 3. és jegyz.

K. 25—2. *fögye bé* = Ny. 34—2.: *födgye-bé* (takarja be). L. alább Act. XVI. 24: *bé-fedgye* K. 29—2. *lenne annak nagy Czégére* (Ny. 38—2.) = híre.

K. 32—1. *társodhoz* — a kéziratban előbb: *társoddal*, de az utolsó szótag utóbb ugyanazon kézzel javítva.

K. 33—1. *kemény feneség* (= vadság, gonoszság). V. ö. *Mur. Vén.* II. 68: *fene tigrisek*; II. 72: *fene természet*; II. 255: *fene ellenség*.

K. 37—3. a kéziratban: *könyörög* s *könyörög* *magam is* — íráshiba, helyesen: *könyörög* (t. i. *Philostenes*) s *könyörögök* *magam is*. Ny. 52—3. is így.

K. 38—3. *Igaz hitved leszen* = híved. (Ny. 53—3: *szolgád*.) V. ö. *hitves*. — U. o. 4-ik sor: *röjtökben*. V. ö. *Mur. Vén.* II. 214: *röytné*; III. 256: *röytött titok*; 279: *röytött szándék*; I. 156: *nincs hova röjtözzél*. Act. XI. 56. és XIV. 4: *rejte*k. *Kem. Ján.* III—V. 124: *röjtözött*.

K. 39—4. *ostromlom s megh győzőm falodat* — t. i. (képesen) várfalodat.

Ny. 48. vsz. A negyedik sor hiányzik.

Ny. 51. A szójátékos verselésre nézve v. ö. *Daed. templ.* IV. 23—25. 51. s a jegyz.

Scena Quinta.

Az egész jelenet csak a kéziratban van meg. Gosztonyi kezeírásával az *Electra* név alatt: *A vén Leány*. Valóban az egész jelenet a pártában maradt vén leány panaszos monologja, mintegy annak illusztrálására, a mit *Hermias* a következő jelenetben (Sc. VI.=Act. IV.: 54—47-től 66—56. vsz.-ig) az ifjúságról s a szerelemről mond *Florentinának*. Versformája a *Balassi-féle* 12 sorra tördelhető lyrai forma. L. alább a XIII. Actus hasonló versformájú két szép lyrai költeményét.

1—1. A kéziratban: *leányának* egy szótaggal több, helyesen: *lányának*.

2—1. *multon mul* (alább 21—1. is). V. ö. *Daed. templ.*
IV. v. 105—3. *gyúlton gyúl.*

3—2. A kéziratban: *mi ulta járok áthúzva s utána írva: élek.*

3—6. *az gondos lélek = gonddal telt; ép ilyen értelemben Mur. Vén.-ban is gyakran* (I. 104., 118., 141. II. 180. stb.) *gondos elme, g. élet, g. szív. Kem. Ján. II—III. 9: gondos éjtszaka.*

4—1. *nagy szívem szakadván várom. — V. ö. Mur. Vén. II. 154: nagy szive szakadva várja; II. 249: nagy szivek szakadva.*

4—5. *senyébül = szenyébül* (alább: 34—3. így); *az s = sz a Mur. Vén.-ban is többször.*

5—1. *szerenczém* (alább 16—5: szerencse) — *a cz = cs. U. o. és korábban szintén gyakori.*

5—3. *fény jön ködös télre. — L. alább XI—XVII. és más munkákban is gyakran és sokféle változatban.*

8—5. *megh budul — alább 15—1.: eszekben bodult.*

10—2. *csél csapságh* (alább Sc. VIII. 2. és 35). *Kem. Ján. II—I. 44. is.*

10—4. *nyalkaságh. — V. ö. Mur. Vén. III. 319: (Az félsz) Nyalkaságot czífrát gyakran el-feleytet.*

10—5. *gyomrot émelétne. — L. alább Sc. VIII. 4. V. ö. Mur. Vén. III. 318: gyomra imeledék.*

10—6. *nyalánkságh. — V. ö. Mur. Vén. II. 28.: (Az szerelmesek gyakran) Egy kis nyalánkságért halállal fizetnek.*

11—2. *sércze = sértse. (cz = cs l. 5—1.) V. ö. Mur. Vén. III. 355. úgy érczed (= ércsed).*

11—5. *mértékellye* (a kéziratban: *mérték élye* íráshiba). L. alább Sc. VIII. 7. Act. X. 65., és *Kem. Ján. I—III. 34. II—IV. 70. II—V. 15. stb.*

12—6. *Csaláldul* (a kéziratban: *Csel ál dul* íráshiba). V. ö. *Mur. Vén. II. 42, 264: csalárd, csalárdság.*

14—6. *pénzének* (a kéziratban: *péncz ének* íráshiba).

18—5. *szinnyel = színnel.*

19—5. *az még = az még; hozz = hoz.*

22. vsz. Az első sorban: *szánny*, a többiben: *szány.*

Scena VI. = Actus IV.

Ny. és K. 1. vsz. Hermiás monologja.

K. 1—4. *olly fene é vada* — (alább 10—4: illy fene voltodat). V. ö. feljebb Sc. IV. K. 33—1.

K. 4—4. *hevülést* — így a kéziratban, bár az értelem inkább *lehülést* kívánna. L. a Ny. megfelelő vsz.

K. 10—3. *Mordság.* — V. ö. *Mur. Vén.* is gyakran (I. 170., III. 129, 238, 290. stb.): mord tél, m. tekintet, m. kedv.

K. 11—1. Kedvem most is *olly* mint = olyan (alább Ny. 32—4. is.) *Kem. Ján.* II—III. 4: Olly mint a' vidám sas. — 1. és 3: *Kedvem — fajtalanok* — a kiadásban: *Kedven — fajtalannak* sajtóhibák.

K. 12—2. *nyál(y)as* (a kéziratban: *nyálás* más értelmű) = Ny. 12—3: *nyájas*; (alább K. 43—3., 4. *nyaias*) olyan mint: veszél és veszély, akadál és akadály, nyavala és nyavalya, melyek felváltva itt is s Gyöngyösi más munkáiban is gyakoriak.

Ny. 14—3. K. 13—3. *Meg-értem* (a kiadásban *Még, értem* sajtóhiba. L. K. 13—3. is.) *Tigrisek vadságát.* (L. alább 39—2. is.) — Gyöngyösi munkáiban gyakran előforduló kifejezés a kemény-szívűségre. V. ö. *Mur. Vén.* II. 72: Fene természetet mint tigris nem vettél; II. 68: talám győznének-is fene tigriseket. *Kem. Ján.* III—I. 33.

Ny. és K. 19—1. *Volt olly fell vont ija szép szemöldököknek.* — V. ö. *Mur. Vén.* II. 79: (Cupido) fel-vont ija. *Kem. Ján.* I—I. 45: Szép szemöldökének, szemeinek ija.

K. 19—2. sért tagiaj *nyögnek* — helyesebb, mint a Ny. 19—2. sért tagjai *nőnek.*

K. 20—3. *czigere* = Ny. 20—3. *tzégére.*

K. 21—2. *mérgességhe* helyesebb, mint Ny. 21—2. *mérészsége,* mely ismétlése a 3-ik sor végére illő szónak. Mindkét helyen *mérges szem-ről* szól a köv. vsz. is.

K. és Ny. 22. vsz. *Basiliscus* = a mesebeli szárnyaskígyó. 2-ik sor: *minden* = mindenki. L. Act. III. 2. és alább Act. XV. 7. is.

K. és Ny. 23—1. *alattomban* — (a kéziratban *allatomban* íráshiba).

K. 24—2. és Ny. 24—3. *sebhet.* — V. ö. *Daed. templ.* IV. 28., V. 3. *Mur. Vén.* III. 251: *sebhetik* szívemet. *Kem Ján.* III—I. 44. III—VI. 113. is.

K. 25—4. Azért gondot visely *vesztetted szegényre* — minden esetre eredetibb és régibb kifejezés, mint a Ny. 25—4; *alélt betegedre*.

K. 28—2. és 3. *gyöngéltette* — *keményítette* — régibb alakok, mint a Ny.-ban u. o. *gyengítette* — *keményítette*.

K. 29—5. *megh éledet(t)* — a kéziratban: *megh életed* írás-hiba; a 30—2. sorban erre vonatkoztatva szintén: *élesztő* szemedet.

K. 31—3. Maga sem *farolna* — Ny. 31—3. *hátrálna* amaz sokkal régibb. V. ö. (fordítás).

K. 32—1. és 2. és Ny. u. o.:

*Legh inkább négy dolgot vizsgál az szeretet:
Jó erkölcsöt, erőt, értéket, termetet.*

Alább (Ny. XVII. Act.) Nestor is azt mondja Phil.-ről:

*Termete, értéke, személye, kövára —
Mind megvan, méltó hát a Florentinára.*

Majdnem szó szerint egyezők (s mindenesetre ugyanazon fő munkája) a köv. helyek: *Mur. Vén. II. 52*:

*Értéke kő Várak, Vri rend nemzete,
Ideje leg job kor, vitésség élete,
Erkölcse jó példa, deliség termete stb.*

Még egyezőbb a *Kem. Ján. I—I. 11. vsz.*, a hol a Lónyai-lányokról szólóban, így ír Gyöngyösi:

*Leginkább négy dolgot vizsgál a szeret:
Erkölcst, értéket, szépséget, nemzetet.*

A 2-ik sor a Gosztonyi-codexben:

Erkölcst, értéket, elmét és termetet.

Rokon ezzel a *Kem. Ján. I—IV. 32. vsz.*

*Van itt jó üdökor, van gyenge ifjuság,
Van erő, van érték, van ész, van okosság,
Van nemzet, van hír s név, van tiszt, van uraság.*

U. o. III—II. 24. vsz.

*Megvayon Keményben mindenféle jószág:
Nemzet, érték, érdem, tekintet uraság,
Nemes erkölcs, nagy szű, nagy elme s okosság.*

Ny. 33—2. *jobban evezet* — nem elég világos (talán: jóban evezett?) a K.-ban *lélekzet*.

K. 35—1. *sugalnák fülékben* — régibb, mint a Ny. *menne e'* (= ez) fülében. V. ö. *Mur. Vén. II. 228.*: Illyen sugallás lén azért az fülében; III. 213: Illy kemény sugallást az fülében tenne. L. bővebben *Páris Helenának 7. vsz.-hoz írt jegyz.*

Ny. 41—2. *Arachnának* — a kiadásban *Arackának* sajtóhiba. Ny. 41—44. vsz. a gyűrű leírásával, mely a kéziratból hiányzik, egészen rokon *Kem. Ján. I. k. V. r. 12—17. vsz.* Kemény gyűrűjének leírásával. Ez is ép oly «csudálatos munka».

K. 42—1. *okátt attam* — a kéziratban: *Okádt attam* kétértelmű.

Ny. 52. és K. 45—2. *Győzi* — az nagy *Isteneket*. V. ö. *Mur. Vén. II. 283*: Győzi Mária (Diánát) majd az Deliségben. — 4-ik sor a kéziratban: szépségeket íráshiba. (Venus nagy hatalmáról l. *Mur. Vén. I. 136.* s köv. vsz.)

Ny. 54—2. *Szép ki-kelet helyet(t) mord telek.* — K. 47—2. *rút Telek.* Gyöngyösínél mindegyik többször előfordul. V. ö. *Mur. Vén. II. 119*: Szép kikelet (II. 157., 189. is); I. 170. II. 332. III. 238: mord tél; II. 20., 107., 108, II. 222. stb. rút ábrázat, r. sor, r. havasok stb.

Ny. 54—58. és K. 47—50. vsz. tartalmával v. ö. *Scena V.-ban Electra* panaszával s egészben *Kem. Ján. II—V. 43—57. vsz.* az emberi élet s főkép az ifjúságnak idővel rútságra változásáról; a Ny. 55. vsz. szószerint egyezik *Kem. Ján. 47 vsz.-val*:

Amaz Cedrus forma derekak görbülnek,
A' sima kezeken rút görtsök épülnek,
A' vérfolyós erek dagadnak 's kékülnek,
A' szép ábrázatok hervad(t) rántzban gyülnek.

Ez a vsz. a kéziratban nincs meg, s nem lehetetlen, hogy utólag szúrta közbe a kiadó, mert az 54. és 56. vsz. szorosabban összefügg. Az id. vsz. 4-ik sora különben némileg ismétlődik a K. 48—2-ben is.

Ny. 60—2. *lenne* — a kiadásban: *lenni* sajtóhiba.

K. 57. vsz. (Ny. 67.):

Ah lám *Caucasusi vad Tigriseket is*
Morpezus (Ny. Márpésus) *Hegybeli kemény érzeket is,*
Ama Scitiaj fene Grifeket is,
Győznl beszédéddel keményebbeket is.

Alább Ny. *Actus XIV. 7. vsz.*:

Marpesusi érczet viselne szivében,
A'ki ezt nem szánná ennyi keservében.

És VII. Sc. 7. vsz.:

Szíve *tigris módra keményült feneség.*

Majdnem szószerint egyező helyek — *Mur. Vén. I. 164:*

Bár *Marpesus-hegyi érczek volnának-is*
Enged keménségek ennek azoknak-is.

Kem. Ján. II—II. 3:

Marpesusi ércznél keményebb szívével,
Fenébbb, mint örményi tigris, erkölcsével.

U. o. II—VIII. 29:

Nehéz ennek birni *kösziklás szívével,*
Az ki *Marpesusnak keményült érczével.*

Nb. *Marpesus* (helyesebben; *Marpessos* vagy *Marpessa*) — hegy a márványárról híres Paros szigetén.

Ny. 66—2. és K. 56—2. *fényével mással nem jádczani* — szokottabb volna így: *fényével másnak* vagy *fényének mással* de a két szöveg egyezése miatt meg kellett hagyni.

K. 62—4. *dolgokra* — a kéziratban *dolkokra* íráshiba.

Scena VII. = Actus V.

K. és Ny. 1—1:

Nagy kín az szerelem, nehéz az várás is!

V. ö. *Mur. Vén. III. 267:*

Melly nehéz az várás, főképen azoknak,
Szerelmes szívei kiknek edgyütt laknak.

U. o. III. 380:

Nehéz kén az várás az szerelmeseknek.

Kem. Ján. III—I. 4:

Az várás az ize ugy a szeretetnek,
Az melynek viragi tövis közt szedetnek.

K. és Ny. 1—3. *Csuklat* = csuklásra indít, általában: kinez, gyötör.

K. és Ny. 2—2. *hizni* — a kéziratban így: *hiszni*.

Ny. 4. vsz. 2—4. sorai: a szerző epikai közbetoldása, melyet Philostenes még monologképen sem mondhat magáról. A K.-ban nincs meg.

K. 7—3. *kerető* (a kéziratban hibás ékezettel: *kérető*): Ny. 6—2. is: *kerítő*. L. feljebb Ny. Act. III. 50—1. is.

K. 8—1. Ny. 7—1. *Erkölcösös állat az* (t. i. Florentina) = XVII. századi értelemben: akaratos, makacs személy. L. alább 16—1. sorban ugyanerre vonatkoztatva: Volt nagy bajom véle, *akaratoshodott*. — A 2-ik sorral v. ö. *Mur. Vén. II. 72*: Fene természetet mint tigris nem vettél; II. 68: fene tigrisek; II. 72: fene természet.

K. 9—15. A kétség és remény hánykodó indulatát e rövid sorok sokkal jobban kifejezik, mint a Ny. megfelelő helyei, a hol a kézirat minden sora egy-egy versszakká bővül.

Ny. 14—3. *tót* (= tavat) *Ne uszszam*. L. alább Act. XV. 6—4. is.

K. 15—1. *Ne epe(s)sz függővel* (a kéziratban így; *függo-vel*) = függésben levő beszéddel, félig kimondott szóval; a Ny. 14—1. *Ne tarts hát tsak szóval*.

K. 18—4. *barátságod mellet(t)* (a kéziratban: *meltyet* íráshiba): ma inkább: *mellől* — *elálllok*.

K. 19—2. *járj* — a kéziratban: *jári*. — U. o. 2-ik sor: *Vajudásod* = Ny. *Vajlodásod*; l. feljebb. Sc. IV. 19. és jegyz.

Ny. 18—4. *lesekedik is már* (mint a második sor végén) — nyilván másolási hiba, mert így nincs a mondatnak odaillő alanya. A K. 19—4. helyesebben: *lesekedik is kár*.

K. 20—3. *irigyek mérges szeme*. — V. ö. *Mur. Vén. II. 40*: irigyek mérgétől. U. o. 4-ik sor: *öszvény* (sz = s). L. alább Sc. VIII. 3. is. Az egész vsz. gondolatait l. bővebben kifejtve Act. VIII. 7—10. vsz.

K. 21—1. *Üdőtül várj mindent*. V. ö. *Mur. Vén. II. 193*: Alkalmatosságot az üdőtől várnék. III. 19.: ha az üdőtül nem volna várások; III. 20: Időtül kell várni, hogy...

K. 22—3. *Ne sugj-bugj* — a kéziratban: *Ne szugi bugi* — íráshiba. Az egész versszakot v. ö. *Páris Helenának* 33—38. vsz.

K. 24. *szodat* — a kéziratban: *szodan* íráshiba.

K. 24—26. egyes soraiban és töredékes szavaiban ismét hi-
vebben tükröződik le Philostenes mohó vágya, mint a Ny. meg-
felelő egész versszakokaiban.

K. 27—32. és Ny. 25—36. vsz. Florentina szépségének le-
írása egészben és egyes kifejezéseiben néha szinte szó szerint
egyezik Széchy Mária, Lónyai Anna, a *Csalárd Cupidóban*.
Philomela és a jó feleség bájainak leírásával. Így K. 27:

Jácznak szemében gyémánt ragykvánok (ragyogványok)

Aiakán ingának Claris szívárványok.

Viselik beszédit eszes tudományok,

Ollyak az kezej mint fehér márványok.

K. 28 :

Szép terjet mezein fél nőtt homlokának,

Ki nyílt liliomok fehérségűi álnak,

Egyenlő Piaczán gyenge orczájának

Rosák Pirossághi mosolyogdogálnak.

K. 29, 30, 32 :

Két almát rekesztet kineses kebelében . . .

Nyukhatatlan gyümölcs . . .

Mint az karcsu Cedrus fel serdült Dereka,

Alabastrom oltart mutat fehér nyaka stb.

V. ö. Mur. Vén. II. 143 :

Mint szép Semiramis, nyukszik az ágyában,

Játzadoz az szellő kin-függő hajában,

Napkeleti klárist látnál ajakában

S' rosák mosolygonak gyenge orczájában.

Kem. Ján. I—I. 45—46. vsz.

Szép szemöldökének, szemeinek ija

Most víg mosolygással a szívet nem víja :

A piros klárisok, kik ajakán ültek . . .

Orczáján a rosák . . . hervadásra dültek.

Ennek folytatása a Gosztonyi-codexben a 47. vsz., mely az 1693-iki kiadásban nincs meg :

Magos homlokának gyenge lilioma,

Egyenes nyakának szép alabástroma,

Gyümölcsös mellyének két mozgó citroma stb.

A Ny. 27—32. vsz.-val csaknem szószerint egyezik a *Csalárd Cupido* (budapesti változat) III. 25—31. vsz.-ban Philomela szépségének következő rajza, a hol csak a versszakok sorrendje van fölcserélve :

Ennek nyaka, mellye sok drága kövekkel,

A szerint keze is arany perczekkel,

Gyertyákat gyujtának ragyogó fényekkel,

Miként a csillagok éjjeli tüzekkel.

Hány függők fénylenek füle Czifrájában,

Anngi Falu, Város van azok árában,

*A gyűrűket, a kik ragyognak ujjában,
Nehéz mértékleni becsek nagy voltában.*

*Fodorult hajában szedtek rendes rántzot,
Rengő bokrétái mellyben járnak tánczot,
Visel a dereka szép gyémántos lánczot,
S azt különböztető sokféle zománczot.*

*A sok czifra rajta majd ugyan lángozik,
Külömb-külömb színre mint Iris változik,
Mint a melly szép rósa szagokkal virágzik,
Ambrás öltözete jobban illatozik.*

*Jádcznak szemeiben gyémánt ragyogványok,
Ajakán inganak kláris szivárványok,
Viselik beszédét ékes tudományok,
Olyak a kezei, mint fejér márványok.*

*Orczája rósás kert, lilium homloka,
Mint a sugár czédrus olly karcsú dereka,
Alabástrom oltárt mutat fejér nyaka,
A hol az van, nintsen ott soha étszaka.*

U. o. IV. 47. vsz. :

*Gyenge lilioma fejér homlokának,
Szép Alabástroma ölelő nyakának,
Egyenes czédrusa karcsu derekának,
Mosotygó ktárisa piros ajakának.*

Lehetetlen ezekben föl nem ismerni a rokonságot mind a szemléletben, mind a kifejezésekben, ha ezek szó szerint nem mindig teljesen egyezők is.

Ny. 32—1. *füle tzifrája* (= czimpája) ugyanígy *Csal. Cup.* 26. vsz. (fentebb idézve.) A *czifra* szónak ilyen jelentésére a Nyelvt. Sz.-nak is csak ez a két példája van. A Ny. 32—1. (u. o. *Csal. Cup.* is) megvan a *czifra* közönséges jelentésben is.

K. 29—2. *Alceonus* (a kéziratban : *al ceonus*) — nyilván : *Alcinous*.

K. 31—4. *El hittem*. — V. ö. *Mur. Vén.* III. 133 : *El-hittem jó végét dolgomnak*; III. 215 : *Elhittem, szepeg-is*.

K. 33—36. vsz. rövid mondatokban folyó dialogusai itt is drámiaiabbak, mint a Ny. megfelelő versszakaszai.

K. 34—1. *lányának* — a kéziratban : *leányának* hibás, mert egy szótaggal megnyújtja a verset.

Ny. 38—3. *futhassunk* — valószínűleg sajtóhiba: *futtassunk* helyett.

K. 36—4. *Frauczímerekkel* (Ny. 41—2. *Frajczímmerekkel*). V. ö. *Csal. Cupido* III. 64: Két Uri *Frauczímer*. Gyöngyösinek Andrassy Miklóshoz 1673 június 9-én írt eredeti levelében is: «Ilonkának, Aszszonyom eö kegyelme *Frauczímerének* az **Anna** . . .» (L. *Gyöngyösi I. ismeretlen levelei* cz. kiadványomban. *Irod.-tört. Közl.* XXIII. 1. sz. 1913.)

Scena VIII. = Actus VI.

K. 2—4. *Csélcsapság*. L. feljebb Sc. V. 10. is.

K. 3—3. *öszvényed*. L. feljebb Sc. VII. 20. is.

Ny. 3—4. *állítom reményed*. — Így a sor nem elég értelmes; az *állítom* nyilván hibás másolás a K.-ban helyesebb *áll uton* (ál, hamis úton) kifejezés helyett.

K. 4—3. *émeledik* — *béle*. L. feljebb Sc. 10. és jegyz.

K. és Ny. 7—3. *Mértékeld magadat*. L. feljebb Sc. V. 11. is.

K. 8—4. *jöd* — a kéziratban: *jot* íráshiba.

K. 17—3. *magad* — a kéziratban: *magadd* íráshiba; u. o. *szoll(y)anak* — a kéziratban: *szollának* íráshiba.

K. 18—1. *kolompo(l)sz* — a kéziratban: *kolomposz* — a népies *kolompósz* helyett; Ny. 16—2. = *zörgetés*.

K. 18—3. *Felségedet* — a kéziratban előbb *feleségét* áthúzva.

K. 19—2. *Csak alégh vetrengék* (a kéziratban tisztán írva); a Ny. megfelelő helyén (17—2.): *Jaj csak allig vagyok*. — A *vetreng*, *vetrengés* szók fejtegetését l. bővebben a *Mur. Vén.* I. 114—2.-hez írt jegyzetben.

K. 22—1. *Beszéllye* (Ny. 20—1: *Beszéлле*) = *Beszéлле*. U. o. 2-ik sor: *szíved* — a kéziratban *szivett* íráshiba; a Ny. 20—2. is a javítás szerint.

K. 24—4. *vár(t)* — a kéziratban: *vár* nyilván íráshiba, mely értelmetlenné teszi a sort.

Ny. 24—3. *szokáson* — a kiadásban: *szkáson* sajtóhiba. U. o. *fennyen*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 121.

K. 26—4. *Modgya* — kéziratban: *Mongya* íráshiba; a avítás szerint van írva az előbbi sorban is.

K. 28—2. Egy háromszótagú szóval kevesebb a verssor mint kellene. A Ny. megfelelő helyén (26—1.) a kiadó úgy

pótolja a hiányt, hogy az előbbi sorból ide írja a *Meg-bocsáss* szót, de valószínűbb, hogy a hasonlító kötőszó első fele (*Miképpen*) vezette be a mondatot. V. ö. *Mur. Vén.* II. 296: (a halálosan megsebesített szarvas) Lehel, el-bágyadván, *ohajt kút-fejeket*. — K. 3-ik sor: *Ha ér az* — a kéziratban: *Har es* van írva, a mi nyilván íráshiba; a Ny. 26—2. sorában is: *Ha ér*-rel kezdődik a sor. — U. o. 4-ik sor: *dellőre* (Ny. 26—4: *déllőre*) = delelőre.

K. 29—3. *ostromlyák* = *ostromolják*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 158: *ostromlya*.

K. 30—1. *gyenge orca*. V. ö. *Mur. Vén.* II. 143. — *mord* szemekkel — Ny. 28—4: *mordály* szemekkel; amaz inkább Gyöngyösi kifejezése. V. ö. *Mur. Vén.* I. 170. III. 28. 129. stb.

K. 31—1. *szemérmesség* — a 2-ik sorban és a 36—2: *szemérmesség*; A Ny. megfelelő helyein mindig az utóbbi. A *Mur. Vén.*-ban is mindkettő előfordul: II. 56. és 63. emez, II. 321. amaz.

K. 34—2. *Szük* — «kevés, ritka» értelemben — alább *Act.* XVI. 3. és *Mur. Vén.* I. 42. is: *Szük* most ez az jóság. Ny. 31—2: *Ritka*. *Kem. Ján.* I—I. 37. *Szük* a' jó feleség.

K. 35—2. *csélcapságh* — l. feljebb *Sc.* V. 10. VIII. 2. és 35. — U. o. *férkezet(t)* — V. ö. *Mur. Vén.* I. 100., 156. II. 302. III. 367. *Kem. Ján.* II—IV. 75: ő is beférkezik.

K. 36. és Ny. 33—2: *apolgatni* — ekkor már ritka; itt, továbbá a *Mur. Vén.* és *Kem. Ján.*-ban már rendszeren: csók, csókol, csókolás.

K. 44—3. *Ciprussis* — a kéziratban: *Ciprus* is íráshiba.

Inter medium.

Ez a közjáték csak a kéziratban van meg.

1—3. *orczáinak halvánnya* = *halványsága*; l. alább is: *Act.* XIII. 2—3. — U. o. 4. *Halát adom* — (a 2—1-ben is: *Ugy látok*) — Antraxnak, *Philostenes* konyhamesterének tótos kifejezése, melyhez hasonlók alább is vannak. U. o. *végh* (= *vígh*) *oráia* — a kéziratban: *mégh* íráshiba.

2—3. *Scruiája* (így a kéziratban) — valószínűleg íráshiba, mely így értelmetlen; *kaprik* (tót szó) = *kis ponty*; és — a kéziratban *est* íráshiba; *struhája* (tótul helyesebben: *pstruhi*) = *pisztrángja*; l. alább 9—1. is.

3—1. *Menyhal* — valószínűleg szintén tót eredetű szó, mert itt: *mieň* (mjeny); U. o. 2. *szlimák* (tót szó) = *csiga*.

4—4. *Egy ducatom van* = egy aranyom van.

5—1. *sajdlík* (tótul *žajdlík*, a német *Seidl-, Seittl-*ből) = messzely; *vína* = bor; u. o. 2. *kukhinga* (tótul: *kuchyňa*) = konyha; u. o. 3. *Slisis* (tótul: *slyšiš*) = hallod? — *vács el ez peneszt* (tótul: *peniaz, peniáz*) = váltsd el ez pénzt; u. o. 4. *bort egy holbat* (tótul: *holba*, a német *halbe-*ből) = iteze.

6—1. *Dobre to vino* (tót kifejezés) = jó ez a bor; u. o. *Tovarisom* (tót szó) = társam.

7—1. *vasa milost* (tótul: *vaša milost*) = kegyelmed, kend; U. o. 2. *Mladenecz* (tót szó) = inas, komornyik.

9—1. *Ne panye* (tót kifejezés) = tessék uram; u. o. *kaperek* = kis pontyok; u. o. *psztruhák* (l. feljebb 2—3. is) = pisztrángok; u. o. 2. *ne cista vodában* (tót kifejezés) = nem tiszta vízben; u. o. *Szlimákok* (l. feljebb 3—2.); u. o. 4. *Pocz* = polcz.

10—4. *Scoda* tótul: *škoda* (német: *Schade*) = kár.

11—1. *na kukhina* (tót kifejezés) = a konyhába, u. o. 3. *Szlepiczákat* (tót szó) = tyúkokat, u. o. *Huszokokat* (tót szó) = lúdakat; u. o. *Ptakokat* (tót szó) = madarakat; u. o. *szlimákokat* (l. feljebb 3—2.); u. o. 4. *telaczina* (tót szó) = borjuhús.

A Gosztonyi-codex 69-ik lapja közepén itt vége szakad a kéziratnak, s valószínűleg vége volt az I. actusnak is; a következő lapok üresek.

Actus VII.

Innét kezdve csak a nyomtatott szövegből ismerjük a költemény folytatását.

5—2. *Katona kenyérral mert magam is éltem*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 46: W. katona kenyérral, mint régen, most-is él.

7—3. *Hánytatván magadot* (t. i. a lovon). V. ö. *Daed. templ.* II. r. 19.

12—3. *Noha* — alkalmasint sajtóhiba *Hogy az helyett*.

13—1. *Fene medvékkel-is mert szemben szállani*. V. ö. *Mur. Vén.* II. 253—260. Wesselényi is medvékkel viaskodik; II. 255: fene ellenség ez; 260: menni az medvékkel szemben.

14. vsz. V. ö. *Kem. Ján.* III—II. 31—32. vsz.-val:

Nálánál markossab a' kardoskodásban,
 Lovaglásban bátrab, könnyeb az ugrásban,
 Erőssebben vető a' kopja hányásban,
 Kűszködésben keményb 's gyorsab a' futásban.

Termetre deliáb, elmére fontosab,
 Urához hűségeseb, másokhoz nyájassab,
 Tétteseb palotán, mezőn katonásab,
 Nem sok vált sem vígab, sem barátságosab.

16—17. s köv. vsz. A jó hír s név maradandó voltáról
 v. ö. *Mur. Vén.* ajánló-lev.-nek első és utolsó lapjával és II.
 108. 323. III. 127. *Kem. Ján.* II—I. 22—3. II—IX. 24. III—V.
 11. stb.

20—4. *Mint Phoenix, ki régi porából frissedett.* Gyöngyösi
 munkáiban többször előforduló hasonlat; így a *Mur. Vén.* aj-
 lev. 5. l. Mint Ph. porából életre kellyen; u. o. II. 198: Mint
 porából Ph. új életre kelnék. *Kem. Ján.* I—I. 52: Gyermónos-
 tori Ph. kél porából; u. o. I—III. 5: Vajha mint az Ph.
 ujulttá lehetne. Mikor *Kem. Ján.* emlékezetét utóbb kiadja,
 e régebben írt s már-már elveszettnek tartott költeménye
 főcíméül is azt adja: *Porából meg-éledett Phoenix.* — *Csal.*
Cupido III. 20:

Phoenixként frissülni láttatik aggsága.

25—1. *fel-tett tzelom.* — L. alább Act. VIII. 13—4.
 XI. 27—4.

26—2. *A' napot néző Sas.* — V. ö. *Mur. Vén.* II. 338:
 Mint az saskeselő mikor naphoz járúl.

27—2. *Sok pöröly próbálja 's tűz az aranyat is.* V. ö.
Mur. Vén. I. 40: Ott tisztul az arany, hol az tűz lángozik;
 II. 230: Az szép arany tisztul tüzekkel; II. 175: Az aranyat
 próbára kell tenni. *Kem. Ján.* II—IV. 44: Mint aranynak
 böcsre tűz által jutása.

33—1. *Ha fogsz meg-indúlni? = Mikor?*

Actus VIII.

7—10. L. feljebb Act. V. 19. vsz. V. ö. *Helena Párisnak*
 67. vsz.

8—1. Sok a' *tzirkálója* a' szerelmeseknek. V. ö. *Mur. Vén.*
 III. 256: (a vártáknak) czirkál szabados járása. — 2—3. sor:
iriggyek nyelve — veszedelem. stb. V. ö. *Mur. Vén.* II. 39:
 Legtöbbet árt az szerelmeseknek — az irigység; rokon helyek
 még; II. 28., 38. stb.

11—4. *kövesse* — az első kiadásban *kövessék* sajtóhiba.

12—1. *életében* — az első kiadásban *életemben* sajtóhiba,

mert Hermiás nem magáról, hanem a királynéről beszél. V. ö. Sc. II. 9. vsz.

15. vsz. Annak körülírása, hogy soha. A képtelenségeknek ilyen felsorolása többször előfordul Gyöngyösinél s kedvelt kifejezésmódja a népköltészetnek is. A többi idézetet l. *Helena Párisnak* 60. vsz. és a hozzáírt jegyz.

Actus IX.

E közjáték annak illusztrálása, a mit Hermiás az előbbi Actusban (11. vsz.) figyelmeztetésül mond a szerelmeseknek:

Lappang már-is a' hir némely szögletekben.

Hogy vagytok egy mással ti nagy szerelemben.

4—2. *állók a' suttomban* = suttymban, rejtkehelyen.

6—1. *Patvar vigye dolgod* (alább 9—2. is: *patvar vigye*). V. ö. *Mur. Vén.* III. 329: *patvor vigye kulesát*.

16—1. *Mint a' barát-monyú-fű az ő ortzája.* — *Barát-monyú-fű* Melius *Herbariuma* (1578. 89. l.) szerint: «*Draunculus minor* azaz *Boriu labu fű*, *Barát monyu fű* kettő à levele, Isten nyílanac hyiác, a' ki közép aránt terem benne, magyarul *Kigyotranck*» Újabb botanikai munkák leírása szerint a *Konytvirág-félék* (Araceae) családjába tartozik. (*Arum maculatum* L.) Magyar nevei: Áron-gyökér, Áron-vessző, borjulábffű stb. Levelei mind tölevelek, dárdások, nyilas vállal. A szár végén van virágzata, mely buzogányalakú, csupasz, csúcsán barnás violaszínű. (Hoffmann—Wagner: *Magyarország virágos növényei.* 1903. 185. lap.) Nyilván e szín miatt hasonlítja hozzá a lány hamvas-piros barna orcáját. A Nyelvt. Szótár csak Meliusból s a főntebbi adatból ismeri a szót, egyéb példája nincs a régi irodalomból.

19—1. 2. *a' szemei*—*pilongosok* V. ö. *Kem. Ján.* I—V. 32: *pillogás*.

25—3. *varta(k)*— az első kiadásban: *varta* értelmetlen; az előbbi mondatban is általános alanyval: *tölnnek*; 1785: *varta*.

29—1. *add rám* = add közelebb, ide, nekem t. i. a kancsót. — 2. sor: *tsókám* — az 1785-iki kiadásban: *tsókám* = csóka (*corvus monedula*).

31—1. *jó a' Borka* = jó kis bor. Szójáték is a 32—3.-ban említett *Borka* leány-névvel.

36—2. *tetzik* — az első kiadásban: *teszik*, de jobb az

1785-iki kiadás szerint: *tetzik*; u. o. 3-ik sor: első kiadásban *Kortsmárostúl*, 1785-ben *Kortsmárostúl*.

Actus X.

5—4. titkolt *mérgét méz gyanánt* nyalattya. (l. alább Act. XI. 4. és 11. is. V. ö. *Mur. Vén.* III. 146: Mérgét méz szín alatt az bal szívek adnak; III. 143: mézül vette az mérgét-is. U. o. I. 206. II. 331. és III. 37: gyalánt.

7—3. *A' szokatlan* — így az első és 2-dik kiadásban is, de alkalmasint sajtóhiba: *szótalan* (= szerény) helyett.

10—3. *egyebnél* = másnál.

16—4. *hog्य az mi mihelyünk koha* — a régi irodalomban: rendszeren *koh* és ritkábban *kohó*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 115: mint *koh* előtt az *szén*. *Kem. Ján.* II—III. 29:

Sok ugrosó szikra szökdécsel az *kohnál*.

22—3. és 4.

Leány a' Legénnyel tsak szóra sem menyen,
Nem hogy tsókra 's errül másokra-is kellyen.

V. ö. *Mur. Vén.* II. 12. vsz.:

Iffiak az szüzekkel addig gyönnék, s-mennek,
Beszédriül csókokra, s-arrul másra kelnek.

29—3. *Ápáltzát* (alább 32—1. *Apátzát*). — 4-ik sor *aggig* = *aggik*, *öregszik*.

30—4. *tsél tsap* nyelvesség. V. ö. feljebb *Sc.* V. 10—2. s jegyz.

31—3. *ki motkolódásokat* — így a későbbi kiadásokban is, de alkalmasint írás- vagy sajtóhiba (az előbbi sor végének ismétlése); jobban oda illő szó volna: *ki mosakodása*.

44—2. *Cyprussis* — az első kiadásban: *Cypruss-is* sajtóhiba.

46—1. *Király* — az első kiadásban: *Királyj* sajtóhiba, mert egyebütt mindig *Király*.

47—1. *egyvelét(t)* = *elegyedett*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 169. és *Kem. Ján.* II—VI. 27. és III—III. 70: *egyvelült*.

48—4. *emlegetjük* — így már az első kiadásban is, noha u. a. vsz. többi sorában: *emlegettjük* — *felejtjük* — *segítettük*,

63—4. *Mint Tigris el-lopott kölykeért busuljon*. V. ö. *Mur. Vén.* II. 257: *Mint Tygris el-lopot(t) kölkein busulván*. U. o. III. 164:

Mint az kölyke-vesztett Tygris, ordítottak.

Kem. Ján. II—V. 26 :

Ugy elveszett kölykét tigris sem sürgeti.

U. o. III—VI, 93. szintén rokon ezzel :

— mint a Caucasus hegyében

Az mely oroszlánnak elloptak kölykében stb.

Csal. Cup. III. 140. is: kölyke-vesztett oroszlán.

65—1. *Mértékelyed* — 1. feljebb *Sc.* V. 11. vsz. 7.

67—1. *Nadály* — egykorú írónál rendszeren *vérszopó* jelzővel. *Vesztegető* (= megrontó) — 1. feljebb *Scena* II. 16. és jegyz.

70—3. *ejte* = ejtése.

71—1. *semmiben* — az első kiadásban: *szemmiben* sajtóhiba.

73—3. *meg-tromfolja* — alább 79—4. és XII. 7. is. V. ö.

Mur. Vén. II. 178: Kit ő-is tromfolni akart.

Actus XI.

1—2. *Mérgelő* mirigye = megmérgező; a *Nyelvt. Szótárban* csak ez egy példa; a régi irodalomban szokottabb: *mérgesít.* — U. o. 3. szám *szeryig* (a régi irodalomban: *számszeriv, számszerij* is) = faltörő ostromszer, balista. U. o. *im lett* — az első kiadásban *imlet* sajtóhiba, a 2-ik kiad. a javítás szerint.

3—2. *napodat rút homály ne fedje.* V. ö. *Daed. templ.* II. r. 30. és IV. 16. s a hozzájuk írt jegyz.

6—4. *Atyád* az első kiadásban s 1785-ben is: *Anyád* sajtóhiba.

10—1. *fertsent fel-lobbant tűzében* = haragjában felfortyant, haragra lobbant. A *Nyelv. Sz.*-nak csak ez egyetlen példája van a régi irodalomból.

11—4. *észem* — a kéziratban *eszem*, de eredetileg alkalmasint itt is *észem* volt; így hangzik össze az előbbi három sor rímeivel. V. ö. *Daed. templ.* II. 32. és *Mur. Vén.* III. 395.

17—2. *Ködösödött napunk kel régi fényében* (az első kiadásban: *kell* más értelmű). L. feljebb 3—2. és *Act.* XIII. 1—2.

20—2. *fennyen* — az első kiadásban: *fénnyen* sajtóhiba.

21. vsz. V. ö. *Helena Párisnak* 115—116. vsz.-val.

25—1. *Más az* — az első kiadásban: *Máss azt* sajtóhiba.

28—2. *Gömbölyeg.* V. ö. *Kem. Ján.* III—VI. 51: *feje gömbölyegét.* — 4. sor: *szédeledett fővel.* V. ö. *Mur. Vén.* III. 318: *feje szédeledék.*

29. vsz. *Királyoknak hozfzjak a' kezeik.* Szó szerint így : *Helene Párisnak* 72—4.

32—2. *fü-zöldlletét* = zöld hajtásait. A *Nyt. Sz.-nek* csak ez egy példája van a régi irodalomból.

34—3. *Olly zavarja* indult (főnévül l. alább XIV. 8. is). — V. ö. *Kem. Ján.* III—I. 28 : azok zavarival egyveledtek ; III—II. 9 : Csendesítse zaját zavarának.

37—2. *gúslott* = gúsba kötött. — 3. sor : *Ha nem* — az első kiadásban : *Hanem* más értelmű.

40—4. *kerüllye-el* — az első kiadásban : *kévüllye-el* sajtóhiba.

43—1. *Naggyal* — codex-irodalmunkban gyakori : *naggyal* és *nagygyal* alakban és *sokkal* értelemben, rendesen középfok mellett.

49—1. *mondok* — az első kiadásban : *mondek* sajtóhiba.

52—2. *Olly eröt ismérek* — az első kiadásban : *Olly eröt-is mérek* sajtóhiba.

56—1. *rejteekben* V. ö. *Sc.* IV. 38. jegyz.

58—4. *Nem volt még olly, mellyen diadalmat nem vett* — az első és későbbi kiadásokban : *Nem vált-meg olly méllyen* — a sajtóhibák miatt egészen értelmetlen. *Olly* = olyan. V. ö. *Kem. Ján.* II—VII. 8. stb.

60—3. *Sok szép nyeresége vólt.* *Kem. Ján.* II—I. 9 : szép nyereséget várt. — U. o. *gyakor* = gyakori.

66—2. *hagyott nap.* V. ö. *Mur. Vén.* igen gyakran : *hagyott hely, h. üdö, h. óra.*

67—2. *fene vadság* l. feljebb gyakran.

Actus XII.

4—1. *Az igaz hűségnek a' szükség próbája.* V. ö. *Kem. Ján.* II—IX. 1 :

A' szükség próbája igaz barátságna.

14—3. *forditni* — az első kiadásban : *fortitni* sajtóhiba. — 4. s. *akar* — alkalmasint sajtóhiba, mert értelem szerint *akarsz* jobban illenek oda.

21—2. *légy vigyáz asztalnát* = légy vigyázó, vigyázz. A *Mur. Vén.-ban* és a *Kem. Ján.-ban* csak mint ige s jelzőül csak mint *vigyázó* fordul elő, szintígy a régi irodalomban.

23—1. *épém* (a 2-ik sorban is így) — az első kiadásban : *épem* hibás ékezet miatt sajtóhiba.

Actus XIII.

Az első beszélő az egész tartalomról kivehetőleg: *Florentina*; az első kiadásban tehát hibás a *Philostenes* felírás, mert hiszen ő távol van Hermiásnál s éppen távolléte és a bizonytalan jövő miatt kesereg Florentina. A 2-ik kiadásban már helyesen.

II. vsz. 6. *Útamat veszély telé* — az első és második kiadásban *Űramat* sajtóhiba, az előbbi sorokban éppen a veszedelmes útról van szó. — *Telé*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 71. III. 222.

VII. vsz. 3. *martzongja* = marczangol, széttép; a régi irodalomban elég gyakori.

IX. vsz. 7—8. *Maga hitt* = elbizakodott. V. ö. *Mur. Vén.* I. 100. III. 107. is. — *fant néző* = fenhéjázó, gögös. V. ö. *Kem. Ján.* III—III. 26: Igen fenn hajaz ez maga-hittségében.

XII. vsz. 7. *a' (sz)em lássa* — az első és 2-ik kiadásban: *a' sem* de így nincs helyes értelme a sornak, a szöveg összefüggése a sajtóhiba ilyen kijavítását kívánja: *a' szem*.

XVI. vsz. 9. *Fogyatom életemet*. IV. (alább IV—8: magam fogyasztom) L. Act. XIV. 7. is. V. ö. *Mur. Vén.* I. 32. III. 227. és 285. Ez, valamint az alább következő lyrai betét, mindkettő Balassi-versformában, a század legszebb lyrai költeményei közé tartozik.

1—2. *Mostani ködödből reménld szép fényedet*. L. feljebb Act. XI. 3. és 17. s a hozzáírt jegyzeteket.

2—3. *Halál halványja*. V. ö. *Mur. Vén.* III. 327: Félisz halványával borul az orcája.

4—3. *fagylal*. L. feljebb Sc. I. 43. és 71. is.

II. vsz. 9. *Szép nyaramból lett rút telem* — a főtebbi 1—2. hez hasonló s Gyöngyösi minden munkájában sokféle változatban előforduló kifejezés.

VI. vsz. 5. *Büszszött dögök*. L. felj. Sc. I. 26. vsz. is.

Actus XIV.

4—4. *rejteket*. L. Sc. IV. 38. jegyz.

5. vsz. A titoktartásról v. ö. *Mur. Vén.* II. 92. vsz. és *Kem. Ján.* I—II. 87:

Nem jó ezéért kötni titkos szándékodban.

- 7—1. *El-fogyattya magát*, L. feljebb: Act. XIII. és jegyz.
 7—3. *Marpesusi érczet*. L. feljebb Sc. VI. és jegyz.
 8—4. *zavar*. L. feljebb Act. XI. 34 is.
 9—4. *juwalkodott* — l. alább Act. XV. 9—1. fel-fuvalkodott.
 11—3. *ezenn el-érkezik* = ezennel. (L. ezt alább Act. XVI. 34—1.) V. ö. Act. XVII. 30—1.
 13—3. *Győzedelmes Laurust*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 7. III. 231. *Kem Ján.* II—I. 34. II—II. 8. II—III. 52. stb.

Actus XV.

- 1—3. *vet vakot a' kotzka* — Gyöngyösi sokszor használt kifejezése. V. ö. *Jó vitézek*. 12—4. és jegyz.
 6—4. *lábolhatatlan töt* = mély tavat. L. feljebb Act. V. 14—3. is.
 7—4. *Minden* = mindenki. L. feljebb Sc. VI. 22.
 11—1. *Ez* — az első kiadásban: *ezt* sajtóhiba.
 20—4. *hamar időn* = gyorsan, rövid idő alatt. V. ö. *Mur. Vén.* I. 101. II. 349: hamar veszély. *Kem. Ján.* II—I. 38: hamar sarkú szerencse; u. o. 58: hamar fergeteg stb.

Actus XVI.

- 1—3. *tsél-tsapság*. L. feljebb Sc. V. 10. és VIII. 2.
 2—1. *magát hátra hadja*. V. ö. *Mur. Vén.* II. 260. III. 97.
 3—1. *szük*. L. feljebb: Sc. VIII. 34. és jegyz.
 4—2. *kotzka fordul vakjára*. L. feljebb Act. XV. 1.
 8—1. (Isten) *köd után nap-fényt hoz*. L. feljebb XIII. 1—2. s a hozzáírt jegyz.
 11—3. *gondaim* — v. ö. *tagaim*: *Daed. templ.* V. r. 17. jegyzet.
 19—4. *fel-derül köd után napotok*. L. itt 8—1. és alább 32—4.
 20—2. *gyomontatott* = gyóntatott, vallatott — a régi irodalomban egyedül álló alak, szokottabb régi alak: gyouontat.
 21—4. *lángozott*. V. ö. *Mur. Vén.* I. 40. 196. II. 8. 319.
 24—4. *bé-fedgye*. L. feljebb Sc. IV. (Act III.) 25—2: földgye-bé.
 30—34. A hánykódó, viharos tengerről vett hasonlat gyak-

ran előfordul Gyöngyösi egyéb munkáiban, főkép a *Mur. Vén.* és *Kem. Ján.* több helyén is.

31—2. *Hajnallik kedves fény ködösült napokra.* L. itt 8—1. stb.

32—4. *Ha érnek köd után fel-derült napokat.* L. feljebb itt is többször és Act. XIII. 1—2. s jegyz.

33—4. *hoza széljére* (= szélére, partjára) — mind az első, mind a 2-ik kiadásban így.

34—3. *Ohajtott tavaszra virrad régi telünk.* Act. XIII. II. vsz. 9.

36—2. *Nagy szívünk szakadva várunk.* L. feljebb Sc. V. 4—1. V. ö. *Mur. Vén.* II. 154. és 249. szószerint ugyanígy.

Actus XVII.

1—2. *Igazgatik* — az *igazgattatik* rövidítése.

7. vsz. A jó és rossz asszonyról. A gondolat és kifejezések rokonságára nézve v. ö. *Kem. Ján.* I—I, 37. vsz.

Szük a' jó Feleség, nehéz szerit tenni,
Hogysem pedig rosszat kárhozatra venni,
Caucazus hegyén túl job szaladva menni,
Ott a' Tigrisekkel egy barlangban lenni.

12—17. vsz. A jó feleségről mondottakat v. ö. a *Csalárd Cupido* IV. r. 37—46. vsz. és a *Chariclia* ajánló-lev.-ben az Andrassy Péternéről mondottakkal.

16—4. *ágyadot* az első kiadásban: *ágyatod* sajtóhiba.

22—3. 4. *Termete, értéke, személye, kő-vára* — v. ö. Sc. VI. 32. és jegyz. — *méltó* — az első kiadásban: *méltá* sajtóhiba.

23—1. *Az Házasság dolga Isteni végezés.* V. ö. *Kem. Ján.* I—I. 38. vsz.

Gazdagság és érték vagy az Atyáktúl,
De a' jó Feleség Istentül magátül.

U. o. 2-ik sor: *az égből sugárlott.* L. *Páris Helenának* 7. vsz. és jegyz.

25—4. *az(t)* — az első kiadásban: *az* sajtóhiba.

30—1. *Ezen* — l. feljebb Act. XIV. 11—3. — 4. sor: *Király(t)* — az első kiadásban: *Király* sajtóhiba.

31—2. *sirban* — az első kiadásban: *sirben* sajtóhiba.

39—3. *valamit* — az első kiadásban: *valamint* sajtóhiba.

41—42. vsz. Epikus részlet, melyben Nestor elmondja az előbbi beszédek után történeteket. V. ö. Act. III. 16. vsz.

44—2. *Fel-tett cél.* V. ö. *Daed. templ.* IV. 32—3. és jegyz.

45—2. *Fel-derült homálya az én kedvemnek-is.* L. feljebb Act. XI. 3. és jegyz.

50—51. vsz. A befejezés is epikus részlet, melyben Nestor elmondja Philostenes és Florentina későbbi boldogságát. Az ilyen részletek azt mutatják, hogy a költemény, ha drámai formában iratott is, nem előadásra, hanem olvasásra volt szánva.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ

A KÖLTEMÉNYEK SZÖVEGÉHEZ.*

- Á**bel áldozatja 177.
 Achaia 10, 34.
 Achantes 367.
 Achates 52, 246. Achates-kő 78.
 Achelous 15.
 Achilles 41, 131.
 Acontius és Cidippe 68.
 Adamas-kő 133, 142.
 Aeneas 49, 51, 52, 53, 94, 123, 125.
 Aetes 35.
 Aetra 15.
 Agamemnon és Clytemnaestra 75—76.
 Agatirsisok 54.
 Alceonus(=Alkinous) 330.
 Altades 274 s köv. A. ifjúkori vitézsége 352—3.
 Amazonok 39, 191.
 Ambrosia 176, 247.
 Ambrus deák 360.
 Anchises 11. A. fia 142.
 Androgeus 57.
 Andromache 70.
 Antenor 131.
 Antilochus 39.
 Antinous 45.
 Antrax 348.
 Apelles 193, 209.
 Apollo 53, 94, 187, 188. A. képe 51. A. segedelme 126. A. Sibyllája 49, 51.
 Arachna 313.
 Argirus és Tündér Ilona 68.
 Árgilus ördögi 183.
 Ariadne 20, 33, 64, 66, 67, 68, 230. A. levele Theseushoz 70.
 A. hímzett keszkenője 78—79.
 A. és Phaedra szökése 84. A. szépsége 85. A. ébredése 87.
 A. és az Echo 88—9.
 asszony dicsérete 414.
 Atalanta 247.
 Athenas városa 57, 58, 59, 60, 63.
 Atilla 185.
 Atlas 125, 136.
 Atreus 12.
 Atropos 135.
 Aurora 11.
 Austriai ház 190.
Bacchus 86, 98, 226, 255. B. dözsölésének következményei 103—106. B. fegyverzete 107.
 B. muzsikásai (hegedűs, dudás, cytharás, cimbalmos, lantos, virginás) 98.
 Balog vára 240.
 Balsamum-ír 193.
 Báncaizai vám 46.
 becület értéke 383.
 Bécs 247. bécsiek (Habsburgok) 127.

* A számok a szöveg lapjaira mutatnak.

- békesség áldásai 101—102.
 Bellona 131, 194, 230.
 Gr. Bethlehem István 134, 135.
 Biston 20.
 Bizantinusok 41.
 Boldogasszony hava 124.
 bolhák természete 238—239.
 bor ereje, hatalma 100.
 Boreas 20, 139, 256.
 Borka 366.
 Breznó 134.
 Budaházi István Murány-vár kapitánya 137.
 Busiris 156.
 Byblis 398. B. és Caunus szerelme 159.

 Calcides hegye 51.
 Carthago 142.
 Cassandra 7.
 Castor 19.
 Cato 208.
 Caucasus 273. C-i tigris 319.
 Caunus és Byblis szerelme 159.
 Centaurusok 36.
 Cerberus 125.
 Ceres 255.
 Chalciope 35.
 Charon 218, 222.
 Cicero 122.
 Cidippea 68.
 Circe pohara 46. C. éneke 125, 212, 215.
 Clymene 15, 38.
 Colchus (=Colchis) 20. Colchos 125, 142.
 Cupido 68, 69, 192, 264, 267, 271, C. nyílazása 64, 143. C. nyilának ereje 148—149. C. Wesselényit szerelemre gerjeszti 149. C. ígérete 161—162. C. házatája 145—148. C. Szécsi Máriát szerelemre gerjeszti 170.
 Cuma(e) városa 49, 51.
 Curtius 131.
 Cypria 68, 194.
 Cyprus 145, 187, 188, 226.
 Cyprussis 336 s köv.

Daedalus 47, 51, 61, 62, 63, 126.
 D. követségei Theseushoz 72, 79—80. D. utasításai Theseusnak 80. D. bűnhődése 90—91. D. szárnyakat készít 91. D. és Icarus repülése a tengeren 93. D. Minos börtönében és szabadulása 202—203.
Dalila (=Delila) és Sámson 212.
Dardania 19. Dardanus 6.
Deianira 15.
Deiphobe 52.
Deiphobus 21, 70, 75.
Delos 27, 54, 187, 188.
Demeter 360.
Demophon és Phyllis 142.
Diana 51, 53, 70, 77, 178, 187, 247, 313.
Dido 142. D. és Aeneas 68, 123, 125.
Diomedes 41, 46.
Dolon 41.
Dóra 364.
Dulichium 45.
Dunántúl 135.
Dyctamnus-füvek 189.

Echo és Narcissus szerelme 210.
Echós vers 88—89.
Eger 133.
 egyenetlenségek káros következményei 128—130.
Electra 293 s köv.
 előálomkori üdö 149.
 élet kedvessége 224.
Erdély 127, 135. e-i nép 205.
Esterházy Miklós 132.
Ethna 272.
Ethre Boldizsár murányvári porkoláb 137.

- Eurialus és Lucretia 68.
 Eurmidés 353 s köv.
 Európé 55, 56, 77.
 Eurus 139, 217.
 Eurymach 45.
- Farkas Fábián és Ferencz füleki hadnagyok** 181, 209.
 Fatum 155.
 fejedelem okossága 413.
 Fekete László füleki hadnagy dicsérete 208—209.
 Ferdinánd (III.) császár-király 127, 236.
 Ficzek Jakab 207.
 Florentina 253 s köv. Fl. szépsége 329—231. Fl. kesergései 392—396. és 398—400.
 Füleik vára 131, 133, 191, 206. füleki vitézek réműlete az ágyulövés miatt 209; irtóznak Murány erősségétől 211; be-mennek Murányba 240.
- Gábor Pál** 222.
 Galenus 257.
 Ganymedes 11.
 Gepidák királya 278, 280.
 Gismunda 59. G. és írődeákja 68.
 Góliát 404.
 Gömbkötő János füleki főhadnagy 209.
 görög hűtlenség 44. g. és római hajdaniság 122.
 Görög Ilona 3. Görögh Heléna 312.
 Görögország 10, 20, 36, 38, 214.
 Griffek 319.
 Gyöngyös patak 208.
 Gyöngyösi István 119, 124.
- Háború és békeesség** 126.
 hadi regulák 111—116.
 hajnal leírása 81, 152.
- Hatvan 133.
 házasság boldogsága 413.
 Hector 21, 39, 41, 131, 134, 201, 208, 275, 354.
 Helena 3, 22, 38, 68, 70, 75, 123, 214, 313. H. elrablása 125.
 Helione tanácsa 387.
 Hercules 15, 131, 192, 264. H. a pokolban 125.
 Hermias 253 s köv. H. és Severus párviadala 403—404.
 Hermione 15.
 Hero és Leander 68.
 Hesperus 211.
 Hevesmegye 133.
 Hippodame 15, 36.
 Hírnek lakóhelye 354—355. jó hírnév állandósága 354—355.
 Hybla méze 176.
 Hydrák 13, 183.
 Hylax 322.
 Hymen 245.
 Hypsipyle 33.
- Icarus** 54, 91, 92. I. repülése 93.
 Ida hegye 6, 125, 213.
 idő változása 274—275, i. múlása 316.
 Idya 35.
 Ilium 10, 11.
 Illaira 19.
 Illésházy Gábor 134, 135, 185, 244. I. átpártol Rákóczihoz 136—137. I. szolgálai 184, 216, 229.
 Illésházy né (Szécsi Éva) 240.
 Illionus 21.
 India 78.
 Irus 45.
 Irigységnek gonosz volta 156—157.
 istenek tanácskozása Murány dolgában 140—141. i. megbízása Márs és Vénus részére 144.

- Isther patakja 255.
Ixion kereke 379.
- Jason** 20, 33, 35, 68, 125. J. és Medaea 142—143.
jövendölések Wesselényi F. és Szécsi M. házasságáról 242—243.
Judít próbája 246.
Juno 6, 9, 66, 194, 245, 316. (L. Paris ítélete.)
Jupiter 11, 12, 13, 14, 16, 17, 25, 55, 369. J. szerelmei 77, 145, 316.
- Kain** áldozatja 140.
Kádas Márton 185, 227, 231. K. követsége Wesselényihez 173, 206.
Kassa 119, 128, 133, 206.
Kata 364.
Kazai János 209, 218, 233.
Köpcsén 135.
krokodilus 79.
Kréta szigete 18, 55, 66, 68, 70, 202, 203.
Kürthi Ferenczné 164.
- Labyrinthus** 64, 65, 72, 80, 81, 82.
Lacedaemon 3.
Lachesis 135.
Laeda 13, 17, 25. L. leánya 214.
Laërtes 45, 46.
lakodalmi készülétek Murányban 244—245.
Laomedon 34.
Leander (és Hero) 68.
leány-regulák 370—371.
Lethe patakja 46.
levélírás haszna és kára 158—159.
Libya 161.
Licia 54.
Liptó 132.
- Listius János 134, 135. Listiusné (Szécsi Kata) létrái 205.
Lucretia (és Eurialus) 68.
Lycus 40.
- Mammona** 298.
Marpessus-hegybeli érczek 145, 319.
Mars 37, 117, 119, 124, 125, 141, 143, 381. Mars és Bacchus viaskodása 96. Mars muzsikásai (sipos, dobos, trombitás) 102. M. kártevésai 99—100. M. a békesség és mulatság megrontója 101. M. oskolája 131. M. megjelenése Wesselényi előtt 180—181. M. napja 378.
Maurus nyila 267.
Medaea 20, 35, 68, 125, 245.
Medon 45.
Melanthius 45.
Menelaus király 3, 21, 29, 38, 75, 214.
Mercurius 6, 55.
Minois 56 s köv. M. vára 6
Minos 202.
Minotaurus 59, 63, 64, 80. 90.
M. megölése 83.
Minerva 78, 248.
Murányi Pallas (=Szécsi M.) 174.
Murányi Vénus (=Szécsi M.) 117, 118, 124.
Murány vára erőssége 133, 134.
Murányallya 137, 179, 216.
Musa, Musák 126, 151, 196, 248, 249, 278, 281.
Muzsikások 98, 102. (l. Bacchus és Mars.)
Myrtoum-tenger 12.
- Nagy Ferencz** murányvári hadnagy 236.
Nagy János levélvivő követ 64—68.

- Nagy Sándor 211, 255. Macedo-
 niai S. 122.
 Narcissus és Echo 210.
 Naxos szigete 86.
 német főstrázsamester 229.
 Neptunus 78.
 Nestor 41, 352.
 Nilus 359.
 Nympha (=Szécsi M.) 177. Nym-
 phák 52, 210. házaspár 40.

Oceanum 149.
 Oenone 33.
 Orythia 20.
 óriások dolga 125.
 Ovidius 123.

Palánk (=Drégely-P.) 133.
 Pallas 6, 9, 66, 141, 143, 194.
 (L. Paris ítélete.)
 Pál Gergely latorsága 174.
 Pandora 212, 215.
 Parcák 130, 135.
 Paris 3, 22, 38, 75, 131, 312. P.
 és Helena 123. P. ítélete
 Juno, Pallas, Venus szépség-
 versenyében 125, 213—214,
 248.
 Parhasis 77.
 Parnassus 51, 126, 152, 187, 188,
 272.
 Pasiphaë 56, 59, 60.
 patens-levelek (Rákócziától) 136.
 Patroclus 40.
 Pegasus 131, 352. P. forrása 126.
 P. kútja 152, 199. P. rugása
 247.
 Pelops 12, 15, 25.
 Penelope 38, 44, 46, 194, 248.
 Phenthesilea 247.
 pénz hatalma 164—165.
 Péter deák 209.
 Phaedra 66, 67, 90.
 Phaëton 211.
 Philostenes 253 s köv.

 Phoebe 19, 194.
 Phoebus 10, 19, 51, 52, 53, 54,
 145, 247, 316.
 Phoenix 176, 277, 354.
 Phosphorus 55, 194.
 Phrygia 8, 11.
 Phyllis (és Demophoon) 142.
 Phryx 11, 39.
 Pisand 45.
 Pithonus 11.
 Plias 9.
 Pluto 145.
 Pollux 19.
 Polom (gömörmezei falucska)
 209.
 Polybus 45.
 Polyphemus 71. 183.
 Posony 253.
 Praedo 279.
 Prága 209.
 Priamus 3, 12, 34, 38, 41, 77.
 Proserpina 125.
 Protheus elváltozásai 175.
 Putnok (gömörmezei nagyköz-
 ség) 184.
 Pylades 131.
 Pylon 43, 45.
 Pyramus és Thisbe 68, 123.
 Pyrrhus 70.

Ráhó (gömörmezei kisközség)
 163.
 Rákóczi György (I.) fölkelése 127,
 128, 133.
 Rhesus 41, 42.
 Rimaszombat 207.
 rózsa regéje 226.

 Salvus passus 135.
 Sámos 45.
 Sámson és Dalila 212.
 Scylla és Charybdis 392.
 Scythiai griffek 319.
 Semiramis 170.
 Severus 354 s köv.

- Sibylla 52, 54, 94.
 Sigaeum 41.
 Simois 41.
 Solymosi régi füleki vitéz 211, 212, 213, 224.
 Sparta 3, 10, 34, 38, 43, 75.
 Strobilus 348.
 Stubnyai hévíz 124.
 Svada 194, 247.
 Syrenek 79, 212.
 Szécsi György 134, Sz.-né Homonnai Mária 135. Sz. György leányai: Mária, Borbála, Kata, Éva 134. Szécsi Mária 119, 121, 150. Sz. M. Erdélyből hazatér 135—136. Sz. M. levele Wesselényihez 170—171. 2-ik levele 177—178. Sz. M. szépsége 194. aggodalmai 200—201. beszéde szolgálóihoz 228. bátorsága 232—233. dicsérete 246—247. Sz. Éva 204, 238, 240.
 szem a szerelem kalauza 153.
 Szepesség 135,
 szép asszony férjének gyötrelme 28.
 szerelem hatalma 144—145. sz. dolga isteni végezés 154—155. szerelmes és vitéz hasonló állapota 197—198. szerelmek óvatossága 359.
 szerencse bizonytalansága 220—221. szerencse és szerelem hasonlósága 221—222.
 színek jelentése 172—173.
 szolgáló-hűség 367.
 Szolnok 133.
 Szöndi Máté balogi kapitány 240—241.
 Tantalus almája 379.
 Telemek 45.
 Telephus gepidák királya 278, 280.
 Therapnei leány 11.
 Theseus 8, 19, 20, 23, 24, 33, 64, 65, 68. Th. levele Ariadnéhoz 74. Th. a Labyrinthusban 82—83. Th. szökése Ariadnéval és Phaedrával 84. Th. szökése Phaedrával 86.
 Thessalia 20.
 Thiestis 12.
 Thisbe és Pyramus 123.
 Thurzó Ádám 134, 135.
 Ticius 379.
 Tindarus 36.
 Tisiphon 245.
 Tisza 127, 128.
 Tiszócz gömörmegeyi falu 179.
 Titán 131, 187.
 titkos dolgok intézése 157.
 török 108, 133.
 Trencsén vármegye 135.
 Trácia 38.
 Trója 3, 5, 6, 10, 34, 40, 42, 43, 51, 75, 214, 275. trójai hajók 19. trójai Hector 122.
 Tündérek boldogsága 174—175.
 Ulisses 38, 41, 44, 71, 125, 131, 182, 201.
 Vác 133.
 Vadászi Pál 181, 195, 227, 233—234. V. P. vitézsége 208.
 vadászó scytha 182.
 váró szívek nyughatatlansága 197, 199, 230.
 Venus 4, 5, 8, 17, 29, 36, 37, 52, 66, 68, 143, 245, 271, 272. V. hatalma 142. V. és a rózsza 226. V. öröme 242. V. rabja 258. V. betege 263. V. oltára 317.
 vén leány keserve 293—300.
 Vergilius Maro 246.
 Vertumnus 156.
 Vesta-szüzek 248.

Villica 280.

Vulcanus 141.

Wesselényi Ferencz czímei 119, 121. W.-né Bosnyák-nemzetiség 130. Wesselényi állhatossága 130—131. W. viselt dolgai 132. W. nyughatatlan gondja 138—139, 156. W. megnyilazása Cupidótól 149—150. W. levele Szécsi M.-hoz 160—163. W. levelének ha-

tása 168—169. W. útja Murány felé 179—181. W. medvevadászata 183—184. W. és Szécsi M. első találkozója 188—195. W. hűségének dicsérete 245—246. W. nádorispán és aranygyapjas 249.

Xerxes 211.

Zacynth 45.

Zephyrus-szelek 256.

SZÓMUTATÓ*

- ábrázat 154, 165, 176, 188₂, 351.
 aggik 370.
 aggottság 276.
 aggság 44.
 agyonver 413.
 akadályoskodik 212.
 akadék 80, 410.
 alabástrom-oltár 330, 331.
 általkelé (az hegyeket) 134.
 állat (nőre vonatkoztatva) 323.
 áltulte (az falt) 234.
 alkalmasság 328.
 alkalmas 156, 158, 163, 204.
 alkalmatosság 153, 165, 176, 198,
 202, 203, 245, 329, 369, 406.
 alkalmatlan 123.
 alkalmatlanság 240, 333.
 angyal szól belőle 205.
 apolgat 78, 345, 348.
 apródik 24. 429.
 arany-drót 278, 280.
 arczúl 69.
 árvíz 398.
 asszony-ember 61.
 atyád-korú-(ember) 383.
 azon (= ugyanazon) 197, 232.
 azértan 285.
 baj (t. i. vívás) 387, 402.
 bajt-ví 401.
 baj-viadal 65, 388.
 baj-vívás 386.
 bal-szerencse 125, 440.
 bal-szív 215.
 barátmonyú-fű 363, 507.
 Basiliscus 308₂, 496.
 beste kurafi 363.
 béfonkezik 60.
 békéllik (kezéhez) 235.
 béverekeedik 219.
 bizott (= bizalmas) 157.
 bojtorvány 383.
 bojtorványos gaz 147.
 boldoghjabbán 97.
 bolygó (= bolyongó, bujdosó) 35.
 borda (szövő-) 370.
 bordély 376.
 bordélyház 45.
 böcs (?) 30, 431.
 bőrök (= bőrök) 42.
 bővös (vivel) 314.
 bővsig 21.
 busult vadkan 209.
 búszott 261, 399, 490.
 cinlogium (= collegium) 361.
 chorda 370.
 csafar 30.
 csendetlen 200.
 csélcsap 371.
 csélcapság 106, 296, 334, 345, 348,
 406.

* Itt csak azok a szók vannak jegyzékbe véve, melyek alakjuknál vagy jelentésüknél fogva nyelvtörténeti szempontból valamiképp figyelemreméltók. Az egyszerű számok a szövegbeli lapot, a kövérek a szóra vonatkozó jegyzet lapját mutatják.

- esillagzik 331.
 esintalanság 218, 240.
 esonka-bénna 154,
 esonka-bonka-bénna 99.
 esókol 31, 328, 331.
 esókolkodó (száj) 37.
 esördülés 180, 182, 476.
 esörtölözés 218, 222, 479.
 esuklat 322, 499.
 esuklás 6.
 esusként (?) 264.
 esúsz 364.
 esükken 183, 477.
 czáfol 202, 241.
 czáfoltat 224.
 czifra (füle-czifrája) 330, 502.
 czifra 237, 331.
 czirkál 229, czirkáló 358, 506.
 czomp 107₂.
 czondorlott (rongy) 147, 474.
- dellőre, déllőre (= delelőre) 342,
 345.
 délczeg (erkölcs) 129.
 délczegség 129.
 diadalom 129, 188, 387, 404, 408,
 414.
 diadalmas 15. diadalmasan 128.
 diadalmasság 378.
 díszlet (= valor) 167, 476.
 dohán-gőz 107.
 dohosság 373.
 domasz-láb 107, 458.
 dudva 43.
 dupláz 418.
- egyben-fondort (haj) 106.
 egyben-gyülekezik 60.
 egyben-szövetkezik 60, 447.
 egyben-zajdul 216₂.
 egyeledett 279. egyvelett 373. egy-
 veledett 277, 371.
 egyelgés 112, 460.
 egyes (= egyetértő) 115, 461.
 ég-ropogás 180.
- ég-zengés 183.
 ejte (= ejtése) 376. (elejt 68.)
 éh (= éhes) 130, 342, 471.
 eláll (vlmitől) 215, 359.
 elbir (= hatalmába ejt) 161.
 elefánt-tetem 78.
 eleste 394, 396.
 elfogyat 61, 401, 447. (l. fogyat.)
 eliktat 7.
 elköszön 364.
 elmémvel 126, 138.
 elveszteget 21, 186.
 előálomkori (üdő) 149.
 éllandóság 246, 480. (l. meg-
 élendő.)
 émelét 296, émeledik 334.
 enyhiztő 43, enyhít 45.
 enyhődik 256₂, 306.
 énekes-szolga 67.
 erkölcsös (szív, állat) 32, 323, 500.
 érdegel 147, 172.
 érdeklík (fülemet) 379.
 érdemes (fogság, személy) 207,
 247. érdemesb 248.
 értség (tanult —) 132.
 esemény 408.
 eset 20, 23.
 esket 236, esküt 416.
 esküszik (kezére) 211, 225.
 eskütő pap 219. esküttet 241.
 esten-esik 107.
 eszeveszett 239₂, eszvesztő 115.
 eszét-kedvét 69.
 ezentül 365.
- fagyal 269. fagylal 266, 272, 273,
 397. fagylaló 272, 491.
 faraggat 91.
 farol 312, farral áll 283.
 fasul (?) 40, 435.
 fáztat 6.
 feje-fokát 260.
 fekély 383, 404.
 feltordul (paripájára) 60.
 felfuvalkodott 405.

- felserdült (halmok) 148, **474**.
 felserken **413**.
 felverekedik 227, 233, 234.
 felzajdult 4.
 féleleven 39. (holt-eleven 102.)
 félholt 15, 90.
 fentnéző 394, **511**.
 fenyték (= fenyegetés) 244.
 fercsen 380, **509**.
 férkezik (melléje) 55, 84, 144.
 fetréng 270, **472**.
 fitogat 205.
 fittatás (?) 37, **434**.
 fodorétott, fodorult (haj) 331, 330.
 fogadás-tét 351.
 fogház 66₃, 82, 84.
 foglalkozó (madár) 245.
 fogtat 90.
 fogyat 129, 396, **511**. fogyaszt 399,
447. (l. elfogyat.)
 folyama (szerencsének) 157. fo-
 lyamja (szándéknak) 140.
 folyamodik (hasa) 236.
 foszlány (selyemből) 66.
 földindulás 6.
 földszint 140.
 fölöstököm 185.
 förtözött 12.
 fővebbik (szolgája) 72, **449**.
 Frauczimmer 333₂, **503**.
 frissed 354.
 frissen (= nem rég) 78.
 futam, futamik 188, 219, 233.
 futamat 156, 177.
 futamás 179.
 futamodik 231, 277, 334, 414.
 futamat 132, 182.
 futos 231, 239₂. futosó 162, 264,
 267.
 futosás 238.
 futtat 140, 151.
 fuvalkodás 405.
 fuvalkodott 401.
 fuvtatja (nótáját), fútatja 60, 66, 81.
 fűszerszám 20.
 galyiba 407.
 gallyasít 374.
 gáncs 331.
 gomboz 51.
 gus 106, 165. gúslott 384.
 gutaütés 372. gutaütő (gond) 359.
 gombolyag 80.
 gömbölyeg 383.
 görbül (a földre = leguggol) 53.
 göröcs-bönczös 106.
 gyalog-dobok 82.
 gyanós 20, 39.
 gyanóság 44, 115, 167. gyanúság
 416.
 gyarsalkodik 192.
 gyepű 391.
 gyóntam 294. gyónás 318, 319.
 gyomontat 410, **512**.
 gyöngéltet 310.
 gyúnton-gyúl 77.
 gyütöménés (érték) 142.
 háboru-üdő 221.
 haj-perecz 194, 195₂.
 hajozkál 108.
 haladék 80, 410.
 hallomás 373.
 háló-szoba 16. háló-ház 176.
 hálló 326, 441.
 hamar-idő 406, **512**.
 hamarság 32.
 hangicsál 278, 281.
 hanyatt-homlok 99, 137.
 hánytatja magát (paripán) 57, 352.
 héjjazat (= tető) 54.
 hibál 183, **476**.
 hidegít 290.
 hig (nyakú ló) 370.
 hirdezt 6, **425**. hirdet 6, 8, 10.
 hiressét 106. [stb.
 hitel (adott szónak) 29, 113, 170.
 hiteles szolgál 268.
 hittel (kötelez) 88, 111₂, 144.
 hiteti (= hittel kötelezi) fejemet
 75.

- hitved (= hived) 293, **494**.
 hiyatal 72, 126, 164, 205, **416**.
 hívsig 34. hüvsig 23, 27, 30, 45.
   hüsig 44, 46. hüsigtelen 44.
 holt-eleven 102, 241.
 hon (= otthon) 300. honnya 284.
   honnodban 132. (l. itthon és
   otthon.)
 hova-tovább 265, 267.
 hópénz 241.
 huzás-vonyás 99, 105.
 hűiti 257, **490**.
 hűsködni 27, **430**.
- igazgatik** (= -tatik) 413. (l. mu-
 tatik).
 illyenség 376.
 imeledik 236.
 imelyeg 23.
 ír (= fest) 193, 195. (l. képirás)
 ismég 20.
 iszák 167. iszákostul 168.
 itthon 134.
 jajszó 100, 441.
 jelenség 181. (= jeleulétel) 42.
 jótét 387.
 jótétemény 132.
- Kain** irigység 372.
 kalahúz 153, 207, 241. kalahuz-
   ság 207. kalauz 441.
 kanot 107.
 karban (jó és rossz) 368, 382.
 karoly 131, 229, 258, **490**.
 karvas 107.
 kárbunkulus 51, 313.
 kartyázik 333.
 katonakenyér 130, 352.
 kavalér 264.
 kedven (= kedvesen) 68, 212, 214,
   448.
 keményét 310.
 kén 159, kénlódik 162.
 képet ír 193.
 képirás 209.
- képiró 10.
 képzel 66.
 képzelés 76.
 képzés (= képzelet) 39.
 képzett (álmában—látás=álom-
   kép) 86.
 kénkő-tűz 345.
 kérdésvel 211.
 kérdezkedik 52.
 késlődik 114.
 kéve 150, kive 130, **436**.
 kifejtőzik 186.
 kém (= kém) 41, 219.
 kiverekedik 80, 142, 182.
 koh 139, koha 369.
 koholgat (verset) 126.
 kolompol 339, (=zörgetés 340).
 kordéra 113, **461**.
 ködösült 352, ködösödött 381.
 könnyű helyen (talál) 72.
 köveske 204.
 közt vetni (vlkivel) 383.
 küldted leveledet (vettem) 178.
- lábolthatatlan 404.
 lángos (szeretet) 292, 300, 313.
 lámpás 440.
 leábrázol 122.
 leképez 123.
 lélekszakadva 239.
 lén 152.
 lép 385.
 lét 389.
 lisztláng 363.
 lug 129. (l. párlug)
- magahitt** 137, 210, 394.
 maga-únt 315.
 manna 380.
 maradék 195.
 marczong 394.
 marha (szarvas) 216.
 marha (apró érték) 78, 79, 164.
 markodban szakad 115, köpte a
   markát 368.

- megaszik 273.
 megbeszél 54, 59, 267, 380.
 megcsemellés 408.
 megcsükkent 185.
 megcsünt (áldozat) 140, **473**.
 megejt 68.
 megélendő 261.
 megértség 330.
 megfal 347.
 megfélelés 178.
 megkajonol 156, 194, **475**.
 megmásol 347.
 megmértékel 296.
 megrivaszt 239, 243.
 megsebhét 68, **448**.
 megtromfol 377, 378.
 megudvarol 329 (l. udvarol).
 meguntat 32.
 megvét 138, megvétél 211, 239,
 241, 245.
 megveszetsig 14.
 megvonja magát 279, 366.
 menyhal 348, **504**.
 mennydörgés 181.
 mennykő 208, 217, 357.
 mennykő-ütés 344.
 merevít 208.
 méltán 9, 16, 27, 100, 101, 226,
 méltábban 248.
 mérgelő (mirigy) 379, **509**.
 mértékel 330, 336₂, 376.
 mértéklettség 415.
 mételyes 334₂.
 moh 129, **470**. mohón 37, 345.
 mordály 346.
 mordét 259.
 mordság 370, 410.
 morotva 203.
 mulatta (= mulatása) 186.
 multon-mul 294, 300.
 muskatéros 370.
 mutatik (= mutatattik) 24, (l.
 igazgatik).
- nadály 376.
 nád-méz 271.
 nagy-bőven 414.
 nagy-meghunyászkodva 82.
 nagy-sok 64, nagy-sokan 55.
 nagy-sűrűn 63, 82, 91. nagy-
 sűrűn 83.
 nagy-szive (szivek, szivünk) sza-
 kadva 171, 183, 412.
 nagyal 385, **510**.
 nagyul 150.
 negédes 336, 337.
 nőttön-nő 419, nővne 16.
- nyalánkság 155, 296.
 nyelvkeskedés 210.
 nyilvánosság 3.
 nyugalom és nyugodalom 40,
 150, 156, 181, 186, 222, 230,
 249.
 nyugadalmas 182.
 nyult 249. nyultat 91.
 nyüg 400.
- obsit 44.
 oda-van 405.
 onnan-hazúl 4.
 ormóz 51.
 orvosló-ház 257₂.
 otthon 4, 294, 370.
 ömlő (= emlő) 13.
 önként 5. önkön 27. önnöt 31,
430.
 ös, öss 9, 11, 12, 19, 24₂, 26, 208.
 ösi 142.
 özveczimborál 375.
 özvefült (haj) 147.
 özvegy-kenyér 141.
 özvegy-madár 193.
 özvegy-nyoszolya 19.
 özvegy-szivek 171.
 özvegy-szoba 19.
- pantalér 107.
 pár-lug 202, (l. lug) **478**.

pártütés 128, 129.
 patika-ír 374.
 piacza (orczájának) 330.
 pihenet 179.
 pihenés 196, 219, 220.
 pillogás 267.
 pillongós (szem) 363.
 pironkodik 212, 213.
 polyhák 223.
 pörlős 17, 428.
 pörössig 8.
 puffaszt 354.
 pusztula 106, 457.

ragyogvány 329, 330.
 ragyogós (csillag) 363.
 ráad (kancsót) 365.
 rácsödül 73, 450.
 ráköszön 365.
 reátakarodik 55.
 reczére metszették 78.
 rekkenés 226.
 reményes 289.
 rezzenés 222.
 régiség 197, 478.
 részegít (szablyát) 76.
 rikoltás 60, 185.
 rivadnak (szavai) 237, 240.
 rivadás 184.
 rivogat 243.

Sajdit 390.
 satol (?) 20, 428.
 segedelem 126, 190, 199, 228.
 segéd (= segítség) 140, 206, 290.
 segítség 72, segítség 143, 196,
 201, 207, 263, segítség 292.
 sérödni 256. sért tag 307₂.
 sirop 257.
 soder 100, 107.
 sohol 86, 89, sohul 223. sohult
 108.
 sokasodás 355.
 sugall 313.
 sugallás 180, 186, 223, 243, 424.

sugárlás 4, 415, 424.
 suttom (= rejtekhely) 361.
 sűrjen 79, 93, 450.

Szaggal szagosít 354. szagokkal
 virágzik 331.
 szágodás 185, 477.
 számszerigy 379.
 szám (kevés—szolgái) 228. szép
 számú gyalog 208, 479.
 szárnyaz 123.
 szárnya-fáradva 137.
 szédeledik 236, 383.
 szédét 106. szédül 388, 394.
 szemben-létel 179.
 szemebugája 85.
 szemérem 25₂, 34, 37, 169, 370.
 szemérmes 169, 266, 268.
 szemérmesség 159, 160, 271, 272,
 343, 344, 345, 346₂, 348, 369.
 szemérmetség 17, 343.
 szenyved 404.
 színlik (= színlik) 83, 451.
 szerelmesség 358.
 szerencsétlet (= szerencsét kíván)
 65.
 szessz (= szeszély) 37.
 színlető (kín) 271.
 szolgálóskodik 345, 349.
 szomjuztató tűz 341.
 szők-bők 106.
 szörnyét 106.
 szűk (= ritka) 130, 314, 406, 504.

tárház 115, 413.
 teli (= megtölti) 60, 134, 135, 393,
 447.
 temetés 416. temetség 395₂.
 temonda 158, 475.
 tereh 62. terh 131₂, 127, 202.
 terempt 98.
 terenyét 239.
 térföld 272, 491.
 térség 8, 21, 42, 177, 273.
 tettetes 316, 352, 353.

- tél-túl 93.
 tétova 149, 180. tétovázás 264.
 tollas-bot 107.
 tornyoz 51.
 tót (=tavat) 404.
 többét 106.
 tölkék 172.
 töllfa 130, **470**.
 törő (=törékeny) 355.
 törődés 358, 415.
 törülkedvén 266.
 tör (madárfogó) 321, 329.
 trágár 293, 304.
 trágárkodik 302₂.
 trágárság 302₂, 304, 305₃.
 tudó (vlmiben) 410. tudós (vala-
 miben) 192, 207. tudósb 390.
 tudat (=tudakol) 171, 240.
 tromf 390.
 turha 98.
 tündér (szerencse) 379.
 türtetheti (magát) 71.
- udvarol** 54, 240, udvarlás és ud-
 varolás 338. udvariság 318.
 untat 45. untat (=unalom) 44.
 untság 4.
 uszólag 79, **450**.
 utonjáró (=vándor) 109, 176.
- vajult** 279, vajlodik 287, **493**.
 vajlódás 327.
 vajudás 327.
 vak-szem 83.
 vallás (=vallomás) 261, 318.
 valóságosképen 298.
 vált 75. váltig 409.
 várván-vár 441.
 vás 36, vásott (szó) 14.
 végezet 213.
 veszte 158, 195, **242**.
 vendég-férj 17.
 vendég-házasság 17.
- vén 152. vön 73. vüd 55, **446**.
 verset repül 92, **453**.
 verekedik (vhová) 136, 196, 222.
 veszély 39, 43, 93, 359, 391, 392,
 393, 394, 399₂.
 veszélyes 390, 392.
 veszedelem 39, 148, 413.
 veszedelmes 263.
 veszteget (=megront) 277, 279,
 376, 377, **492**.
 veszettség 61, 62.
 veszte (=veszése) 358.
 veszteséges 198.
 vesztetted szegény 310.
 vetreng 339, **472**.
 vetrengés 139, **472**.
 viadal 15, 390₂.
 viadal-hely 402.
 viadal-nap 390, 401.
 viadal-tétel 378.
 viadalom 233.
 vigyáz (légy—) 392, **510**. vigyázó
 208.
 vigyázás van 166, 191. —ban van
 137.
 világoskodik 359.
 villámás 180. villámlás 217.
 virginás 98, **456**.
 vívik (vlmivel) 92.
 visszacsaptatás 210.
 visszavonyás 113.
 vizálgodás 49. visszálkodás 416.
 visszáltat (kötelet) 205.
 vörös György 107. **458**.
- zajdult** 136.
 zajdulás 238.
 zendülés 210, 217, 230, 234, **242**.
 zendület 192, 217.
 zöldség 146₂, 186, 188, 294.
 zöldellet 383.
 zurja-zavarja 99.
 zür-zavar 393.

TARTALOM.

Bevezetés	Lap V
-----------------	----------

Gyöngyösi István költeményei :

Műfordítások Ovidius munkáiból	1
I. Páris Helenának	3
II. Helena Párisnak	22
III. Penelope Ulissesnek	38
Jegyzetek	423
CUMA VÁRASÁBAN ÉPÍTTETETT DÉDALUS TEMPLOMA	47
Jegyzetek	442
MÁRS ÉS BACCHUS EGYMÁSSAL VALÓ VIASKODÁSÁRUL	95
Jegyzetek	454
AZ JÓ VITÉZEKNEK TÜKÖRE	109
Jegyzetek	458
MÁRSAL TÁRSOLKODÓ MURÁNYI VÉNUS	117
Jegyzetek	461
IGAZ BARÁTSÁGNAK ÉS SZIVES SZERETETNEK TÜKÖRE	251
Jegyzetek	481
Név- és tárgymutató	515
Szómutató	522

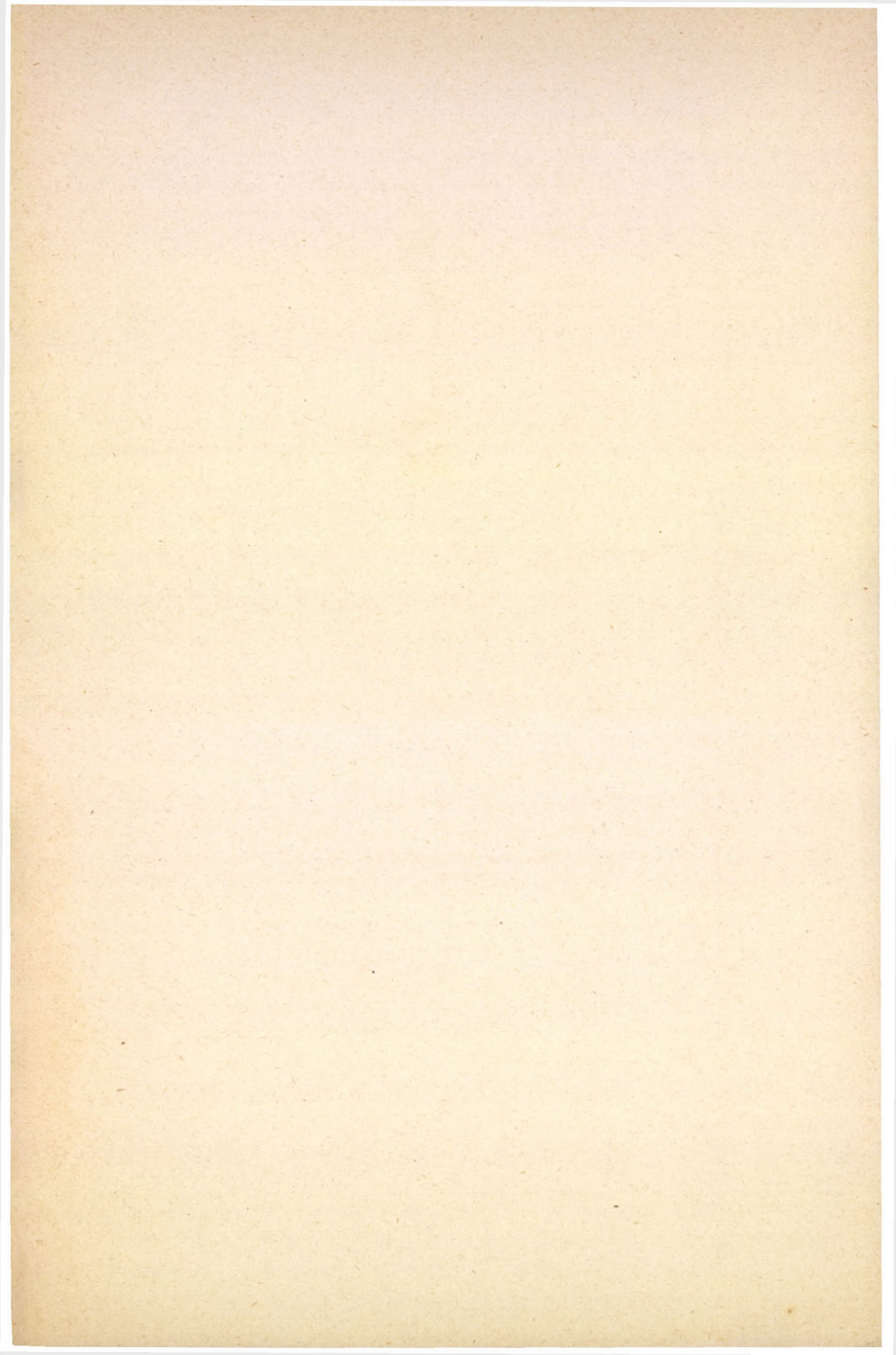
Sajtóhibák.

19. lap 131—2.	<i>höven</i>	helyett <i>böven</i>	olvasandó.
149. lap széljegyz.	<i>Ferenczne</i>	« <i>Ferencznek</i>	«
208. lap széljegyz.	<i>Vadász</i>	« <i>Vadászi</i>	«
211. lap 111—3.	<i>Elék</i>	« <i>Eléb</i>	«
245. lap 388—3.	<i>gaz</i>	« <i>Igaz</i>	«

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA